

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
ГО "ФУНДАЦІЯ "ПРОСТІР"
ЛУГАНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ СПІЛКИ ЕКОНОМІСТІВ УКРАЇНИ**

До 100-річчя Академії наук України

МАТЕРІАЛИ

**Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
студентів та молодих вчених**

**ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ:
проблеми і можливості досягнення в Україні та світі**

**16 листопада
м. Сєвєродонецьк, 2018 р.**

УДК 304:332:338

ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: проблеми і можливості досягнення в Україні та світі: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених, 16 листопада 2018 р., м. Сєвєродонецьк. – Сєвєродонецьк : [Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля], 2018. – 291 с.

Редакційна колегія:

Потапенко Е.В.	д.х.н., доц., проректор з наукової роботи СНУ ім. В. Даля
Галгаш Р.А.	д.е.н., доц., директор навчально-наукового інституту економіки та управління СНУ ім. В. Даля
Семененко І.М.	д.е.н., доц., зав. кафедри економіки і підприємництва СНУ ім. В. Даля
Швець Н.В.	к.е.н., доц., доц. кафедри економіки і підприємництва СНУ ім. В. Даля

Відповідальність за зміст і редакцію матеріалів несуть автори та наукові керівники.

Зміст

Тематичний напрям 1. Соціально-економічні проблеми сталого розвитку регіонів України

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ДІАГНОСТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ СТАНУ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОТИРІЧ ТА СТИМУЛІВ ДО СПІВПРАЦІ У ВИЯВЛЕНІ РЕГІОНАЛЬНИХ ФОРМ ЕКОНОМІКО-БЕЗПЕКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Базілевський П. Є.	11
ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ	
Балибіна О. В.	13
УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	
Беца М. В.	14
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	
Бучковська К.Ф.	18
ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	
Вигівська В. М.	19
ВИДИ СУПЕРЕЧОК ЯК ІНСТРУМЕНТ ОБГОВОРЕННЯ ТА ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Гетманська А. С., Зеленська В. В.	21
УЧАСТЬ БІЗНЕСУ В СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТАХ	
Голованов С. О.	24
ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Головатюк М. С.	27
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Гребенюк Т. М.	28
УМОВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ	
Довба І. В.	31
ЗМІСТ НАУКОВО-КОМУНІКАТИВНИХ ЗАХОДІВ	
Зеленська В. В.	34
ОЦІНКА ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОГО «КОНТУРУ» НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	
Калюжна Л. Я.	37
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Карачевцева М. С.	40
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ	
Каршакова Т. М.	43
РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ	
Колубай Я. С.	44
ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ	
Костинюк А. В.	47
СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА ОПОДАТКУВАННЯ СФЕРИ ФРІЛАНС В УКРАЇНІ	
Літвінова А. Ю.	49

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БЕЗБАР'ЄРНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ Леснікова Ю. І.	51
РОЛЬ ТА СПОСОБИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО РИНКУ Литвиненко Н. В.	53
МЕРЕЖЕВИЙ МАРКЕТИНГ Ляскевич А. І.	54
ТУРИЗМ НА ЛУГАНЩИНІ: ПРОБЛЕМИ, РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ Маркелов А. М.	56
ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ПРОБЛЕМИ І МОЖЛИВОСТІ ДОСЯГНЕННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ Маркова К. В.	59
ОЦІНКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ Нахман А. М.	63
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ Паничок М. Ю.	65
ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЯК ОДНА З ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ Переяслівська К. В.	68
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ Піддубна К. О.	71
ПОТРЕБА У КЛАСИФІКАЦІЇ ПРОЯВІВ МОБІНГУ ЗАДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ СПРИЯННЯ ДОСЯГНЕННЮ ГЕНДЕРНОГО РІВНОПРАВ'Я У ДОСЛІДЖЕННЯХ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ Пріступа К. О.	73
ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ Романчик Т. В.	76
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ Сергієнко Т. М.	78
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ Сойма С. Ю.	81
СТРАТЕГІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ЕКОНОМІКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ Солод П. С.	83
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ Сосновська Ю. Р.	85
НАСЛІДКОВИЙ ЗВ'ЯЗОК ЗАВДАНЬ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ І ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА Федосімова Л. Б.	88
ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ Черна Ю. С.	91

УДОСКОНАЛЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕКЛАМНОГО АГЕНТСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	
Чернишов Д. Ю.	92
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ. ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ СТОРОНИ СТВОРЕННЯ ГРОМАДИ	
Черняк І. В.	94
ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Шлейн Є.О., Кушал І. М.	96
ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА СТАЛОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ	
Якуніна Я. К.	98
ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	
Ямнюк В. В., Романів Т. А., Магас М. О.	99
<i>Тематичний напрям 2. Вирішення екологічних проблем на шляху сталого розвитку</i>	
ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ЧИСТОЮ ПИТНОЮ ВОДОЮ УКРАЇНЦІВ, ЯК ОДНА ІЗ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Анісімова Т. О., Кунченко Н. В.	103
ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА ПІДПРИЄМСТВІ	
Архипова Д.Є.	105
ВИРІШЕННЯ ОСНОВНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА ШЛЯХУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	
Булочка А.В.	107
ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Васильєва Т. С.	109
РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ ТРАНСКОРДОННИХ РІЧОК	
Глюдзик Е. І., Ігнат К. Р., Омелюк В.В., Симканич О. І.	110
РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Глюдзик Е. І.	113
ШЛЯХИ УНИКНЕННЯ ПРОБЛЕМ ЕКОЛОГІЇ м. КІЄВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Дорогіна А. А.	116
ПРОБЛЕМИ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ШЛЯХИ ПОНОВЛЕННЯ ДЕРЕВНИХ ПОРІД	
Карпик В. С.	118
ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА ШЛЯХУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Ковальова М. О.	120
ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	
Коломацька О. В.	121
ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ОРГАНАМИ ВЛАДИ РЕГІОНУ	
Ліннік А. І.	123
ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ	
Ляшук О. О.	126

АНАЛІЗ ВМІСТУ ФТОРУ В ПІДЗЕМНИХ ВОДАХ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ Піддубна Ю. С.....	127
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА Скиданенко Д. В.....	130
ПРОБЛЕМНЕ ПИТАННЯ ДОМІНАНТИ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ФАКТОРУ У ДОСЯГНЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ Тіщенко С. Ф.....	133
ЗАСТОСУВАННЯ ІМІТАЦІЙНИХ ІГОР У ОСВІТІ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ Чопей Б. Є.....	136
<i>Тематичний напрям 3. Досвід країн світу у досягненні цілей сталого розвитку</i>	
ЄВРОПЕЙСЬКІ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ Бусленко В. В.	138
УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ ЯПОНСЬКОГО ДОСВІДУ Герасименко О. В.	141
КОНЦЕПЦІЯ КІЛЬКІСНОГО АНАЛІЗУ ВОДНОЇ БЕЗПЕКИ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ПІДХОДУ НА ОСНОВІ ОЦІНКИ РИЗИКУ Дем'янчук В. В.....	144
ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ - МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ Жбанова В. М.....	146
УПРОВАДЖЕННЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ Зінова К. К.	148
ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ЯК ШЛЯХ ДО НАБЛИЖЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ Калюжна В. С.....	151
ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ НА ШЛЯХУ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ Кобцева Д. А.....	152
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ЯПОНІЇ Красюк В. О.....	154
РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ У РЕГУЛЮВАННІ ГЛОБАЛЬНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ Лаба І. З.....	157
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ НА ВІДЧУТТЯ ЩАСТЯ НАСЕЛЕННЯМ Мосійчук Д. О.	160
ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ У ПРОСУВАННІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ Павлова А. Ю.....	161
ФРАНЦУЗЬКИЙ ДОСВІД МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ Пейдан О. О.....	163
РОЗРОБКА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У КРАЇНАХ СВІТУ Пилипчук К. С.....	166

ФОРМУВАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОГО ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОПОДАРСТВА ЯК ШЛЯХ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	
Половинко А. В.	168
ОСВІТНЯ РЕФОРМА В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ	
Резанцева М. Ф., Пчелинська Г. В.	169
СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Рябко А. В., Сергієнко Т. М.	172
ПРОБЛЕМА ОСВІТИ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ	
Сосновська Ю. Р.	174
ЕКОНОМІЧНИЙ ПІДХІД ДО СТИМУЛЮВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА РІВНІ РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ	
Тарасова А. Є., Толкачова Г. В.	176
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПАРТИЦИПАТОРНОГО БЮДЖЕТУ	
Шкурят Ю. Ю., Білоус Я. Ю.	177
<i>Тематичний напрям 4. Глобальні виклики сталого розвитку як ринкові можливості для українського та міжнародного бізнесу</i>	
НЕЧІТКІСТЬ ВИЗНАЧЕНЬ ТЕРМІНУ "ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ" ПРИ ДЕКЛАРАТИВНО ВИНЯТКОВІЙ ЙОГО РОЛІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПЕРЕХОДУ ДО НОВОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УКЛАДУ	
Бородавка Н. Г.	181
ВПЛИВ ДИХОТОМІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ КУЛЬТУР НА ПОБУДОВУ ІНСТИТУТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Галгаш М. Р.	183
ЕФЕКТИВНЕ ВОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Гармаш А. С.	184
МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ У МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКАХ В ЯКОСТІ СВІТОВИХ ГРОШЕЙ	
Горбас К. О.	186
ТЕХНОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ШЛЯХУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ	
Гребенюк Т. М.	188
КАДРОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	
Данілевич М. Ф.	190
ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ПРОЦЕСУ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	
Дробишева А. В.	192
БРЕНДИНГ ЯК МАРКЕТИНГОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ	
Дубинецький С. В.	195
ІНТЕРНЕТ-РЕКЛАМА ЯК СКЛАДОВА МАРКЕТИНГУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Дяченко В. Ю.	198
КОГНІТИВНА ЕКОНОМІКА ЯК НАСТУПНИЙ КРОК ДО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	
Кантур А. І.	200

ПІДХОДИ ДО ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ КЕРІВНИКА ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ	
Каськів М. І.	202
СТІЙКА СХИЛЬНІСТЬ ДО ХИБ ЯК НЕСПРИЯТЛИВИЙ ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА	
Ковалевська І. А.	205
МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ	
Коваль А.В.	208
ШЛЯХИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	
Кравець К. І.	210
ЗНАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НА ШЛЯХУ ДО ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ	
Кубанова Т. В.	213
УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ РЕСУРСІВ	
Кунченко Н. В., Лойко М. О.	215
СФОРМУВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКОСТІ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА – СУБ'ЄКТА МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ	
Курей О. А., Яцولا Т. Я.	217
ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ НА ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ В УКРАЇНІ	
Кущ Я. М.	220
ЕКО-ЕФЕКТИВНІСТЬ – БАЗОВА СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	
Лебедєва Т. П.	222
ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ І КОМПЕТЕНЦІЙ МЕНЕДЖЕРІВ ІЗ БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНА ОСНОВА РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ КЕРІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Мамиченко С. А.	225
МАТРИЦЯ ЕЙЗЕНХАУЕРА ТА ЇЇ МІСЦЕ В КОМПЛЕКСІ ТЕХНІК ПЛАНОВОЇ РОБОТИ	
Минка С. О.	228
МІСЦЕ І РОЛЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	
Овечкіна М. А.	229
ПОКАЗОВО ПАРАДОКСАЛЬНЕ ТЕРМІНУВАННЯ СКЛАДНИХ ПРЕДМЕТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ НА ПРИКЛАДІ «СТАЛОГО РОЗВИТКУ» ТА «ЕФЕКТУ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ»	
Омельченко А. М.	231
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ ТА ПРИСКОРЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Птащенко О. В., Брусніцина Д. Е.	233
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Родіонов С. О., Кошарна В. В.	236
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Родіонов С. О., Чепела В. В.	239

РОЛЬ СТИМУЛЮВАННЯ ЗБУТУ В СИСТЕМІ МАРКЕТИНГУ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА Руденко А. І.	241
ПРОБЛЕМИ ТРАНСПОРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ Русанова С. С., Шевченко П.В.	243
СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ Солдатенко А. В.	245
ІННОВАЦІЙНИЙ МАРКЕТИНГ В ОСВІТІ ЗА УМОВ ПРИСКОРЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ Станкова А. О.	247
СТАНОВЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ Татаренко Д. С., Звичайна Г. М.	250
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ Товажнянська О. І.	251
ІНСТРУМЕНТИ ІННОВАЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ Холодна К. Г.	254
ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО ЗРОСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВА Хоменко Т. А.	257
МАРКЕТИНГОВІ ЗАХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА Храмцов О. М.	260
ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО МАРКЕТИНГУ ЯК ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ Чорнуха М. Ю.	262
СУТНІСТЬ І ЗАВДАННЯ РЕКЛАМНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ Шевченко Л. О.	265
<i>Тематичний напрям 5. Аналіз досягнення цілей сталого розвитку в Україні</i>	
БОРОТЬБА З ГОЛОДОМ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ Агафонов О. І.	267
ПРОБЛЕМАТИКА ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ Безпала М. В.	268
ВАЖЛИВІСТЬ ДОСЯГНЕННЯ ЗАВДАНЬ ТА ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ УКРАЇНИ Белюх Т. В.	270
ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ДЕПОЗИТНИЙ РИНОК У КООРДИНАТАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ Колеснік Я. Ю.	272

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПЕРЕПОН РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	
Кравчук А.В.	274
ВИЗНАЧЕННЯ НОВИХ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ЛІДЕРСТВА КЕРІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	
Красушин В. В.	275
МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	
Куркудим К. О.	278
РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ЇЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Лесюк К. І.	281
УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ЕКОНОМІКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Лісовенко О. С.	283
АНАЛІЗ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	
Пупенко В. В.	286
ПОДОЛАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БІДНОСТІ – ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	
Топчій К. В.	287

**ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ДІАГНОСТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ
СТАНУ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОТИРІЧ ТА СТИМУЛІВ ДО СПІВПРАЦІ
У ВИЯВЛЕНІ РЕГІОНАЛЬНИХ ФОРМ ЕКОНОМІКО-БЕЗПЕКОВОЇ
ІНФРАСТРУКТУРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Базілевський П. Є., магістрант 2 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Кривуля П. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Українська національна економіка опинилась у такому стані, коли окрім діючих на будь яку національну економіку великої кількості дестабілізуючих чинників на її стан почали впливати ще більшою мірою несприятливі фактори, комплекс яких слід вважати надзвичайними за змістом та силою дії. За таких умов економічні системи усіх рівнів – національного, регіонального, об'єднаного бізнесу, рівня окремих підприємств, – вже не намагаються досягати кращих значень критеріїв економічної діяльності, а намагаються просто підтримувати свою життєздатність. Все більше актуалізуються питання економічної безпеки, певною мірою витісняючи питання ефективності, росту, розвитку та подібних. Певним компромісом стає концепція сталого розвитку, яка має об'єднувати в собі як засади забезпечення ефективності та зростання, так і засади забезпечення безпеки всіх рівнів.

Але говорити про формування масової поведінки, яка би відповідала концепції сталого розвитку, без розповсюдження ідей цієї концепції, без розповсюдження знань та навичок, які забезпечують використання цієї концепції, – майже безглуздя. Усталення масової поведінки, яку можна вважати усталеною інституціональною формою сталого розвитку, потребує формування інфраструктури сталого розвитку, – інфраструктури насамперед формуючої когнітивні здібності всіх акторів, від яких залежить інституціоналізація сталого розвитку.

Тому однією з задач поточного розвитку, який має інституціоналізувати сталий розвиток, стає популяризація набутків вітчизняної науки, яка ще має потенціал побудови моделей розв'язання проблемних ситуацій, але вже втратила можливість розповсюджувати досягнення у середовищі практиків, чим повинна була та все ще має впливати на когнітивні здібності головних акторів національної економіки. Популяризація може стати одним з напрямків зміни такого становища, а головним засобом такої популяризації може бути реферативна переробка основних методологічних та методичних досягнень в області моделювання та діагностики негативних явищ у національній економіці. За умов формування глобальних та регіональних механізмів реалізації концепції сталого розвитку підприємства інакше слід ставитись до питань діагностики, віддаючи перевагу тим моделям діагностики, які є превентивними та профілактичними, тобто мають виявляти проблемні ситуації заздалегідь та надавати рекомендації щодо подолання таких ситуацій.

У якості демонстрації такого підходу пропонуємо наступну спрощену переробку діагностичної моделі Р. А. Галгаша [1], яку подано у вигляді тризубу. «Тризуб Галгаша» за своїм призначенням як раз і є однією з моделей, яка намагається з'ясувати причини відставання темпів регіонального розвитку від темпів, які можна спостерігати у інших регіонах, та на досягнення яких слід орієнтуватися. Розробка

спрощеної моделі має всі недоліки спрощеності, бо не відбиває всього змісту оригінального викладення, але її призначення не у тому, щоб надавати повне уявлення, а щоб надати уявлення про основний зміст та мотивувати приділити увагу до оригінального викладення положень, які спрощена модель популяризує.

Рис. 1. Спрощене представлення моделі діагностики стратегічної координації розвитку регіональних кластерів підприємств у вигляді моделі «тризубу»

Популяризація моделей діагностики економічного стану об'єктів різного масштабу, та особливо моделей, які намагаються пропонувати профілактичні програми подолання проблем, які ще не сталися, але настання яких можна встановити заздалегідь, має перспективи у формуванні впливу на використання таких діагностичних моделей стану регіональних протиріч та стимулів до співпраці, та через це буде сприяти виявленню та закріпленню кращих регіональних форм економіко-безпекової інфраструктури сталого розвитку. Більшу перевагу слід віддавати тим моделям діагностики, які є превентивними та профілактичними, тому для цілей демонстрації було обрано саме таку модель.

Література

1. Галгаш Р.А. Регіональні кластери підприємств: розвиток та стратегічна координація : монографія / Р.А. Галгаш. – Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – 344 с. Режим доступу: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/2127>

ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Балибіна О. В., магістрант 1 курсу

Науковий керівник: PhD Федик П. Д.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Агресивна поведінка є не тільки проблемою особистості, а й загрозою для суспільства. В останні десятиліття проблема підліткової агресії отримала високу соціальну значущість і наукову актуальність. Процеси індивідуалізації особистості і ослаблення групових взаємозв'язків сприяли зростанню різних відхилень у поведінці підлітків.

В даний час проблема агресивності в поведінці підлітків особливо актуальна, що підтверджується численністю досліджень, присвячених вивченню агресивності [1-4]. Крім того, гармонійний розвиток дітей, підлітків, юнацтва відповідають цілям сталого розвитку (ЦСР) ООН, а саме - забезпеченню здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх в будь-якому віці.

З точки зору сучасних дослідників, агресивність розглядається як властивість особистості, що виражається в готовності до агресії, а також в схильності сприймати й інтерпретувати поведінку іншої людини як ворожу.

Підвищений інтерес до проблеми проявів агресивності викликаний зростанням загального числа агресивних проявів серед неповнолітніх, як на індивідуальному, так і на соціальному рівні.

Аналіз, проведений, Мельникової М.Л. [2] підтверджує той факт, що прояви агресивної поведінки найбільш яскраво виражені в підлітковому віці. Почасти це пояснюється наявністю ряду причин: в підлітковому віці вже сформовані основні властивості особистості, які до цього часу відрізняються достатнім ступенем стійкості, в число цих ознак входить і робить вплив на відповідні форми у підлітка; по-друге, емоційна чутливість і психо-емоційна неврівноваженість підліткового віку, визначає характер імпульсивних до складу входять і агресивні; по-третє, саме в цьому прояв агресії у вербальній і фізичній формі вважається найбільш успішною формою вирішення конфліктів, яке визнається в середовищі однолітків і набуває для підлітка високу значимість. У ці фактори максимальний вплив на і підтримку агресивності підлітків [2].

У підлітковому віці дитина в силу характерних особливостей психічного розвитку та соціальних умов проявляє агресію яка по силі прояву перевищує, на думку Реана А.О. агресивність дорослих [3].

Основними причинами виникнення та проявів агресивності вчені вважають:

- зміну колишніх поглядів на навколишній світ і ставлення до самого себе, які можуть набувати форму психологічної кризи (Фельдштейн Д. І.);
- потреба в самоствердженні (Самсонова Н.Г.);
- прийняття агресії в підліткових спільнотах, де особлива увага приділяється демонстрації агресивних форм поведінки (Первишева Е.В.);
- захист себе і інших (Лебединський В.В., Нікольська О.С., Баєнская Є.Р., ЛіблінгМ.М.);
- конфлікти між рівнем прагнень і реальним станом підлітка в суспільстві (Реан А.О., Єніколопов С.Н.).

Висока інтенсивність агресивних проявів може бути обумовлена низкою факторів, які можна поділити згідно таких критеріїв: особистісні чинники (темперамент, конституційні та характерологічні властивості особистості), сімейні

фактори (недолік або неефективність батьківського виховання, надмірний контроль з боку батьків, конфліктні взаємини батьків, застосування щодо дітей жорстоких форм виховання, невиконання батьківських обов'язків), фактори соціального оточення поза сім'єю (соціальне відкидання, приєднання до негативної групи однолітків, соціальна депривація, ілюстрація насильства в засобах масової інформації).

На думку Шнейдера Л.Б., суттєвий вплив на збільшення інтенсивності агресивних проявів роблять наступні фактори: соціальне неблагополуччя, яке включає в себе погані сімейні взаємини; відсутність одного або двох батьків; алкоголізм і конфліктність в сім'ї; застосування авторитарних методів виховання з елементами насильства; негативний вплив на підлітка девіантних груп [1].

Слід зазначити, що найчастіше підвищена агресивність підлітка обумовлена багатьма факторами, які тісно взаємопов'язані між собою. Таким чином, причини прояви агресивності можуть бути різними, так само як і її роль в поведінці підлітка. На зміну агресивним способам вирішення конфліктів психологами та педагогами в сфері молодіжної політики та освіти повинні застосовуватися неагресивні способи вирішення конфліктних ситуацій, таким чином, поступово повинен відбуватися перехід до більш соціалізованим формами прояву агресивності: від фізичної форми до вербальної, непрямой до негативізму.

Таким чином, агресивність підлітків – це, з однієї сторони, поведінка особистості, з іншої сторони - соціальна проблема. Аналіз причин, що лежать в основі різноманітних форм агресивної поведінки підлітків необхідний для розробки заходів щодо їх профілактики.

Література

1. Шнейдер Л.Б. Психологія підліткової девіантності і аддиктивності: навчально-методичний посібник для студентів. / Л.Б. Шнейдер – Москва: Вид-во Московського психолого-соціального університету, 2016. – 300 с.

2. Мельникова М.Л. Агресивна поведінка делінквентних підлітків: детермінанти і умови корекції: / М.Л. Мельникова // автореф. дис. канд. психол. наук. – Єкатеринбург, 2007.

3. Реан А.О. Профілактика агресії та асоціальності неповнолітніх / А.О. Реан // Національний психологічний журнал. – 2018. – №2 (30). – С. 3–12

4. Gombay K. Teenage aggression linked to neglect: McGill University, September 19, 2017. – [Electronic resource] / Medicalxpress: Режим доступу: <https://medicalxpress.com> (17.11.2018р.). – <https://medicalxpress.com/news/2017-09-teenage-aggression-linked-neglect.html>

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Беца М. В., студентка 5 курсу

*Науковий керівник: к.е.н., доц. Дюгованець О. М.
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Одним з обов'язкових умов успішного функціонування економіки країни в цілому, галузей і регіонів, а також однією з найважливіших сфер діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта є здійснення інвестиційної діяльності.

Сукупність заходів економічного і організаційного характеру, що здійснюються всіма учасниками інвестиційного процесу при реалізації інвестиційних проектів, становить їхню інвестиційну діяльність [1].

Природно, що ця діяльність повинна бути спрямована на досягнення найбільш високих результатів реалізації інвестиційних проектів при мінімізації здійснюваних при цьому витрат, а також на отримання іншого корисного ефекту.

У зв'язку з цим, зазначимо, що при аналізі привабливості країни для прямих іноземних інвестицій дослідники часто оперують поняттям "інвестиційний клімат". Інвестиційний клімат – це сукупність макро- та мікроекономічних, політичних, соціальних та соціокультурних передумов, що визначають привабливість і доцільність інвестування в ту чи іншу господарську систему (економіку країни, регіону, корпорації). Інакше кажучи, під інвестиційним кліматом розуміємо все те, на що зважає інвестор, коли оцінює наскільки сприятливі чи несприятливі в тій чи іншій країні умови для вкладення капіталу, включаючи макро- та мікроекономіку, політику, культуру [2].

За даними Держстату у 2017 році в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено 1630,4 млн.дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу).

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 31.12.2017 року становив 39144,0 млн.дол. США.

Інвестиції спрямовуються у вже розвинуті сфери економічної діяльності. Станом на 31.12.2017 найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність – 26,1% та підприємств промисловості – 27,3 % [3].

До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 25,6 %, Нідерланди – 16,1%, Російська Федерація – 11,7%, Велика Британія – 5,5%, Німеччина – 4,6%, Віргінські Острови (Брит.) - 4,1%, і Швейцарія – 3,9% [3].

Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємств України у 2017 році складають 412,8 млрд. грн., що на 22,1 % більше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період 2016 року (рис.1).

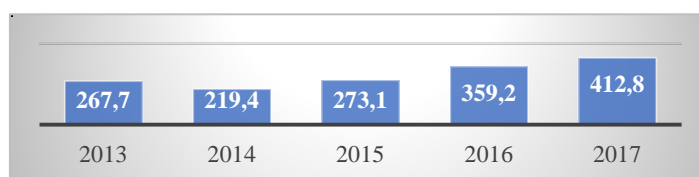

Рис.1 Капітальні інвестиції за 2013-2017 рр., млрд. грн.*

* Джерело: за даними Державної служби статистики України

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2017 році залишаються: промисловість – 33,1%, будівництво – 12,3%, сільське, лісове та рибне господарство – 14,0 %, інформація та телекомунікації – 4,1%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,0%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 8,7%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 7,4% [3].

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у 2017 році освоєно 69,9 відсотка капіталовкладень.

Частка кредитів банків та інших позик у загальних обсягах капіталовкладень становила 5,3 відсотка.

За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 12,7 відсотка капітальних інвестицій. Частка коштів іноземних інвесторів становила 1,4 відсотка усіх капіталовкладень, частка коштів населення на будівництво житла – 7,8 відсотка. Інші джерела фінансування становлять 2,9 відсотка [3].

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2013—2017 рр., млрд грн*

Роки	2013	2014	2015	2016	2017
Усього	249,9	219,4	273,1	359,2	412,8
У т.ч. за рахунок коштів держбюджету	6,2	2,7	6,9	9,3	14,3
Коштів місцевих бюджетів	6,8	5,9	14,3	26,8	38,2
Власних коштів підприємств та організацій	165,8	154,6	184,4	248,8	288,6
Кредитів банків та інших позик	34,7	21,7	20,7	27,1	21,8
Коштів іноземних інвесторів	4,3	5,6	8,2	9,8	5,7
Коштів населення на будівництво житла	24	22	32	29,9	32,3
Інших джерел фінансування	8	6,7	6,7	7,5	11,9

*Джерело: за даними Державної служби статистики України.

Динаміку капітальних інвестицій в Україні у 2013—2017 рр. за джерелами фінансування у поточних цінах ілюструє таблиця 1.

Для розвитку інвестиційного ринку, його привабливості та покращення інвестиційного клімату важливим є створення умов для залучення іноземних інвестицій, в першу чергу, прямих. Прямі іноземні інвестиції — це довгострокові вкладення матеріальних засобів. Вони здійснюються компаніями нерезидентами в економіку іншої країни, зокрема, України з метою створення та будівництва підприємств, інших об'єктів, придбання статутного та акціонерного капіталу [4].

Отже, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

Для оцінки інвестиційного клімату країн що розвиваються до цього часу застосовується "Бері Індекс". Індекс інвестиційної привабливості України за 5-ти бальною оцінкою формує і публікує Європейська Бізнес Асоціація. За її оцінками за час складання індексу з 2008 року він ніколи не досяг рівня 4 балів.

Оцінки інвестиційного клімату робить "Глобальний Інноваційний індекс 2017 року" (Global Innovation Index). Автори індексу зазначають, що інвестиції в інновації є важливою умовою підвищення темпів довгострокового економічного зростання.

У 2017 році у Глобальному інноваційному індексі Україна покращила свої позиції на 6 сходинок і посіла 50 місце. У 2013 році була на 71 місці. Україна потрапила до 50 інноваційних економік світу (індекс інновацій) за оцінками Bloomberg. У цьому рейтингу за 2016 рік вона зайняла 41 місце, у 2017 році — 42. Оцінювалися витрати на інновації та дослідження, продуктивність, ефективність, конкуренція досліджень, дослідників та високотехнологічних компаній, реєстрація патентів [4].

У рейтингу Doing Business 2018 Україна піднялась на +4 пункти і посіла 76 позицію зі 190 країн світу. Найбільший прогрес Україна продемонструвала у таких складових рейтингу: +105 пунктів (за 140-го на 35-те місце) по компоненту "одержання дозволів на будівництво" — завдяки зменшенню пайової участі в Києві з 10 до 2% та зниженню вартості послуг з технагляду; + 41 пункт по "сплаті податків" за зменшення та уніфікацію ставки ЄСВ [4].

Також, слід відзначити, що у рейтингу агентства Moody's Investors Service Україна покращила свій кредитний рейтинг в міжнародному економічному списку.

В Україні існують ще й об'єктивні та суб'єктивні фактори, які негативно впливають на процес залучення іноземного інвестування, а саме: залучення іноземних інвестицій відбувається в умовах економічної кризи; нестабільне законодавство; темпи інфляції; невисокий розвиток інфраструктури [5].

Для подальшого покращення інвестиційного клімату України актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки;

Таким чином, на сучасному етапі розвитку України доцільним є формування та забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, що сприятиме позитивній динаміці соціально-економічного розвитку й можливості модернізації національної економіки.

Література

1. Серов В.М. Инвестиционный менеджмент. – М.: ИНФРА-М, 2000 – 272 С.
2. Залучення іноземних інвестицій в економіку України URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5904>
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Паливода, К. В. Проблеми формування привабливого інвестиційного клімату як засобу подолання деструкцій в економіці України // Економіка та держава. - 2018. - № 3. - С. 4-9.
5. Сабліна Н.В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств // Економіка та управління підприємствами. – 2016. - № 10. – 485-490.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Бучковська К.Ф., студентка 1 курсу

Науковий керівник: к.геогр.н. ст. викладач Ковтуник І. І.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Надається теоретичний аналіз соціально-економічних проблем сталого розвитку регіонів України. Розглядаються найбільш поширені проблеми сталого розвитку. Метою статті є аналіз соціально-економічних проблем сталого розвитку регіонів України.

Сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби нинішніх поколінь і не ставить під загрозу можливості наступних поколінь задовольняти свої потреби.

Стрімкий розвиток сучасної індустріальної цивілізації призвело до планетарної кризи та до проблем сталого розвитку, що охоплюють різноманітні аспекти людського життя. Поступове усвідомлення нових загроз примушує народи і їхніх політичних лідерів шукати принципово нові підходи до соціально-економічного розвитку та природокористування. Одним з таких підходів може стати перехід на шлях сталого, або всебічно збалансованого розвитку.

Сталий розвиток відноситься до моделі людського розвитку, в рамках якої використання ресурсів спрямоване на задоволення людських потреб з одночасним забезпеченням сталості природних систем та навколишнього середовища, щоб ці потреби могли бути задоволені не тільки для нинішнього, а й для майбутніх поколінь.

Сталий розвиток вимагає чіткого підходу до використання ресурсів. Такий підхід пов'язаний з нашою здатністю розумно використовувати, створювати і фінансувати ресурси, що становлять основу нашої економіки.

Стан сучасного українського суспільства характеризується великою кількістю різноманітних проблем, велика кількість яких вимагають невідкладного вирішення. Всі ці проблеми тісно взаємопов'язані, і тому вирішувати їх необхідно комплексно. Але для цього необхідно подолати стереотипи мислення, наприклад про суперечність екології та економіки, — що будь-які екологічні заходи затратні для виробництва. Насправді існує безліч прикладів, коли гроші, вкладені в екологізацію виробництва, приносять прибуток.

Глобальні соціальні проблеми охоплюють проблеми обмеження можливостей для всебічного розвитку людини у сучасному глобалізованому світі. До найбільш гострих соціальних проблем відносяться голод і бідність, поширення соціальних та інфекційних хвороб, стан здоров'я матерів і дітей, соціальне відторгнення окремих груп населення: молоді, людей похилого віку, жінок, людей з особливими потребами та ін.

Соціальні проблеми мають особливість проявлятися комплексно, оскільки вони пов'язані між собою. Так, за високого рівня безробіття серед жінок, як правило, проявляються проблеми гендерної нерівності, соціального відторгнення для різних груп населення, а загальний рівень економічної ефективності суспільної діяльності є низьким. Україна на сучасному етапі розвитку вирішує проблеми розшарування населення за рівнем доходів, бідності серед працюючого населення, сімей з дітьми та пенсіонерів, зростання захворюваності на такі соціальні хвороби як ВІЛ/СНІД, туберкульоз, алкоголізм, наркоманія, низької середньої тривалості життя (особливо

серед чоловіків та сільського населення), гендерної нерівності, соціального відторгнення у більшості сфер життя населення: політичній, трудовій, освітній, культурній [1, с.26].

Економічні проблеми розвитку. Сутність економічних проблем сталого розвитку полягає у дефіциті ресурсів для вирішення комплексу глобальних проблем. Зростання економічної ефективності господарської діяльності призводить до поляризації економічного розвитку у різних вимірах: 1) в межах самого суспільства відбувається розшарування населення за рівнями доходів та зростання соціальної напруги (розшарування населення); 2) диференціація регіонів та країн за рівнями соціально-економічного розвитку (формування периферії та центрів розвитку).

Висновок. Соціально-економічні проблеми - проблема бідності, формування депресивних регіонів, продовольча проблема та ін. Дана проблематика виникла внаслідок невідповідності темпів економічного зростання та задоволення основних потреб населення у різних вимірах: територіальному, в розрізі видів людської діяльності, соціальних груп тощо. Дослідження показують, що зростання ВВП не має лінійного зв'язку з рівнем бідності, нерівністю доходів, дитячою смертністю, збільшенням тривалості життя та іншими соціальними показниками. Вирішення цього блоку проблем можливе за умов активізації економічної діяльності, збільшення кількості робочих місць, інвестицій у інфраструктуру тощо [1, с.31].

Література

1. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку / О.Ю. Кононенко. – Київ, 2009. – 110 с.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Вигівська В. М., студентка 3 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Чернова О. В.

Національний університет державної фіскальної служби України

Україна володіє низкою факторів, які підтверджують її інвестиційну привабливість, адже має вигідне геополітичне розташування, дешеву кваліфіковану робочу силу, високий рівень природно-ресурсної бази, місткий споживчий ринок. Завданням дослідження є розглянути особливості залучення інвестицій в економіку України. Основна складність інвестиційних процесів вітчизняної економіки полягає у обмежених можливостях щодо внутрішніх нагромаджень та неспроможності вітчизняних інвесторів повністю компенсувати брак капітальних вкладень щоб відновити і підтримати економічне зростання [1, с. 979]. Мета дослідження: визначити проблеми розвитку іноземного інвестування та шляхи залучення інвестицій в економіку України.

Інвестиції, як правило, спрямовуються в ті сфери, які є найбільш розвиненими. За даними Державної служби статистики України, найбільш інвестованими в першу чергу є промисловість, зокрема переробна, а саме металургійне виробництво, виробництво харчових продуктів, пластмасових і гумових виробів. Це пов'язано із розвитком металургійної та хімічної промисловості на території України. Суми вкладів дорівнюють 143300 млн. грн. На другому місці серед інвестиційної привабливості є сільське, лісове, рибне господарства. Вони складають 64243,3 млн. грн. інвестицій.

За даними на 2017 р. в розвиток економіки України вкладають кошти Кіпр, Нідерланди, Російська Федерація, Велика Британія та інші (табл. 1).

Таблиця 1

Головні інвестори в економіку України на 2017 р.

	Країна	Обсяги інвестицій, млн. дол. США
1.	Кіпр	10008,6
2.	Нідерланди	6292,9
3.	Російська Федерація	4598,4
4.	Велика Британія	2169,0
5.	Німеччина	1792,6
6.	Віргінські острови (Брит.)	1601,8
7.	Швейцарія	1537,6
8.	Франція	1346,6
9.	Австрія	1265,9
10.	Люксембург	942,3

Джерело: розроблено автором за даними [2]

До основних проблем, які заважають розвитку інвестицій в Україні, можна віднести: високий рівень корупції, неефективність законодавчої бази, недостатнє державне фінансування наукових закладів, дефіцит кваліфікованих фахівців в управлінні проектами, відсутність практичного досвіду і мало розвинена інфраструктура венчурних інвестицій в Україні та ін.

Інвестиції є основою зростання продуктивності економіки. Низький обсяг інвестицій сьогодні означає природне обмеження економічного зростання мінімум на перспективу 3-5 років.

Задля покращення інвестиційного клімату в Україні необхідно:

– оновити систему державного регулювання, яка була б більш сприятливою до інвесторів та давала можливість додавати значну частину коштів до загального бюджету країни;

– подолати наслідки політичної, економічної кризи, зменшити рівень хабарництва, покращити бізнес-клімат та стимулювати розвиток малого та середнього бізнесу;

– збільшити показники благополуччя громадян України, адже чим краще соціальне забезпечення, тим привабливіша країна для іноземних інвесторів [3, с. 31].

За останні роки в Україні актуалізувалася діяльність франчайзингових підприємств, як найвигідніша форма кооперації. Франчайзер - інвестор, який має технології та управлінський досвід, та який шукає більш дешеву робочу силу або доступ на закритий ринок. Франчайзі - місцевий партнер, який володіє потрібною сировиною, здатний залучити дешеву робочу силу, обізнаний з умовами ведення бізнесу в своїй країні.

За даними Державної служби статистики України, за останні роки прослідковується тенденція до зростання інвестицій. За 2015 р. сума вкладів складає 273116,4 млн. грн., 2016 р. – 359216,1 млн. грн., 2017 р. – 448461,5 млн. грн. [2].

За даними Української асоціації франчайзингу, на 2007 р. в Україні нараховувалося 190 франчайзингових компаній, з них 25% – це підприємства громадського харчування; 20% – підприємства роздрібною торгівлі продовольчими та непродовольчими товарами; 12% – підприємства сфери послуг мобільного зв'язку, перукарні, хімічисти, спортклуби, туристичні агенства; 8% – АЗС; 35% – інші підприємства. Найбільш прибутковими є компанії, які розвивають іноземні франшизи в Україні: «Coca Cola», «Pepsi», «Carlsberg», Мак Дональдс, «Uno momento» та інші. В десятку лідерів увійшла українська компанія-франчайзер «Система швидкого харчування» (FFS). Успішно розвивають франчайзингову мережу в Україні також інші українські підприємства ТОВ «Торгова марка Піцца Челентано» та Асоціація «МакСмак». Тобто франчайзинг вдало проявив свою концепцію витривалого та рентабельного бізнесу [4, с. 67].

Отже, на сьогоднішній день в Україні прослідковується тенденція до зростання інвестицій в економіку, проте для покращення інвестиційного клімату, необхідно провести суттєві оновлення.

Література

1. Островська Н. С., Гриник В. Ю. Особливості залучення прямих інвестицій в економіку України/ Н. С. Островська // Молодий вчений. – 2017. – № 10. – С. 978–982.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України: прямі іноземні інвестиції в економіці України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Дискіна А.А., Красненська О.Б. Проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України/ А.А. Дискіна// Теорія і практика формування інноваційно-інвестиційного потенціалу промислових підприємств. - 2017. – С. 30-31.
4. Комар Н.В. Залучення прямих іноземних інвестицій у формі франчайзингу в економіку України/ Н.В. Комар// Економічні науки. - 2016. - № 8. – С. 52 – 71.

ВИДИ СУПЕРЕЧОК ЯК ІНСТРУМЕНТ ОБГОВОРЕННЯ ТА ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Гетманська А. С., Зеленська В. В., магістранти 2 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Бурко Я. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Вирішення соціально-економічних проблем сталого розвитку регіонів України потребує відповідних форм обговорення суперечливих, проблемних питань як в науковій так і в політичній площині. Найбільш поширеними та ефективними інструментами таких обговорень є різні види суперечок, спорів в основі яких лежать протиріччя думок або точок зору зацікавлених сторін. У разі відсутності протиріччя мова йде про діалог.

Слід зазначити, що в більшості інформаційних джерел поняття «суперечки» та «спору» розглядаються як синоніми, які вживаються в залежності від контексту. Але є публікації в яких автори вважають поняття спору більш широким ніж поняття

суперечки, і є роботи де навпаки, відстоюються протилежні думки. Так, наприклад, в [1] суперечка розглядається як процес обміну протилежними думками між декількома конкретними особами, а спір – як широке, публічне обговорення якого-небудь проблемного питання (ближче до дискусії). В академічному тлумачному словнику української мови [2] і суперечка і спір визначаються як словесні змагання між двома або кількома особами, при якому кожна із сторін обстоює свою думку, правоту. Проте в іншій трактовці суперечка розглядається поняття яке ближче до сварки, чвари, перепалки, а спір – до серйозної суперечки, полеміки. У той же час, в тому ж словнику, полеміка визначається як різновид суперечки, а не спору. В будь-якому випадку мова йдеться про комунікативні процеси.

З позиції етимології, термін «спір» походить від давньослов'янського (съпоръ, соупоръ), що пов'язано з «переть, перти» – з ряду інших мов означає: «сутичка, боротьба» «сварка, суперечка», «війна». Префікс «с» для іменників і прикметників і позначає: спільність, взаємозв'язок, з'єднання однакових предметів; для дієслів: видалення, зближення, з'єднання, скріплення, відтворення чого-небудь, направленість дії, руху, доведення дії до потрібної межі. Термін «суперечка» походить від (въпрѣки), українською – перєка «протиріччя, протидія», в інших мовах «навпростець, поперек», «через, навпаки», «крутизна», «завзятість, опір», «перечити». Префікс «су» позначає: зв'язок, з'єднання, неповноту, складання, додавання [3].

Таким чином, за змістом термін «спір» більше відповідає на питання «що», а «суперечка» на питання «що, що робити, як» і має більше тлумачень. З філософської та логічної точки зору спір, як категорія, більше відповідає за форму, а суперечка за зміст комунікативного процесу. Саме тому в подальшому для визначень різних видів комунікативних процесів будемо використовувати поняття суперечки (за винятком випадків точного цитування інших авторів або посилань на інформаційні джерела).

Існує декілька різновидів суперечок – дискусія, полеміка, диспут, дебати, пріння. Вони відрізняються що найменше за умовами, правилами проведення та за бажаним результатом. В [4] в табличній формі наведено інші ознаки за якими можна класифікувати суперечки, спори: кількість учасників, організованість спору, форма проведення, соціальна значущість предмета спору, характер спору. Основна перевага такого підходу – універсальність, тобто можливість охарактеризувати будь-який комунікативний процес на основі співставлення значень ознак. Але в чому особливості різних видів суперечок, які відмінні ознаки їм притаманні?

Саме відповідь на це питання постало метою дослідження, а завданнями наступні етапи: збір визначень різних видів суперечок; виділення структурних елементів для їх порівняння; аналіз визначень для розуміння їх суті (понятійного ядра) та визначення відмінних ознак; співставлення видів комунікативних процесів з різними видами науково-комунікативних заходів [5], в рамках особливостей проведення яких проводиться обговорення і вирішення проблем сталого розвитку.

Результати проведеного дослідження, на основі аналізу більше ніж 30 визначень різних видів суперечок, спорів представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Зміст найбільш поширених комунікативних процесів (спорів, суперечок)

	Вихідні умови виникнення, особливості процесу	Мета, результат	Процес: фази, етапи, стадії, правила	Учасники
дискусія	Мінімум 2 сторони, які будуть брати участь у дискусії; наявність питання для обговорення, проблемної теми, але відсутність на початку сформованого тезису дискусії; можливість підготовки учасників до дискусії – збір інформації, фактів, доказів. Особливість – регламентація процесу, акцент на аргументованості	Встановлення істини; зміна точки зору сторін; прийняття спільного рішення сторонами дискусії (альтернативи, компромісу, консенсусу).	Основні фази: 1. Інформування; 2. Аргументація; 3. Зауваження; 4. Спростування; 5. Критика, реконструкція аргументації; 6. Контраргументація, захист альтернативи; 7. Вироблення рішення, протиборство сторін; 8. Завершення, прийняття спільного рішення. Використання тільки коректних прийомів в суперечці при веденні аргументації.	Рівноправні 2 особи (групи осіб) або більше (до 5-7) компетентних. При публічній дискусії є організатори (модератори, ведучий), посередники (медіатори), слухачі. Передбачається іноді розподіл ролей - реєстратора, координатора, спостерігачів, експертів, критиків).
диспут	Існує попередня підготовка до диспуту, але не обов'язкова. Диспут є способом проведення змагальної дискусії. Особливості – обговорення питань з наукової, релігійної сфери діяльності.	Мета – встановлення істини, доказ переваги в порівнянні підходів, теорій, вчених.	Формальні правила: 1. Наявність арбітру, судді який повинен розсудити хто переміг; 2. Один з учасників висуває тези для захисту, інші заперечують; 3. Для доказів характерна велика кількість посилань на авторитетів. 4. Необхідність доказу лежить на стороні яка висунула тезу	Учасники диспуту: Арбітр, суддя (або компетентна публіка); учасники диспуту які приймають участь у суперечці.
полеміка	Мінімум 2 сторони, які будуть брати участь у дискусії; наявність спірного смислового поля (положення) – тези, Попередня підготовка сторін до полеміки формування тез, доводів, доказів. Існує регламентація процесу полеміки. Особливості – акцент не тільки на аргументації але й на помилки опонентів в тезисах, доводах, міркуваннях під час полеміки.	Захистити, відстояти свою точку зору (тезу) і спростувати думку опонента. Прихід до проміжного варіанту між двома тезами є необхідним для вдалої дискусії і неприйнятний для полеміки. Перевага однієї з сторін не завжди доказує істинність висунутих нею тез.	Суперечка відносно тези, розбіжностей щодо її істинності, достатності аргументації, прийнятності наслідків реалізації. Основні стадії: 1. Конфронтації; 2. Суперечки; 3. Аргументації; 4. Критики; 5. Заклучна стадія. Велике значення мають ініціатива, нав'язування свого сценарію обговорення теми, раптовість використання доказів, вибір найбільш вдалого часу для викладу вирішальних аргументів. Використання полемічних прийомів.	2 особи (групи осіб) або більше (до 5-7), ведучий або арбітр; Типи учасників: пропонент – висуває тезу, опонент – заперечує, спростовує її або протагоніст - захищає тезу, антагоніст вважає тезу непринятною. Полеміка може бути публічною, до основних учасників додається аудиторія. Використовується психологічний вплив на аудиторію та опонентів.

дебати	Існує попередня підготовка. Дебати є різновидом публічної дискусії.	Мета учасників - переконати у своїй правоті третю сторону, а не один одного.	Чітко структурований і спеціально організований публічний обмін думками	Переважно 2 особи (ведучий, аудиторія - як третя сторона, яка виконує оціночну функцію)
пріння	Наявність доповіді повідомлення від оратора. Попередньої підготовки немає.	Обмін думками, обговорення питань з різних точок зору	У обговореннях може приймати участь доповідач. Пріння можуть бути і між слухачами.	Представники аудиторії - слухачі, доповідач
сварка	Виникає спонтанно, не завжди є конкретний об'єкт спору	Перемога, ради спору, розваги. Низька соціальна значущість	Неструктурований. Залежить від знань та досвіду сторін. Припиняється за згодою	Мінімум 2 сторони

Література

1. Спір чи суперечка як правильно? – Режим доступу: <https://kak-pravilno.net/spir-chi-superechka-yak-pravilno/>
2. Академічний тлумачний словник української мови – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/superechka>
3. Етимологічний словник української мови – Режим доступу: <http://ukraineclub.net/etymologichnyii-slovnuk-ukraiinskoii-movy>
4. Дроганов В.І. Как вести конструктивный спор? – Режим доступу: <http://eidos.ru/journal/2008/0821-2.htm>
5. Бірюков О.В., Зеленська В.В. Науково-комунікативні заходи та апробація наукових результатів – визначення, зміст, призначення. Режим доступу: <http://pmdp.org.ua/index.php/ru/>

УЧАСТЬ БІЗНЕСУ В СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТАХ

Голованов С. О., студент 3 курсу

Наукові керівники: Колеснікова В. В., Кукушкіна Л. М.

Севєродонецький хіміко-механічний технікум СНУ імені Володимира Даля

В Україні соціальне підприємництво - досить молодий напрям діяльності. Наша держава має всі шанси розвивати у себе цей напрямок. Сьогодні вже є підприємці, які намагаються діяти в рамках такої діяльності і роблять це досить ефективно. Разом з тим, на жаль, вони залишаються невідомими для більшості.

Мета дослідження: вивчення можливості втілення соціальних ідей бізнесу в умовах України.

Соціальне підприємництво - це підприємницька діяльність, яка певним чином вирішує соціальні проблеми і характеризується такими ознаками, як соціальний вплив (рішення певної проблеми в суспільстві), фінансова стійкість (підприємство здатне продовжувати діяльність за рахунок власних доходів), підприємницький підхід.

В Україні соціальне підприємництво знаходиться в зародковому стані, однак, незважаючи на це, вже є успішні приклади такого потрібного державі напряму діяльності.

Поняття "соціальна відповідальність бізнесу" виникло в середині ХХ в. і стверджує, що бізнес крім дотримання законів і виробництва якісного продукту

добровільно бере на себе додаткові зобов'язання перед суспільством, робить значний внесок в покращення якості життя людей. Однак найбільшу гостроту ця проблема придбала і на Заході, і в нашій країні на початку третього тисячоліття [1].

Соціальна відповідальність сьогодні визначається як вибудовування діловим співтовариством, окремими корпораціями і підприємствами своєї діяльності за такими напрямками:

- виробництво якісної продукції та послуг для споживачів;
- створення привабливих робочих місць, виплаталегальних зарплат, інвестиції в розвиток людського потенціалу;
- дотримання вимог податкового, екологічного, трудового законодавства;

Сам соціальний бізнес почався, з того моменту, коли Девід Бетстоун зі своєю командою став будувати будинки і притулки по всьому світу, де жили ті, хто потерпав від торгівлі людьми. Незабаром він зрозумів, що, забезпечуючи дах над головою, саму проблему він не вирішує: людям потрібно дати роботу. Так Девід відкрив фірму з виробництва напоїв і почав заробляти.

Подібна модель бізнесу називається соціальним підприємництвом. Модне віяння, яке семимильними кроками розвивається в Штатах і Європі, нарешті дісталось і до України [2].

В Україні соціальне підприємництво тільки , однак, незважаючи на це вже є успішні приклади соціального підприємництва:

Перший приклад: Харків, проект «Віддати плаття простіше, ніж вникати в проблеми»

Яскравий приклад соціального бізнесу в Харкові - «Шафа добра». Це два магазини, які направляють прибуток у «Харківський центр допомоги вагітним». За 2017 рік вони перерахували 100 тисяч гривень.

Товари для продажу жертвують городяни або місцеві виробники, тому асортимент може бути непередбачуваним. Тут є одяг, взуття, дитячі іграшки, техніка, предмети інтер'єру. Завдяки такій системі ціна призначається дуже демократична.

Другий приклад: Київ, проект «Мета - 100 тисяч робочих місць для людей з інвалідністю»

Кілька місяців тому українські ЗМІ заговорили про соціальні пекарні GoodBreadFromGoodPeople, де працюють люди з ментальної інвалідністю. Її заснував 21-річний киянин Владислав Малащенко.

У пекарні працюють люди з синдромом Дауна, аутизмом, розумовою відсталістю. Вони печуть хліб, кекси і мафіни.

Третій приклад: Також на сьогоднішній день в Україні є відомі бізнесмени які займаються благодійністю і беруть участь в різних соціальних проектах. Яскравий приклад це Ренат Ахметов і його фонд "Допоможемо", який працює більше 4 років і допомагає всім жителям міст і сіл які постраждали від війни, будь-то фінансова допомога або матеріальна.

В результаті дослідження з'ясовані можливі напрями розвитку соціального бізнесу в Україні:

1. Соціальний супермаркет: організація універсального продуктового магазину, в якому продукти продавалися б з максимальною знижкою, можливість створення нових робочих місць.
2. Онлайн-лавка: організація онлайн-магазину з продажу зроблених вручну сувенірів, виробів, килимків, одягу та інших речей.

3. Соціальна кулінарія: організація громадської їдальні або кафе, в якій могли б харчуватися потребують або бездомні люди. Знизити витрати можна за рахунок участі волонтерів і нульової орендної плати (якщо вам вдасться знайти таке приміщення).
4. Альтернативна енергія : налагодження альтернативного виробництва електроенергії за низькими цінами.
5. Індустрія краси на благо соціуму : переконання виробників косметики поставляти частину продукції дистриб'юторам за такими оптовими цінами, рівень яких дозволив би продавати її через Інтернет-магазин, направляючи прибуток на вирішення певних соціальних проблем.
6. Цифровий ринок: створення віртуального онлайн-ринку, на якому продавці можуть купувати продукти і товари безпосередньо у виробників.
7. Доступний спорт: виробництво недорогого спортивного обладнання - як альтернативи членству у недешевих фітнес-клубах. Це допомогло б багатьом людям долучитися до здорового способу життя.

Дослідженням виявлено ряд проблем, з якими може зіткнутись кожна людина, яка запускає свій соціальний проект:

1. Український діловий клімат не можна назвати сприятливим для розвитку соціального бізнесу, існує цілий ряд як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, які ускладнюють ведення такого підприємництва.
2. Однією з причин нерозвиненості соціального бізнесу в Україні також є неготовність підприємців ділитися грошима. Причини такого явища можуть бути як ментального, так і чисто економічного характеру.
3. Навіть найкращі соціальні бізнес-ідеї зустрічають ряд проблем при реалізації через військовий конфлікт на Донбасі.

Висновок: підводячи підсумки, варто відзначити той факт, що в Україні існує інтерес до соціального підприємництва і підприємці готові співпрацювати з проектами соціального характеру.

Очевидно, що далеко не всі проекти соціального підприємництва будуть втілені в життя, але сама їх поява вже сигналізує, що в суспільстві є розуміння необхідності зміни існуючої ситуації в країні в сторону удосконалення соціальних зв'язків; вирішення проблем суспільства (соціальних проблем) шляхом бізнес-моделей, які виходять на самоокупність і крім досягнення головної мети - допомоги нужденним, є і засобом для зайнятості та самозайнятості людей.

Література

1. Соціальний бізнес в Україні: проблеми, перемоги і реалії [Електронні ресурси] / Аліна Шульга // За даними сайту — Режим доступу до сайту :<https://nakipelo.ua/sotsialnyj-biznes-v-ukraine-problemy-realii-i-pobedy/>
2. Перспективи соціального підприємництва в Україні [Електронні ресурси] / Станіслав Кінка // За даними сайту — Режим доступу до сайту: <https://informer.od.ua/news/perspektivy-socialnogo-predprinimatelstva-v-ukraine/>

ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

*Головатюк М. С., студентка 4 курсу
Науковий керівник: к.е.н., доц. Дем'янюк О. Б.
Тернопільський національний економічний університет*

Метою даного дослідження є розкрити та пояснити основні демографічні проблеми розвитку регіонів. Для досягнення визначеної мети я поставила такі завдання як з'ясувати основні причини зменшення демографії та проаналізувати її основні аспекти в умовах сталого розвитку.

Питання розвитку регіонів та їх основних проблем є надзвичайно актуальним для України. До основних проблем демографічного розвитку можна віднести формування та розвиток сім'ї, зниження народжуваності, погіршення стану здоров'я населення, проблеми його старіння, значну диференціацію рівня демографічного розвитку регіонів, а також проблеми регулювання міграційних процесів. Найбільшим проявом демографічної проблеми в Україні в умовах сталого розвитку є суттєве скорочення чисельності населення, яке супроводжується деформацією процесів його відтворення. Ще з незалежності Україна втратила 6 млн 327 тис. осіб [1]. Природне зростання населення і найвищий коефіцієнт народжуваності спостерігались у Волинській, Закарпатській та Рівненській областях. В інших регіонах зафіксовано природне скорочення населення, яке коливалось від 116 осіб у Чернівецькій та до 20989 в Донецькій областях [1].

Глобальна тенденція зниження народжуваності посилилася в Україні у зв'язку з економічною кризою, різким зниженням доходів населення та невпевненістю у майбутньому. Крім того, утворився значний розрив між низьким рівнем життя населення та високими європейськими життєвими стандартами. Вкрай негативно позначилися руйнування системи дошкільного та позашкільного виховання на рівні народжуваності, незадовільний стан репродуктивного здоров'я населення, і насамперед жінок, значна частина яких працює у шкідливих умовах, що є неприпустимим в умовах сталого розвитку. Як наслідок, це сприяє поганій демографічній тенденції на майбутні покоління.

Причому, загальний показник аналізу смертності в Україні є дуже високим. За регіонами тенденції такі: найбільший відсоток спостерігається в Чернігівській, Сумській та Полтавській областях, а найнижчий в Закарпатті. До основних причин зростання смертності та зниження очікуваної тривалості життя є низький рівень і несприятливі умови життя та праці значної частини населення, неефективність існуючої системи охорони здоров'я та поширеність шкідливих звичок і нехтування нормами здорового способу життя. Зростання частки осіб пенсійного віку веде до збільшення витрат на соціальне забезпечення в старості, що призводить до поширення бідності та поглиблення соціальної нерівності за віком. Варто зазначити, що спостерігається також і нерівномірність старіння за типами поселень. Адже тривалість життя в міських поселеннях на 2,2 роки вища, ніж у сільських [1]. Це характерно для всіх регіонів України, за винятком, Закарпатської області, де тривалість життя в сільській місцевості на 0,9 років вища, ніж у містах. Найбільше перевищення тривалості життя в міських поселеннях над сільськими спостерігається у Чернігівській (5,5 років) і у Житомирській (4,4 роки) [1].

Міграційні процеси і міграційна політика не є суто демографічними питаннями, оскільки чинниками міграції є економічний розвиток та становище на ринку праці.

Про те міграційний рух впливає на зміни демографічного складу населення і країн-донорів, і країн-реципієнтів. Впродовж 2000-2017 рр. населення України скоротилося на 4 млн осіб [1]. На сьогодні відбувається випереджаюче зменшення чисельності населення в сільській місцевості. Причому цей процес відбувається з причин як природного скорочення так і міграції зокрема. Варто зазначити, що масова трудова міграція не сприяє наповненню пенсійного і соціального фондів через відсутність відчислень від заробітної плати мігрантів. Держава ж втрачає свій кращий трудовий потенціал, а відтік молоді на роботу за кордон має негативні демографічні наслідки та руйнує сімейні відносини.

Доречно сказати, що така диференціація демографічної ситуації між регіонами зумовлена комплексним впливом різноманітних природно-географічних, історичних, економічних, політичних факторів, зокрема таких, як ступінь розвитку господарської та соціальної інфраструктури, структури виробництва, рівень та якість життя населення, специфіка ринків праці, особливості способу життя сільського та міського населення, динаміка міграційних процесів, тенденції урбанізації, екологічна ситуація та культурно-історичні традиції. В умовах значного зниження народжуваності, зростання смертності та погіршення здоров'я необхідно докласти максимальних зусиль для збереження населення України. Це має бути основним змістом демографічних стратегій держави сьогодні. Населення має бути соціально захищеним, а специфічна демографічна політика повинна підсилюватися заходами держави щодо виходу з економічної кризи.

Отже, як підсумок можна сказати, що напрями державної політики мають спрямовуватися передусім на підвищення рівня та поліпшення якості життя населення. Також потрібно звернути увагу на належне соціальне забезпечення сімей, поліпшення екологічної ситуації, популяризацію здорового способу життя, забезпечення доступності якісної медичної допомоги та освіти, що стане вагомим підґрунтям для дотримання цілей сталого розвитку.

Література

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Гребенюк Т. М., магістрант 2 курсу

Науковий керівник: д.е.н., проф. Чернявська Є. І.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Професійний розвиток персоналу підприємств ґрунтується на людському розвитку при формуванні атрибутивної структури, основними сферами застосування якого є формування умінь та технічних навиків, перш за все, при первинній підготовці персоналу в системі освіти. З іншого боку, професійний розвиток персоналу підприємств є підґрунтям для сталого розвитку при формуванні атрибутивної структури, основними сферами застосування якого є соціалізація та орієнтація персоналу, консультування та благополуччя працівників, різноманітність штатної політики, культивування соціальної відповідальності та сталого розвитку [1].

Однією з передумов ефективного функціонування підприємства є врахування інтересів персоналу у будь-яких діях. Без такого врахування не можна досягти підвищення ефективності в соціально-економічному розумінні. Персонал – основний, постійний штатний склад кваліфікованих працівників, який формується та змінюється під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів.

Управління персоналом можна визначити як діяльність, що спрямована на найбільш ефективне використання праці персоналу для досягнення цілей підприємства. Мета концепції управління персоналом – створення системи, яка ґрунтується в основному не на адміністративних методах, а на економічних стимулах, соціальних гарантіях, узгодженості інтересів учасників економічної діяльності, що дозволить більш раціонально та ефективно вести організацію економічної діяльності підприємства в контексті вимог Концепції сталого розвитку [2]. Управління персоналом на засадах Концепції сталого розвитку дозволяє також більш ефективно використовувати працю персоналу, задовольняти інтереси суспільства, сучасних та майбутніх поколінь.

Показники для оцінки економічної ефективності управління персоналом підприємства:

1. Співвідношення витрат, необхідних для забезпечення підприємства кваліфікованими кадрами, і результатів, отриманих від їхньої діяльності.

2. Відношення бюджету підрозділу підприємства до чисельності персоналу цього підрозділу.

3. Вартісна оцінка розходжень у результативності праці (визначається різницею оцінок результатів праці кращих і середніх працівників, що виконують однакову роботу) [3, с. 206].

Система управління персоналом – це комплекс заходів по роботі з персоналом, спрямованих на досягнення цілей підприємства за рахунок цілеспрямованої роботи з його співробітниками. Вона полягає у реалізації наступних функцій:

- ✓ загальне та лінійне керівництво;
- ✓ планування і маркетинг персоналу;
- ✓ облік персоналу;
- ✓ встановлення трудових відносин; забезпечення умов праці;
- ✓ розвиток персоналу;
- ✓ мотивація поведінки персоналу;
- ✓ соціальний розвиток;
- ✓ розвиток організаційних структур управління;
- ✓ правове та інформаційне забезпечення.

В умовах ринку підприємствам потрібна організація ефективної діяльності працівників; розстановка персоналу відповідно до виробничих завдань, з урахуванням схильності і кваліфікації працівників; високий контроль за умовами праці; підвищення ролі навчання персоналу: організація всіх видів професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації відповідно до індивідуальних потреб і вимог сучасного виробництва.

На багатьох підприємствах України система відтворення, навчання та підвищення кваліфікації персоналу не отримує достатнього фінансування. Сучасний якісний склад і рівень оплати праці, наприклад, менеджерів з персоналу не відповідають завданням розробки та реалізації активної кадрової політики. Тому на сучасному етапі переходу підприємств до економіки сталого розвитку однією із головних проблем є удосконалення системи управління персоналом.

Проблема удосконалення системи управління персоналом достатньо широко висвітлена у наукових працях українських та зарубіжних вчених [4]. В контексті переходу до економіки сталого розвитку удосконалення системи управління персоналом підприємств необхідно здійснювати у розрізі її суб'єктів, процесів та об'єктів. Воно полягає у проведенні комплексу заходів щодо переходу від існуючого стану до цільового:

1. У розрізі суб'єктів системи управління персоналом (керівників різних рівнів) – необхідно реалізувати програми навчання керівників з метою підвищення у них рівня сформованості управлінських навиків відповідно до специфіки діяльності підприємств в умовах сталого розвитку. В ході реалізації програми можна проводити тематичні семінари і тренінги з формування необхідних управлінських навиків.

2. У розрізі процесів системи управління персоналом (технологій управління персоналом) – необхідно здійснювати впровадження розроблених технологій з управління персоналом: документаційне забезпечення управління персоналом; забезпечення підприємств персоналом; організація праці; система оцінки персоналу; система атестації персоналу; система стимулювання (мотивації) та оплати праці; система навчання і розвитку персоналу; моніторинг та корекція соціально-психологічного клімату; робота з кадровим резервом.

3. У розрізі об'єктів системи управління персоналом (персоналу підприємств) – необхідно реалізувати програми з підвищення рівня кваліфікації працівників та задоволеності працею.

4. Удосконалення системи управління персоналом полягає також в оновленні організаційної культури підприємств, створенні нової системи цінностей та ідеології. Важливіше місце займають цінності людини, прагнення до розвитку.

5. Однією з гострих проблем українських підприємств є недостатність фінансування перетворень у системі управління персоналом. Досвід розвинутих країн доводить, що будь які грошові кошти, вкладені в удосконалення системи управління персоналом підприємств, виправдовуються у короткі терміни. Тому в бюджеті підприємства кошти для удосконалення системи управління персоналом повинні завжди бути.

Необхідно підкреслити, що всі роботи із вдосконалення системи управління персоналом підприємств повинні проводитись у чіткому взаємозв'язку між всіма елементами та діями стосовно удосконалення системи управління персоналом.

Для ефективного менеджменту на підприємствах України необхідно створювати принципово нову службу управління персоналом, яка може бути заснована на базі традиційного відділу кадрів, відділу організації праці і заробітної плати, відділу охорони праці і техніки безпеки. Варто відмітити, що за останні роки в Україні на окремих підприємствах стали формуватися комплексні системи управління персоналом і створюватись єдині служби управління персоналом. Проте така тенденція спостерігається переважно у великих акціонерних товариствах та підприємствах з іноземними інвестиціями. Досвід розвинених країн доводить, що єдина служба управління персоналом забезпечує більш ефективну координацію всіх функцій, пов'язаних з персоналом. Об'єднання робіт з управління персоналом в одному відділі дозволить більш раціонально використовувати потенціал співробітників підприємств і підвищувати оперативність керівництва, досягати цілей діяльності підприємства та персоналу.

Таким чином, вдосконалення системи управління персоналом має принципове значення, воно буде сприяти переходу підприємств до економічного сталого

розвитку, що дозволить використати людські ресурси, задовольнить інтереси економіки та споживачів.

Література

1. Любимова К. О. Атрибутивність управління розвитком персоналу підприємств / К. О. Любимова. // Ефективна економіка. - 2012. - № 6. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_6_30.

2. Стратегія управління персоналом. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sdanzavas.net/1-65400.html>

3. Балабанов Л.В., Сардак О.В. Управління персоналом, економічна, соціальна і організаційна ефективність управління персоналом підприємства. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.

4. Напрямки вдосконалення управління персоналом в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://studwood.ru/764365/menedzhment/napryamki_vdoskonalennya_upravlinnya_personalom_ukrayini

УМОВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ

Довба І. В., ст. викладач

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Протягом останніх років спостерігається зростаючий інтерес науковців до обґрунтування чинників, що впливають на інноваційну діяльність. Умови інноваційного зростання, що визначають реалізацію ресурсного потенціалу регіону, знаходяться на стадії вивчення зарубіжними та українськими вченими, що займаються проблемами інноваційного розвитку.

Під передумовами розвитку інноваційної діяльності пропонується розуміти сформовану сукупність наявних об'єктивних господарських одиниць регіону і їх сукупний науково-технічний потенціал, які за певних умов можуть сприяти підвищенню якісного рівня економічного розвитку окремого промислового підприємства, галузі, регіону і України в цілому. Розвиток інноваційної діяльності виражається в зміні структури суспільного виробництва на користь збільшення частки наукомістких високотехнологічних промислових виробництв у валовому внутрішньому продукті.

Інноваційна діяльність підприємств формується під впливом різноманітних умов, які динамічно змінюються в ринковому середовищі. Сприятливий інноваційний клімат дозволяє прискорити інновації, що в значній мірі впливає на віддачу від їх реалізації. Несприятливе поєднання об'єктивних умов не може бути подолане господарюючим суб'єктом, тому реалізація інноваційного проекту в такій ситуації стає нерезультативною. Недосконалість інституціонального середовища на макроекономічному рівні породжує недосконалість інституційного середовища на самих підприємств, що виявляється в неефективній системі управління (в тому числі і інноваційною діяльністю). Ігнорування взаємозв'язку макро- і мікроекономічних чинників в українській промисловій політиці є досить серйозною причиною, яка стримує зростання інноваційної активності [1, с.370].

Діяльність підприємств в умовах ринкових відносин передбачає функціонування і розширення виробництва на базі власних фінансових джерел накопичення. Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності підприємств є власні кошти.

Практичний зріз оцінювання інноваційного потенціалу нами здійснено на прикладі Закарпатської області, де проаналізовано показники інноваційної сфери.

Інноваційна діяльність в області залишається на відносно невисокому рівні, проте з позитивною тенденцією до зростання. Останніми роками частка інноваційно активних підприємств (які здійснювали заходи, спрямовані на підвищення технологічного рівня виробництва і випуску нової продукції) становила 6–9 % до загальної кількості промислових підприємств (рис. 1.).

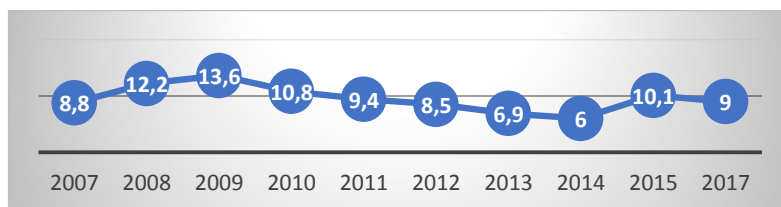

Рис. 1. Інноваційна активність промислових підприємств Закарпатської області за період 2007–2017 роки, %*

* Розроблено автором на основі джерела [2]

Незважаючи на складну ситуацію у промисловості регіону, у 2017 р. збільшилась кількість інноваційно активних підприємств. При цьому, частка інноваційних заходів, спрямованих на підвищення технічного рівня виробництва і випуску нової продукції в досліджуваному році становила 9 %.

Таблиця 1

Впровадження інновацій на промислових підприємствах Закарпатської області за період 2007–2017 рр., од.,% *

Рік	Частка підприємств, що впроваджували інновації, %	Кількість впроваджених нових технологічних процесів, одиниць	у т.ч. маловідходних, ресурсозберігаючих	Кількість найменувань впроваджених інноваційних видів продукції, одиниць	у т.ч. нових видів машин, устаткування, приладів, апаратів	Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2007	7,2	11	8	54	4	1,9
2008	10,2	13	11	22	4	0,3
2009	9,1	9	1	11	3	9,1
2010	9,2	8	1	16	1	14,4
2011	8,5	6	1	14	2	11,9
2012	6,6	4	3	11	1	13,4
2013	5,5	6	2	20	6	15,5
2014	4,5	3	1	8	–	8,4
2015	8,0	7	2	9	1	4,6
2017	9,0	7	6	8	–	...

* Сформовано автором за джерелом [2]

Упродовж 2017 р. у промисловості регіону впроваджено 7 нових технологічних процесів (проти 13 у 2008 р. та 11 – у 2007 р.). Із загальної кількості 6 процесів – маловідходні, ресурсозберігаючі (таб.1.).

Найпоширенішим напрямом інноваційної діяльності у 2017 р., як і попередні роки, були продуктові інновації. У 2017 р. освоєно і випущено на ринок 8 найменувань інноваційних видів матеріалів, виробів, продуктів і нової техніки, які у 6 раз скоротилися на противагу 54 од. продукції, що впроваджено у 2007 р. (таб.2).

Таблиця 2

Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств Закарпатської області за період 2007-2017 рр., тис.грн., %*

Рік	Загальна сума витрат	Витрати за рахунок власних коштів		Витрати за рахунок коштів вітчизняних інвесторів		Витрати за рахунок коштів іноземних інвесторів		Інші джерела коштів	
		частка в загальній сумі, %	сума, тис. грн.	частка в загальній сумі, %	сума, тис. грн.	частка в загальній сумі, %	сума, тис. грн.	частка в загальній сумі, %	сума, тис. грн.
2007	40702,7	19,99	8137,8	–	–	47,09	19166,4	32,92	13398,5
2008	14020	59,51	8342,7	1,23	172,4	–	–	39,26	5504,9
2009	39317,3	99,93	39288,4	–	–	–	–	0,07	28,9
2010	72615,4	97,25	70615,4	–	–	–	–	2,75	2000
2011	31336,6	99,34	31129,1	0,66	207,5	–	–	–	–
2012	32769,1	92,23	30223,1	–	–	–	–	7,77	2546
2013	25026,7	100,00	25026,7	–	–	–	–	–	–
2014	16576,1	100,00	16576,1	–	–	–	–	–	–
2015	22530,6	99,08	22324,3	–	–	–	–	0,92	206,3
2017	26249,6	97,62	25624,6	–	–	2,38	625	–	–

* Сформовано автором за джерелом [2]

У 2017 р. на здійснення інновацій у промисловості (табл. 2) було витрачено 26,2 млн грн. Загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності протягом 2007-2017 рр. мав різну динаміку. Найбільші обсяги фінансування спостерігалися у 2007 р. (40,7 млн. грн.) та у 2010 р. (72,6 млн. грн). незважаючи на загальну позитивну тенденцію досліджуваних показників доцільно відмітити різке падіння загального обсягу фінансування інноваційної діяльності у промисловості за останні сім років, що значно послаблює інноваційний потенціал регіону.

Основним джерелом фінансування витрат на здійснення технологічних інновацій залишаються власні кошти підприємств (25,6 млн. грн), на які припадало торік 97,62 % до загального обсягу фінансування технологічних інновацій (у 2007 р. – 20 %) (табл. 2).

Негативні тенденції інноваційного розвитку регіону пояснюються, передусім, обмеженістю джерел його фінансування, що зумовлюється фінансово-економічною нестабільністю в державі та кризовим станом більшості підприємств, які змушені реалізовувати інноваційні процеси за рахунок власних коштів.

Оцінювання інноваційного розвитку Закарпатської області засвідчило негативні тенденції спричинені зменшенням інноваційної активності суб'єктів господарювання, зокрема промислових підприємств, зниженні обсягів реалізації продукції, а також виконаних наукових та науково-технічних робіт з інноваційною

складовою. В такій ситуації виникає необхідність підвищення обсягів фінансування зазначених робіт, актуалізація виробничої діяльності здійснюваної на інноваційній основі, залучення до формування інноваційного середовища не тільки підприємців, бізнесменів, але й керівництво регіону, науковців, практиків та громади в цілому. Державна підтримка, яка базуватиметься на фінансовому і науковому забезпеченні сприятиме активізації інноваційного розвитку регіону на перспективу.

Література

1. Макина С.А., Максимова Е.Н. Анализ факторов, влияющих на инновационную активность российских предприятий // Анализ и финансовый аудит. 2010. №5. С. 368-371.
2. Головне управління статистики у Закарпатській області URL: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/nauka/index.html>
3. Довба І.В. Тенденції інноваційного розвитку Закарпатського регіону // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. №4 (15). С. 262-267.

ЗМІСТ НАУКОВО-КОМУНІКАТИВНИХ ЗАХОДІВ

Зеленська В. В., магістрант 2 курсу

Науковий керівник: к.т.н., доц. Бірюков О. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Однією з цілей сталого розвитку до 2030 року є: «Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх» [1]. В Україні зараз відбуваються реформи, в тому числі і в сфері вищої освіти. Підвищуються вимоги щодо якості підготовки фахівців і рівня наукових робіт. При цьому значну роль відіграє визнання результатів, отриманих в процесі досліджень, іншими науковцями. Для цього результати досліджень публікуються у формі наукового видання або оприлюднюються під час проведення конгресів, симпозіумів, конференцій, семінарів, наукових турнірів, конкурсів наукової творчості, інших науково-комунікативних заходів [2, ст. 1, ст. 48]. Таким чином відбувається апробація наукових результатів, яка повинна зводитися до критичної оцінки з боку наукового співтовариства проведених наукових досліджень. Причому оцінці піддаються не тільки кінцеві результати, але й методики дослідження, і проміжні результати. Це стимулює дослідників на переосмислення своїх робіт, більш глибоке їх доопрацювання, допомагає авторам підтвердити обґрунтованість висунутих ними наукових положень або зрозуміти необхідність їх перегляду [3]. Особливо такі питання актуальні для студентів старших курсів вищих навчальних закладів, аспірантів, здобувачів, молодих вчених, які розпочинають власні наукові дослідження. Для них цінні не тільки конструктивна критика робіт, але й можливість отримання знань та порад під час проведення науково-комунікативних заходів від провідних науковців, досвід публічних виступів перед аудиторією і обговорення представлених докладів та презентацій.

Участь автора у ряді різних конференцій, семінарів, круглих столів дозволило визначити, що майже всі вони відбуваються за схожими сценаріями, тому не зовсім зрозуміло чим вони відрізняються за суттю, що і постало ціллю дослідження. Для досягнення цілі були поставлені наступні завдання: дослідити етимологію походження термінів які відповідають найбільш поширеним науково-комунікативним

заходам; визначити їх ключові ознаки. Результати проведених досліджень представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Зміст науково-комунікативних заходів

	конгрес	симпозіум	конференція	семінар	наук. школа
	1	2	3	4	5
Масштаб заходу	міжнародний національний	міжнародний національний, галузевий	міжнародний національний, регіональний, міжвузівський	національний, галузевий міжвузівський, міжкафедральний	національний, галузевий міжвузівський, міжкафедральний
Частота проведення	між-ні кожні 3-5 років, нац-ні переважно раз на рік; тривалість зазвичай 2-3 дні	від кілька разів на рік, до одного разу в 1-3 роки; частіше щорічно, тривалість 1-2 дні	одноразово або періодично – частіше 1 раз на рік (або більший період) від 2 до 4 днів.	одноразово або серія семінарів (декілька разів на рік); тривалість від декількох годин до 1 дня.	серія заходів, не обов'язково періодичних; тривалість від декількох годин до декількох днів
Учасники	Широке представництво, фізичних та юридичних осіб. Відкрита реєстрація будь-кого за формальними ознаками. Кількість учасників від декількох сотень до декілька тисяч учасників	В залежності від масштабу заходу – представництво відомих фахівців з однієї або декількох країн. Учасники є визнаними експертами та представниками з однієї або кількох суміжних галузей науки. Учасники заходу переважно запрошені особи. Кількість - від декількох десятків до декілька сотень осіб.	В залежності від виду конференцій та заданої тематики учасники це представники однієї або різних галузей, сфер діяльності. Відкрита реєстрація будь-кого за формальними ознаками. Кількість учасників (зазвичай менше ніж на конгресах) - від сотні до тисячі осіб.	Учасники – фахівці з різних галузей, які зустрічаються для обговорення конкретних цільових питань або навчання. Семінар проходить під керівництвом провідного спеціаліста. Попередня реєстрація не обов'язкова, зазвичай перелік учасників відомий та узгоджений. Кількість учасників від кількох осіб до кількох десятків осіб.	Учасники – представники наукової школи різних поколінь та запрошені особи. Попередня реєстрація не обов'язкова. Зазвичай перелік учасників відомий та узгоджений. Кількість учасників заходу – декілька десятків осіб (при проведенні на базі школи конференції – до декілька сотень осіб).

Продовження табл. 1

Мета, завдання	Публічний обмін думок та прийняття рішень з конкретно визначеного питання міжнародного значення	Обмін науковими ідеями, розгляд нових результатів у конкретній галузі, вузькоспеціалізованому аспекті діяльності; розгляд спірних питань, формування єдиної точки зору.	Обговорення проблем, актуальних питань, перспектив розвитку в межах конкретних галузей, сфер діяльності, напрямків досліджень; обмін результатами досліджень, досвідом, думками, консультації. Виявлення наукового, творчого потенціалу учасників, та ін.	Розгляд ряду докладів, результатів досліджень в науковій і практичній сфері діяльності в межах окремих тем, питань; Навчання, поглиблення і закріплення знань, формування умінь з колективного обговорення робіт; публічний обмін досвідом	Обговорення проблем, актуальних питань, результатів досліджень у рамках тем, напрямків, концепції, діяльності наукової, школи. Обмін науковими досягненнями, досвідом, експертиза наукових робіт.
Спосіб (форма) проведення	З'їзд, нарада, зустріч, збори поєднанні з різними видами заходів – тематичними конференціями, форумами, брифінгами, воркшопами, виставками, ярмарками. Присутній неформальний компонент спілкування. Участь очна, дистанційна.	З'їзд, нарада, зустріч, збори, представницька конференція науковців з конкретного проблемного питання. Проходить переважно за закритими дверима. Присутній неформальний компонент спілкування. Вітається очна участь.	Нарада, зустріч науковців та практиків з означеного проблемного тематичного напрямку, яка складається з пленарного засідання, роботи в секціях або круглих столів, майстер-класів. Участь очна, заочна, дистанційна.	Форми проведення – нарада, вид практичного заняття під керівництвом провідного спеціаліста, модератора.	Форми проведення – круглі столи, семінари, відкриті засідання, відкриті сесії, консультаційні вітальні і т.д. проводяться під керівництвом модератора. Інколи на базі наукової школи організовуються конференції. Можлива участь в он-лайн та офф-лайн режимі.
Форма виступів та обговорення питань	Виступи, доклади, презентації на засіданнях і в дебатах готуються тільки членами організаційного комітету. Обговорення у формі преній, дебатів, полеміки, дискусії за регламентом.	Доповіді, готуються, окремо обраними оргкомітетом доповідачами. Після докладів: питання-відповіді. Загальне обговорення всіх виступів у формі полеміки, дискусії, суперечки між ораторами.	Доповіді-презентації поділяються на: пленарні, секційні, стендові; майстер-класи (з актуальних проблем). Час виступу та обговорення (дискусія, критика) регламентовано. Консультації проводяться неформально.	Дискусія навколо попередньо визначених тем, до котрих учасники готують тези виступів, доклади, аналітичні роботи на підставі індивідуально виконаних завдань.	Публічні доповіді, повідомлення, виступи, лекції, бесіди, обговорення і узагальнення результатів під час проведення консультацій, засідань, семінарів, круглих столів, розгляду наукових робіт. За допомогою дискусії, критики, полеміки.

Отримані результати дозволяють визначити зміст, спільні та відмінні ознаки науково-комунікативних заходів. В подальшому дослідження будуть проводитися в

напрямку розробки вимог до оприлюднення результатів досліджень (презентацій, докладів, тез) та форм обговорень представлених матеріалів науковою спільнотою.

Література

1. Офіційний сайт Представництва ООН в Україні. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
2. Про наукову і науково-технічну діяльність. Закон України № 848-VIII, 2016. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
3. Наукова публікація: функції, основні види – Режим доступу: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k0213&T=06&lng=1&st=0

ОЦІНКА ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОГО «КОНТУРУ» НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Калюжна Л. Я., магістрант 2 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Швець Н. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Як відомо, процес функціонування та розвитку регіональної економічної системи відбувається у певних умовах, тобто під впливом певних чинників, які власне і формують зовнішній «контур». Оцінка останнього надасть можливість не лише встановити ступінь та характер впливу зовнішнього середовища на функціонування та розвиток регіону і забезпечення його сталого розвитку, а й надати характеристику регіону, визначивши його тип з огляду на рівень соціально-економічного розвитку та ресурсозабезпеченість, а також виявити перешкоди сталому розвитку та окреслити шляхи їх подолання. З урахуванням вищезазначеного, метою даного дослідження є визначення напрямків подолання перешкод та підсилення позитивного впливу зовнішнього «контуру» на забезпечення сталого розвитку Луганської області.

Основні результати дослідження. На думку багатьох вчених, зокрема В.В. Ходикіної [1] та В.В. Кіушиної [2], вплив зовнішнього «контуру» на забезпечення сталого розвитку регіонів можна оцінити за допомогою низки показників, співвідношення яких з середнім рівнем за національною економікою дозволить отримати певну нормалізовану оцінку, що надасть можливість оцінити силу впливу зовнішнього «контуру» на забезпечення сталого розвитку регіону. Середня геометрична величина з вищенаведених нормалізованих оцінок визначає інтегральний коефіцієнт «зовнішнього контуру» або інтегральний індекс сталого розвитку регіону.

$$K_{\text{інт.зов.к.}} = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n O_{\text{норм. } i}}, \quad (1)$$

де $K_{\text{інт.зов.к.}}$ – інтегральний коефіцієнт зовнішнього «контуру»;

$O_{\text{норм. } i}$ – нормалізована оцінка i -того показника, що характеризує вплив зовнішнього «контуру» на забезпечення сталого розвитку регіону;

n – кількість аналізованих нормалізованих оцінок.

Значення даного коефіцієнту знаходяться у позитивному числовому діапазоні. В цілому алгоритм оцінки впливу зовнішнього «контуру» на забезпечення сталого розвитку регіону поданий на рис. 1.

З рис. 1 видно, що на підставі даної методики можна виокремити наступні типи регіонів:

- регіони-лідери, що являють собою регіони випереджаючого (порівняно з середньонаціональним рівнем) розвитку. Вони добре забезпечені всіма елементами ресурсів та їх складовими, мають розвинену інфраструктуру, що створює необхідні передумови для забезпечення сталого розвитку;

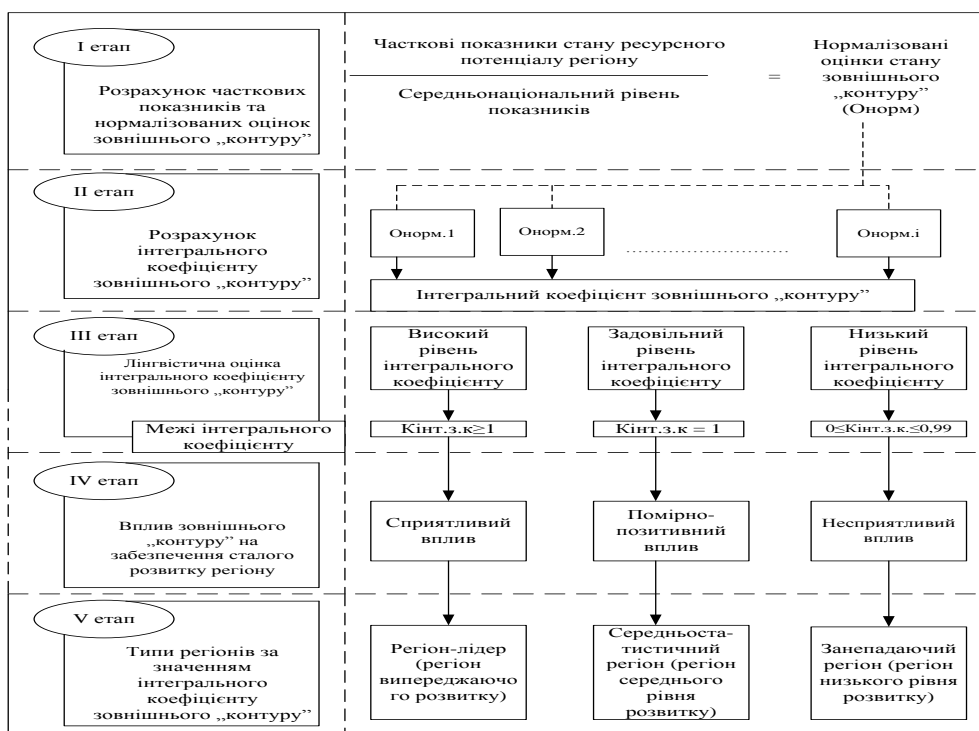

Рис. 1. Алгоритм проведення комплексної оцінки впливу зовнішнього «контуру» на забезпечення сталого розвитку регіону

- середньостатистичні регіони, що характеризуються середнім рівнем розвитку; вплив зовнішнього «контуру» таких регіонів можна оцінити як помірно-позитивний. Ці регіони мають в цілому достатню ресурсну забезпеченість, представлені всі ресурсні елементи та складові (недостатня забезпеченість може спостерігатися лише за окремими видами ресурсів), рівень розвитку їх інфраструктурного комплексу в цілому прийнятний (з огляду на умови певної економічної системи);

- регіони, що занепадають, показники розвитку яких нижче за середньонаціональний рівень. Вплив зовнішнього «контуру» таких регіонів на їх функціонування та розвиток є негативним (руйнівним), оскільки цей тип регіонів недостатньо забезпечений ресурсами, може відчуватися їх структурна, якісна та кількісна розбалансованість, в сукупності ресурсів можлива відсутність (нерозвиненість) окремих елементів. Стан інфраструктури в таких регіонах здебільшого незадовільний.

Оцінка впливу зовнішнього «контуру» на забезпечення сталого розвитку Луганської області подана в табл. 1.

Як випливає з табл. 1, протягом 2012-2016 рр. вплив зовнішнього «контуру» на забезпечення сталого розвитку Луганської області помітно погіршився. Наразі він оцінюється як сприятливий, але близький до помірно-позитивного; у 2015 році він був несприятливим. Отже, наразі Луганську область можна вважати регіон-лідером, проте стан соціально-економічного розвитку області стрімко погіршується у бік регіону, що занепадає. Причини такої ситуації полягають передусім у зниженні середньодушового валового регіонального продукту, тобто продуктивності праці,

через руйнування економічного потенціалу мікроекономічних суб'єктів (головним чином внаслідок політичної нестабільності).

Таблиця 1

Оцінка впливу зовнішнього «контуру» на забезпечення сталого розвитку Луганської області за період 2012-2016 років

Показник	Роки				
	2012	2013	2014	2015	2016
Нормалізовані оцінки за показниками зовнішнього "контуру"					
Частка економічно активного населення в загальній чисельності мешканців регіону	1,04	1,01	1,01	0,95	0,95
Валовий регіональний продукт на душу економічно-активного населення регіону	0,81	0,75	0,40	0,25	0,27
Вартість основних засобів на душу економічно-активного населення регіону	0,74	0,65	0,64	0,71	0,65
Валовий регіональний продукт у розрахунку на один суб'єкт господарювання	1,67	1,53	0,83	0,49	0,54
Кількість промислових підприємств до загальної кількості суб'єктів господарювання регіону	2,81	2,86	2,93	2,93	2,94
Кількість науково-технічних організацій, організацій, що надають інформаційно-консультаційні послуги та вищих навчальних закладів	0,91	1,01	0,91	0,98	1,11
Чисельність осіб, які мають вищу освіту, до загальної чисельності зайнятих	1,27	1,31	1,41	1,40	1,40
Співвідношення пропозиції і попиту на регіональному ринку праці	8,65	1,12	1,19	0,85	2,37
Витрати на інформаційні та комунікаційні технології на душу економічно активного населення	2,05	2,07	2,62	2,73	3,40
Співвідношення сплачених податків та державних субсидій бізнесу.	0,76	0,73	0,54	0,49	0,75
Інтегральний коефіцієнт зовнішнього "контуру" (інтегральний коефіцієнт розвитку регіону)	1,46	1,17	1,03	0,91	1,09

Джерела: складено за матеріалами Державної служби статистики [3] та Головного Управління служби статистики в Луганській області [4]

З метою подолання негативного впливу зовнішнього «контуру» та забезпечення сталого розвитку регіону необхідно:

1. Надалі стимулювати інноваційну активність мікроекономічних суб'єктів регіону як «точок зростання» економіки шляхом встановлення пільгових податкових режимів та надання інших преференцій інноваційно-активним підприємствам і організаціям;

2. Формувати інноваційну еліту регіону, починаючи з підтримки обдарованої молоді;

3. Стимулювати інвестиційну активність мікроекономічних суб'єктів регіону шляхом диверсифікації джерел фінансування інвестицій, у тому числі зовнішніх (через вихід на зовнішні фінансові ринки та ін.) тощо.

Висновки. Таким чином, вплив зовнішнього «контуру» на забезпечення сталого розвитку Луганської області протягом аналізованого періоду помітно погіршився, що зумовлено дією передусім політико-економічних чинників. Основними напрямками подолання цього негативного впливу та забезпечення сталого розвитку регіону є стимулювання інноваційної та інвестиційної активності мікрорівневих економічних суб'єктів.

Література

1. Ходикіна В.В. Національний потенціал реалізації стратегії інноваційного розвитку України / В.В. Ходикіна // Матеріали Міжнародної конференції “Розвиток наукових досліджень – 2014”, 7-9 листоп. 2014 р. – Полтава: ІнтерГрафіка. – 2014. – Т. 10. – С. 164-168.

2. Киушина В.В. Стратегия использования природных ресурсов в условиях устойчивого развития / В.В. Киушина // Теоретичні та прикладні питання економіки. Випуск № 24. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tpre.econom.univ.kiev.ua>.

3. Державна статистична інформація / Офіційний сайт Державної служби статистики України // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Основні показники розвитку Луганської області / Офіційний сайт Головного Управління Державної служби статистики в Луганській області // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lg.ukrstat.gov.ua/>

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Карачевцева М. С., магістрант 2 курсу

Науковий керівник: д.е.н., проф. Чернявська Є. І.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

На сучасному етапі економічного розвитку людство значну увагу почало приділяти екологічному фактору економіки. Стає очевидним, який вплив має екологічна складова на розвиток усіх, без винятку, компонентів соціуму. Завдяки цьому, було створено Концепцію сталого розвитку, реалізація якої приведе до «екологізації» мислення і перегляду усіх напрямків соціально-економічного розвитку. Концепція сталого розвитку ґрунтується на двох принципах: ресурсному, який передбачає використання такої кількості ресурсів, яка дозволить задовольнити усі необхідні потреби населення за умовами збереження та відтворення природного середовища країни та біологічному принципі, який передбачає виявлення та розширення здібностей біосфери відтворювати продукцію фотосинтезу [1, с. 56-58].

Головними задачами сталого розвитку економіки вважається:

- введення екологічної стратегії розвитку підприємств;
- підвищення рівня добробуту населення, за рахунок створення умов для життя в якісному природному середовищі;
- формування системи раціонального використання природних ресурсів;
- забезпечення інтелектуального потенціалу країни;
- формування стійкої економіки, що орієнтується на соціальну складову, забезпечує можливості, мотивацію та гарантії праці громадянам;
- створення екологічно-економічного мислення.

Експерти Всесвітнього банку визначили сталий розвиток, як процес управління совокупністю активів, направлених на збереження та розширення можливостей наявних у людей [2, с. 82-90]. Активи включають у себе не тільки традиційно підрахований фізичний капітал, а також природний та людський, що створюють єдину систему розвитку економіки підприємств та країни. Необхідно

підкреслити, що сьогодні Україна стоїть перед завданнями розбудови ефективної ринкової системи та переходу на економічний розвиток за параметрами Концепції сталого розвитку.

За Концепцією сталого розвитку однією з важливих складових конкурентоспроможності вважається створення екологічного підприємства, зменшення забруднення навколишнього середовища та впровадження інноваційно та технологічно нових виробничих фондів. До характерних ознак стійкого розвитку виробництва можна віднести: швидке розповсюдження передових технологій та обладнання, розширення сфери послуг та асортименту продукції, покращення умов праці робітників та охоплення нових ринків.

Здійснення економічної діяльності потребує відповідних ресурсів, вагому роль серед котрих відіграють засоби праці і предмети праці, які в сукупності утворюють засоби виробництва. У виробничому процесі засоби виробництва бувають у натуральній і вартісній формі та утворюють поняття «виробничі фонди». Структура виробничих фондів представлена на рис.1 [3].

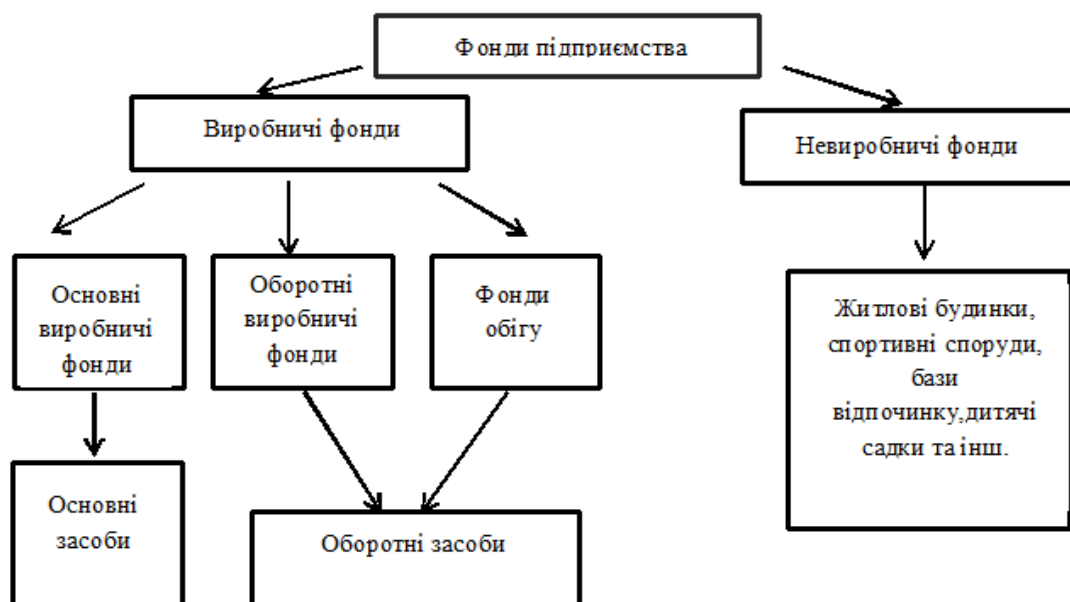

Рис.1. Структура виробничих фондів

Перехід до економіки сталого розвитку вимагає від підприємств проведення оцінки стану виробничих фондів, виявлення найбільш проблемних місць та прийняття програми їх подальшого розвитку. Оцінка використання основних виробничих фондів значною мірою залежить від правильного визначення критерію і показників ефективності. Економічна наука і практика виробили систему показників ефективності використання основних фондів промисловості, в якій можна виділити дві основні групи: економічні і техніко-економічні. До складу першої увійшли показники, що пов'язані з дією закону вартості, товарно-грошових відносин і господарського розрахунку. До другої групи належать якісні і кількісні показники, за допомогою яких характеризують використання основних виробничих фондів і, передусім, їх активної частини. Техніко-економічні показники характеризують лише окремі сторони ефективності використання основних виробничих фондів, тоді як економічні відбивають їх використання більш комплексно, систематично. До економічних показників відносять співвідношення темпів зростання випуску продук-

ції і темпів зростання основних фондів, показники рентабельності, фондівіддачі і продуктивності праці [4, с. 84].

На використання виробничих ресурсів має вплив багато різноманітних факторів, які негативно впливають на виробничий процес. У перш чергу можна виділити постійну необхідність у науково-технічному прогресі. Досягнення науки і техніки дають змогу виробляти нові й кращі за якістю товари, а також удосконалювати способи їх виробництва. Головне, що технічний прогрес забезпечує суспільству можливість виробляти більше товарів з тієї ж кількості економічних ресурсів.

Також великою проблемою залишається обмін ресурсами. Через об'єктивні умови не кожна країна може забезпечити власними виробничими потужностями створення всіх матеріальних благ, що споживаються населенням. Задовольнити цю потребу можна, розвиваючи товарний обмін ресурсами між країнами, що забезпечить високий рівень потужностей на підприємстві та безперервний робочий процес.

Також значимим фактором є економія використання ресурсів. Важливим способом подолання суперечності між зростаючими потребами і обмеженими ресурсами є економне їх використання. Економія ресурсів, з одного боку, полягає в одержанні високого ефекту виробництва при наявних засобах і коштах, а з іншого - у зменшенні витрат засобів виробництва і коштів на одиницю продукції [5, с. 393].

Серед найбільш значущих напрямків розвитку виробничих фондів слід виділити саме такі:

- модернізація та вдосконалення застарілого обладнання, у тому числі уловлювання викидів, переробка та утилізація відходів,
- впровадження передових екологічно чистих технологій, та створення «зеленого підприємства»,
- вдосконалення режиму роботи на виробництві, та вдосконалення системи природокористування,
- використання нетрадиційних джерел енергії.

Таким чином, на сьогодні одним із пріоритетних завдань у досягненні стратегії сталого розвитку виробництва, має бути модернізація обладнання, відповідної матеріальної, економічної та фінансової ресурсної база для його забезпечення. Також значну увагу потрібно приділити впровадженню екологічних технологій, політиці утилізації відходів та зменшенню викидів на підприємстві. Оновлення та реструктуризація виробництва допоможе вивести підприємство до стратегії стійкого розвитку та сприяти покращенню стану навколишнього середовища.

Література

1. Сталий розвиток суспільства: [навчальний посібник] // А.Садовенко, Л.Масловська, В.Середа, Т.Тимочко. – [2 вид.]. – К., 2011. – С. 56-58.
2. Корнійчук Л. Економічне зростання і сталий розвиток / Л. Корнійчук // Економіка України. – 2008. – № 3. – С. 84-91 ; № 4. – С. 82-90. – Бібліогр.: с. 85-91.
3. Основи економічної теорії // Навчальні матеріали онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/14940511/politekonomiya/fondi_pidpriyemstv
4. Макаровська Т.П. Практикум з економіки підприємства: Учеб. посіб. – К.: МАУП, 2007. - 184 с. – Библиогр.
5. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. - Вид. 2-е, перераб. і доп. - К.: КНЕУ, 2001. – 393 с.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Каршакова Т. М., магістрант

Науковий керівник: д.е.н., проф. Князева О. А.

Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова

Процеси глобалізації, мережева торгівля, зростання товарообігу та інші чинники призводять до збільшення попиту на транспортні послуги. Це сприяє розвитку транспортно-логістичної мережі на усіх видів. За статистичними даними [1], обсяги перевезень мають різну тенденцію за різними видами послуг. Так, зростають обсяги перевезення морським та авіаційним транспортом, а обсяги перевезень залізничним транспортом скорочуються (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяги транспортних послуг

Послуги	2014	2015	2016	Динаміка
Перевезення вантажів, тис. тон, у т.ч.:				
залізничний	325171	294301	292104	0,89
морський	2802	3291	3032	1,08
автомобільний	1131312	1020304	1085663	0,95
Перевезення пасажирів, тис. осіб, у т.ч.:				
залізничний	389305	389794	389057	0,99
морський	29,4	25,5	30,3	1,03
автомобільний	2913318	2250345	2024892	0,69
авіаційний	6473	6302	8277	1,27

Це пов'язано із низкою проблем, серед яких найважливішими є такі:

1. Недосконалість нормативно-правової бази з точки зору її відповідності реаліям сучасності та вимогам ринку.
2. Використання механізму перехресного субсидування неприбуткових пасажирських перевезень за рахунок вантажних.
3. Низький рівень конкуренції на ринку залізничних перевезень.
4. Невідповідність рухомого складу (особливо вагонів для перевезення пасажирів) потребам суспільства та європейським стандартам якості.
5. Наявність проявів корупції, яка має місце на усіх ланках виробничих та управлінських процесів.
6. Суттєва зношеність основних фондів, яка дорівнює 57% за мережею і 66,7% в частині рухомого складу [2].
7. Відсутність сучасного сервісу, зокрема, інформаційного та побутового.

Для подолання визначених та інших проблем та виходу залізничного транспорту на реї сталого розвитку необхідно формування відповідної стратегії, яка була б інтегрована як з вимогами суспільства, так і з провідними світовими технологіями надання інфраструктурних послуг.

Література

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Стратегія розвитку ПАТ «Укрзалізниця» на 2017-2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uz.gov.ua/>

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Колубай Я. С., студент 5 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Островський І. А.

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Кожна галузь національної економіки, крім функції безпосереднього задоволення потреб суспільства в тих або інших видах благ або послуг, виконує також своєрідні макроекономічні функції. Серед усіх галузей, здатних виконувати функцію макроекономічного індикатору майбутніх змін і перспектив, треба особливо виділити галузь будівництва, яка, може успішно виконувати цю функцію на будь-яких стадіях зрілості суспільства. Незалежно від того, чи є це суспільство індустріальним або постіндустріальним, стан застою або спаду у будівництві завжди буде сигналізувати про вповільнення розвитку економіки даної країни в цілому, так само як і прискорені темпи розвитку цієї галузі будуть служити ознакою зміни до кращого ситуації, що склалася в країні.

Відповідно, і будівельна галузь повинна бути мобілізована й стимульована не тільки на одержання доходів від будівництва житла на засоби пайовиків по монополю високих цінах, але й на виконання величезних обсягів робіт, пов'язаних зі створенням сучасних соціально значимих об'єктів інфраструктури, масштабним виробничим будівництвом, причому за цінами, не обтяжливими для суспільства.

Світовий досвід антикризових заходів орієнтує на збільшення інвестицій в інфраструктуру – будівництво нових мереж енергопостачання, доріг, мостів і т.д. Ефективні також вкладення в розвиток об'єктів соціальної інфраструктури – навчальних, медичних та інших закладів. Це породжуватиме попит на металопродукцію, будівельні матеріали, робочу силу різної кваліфікації, не потребуючи при цьому продажу побудованих об'єктів. Інноваційні заходи реформування будівництва мають суперечливі прояви й наслідки. Подолання кризи і подальший розвиток будівельної комплексу держави є багатоаспектним феноменом. Йдеться про складну систему технологічних, економічних, соціальних, інституціональних та інших елементів, починаючи з проектування і закінчуючи післяпродажним обслуговуванням кінцевого споживача. Крім того, є очевидною поступовість нових рішень, що залежить і від макроекономічної ситуації, і від галузевої специфіки.

Нестала динаміка будівництва є яскравим випереджаючим індикатором усієї макроекономічної динаміки й передвісником потенційних проблем. Така гнучка реакція будівельної галузі характеризує, насамперед, очевидну інвестиційну кризу.

Таблиця 1

Прийняття в експлуатацію загальної площі житла в Україні
за 2013-2017 рр., тис м² [1]

2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
9949,4	9741,3	11044,4	9366,8	10206

Дані таблиці підкреслюють нестабільність завершення і підсумовування будівельних робіт у житловому будівництві. 10-15-відсоткові щорічні стрибки обсягів є своєрідною ілюстрацією інвестиційних ризиків і потенційних макроекономічних загроз.

Досягнення макроекономічної рівноваги є підсумком розвитку суб'єктів на мікро- і мезорівнях. Особисті, колективні й державні інтереси далеко не завжди кореспондуються. Таким чином, функція загальнонаціональних органів – це забезпечення усіма існуючими фіскальними, монетарними, правовими та іншими інструментами, необхідними для зміцнення насамперед фінансового здоров'я суб'єктів господарювання. Такий кут зору дозволяє більш критично оцінити нібито вичерпну роль рішень на загальнонаціональному поверсі.

Нерівномірність і наочні регіональні розбіжності можна спостерігати при аналізі структури нових житлових будівель за критерієм поверховості (табл. 2)

Таблиця 2

Розподіл прийнятих в експлуатацію нових житлових будівель за поверховістю за регіонами у 2017 році, одиниць [2]

	Усього	У тому числі за кількістю поверхів					
		1-2	3-5	6-8	9 - 12	13 - 15	16-і більше
УКРАЇНА	15257	14453	249	99	361	17	78
області							
Вінницька	668	636	7	2	20	3	-
Волинська	1173	1154	9	1	9	-	-
Дніпропетровська	408	385	2	-	16	1	4
Донецька	163	162	1	-	-	-	-
Житомирська	397	391	1	-	5	-	-
Закарпатська	1181	1157	20	4	-	-	-
Запорізька	266	261	1	1	3	-	-
Івано-Франківська	1100	1047	18	6	29	-	-
Київська	3327	3173	47	22	78	-	7
Кіровоградська	136	134	1	-	1	-	-
Луганська	65	64	1	-	-	-	-
Львівська	1392	1304	35	17	30	4	2
Миколаївська	132	127	2	-	3	-	-
Одеська	585	520	30	3	12	2	18
Полтавська	374	352	1	3	18	-	-
Рівненська	1183	1146	18	8	11	-	-
Сумська	228	220	1	-	6	-	1
Тернопільська	364	334	8	5	17	-	-
Харківська	421	400	7	1	10	1	2
Херсонська	157	155	2	-	-	-	-
Хмельницька	455	404	11	5	31	2	2
Черкаська	225	209	3	2	11	-	-
Чернівецька	391	370	7	3	11	-	-
Чернігівська	246	232	4	1	9	-	-
м. Київ	220	116	12	15	31	4	42

Помітні розбіжності за поверховістю і регіональними перевагами. Майже половина нових будинків заввишки понад 12 поверхів сконцентрована в столиці. На Київ і Київську область припадає майже третина 6-12-поверхівок. А чотиризначна

кількість 1-2-поверхових нових будинків характерна для Київської та п'яти західних областей: Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Рівненської. Інвестиційні джерела цього відомі: близькість столиці або традиційно висока роль міграційного капіталу. Скромні цифри Дніпропетровської, Одеської та Харківської областей з густонаселеними обласними центрами однозначно відображають занепад бюджетних джерел капіталовкладень.

Треба враховувати також галузеві особливості, зокрема специфіку сприйнятливості до інноваційних засад подальшого розвитку. Визначимо перелік параметрів, суттєвих з точки зору покупців будівельних робіт. Специфіка будівельної продукції як інвестиційного товару складається з нерухомості, закріпленості, капітало- і матеріаломісткості, тривалості створення і експлуатації та інших моментів. Вона визначає характер взаємовідносин учасників інвестиційного процесу, особливості обігу будівельної продукції як товару. У підсумку нерозривності фаз виробництва і реалізації товар інвестиційного комплексу, як правило, не виходить на ринок у пошуках покупця, а створюється на замовлення конкретної особи відповідно з проектом, що обраний заздалегідь і в конкретно обговореному місці. Сукупність якісних і вартісних характеристик будівельної продукції сприяє створенню її переваги над продукцією конкурентів при задоволенні певної потреби замовника і дозволяє кількісно оцінити її конкурентоспроможність.

Характерною ознакою будівельного виробництва житлової нерухомості є велика кількість підготовчих и будівельно-монтажних робіт, потреба в комплексному освоєнні нових територій, організація будівництва з нульового циклу. При підвищенні поверховості об'єкта, що споруджується, спрощуються технології будівельного виробництва, оскільки збільшується частка типових конструкцій в складі спожитих матеріальних ресурсів, а також придбається необхідний досвід виконання будівельно-монтажних робіт. Залежно від основного матеріалу, що використовують при створенні об'єктів житлової нерухомості, у великих обсягах споживають цеглі, панельні плити або бетонну суміш (для монолітного будівництва). Істотну частку в матеріальних витратах складає будівельна арматура, яка застосовується для посилення бетонних конструкцій, пристроїв фундаменту, стиків між деталями та ін.

Несталість прискорює необхідність впровадження інноваційних засад діяльності підприємств. Йдеться про створення правового поля для підтримки розробки й використання принципово нових будівельних технологій. Перешкодами на цьому шляху є фактична відсутність правових засад створення загальної інформаційної бази відносно досвіду здійснення інноваційних проектів у нашій країні та за кордоном, захисту інтелектуальної власності.

Література

1. Житлове будівництво у 2017 році : експрес-випуск № 96/0/03.6вн-18 від 26.02.2018 [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Прийняття в експлуатацію об'єктів соціальної сфери, виробничих потужностей та житла в Україні за 2017 р. : статистичний бюлетень [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ6+_u.htm.

ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Костинюк А. В., студентка 1 курсу

Науковий керівник: к.геогр.н. Ковтунік І. І.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Сталий розвиток — це модель економічного зростання, в якій використання ресурсів направлено на задоволення потреб людини при збереженні навколишнього середовища, так що ці потреби в розвитку можуть бути задоволені не тільки в сьогоденні, але й для майбутніх поколінь.

Сталий розвиток відноситься до моделі людського розвитку, в рамках якої використання ресурсів спрямоване на задоволення людських потреб з одночасним забезпеченням сталості природних систем та навколишнього середовища, щоб ці потреби могли бути задоволені не тільки для нинішнього, а й для майбутніх поколінь.

Забруднення навколишнього середовища є складною і багатоаспектною проблемою. Людина в процесі своєї діяльності порушувала в минулому, порушує нині та й у майбутньому, очевидно, порушуватиме важливі екологічні процеси. Все це є причиною можливого виникнення негативних змін у здоров'ї не лише сучасного покоління, а й наступних. На стан здоров'я впливає не стільки забруднення навколишнього середовища, скільки ряд кліматично-географічних, біологічних, соціально-економічних умов та інших чинників.

В цьому відношенні екологічні питання повинні стати елементом державної політики. Для цього необхідно екологічно обґрунтувати розміщення об'єктів народного господарства, провести соціально-екологічні експертизи можливих наслідків при реалізації проектів; заборонити втілення тих із них, які ведуть до виснаження природних ресурсів, забруднення повітря, ґрунту, води; замінити старі технології та перевести їх на безвідходні, маловідходні, енерго та ресурсозберігаючі.

Отже, цілком очевидним є висновок, що нинішньому етапові соціально-економічного розвитку об'єктивно необхідна принципово нова екологічна політика. Відповідно до цілей і принципів сталого розвитку головним тут є задоволення всебічних потреб людини, яка має право на здорове та повноцінне життя. Це останнє повинно забезпечуватися таким чином, щоби підтримувалися однакові й реальні можливості, з одного боку, для розвитку економіки, а з другого — для збереження в чистоті навколишнього природного середовища, його відтворювального, відновлювального та асиміляційного потенціалів як для нинішнього, так і для майбутніх поколінь [1; 2].

Дестабілізація природних ландшафтів і екологічних систем в значній мірі пов'язані з інтенсифікацією сільськогосподарського виробництва, еволюцією таких найважливіших компонентів біосфери як ґрунти, вода, атмосфера, ліси, ландшафти. В Карпатському регіоні, як і в значній кількості областей України, якісні та кількісні виробничі і санітарно-гігієнічні показники ґрунтового покриву, води, повітря значно погіршуються, що явно загрожує сталому розвитку не тільки навколишнього природного середовища, але й здоров'ю людини.

В останні два-три десятиліття в багатьох областях України, й особливо в Карпатському регіоні, надто активізувались негативні процеси та явища, зокрема водна і вітрова ерозія ґрунтів, зсуви, селі, руйнування берегів річок. Великою мірою зросла ймовірність виникнення вітровалів і катастрофічних паводків. Гострою соціально-економічною та екологічною проблемою стали замулювання і зникнення малих річок, забруднення та погіршення якості природних вод, руйнування і

деградація водних екосистем, зменшення рибопродуктивності, втрата естетичної цінності й рекреаційного потенціалу ландшафтів, а в результаті – катастрофічне погіршення здоров'я населення.

Серед гострих екологічних проблем однією з основних є забезпечення раціонального використання водних ресурсів, охорони їх від виснаження і забруднення.

В Карпатському регіоні є чимало великих забруднювачів й атмосферного повітря. Це насамперед автотранспорт, підприємства машинобудування, деревообробної та харчової промисловості, промисловості будівельних матеріалів, житлово-комунального та сільського господарства. До речі, автомобільний транспорт за останні 5 – 6 років став найбільшим забруднювачем довкілля, зокрема повітряного басейну, і його частка в загальних викидах в атмосферу продовжує катастрофічно зростати.

Головними причинами, які зумовлюють забруднення атмосферного повітря, слід вважати також морально й фізично застаріле технологічне та газоочисне обладнання, а в окремих випадках – відсутність газоочистки та автоматичного контролю за приладами, низька технологічна дисципліна, відсутність необхідних коштів для нормальної експлуатації очисного обладнання й споруд. Поряд з цим, вкрай негативно відбивається на здійсненні повітроохоронних заходів й те, що до цього часу ефективно не діють економічні інструменти та важелі, покликані стимулювати і спонукати підприємства, об'єднання й фірми до впровадження екологобезпечних технологій, очисного обладнання нових поколінь, забезпечення нормального функціонування очисних споруд тощо.

Особливо великий негативний вплив на здоров'я матерів і дітей, а отже, й майбутніх поколінь справляють промислові викиди підприємств хімічної промисловості, радіаційно та пестицидно забруднені території. В районах функціонування хімічних заводів надзвичайно складною є демографічна ситуація. Тут рівень захворюваності населення надто високий, як і кількість ускладнень при вагітності та пологах, уроджених каліцтв, мертвонароджених. На радіаційно та хімічно забруднених територіях постійно збільшується захворюваність злоякісними новоутвореннями.

Внаслідок погіршення демографічних показників, насамперед зменшення приросту населення, підвищення його захворюваності не лише тимчасово втрачається працездатність, зростають витрати на медичне обслуговування тощо, а й значною мірою підривається трудовий потенціал – найважливіший чинник її соціально-економічного розвитку та зростання продуктивності праці. Особливе значення до формування сталого розвитку територій відіграють ліси, стан яких в Карпатському регіоні незадовільний. Лісові ресурси виснажуються довготривалим надмірним лісокористуванням. Якщо з 1945 до 1970 р. ліси виснажувалися вирубками двох-трьох розрахункових лісосік з головного користування, то тепер знижується їх стабільність і продуктивність надмірними рубками в середньовікових і пристигаючих лісостанах, а також інтенсивними санітарними рубками. Спостерігається масове пошкодження та висихання лісів навколо промислових комплексів та хімічних заводів [3].

У сучасних екологічних умовах потрібно докорінно поліпшити природоохоронну роботу, підвищити загальний рівень культури суспільства, набути глибоких знань законів природи, підвищити рівень екологічного мислення. Використання капіталовкладень на охорону навколишнього середовища повинно

строго контролюватися державними органами усіх рівнів, народними депутатами. Це можливо лише при створенні правових основ охорони природи та раціонального природокористування.

Висновок. Забезпечення сталого розвитку Карпатського регіону потребує дотримання екологічного, а не технократичного підходу до охорони природи, здійснити глибоку перебудову природоохоронних органів, вивільнити з апарату усіх випадкових людей і залучити висококваліфікованих науковців-екологів (лісівників, геоботаніків, ґрунтознавців, географів), для яких справа охорони природи – справа життя.

Література

1. Реметюк А.Л. Науково-технічний прогрес і проблеми гігієни праці. – К., 1978.
2. Трегобчук В.М., Гуцуляк Г.Д., Гуцуляк В.Д. Стан навколишнього середовища і його вплив на трудові ресурси Івано-Франківської області. – Косів: 1995.
3. Україна: проблеми сталого розвитку /За ред. Б.М. Данилишина, Є.М. Лібанової. – К.: РВПС України НАНУ, 1997.

СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА ОПОДАТКУВАННЯ СФЕРИ ФРІЛАНС В УКРАЇНІ

Літвінова А. Ю, студентка 3 курсу

Кушал І. М., к.е.н., доц.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

У сучасному світі фріланс охопив майже всі верстви населення. Це пов'язано з тим, що фріланс може дати людині свободу в плануванні свого часу, пересування, у виборі місця проживання, а найголовніше - незалежність, можливість самому вибирати собі роботу і клієнтську базу. Позиціонувати себе фрілансерами можуть бухгалтери, фотографи, художники, дизайнери, фахівці ІТ-сфери, перекладачі, брокери, трейдери і багато інших. Фріланс - це не тільки тренд, а ще і можливість отримувати додатковий дохід і розвиватися в певній сфері. Як наслідок, кількість «вільних» працівників з кожним роком буде збільшуватися.

Інтерес контролюючих органів щодо фрілансерів пов'язаний з тим, що переважна більшість не замислюється над юридичними аспектами своєї діяльності і вважають, що їм не обов'язково декларувати свій дохід, платити податки. Деякі представники цієї сфери не знають як реєструвати свою діяльність, яку систему оподаткування для себе обрати. Деякі мають не систематичний і невеликий дохід, тому не бачать сенсу в реєстрації. Але навіть без реєстрації підприємницької діяльності громадянин України, який отримує дохід, зобов'язаний платити 18 відсотків податку на доходи фізичних осіб, відповідно до 4 розділу п.167.1 Податкового кодексу України [1].

Актуальність проблеми полягає в тому, що механізм оподаткування відіграє важливу роль у активності малого підприємства, від якого залежить розвиток економіки України. У розвинутих країнах світу малому підприємству належить значний процент в загальній сумі ВВП, в секторі надання послуг, виробництві

продуктів та товарів. Діяльність малих підприємств може збільшувати надходження до бюджету за рахунок сплати податків.

Дослідженням питання недоліків та переваг системи оподаткування для фізичних осіб підприємців з точки зору розвитку бізнесу займалися такі учені-економісти, як В. І. Ляшенко, О. М. Бондаренко, С. Л. Дем'яненко, С. В. Приймак, Ю. Я. Литвин та ін.

Метою нашого дослідження є розгляд основних проблемних питань та наслідків у сфері оподаткування для фрілансерів з точки зору розвитку бізнесу.

Фрілансери, які ухиляються від сплати податків, можуть зіткнутися з деякими проблемами. Якщо фрілансер буде спійманий на несплаті податків, він буде змушений сплатити податок на доходи фізичних осіб та 25% штрафу. Представник фрілансу, який не зареєстрований як фізична особа-підприємець, не зможе обґрунтувати походження свого прибутку. Це означає, що він не зможе відкрити банківський рахунок в країні ЄС, отримати дозвіл на проживання або візу; не зможе відкрити депозит в будь-якому великому українському банку на суму, що перевищує 150 тис. грн або, якщо бізнес буде потребувати інвестицій, фрілансер не зможе отримати кредит, позику на будь-яку суму.

Обмеження з боку банку пов'язані з тим, що чим більше європейського або державного капіталу знаходяться в банку, тим більше установи дотримуються правил і норми контролю. Якщо банк буде ігнорувати перевірку, його оштрафують. Тому банк повинен переконатися, що людина заробила свої кошти легально.

В Україні система оподаткування для фізичних осіб підприємців представлена двома видами:

- спрощена система оподаткування;
- загальна система оподаткування.

Розглянемо спрощену систему оподаткування, бо саме вона рекомендована для зручності роботи фрілансерів. До її переваг належить фіксована сума податку (1, 2 групи – 10-20% від мін. зарплати, або 3%, 5% від доходу); сплата ЕСВ 22% від мін. зарплати; спрощена реєстрація та облік доходів. До недоліків належить обмеження за рівнем доходів та обмеження щодо виду діяльності, а саме: продаж підакцизних товарів та дорогоцінних металів, обмін валют та інші види діяльності (ст. 291.5 Податкового кодексу) [1]. Якщо фрілансер має високу планку щодо розвитку свого бізнесу та має довгострокові цілі, його підприємницька діяльність повинна бути легалізованою. Використання спрощеної системи оподаткування дає нагоду зрушенню результатів підприємницької діяльності у бік розвитку.

Історія українського законодавства не знає випадків будь-яких серйозних негативних наслідків незареєстрованої діяльності фрілансерів, тому більшість українців вважає за краще не працювати у відкриті - не мають звітності, не ведуть бухгалтерську документацію та задовольняються статусом безробітного для держави. Але оформивши себе як фізична особа-підприємець та легалізувавши свою діяльність, фрілансер отримує значні переваги для розвитку своєї діяльності.

Серйозні клієнти, які мають перспективу на майбутню плідну співпрацю, будуть обирати виконавців, діяльність яких легальна та зареєстрована. Якщо виникає конфлікт з клієнтом – суд допоможе у розв'язанні цього питання, бо виконуючи зобов'язання перед державою, можна вимагати зустрічного виконання зобов'язань. Коли фрілансер сплачує податки, він має право на отримання пенсії. У випадку, коли бізнес потребує інвестицій, є можливість взяти кредит у банку.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2756-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.rada.gov.ua>
2. Ковальчук К. Функції податків та їх реалізація в податковій системі України / К. Ковальчук, Т. Рева // Вища школа. – 2008. – № 3. – С. 70-83.
3. Фріланс і сплата податків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.dou.ua/forums/topic/12325/>
4. Що потрібно знати фрілансеру про сплату податків у 2018 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ain.ua/2018/04/30/nalogi-frilanser-2018/>
5. Сутність податків та їх функції. Буклет ДПА [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kyivsta.gov.ua/podclass/Byklety/10.Doc>

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БЕЗБАР'ЄРНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Леснікова Ю. І., студентка 4 курсу

Науковий керівник: к.е.н., проф. Труніна І. М.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Необхідність кожної людини у відпочинку – це один з головних аспектів, що висвітлюються у Конвенції ООН «Про права людини» та у конституціях усіх країн світу, тому важливим є приділяти увагу цьому. На превеликий жаль, ніяке законодавство та міжнародні домовленості не можуть гарантувати того, що людина зможе адаптуватися у соціальному середовищі, яке її оточує.

Ризик стати відторгнутим суспільством є у кожного, тому необхідним є детально характеризувати поняття, про які йде мова. Соціальне відторгнення характеризується наявністю певної перешкоди, яку треба подолати для досягнення людського розвитку.

Негативним впливом розвитку економіки та новітніх технологій є прояви соціально-економічного відторгнення, зокрема матеріальної деривації та соціальної ізоляції. Матеріальна депривація відображає обмеженість споживання та вимірюється як фінансова неспроможність купувати продовольчі та непродовольчі товари, оплачувати різноманітні послуги [1, с. 77-78].

Все це впливає на якість життя незахищених верств населення, зокрема інвалідів. За даними ООН інваліди становлять 10 % від загальної чисельності людей [2].

В Україні понад 2 мільйони 800 тисяч людей мають статус інваліда, з них 151 тисяча – діти. Це 6,1 відсотка до загальної кількості населення. Враховуючи ситуацію на сході країни за 2017 рік в Україні було зареєстровано 57 189 осіб як внутрішньо переміщених осіб, 5 004 особи отримали статус інваліда війни [3]. Всесвітня організація охорони здоров'я надає інформацію, що в світі 1 мільярд людей мають якусь форму інвалідності [4].

За прогнозами, до 2030 року в світі кількість людей старше 65-ти років, складе 1 мільярд. До 2050 року ця цифра збільшиться, і люди старше шістдесяти стануть вже 20% всього населення.

Отже, суспільству, навіть з економіко обґрунтованої точки зору необхідно давати їм можливість стати повноцінними членами соціально-економічних відносин. Бо кожен з них в міру власних можливостей здатен привносити додаткові стимули та ефекти розвитку соціуму у моральних та матеріальних вимірах.

Для повсякденного побуту інвалідів, безумовно, створюється багато умов – пандуси, під'їзні доріжки для візків, спеціальні місця на парковках, шрифти Брайля у адміністративних закладах. На жаль, подібного не можна сказати сферу забезпечення комфортності, відтворення робочого потенціалу – сферу туристично-рекреаційного забезпечення України для людей з обмеженими можливостями. Проте сфера туризму являє собою істотний потенційний ресурс, який повинен перетворитися в джерело оздоровлення всіх членів суспільства.

Досвідом надання туристичних послуг для людей з особливими потребами володіють фірми США та Європи. Тенденція на надання інклюзивних туристичних послуг в світі зростає.

Існує деякі нюанси розвитку цього виду туризму, які відображені в неповності нормативної бази за для правового регулювання відносин, відсутності інфраструктури медичного супроводу для безпечного пересування туриста, системи підготовки інструкторів-фахівців з роботи з цією категорією туристів.

Також необхідно враховувати, що люди з обмеженими життєвими можливостями – це не лише ті, хто має інвалідність, а й ті, хто мають особливості, що знижують їх функціональні можливості.

Україна також має позитивний результат щодо організації туризму для людей з обмеженими можливостями. Ресурсний центр «Гурт» бере активну участь в демократичних суспільних перетвореннях в Україні. Цей центр має проект «Відкритий туризм: доступність відпочинку для осіб з особливими потребами», який розроблено Регіональним туристично-інформаційним центром спільно з головним управлінням з питань туризму, євроінтеграції, зовнішніх зв'язків та інвестицій Івано-Франківської обласної державної адміністрації. Проект включає в себе створення засад розвитку туризму для осіб з особливими потребами в Івано-Франківській області [5].

Отже, в Україні є потенціал та основи для розвитку інклюзивного туризму, за умов дотримання інноваційного методу. Цей методи є основою для соціальної адаптації інвалідів, їхньої реабілітації та відновлення працездатного потенціалу, і саме туристичне забезпечення має стати потужним каталізатором цього розвитку.

Література

1. Ліхоносова Г. С. Соціально-економічне відторгнення: виміри депривації та ізоляції / Г. С. Ліхоносова // Часопис економічних реформ. – 2018. – № 1(29). – С. 77-82.
2. Фактологический бюллетень по вопросам инвалидов [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.un.org/ru/rights/disabilities/background_7.shtml.
3. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://dostup.pravda.com.ua/request/22356/response/41390/attach/2/660%200%20132%2017%20id1112316.pdf>.
4. Сьогодні в Україні і світі День людей з обмеженими фізичними можливостями [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2132617-sogodni-v-ukraini-i-sviti-den-ludej-z-obmezenimi-fizicnimi-mozlivostami.html>.
5. Ресурсний центр «Гурт» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://gurt.org.ua>
6. Ліхоносова Г. С. Безбар'єрний туризм як забезпечення потреб соціально відторгнутих людей / Г. С. Ліхоносова, Ю. І. Леснікова. // Науково-виробничий журнал "Бізнес навігатор". – 2018. – С. 76–79.

РОЛЬ ТА СПОСОБИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО РИНКУ

Литвиненко Н. В., студентка 3 курсу

Наукові керівники: Колеснікова В. В., Кукушкіна Л. М.

Севєродонецький хіміко-механічний технікум СНУ ім. В. Даля

Система оплати праці та її організація є однією з основних проблем сучасної економіки України. Зарплата завжди була одним з основних аспектів, які формують мотиваційний механізм трудової діяльності і забезпечують ефективність системи матеріальних стимулів.

Мета дослідження: аналіз форм та систем оплати праці, дослідження підходів до оптимізації систем оплати праці та організації роботи по оплаті праці. У роботі досліджується структура та функції системи оплати праці (заробітної платні). Також розглядаються основні принципи організації оплати праці в сучасних умовах. Приділено увагу механізму регулювання заробітної платні.

Розвиток економіки в наш час характеризується тим, що політика оплати праці надзвичайно впливає на здійснення соціальної політики, стимулювання і мотивацію трудової діяльності, ефективність кадрової політики, регулювання грошових потоків і забезпечення збалансованої роботи підприємств.

Оплата праці залишається найвагомішим методом підвищення рівня ефективності праці та значно мотивує працівників. Винагорода за відпрацьований час та виконану роботу є сильним мотиватором, який спонукає найманих працівників до кращого виконання своїх обов'язків. Тому, проводячи політику оплати праці, необхідно дотримуватися низки принципів, що допомагають краще реалізувати її функції, а саме принцип справедливості, принцип матеріальної зацікавленості, принцип гарантованості, принцип раціонального співвідношення темпів зростання продуктивності та оплати праці, принцип плановості оплати праці, диференціації, вирівнювання оплати праці, простоти, логічності та доступності форм і систем оплати праці тощо [1].

Україна прагне сучасної оплати праці але на сьогодні існує багато проблем:

1. Низький рівень оплати
2. Надмірна диференціація заробітної плати, яка є економічно необґрунтованою.
3. Заборгованість із виплат заробітної плати.
4. Відсутність взаємопов'язаності заробітної плати з рівнем кваліфікації, результатами праці.

Незважаючи на чергові підвищення, заробітна плата не дозволяє покращити рівень життя населення, а також не є мотиваційним механізмом. Нестабільні та низькі заробітні плати сприяють розширенню неформальної зайнятості, що негативно впливає на перспективи економічного розвитку.

Проведені дослідження свідчать, що під час кризи необхідно використовувати якісну, високопрофесійну робочу силу. Проте українські роботодавці ігнорують цей принцип, оскільки не зацікавлені у високих витратах. При порівнянні оплати праці в світі можна зазначити, що мінімальна заробітна плата в найрозвиненіших країнах Європи наступна: Великобританії, Нідерландах, Бельгії, Німеччині, Ірландії та Франції - в межах 1,5 тис євро, у Люксембурзі - приблизно 2 тис євро. Україна за рівнем заробітної плати відстає навіть від найбідніших країн ЄС.

Проте не можна кардинально підвищити рівень оплати праці, тому що в такому разі значно зросте собівартість виробництва, автоматично збільшаться ціни і стрибне

догори рівень інфляції в державі. Приймаючи рішення про зміни в схемах виплат винагород, слід урахувувати ряд факторів: умови оплати праці та соціальні гарантії, описані в колективному договорі та інших внутрішніх положеннях, структуру підприємства та можливість делегування деяких функцій, необхідність додаткових адміністративних ресурсів [2].

Безпосередньо робота по організації заробітної плати на підприємстві полягає у виборі моделі формування заробітної плати (тарифної чи безтарифної), виборі форм і систем заробітної плати, розробці умов і правил преміювання. При цьому критерієм економічної ефективності організації заробітної плати повинно бути випереджаюче зростання доходу підприємства порівняно зі зростанням фонду заробітної плати. Якщо таке випередження не забезпечується, необхідно детально проаналізувати причини цього і розробити додаткові заходи, спрямовані або на зростання доходу, або на економію витрат на оплату праці.

Необхідно здійснювати глибоке опрацювання стратегічних заходів на основі вимог, що висувуються ринком, при цьому кожен підрозділ підприємства має мати чітку стратегічну програму скорочення витрат при виробництві продукції. Оскільки в собівартості продукції найбільшу питому вагу, після матеріальних витрат, мають витрати на оплату праці, засоби стратегічного управління будуть сприяти найбільш оптимальному рівню цих витрат[3].

Висновок. У результаті досліджень оплати праці з'ясовано шляхи її оптимізації та можливості реалізації мотиваційного механізму. Було визначено, що основним напрямом поліпшення кризової ситуації у сфері оплати праці є мотивація праці. Стратегічне управління витратами на оплату праці дозволить не тільки зменшити розбіжності між запланованими та фактичними показниками, а й знизити собівартість продукції (робіт, послуг), підняти ефективність та прибутковість діяльності підприємства.

Література

1. Папуша Н. С. Теоретичні аспекти управління оплатою праці на підприємстві / Н. С. Папуша // Економічний аналіз: Збірник наукових праць. Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль: Видавництво Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2010. – С. 313-315.
2. Цимбалюк Л.Г. Чинники, резерви та шляхи зниження витрат виробництва як основа зменшення ціни товару / Л.Г. Цимбалюк, Н.П. Скригун // Вісн. Бердян. ун-ту менеджменту і бізнесу. - 2011. - № 3 (15). - С. 88-95.
3. Шашенко О. О. Виробничі витрати на промисловому підприємстві: сутність, класифікація, види / О. О. Шашенко//Сталий розвиток економіки Міжнародний науково-виробничий журнал.-2013.-№3[20]. - С.295 - 300.

МЕРЕЖЕВИЙ МАРКЕТИНГ

Ляскевич А. І., студентка 3 курсу

Наукові керівники: Колеснікова В. В., Кукушкіна Л. М.

Севродонецький хіміко-механічний технікум СНУ ім. В. Даля

Мережевий маркетинг України є невід'ємною складовою світового маркетингу. В сучасному світі люди занадто залежні від інтернету. Мережевий маркетинг вийшов на високий рівень, громадяни дуже зацікавлені в товарах за нижчими цінами, доволі зручною доставкою, а перш за все унікальністю товарів та економією часу.

Мета дослідження: вивчення пріоритетів розвитку мережевого маркетингу та аналіз переваг і недоліків MLM в світі та в Україні.

MLM - це найцікавіший напрямок в сучасному бізнесі. У США сьогодні живе приблизно 500 000 мільйонерів, і близько 20% з них заробили свій капітал в MLM, така ж статистика спостерігається і в багатьох інших розвинених країнах світу.

На запитання про сутність мережевого маркетингу можна дати дві відповіді: раціональну та емоційну.

Відповідь раціональна:

Мережевий маркетинг або MLM - це маркетингова концепція, що припускає створення мережевої (багаторівневої) організації, покликаної просувати товари та послуги від виробника до споживача, використовуючи прямий контакт людини з людиною.

Відповідь емоційна:

Мережевий маркетинг - це багатомільйонна індустрія, яка росте з кожним днем. Буквально тисячі людей знаходять ЗАРАЗ (в даний момент!) фінансову незалежність, займаючись мережевим маркетингом і отримуючи доходи від 25 до 50 тисяч доларів на рік. А багато хто навіть перевершують 100000-доларовий рубіж і досягають навіть мільйона і більше.

Останніми роками система торгівлі за допомогою мережевого маркетингу набуває все ширших обертів і в Україні, хоча в жодному нормативному акті не дається визначення поняття «мережевий маркетинг» та інших суміжних йому понять. Це зумовлює низку проблем, що свідчить про необхідність їх вирішення.

По-перше, поряд із легітимними компаніями, на ринку діють і незаконні організації – фінансові піраміди, що маскуються під компанії мережевого маркетингу

По-друге, основною ланкою мережевого маркетингу є дистриб'ютор чи незалежний дистриб'ютор – фізична особа (іноді юридична особа), яка підписала з компанією дистриб'юторську угоду, за якою отримує право купувати продукцію за оптовою ціною, залучати (спонсорувати) інших дистриб'юторів і отримувати винагороду (бонуси) від обсягу закупівель створеної «під собою» дистриб'юторської організації (мережі) відповідно до маркетингового плану компанії.

По-третє, виникає ще й питання охорони прав споживача [1].

Прикладами компаній, що працюють за принципом MLM – маркетингу, на ринку України є: Amway, Mary Kay, Oriflame, Avon Products.

Найбільше всіх цікавить глобальне запитання:

Мережевий маркетинг-це цілковитий обман чи шлях до успіху?

Є дві думки - за і проти. Команда «За» розказує, що завдяки MLM можна значно підвищити свої доходи і зробити їх стабільними. Їхні опоненти називають це обманом або ж легким способом заробити гроші на довірливих людях. То де ж золота середина?

В результаті проведеного дослідження можна сформулювати переваги та недоліки MLM.

Переваги мережевого маркетингу:

1. Можна досягти результату, що буде приносити хороший, стабільний дохід.
2. Вільний графік роботи — ви працюєте, коли захочете і скільки захочете, що майже неможливо в інших видах бізнесу.
 - Не потрібні початкові, великі фінансові вкладення.
 - Ви можете підтримувати, допомагати і мотивувати людей, яких ви

залучили, що в результаті збільшить ваш прибуток.

3. Зайнявшись мережевим маркетингом, вам вдасться наповнити своє життя яскравими враженнями та позбутися незадоволеності[2].

Недоліки мережевого маркетингу

1. Як і в будь-якому іншому виді бізнесу, в мережевому маркетингу є певна частка ризику.
2. Неправильний підхід новачків до даного бізнесу призводить до того, що вони зазнають невдачі в перші місяці роботи.
3. Присутній ризик може зіпсувати стосунки з рідними і друзями, у випадку якщо ви залучили їх у цей бізнес, а вони з якихось причин не змогли добитися бажаного результату.
4. Щоб вибрати дійсно перспективний напрямок мережевого маркетингу, вам доведеться прикласти великої наполегливості та неабияких зусиль[2].

Висновки: В останні десятиліття швидкими темпами розвиваються різні методи просування продукції, одним з яких є мережевий маркетинг. Незважаючи на неоднозначну репутацію, даний спосіб торгівлі став зручним і популярним серед покупців.

Із вищесказаного, я можу зробити висновок, що зміни умов розвитку економіки, процеси роздержавлення і приватизації власності надали MLM-маркетингу новий імпульс. Частка мережевого маркетингу на ринку щороку зростає, тому, Україна потребує легалізації MLM на законодавчому рівні, тому що продавці ухиляються від сплати податків і держава зовсім не має прибутку з цього бізнесу.

Література

1. Проблеми визначення поняття “мережевий маркетинг” [Електронний ресурс] // Наукове мислення — Режим доступу до сайту. : <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/46-shistnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/326-merezhevij-marketing-v-ukrajini>.
2. Переваги та недоліки мережевого маркетингу [Електронний ресурс] // AboutGinka.ru — Режим доступу до сайту. : <http://aboutginka.ru/rizne-10/suspilstvo/karera-2/101748-perevagi-ta-nedoliki-merezhevog-marketingu.html>

ТУРИЗМ НА ЛУГАНЩИНІ: ПРОБЛЕМИ, РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Маркелов А. М., студент 3 курсу

Науковий керівник: Колеснікова В. В., Кукушкіна Л. М.

Севєродонецький хіміко-механічний технікум СНУ ім. В. Даля

Туристична галузь України є невід'ємною складовою світового туристичного процесу, яка без залучення державних дотацій, за останні 10 років, стабільно нарощує обсяги виробництва туристичного продукту. З одного боку, сучасний стан туризму в Луганській області розглядається як кризовий, через падіння обсягів надання туристських послуг та за рахунок скорочення матеріальної бази у сфері туризму та нестабільності середовища надання туристичних послуг (проведення військових дій у рамках ООС). З другого боку, простежуються високі темпи зростання числа туристичних операторів не лише в Луганській області, але й на всій території України, тобто потреба у туристичних послугах українців зростає. Тому

питання перспективності існування туризму на Луганщині є дуже актуальним і потребує детальнішого дослідження.

Мета дослідження: аналіз реального стану, визначення пріоритетів та перспектив розвитку туризму в Луганській області.

Туристична індустрія сьогодні - це одна з найбільш перспективних галузей економіки, яка може стати стабільним джерелом доходів як для конкретного регіону, так і для національної економіки загалом.

Донедавна в Україні було розпочато процес інтеграції туристичної галузі у світову туристичну індустрію, важливість розвитку цієї сфери діяльності усвідомлювали як на національному, так і на регіональному рівні

Не дивлячись на те, що Луганська область відноситься до групи старопромислових регіонів, вона мала всі шанси, незважаючи на цей факт, заявити про себе на національному ринку туристичних послуг як туристично-привабливий регіон, але відомі всім нам події останніх років внесли свої корективи, і зараз виникає потреба переглянути та підсумувати, які туристично-рекреаційні ресурси наявні і можуть бути у розпорядженні області у найближчий час, якими є перспективи розвитку туризму як складової економіки даного регіону.

На сьогодні з 18 районів Луганської області свої туристично-рекреаційні ресурси можуть запропонувати тільки 10 районів, а саме: Біловодський, Білокуракінський, Кременський, Марківський, Міловський, Новоайдарський, Новопсковський, Сватівський, Старобільський та Троїцький райони. Ще два райони: Станично-Луганський та Попаснянський хоч і перебувають під контролем Української влади, але безпосередня близькість до «лінії зіткнення» ворогуючих сторін та неналежний стан наявної там житлово-комунальної інфраструктури не дають можливість розглядати їх навіть як потенційно привабливі території для розвитку туризму у найближчому майбутньому.

Незважаючи на той факт, що більшість безпечних і доступних, підконтрольних північних районів області є неперспективними, тим не менш варто зазначити, що з точки зору розвитку окремих видів туризму, зокрема сільського зеленого туризму, завжди найбільш перспективними вважалися саме північні території. Тому потрібно зробити більш детальний огляд туристично-рекреаційних ресурсів, які залишилися у розпорядженні області на сьогоднішній день.

Проблеми та заходи їх усунення.

Головна проблема на сьогодні, яка гальмує розвиток туризму в регіоні, є недовіра з боку потенційних клієнтів та відсутність належних умов щодо розбудови рекреаційної і соціальної інфраструктури для відпочинку населення.

Причини та заходи їх усунення:

- страх потенційних клієнтів з інших областей України відвідувати територію Луганської області з причини наявного воєнного конфлікту на Донбасі. Усунути цю причину можливо за допомогою популяризації різновидів туризму серед населення. До нас потягнуться люди, тільки тоді, коли ми продемонструємо що у нас безпечно жити;

- відсутність фінансування розвитку галузі туризму: ця проблема являється однією з головних перепон у подальшому розвитку туристичного бізнесу. Треба зрозуміти, що допомоги від держави у найближчий час чекати не варто, потрібно розраховувати тільки на свої сили, об'єднуючись у неурядові організації та активно приймати участь у міжнародних грантових схемах розвитку депресивних територій, сфери обслуговування та туристичної сфери зокрема;

- низький рівень інформованості населення про можливості відпочинку в області, що підтверджується відсутністю хоч якої-небудь інформації про наявні сільські садиби, бази відпочинку, санаторії, і т.п. Подолати цю проблему можливо лише якщо зруйнувати інформаційний вакуум навколо себе. Про це мають подбати самі власники об'єктів туристичного обслуговування. Тільки власники зможуть представити своє творіння у найкращому, найбільш привабливому світлі;

- обмеженість екологічних та зелених екскурсійних і туристичних маршрутів у сільській місцевості: ця проблема вирішується тільки шляхом особистого контакту та обговорення індивідуальних маршрутів для кожної потенційної групи споживачів.

- суттєве зменшення турагентів та відсутність туроператорів в області внаслідок воєнного конфлікту на Сході України. Потрібно зробити Луганську область привабливою для ведення туристичного бізнесу. В першу чергу це зробити допоможе повне врегулювання конфлікту на Сході України. [1]

З початку конфлікту кількість суб'єктів туристичної діяльності істотно зменшилася.

Таблиця 1

Рік \ Суб'єкти	2013	2014	2015	2016	2017
Юридичні особи	47	8	8	7	7
Фізичні особи-підприємці	178	7	3	12	10

Джерело: складено автором на підставі [2]

Через те що туризм відійшов на "другий план" а також скоротилася кількість турагентів дуже сильно зменшилися загальні доходи суб'єктів туристичної діяльності в порівнянні з 2013 роком. Зрозуміло те, що і кількість туристів обслугованих теж зменшилася в порівнянні з 2013 роком.

Фактори, які впливають на розвиток туризму Луганської області.

Позитивні:

- Велика кількість туристичних ресурсів;
- Позитивна екологічна ситуація більшої частини області, що може в майбутньому стати поштовхом до розвитку зеленого туризму;
- Велика історична, культурна та архітектурна спадщина Луганщини.

Негативні:

- Неєфективне та нераціональне використання природних туристичних ресурсів;
- Відсутність чіткої стратегії розвитку індустрії туризму та чіткого його регулювання;
- Недостатньо розвинена інфраструктура, система транспортного обслуговування;
- Пошкодження, занедбання чи навіть знищення туристичних об'єктів та культурної спадщини;
- Недостатнє фінансування об'єктів культурної спадщини.;
- Значна «тінізація» туристичного ринку;
- Напруженість у міжнародних відносинах;
- Низький рівень доходів населення;
- Недооцінка ролі туристичного бізнесу в наповненні бюджету.

Можливі результати від розвитку туризму на Луганщині:

- зростання кількості туристів, що в свою чергу наповнить місцеві бюджети за рахунок туристичного збору;
- створення нових робочих місць, покращення добробуту місцевого населення;
- розвиток туристичної сфери на Луганщині допоможе країні в цілому увійти до найрозвиненіших у туристичному відношенні країн світу та приваблювати більше іноземних туристів;
- збільшення питомої ваги прямих надходжень від туристичної сфери у ВВП країни.

Висновок. Луганська область має досить великі перспективи у розвитку туристичного ринку послуг та туристичного бізнесу, так як має багато туристичних ресурсів, які є однією з передумов розвитку туризму. Але з іншого боку для того, щоб привабити туристів та розвивати туристичну галузь, потрібно виправити деякі проблеми, які гальмують розвиток туристичного бізнесу на Луганщині. В першу чергу потрібно побороти фактори, які мають негативний вплив на розвиток туристичної сфери і розвивати та вдосконалювати ті фактори, які мають позитивний вплив на туризм.

Література

1. Зеленко О. Науковий вісник Мукачівського державного університету 2015. - Серія Економіка. - Випуск 2(4). - Частина 2. - С.138-143. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/zelenko.htm
2. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ПРОБЛЕМИ І МОЖЛИВОСТІ ДОСЯГНЕННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Маркова К. В., студентка 5 курсу

Науковий керівник: д.е.н., проф. Шаповал В. М.

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Розробка цілей сталого розвитку бере свій початок з Конференції Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку в Ріо-де-Жанейро у 2012 році. Було поставлено на меті створення низки загальних цілей, що відповідають екологічним, політичним та економічним проблемам, які постають перед нашим світом. Цілі сталого розвитку (ЦСР), яких на сьогодні дотримуються всі країни світу, встановлюють власні показники розвитку і включають 17 цілей і 169 конкретних завдань. Перелік ЦСР був офіційно затверджений на засіданнях Генеральної Асамблеї ООН в кінці вересня 2015 року.

Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. Адже різні регіони України визначають різні показники соціально-економічного розвитку, екологічної ситуації та захисту навколишнього середовища.

Після початку конфлікту на сході України зменшилися постачання українських товарів за кордон. Але ситуація поступово змінюється. Так, у 2017 році продаж в інші країни збільшився на 20%. Двигуном зростання, в першу чергу, можна вважати

експорт в Європейський Союз, з яким Україна створила Зону вільної торгівлі і на який зараз приходиться більше 40% українського постачання. Зокрема, у 2017 році продаж української продукції в Європу збільшився на 30% – до 17,5 млрд доларів в порівнянні з 2016 роком [1].

Ключовими товарами українського експорту, не лише в Європу, але й в інші країни, залишаються продукти сільського господарства та металургії. «Цілі сталого розвитку: Україна» включають ряд надзвичайно важливих цілей, пов'язаних з розвитком національної економіки. Так, завданням цілі 2 «Подолання голоду, розвиток сільського господарства» є підвищення вдвічі продуктивності сільського господарства, насамперед, за рахунок використання інноваційних технологій [2].

Варто зазначити, що продуктивність праці на сільськогосподарських підприємствах України, включаючи фермерські господарства, протягом 2011-2016 рр. відзначалась тенденцією до зростання (в цілому по Україні на 66,6%). Найбільш відчутним зростання продуктивності праці було в Закарпатській (2,99 рази), Волинській (2,39 рази) та Рівненській (2,25 рази) областях. Разом з тим, у Дніпропетровській та Херсонській областях зниження вказаного індексу спостерігалось на тлі доволі високих показників попереднього року [3].

Завданням цілі 8 «Гідна праця та економічне зростання» є забезпечення стійкого зростання валового регіонального продукту (ВРП) на основі експортного потенціалу та виведення на зовнішні ринки продукції з високою часткою доданої вартості. В Україні постачання таких товарів до країн ЄС значно збільшується з кожним роком. Наприклад, у 2017 році вітчизняні компанії почали продавати в Європу вершкове масло, баштові крани, сигналізації для трамваїв та залізничних колій, маяки та навіть літаки. Адже за допомогою Зони вільної торгівлі вітчизняні товари стали дешевші на полицях в європейських магазинах. Для деяких товарів ставка митного збору відразу зменшилась з 10-20% до 0. Для інших, таких як: молоко, м'ясо, мед (36 товарних позицій), безмитне ввезення можливе лише в обмеженій кількості протягом року.

Для того, щоб український бізнес був у виграві від відмови мита, держава повинна подбати про відмову «нетарифних бар'єрів». А для компаній аграрного та продовольчого сектору це означає введення обов'язкових сучасних вимог до організації безпечного виробництва. Адже, коли український бізнес буде відповідати всім сучасним вимогам, він стане більш конкурентний у всьому світі. Тобто, значно збільшить експорт. Збільшення експорту, в свою чергу, спричинить зростання виробництва, нові робочі місця, більші доходи для бізнесу та співробітників, а в результаті – зростання економіки країни в цілому. Та не менш важливе те, що українці матимуть змогу споживати більш безпечну продукцію.

На жаль, досвід України у впровадженні проектів для досягнення ЦСР відбувається на стадії розвитку, проте, вже у квітні 2018 року центр «Розвиток КСВ» нагородив кращі кейси з корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) за 2017 рік. В рамках Конкурсу протягом лютого 2018 року компанії подавали свої кейси. Потім – вони були оцінені міжнародним журі з Ірландії, Болгарії, Латвії та Нідерландів. За думкою членів Журі, переможцями стали кейси таких компаній як:

– Watsons Україна за проект закупівлі оклюдерів для дитячих сердець (Цілі 3 «Міцне здоров'я»);

– Eleks за проект просвіти дітей, які не бачать, і ЕНЕРГОАТОМ за програму роботи зі школярами і студентами (Цілі 4 «Якісна освіта»);

– L'oreal за проект, спрямований на навчання жінок, які постраждали від домашнього насильства, новій професій перукаря і надання їм економічних повноважень (Цілі 5 «Гендерна рівність»);

– Kredobank за програму роботи зі студентами (Цілі 8 «Гідна праця і економічне зростання»);

– Концерн Галнафтогаз за встановлення контейнерів для речей, які розповсюджуються серед малозабезпечених сімей (Цілі 10 «Зменшення нерівності»);

– ДТЕК за проект просування енергоефективності в школах (Цілі 12 «Відповідальне споживання»), та інші [4].

Слід зазначити, що Дніпропетровська та Волинська області продемонстрували свою прихильність до впровадження глобальних цілей шляхом розробки їх регіональних звітів. У звітах представлені результати адаптації національних цільових показників та показників СНД для Дніпропетровської та Волинської областей на основі регіонального контексту та пріоритетів, які забезпечують базовий рівень розвитку регіонів відповідно до принципів сталого розвитку та сприяють досягненню глобальних цілей в Україні до 2030 року [5].

Ще однією подією стало підписання в Києві Паризької декларації, мета якої – остаточно побороти СНІД через активну протидію епідемії у великих містах, де проживають майже 70% всіх людей, які живуть з ВІЛ. Для цього вже до 2020 року за рахунок впровадження інноваційних муніципальних підходів до профілактики ВІЛ, доступу до лікування, підтримки хворих та інформування населення повинні бути виконані цілі «90-90-90» [6]:

– 90% мешканців міста, які живуть з ВІЛ, повинні знати про свій статус;

– 90% людей, які знають про свій позитивний ВІЛ-статус, повинні отримувати відповідне лікування;

– 90% людей, які лікуються, повинні мати вірусне навантаження, яке не визначається.

Згадуючи досвід країн світу у досягненні сталого розвитку, хочеться навести приклад Швеції, яка планує стати першою у світі повністю «екологічною державою». Вже зараз Швеція є країною з найвищим рівнем зайнятості в Європі, але не збирається на цьому зупинятися. Комфорт громадян, зняття точок болю суспільства – як от купівля власного житла та соціальна інтеграція мігрантів, освіта та енергозбереження – тут на першому місці. На Генасамблеї ООН уряд країни представив завдання для того, щоб Швеція стала першою у світі державою, яка повністю відмовилася від добувного палива. Перші кроки в цьому напрямку вже було зроблено у вересні 2018 року. В бюджеті, представленому на розгляд урядові, зарезервовано майже 1 млрд доларів на розвиток «зеленої інфраструктури» – встановлення сонячних панелей і будівництва вітрових електростанцій. Крім того, держава виділяє додаткові кошти на закупівлю «зеленого» громадського транспорту і обладнання спеціальних сховищ електроенергії. У бюджеті також передбачили витрати на дослідження та удосконалення способів зберігання електроенергії. Крім того, уряд країни готовий допомогти всім, хто захоче переобладнати свій будинок, зробивши його більш енергоефективним, встановивши, приміром, сонячні панелі на даху. На додаток, до бюджету Швеції закладені кошти на екологічні проекти за кордоном, у тому числі і в країнах, що розвиваються, в Україні зокрема [7].

Дійсно, відновлювана енергія є чи не ключовою поряд з подоланням бідності, голоду та нерівності, ціллю людства, яку заплановано досягти до 2030 року. Особливо гостро тема розвитку відновлювальної енергетики стоїть у нашій державі. Порівняно

з розвинутими країнами Європи, Америки й Азії, які йдуть у ногу з часом, Україна знаходиться в цій галузі на низькому рівні. Проте, перші кроки уже зроблені. Так, наприклад, у Дніпрі в 2019 році планують розпочати будівництво сонячної електростанції. За підрахунками фахівців, станція зможе забезпечити електроенергією близько 180 тис. домогосподарств. Це – кілька великих мікрорайонів. Для Дніпра це – можливість покращити стан довкілля, адже за рахунок сонячної електростанції зменшаться викиди інших генерувальних підприємств, знизиться залежність, зокрема, від вугільної промисловості. А ще це – додаткові робочі місця та податки, які наповнюватимуть міський бюджет.

Отже, можна сказати, що реформа децентралізації влади в Україні зумовила необхідність у конкретизації на регіональному рівні шляхів досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР), визначених у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна». За допомогою регіональних консультацій було визначено такі завдання для досягнення сталого розвитку України як: досягнення економічного зростання за рахунок стимулювання інновацій, прискореного розвитку інфраструктури, збільшення заощаджень і зниження залежності від зовнішніх позик, збалансований розподіл результатів економічного зростання, що дозволить зменшити нерівності, зокрема гендерну нерівність. Темпи зростання забезпечуватимуть повну зайнятість, зменшення бідності, а з належним урахуванням сталого виробництва та споживання сприятимуть відновленню та охороні екосистем.

Україна змогла скоротити втричі рівень бідності, поліпшити материнську систему охорони здоров'я, майже вдвічі скоротити дитячу смертність, зменшити показники захворюваності на ВІЛ/СНІД, домогтися прогресу в боротьбі з туберкульозом.

Література

1. Експорт українських товарів до ЄС вперше перевищив довоєнний рівень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/02/15/634123/>.

2. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/Національна%20доповідь%20ЦСР%20України_липень%202017%20ukr.pdf.

3. Цілі сталого розвитку для України: регіональний вимір: аналітична доповідь / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; наук. кер.: І.З. Сторонянська. – Львів, 2018. – 90 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180702.pdf>.

4. Нагороджено кращі кейси компаній з корпоративної соціальної відповідальності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csr-ua.info/csr-ukraine/article/нагороджено-кращі-кейси-компаній-з-ко/>.

5. Dnipro and Volyn regions present their commitments to adapt SDGs at regional level [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/regional-report-sdg-dnipro-2030.html>.

6. Fast Track Cities Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://unaids.org.ua/images/kftc/UNAIDS_16pages_Engl.pdf.

7. Країна, що перемогла сміття і безробіття / Алла Дубровик-Рохова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/krayina-shcho-peremogla-smittyu-i-bezrobittya>.

ОЦІНКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Нахман А. М., студентка I курсу

Науковий керівник: к.геогр.н. Ковтуник І. І.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

На сучасному етапі розвитку національної економіки України актуальним є завдання переходу до сталого розвитку країни в цілому та для кожного її регіону. Збалансований розвиток регіонів країни має бути орієнтований на забезпечення умов, які дозволять кожному регіону країни мати необхідні та достатні ресурси для забезпечення гідних умов життя населення, комплексного розвитку та підвищення конкурентоспроможності економіки. Концепція сталого розвитку широке розповсюдження набула після виходу публікації доповіді «Наше майбутнє» (1987 р.), який підготувала комісія ООН з навколишнього середовища та розвитку («комісія Брундтланд»), – саме її висновки склали концептуальну основу рішень, прийнятих в рамках конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку в 1992 р. у Ріо-де-Жанейро. Там були визначені глобальні проблеми сталого розвитку, прийнятий та схвалений усіма учасниками (179 держав світу) програмний документ «Порядок денний на XXI століття». У даному документі під стійким розвитком розуміється розвиток, який задовольняє потреби сьогодишнього покоління і не ставить під загрозу можливості майбутніх поколінь задовольняти свої [6]. Термін «сталий розвиток» сьогодні починає сприйматися в усьому світі як універсальне поняття, як модель цивілізованого розвитку. Згідно з даним визначенням сутності поняття сталого розвитку вихідними його умовами можна визнати забезпечення:

- економічного розвитку, що підтримується на основі радикально-модифікованої ринкової системи;
- природно-екологічної стійкості на базі теорії біотичної регуляції навколишнього середовища;
- тісної міжнародної співпраці та кооперації для досягнення цілей стійкого розвитку;
- стійкого соціального розвитку на основі принципу справедливості;
- екологізації суспільної свідомості, що ґрунтується на використанні системи освіти та засобів масової інформації [5].

Отже, стратегічним напрямом розвитку регіональної політики сьогодні повинна стати реалізація нової, активної ролі регіону як суб'єкта сталого розвитку. Наукове забезпечення задач управління, узгодження критеріїв ефективності й соціальної захищеності, міжтериторіальної та ієрархічної взаємодії вимагають свого соціального й еколого-економічного системного дослідження з урахуванням політичних, міжетнічних, медико-біологічних, інформаційних та інших факторів сталого розвитку й, зокрема, розвитку відповідних теорій гармонізації інтересів сторін і т. д. [3]. Оцінка сталого розвитку регіонів країни необхідна для визначення внутрішніх й зовнішніх загроз, що дозволить виробити заходи запобігання їх негативного впливу з метою виявлення сценаріїв розвитку і вироблення оптимальної стратегії функціонування регіональних систем країни. Отже, метою наведеного дослідження є розробка комплексного структурного методичного підходу до оцінки сталого розвитку регіону та на його основі оцінка сталого розвитку регіонів України.

Результати. Дослідження методичних підходів, які застосовуються для оцінки сталого розвитку регіонів [2 – 10; 12; 14 – 17; 19; 21], дало змогу зробити такі висновки:

1. Різноманітність методичних підходів до оцінки сталого розвитку обумовлюються різними цілями, які ставилися під час проведення оцінки.

2. Переважна більшість досліджених методичних підходів передбачають розрахунок інтегрального показника сталого розвитку, інші базуються на дослідженні системи часткових показників.

3. Майже всі представлені методики ґрунтуються на концепції сталого розвитку ООН: виділяють соціальну, економічну та екологічну складові (рідше враховуються інституціональна, політична та ін.), з деякими відмінностями у структурі компонент та кількості часткових показників, що їх характеризують.

4. Побудова інтегрального показника сталого розвитку здійснюється різними способами: за допомогою розрахунку середніх арифметичних та геометричних величин або із застосуванням більш складного математичного апарату.

5. Багато представлених методик мають переважану систему часткових показників, або таких, які не відповідають системі національної статистики, що створює мультиплікативний ефект та ускладнює проведення оцінки в динаміці.

Таким чином, проведений аналіз методичних підходів, які застосовуються при оцінці сталого розвитку регіонів, показав, що незважаючи на значну їх кількість у теперішній час відсутній єдиний системний підхід до оцінки такого складного явища як сталий розвиток регіонів, тому гостро стоїть питання розробки комплексної структурної методики, яка має об'єктивно визначати проблеми сталого розвитку регіонів країни, вибір й обґрунтованість цілей та стратегічних напрямів його досягнення. Як основа для оцінки сталого розвитку регіону та ідентифікації його проблем в даному дослідженні використана Методика оцінки економічної безпеки, що запропонована Міністерством економіки України [5]. Дослідження рівня сталого розвитку регіонів України доцільно здійснювати відповідно до наведеного нижче алгоритму (рис. 1). На першому етапі необхідно провести моніторинг інформаційного простору регіонів України на наявність, доступність, порівнянність та об'єктивність необхідної інформації щодо соціально-економічного та екологічного становища регіонів країни. При цьому необхідно враховувати, що особливістю сучасного етапу розвитку регіонів є збільшення обсягу нормативно-правової, статистичної та іншої інформації.

Проведений моніторинг має синтезувати різного роду інформацію, що базується на: виявленні особливостей, умов та передумов функціонування й розвитку соціальної, економічної та екологічної сфер сталого розвитку регіонів країни; аналізі тенденцій та факторів, що впливають на відтворювальні процеси; дослідженні зовнішнього та внутрішнього середовища та трансформаційних особливостей. Також його проведення необхідно базувати на системному підході, структурно-функціональному та порівняльному аналізі сталого розвитку регіонів країни; динамічному підході до проблематики, що досліджується, з використанням різних індикаторів, що характеризують як окремі напрями, так і загальний рівень сталого розвитку регіонів. На другому етапі необхідно провести наукове обґрунтування системи показників, через що необхідно окреслити основоположні начала, згідно з якими вони можуть бути об'єднані в одну систему, тобто окреслити принципи побудови показників безпеки. Характеристика кожного компонента системи має спиратися на обмежену кількість показників. Система індикаторів для аналізу та оцінки сталого розвитку регіонів України має відповідати таким вимогам [1; 2; 6]:

1. Виступати засобом вираження стратегічних цілей сталого розвитку регіону. Так реалізується можливість розробляти систему цільових показників для кожного індикатора, здійснювати їх моніторинг та оперативну корекцію.

2. Зв'язувати різні рівні державного регулювання сталим розвитком регіону.
3. Надавати можливість встановлення осіб, відповідальних за виконання заходів із впровадження стратегії сталого розвитку регіону.
4. Забезпечувати процес безперервної інформаційної підтримки планування та управління сталим розвитком регіону

Література

1. Бобылев С. Н. Индикаторы устойчивого развития: региональное измерение : [пособие по региональной экологической политике] / под ред. В. М. Захарова. – М. : Акрополь, ЦЭПР, 2007. 60 с
2. Дохолян А. С. Проблемы устойчивого развития экономики региона / А. С. Дохолян // Современные проблемы науки и образования. – 2011. – № 5 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.science-education.ru/99-4975>
3. Кушнарєва О. С. Методи оцєнки устійчivosti розвитку рєгиона на примєре Приморського Крає / О. С. Кушнарєва, Ю. Г. Мигунов // Проблєми сьвременной єкономики. – 2007. – № 3. – С. 267 – 270.
4. Ляшенко І. М. Економіко-математичні методи та моделі сталого розвитку / І. М. Ляшенко. – К. : Вища школа, 1999. – 236 с.
5. Мартынов К. П. Методика оценки устойчивости развития региональной аграрной сферы / К. П. Мартынов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2013/8/ekonomika/martynov.pdf
6. Хомяченкова Н. А. Механизм интегральной оценки устойчивости развития промышленных предприятий : автореф. дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.05 / Н. А. Хомяченкова. – М. : 2011. – 20 с.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Паничок М. Ю., студентка 3 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Швець Н. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Досягнення цілей та успішне виконання завдань сталого розвитку будь-якого регіону значною мірою залежить від ефективності управління регіональним розвитком. Саме тому оцінка ефективності останнього є дуже важливою, оскільки надає можливість виявити недоліки та вади управління та визначити шляхи їх подолання, а відтак, забезпечити досягнення цілей сталого розвитку регіону. З урахуванням вищезазначеного, метою даного дослідження є оцінка ефективності управління розвитком Луганської області на підставі запропонованої методики для подальшого вдосконалення управлінських дій.

Більшість вчених у загальному вигляді визначають ефективність управління як відношення результатів діяльності суб'єктів управління до витрат, пов'язаних з отриманням результатів і функціонуванням даних суб'єктів управління. Зокрема, О. Барабан та В. Ільїнський [2] пропонують використовувати формулу загальної ефективності оцінки управління певним об'єктом:

$$E = \frac{P}{V} \cdot \frac{C}{P} \cdot \frac{P}{P}, \quad (1)$$

де Ц – цілі об'єкту управління;
 П – потрібна ефективність;

Р – результативна ефективність;

В – витратна ефективність.

Логіка цього методу базується на тому, що витратна ефективність визначається як відношення результату, який було досягнуто до витрат. Результативна ефективність – відношення досягнутого результату до поставлених цілей. Потрібна ефективність – це відношення цілей до потреб, ідеалів і норм. Зазначені види ефективності створюють ланцюг: потрібна ефективність визначає результативну, а результативна – витратну.

Використовуючи цю логіку та екстраполюючи її на процес забезпечення сталого розвитку регіону, обґрунтування моделі оцінювання управління ним можна подати так. Результативну ефективність доцільно розглядати як відношення реального валового регіонального продукту (ВРП) в аналізованому періоді до максимального значення цього показника за період 2000-2016 рр., оскільки на даний момент в Луганській області відбувається скорочення виробництва та погіршення мезоекономічних показників через вплив політичної нестабільності та втрату контролю над частиною території області. Тож, метою регіонального розвитку наразі є відновлення мезоекономічних показників до докризовому рівні.

Потрібна ефективність може розглядатися як максимальне значення ВРП за період 2000-2017 рр. до умовного показника, що втілює ідеальний стан соціально-економічної сфери регіону, тобто при збереженні докризових темпів зростання ВРП.

Витратну ефективність пропонується визначати відношенням ВРП до витрат, пов'язаних з адмініструванням регіону, тобто витрат на утримання апарату управління розвитком регіону та витрат на реалізацію програм соціально-економічного розвитку регіону (у тому числі бюджетних асигнувань).

Слід додати, що ефективність управління слід визначати у динаміці, саме така оцінка найбільш об'єктивно відбиває суть управлінського процесу як забезпечення руху від поточного стану керованої системи до бажаного. З цією метою в моделі пропонується використовувати не абсолютні значення показників, а індекси їх зміни.

З урахування вищевикладеного, пропонується здійснювати інтегральну оцінку ефективності управління розвитком Луганської області у такий спосіб:

$$E_{\text{упр}} = \frac{I_{\text{ВРП}}/I_{\text{ц}}}{I_{\text{ВРП}}/I_{\text{витр}}} \cdot \frac{I_{\text{ц}}}{I_{\text{ц}}^{\text{умов}}/I_{\text{ВРП}}^{\text{умов}}} \cdot \frac{I_{\text{ВРП}}/I_{\text{ц}}}{I_{\text{ц}}^{\text{умов}}/I_{\text{ВРП}}^{\text{умов}}}, \quad (2)$$

де $E_{\text{упр}}$ – інтегральний динамічний коефіцієнт ефективності управління стійким розвитком регіону;

$I_{\text{ВРП}}$ – індекс зміни реального валового регіонального продукту (відношення ВРП у поточному періоді до ВРП у попередньому періоді);

$I_{\text{ц}}$ – «індекс цілей» - відношення індексу зміни ВРП у поточному періоді до індексу ВРП у 2013 р. Показник характеризує ступінь наближення регіону до докризового стану;

$I_{\text{витр}}$ – індекс зміни витрат на утримання апарату управління розвитком регіону та витрат на реалізацію програм соціально-економічного розвитку регіону (у тому числі бюджетних асигнувань);

$I_{\text{ВРП}}^{\text{умов}}$ – умовний індекс зміни ВРП, тобто відношення індексу зміни ВРП у поточному періоді до максимального індексу ВРП за період 2000-2017 рр. Показник характеризує ступінь наближення регіону до найкращого досягнутого стану, тобто до умовно ідеального на даний момент стану економіки регіону.

Даний інтегральний динамічний коефіцієнт може набувати значень у позитивному числовому діапазоні. Числові значення показників та лінгвістичний їх відповідник надані у табл. 1.

Таблиця 1

Шкала оцінки ефективності управління сталим розвитком регіону

Значення інтегрального динамічного коефіцієнту	Якісна оцінка ефективності управління регіональним розвитком
$E_{упр} < 1$	Низька ефективність управління регіональним розвитком, не забезпечується виконання поставлених цілей, темпи зростання витрат на розвиток регіону перевищують зростання результату управлінських дій, регіон поступово деградує та занепадає
$E_{упр} = 1$	Середній рівень ефективності управління регіональним розвитком. Внаслідок застосованих управлінських дій вдається лише утримувати докризовий стан економіки регіону та запобігати занепаду регіону
$E_{упр} > 1$	Висока ефективність управління регіональним розвитком. В регіоні не лише подолані кризові явища, але й забезпечений сталий розвиток регіону

Джерело: розроблено автором

Застосування даного методу оцінки надасть можливість урахувати достатню кількість показників та об'єктивно оцінити ефективність управління розвитком регіону. Ураховуючи вищевикладене, визначимо загальну ефективність управлінського процесу за формулою (2), що подано в табл. 2.

Таблиця 2

Аналіз ефективності управління розвитком Луганської області в 2013-2017 рр.

Показники	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Індекс реального ВРП у поточному періоді	1,0000	0,9340	0,9020	1,0240	1,0250
Індекс реального ВРП у 2013 році	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000
Максимальний досягнутий ВРП протягом 2000-2017 рр.	1,1210	1,1210	1,1210	1,1210	1,1210
Витрати на розвиток регіону (включаючи бюджетні асигнування), тис. грн	4748	25887	51127	193260	197186
Витрати на утримання апарату управління (у тому числі бюджетні асигнування), тис. грн	234687	305317	284127	323874	338800
Загальні витрати на утримання апарату управління розвитком регіону та витрати на реалізацію програм соціально-економічного розвитку регіону (у тому числі бюджетні асигнування), тис. грн.	239435	331204	335254	517134	535986
Індекс зміни загальний витрат на розвиток регіону	1,5400	1,3833	1,0122	1,5425	1,0365
Результативна ефективність управління	1,0000	0,9340	0,9020	1,0240	1,0250
Витратна ефективність управління	0,6494	0,6752	0,8911	0,6639	0,9889
Потрібна ефективність управління	0,8921	0,8332	0,8046	0,9135	0,9144
Інтегральний динамічний коефіцієнт ефективності управління стійким розвитком регіону	1,9352	1,7383	1,2720	1,9384	1,3025

Джерело: розраховано за інформацією [1; 3]

Аналіз даних табл. 2 демонструє наразі високу ефективність управління розвитком регіону при її зниженні протягом аналізованого періоду з 1,9352 пункти у 2013 році до 1,3025 пункти у 2017 році. Це зумовлено низькою витратною ефективністю управління: зростання витрат на адміністрування і розвиток Луганської області відбувається швидше, ніж зростання результуючого показника – реального ВРП.

Також в регіоні спостерігається низька потрібна ефективність; це свідчить про те, що максимальні досягнуті показники розвитку в Луганській області наразі не досягнуті, проте, розрив між ними та існуючими темпами економічного розвитку скоротився. При цьому відбулося зростання результативної ефективності: у 2016-2017

гг. вдалося подолати кризові явища та забезпечити економічне зростання регіону. Отже, для підвищення ефективності управління сталим розвитком Луганської області необхідно передусім забезпечити ефективність витрат на розвиток регіону на його адміністрування: підвищити обґрунтованість та виконуваність програм розвитку, підсилити персональну відповідальність за досягнення поставлених цілей тощо.

Таким чином, запропонована модель надає можливість найбільш об'єктивно оцінити ефективність управління сталим розвитком регіону через урахування значної кількості показників, що полегшує розробку корегуючих заходів та підвищує їх ефективність. При цьому модель є достатньо варіабельною, тобто не виключає розширення кількості показників та використання інших індикаторів регіонального розвитку.

Література

1. Стратегія розвитку Луганської області до 2020 року / Офіційний сайт Луганської військово-цивільної адміністрації // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://loga.gov.ua/sites/default/files/collections/strategy_ukr_20-07-2017.pdf
2. Барабан О.А., Ільїнський В.В. Методи оцінки ефективності управління мікросуб'єктами / О.А. Барабан, В.В. Ільїнський. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confcontact.com>.
3. Основні показники розвитку Луганської області / Офіційний сайт Головного Управління Державної служби статистики в Луганській області // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lg.ukrstat.gov.ua/>

ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЯК ОДНА З ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Переяслівська К. В., студентка 2 курсу

Наукові керівники: Колеснікова В. В., Кукушкіна Л. Н.

Сєвєродонецький хіміко-механічний технікум СНУ ім. В. Даля

Актуальність дослідження полягає у тому, що рівень вітчизняної освіти не відповідає світовим категоріям якості, тому дуже важливим в наш час є проведення досліджень у цьому напрямку

Що таке цілі сталого розвитку? Цілі сталого розвитку (ЦСР), які ще називають “Глобальними цілями” — це загальний заклик до дій, спрямованих на те, щоб покінчити з бідністю, захистити планету і забезпечити мир і процвітання для всіх людей у світі [1].

Цілі сталого розвитку (ЦСР), яких на сьогодні дотримуються всі країни світу, встановлюють власні показники розвитку і включають 17 цілей і 169 конкретних завдань. Перелік ЦСР був офіційно затверджений 25 вересня 2015 року на засіданнях Генеральної Асамблеї ООН [1]. До таких ми можемо віднести подолання бідності, голоду, розвиток сільського господарства, міцне здоров'я і благополуччя, якісна освіта гендерна рівність, доступна та чиста енергія, гідна праця та економічне зростання, скорочення нерівності і тому подібне.

Більш детально я хочу розглянути таку ціль сталого розвитку, як якість освіти.

Якість вищої освіти розглядається насамперед як відповідність реальних освітніх потреб усіх суб'єктів освітньої діяльності (студента, регіональної освітньої системи, держави) отримуваному результату. Звідси впливають основні показники якості: задоволеність студентів і випускників рівнем набутої освіти;

конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг випускників та вищого навчального закладу, який надає освітні послуги.

Зрозуміло, що якісний рівень освіти дає змогу краще реалізувати себе на ринку праці. За даними Організації економічного співробітництва і розвитку, вища освіта в країнах Європи підвищує рівень доходів дипломованих фахівців не менш ніж у півтора-два рази. Відсутність такого зв'язку в Україні впливає на мотивацію студентів при здобутті вищої освіти. Диплом, на жаль, розглядається лише як формальне підтвердження рівня освіти, а не як свідчення справжньої професійної кваліфікації.

За даними дослідження Фонду "Демократичні ініціативи" ім. І.Кучеріва, 70,5% респондентів оцінюють якість вищої освіти в Україні як низьку та середню. Результати соціологічного опитування, проведеного Інститутом економіки та прогнозування НАН України, свідчать: понад 70% майбутніх фахівців в університетах опановують певну сукупність знань, можуть їх шаблонно застосовувати, але не здатні вирішувати незнайомі для них завдання; 20% випускників українських вишів дуже погано орієнтуються в обраних професіях через власну недбалість і небажання вчитися; 10% це випускники, які добре оволоділи методом самонавчання і самовдосконалення [2].

Ці факти свідчать про серйозну проблему в Україні. Зниження якості навчання може призвести до невизнання європейською спільнотою дипломів наших університетів. Наслідок — зниження мобільності їх студентів та випускників на європейському просторі.

Гальмують розвиток якості освіти відсутність працевлаштування за фахом майбутніх випускників; брак механізмів орієнтації на потреби суспільства; недостатність науково-інформаційного і кадрового забезпечення вищої професійної освіти та її інноваційної бази.

Лише за рахунок розроблення стратегічної Державної програми відновлення професійного потенціалу України, а також реалізації програми перспективного і поточного прогнозування потреб виробництва у фахівцях з вищою освітою та програми інформування населення щодо прогнозних потреб на ринку праці можна подолати існуючі протиріччя.

На початок поточного навчального року фахівців з вищою освітою в Україні готували 854 вищих навчальних заклади усіх рівнів акредитації (2,5 млн студентів) та понад 1000 відокремлених структурних підрозділів, перенасичуючи регіональні ринки праці відповідними фахівцями. Такої практики немає ніде в світі, крім країн СНД [2].

Ефективними важелями впливу на якість освіти також повинні стати ліцензування і акредитація. Їх завдання — створити дійові перепони неякісній організації процесу підготовки фахівців. Проблемним питанням є достовірність і об'єктивність висновків експертів. Причин цього, на мою думку, чимало. Це — недостатнє знання експертами нормативної бази, суб'єктивність при оцінці рівня забезпечення навчального закладу; певна корпоративність стосунків навчальних закладів і членів експертних комісій; безкарність необ'єктивних перевіряльників (при встановленні факту свідомої фальсифікації експертом результатів необхідно вилучати їх зі списку експертів міністерства).

Отже, розв'язання проблеми якості вищої освіти передбачає широкий комплекс відповідних дій. Потрібна сильна і послідовна комплексна державна політика. Наважуся запропонувати низку необхідних основних заходів для забезпечення якісної освіти.

По-перше, реструктуризувати системи середньої загальноосвітньої профільної школи, професійно-технічної та вищої освіти в їх тісному взаємозв'язку, оскільки виник значний розрив між потребами суспільства та освітою.

По-друге, створити нові стандарти вищої освіти, адже лише за цих умов можна починати формування інноваційних програм, навчальних планів і діаграм підготовки бакалаврів, магістрів, докторів та реформування системи управління у вищій школі.

По-третє, вдосконалити трудове законодавство відповідно до двоступеневості вищої освіти (бакалавр-магістр), оскільки в Україні відсутня узгодженість освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра і магістра з вимогами роботодавців [3].

По-четверте, усунути істотні диспропорції системи вищої освіти та вдосконалити мережу вищих навчальних закладів. Бо масовість вищої освіти породжує проблему якості. Ефективним шляхом до підвищення інституційної спроможності закладів щодо здійснення якісної підготовки, досягнення критичних параметрів їх основної діяльності, що не потребує додаткових інвестицій, потрібно визнати концентрацію, укрупнення дрібних, неефективних і безперспективних закладів, які вводять в оману і студентів, і батьків, і роботодавців, і державу щодо якості своїх дипломованих випускників [3].

По-п'яте, створити незалежну агенцію з оцінювання якості освіти, проведення сертифікованих освітніх аудитів. Визначити її статус, завдання і функції, розмежувати повноваження з центральним органом виконавчої влади з формування державної політики в галузі освіти. Оцінювання якості освітньої діяльності в Україні повинна бути відкритою та публічною процедурою, а результати перевірок і моніторингових досліджень мають бути відомі громадськості, замовникам і споживачам освітніх послуг.

По-шосте, розробити комплексні критерії оцінки якості освітнього процесу.

Розв'язання проблеми якості вищої освіти передбачає широкий комплекс відповідних дій. Потрібна сильна і послідовна комплексна державна політика, зокрема в перспективному прогнозуванні і практичному проектуванні національної вищої школи.

Висновок. Отже існуючи проблеми можна подолати лише завдяки консолідації зусиль державної влади та громадянського суспільства, формуванню реальної державно-громадської системи управління освітою можна здійснити реальні й ефективні реформи в освітній галузі.

Література

1. Цілі сталого розвитку 2016-2030 [Електронний ресурс] / Вікторія Андрієвська//— Режим доступу до сайту. : <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>

2. Шлях до якісної вищої освіти [Електронний ресурс] / Василь Шинкарук//— Режим доступу до сайту. : <https://dt.ua/EDUCATION/shlyah-do-yakisnoyi-vischoyi-osviti.html>

3. Сучасний стан та тенденції розвитку державної політики у сфері вищої освіти в Україні [Електронний ресурс] / Губерська Н.Л.//— Режим доступу до сайту. : <http://lcslaw.knu.ua/index.php/item/154-suchasnyi-stan-ta-tendentsii->

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Піддубна К. О., магістрант 1 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Швець Н. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Основою стратегічного курсу України має стати впровадження інноваційної моделі економіки, що передбачає обов'язкову модернізацію промисловості, без якої сталий і довготривалий розвиток просто неможливий.

Одним із базових секторів виробничого комплексу України має бути хімічна промисловість. Бо саме від її функціонування залежить розвиток усієї економіки, оскільки вона забезпечує інші галузі промисловості новими матеріалами та речовинами, сільське господарство – мінеральними добривами і засобами захисту рослин, а населення – різноманітними побутовими хімічними засобами. Хімічна промисловість є одним з найбільших забруднювачів навколишнього середовища, але водночас це, чи не єдина галузь, яка може займатися утилізацією виробничих відходів.

На жаль, сьогодні вітчизняна хімічна промисловість, яка створювалася протягом тривалого періоду, перебуває в кризовому становищі.

Так, якщо в 2011 р. у структурі обсягу реалізованої промислової продукції питома вага виробництва хімічних речовин і хімічної продукції становила 4,3%, то у 2016 р. вона зменшилася до 2,8%. Ще більш показовим є падіння впродовж цього періоду частки хімічної продукції (включаючи фармацевтику, полімерні матеріали та пластмаси) у структурі експорту України з 9,3% до 5,4% [1]. Результати дослідження Н.В. Швець та Г.З. Шевцової [2] показали значне зниження конкурентоспроможності галузі в останні роки, при цьому автори роблять висновок про наявність можливостей її відновлення. Однак, досягти цього можна тільки при достатньому рівні трудового потенціалу.

Протягом останніх років, кількість зайнятих працівників у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції має тенденцію стабільного скорочення (рис. 1).

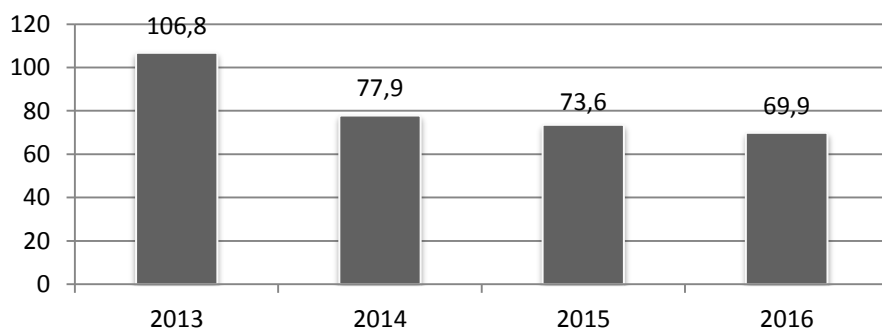

Рис. 1. Кількість зайнятих працівників у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції, тис. осіб (складено за даними Державної служби статистики [3])

Це пояснюється, перш за все, складною фінансова-економічною ситуацією в цьому секторі галузі, що супроводжується зниженням використання трудових ресурсів та їх значним відтоком. Так, за даними прес-служби Group DF [4] у 2017 році група Ostchem недоотримала більше 40% виручки від реалізації хімічної продукції порівняно із 2016-м, що призвело до заморожування соціальних проектів і згорання запланованих інвестиційних програм. Крім цього, вимушені зупинки підприємств холдингу стали причиною зростання соціальної напруги серед працівників, що в свою

чергу призвело до масової трудової міграції висококваліфікованих спеціалістів за кордон. У результаті стався відтік персоналу на заводах на рівні близько 5000 осіб, що в загальній кількості становить 30%.

Слід відзначити, що така ситуація характерна й для інших великих підприємств хімічної промисловості. За словами голови асоціації "Союз агрохіміків України" Сергія Рубана, втрата трудового потенціалу галузі буде непоправною, так як мінімальний досвід для працівника хімпідприємств такого рівня становить два роки, а для виконання найбільш складних пускових робіт - від 10 років [5].

Виправити ситуацію з забезпеченням хімічних виробництв трудовими ресурсами дедалі стає ще складніше, тому що цей ринок праці стає непривабливим через порівняно невисокий рівень оплати праці. З рис. 2 видно, що протягом останніх п'яти років заробітна плата робітників хімічної галузі практично не перевищувала середньостатистичні значення за промисловістю та по Україні в цілому. А у 2017 році стала помітно нижче ніж рівень по країні.

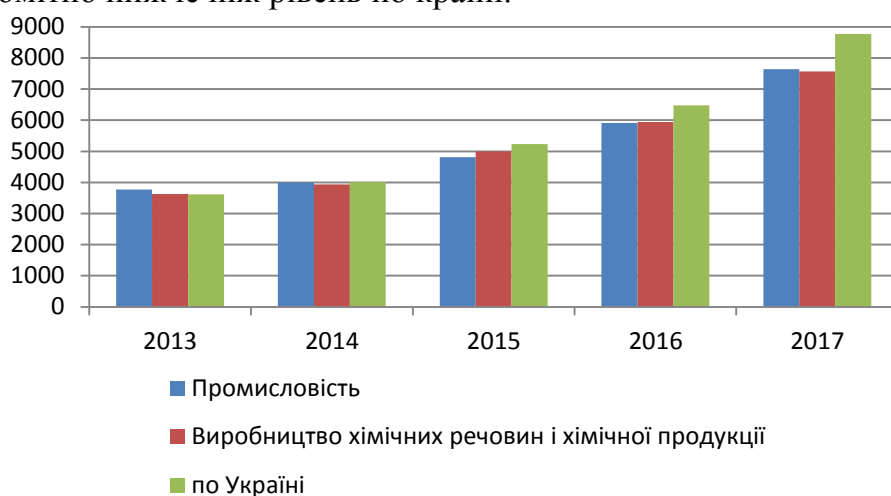

Рис. 2. Середньомісячна заробітна плата, грн. (складено за даними Державної служби статистики [3])

Окрім фактичного скорочення трудового потенціалу спостерігається зниження інтересу абітурієнтів ВНЗ до хімічного напрямку підготовки бакалаврів (рис. 3). А це, у свою чергу, знову ж таки може призвести до браку кваліфікованих кадрів у майбутньому.

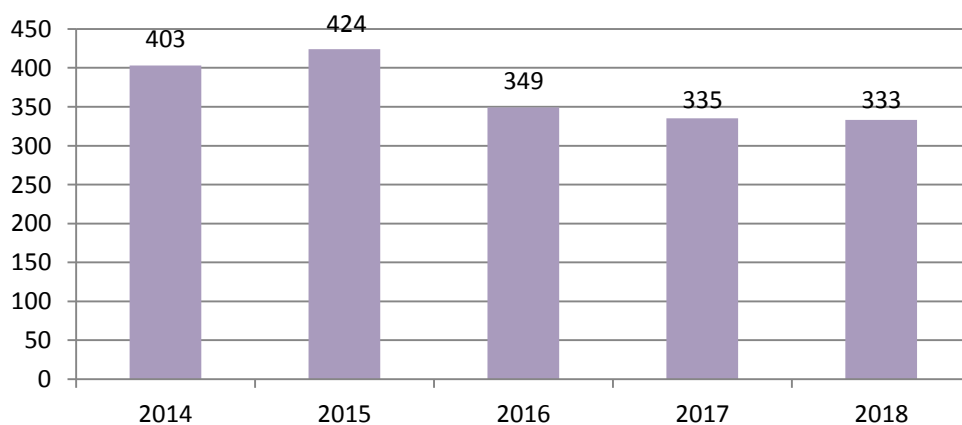

Рис. 3. Кількість зарахованих вступників на денну форму навчання за спеціальністю "Хімічні технології та інженерія", осіб (складено за даними рейтингових списків ВНЗ України [6])

Отже, варто розуміти, що неможливо досягти змін у будь-якому секторі економіки лише завдяки змінам його виробничої бази. Використання передових технологій та високотехнологічного сучасного обладнання потребує висококваліфікованих кадрів. Тому для збереження вітчизняної хімічної промисловості та її інноваційного розвитку вже сьогодні необхідні рішучі міри для підтримки та підвищення трудового потенціалу галузі.

Література

1. Актуальні тренди та проблеми розвитку хімічної промисловості України. Науково-аналітична записка / Укладачі: Г.З. Шевцова, Н.В. Швець. – К.: ІЕП НАН України, 2018. – 25 с.
2. Швець Н.В. Удосконалення методичних підходів до оцінювання конкурентоспроможності галузі / Н.В. Швець, Г.З. Шевцова // Економічний вісник Донбасу. — 2018. — № 2 (52). — С. 114-123.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Т. Іванова. - ДОБРИВАМ НЕДОБРЕ-2018-05-14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.pressreader.com/ukraine/landlord/20180514/281509341824605>
5. Новости. Daily. Стаття. Химическая реакция: три сценария разрешения кризиса на рынке удобрений [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://daily.rbc.ua/rus/show/himicheskaya-reaktsiya-tri-stsenariya-razresheniya-1493119318.html>
6. Рейтингові списки ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://abit-poisk.org.ua/rate-review/>

ПОТРЕБА У КЛАСИФІКАЦІІ ПРОЯВІВ МОБІНГУ ЗАДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ СПРИЯННЯ ДОСЯГНЕННЮ ГЕНДЕРНОГО РІВНОПРАВ'Я У ДОСЛІДЖЕННЯХ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ

Прістуна К. О., магістрант 1 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Кривуля П. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Однією з актуальних дослідницьких проблем у вирішенні завдання забезпечення гендерного рівноправ'я у організаційній поведінці є мобінг. Актуальність дослідження питань класифікації мобінгу у контексті вирішення завдань сприяння досягненню гендерного рівноправ'я у дослідженнях організаційної поведінки полягає в тому, що про мобінг, як негативному соціально-психологічному явищі, в Україні заговорили зовсім недавно, а прояви цього явища можуть мати специфічні культурно-етнічні риси, а тому мають бути переглянуті у новому культурному полі, щоб превенції мобінгу могли спиратися на достатньо адаптовані рекомендації.

Криста Колодей у своїй книзі "Мобінг" дає таке визначення цьому явищу: «Термін "мобінг" означає ескалацію конфлікту на робочому місці, в якому співвідношення сил складається не на користь однієї зі сторін. Ця сторона конфлікту систематично піддається ворожим нападкам, які виникають часто або впродовж тривалого проміжку часу і можуть завдати шкоди людині і його роботі» [1, С. 20].

Мобінг може виникати у відносинах між керівником та підлеглим; підлеглим та керівником; колег з колегами. Але такий опис не є достатнім, бо самі ці ролі (керівник, колега, підлеглий) не стають а ні причиною мобінгу, а ні тією позицією, яка зумовлює те, що «співвідношення сил складається не на користь однієї зі сторін», бо мобінг керівником підлеглого не є виключно вірогідною ситуацією у конфлікті керівника з підлеглим: може статися і мобінг підлеглими керівника. Останні випадки саме частіше корегують з ситуаціями статевого розшарування колективу, коли керівник має іншу стать ніж підлегли. Що ж стосується статевої відмінності, то існує великий відсоток одностатевої мобінгу, але в більшості випадків мобінг-діям піддаються жінки зі сторони чоловіків. Також слід відзначити, що і спосіб та цілі мобінгу залежать від статевого складу учасників: проявляючи мобінг-дію жінки намагаються підірвати соціальний авторитет, а чоловіки – професійний. Найпоширенішим мобінг-дією вважається сексуальні домагання, хоча сексуальне домагання варто розглядати окремо від мобінга, як самостійну проблему. Диргантен з цього приводу каже: «Хто говорить про мобінг, той не повинен залишати без уваги сексуальні домагання - спосіб щоденного терору на робочому місці. Тому що він часто спрямований на прояви влади і залякування, примус і приниженні жінок» [2, С. 69]. Але не слід гендерну проблематику звужувати до статевих стосунків, – така проблематика стосується також поділу і за іншими соціальними ознаками: віковою (якісно віковою: діти, юнаки, молодь, тощо), родинною (одружені, батьки, тощо), груповою (належність до субкультур, спільного опиту, спільного побуту, тощо), етнічною, релігійною, класовою, тощо. Самі такі ознаки є незалежними як ознаки від «гендеру», але гендер залежить від цих ознак, а тому є певною комплексною характеристикою (наприклад, такі явища як туркестанські «бача-базі», афганські «бача-пош» та подібні за певним гендерним підтекстом культурні явища виникають саме у культурі середньоазійських мусульманських народів).

Слід констатувати те, що склад мобінг-дій є вже достатньо дослідженим, але велика множина мобінг-дій говорить про те, що можуть бути виявлені ще нові різновиди або виникнути нові різновиди на новому культурному підґрунті. До мобінг-дій, які вже виявлено дослідниками, можна віднести такі: 1) обмеження можливості висловлюватися з боку керівника або колег; 2) постійне переривання; 3) крик або гучна лайка; 4) постійна критика продуктивності; 5) телефонний терор; 6) усні, письмові погрози; 7) відхід від контакту за допомогою зневажливих поглядів або жестів; натяків, при відсутності прямих висловлювань; 8) припинення комунікації; 9) переміщення робочого місця в окрему кімнату подалі від колег; 10) ставлення до об'єкта як до «порожнього місця»; 11) негативне оцінювання; 12) поширення пліток; 13) глузування; 14) натяки на необхідність психіатричного обстеження; 15) глузування над фізичними вадами; 16) карикатурне копіювання ходи, голосу і жестів; 17) нападки на політичні або релігійні переконання; 18) глузування над національністю або особистим життям; 19) поручення робіт, які принижують почуття власної гідності; 20) несправедлива і образлива оцінка роботи; 21) вигукування слідом непристойних лайок або інших образливих виразів; 22) позбавлення всякого заняття на робочому місці, так що об'єкт мобінгу не може навіть придумати собі ніякого завдання; 23) доручення безглузких виробничих завдань; 24) доручення завдань, які виходять за межі можливостей суб'єкта або за рамки його кваліфікації, щоб зганьбити його; 25) примус до виконання шкідливої для здоров'я роботи; 26) загрози застосуванням фізичного насильства; 27) заподіяння матеріальної шкоди особистому майну або на робочому місці, примус до витрат.

Класифікацію мобінгу з урахуванням проявів дій у співвідношенні сторін можна було б скласти через «ідентифікування» відомих мобінг-дій (приклад надано у табл. 1), але такий підхід не буде достатнім, бо склад класифікаційних ознак має бути достатньо повним, щоб мобінг-дії можна було ідентифікувати більш точно, та щоб можна було б ідентифікувати такі мобінг-дії, які ще не виникли, але можуть з'явитися за умов зміни соціальної структури, економічного стану та таке інше. Крім того, класифікація має допомагати вибору превенцій мобінгу. Умовам вирішення таких завдань надана таблиця не відповідає, тому це поставило завдання розробки більш розгорнутої класифікації.

Таблиця 1

Співставлення класів мобінгу, конфігурацією акторів та видів мобінг-дій

Класи мобінгу за структурою стосунків	Класи мобінгу за складом залучених акторів	Види проявів мобінг-дій
Вертикальний	Від начальства до підлеглих або навпаки	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27.
Горизонтальний	Від колег	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 26.
Тактичний	Від начальства або підлеглих	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27.
Уявний	Всього лише суб'єктивні відчуття співробітника	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27.

Проведена подальша розробка надала деякі уточнені поточні результати ідентифікації мобінг-дій за класифікаційними ознаками відносин гендерів у субординаційній вертикалі та у рамках внутрішніх колективних стосунків:

за горизонтальною ознакою: поручення робіт, які принижують почуття власної гідності; постійна критика продуктивності; переміщення робочого місця в окрему кімнату по далі від колег; негативне оцінювання; несправедлива і образлива оцінка роботи; доручення завдань, які виходять за межі можливостей суб'єкта або за рамки його кваліфікації, щоб зганьбити його; доручення безглузвих виробничих завдань; примус до виконання шкідливої для здоров'я роботи; заподіяння матеріальної шкоди особистому майну або на робочому місці, примус до витрат;

за вертикальною ознакою: постійне переривання; поширення пліток; обмеження можливості висловлюватися; крик або гучна лайка; вигукування слідом непристойних лайок або інших образливих виразів; загрози застосуванням фізичного насильства;

дистанційні види: телефонний терор; письмові погрози;

у активних формах: глузування; карикатурне копіювання ходи, голосу і жестів; глузування над фізичними вадами; натяки на необхідність психіатричного обстеження; глузування над національністю або особистим життям;

у пасивних формах: позбавлення всякого заняття на робочому місці, так що об'єкт мобінга не може навіть придумати собі ніякого завдання; відхід від контакту за допомогою зневажливих поглядів або жестів; натяків, при відсутності прямих висловлювань; припинення комунікації; ставлення до об'єкта як до «порожнього місця».

Але такі спроби ідентифікувати мобінг-дії не виявляють гендерної специфіки, хоча дослідники наполягають на значному впливі гендерних аспектів на генезу, цілі, умови та способи мобінгу. Вважаємо, що саме недостатність проявлення гендерних ознак у описі мобінг-дій не дає можливості створювати класифікацію, яка би

враховувала гендерну специфіку генези тих або інших мобінг-ситуацій. Тому для проведення подальшого дослідження, можливо слід провести додаткові польові дослідження у конкретних культурних умовах українських підприємств. Для діагностики мобінг-процесів в системі міжособистісних конфліктів серед працівників організацій слід проводити анкетування та узагальнювати отримані результати.

Вирішення проблеми мобінгу як результату гендерного нерівноправ'я вимагає наявності чітко розробленого механізму щодо ідентифікації та профілактики мобінг-процесів серед працівників організацій. Основний упор при профілактичних заходах зазвичай роблять на таку організацію загальних умов праці, щоб чинники, що стимулюють мобінг, було мінімізовано. Механізм профілактики мобінг-процесів серед працівників організацій полягає в реалізації індивідуальних профілактичних заходів – профілактика безпосередньо з самими співробітниками організації та організаційних профілактичних заходів – підтримка трудових, соціальних та продуктивних відносин в колективі; створення сприятливих умов праці. Але неможна досягти результатів такої цільової профілактики, якщо немає достатніх засобів діагностики, які достатньо чітко зіставляють мобінг-умови та доречні превенції, а отримати достатні засоби діагностики неможна за умов браку достатньо розвинутої класифікації мобінг-ситуацій. У першу чергу бракує класифікаційної ознаки мобінг-дій «за змістом», а не «за формою», що ставить актуальне завдання розвитку класифікації мобінг-ситуацій у цьому напрямку.

Література

1. Колодей К. Моббинг: Психотеррор на рабочем месте и методы его преодоления / Криста Колодей. Пер. С нем. – Х.: Гуманитарный центр, 2007. – 368 с.
2. Diergarten, E. Mobbing – Wenn der Arbeitsalltag zum Alptraum wird. Von Taetern und Opfern, Schuld und Mitverantwortung. – Koeln: Bund-Verlag, 1994.

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Романчик Т. В., к.е.н., доц.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Романчик А. В., студентка 3 курсу

Харківський Національний економічний університет ім. С. Кузнеця

Метою роботи є розгляд позитивних та негативних чинників, що супроводжують інноваційну діяльність сучасного підприємства.

Економічний розвиток підприємства знаходиться у прямій залежності від стану його інноваційної активності. Умови гострої конкурентної боротьби, кризові явища в економіці, а також переділ ринків збуту вимушують підприємства знаходити та впроваджувати у власну діяльність нові форми та методи ведення бізнесу. Інноваційна діяльність стає обов'язковою умовою розвитку суб'єктів економіки та умовою зміцнення їх конкурентних позицій на ринку.

Відповідно до Закону України "Про інноваційну діяльність", інновації - це новостворені і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери, забезпечують економію витрат чи створюють умови для такої економії [1]. Інновація є результатом інноваційної діяльності -

комплексу наукових, технологічних, організаційних, фінансових, комерційних заходів щодо розроблення новацій, їх впровадження та розповсюдження. Переважна більшість дослідників розглядають інноваційну діяльність як середовище, в якому відбувається продукування знань і передача їх до виробничого та комерційного секторів економіки [5, с. 270]. Такий підхід декілька спрощує місце та роль інновацій у забезпеченні сталості підприємства. Інновації у діяльності підприємства сьогодні - це комплекс додаткових можливостей стимулювання його діяльності, а також ціла низка додаткових умов, що значно її ускладнює.

Серед потенційних переваг інноваційної діяльності слід відмітити наступне:

- впровадження інновацій надає можливість підприємству покращити або вивести на якісно новий рівень усі функціональні складові діяльності: вдосконалити виробничі процеси, підвищити їх ефективність; оптимізувати менеджмент і т. ін.;
- інноваційні процеси на підприємстві дозволяють отримувати конкурентні переваги шляхом впровадження у виробництво нових або покращених виробів, розширюючи асортимент та підвищуючи якість продукції;
- інновації є джерелом формування потенціалу підприємства;
- активна інноваційна діяльність стимулює творчий потенціал співробітників підприємства;
- інноваційний шлях розвитку формує імідж підприємства;
- впровадження нових розробок стимулює науково-технічний прогрес, в кінцевому підсумку, підвищуючи якість життя населення.

Але будь-який процес слід розглядати за його позитивними та негативними наслідками. Не є виключенням також інноваційна діяльність. Умовно-негативними наслідками інноваційної діяльності є:

- прискорене моральне старіння продукції, скорочення тривалості її життєвого циклу, що викликає постійні додаткові витрати підприємства на її модернізацію та впровадження результатів науково-технічних розробок;
- формування підвищених вимог споживачів щодо якості та асортименту продукції й послуг;
- необхідність додаткових маркетингових витрат на дослідження кон'юнктури ринку, прогнозування потенційних потреб споживачів;
- інноваційна діяльність підприємства підвищує ризик фінансових втрат, що можуть стати наслідком помилок у дослідженнях запитів споживачів, прорахунків у розробці нових зразків продукції, неточності у організації виробничого процесу та інше;
- інноваційна активність є фактором економічного зростання та зміцнення ринкових позицій конкурентів;
- інноваційні розробки часто стають об'єктом шахрайських дій з боку конкурентів.

Крім того, інноваційна діяльність – це процес інвестиційний. Кожен інвестиційний процес супроводжує певний комплекс ризиків та небезпек. Серед таких слід відмітити ризик помилкового вибору інноваційних проектів, ризик невиконання договірних ініціатив контрагентами, ризик недостатнього фінансування, ризик зміни купівельної спроможності споживачів, законодавчий ризик і т.п.

Уникнути повністю загрози в інноваційній діяльності неможливо. У такому контексті інноваційна діяльність підприємства мусить здійснюватися на підґрунті пошуку оптимального співвідношення між доцільністю інновацій та рівнем ризику від їх впровадження. Важливим показником доцільності інновацій вважається їх

ефективність. Для її прогнозування наразі застосовують показники, що характеризують виробничий ефект від впровадження інновацій, фінансову ефективність нововведень, інвестиційну ефективність інновацій. Ґрунтуючись на тому, що інноваційні проекти часто мають іміджеву або соціальну спрямованість, складно буває визначити їх ефективність тільки за фінансово-економічними показниками.

Отже, інноваційну діяльність підприємства слід розглядати як комплекс заходів, об'єднаних у закономірний логічний ланцюг вимог ринку, доцільності розвитку, задоволення фінансово-економічних інтересів, врахування загроз та небезпек, протидії ризику та бажання відповідати вимогам ринку й задовольняти мінливі потреби споживачів.

Література

1. Закон України „Про інноваційну діяльність” від 04.07.2002 № 40-IV.
2. Nagy, Szabolcs Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises / S. Nagy, P. Pererva // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матеріалів 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 18 травня 2018 р. – Харків : ХНАДУ, 2018. – С. 88-89.
3. Перерва П.Г. Повышение эффективности инновационной деятельности предприятия как средство управления уровнем конкурентоспособности его продукции / П. Г. Перерва, Т. В. Романчик // матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., Суми, 27–29 вересня 2012 р. : тези доповідей. – Суми : ТОВ «ДД «Папірус», 2012. – С. 196–198.
4. Романчик Т. В. Теорія інновації: дослідження понятійного апарату / Т. В. Романчик // Бизнес Информ. – 2014. – № 10. – С. 138–142.
5. Управління інноваційною складовою економічної безпеки : монографія у 4-х томах / за ред. д.е.н., професора Прокопенко О.В. (гол. ред.), к.е.н., доцента Школи В.Ю., к.е.н. Щербаченко В.О. — Суми : ТОВ «Триторія», 2017. — Т. III. Управління інноваційним базисом фінансової та інвестиційної складової економічної безпеки. — 290 с.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Сергієнко Т. М., студентка 3 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Манухіна М. Ю.,

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Сталий розвиток регіонів України відіграє важливу роль для розвитку всієї країни в усіх її сферах. Проблеми соціально-економічного сталого розвитку регіонів України особливо актуальні для сучасної української економіки.

Дослідженням сталого розвитку займалися Н. Джорджеск-Роген, К. Боулдинг, Г. Айрес, Л. Кохрсен. Вклад у розвиток сталого розвитку зроблений такими зарубіжними вченими як Лейзеровіч А.А., Кейтс Р.В., Перріс Т.М., Хулс Дж. М.

Ідеї сталого розвитку були офіційно проголошені на Міжнародній конференції з довкілля і розвитку в Ріо-де-Жанейро у 1992 р. Ця конференція розглядала оточуюче середовище і соціально-економічний розвиток як взаємопов'язані і взаємозалежні області. У головному документі, прийнятому на цій конференції, «Порядку денному

на XXI століття», що розглядався як програма всесвітнього співробітництва, сталий розвиток пов'язується з гармонічним досягненням наступних цілей: високої якості довкілля і здорової економіки для всіх народів світу; задоволенні потреб людей і збереженні сталого розвитку протягом тривалого періоду [5, с.44].

Автором інноваційної економічної теорії сталого розвитку є провідний дослідник колишній економіст Світового банку Герман Дейлі. Спираючись на визначення Комісії ООН та науковий аналіз, Г. Дейлі логічно тлумачить термін «сталий розвиток» як означення гармонійного, збалансованого, безконфліктного прогресу всієї земної цивілізації, груп країн, регіонів, коли в процесі інноваційного інтенсивного економічного розвитку країн одночасно позитивно вирішується комплекс питань щодо збереження довкілля, ліквідації експлуатації, бідності та дискримінації як кожної окремо взятої людини, так і цілих народів чи груп населення [4, с.275].

Соціально-економічні проблеми сталого розвитку регіонів охоплюють проблеми обмеження можливостей для всебічного розвитку людини в Україні. Соціальні проблеми є різними для різних країн, у високорозвинених країн світу стоять проблеми гендерної нерівності, розшарування населення за рівнем доходів, проведення пенсійної реформи, подолання безробіття.

До найбільш гострих соціальних проблем в регіонах України відносяться: бідність, поширення інфекційних хвороб, стан здоров'я, продовольча проблема [7, с.162]. Дана проблема виникла внаслідок невідповідності темпів економічного зростання та задоволення основних потреб населення у різних вимірах: територіальному, в розрізі видів людської діяльності, соціальних груп тощо. Вирішення цього блоку проблем можливе за умов активізації економічної діяльності, збільшення кількості робочих місць, інвестицій у інфраструктуру [8, с.23].

Основними проблемами регіонів є: низький рівень здоров'я людей, що також обумовлено незадовільною організацією фізичного виховання населення, а також низький рівень забезпечення безпеки життя населення.

Економічні проблеми сталого розвитку регіонів України пов'язані з втратою темпів економічного зростання внаслідок дії різного роду внутрішніх та зовнішніх чинників [1, с.57]. Відомо, що сталий розвиток як процес управління активами, спрямований на збереження та розширення можливостей, що є в людей. Значним ризиком в економічній сфері є відкритість економіки і взаємозалежність національних економік між собою.

В регіонах України спостерігається диверсифікація малих міст, нестача вільних робочих місць, та відсутність новостворених робочих місць. Слабко розвинена сфера послуг. Соціальна інфраструктура регіонів застаріла. Для деяких регіонів характерні загальні соціально-економічні проблеми: старіння населення, нелегальна зайнятість, недостатня кількість дошкільних закладів [3, с.512].

Проблемними напрямками розвитку економічної сфери сталого розвитку українських регіонів є низькі рівні загальної продуктивності виробництва, технологічного рівня продукції, що пов'язано з недостатнім фінансуванням та доходності регіональних бюджетів [9, с.178].

Україна на сучасному етапі розвитку вирішує проблеми розшарування населення за рівнем доходів, бідності серед працюючого населення, сімей з дітьми та пенсіонерів, низької середньої тривалості життя, соціального відторгнення у таких сферах життя населення: політичній, трудовій, освітній, культурній [2, с.98].

Перший крок у вирішенні економічних проблем є зменшення бідності-це найбільш складний крок, що потребує значних інвестицій

Одним із напрямків вирішення соціально-економічних проблем сталого розвитку регіонів України є розвиток співробітництва бізнесу та громадських некомерційних організацій. В Україні, на відміну від практики багатьох країн, таке співробітництво супроводжується багатьма складностями та умовностями [10, с.7]. Відсутність стратегічного партнерства в цій сфері пов'язане з незрілістю громадських організацій в Україні, вони є дуже молодими, що спричиняє проблеми. Головна причина – мало успішних історій співробітництва [6, с.75].

Для забезпечення належної роботи механізму реалізації в Україні сталого соціально-економічного розвитку необхідними умовами виступає максимальна орієнтація на власний потенціал; використання програмно-цільового планування та розроблення щорічних програм, планів і прогнозів соціально-економічного розвитку з урахуванням вимог екологічної безпеки; поєднання державного регулювання та ринкових регуляторів розвитку економіки.

Література

1. Алимов О.М. Потенціал сталого розвитку України на шляху реалізації інтеграційного вибору держави / О.М. Алимов - Київ: ДУ "Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку НАН України", 2014. - 518 с.

2. Андерсон В. М. Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика. За науковою редакцією д.е.н., проф. Хлобистова Є. В. / ДУ «ІЕПСР НАН України», ІПРЕЕД НАН України, СумДУ, НДІ СРП. — Сімферополь: ІТ «АРИАЛ» 2011. — 589 с.

3. Андрєєва Н. М. Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства в економічних трансформаціях. За науковою редакцією д.е.н., проф. Хлобистова Є. В. / РВПС України НАН України, ІПРЕЕД НАН України, СусДУ, ЛНТУ, НДІ СРП. — Сімферополь: ПП "Підприємство «Фенікс», 2010. — 582 с.

4. Борщук Є. М., Кореновський О. В. Принципи сталого розвитку і проблеми формування фінансової політики // Фінансова система регіонів: новітні погляди та перспективи : монографія. – Київ – Севастополь: АМУ, 2011. – 444 с.

5. Буркинський Б. В. Экономико-экологические основы регионального природопользования и развития // ИПРЭЭИ НАН Украины. / Буркинський Б. В., Степанов В. Н., Харичков С. К. — Одеса: Фенікс, 2005. — 575 с.

6. Бутко М. П. Інвестиційна домінанта сталого розвитку регіону в умовах інтеграції: монографія / М. П. Бутко, О. Ю. Акименко. – Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2009. – 232 с.

7. Вахович І. М. Фінансове забезпечення сталого розвитку регіонів України: Монографія/ І.М. Вахович — Луцьк: Волинь поліграф, 2014. — 331 с.

8. Герасимчук З. В. Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія, практика: Монографія / Герасимчук З. В., Поліщук В. Г. — Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. — 516 с.

9. Гринів Л. С. Екологічно збалансована економіка: проблеми теорії: Монографія. / Л. С. Гринів — Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2001. — 240 с.

10. Хвесик М. Парадигмальний погляд на концепт сталого розвитку України / М. Хвесик, І. Бистряков // Економіка України. – 2012. – № 6. – С. 4-12.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сойма С. Ю., к.е.н., доц.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Повноцінне функціонування економіки жодної країни та її регіонів не може відбуватися без розвинутої системи зовнішньоекономічних зв'язків. Включення економіки регіонів в систему міжнародних економічних відносин позитивно впливає на розвиток економіки країни, сприяє підвищенню технічного рівня виробництва, раціональному використанню природно-сировинних ресурсів, ліквідації дефіциту окремих товарів, а відтак і підвищенню рівня життя населення [1, с. 208]. При цьому, проблема зближення регіонів та удосконалення зовнішньоторговельної діяльності завжди стояло у світі дуже гостро та, незважаючи на потужний механізм стимулювання розвитку одних територій і стримування розвитку інших, остаточне вирівнювання навряд чи коли-небудь відбудеться. [5, с. 351].

Метою роботи є визначення основних тенденцій у зовнішньоторговельній діяльності Закарпатської області та визначення напрямів підвищення її ефективності на основі опублікованих статистичних матеріалів актуального поточного етапу.

Надзвичайна відкритість української економіки та її регіонів, зокрема Закарпатської області, здійснена за останні роки ХХ та на поч. ХХІ ст., не компенсує ефекту внутрігосподарських диспропорцій, а, навпаки, поглиблює їх в багатьох видах економічної діяльності, в тому числі в зовнішньоекономічній. При цьому, характерною рисою світової економіки на рубежі ХХІ ст. є безумовне переважання тенденцій від замкнутості до політики „відкритої економіки” [4, с. 57, 58].

Останні прогнози розвитку світової економіки сходяться на тому, що в довгостроковій перспективі (на 20 років) темпи економічного зростання в розвинених країнах становитимуть близько 2,5 % на рік. Для того, щоб у цей період відставання України від розвинених країн за рівнем ВВП на душу населення скоротилось до прийнятних меж, необхідно забезпечити середньорічні темпи економічного зростання близько 6,0 % на рік, а це означає, що має бути випереджаючий розвиток [2, с. 93]. Особливо актуальна ця проблема для Закарпатської області, оскільки регіон особливо відстає від середньореспубліканського аналогічного показника, а тому необхідним є забезпечення ще вищих темпів розвитку на основі реалізації доктрини випереджаючого, замість наздоганяючого розвитку.

Для визначення шляхів удосконалення зовнішньоторговельної діяльності Закарпатської області на перспективу проаналізовано окремі показники такої діяльності за останні роки (2006-2016 рр.) та окреслені напрями підвищення її ефективності. Отже, як свідчать дослідження в аналізованому періоді характерне розширене відтворення експортно-імпоротної діяльності товарами і послугами до 2008 р. У 2009 р. внаслідок світової фінансової кризи, відбувся спад у зовнішній торгівлі товарами і послугами, проте, зовнішньоторговельне сальдо в усіх аналізованих роках було пасивним, крім 2016 року. Зовнішньоторговельний оборот з послуг характеризується переважанням експорту над імпортом, а також активним торговельним сальдо. Перевершення експорту послуг над імпортом дало змогу подолати покриття експортом імпорту товарів і послуг з 2009 - 2016р.

Експортрозширююче зростання передбачає розширення виробництва товару, експортованого регіоном, що призводить до погіршення умов торгівлі регіону на користь її торговельних партнерів. Під імпортозамінним зростанням розуміється

розширення виробництва того товару, який регіон імпортує, що призводить до поліпшення умов торгівлі регіону щодо його торговельних партнерів. Отже, імпортозамінне зростання призводить до поліпшення умов торгівлі (зниження попиту на імпорт викликає зниження цін на імпортні товари, як країни так і її регіонів, в тому числі і Закарпатської області і погіршенню їх у країн – торговельних партнерів).

Виходячи з авторських досліджень рекомендуються такі напрями підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності товарами і послугами в регіоні на перспективу, а саме експорторозширююче зростання торгівлі товарами і послугами та імпортозамінне зростання, а також покриття експортом імпорту для забезпечення активного торговельного сальдо.

Від зміни експортних і імпортних цін залежить вигреш від міжнародної (зовнішньої) торгівлі. Співвідношення експортних і імпортних цін визначається умовами торгівлі. Умови торгівлі, які називаються товарними умовами торгівлі, можуть бути виражені співвідношенням експортних і імпортних цін на визначений товар через співвідношення індексу експортних й індексу імпортних цін в цілому [3, с. 135-137].

Якщо індекс умов торгівлі $T = 1$, то це означає, що ціни експорту й імпорту рівні, і умови торгівлі залишаються незмінними. Якщо $T > 1$, то це означає, що на кожну одиницю експортованого товару можна придбати більше імпортних товарів. Якщо індекс умов торгівлі $T < 1$, то це означає, що на кожну одиницю експортованого товару можна придбати менше імпортних товарів. Оскільки менший обсяг імпорту стає можливим замість колишньої кількості експорту добробут країни скорочується. Таким чином, умови торгівлі погіршилися. Водночас як $T > 1$ умови торгівлі навпаки поліпшилися порівняно з базовим періодом [3, с. 136].

Такі умови торгівлі характерні і для регіонів країни, і зокрема для Закарпатської області, про що свідчать дані досліджень.

Виходячи із статистичних даних видно, що товарні умови торгівлі вигідні з аналізованими чотирма сусідніми країнами, оскільки $T > 1$. Так, якщо у 2008 р. у ці країни регіоном було експортовано товарів на 783,0; в 2009 р. на 545,4; а в 2016 р. на 690 млн. дол. США, та імпортовано відповідно на 578,2; 168,0 та 201,2 млн. дол. США, тобто зовнішньоторговельне сальдо з ними було позитивним, і становило 204,8; 377,4 та 488,8 млн. дол. США. Водночас, з країнами Європи індекс умов торгівлі $T < 1$, оскільки експорт у 2008 р. становив 1133,4, в 2009 р. – 849,7 млн. дол. США, в 2016 р. 957,4 а імпорт відповідно 1584,0 та 616,8 млн. дол. США, в 2016 р. – 583,6. Тому, доцільно розширювати зовнішню торгівлю товарами із сусідніми державами, оскільки умови торгівлі з ними поліпшилися.

У товарній структурі зовнішньої торгівлі Закарпатської області, як свідчать статистичні матеріали у 2016 р. умови торгівлі товарами поліпшилися і $T > 1$, оскільки експорт становив 1094,4, а імпорт – 1011,5 млн. дол. США. Особливо поліпшився індекс умов торгівлі за рахунок деревини і виробів з деревини та механічного обладнання експорт яких у 2016 р. становив відповідно 72,0; 657,3 млн. дол. США., а імпорт – 3,1; 436,2 млн. дол. США., а погіршився за рахунок мінеральних продуктів експорт яких становив 1,6, а імпорт – 105,1 млн. дол. США. На групу товарів механічного обладнання у 2016 р. припадало 60,1 % до всього обсягу експорту та 46,6 % до всього обсягу імпорту товарів.

Отже, сусідні держави є основними партнерами регіону в експорті товарів, тому доцільно розширювати зовнішню торгівлю товарами з ними, оскільки умови торгівлі поліпшилися.

Для Закарпатської області вигідним є імпортозамінний і експортрозширюючий тип внутріекономічного зростання, оскільки умови торгівлі регіону з іншими країнами поліпшуються, особливо при розширенні ЄС до кордонів України.

Література

1. Державне регулювання економіки: [навч. посібник] / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. – К. : КНЕУ, 2000. – 316 с.
2. Економіка України : стратегія і політика довгострокового розвитку / за ред. акад. НАН України В. М. Гейця. – К. : Ін-т екон. прогноз., Фенікс, 2003. – 1008 с.
3. Киреев А. П. Международная экономика [учебное пособие для вузов] / А. П. Киреев. В 2-х ч. – Ч. I. Международная микроэкономика : движение товаров и факторов производства. – М. : «Международные отношения», 1999. – 416 с.
4. Передрій О.С. Міжнародні економічні відносини: [навч. посібник] / О. С. Передрій. – Ужгород, 2005. – 224 с.
5. Регіони України : проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : Монографія / [З. С. Варналій, А. І. Мокій, О. Ф. Новикова, С. А. Романюк та ін.] за ред. З. С. Варналія. – К.: Знання України, 2005. – 498 с.
6. Статистичний щорічник Закарпаття за 2016 / Головне управління статистики у Закарпатській області / за ред. Г. Д. Гриник. – Ужгород, 2017. – 542 с.

СТРАТЕГІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ЕКОНОМІКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Солод П. С., магістрант 2 курсу

Науковий керівник: д.е.н., проф. Чернявська Є. І.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Однією з характерних рис кожної сучасної країни є розвиток її промислового й сільськогосподарського виробництва, транспорту, будівництва. Для розвитку цих складових виникає потреба у залученні великої кількості різноманітних ресурсів, у тому числі і природних. В свою чергу надмірне використання природних ресурсів спровокувало їх передчасне скорочення, а також забруднення навколишнього середовища багатьох частин світу.

Ці процеси змусили людство звернути увагу на проблеми економічного розвитку в контексті збереження природи. У 1980 р. вперше у «Всесвітній стратегії охорони природи», яка була прийнята за ініціативою Програми ООН з довкілля ЮНЕП, Міжнародного союзу охорони природи (МСОП) і Всесвітнього фонду дикої природи пролунало поняття «сталого розвитку». У 1987 році в доповіді Міжнародної комісії з довкілля й розвитку (МКНСР) під головуванням экс-прем'єра Норвегії Брундланд Г. Х., було підкреслено, що «сталий розвиток» – це такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби нинішніх поколінь і не ставить під загрозу можливості наступних поколінь задовольняти свої потреби» [1]. У 1992 році на Конференції в Ріо-де-Жанейро, в рамках прийняття Порядку денного на XXI століття, була створена Комісія ООН зі сталого розвитку. Функції комісії полягали не тільки у забезпеченні ефективної діяльності Конференції, виконання подальших її рішень, а й у розвитку та урегулювання міжнародного співробітництва, направлено на вирішення питань щодо раціонального використання механізмів покращення стану

навколишнього середовища. З того часу концепція сталого розвитку є невід'ємною частиною розвитку держав світу.

Концепція сталого розвитку ґрунтується на об'єднанні трьох складових:

- екологічної;
- економічної;
- соціальної [2].

Екологічна складова концепції передбачає збереження усіх природних ресурсів країни та недопущення забруднення навколишньої середовища, що може призвести до нездатності самовідновлення екологічних систем.

Економічна складова концепції сталого розвитку базується на тому, що розвиток економіки країни можливий при оптимізації використання обмежених ресурсів та впровадження екологічних технологій для виробництва, які б в свою чергу мінімізували кількість шкідливих відходів.

Соціальна складова концепції спрямована на покращення рівня згуртованості соціальних груп та розвитку стабільності соціальних систем.

На рівні підприємств в контексті сталого розвитку важливе значення має розробка та впровадження відповідної стратегії кадрової політики підприємства.

Кадрова політика підприємства представляє собою набір принципів, методів, ідей, які спрямовані на визначення напрямків роботи персоналу та її удосконалення.

Основною метою кадрової політики підприємства насамперед є зближення інтересів працівників та керівництва, а також створення такого трудового колективу, робота якого ефективно реалізовувала стратегічні цілі підприємства.

Досягнення цієї мети базується на двох складових, це-економічні методи та соціальні гарантії. Та якщо економічні методи орієнтовані на інтереси організації та спрямовані на удосконалення процесу виробництва, підвищення продуктивності праці, зменшення витрат та максимізації прибутку, то соціальні гарантії перш за все орієнтовані на інтереси працівника та націлені на соціальні цінності.

В сучасних умовах економіки сталого розвитку соціальна складова підприємства розглядається як головний чинник його ефективної роботи, а людина - основний ресурс, який визначає рівень конкурентоспроможності. Тому стан соціальної системи, стабільність та благополуччя кожного працівника є основним напрямком стратегії кадрової політики підприємства.

Стратегія кадрової політики підприємства перш за все повинна сприяти професійному розвитку і збереженню соціальної стабільності персоналу. Її реалізація базується на наступних складових:

1) Удосконалення роботи кадрової служби, що сприяє залученню нових висококваліфікованих фахівців і підвищенню кваліфікації існуючого персоналу, а так само підвищенню результативності діяльності за рахунок поліпшення систем мотивації і винагороди.

2) Розвиток корпоративної та екологічної культури персоналу.

Розвиток корпоративної культури призводить до покращення психологічного клімату в колективі, сприяє підвищенню рівня згуртованості, а так само врегулює взаємовідносини між працівниками, між керівництвом і працівниками. Що стосується екологічної культури, то її розвиток на підприємстві сприяє все більшого інформування працівників про екологічні проблеми і методів недопущення екологічних катастроф.

3) Осмисленість значимості розвитку людських ресурсів. Ця складова передбачає ставлення до працівника як до ключового ресурсу підприємства, що

сприяє до формування заходів щодо вдосконалення умов праці, соціально-правового захисту, забезпечення кар'єрного росту, надання умов для розвитку свого потенціалу.

Отже, в умовах сталого розвитку стратегія кадрової політики грає важливу роль для розвитку та удосконалення роботи персоналу, адже саме регулювання стану людських ресурсів та їх потенціалу є ключовим фактором економіки сталого розвитку у майбутньому.

Література

1 Сталый розвиток. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.zhiva-planeta.org.ua/diyalnist/staluy-rozvtok.html>

2 Домарадзька Г.С. Реалізація «Концепції сталого розвитку» в Україні, як передумова ефективної інтеграції у світову економіку / Г.С. Домарадзька, М.Б. Фурман // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – №748. – С. 350-356.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Сосновська Ю. Р., студентка 5 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Загорянська О. Л.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

На сучасному етапі розвитку підприємницької діяльності в Україні серед функцій управління мотивація має велике значення. У будь-якому бізнесі, а особливо в туристичному, через складність взаємодії між керівництвом, працівниками та споживачами, у кожному з цих елементів присутній чинник взаємодії управлінського і виробничо-реалізаційного процесів, якість яких залежить від мотивації співробітників. Персонал – це головний, вирішальний та складний ресурс діяльності кожного підприємства. Тому управління людськими ресурсами є одним із найважливіших компонентів менеджменту туристичної фірми. Високий рівень мотивації працівників є запорукою постійно зростаючого рівня якості туристичних послуг. Саме тому ця тема на даний момент є актуальною.

Мотивації персоналу, методам її поліпшення з метою підвищення результативності присвячено безліч економічних, психологічних і соціальних досліджень зарубіжних та вітчизняних економістів: А. Маслоу, К. Альдерфера, Ф. Герцберга, Д. МакГрегора, М. Риккардо, А. Маршалла, Ф. Тейлора, І. Бондара, Г. Дмитренка, В. Данюка, Т. Кір'яна, А. Колота, Е. Лібанова, Н. Лук'янченка, А. Уманського та багато інших. У працях зазначених економістів досліджено теоретичні та практичні питання щодо ефективного управління персоналом. Але більшість українських туристичних підприємств на сьогоднішній день мають не ефективну систему мотивації персоналу, не вирішеними залишаються питання її удосконалення, розробки та впровадження мотиваційного механізму на основі специфіки діяльності кожного господарюючого суб'єкта.

Мотиваційний менеджмент у туристичному бізнесі є процесом управління, побудованим на пріоритетах мотивації ділової поведінки, тобто на створенні умов зацікавленості в результаті та прагненні до його досягнення. Для сучасної туристичної фірми це дуже важливо, оскільки ця зацікавленість безпосередньо відбивається на процесі надання послуг. Причому ступінь зацікавленості вищих

ступенів менеджменту в активізації просування туристичної послуги і виведення її на конкурентоспроможний рівень визначає якість вироблюваних співробітниками трудового колективу матеріалізованих і нематеріалізованих споживчих цінностей. Наприклад, достатньо складно мотивувати співробітника на високоякісне обслуговування у разі, коли безпосередній керівник вносить певний дисбаланс, пов'язаний із пріоритетністю його особи [1].

Основними завданнями мотивації є формування в кожного співробітника розуміння сутності і значення мотивації в процесі праці, навчання персоналу і керівного складу психологічним основам внутрішньофірмового спілкування, формування в кожного керівника демократичних підходів до керування персоналом з використанням сучасних методів мотивації. Для вирішення цих завдань необхідний аналіз процесу мотивації в організаціях, індивідуальної і групової мотивації, змін, що відбуваються в мотивації діяльності людини при переході до ринкових відносин [2].

Зміст функції мотивації полягає у визначенні потреб персоналу та забезпеченні їх задоволення в організації; розробленні систем винагороди за роботу, що виконується; застосуванні різноманітних форм оплати праці; використанням стимулів ефективної взаємодії працівників у колективах і на підприємстві загалом [3].

Для підвищення ефективності діяльності підприємства необхідне вдосконалення мотивації працівників, що може дати підвищення результативності роботи персоналу, оперативне досягнення цілей підприємства, зв'язок результативності роботи співробітників з оплатою та нематеріальним стимулюванням, прозорість системи заохочування, зниження плинності кадрів, покращення психологічного клімату, покращення командної роботи [4].

Досліджуючи стан мотивації праці в ТОВ «Магазин подорожей» було проаналізовано діяльність його мотиваційних механізмів.

Способи мотивації праці прийнято ділити на матеріальні і нематеріальні.

Перший спосіб відображає роль мотиваційного механізму оплати праці в системі підвищення продуктивності праці. Безумовно, мотиваційний механізм оплати праці є важливим, але постійне підвищення рівня оплати праці не сприяє як підтримці трудової активності на належному рівні, так і зростанню продуктивності праці. Застосування цього методу може бути корисним для досягнення короточасних підйомів продуктивності праці [2]. Матеріальна мотивація включає заробітну платню, регулярні грошові премії з нагоди певних подій та свят, нерегулярні грошові премії з нагоди певних подій у житті працівника (ювілей, народження дитини, певні досягнення у роботі) та інше.

В ТОВ «Магазин подорожей» фіксована заробітна плата 5500 тис. грн. В залежності від кількості реалізованих путівок на відпочинок ця сума збільшується. Керівництво намагається завжди матеріально мотивувати працівників на збільшення продажів: влаштовує конкурси на швидкість продажу, на якість консультації, на кількість прийнятих заявок (мотивація +100-200 грн. до заробітної плати) тощо. На підприємстві кожного року 27 вересня на День туризму працівникам виплачують грошові премії та дарують подарунки. Також кожного місяця за певні досягнення в роботі кожен працівник відзначається окремо: видаються подяки, грамоти, солодкі подарунки. Окремо виплачують премії на ювілеї та при народженні дитини.

Не менш важливою є нематеріальна (не фінансова) або непрямая мотивація. До видів нематеріальної мотивації належать соціальний пакет, навчання, відкритість і постійний діалог керівництва з персоналом, корпоративні святкування, подарунки

тощо. На думку керівників багатьох фінансових установ України, такі мотиваційні заходи найбільше зближують людей у колективі.

ТОВ «Магазин подорожей» надає працівникам повний соціальний пакет, оплачувані відпустки та лікарняні. При прийомі на роботу кваліфіковані менеджери протягом одного тижня проводять навчання нових співробітників, які в подальшому проходять двомісячне оплачуване стажування. Позитивним фактором на даному підприємстві є тісний контакт працівників із керівництвом, в будь-який час протягом робочого дня можливе спілкування, допомога та консультація один одного. Окремо варто відзначити проведення корпоративів та щомісячних зібрань всього колективу для проведення святкувань чи підсумків роботи за місяць.

Інший вид мотивації – це соціальні вигоди: безкоштовні медичні огляди, безкоштовний відпочинок під час відпустки, можливості для оздоровлення і заняття спортом. Такий вид мотивації вимагає порівняно невисоких витрат протягом року на одного працівника, проте підвищує статус організації в очах персоналу, оскільки працівник бачить турботу про себе з боку керівництва.

На підприємстві ТОВ «Магазин подорожей» діє система знижок на відпочинок у готелях та санаторіях для працівників, які показують хорошу ефективність роботи – велику кількість реалізованих путівок.

Навчання за кошт підприємства є одним з найважливіших моментів у системі мотивації працівників. Таке навчання часто пов'язують з відпочинком [5]. Працівник отримує можливість відійти від щоденної робочої рутини, отримати нові знання, новий мотиваційний заряд. Під час мотиваційних тренінгів працівники компанії більше спілкуються між собою неформально, що сприяє зближенню та формуванню командного духу. Підприємство, у свою чергу, отримує кадри підвищеної кваліфікації.

Кожен працівник ТОВ «Магазин подорожей» щомісяця проходить тренінги, вебінари від провідних туроператорів для ознайомлення з інформацією в галузі туристичного бізнесу.

Таким чином, вдосконалити мотивацію праці персоналу на туристичному підприємстві для покращення результатів його роботи можна за допомогою таких заходів:

1. Впровадження гнучкої системи оплати праці, що підвищить зацікавленість працівників до своєї роботи, так як від цього буде залежати розмір заробітної плати.

2. Покращення умов праці, соціального захисту, навчання, підвищення кваліфікації працівників.

3. Зближення колективу з керівництвом підприємства для покращення стосунків в неформальній обстановці, і як наслідок, для підвищення командного духу та єдності.

4. Мотивація працівників за рахунок відпочинку, оплачуваної відпустки, тренінгів тощо.

Отже, головним завданням керівництва будь-якого підприємства повинно бути створення на ньому ефективного мотиваційного середовища для кожного працівника. Цього можна досягти насамперед через забезпечення винагороди працівника за досягнуті ним результати та кваліфікацію, й тим самим зацікавити його у реалізації свого потенціалу.

Література

1. Пічугіна Т. С. Мотиваційний менеджмент в управлінні туристичною фірмою / Т. С. Пічугіна, С. О. Гончаров // Збірник наукових праць ХДУХТ «Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг». – 2008. – № 2, Ч. 2. – С.159–163.
2. Васюта В. Б. Мотивація праці персоналу на підприємстві в сучасних умовах господарювання / В. Б. Васюта, Л. І. Бульбаха // Ефективна економіка. – 2016. – №6. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
3. Корольова К. Взаємозв'язок мотивації і рівня професійних досягнень / К. Корольова // Персонал. – 2008. – №2. – С.50 – 55.
4. Лещенко Л. О. Мотивація праці як фактор підвищення прибутковості виробництва / Л. О. Лещенко // Ефективна економіка. – 2016. – №4. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
5. Шафранська Т. Ю. Основні види мотивації працівників / Т. Ю. Шафранська, О. В. Коломієць [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_DN_2013/Economics/10_133226.doc.htm.

НАСЛІДКОВИЙ ЗВ'ЯЗОК ЗАВДАНЬ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ І ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Федосімова Л. Б., магістрант 2 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Кривуля П. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Сучасна економіка характеризується нестабільністю і великою кількістю дестабілізуючих факторів, які впливають на неї. У підприємств, що існують в сучасній економічній ситуації, виникає безліч проблем, пов'язаних не тільки з намаганням досягти найвищих економічних показників, але і просто з намаганням вижити в конкурентному середовищі і залишитися на ринку. На сьогоднішній день все більш актуальним стає питання забезпечення сталого розвитку всебічними методичними розробками та рекомендаціями для економічних об'єктів різних масштабів, бо чим вище стійкість підприємств та економічних об'єктів інших масштабів, тим менше ризик виникнення незапланованих результатів робіт у цих та інших об'єктів та суб'єктів за ланцюгом їхніх коопераційних зв'язків.

В умовах сталого розвитку підприємства по-новому займаються питанням управління витратами. Існує два напрямки оптимізації витрат, а саме: 1) зниження витрат шляхом підвищення продуктивності праці, автоматизації та механізації виробництва, дотримання режиму економії і таке інше; 2) збільшення витрат, бо іноді підприємство має саме збільшувати витрати для того, щоб поліпшити якість, модернізувати свою продукцію, щоб привернути новий сегмент споживачів і займати більш стійке конкурентоспроможне становище на ринку, тощо. Для першого напрямку характерна більш низька собівартість, а відповідно, більш низька ринкова ціна, при цьому можна збільшити обсяг випуску продукції і отримати більший прибуток. Другий напрямок є актуальним для регіонів, які швидко розвиваються з великим достатком товарів, послуг.

Головною ж метою управління витратами є не мінімізація витрат, що може привести до скорочення виробництва, а більш ефективне, оптимальне використання

ресурсів підприємства, їх економія і максимізація віддачі від них на всіх етапах виробництва.

До основних завдань управління витратами на підприємстві належать: розрахувати витрати по окремих підрозділах підприємства; обчислити необхідну величину витрат на одиницю продукції (робіт і послуг); підготувати інформацію, яка дозволить дати оцінку витрат при виборі і прийнятті господарських рішень; виявити інноваційно-технічні способи, а також засоби вимірювання та контролю витрат; провести пошук резервів зменшення витрат безпосередньо на всіх етапах господарського процесу і на всіх підрозділах підприємства; вибрати систему управління витратами, яка відповідає умовам роботи підприємства; підвищити ефективну діяльність підприємства; провести аналіз всіх витрат на підприємстві, з метою прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення ефективної роботи всіх підрозділів підприємства [2].

В умовах конкуренції жодне підприємство не зможе стійко розвиватися якщо його керівництво, перш за все, не зверне увагу на витрати, які несе підприємство в процесі господарської діяльності. Виконання поставлених завдань управління витратами дозволяє знайти внутрішні резерви і розкрити потенціал підприємства, перерозподілити пріоритети в залежності від прибутковості продукції, що випускається, визначити перспективи використання нових технологій. Від того наскільки ефективно і оперативно підприємство здійснює процес управління витратами залежить, чи зможе воно знизити негативний вплив, зберегти курс на сталий розвиток і бажаний рівень рентабельності.

Сталий розвиток підприємства можливий тільки при збільшенні ефективності роботи підприємства, мінімізації витрат і максимізації прибутку. Глобальними цілями сталого розвитку є: ліквідація бідності; ліквідація голоду; здоров'я і благополуччя; якісна освіта; гендерна рівність; чиста вода і санітарія; недорога і чиста енергія; гідна робота і економічне зростання; індустріалізація, інновації та інфраструктура; зменшення нерівності; стійкі міста та населені пункти; відповідальне споживання і виробництво; боротьба зі зміною клімату; морські екосистеми; збереження екосистем суші; світ, правосуддя і ефективні інститути; партнерство в інтересах сталого розвитку [3, 4]. Наведені цілі також відносяться до кожного підприємства незалежно від його масштабів, діяльності, географічного місцезнаходження. В умовах глобалізації може статися, що велике підприємство може зупинити свою діяльність через те, що мале підприємство, яке постачає йому лише одну деталь, збанкрутувало і припинило свою діяльність. У такому прикладі можемо казати про проблематику ризику, вертикальної інтеграції підприємств та такого іншого. Але якщо цю ситуацію роздивитися через призму постійних інноваційних змін та розвитку номенклатури, технологій, ринків, схем збуту, то опинитися у стані нестійких коопераційних зв'язків можна з більшою вірогідністю. Тому кожне підприємство має відповідально ставитися до передбачення та оцінювання сталого розвитку. Це дозволяє підприємству оптимізувати функціонування своєї діяльності, підтримати економічну, соціальну і екологічну сфери, в яких воно функціонує, з метою створення сприятливих умов для досягнення своїх цілей.

Підприємство розділяє для себе три напрямки цілей сталого розвитку підприємства: економічними цілями (збільшення прибутку, залучення інвестицій, підвищення якості і попиту на продукцію, завоювання частки ринку, збільшення обсягу збуту продукції, ефективного використання ресурсів); екологічні цілі (мінімізація, переробка та утилізація відходів, запобігання забрудненню внутрішніх

вод, створення виробничої служби охорони навколишнього середовища на підприємстві, зменшення шкідливих стоків і викидів); соціальні цілі (здоров'я, безпека та охорона праці, розвиток і професійне зростання співробітників, підтримка соціальних програм, дотримання прав людини, підвищення доступності освіти, розвиток підприємництва, поліпшення репутації підприємства в суспільстві) [1]. Але така складна система цілей породжує ще більш складну систему критеріїв, що показано у [3]. Система задач стає ще більш складною, але не може бути незалежною від систем завдань, які вирішують інші наукові комплекси економіки, що наочно показано у [7]. Причому слід враховувати, що витрати та собівартість є окремими економічними категоріями від видатків та затрат (та усіх чотирьох друг від друга), неврахування чого не тільки іноді спричиняє неоправдане спрощення відбиття цього аспекту господарчих об'єктів моделювання, а й спотворює критерії управління (що показано у [5, 6]).

Зв'язок завдань управління витратами і цілей сталого розвитку невід'ємна. В основному це цілі економічного спрямування. Досягти мети збільшення прибутку можна виконавши деякі завдання управління витратами такі як: провести пошук резервів зменшення витрат безпосередньо на всіх етапах господарського процесу і на всіх підрозділах підприємства; підвищити ефективну діяльність підприємства. Виявивши інноваційно-технічні способи, а також засоби вимірювання та контролю витрат, можна завдяки цьому більш ефективно використовувати ресурси. Підвищити якість і попит продукції, що випускається можна шляхом виконання завдання аналізу всіх витрат на підприємстві, з метою прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення ефективної роботи всіх підрозділів підприємства. Вибравши систему управління витратами, яка відповідає умовам роботи підприємства можна завоювати частку ринку і збільшити обсяг збуту продукції.

Таким чином можна зробити висновок, що рішення задач управління витратами, сприяє досягненню цілей сталого розвитку. Завдяки цьому можна поліпшити, розвинути основну діяльність підприємства і досягти головної мети - зайняти конкурентоспроможне місце на ринку і збільшити прибуток.

Література

1. Бобильов, С.Н. Модернізація економіки та сталий розвиток / С.М. Бобильов, В.М. Захаров. – М.: Економіка, 2011. - 295 с.
2. Борисов Е. Ф. Економічна теорія: Підручник. – М.: МАУП, 2014. – 568 с.
3. Забезпечення сталого розвитку регіону: економічні, управлінські, правові та інформаційно-технічні аспекти : колективна монографія / [П. В. Кривуля, Н. Б. Чернецька-Білецька, С. С. Штапаук та ін.] ; за заг. ред. Ю. І. Ключ., Н. В. Швець. — Северодонецк : вид-во СХУ ім. В. Даля, 2017. – 282 с.
4. Електронний ресурс: [режим доступу] <http://www.ua.undp.org/>
5. Кривуля П. В. Отличие предмета и задач управления затратами и управления расходами / П. В. Кривуля // Вісник Східноукраїнського національного університету. – 2000. – №5(27). Ч.2 – С. 66-79.
6. Кривуля П. В. Недостатки терминологии как препятствие становлению концепции управления расходами самостоятельно от управления затратами / Кривуля П. В. // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. Зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Вип. 17 (II) — Луганськ: СХУ ім. В. Даля, 2007. – С. 151-178.

7. Тіщенко С. Ф. Кореспонденція цілей управління економічними знаннями підприємства та цілей сталого розвитку / С. Ф. Тіщенко // Цілі сталого розвитку: проблеми і можливості досягнення в Україні та світа: матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених, 17 листопада 2017 р., м. Северодонецьк. – Северодонецьк : СНУ ім. В. Даля, 2017. – С. 186-188.

ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Черна Ю. С., студентка 4 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Салогубова В. М.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Питання розвитку і взаємодії регіонів, взаємовідносин регіональних і центральних органів влади є надзвичайно актуальними для України. Адже відсутність обґрунтованої політики регіонального розвитку держави на попередньому етапі призвела не лише до зростання диспропорцій та загострення економічних і соціальних проблем, але й до суттєвої економічної й суспільно-політичної дезінтеграції держави.

Розвиток економіки України пов'язаний з вирішенням низки соціально-економічних проблем, переважна частина яких є складними теоретичними та практичними питаннями, які потребують вирішення.

Перспективи оновлення соціально-економічного розвитку України визначаються реаліями сьогодення: економічною політикою держави, її нормативно-правовим забезпеченням, стабільністю політичної ситуації, рівнем життя населення тощо.

Головною ціллю розглядання соціально-економічних питань сталого розвитку регіонів України є визначення основних підходів до запобігання негативних явищ у соціально-економічному середовищі.

Структура промислового комплексу регіонів за останні роки не зазнала вагомих змін, тому для більшості регіонів вирішальне значення відіграє промислове виробництво, харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів.

Найбільш розвиненими промисловими регіонами є Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Полтавська, Харківська області та м. Київ, сумарна частка яких становить понад 60% загальнодержавного промислового виробництва. Разом з тим, питома вага Волинської, Закарпатської, Кіровоградської, Тернопільської, Херсонської, Чернівецької областей.

Зростання виробництва спричинило значну активізацію в усіх регіонах діяльності у галузі будівництва. Економічне зростання закономірно відобразилося у зменшенні масштабів безробіття, але поки що не супроводжується відповідним скороченням його тривалості.

Загалом за роки незалежності регіональна диференціація за всіма економічними і соціальними показниками відчутно зростає.

Наявність суттєвого регіонального дисбалансу соціально-економічного та культурного розвитку ускладнює проведення єдиної політики соціально-економічних перетворень, формування загальнодержавного ринку товарів і послуг, збільшує загрозу регіональних криз, дезінтеграцію національної економіки. Регіональні

диспропорції гальмують забезпечення високих темпів економічного зростання на всій території держави.

Важливим елементом, що має бути задіяним у реформуванні економічних відносин в державі є, насамперед, людський капітал. В умовах зниження економічної активності населення і відповідно його життєвого рівня ця складова стартового потенціалу регіонів зазнає найглибшого впливу. Цей факт підтверджується обмеженням ринку потреб населення внаслідок зниження його доходів, збільшенням категорій населення, які потребують соціальної допомоги, погіршенням здоров'я людей тощо.

Для забезпечення економічної та політичної безпеки держави, досягнення сталих темпів росту соціально-економічних процесів необхідно активізувати дії вищих владних структур щодо реалізації регіональної політики в Україні.

Наразі, можна констатувати, що є принаймні три способи, якими за об'єднання зусиль регіональних структур західних сусідів України та самої України можна зробити внесок у розвиток транскордонної співпраці у фазі після розширення Євросоюзу.

По-перше, для регіональних структур та органів влади є можливість включити в порядок денний найважливіші питання транскордонної співпраці. По-друге, на основі такого порядку денного є можливість знайти важіль впливу на центральні уряди майбутніх країн-членів розширеного ЄС, щоб деякі питання підіймалися на рівні ЄС. По-третє, регіони можуть стати активними учасниками різних спільних транскордонних проєктів, подавши заявку на членство в ЄС.

Разом з тим, здатність регіонів відігравати повну роль, щоб впоратися з наслідками розширення, не варто переоцінювати. Вони мають відігравати певну роль, але головним чином у сфері додаткових зусиль та заходів на підтримку заходів держав та влади країн ЄС.

Література

1. Базові положення регіональної політики в Україні / Під ред. М.А. Василика. – К.: Либідь, 2006. – 142 с.
2. Регіональна політика та розвиток місцевого самоврядування в Україні / Під ред. Г.В. Шемшученко. – Л.: Інфра-Ком, 2007. – 326 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕКЛАМНОГО АГЕНТСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Чернишов Д. Ю., студент магістратури

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

Світові тенденції глобалізації, швидкого технічного та технологічного підйому виробництва, зростання темпів розвитку національних ринків і, як наслідок, посилення до жахливого рівня конкурентної боротьби ставлять високі вимоги до виробників, а отже й до діяльності рекламних агентств та їх участі в діяльності господарських суб'єктів. Адже тільки реклама може ефективно посприяти продажу товарів тієї або іншої фірми, виділивши їх серед конкурентів. Проведення якісних маркетингових досліджень, і, відповідно, організація відділу маркетингу на

підприємстві, що відповідає сучасним вимогам, є пріоритетним видом діяльності при реалізації маркетингової стратегії підприємств.

У сучасних підприємствах повинен бути розроблений комплекс маркетингу, який дозволить упорядкувати цілі відділу маркетингу. Він включає у себе: вивчення і оцінку зовнішнього середовища і внутрішнього середовища фірми; створення нових товарів та послуг, які повною мірою відповідали б вимогам споживача; визначення цінової політики; просування товарів та послуг; пробний маркетинг на основі малої партії нового товару (або послуг), для того, щоб виявити динаміку продажів і рівня нормування попиту в рамках плану маркетингу; організація служби сервісу, для того, щоб організувати збір і аналіз скарг і претензій, рекомендацій щодо підвищення якості товару та провести моніторинг якості нового продукту, виведеного на ринок, який дозволяє своєчасно реагувати на виникаючі вимоги різних цільових груп споживачів.

Також ефективність функціонування служби маркетингу можна підвищити за рахунок: чіткого розподілу праці; диференціації посадових обов'язків; розширення сфери діяльності в певному напрямку; можливості концентрації на поставленому завданні; чіткої координації виконуваних завдань і формулювання загальних цілей маркетингу; підвищення мобільності функціонування служби маркетингу; досягнення кінцевого результату за менший відрізок часу; підвищення професіоналізму маркетолога; підвищення матеріальної зацікавленості маркетолога, в залежності від кінцевої мети; посилення впливу та авторитету маркетингової служби.

Сучасним менеджерам треба ретельно аналізувати зовнішнє середовище для своєчасного внесення змін у вибраний курс підприємства. Вони повинні добре знати особливості діяльності своєї компанії, її сильні та слабкі сторони та використовувати стратегічне планування. Стратегічно орієнтовані організації мають істотні переваги, які при правильному використанні можуть зумовити вихід на лідируючі позиції в галузі.

Отже, реформування української економіки на шляху ринкових перетворень призвело до появи нового виду підприємницької діяльності – рекламного бізнесу. У зв'язку з переходом на ринкову економіку реклама поступово знову стає двигуном торгівлі, яким вона і повинна бути. Розглянуті приклади маркетингових заходів зайвий раз підтверджують актуальність і необхідність вивчення проблем ефективності рекламної діяльності. Тому першим кроком в удосконаленні реклами та рекламного впливу є оптимізація економічної діяльності рекламних агентств.

Слід підкреслити, щоб вести успішну комерційну діяльність, вже замало просто пропонувати найкращий товар за найприйнятнішою ціною. Для підвищення прибутків магазину треба постійно створювати попит на товар, доносити до потенційного покупця інформацію про матеріальні, моральні, соціальні переваги, які на нього очікують у разі обслуговування саме у цьому підприємстві. Оскільки економіка нашої країни практично перейшла на ринкові рейки і функціонує виключно за законами ринку, кожне підприємство відповідає за свою роботу і самостійно ухвалює рішення про подальший розвиток. А в ринковій економіці виживає той, хто найкращим чином використовує ресурси, що є у нього, для отримання максимального розміру прибутку, вирішуючи основні проблеми економічної діяльності.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ. ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ СТОРОНИ СТВОРЕННЯ ГРОМАДИ

Черняк І. В., студентка 3 курсу

Наукові керівники: Колеснікова В. В., Кукушкіна Л. М.

Севєродонецький хіміко-механічний технікум СНУ ім. В. Даля

На сьогодні запровадження реформи адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування стало однією із найактуальніших проблем України. Децентралізація запустила зміни не лише у системі влади країни, а також зачепила всі аспекти повсякденного життя українців. Реальним стало отримання різноманітних дозволів, реєстрацій, посвідчень для ведення бізнесу на місцях. Наприклад, в селищах та селищах міського типу. Поступово йде процес залучення реальних інвестицій в економіку ОТГ. Витрачання коштів на першочергові потреби мешканців ОТГ стало нарешті можливим. Тож питання дослідження розвитку процесу децентралізації є очевидним.

Мета дослідження. Визначення потреби у народі України в реформі децентралізації, можливих ризиків створення громад, позитивних та негативних сторін децентралізації, пошук причин виникнення проблем у розвитку територіальних громад та можливих засобів їх усунення.

Кожен житель села чи міста має право на сучасну освіту та медицину, якісні і доступні адміністративні, комунальні, соціальні послуги, гарні дороги, чисті та освітлені вулиці. Але люди можуть впливати на якість цих послуг лише тоді, коли ті, хто відповідає за їх надання, знаходяться неподалік. Найближчою до людей владою є органи місцевого самоврядування: сільські, селищні міські ради та їхні виконкоми. Отже саме вони повинні мати широкі повноваження у прийнятті важливих питань для життя і саморозвитку громади, а також достатньо коштів, щоб бути спроможними вирішувати усі місцеві питання і нести за це відповідальність.

Для цього в Україні відбувається децентралізація - передача повноважень та фінансів від державної влади якнайближче до людей - органам місцевого самоврядування [1].

В Україні процес децентралізації розпочато 2014 року з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (01.04.2014 р.), Законів «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014 р.), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015 р.) та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації [2].

Дослідження показали, що проблеми розвитку громад полягають:

- у необізнаності щодо змісту процесів децентралізації насамперед мешканців ОТГ;
- у некомпетентності місцевої влади відносно напрямів розвитку громади;
- у недостатчій досвіді самостійності керування громадою;
- у побоюванні місцевої влади за відповідальність перед містянами;
- у загрозі появи місцевого панібратства і корупції на керуючих посадах.

Також були виявлені перспективні зміни ОТГ:

- Видимий зріст місцевих бюджетів за рахунок коштів жителів громади. Також можливе отримання субвенцій від держави, але тимчасове (перші 5 років).
- Об'єднані громади здобули повноваження та ресурс, які мають міста обласного значення, зокрема – зарахування до місцевих бюджетів ОТГ 60% податку на доходи фізичних осіб на власні повноваження. Окрім того, на місцях повністю залишаються надходження від податків: єдиного, на прибуток підприємств і

фінансових установ комунальної власності та податку на майно (нерухомість, земля, транспорт) [2].

- Пришвидшення виконання процесів направлених на розвиток, які раніше залежали від рішення Верховної Ради України.
- Витрачання коштів на першочергові потреби мешканців ОТГ стало нарешті можливим.
- Реєстрація та посвідчення для ведення бізнесу на місцях.
- Скорочення застарілих посад за неактуальністю для сучасної громади.
- Поліпшення умов для соціально не захищених верств населення.
- Створення ЦНАПів (Центрів Надання Адміністративних послуг).
- Підвищення самосвідомості, відповідальності та урахування думки громадян ОТГ.
- У майбутньому можливі також і негативні зміни:
- Проблеми розподілення фінансів за пріоритетом декількох об'єднаних ОТГ.
- Зниження рівня доступності влади у випадку об'єднання місцевих та сільських громад.
- Диспропорція розвитку ОТГ.
- При відмові місцевих жителів створення ОТГ буде використане примусове об'єднання у громаду.
- Ризик непрозорості встановлення податків (Відповідно до пункту 12.3 статті 12 Податкового кодексу України сільські, селищні, міські ради та ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, в межах своїх повноважень приймають рішення про встановлення місцевих податків та зборів.)
- Висновок.

Для вирішення проблем пропонується провести відповідні заходи:

1. Для людей займаючих керуючі посади провести курси для підвищення кваліфікації в рамках децентралізації.

2. Щоб не відбулося занепаду ОТГ після того, як субвенції від держави зникнуть, потрібний розвиток бізнесу в різних сферах. Для цього надавати, наприклад, кредити з невеликими відсотками, інвестиції, проводити гранти на отримання оренди якомось не задіяного приміщення.

3. Залучення сучасних та креативних спеціалістів для керування громадою.

4. Налагодити прозорість діяльності місцевих органів влади та контроль її зі сторони громадськості.

5. Забезпечити ефективний попередній та поточний держфінконтроль за їх діяльністю.

Література

1. Офіційний сайт Децентралізація дає можливості [Електронний ресурс] — Режим доступу до сайту. : <https://decentralization.gov.ua/about>

2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України / Реформа децентралізації [Електронний ресурс] — Режим доступу до сайту. : <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-decentralizaciyi>

ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Шлейн Є.О., студентка 3 курсу

Кушал І. М., к.е.н., доц.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

На сучасному етапі економічних трансформацій Україна розпочала перехід до сталого розвитку базуючись на основних ідеях і принципах, що були задекларовані на конференції ООН з питань навколишнього середовища і розвитку /Ріо-де-Жанейро, 1992/ [3]. Зміни у цьому напрямку є актуальними та дозволять забезпечити збалансоване вирішення основних економічних завдань нашої країни, сталий розвиток регіонів, наповнити державні фонди коштами з метою задоволення соціальних потреб громадян.

Основні аспекти даної проблематики ґрунтуються на наукових працях та розробках таких вітчизняних вчених як А.П. Дикий, Д. О. Грицишен, Л.Г. Мельник С.С. Алексєєв, Л.К. Воронова та ін.

Метою дослідження є проведення теоретичного аналізу існуючих інструментів забезпечення сталого розвитку та визначення кола ефективних податкових інструментів. Вирішення певних завдань дозволить досягти поставленої мети, а саме: розкриття принципів сталого розвитку України; обґрунтування пріоритетних податкових важелів для економіки України; розроблення пропозиції щодо удосконалення системи оподаткування.

Як відомо, задачі економічного розвитку повинні бути визначені з урахуванням його сталості у всіх країнах. Конкретні підходи до його реалізації будуть, безумовно, різнитися, але вони повинні мати деякі загальні принципові характеристики і виходити з консенсусу щодо основної концепції сталого розвитку і вписуватися в широку стратегію для його здійснення [1].

До основних принципів забезпечення сталого розвитку України слід віднести такі [1]: забезпечення гармонізації співіснування людини і природи; реалізації права на справедливе задоволення потреб і рівність можливостей розвитку сучасних і майбутніх поколінь; нарощування національного потенціалу країни для забезпечення сталого розвитку; співробітництва у створенні відкритої міжнародної економічної системи, яке веде до економічного зростання і сталого розвитку всіх країн; стримування та попередження переміщення/перевезення, переносу/ в інші країни будь-якої діяльності або речовин, що вважаються шкідливими для здоров'я людини; зменшення різниці рівнів життя різних верств населення і подолання бідності; участі громадян в обговоренні проектів законодавчих актів.

На думку Л.Г. Мельника існують три взаємопов'язані та взаємообумовлені групи економічних інструментів [2]: ціни ресурсів, тобто кількість благ (зокрема, грошей, товарів, послуг), які повинні сплатити економічний суб'єкт за право користування певним товаром (природним ресурсом/благом, предметом, послугою) або володіння ним; економічні вигоди, тобто додатковий дохід (прибуток) або отримання певних переваг, які можуть бути втілені в додатковий дохід (прибуток).

Серед широкого кола перспективних фінансових інструментів стимулювання сталого розвитку пріоритетними на думку авторів є: податкові інструменти стимулювання сталого розвитку (податковий науковий кредит, податковий інвестиційний кредит, податкові преференції для наукоємних та еколого-орієнтованих підприємств регіону); трансфертні інструменти стимулювання сталого розвитку регіону (пряма-дотація місцевим бюджетам на регіональну політику

ресурсоспоживання, пряма дотація регіонам, що змушені притримувати промисловий розвиток); інвестиційно-інноваційні інструменти стимулювання сталого розвитку регіону (інноваційне інвестування регіональної науки та технологій, інновації на відновлення первісних якостей використаних ресурсів регіону).

Ключовим моментом привиборі ефективних податкових інструментів забезпечення сталого розвитку є- усунення існуючих суперечностей між фіскальною та регулятивною функціями податків, що можливо на засадах зміцнення податкової дисципліни, підвищення рівня свідомості платників податків, а також всебічного сприяння утвердження інноваційної моделі розвитку економіки України. Інноваційна модель розвитку в свою чергу передбачає застосування такого регулятивного інструменту податків як пільги. Використання податкових пільг при інвестуванні прибутку є потужним стимулом для підприємств вкладати кошти в нове обладнання, застосовувати у виробництві передові технології.

Також ключовим шляхом розвитку системи податків залишається подальше удосконалення податкового законодавства України у напрямку інтеграції до Європейського співтовариства.

Відповідно до загальноприйнятої в ЄС концепції податкового регулювання в українській податковій системі повинні відбутися істотні структурні зміни в напрямі більш широкого застосування екологічних податків[4].

Україна може забезпечити перехід до сталого розвитку виключно шляхом ефективного використання провідних податкових інструментів та всіх видів ресурсів, структурно-технологічної модернізації виробництва, використання творчого потенціалу суспільства для розбудови і процвітання держави.

Реформування податкової системи України повинно стосуватися не тільки тих податків, які формують абсолютну більшість податкових доходів державного бюджету України, а й другорядних в даному відношенні. Продовжити реформування механізму податку на доходи фізичних осіб шляхом введення прогресивної шкали податкових ставок за трудовим стажем, що дозволить уникнути прогнозованих негативних впливів демографічного чинника на економічну систему та сталий розвиток країни. Це дозволить ефективно розв'язати низку структурних макроекономічних проблем, проблему дотримання у процесі діяльності суб'єктами господарювання вимог сталого розвитку та підвищити ефективність податкової системи країни.

Література

1. Дикий А. П. Соціальне звітування суб'єктів господарювання як інструмент забезпечення сталого розвитку / А. П. Дикий, Д. О. Грицишен // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2011. – № 1. – С. 132–141.
2. Мельник Л.Г. Экономика развития : [монография] / Л. Г. Мельник. – Сумы: Университетская книга, 2006. – 662 с.
3. Декларація з навколишнього середовища і розвитку [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.esz.org.ua/?page_id=4153
4. Ковальчук І. В. Правове регулювання податкових відносин у рамках Європейського Союзу / І. В. Ковальчук // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 410–416 [Електронний ресурс], Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11kivrec.pdf>

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА СТАЛОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Якуніна Я. К., студентка 2 курсу

Науковий керівник: к.х.н., доц. Маслош О. В.,

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Сьогодні в Україні на етапі економічного розвитку глобальною проблемою є трудова міграція. З прийняттям незалежності в економіці України відбулися значні структурні зміни. Відбувалися процеси падіння рівня і якості життя, нестача робочих місць, низька заробітна платня, інфляція. Тоді і почалися міграції частини працеспроможного населення в пошуках робочих місць.

Зараз економічна ситуація також є складною, спостерігається зростання цін на продукти харчування, медичне обслуговування, навчання. На тлі цього міграційні процеси набирають суттєвих обертів та характеризуються певними закономірностями, як то:

- економічні мотиви міграції, тобто переселення з метою пошуку роботи з кращими умовами праці й оплати;
- одержання освіти, що привело до появи міграційного потоку людей молодого віку;
- міграції в зв'язку з нерівномірністю розвитку країни [1].

Трудова міграція, як масове явище, не сприяє наповненню пенсійного і соціального фондів через відсутність відрахувань від заробітної плати заробітчанин. Вона призводить до втрати кваліфікації, оскільки особи з високим рівнем професійної підготовки здебільшого виконують за кордоном малокваліфіковану роботу. Ще однією негативною тенденцією є відтік грошей, зароблених українськими мігрантами, з українських банків в західні. Якщо раніше наші мігранти вважали за краще класти гроші на депозити в українські банки, то тепер, під час кризи, неспокій людей за свої трудові заощадження може викликати недовіру до національної банківської системи. Також зростаючими є проблеми зменшення населення працездатного віку і збільшення навантаження на нього.

Масштабні дослідження зовнішньої трудової міграції українців за міжнародною методологією та за участю міжнародних організацій тричі проводив Держстат України: у 2005-2008 роках, у 2010-2012 роках та у 2015-2017 роках [2]. Його дані свідчать, що упродовж 2015-2017 років за кордоном з метою заробітку перебувало 1,3 млн українських громадян [2].

Сьогодні серед заробітчанин все більшою стає доля жінок. Це негативно впливає на те, дівчата і жінки за своїми фізіологічними даними найбільш підготовлені до материнства не можуть брати участь у процесу відтворення населення України.

Також стає актуальною проблема покинутих дітей. Соціальне сирітство держава мусить брати під свою опіку. Після від'їзду одного з батьків перед дитиною постає проблема емоційного дефіциту.

З метою запобігання в Україні появи категорії «соціальні сироти» Міністерством у справах молоді та спорту підготовлено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку забезпечення догляду за дітьми, батьки яких виїхали за кордон з метою працевлаштування», прийняття якого дозволить вирішувати означені питання [1].

Основними сферами, де зайняті працівники-мігранти є будівництво, сільське господарство, домашнє господарство, сфера торгівлі та сервісу. Але виїжджають за кордон і вчені, викладачі, спеціалісти в області медицини і вищих технологій, програмісти. Втрати у сфері науки унаслідок «витоку умів» оцінюються в сумі, що перевищує \$1 млрд. на рік.

Міграційні процеси суттєво впливають на різні аспекти суспільного життя України і вимагають таким чином адекватних дій з боку держави. Цим питанням треба приділяти значну увагу, тому що процеси міграції мають, позитивний та негативний вплив на розвиток будь-якої держави, а вони в нашій країні врегульовані надто слабо [1].

Явище трудової міграції потребує активного втручання держави, а саме:

1. Забезпечення умов для поширення легального працевлаштування, насамперед в тих країнах, куди виїжджає найбільша кількість громадян України. З цією метою слід активізувати підписання відповідних міждержавних угод та удосконалення чинного законодавства в частині ліцензування фірм для проведення працевлаштування за кордоном.

2. Забезпечення прав та соціального захисту працівників-мігрантів.

3. Здійснення постійного аналізу масштабів нелегальної трудової міграції за межі України та проведення всіх можливих заходів для попередження цього явища.

Цілеспрямовано створювати в Україні більшу кількість робочих місць в таких галузях, як сільське господарство, легка, текстильна і хімічна промисловість, тобто там, де сьогодні використовується праця мігрантів в Європі. Слід радикально переглянути механізм оплати праці усередині країни.

Важливо не забувати, що чим стабільнішим буде національне бізнес – середовище і динамічнішим ринок, тим сильніші будуть мотиви іммігрантів повернутися на батьківщину.

Отже, міграція робочої сили України є складним і масштабним явищем, яке значною мірою впливає на сталий розвиток країни.

Література

1. Ефективність заходів держави по вирішенню проблеми трудової міграції. - [електронний ресурс].- Режим доступу: <https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=698533>

2. Трудова міграція українців .- [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/02/28/634533/>

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Ямнюк В. В., Романів Т. А., Магас М. О., магістранти

Науковий керівник: д.е.н., доц. Тулай О. І.

Тернопільський національний економічний університет

Конституція України визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека є найвищою соціальною цінністю. Відомий німецький філософ, соціолог, публіцист А. Шопенгауер у своїй праці «Афоризми життєвої мудрості» зазначив, що людина є особистістю в найширшому розумінні цього слова.

Сюди ж, на його думку, слід віднести здоров'я, силу, красу, темперамент, моральність, розум і рівень її розвитку. Таким чином, соціальна роль сучасної держави полягає в забезпеченні гідного рівня й умов життя громадян. Україна як соціальна держава формує стандарти матеріального добробуту, освіти й науки, охорони здоров'я та надає соціальну підтримку тим категоріям населення, які її потребують [1, с. 15].

Сьогодні соціальна сфера повинна стати ефективним сектором економіки і стимулом сталого розвитку держави. Йдеться передусім про забезпечення поступального, реально відчутного перелому в задоволенні власних життєвих потреб населення. Потрібна ефективна соціальна політика, яка б, по-перше, припинила поглиблення небезпечної майнової диференціації населення, започаткувала формування рівномірного розподілу доходів і, на цій основі, становлення середнього класу, який є основою стабільності та громадянського миру, по-друге, зосередила б увагу на проблемах населення, яке працює, а не лише на захисті його малозабезпечених верств [2, с. 4].

Проблеми функціонування соціальної сфери України привертають увагу економістів та фінансистів. Сьогодні держава намагається виконувати власні зобов'язання відповідно до концепції сталого розвитку, однак суттєвих якісних зрушень ще не спостерігається. Імперативами сталого розвитку, практична реалізація яких потребує залучення фінансового потенціалу держави є: забезпечення належного рівня добробуту населення; рівномірність у розподілі доходів громадян (подолання диференціації, активізація платоспроможного попиту, соціальний захист малозабезпечених); інвестування у створення високоякісної системи охорони здоров'я; формування ефективної системи освіти й науки; забезпечення якісного докільця; відновлення економічного зростання [3, с. 14].

Метою публікації є розкриття фінансових аспектів функціонування соціальної сфери як важливої складової забезпечення сталого розвитку держави. У процесі дослідження вирішуються пізнавальні завдання теоретико-прикладних проблем фінансування соціальної сфери.

Концепція соціальної політики може бути сформована на основі сучасних уявлень про соціально-орієнтовану економіку. Тобто у ринкове господарство повинні бути вбудовані компоненти, які забезпечують його соціальну спрямованість. Ефективність економічного розвитку має відповідати соціальним параметрам, сприяти поліпшенню якості життя. Потрібно сформувати чіткий механізм системи соціальних гарантій, забезпечення соціальної захищеності громадян. Основні напрями національної соціальної політики полягають у зламі тенденцій до зубожіння населення, у створенні умов для зростання реальних доходів, у підтримці оптимального рівня зайнятості й використанні трудового потенціалу, у збільшенні тривалості життя, у зміцненні здоров'я нації і тим самим забезпеченні соціальної стабільності в суспільстві [4, с. 44]. Ефективність соціальної політики треба оцінювати за двома основними критеріями: а) ступенем розв'язання власне соціальних проблем (позитивна динаміка рівня і якості життя населення) б) ступенем включення соціальної політики у механізм економічного зростання [2, с. 4].

Частина галузей соціальної сфери створює послуги, які задовольняють матеріальні потреби людей (житлово-комунальне господарство, побутове обслуговування, громадське харчування, торгівля). Інші галузі виробляють послуги, що спрямовані на задоволення духовних потреб людей (наука, освіта, охорона здоров'я, спорт, мистецтво, культура, рекреаційний комплекс).

Загалом всі галузі соціальної сфери можна поділити на дві групи:

1) ринкові, або автономні, – торгівля, громадське харчування, побутове обслуговування, житлово-комунальне господарство, туризм, доходні об'єкти рекреаційного комплексу;

2) неринкові, або бюджетні, – охорона здоров'я, освіта, наука, культура і спорт, об'єкти рекреаційного комплексу, що вимагають державного чи регіонального (місцевого) фінансового втручання [5, с. 531].

Ефективність функціонування усіх інститутів соціальної сфери забезпечується системою установ, підприємств та органів управління, діяльність яких спрямована на задоволення матеріальних і духовних потреб громадян. У науковій літературі систему зазначених об'єктів об'єднують поняттям «соціальна інфраструктура». Об'єкти соціальної інфраструктури виступають індикатором розвитку України як соціальної держави. Специфіка їхнього фінансування полягає в тому, що вони повністю або частково зорієнтовані на бюджетне фінансування [6, с. 64].

Ефективним інструментом впливу на всі процеси сталого розвитку є державні видатки. Проте рівень цього впливу визначається не лише обсягами, а й напрямками та пропорціями їхнього розподілу. Зміст соціальних видатків бюджету розкривається через такі функції: обслуговуючу, що сприяє успішному функціонуванню об'єктів соціальної інфраструктури; забезпечувальну, метою якої є створення умов для зростання людських можливостей; відтворювальну, що передбачає відтворення та розвиток людського потенціалу (довготривале та здорове життя, розширення та оновлення знань, доступ до засобів існування); збалансовуючу для збалансування інтересів теперішнього та майбутніх поколінь [7, с. 124, 137].

Сьогодні в Україні чимало дискусій щодо масштабів соціальних видатків держави. Різка збільшення соціальних виплат із державного бюджету та державних цільових фондів має, як позитивні, так і негативні наслідки щодо економічного розвитку. До позитивних можна віднести, по-перше, розширення платоспроможного попиту на товари та послуги першої потреби і тривалого користування, а по-друге, нарощування обсягів заощаджень, які можуть залучатися до збільшення інвестиційного потенціалу. Слід врахувати також, що підвищення рівня заробітної плати, пенсійних виплат, державної допомоги та інших державних соціальних платежів впливає на рівень оплати праці в недержавному секторі економіки. Залучення підприємцями кваліфікованої та ефективної робочої сили за таких умов змушує їх збільшувати розмір платні найманим працівникам. Як наслідок – розширюється платоспроможний попит населення.

До негативних наслідків різкого збільшення державних соціальних платежів, зокрема, можна віднести посилення грошового тиску на пропозицію споживчих товарів та послуг населенню. Без застосування додаткових заходів така бюджетна політика може призвести до зменшення цілеспрямованих державних інвестицій для забезпечення розвитку пріоритетних напрямів господарського комплексу, а також до раптових відхилень обсягів споживчого попиту від реальної пропозиції предметів споживання [8, с. 10].

Сучасне українське суспільство переживає складний процес формування засад сталого розвитку, котрий залежить від формування, розподілу та використання державних фінансових ресурсів. У цьому контексті, з метою стабілізації соціального становища громадян, необхідно:

- в основу процесу бюджетного планування закласти максимальний рівень забезпечення головних потреб людини;

- жорстко дотримуватися цільового використання бюджетних коштів відповідно до основних напрямів соціальної політики держави;
- досягти максимальної ефективності та результативності бюджетних видатків у соціальній сфері;
- закріпити правові засади функціонування соціальної сфери за допомогою встановлення конкретних мінімальних соціальних стандартів.

Література

1. Полозенко Д. В. Розвиток соціальної сфери як важлива умова економічного зростання України / Д. В. Полозенко // Фінанси України. – 2010. – № 10. – С. 15-20.
2. Крупка М. І. Фінансові методи активної соціальної політики / М. І. Крупка // Фінанси України. – 2002. – № 7. – С. 3-13.
3. Формування фінансового механізму сталого розвитку України: монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. П. Кириленко та д-ра екон. наук, доц. О. І. Тулай. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 414 с.
4. Гордей О. Д. Фінансування соціальних гарантій як чинник зростання суспільного добробуту / О. Д. Гордей // Фінанси України. – 2002. – № 5. – С. 44-50.
5. Кальницька М. А. Теоретичні підходи до визначення соціальної сфери та особливості її функціонування в Україні / М. А. Кальницька // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 10. – С. 529–534.
6. Тулай О. І. Теоретико-методологічне обґрунтування соціальних видатків бюджету як імперативу сталого людського розвитку / О. І. Тулай // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2015. – Вип. 2. – С. 58–72.
7. Тулай О. Державні фінанси і сталий людський розвиток: концептуальні домінанти та діалектична єдність : моногр. / Оксана Тулай. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 416 с.
8. Єфименко Т. І. Економічне зростання – основа підвищення добробуту громадян / Т. І. Єфименко // Фінанси України. – 2007. – № 8. – С. 3-12.

ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ЧИСТОЮ ПИТНОЮ ВОДОЮ УКРАЇНЦІВ, ЯК ОДНА ІЗ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТУ

Анісімова Т. О., Кунченко Н. В., студентки 3 курсу

Науковий керівник: д.е.н., проф. Ключ Ю. І.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

За останнє століття стан екології погіршується з кожним роком, тому вирішення екологічних питань та відновлення навколишнього середовища постає досить гостро. Саме тому до Концепції Сталого розвитку включенні завдання: «Збереження екосистем суші», «Збереження морських екосистем», «Боротьба зі змінами клімату», та «Чиста вода і санітарія».

Концепція сталого розвитку - це модель економічного зростання, в якій використання ресурсів направлено на задоволення потреб людини при збереженні навколишнього середовища, так що ці потреби в розвитку можуть бути задоволені не тільки в сьогоденні, але й для майбутніх поколінь [1]. Серед екологічних проблем України можна виділити 8, такі як: неякісна вода, забруднення повітря, деградація земельних ресурсів, знищення лісів, небезпечні геологічні процеси, побутові відходи, об'єкти військової діяльності, Чорнобильська катастрофа.

Розглянемо тему водозабезпеченості та водопостачання на території України. До водних ресурсів належать поверхневі та підземні води, що придатні для використання в народному господарстві. Деякі користувачі, такі як: промисловість, житлово-комунальне господарство та сільське господарство забирають воду з річок (озер, водосховищ). Також водні ресурси використовують воду для отримання електроенергії шляхом побудови гідроелектростанцій. Території водойм також використовують для відпочинку, туризму та спорту.

Водні ресурси України складаються з місцевого стоку, який формується в річковій мережі на території країни, та стоку, що надходить на її території з прилеглих територій по Дніпру і його притоках, Сіверському Дінцю, Дунаю й інших річках.

Рівень забезпеченості України водними ресурсами є недостатнім і визначається формуванням річкового стоку, наявністю підземних і морських вод. Потенційні ресурси річкового стоку оцінюються у 209,8 куб. км, з яких місцевий стік на території України становить в середньому 52,4 куб. км, приток — 157,4 куб. км.

Запаси підземних вод, не пов'язаних з поверхневим стоком, становлять 7 куб. км. Крім того, в господарстві України використовується до 1,0 км³ морської води. В розрахунку на одного жителя України поверхневий місцевий стік становить близько 1045 куб. м. Найвищий рівень водозабезпечення жителів — у західних і північних областях України. Контролем водозабезпечення займаються комунальні підприємства, які обов'язково мають лабораторії, що перевіряють стан води. Якість води контролюється за мікробіологічними, паразитологічними, органолептичними, фізико-хімічними та санітарно-токсикологічними показниками[2].

На підставі статті 28 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» від 10 січня 2002 року, нормування показників якості питної води проводиться шляхом встановлення цих показників у державних стандартах на питну воду та санітарному законодавстві [3].

В даний час в Україні якість води централізованого питного водопостачання регламентується ДСТУ 2874-82 «Вода питна. Гігієнічні вимоги і контроль за якістю ». Одночасно Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23.12.1996 р №383 затверджені Державні санітарні норми і правила «Вода питна. Гігієнічні вимоги до якості води централізованого господарсько-питного водопостачання» (ДСанПіН). Показники якості питної води, передбачені вище зазначеними нормативами, мають деякі відмінні риси.

Згідно з нормативними вимогами, всі показники якості питної води можна розділити на наступні основні групи:

- Органолептичні показники (включаючи хімічні речовини, що впливають на органолептичні властивості води);
- Токсикологічні показники нешкідливості хімічного складу води;
- Показники епідемічної безпеки води.

Крім того, ГОСТом 2874-82 і ДСанПіН нормується вміст залишкового хлору у питній воді, а ДСанПіН передбачені концентрація залишкового озону, показники радіаційної безпеки та показники фізіологічної повноцінності мінерального складу питної води. Запах обумовлений здатністю містяться у воді хімічних речовин природного і техногенного походження випаровуватися і викликати роздратування нюхових рецепторів слизових оболонок носа, викликаючи відповідне відчуття. Запахи розрізняються за характером і інтенсивністю. За характером запахи бувають природні (болотний, затхлий, трав'яний і т.д.), специфічні, викликані техногенними причинами (аптечний, хлорфенольного і т.д.) і невизначені.

Для захищення прав комунальних підприємств було створено Асоціацію "Питна вода України" створено у березні 2009 року. Засновниками Асоціації виступили такі потужні підприємства, як "Укрводоканал", "Полтававодоканал", "Рівнеоблводоканал", "Миколаївводоканал", "Луцькводоканал", а також низка науково-виробничих підприємств, що працюють в цій галузі. Кількість учасників Асоціації постійно зростає [4].

До завдань Асоціації належить, зокрема:

- співробітництво з органами влади з питань нормативно-правового врегулювання загальних засад функціонування на ринку водопостачання та водовідведення, забезпечення населення якісною питною водою;
- захист інтересів учасників Асоціації в органах державної влади, а також в інших організаціях як в Україні, так і за кордоном;
- сприяння підвищенню ефективності функціонування галузі водопровідно-каналізаційного господарства, забезпечення населення якісною питною водою шляхом розроблення, обговорення, внесення пропозицій щодо об'єктивно обґрунтованих видів класифікаторів, стандартів якості товарів, експлуатаційної надійності та безпеки, стандартів з питань екології;
- сприяння у створенні умов для виходу учасників Асоціації на закордонні ринки;
- технічна інформація та освіта учасників Асоціації.

Таким чином, водні ресурси України у сучасних умовах — один з головних лімітуючих факторів розвитку і розміщення продуктивних сил. Вони також у повній мірі визначають рівень життя і здоров'я населення. У цілому небезпечна екологічна ситуація, що склалася в Україні, особливо у галузі водного господарства, пов'язана з недоліками господарського планування, екстенсивним веденням господарства залишковим принципом виділення коштів на водоохоронні (і загалом на

природоохоронні) цілі, низьким рівнем використання у водогосподарській практиці товарно-грошових відносин, недостатнім рівнем фінансування наукових досліджень у галузі водокористування, безконтрольним і без урахування місцевих умов розвитком енергетики, хімічної та металургійної промисловості. Для підтримання природно-екологічної рівноваги в навколишньому природному середовищі і забезпечення сталого розвитку держави необхідне удосконалення управління використанням, охороною і відновленням водних ресурсів та беззастережне виконання екологічних вимог.

Література

1. Екологія та соціальний захист. Програма сталого розвитку України. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.esz.org.ua/?page_id=2998
2. Яцик А.В., Грищенко Ю.М., Волкова Л.А., Пашенюк І.А. ВОДНІ РЕСУРСИ: ВИКОРИСТАННЯ, ОХОРОНА, ВІДТВОРЕННЯ, УПРАВЛІННЯ. Підручник для студентів вищих навчальних закладів, Київ – 2007. -11-13с.
3. Закон України Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14>
4. Асоціація «Питна вода України». [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.apvu.org.ua/ukr/advocacy/>

ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Архипова Д.С., студентка 3 курсу

Науковий керівник: ст. викладач Афанасьєва О. М.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Сучасний світ немислимий без заводів і фабрик, що виробляють продукти, необхідні для життя сучасної людини. Але в той же час практично стало буденним недбале ставлення до навколишнього середовища з боку працівників цих підприємств, які намагаються обійти екологічні стандарти під виглядом того, що вони виробляють необхідні товари. Але ми не повинні забувати, що сама перша необхідність для людини повинна бути середовищем, в якому він живе.

Найслабкішою ланкою у існуючому механізмі управління охороною навколишнього середовища є недостатня економічна зацікавленість підприємств у ефективному використанні природних ресурсів та охороні навколишнього середовища.

У системі заходів щодо стимулювання екологічної та енергозберігаючої діяльності розробляється та цілеспрямовано використовується економічний механізм впливу на виробництво, що створює умови для підвищення безпосередньої матеріальної зацікавленості робочої сили підприємств у забезпеченні раціонального використання, захисту та відтворення природних ресурсів, є важливими. Цей механізм базується на методах економічного управління, суть яких полягає в управлінні інтересами та через інтереси.

Економічні методи включають планування, економічний облік та економічні стимули. Ці методи впливають на хід виробництва за допомогою використання економічних інструментів, таких як ціноутворення, фінансування, кредитування, матеріальні санкції та стимули, довгострокові економічні стандарти тощо [1, с. 24].

Тому для охорони навколишнього середовища та запобігання його подальшого забруднення необхідно впроваджувати на підприємства систему екологічного менеджменту.

Система екологічного менеджменту є частиною загальної системи управління підприємством, яка включає організаційну структуру, планування, розподіл обов'язків, практичні методи, процедури, процеси та ресурси, необхідні для розробки, впровадження, аналізу та розробки екологічної політики. Приймаючи рішення на користь такої системи, керівники виходять з його фінансових переваг (заощадження ресурсів і фондів, підвищення ефективності виробництва, розвиток потенційних ринків) та ризику, пов'язані з неадекватним ставленням до екологічних аспектів роботи підприємства, які система дозволить кардинально змінити (аварії, регуляторні санкції, труднощі з залученням нових, переважно іноземних, інвесторів та споживачів при отриманні банківського кредиту тощо) [2].

У сукупності концептуальних положень екологічного менеджменту одне з центральних місць належить до функцій управління. Функції екологічного менеджменту включають:

- управління процесами використання виробничих відходів;
- управління соціальною культурою;
- управління процесами урбанізації;
- управління станом та використанням природних ресурсів;
- управління природними ресурсами та процесами, пов'язаними з їх відновленням;
- управління транспортуванням запасів, а також розміщення продукції [3].

Основне управління природоохороною діяльністю забезпечує керівник компанії. Він несе відповідальність за прийняття рішень при здійсненні будь-якої діяльності, яка негативно впливає на навколишнє середовище та на наслідки впливу на навколишнє середовище.

Для організації екологічного менеджменту, охорони навколишнього середовища та моніторингу дотримання екологічних вимог робітниками на підприємствах створюються спеціальні служби. Залежно від специфіки та історії підприємства, пріоритетів управління, служба охорони навколишнього середовища може бути підпорядкована головному інженеру, головному енергетику або заступнику директора з загальних питань, або іншій відповідальній особі, яка призначена директором. Служба може існувати як окрема одиниця або бути об'єднана з санітарною чи хіміко-аналітичною лабораторією, з відділами виробничого контролю, охорони праці та безпеки тощо.

Завдання екологічної служби полягає в тому, щоб координувати діяльність всіх підрозділів, так чи інакше пов'язаних із впливом на навколишнє середовище, для проведення єдиної екологічної політики на підприємстві. Екологічна служба повинна зберігати всі необхідні документи, проводити виробничий контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства, дотримання стандартів та нормативно-технічної документації, а також контролю за ходом заходів з охорони навколишнього середовища [4, с. 213].

Забезпечення екологічного розвитку підприємств є важливим кроком в сучасних умовах, оскільки екологічні фактори є визначальними в процесі налагодження збалансованого розвитку виробництва. Екологізація тісно взаємопов'язана з іншими складовими, а саме: економічною і соціальною сферами. З одного боку є можливості виробництва екологічно чистої продукції - важливої

передумови конкурентоспроможності на внутрішніх і зовнішніх ринках, вступу до міжнародних організацій. З іншого - забезпечення нормальних умов життя, праці та охорони здоров'я працівників.

Отже, екологічний менеджмент як система повинна здійснюватися як на самих підприємствах, так і на загальнодержавному рівні через контрольні, мотиваційні та регулюючі функції.

Література

1. Васюкова Т. Г. Екологія : підручник / Т. Г. Васюкова, О. І. Ярошева. – К. : Конкорд, 2009. – 524 с.
2. ЭКОДЕЛО [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://ecodelo.org/8964-1_zachem_nuzhno_vnedryat_sistemy_ekologicheskogo_menedzhmenta-razrabotka_i_vnedrenie_sistem_eko
3. Седов В. В. Экологический менеджмент на предприятии: вопросы теории и практики / В. В. Седов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.lib.csu.ru/vch/8/1999_01/029.pdf
4. Минчичова В. С. Экологический менеджмент как составляющая корпоративной социальной ответственности и системы менеджмента качества международного бизнеса в разрезе концепции устойчивого развития // Молодой ученый. — 2016. — №9. — С. 657.

ВИРШЕННЯ ОСНОВНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА ШЛЯХУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Булочка А.В., студентка 3 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Овечкіна О. А.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

На сьогоднішній день використання поняття «сталий розвиток» стає невід'ємною ланкою управлінського процесу в кожній країні, що перебуває на стадії економічного підйому. Визнається, що сталий розвиток має бути також пріоритетним питанням для країн, що знаходяться у стані кризи й депресії. Наразі сталий розвиток трактується як модель економічного зростання, при якій використання ресурсів, матеріальне виробництво і споживання, та інші види діяльності суспільства, спрямовано на задоволення потреб людини при збереженні навколишнього середовища у такий спосіб, щоб ці потреби задовольнялись не лише для теперішнього покоління, а й для майбутніх поколінь. Головною ідеєю сталого розвитку є збалансування цілей, задач і ресурсів економічної, соціальної й екологічної підсистем суспільства. Метою даної роботи є висвітлення значущості розв'язання основних екологічних проблем українського суспільства щодо забезпечення умов для його збалансованого соціально-економічного розвитку.

Принцип збалансованого сталого розвитку закріплено в установчому Амстердамському договорі про утворення ЄС 1997 р. Сталий розвиток визначено ключовим принципом економічної, соціальної та екологічної політики усіх країн ЄС. У зв'язку з цим сталий розвиток у науковців і практиків асоціюється зі збалансованим розвитком, у якому гармонійно поєднуються економічна, соціальна та екологічна складові. Як визначає проф. Рамазанов С. К., «концепція сталого, безпечного й життєздатного розвитку передбачає зміну парадигм традиційної

економіки, пошук спільних підходів і погодженості концепцій розвитку екологічних та економічних систем» [1, с. 64]. З цього приводу слід зазначити, що збалансованість як принцип взаємодії складових сталого розвитку означає: по-перше, відсутність суперечностей цілей і задач розвитку економічної, екологічної й соціальної підсистем суспільства з тим, досягнення цілей в одній підсистемі не перешкоджало розвитку інших підсистем; по-друге, раціональний розподіл ресурсів за пріоритетними цілями сталого розвитку означених підсистем; по-третє, застосування холістичного підходу до розв'язання екологічних й соціально-економічних проблем сталого розвитку суспільства.

Застосування принципу збалансованості у створенні умов сталого розвитку України означає, що екологічні проблеми, які дістали вкрай гострої актуальності, слід розглядати з соціального та економічного боків. Наразі в Україні є величезна кількість шляхів забруднення навколишнього середовища. Аналіз забруднення проводиться за основними компонентами середовища – атмосферне повітря, земельні ресурси, поверхневі води, підземні води та води Світового океану. Науковці заважають, що інтенсивне забруднення багатьох регіонів стає серйозною причиною небезпечного забруднення атмосфери всієї країни [2, с. 62]. Україна, обравши шлях сталого розвитку, приймає на себе зобов'язання знизити шкоду, що спричиняється природному середовищу, й має розробляти відповідні заходи. Україна зобов'язується також приймати участь у подібних проектах інших країн, при цьому зменшувати викиди парникових газів, продукованих вітчизняними підприємствами, та компенсувати збитки за власний рахунок, якщо шкода нанесена глобальна шкода. Такі проекти наразі називаються «механізмом чистого розуму» і вважаються економічно вигідними для всіх країн, що їх виконують [1, с. 69-71].

Прискорена негативна динаміка екологічної ситуації в Україні актуалізує проблему системного підходу до розв'язання проблем раціонального природокористування не лише в контексті економічного, але й соціального сталого розвитку [3, с. 11]. Активні спроби переорієнтації механізмів управління розвитком національних соціально-економічних систем на забезпечення сталого екологічного розвитку з попередньою ліквідацією нагальних екологічних проблем мають спиратися на: впровадженні інноваційних технологій у виробництві; формуванні екологічної культури підприємств-виробників на екологічного мислення всього суспільства; демонстрації політичної волі владних структур щодо запровадження докорінних змін у соціальному, економічному та політичному житті суспільства.

Література

1. Рамазанов С. К. Проблема сталого розвитку і інтегральна модель еколого-економічного управління в умовах глобальних криз / С. К. Рамазанов// Економіка розвитку. – 2016. - № 2 (78). – С. 63-72.
2. Кононенко О. Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О.Ю. Кононенко. – К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. – 109 с.
3. Котенок Д.М. Екологічний контекст макроекономічного стратегування/ Д.М. Котенок// Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність : зб. пр. XIV Всеукр. наук. - практ. конф., Київ 15-16 берез. 2018 р. – К.: КПІ ім. І. Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2018. – С. 11.

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Васильєва Т. С., студентка 2 курсу

Сєвєродонецький хіміко-механічний технікум СНУ ім. В. Даля

Науковий керівник: д.е.н., проф. Ключ Ю. І.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Вчені підкреслюють, що інновації, в тому числі і екологічні, сприяють посиленню конкурентоспроможності компаній, оскільки спостерігається кореляція між ринковою діяльністю і новими екологічними продуктами. Продуктові і технологічні інновації допомагають завойовувати й утримувати частину ринку, збільшувати прибутковість на цих ринках [1].

З 2018 року в Україні набувають сили нові правила поводження з побутовими відходами згідно внесеним змінам до закону «Про відходи». Закон у новому вигляді, із правками, внесеними попередньо, насамперед, змушує органи місцевого самоврядування забезпечити сортування сміття та забороняє утилізацію не відсортованого сміття [3].

Сьогодні застосовується практика накопичення, збору і вивезення змішаних міських твердих побутових відходів, яка обумовлює антисанітарні умови на всіх етапах поводження з ТПВ внаслідок біологічного розкладання (гниття) органічних компонентів, суттєво ускладнює сортування та відбір сировини, перетворює полігони для розміщення ТПВ в екологічно небезпечні об'єкти, на яких виділяється біогаз, що забруднює атмосферне повітря та фільтрат, що забруднює ґрунтові води.

Реалізація правил поводження з ТПВ можлива лише за умови формування та зміцнення екологічної свідомості громадян з допомогою відповідних програм, які передбачають виховання з раннього віку розуміння того, як важливо дбати про довкілля, зберігати його для майбутніх поколінь, наскільки актуальною є проблема відходів і як ми можемо цю проблему мінімізувати, а також проведення з цією ж метою відповідних акцій для дорослого населення.

Можна окреслити основні управлінські завдання, що сприятимуть втіленню в життя екологічних інновацій, зокрема:

по перше – зменшити шкідливий вплив на навколишнє середовище та здоров'я людей через широке залучення населення та об'єднань громадян до цієї роботи;

по друге – вилучити корисні компоненти з ТПВ, що дасть можливість отримати значний економічний ефект, не тільки за рахунок доходу від їх реалізації, але й за рахунок економії ресурсів первинної сировини, попередження забруднення навколишнього середовища та створення умов для отримання з ТПВ інших корисних матеріалів.

Розв'язання поставлених завдань можливо трьома альтернативними способами:

1. Змішане збирання в контейнери з сортуванням в пункті збору ТПВ на сміттесортувальній станції. При цьому відходи, що потрапляють на пункт сортування, змішуються і сильно забруднюються під час транспортування, отже стають менш придатними для переробки. Така система сортування є більш коштовною ніж прибуток від переробки.

2. Сортування в домогосподарствах на «суху» та «мокру» фракцію і збирання в два контейнери. Спосіб менш затратний, ніж перший, проте вимагає організації додаткового сортування «сухих» відходів в пункті збору ТПВ.

3. Сортування в домогосподарствах - окремо скло, папір, ПЕТ-тара та окремо органічні відходи і збирання їх в спеціальні різнокольорові євроконтейнери.

Сортування відходів буде проводитися цивілізовано, на первинній стадії їх збору роздільним методом у спеціалізовані євроконтейнери з наступним пресуванням вторинної сировини та реалізацією на переробні заводи.

Держава також зобов'язана забезпечувати комплексне використання матеріально-сировинних ресурсів, а також сприяти утилізації як шляхом повторного використання, так і шляхом безпечного знешкодження. Ще є безліч обов'язків, які має виконувати держава, і один із них «створення умов для реалізації роздільного збирання побутових відходів шляхом запровадження соціально-економічних механізмів, спрямованих на заохочення утворювачів цих відходів до їх роздільного збирання». Цей пункт означає, що саме держава мала б подбати, щоб у кожному дворі стояли контейнери для сортування сміття.

Література

1. Трофімов І.Л. Оцінка впливу відходів побутового походження на екологічний стан України /І.Л. Трофімов // Восточно-Европейский журнал передовых технологий. – 2014. – Т. 2, № 10(68). – С.25-39.

2. Горобець О. В. Напрями удосконалення управління поводженням з відходами в Україні //Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – №. 1.

3. Закон України «Про відходи» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-вр>

РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ ТРАНСКОРДОННИХ РІЧОК

Глюдзик Е. І., Ігнат К. Р., студенти 1 курсу магістратури

Омельюк В.В. студент 3-го курсу, Симканич О. І., к.х.н., доц.

Науковий керівник: к.х.н., доц. Делеган-Кокайко С.В.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Загальною метою даного дослідження є зменшення негативного впливу та антропогенного тиску на водозбірній території транскордонної р. Тиса шляхом формування стратегії організації раціонального природокористування в умовах підвищеного антропогенного впливу та зміни клімату із застосуванням сучасних геоінформаційних систем.

Для досягнення мети увага буде сфокусована на наступних завданнях:

1. Розробка стратегії включатиме опис поточного стану управління на прикордонній території України в Закарпатській області, як заплановані заходи, необхідні для стабілізації ріки та захисту поселень від природних катастроф, з врахуванням оцінки екологічного впливу запланованих заходів та еколого-економічної ефективності використання земельних і водних ресурсів в транскордонних басейнах. Цей матеріал може бути використаний спеціалістами водного господарства України та сусідніх держав, оскільки Стратегія впровадження та реалізації Водної рамкової директиви не носить універсальний характер і для її ефективного використання необхідно врахувати всі особливості досліджуваного регіону.

2. Підтвердити еколого-економічну доцільність впровадження геосистемно-басейнового управління водокористуванням та природоохоронною діяльністю на транскордонних басейнах як важливий крок для збору, обробки та розповсюдження оперативних даних під час паводків на місцях та для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

3. Оптимізація критеріїв, індикаторів та показників для визначення еколого-економічної ефективності використання земельних і водних ресурсів, що призведе до покращення моніторингу та обміну даними щодо басейну ріки Тиса з тим, щоб приймати виважені управлінські рішення спеціалістами водного господарства і в сусідніх країнах; буде визначена оптимальна процедура використання даних системи моніторингу та їхнім обміном з сусідніми країнами.

4. Оцінка екологічного стану прикордонних ділянок ріки Тиса з дотриманням вимог Водної Рамкової Директиви ЄС включає оцінку ерозійної небезпеки геоморфологічних умов, для підготовки оцінки екологічного впливу та встановлення мережі моніторингу якості води для ріки Тиса, визначення сильно змінених водних об'єктів, гідроморфологічне, біологічне та хімічне дослідження з метою подальшої розробки моніторингових програм та їх використання. Проведення моніторингу, доповнення та підтвердження результатів визначення основних антропогенних впливів на кількісний та якісний стан поверхневих і підземних вод, в тому числі від точкових та дифузних джерел.

5. Екологічні дослідження для оцінки цінних природоохоронних територій з проведенням типізації водозбірної території за ступенем порушення їх екологічної рівноваги.

6. Оцінити вплив якості води на стан здоров'я та поширеність захворювань дорослого та дитячого населення як на водозбірній території транскордонної річки Тиса, так і сусідніх держав з пропозицією впровадження комплексу земле- та водоохоронних заходів щодо покращення екологічної стабільності території

7. Соціально-економічна оцінка територіального покращення та досяжність для населення нових підходів щодо удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання природокористування з інформуванням громадськості та їх залученням до процесів прийняття рішень.

8. Запропонувати основні етапи впровадження стратегії організації раціонального природокористування в межах водозбірної території р. Тиса на основі системи моніторингу і управління транскордонним басейном річки Тиса.

При написанні роботи використано такі методики: системне дослідження водозбірної території транскордонної річки Тиса, просторовий кластерний аналіз для здійснення типізації водозбірних суббасейнів за ступенем їх порушення екологічної рівноваги, дослідження адаптаційних можливостей впровадження стратегії організації раціонального природокористування та еколого-економічного правового регулювання, моніторинг якості поверхневих та підземних вод водозбірної території.

Значущість отриманих результатів. Проблема реалізації стратегії організації раціонального природокористування на водозбірній території транскордонної річки Тиса має глобальний, транснаціональний і національний характер. Виконанням стратегій раціонального природокористування дозволить підвищити ефективність екологічного менеджменту та заходів забезпечення екологічної безпеки. Очікувані результати досліджень будуть корисними практичними, методичними та технічними напрацюваннями і направлені на розробку, обґрунтування земле- та водоохоронних заходів, запровадження інноваційної стратегії організації раціонального

природокористування на водозбірній території транскордонної річки Тиса. Доведення просторових закономірностей природно-господарських зв'язків трансформації структурно-функціонального стану земель, забруднення води та залежність здоров'я населення від якості води досліджуваних територій. Крім того, басейновий принцип управління водними ресурсами також передбачає, що фінансовий механізм гарантуватиме безпосередній зв'язок між платою за водокористування і фінансуванням пріоритетних водоохоронних заходів у межах басейну.

Здоров'я населення на місцевому, регіональному та державному рівні в Україні є важливим пріоритетом соціально-економічного та політичного розвитку держави, адже здоров'я населення є ваговою складовою якості життя. Дедалі частіше по всій території України і на Закарпатті зокрема, зростає кількість і частота екологічно-зумовлених захворювань через несприятливу екологічну ситуацію. Річки визначають особливості життєдіяльності населення кожного конкретного регіону та господарського освоєння її басейну. Гірські річки в межах населених пунктів приймають господарсько-побутові та сільськогосподарські стічні води, крім того, їхні береги часто служать сміттєзвалищами. Такий підхід надасть змогу вирішити завдання імплементації Рамкової Водної Директиви 2000/60/ЄС в Україні, Водної стратегії України на період до 2025 року, а саме: визначення екологічного, хімічного, кількісного станів кожного окремого масиву вод для управління річковими басейнами для розроблення та оцінки виконання плану управління річковим басейном, де передбачено 5 класів екологічного стану масивів поверхневих вод та 2 класи хімічного стану масивів підземних вод. Крім того, отримані дані щодо стану водозбірної території транскордонної р. Тиса враховують особливості досліджуваної території та сприятимуть імплементації Рамкової Водної Директиви 2000/60/ЄС, що представляє інтерес і для сусідніх держав Закарпатської області, що дає можливість оцінити, як прямий так і зворотній вплив досліджуваних параметрів стану об'єктів довкілля.

Система оцінки стану водозборів - це ґрунтовний підхід здійснення запобіжних заходів комплексного відновлення на пріоритетних водозборах. Прикордонні ділянки ріки Тиса є вразливими та потерпають від значних збитків через часті паводки, які є характерними для даного регіону. Однією з причин значних збитків є відсутність належної інформації та даних (оперативні гідрологічні, геохімічні, радіоекологічні дані моніторингу, дані прогнозування та моделювання несприятливих екологічних ситуацій), технічного забезпечення зв'язку, нестаток матеріалів та погані технічні можливості місцевих водогосподарських організацій. В зв'язку з набуттям чинності нового законодавства державного моніторингу вод в Україні з 1 січня 2019 року буде запроваджена нова європейська система моніторингу водних ресурсів. Однак ця система не є універсальною і впроваджуючи її необхідно розробити стратегії раціонального природокористування водозборів з врахуванням особливостей територій. Враховуючи той факт, що екологічний стан території Закарпаття в значній мірі визначає екологічний стан територій країн Євросоюзу (адже найбільша притока Дунаю – р. Тиса бере початок на Закарпатті) необхідно розробити стратегію раціонального природокористування водозбірної території транскордонної р. Тиса. Запропонувавши принципово нову методологію системного дослідження водозбірної території транскордонної річки Тиса, яка має високе практичне значення з використанням сучасних методів технологій дистанційного зондування Землі та геоінформаційних систем. Досвід застосування принципів ВРД ЄС під час оцінки екологічного стану на проектній території можна буде застосовувати на інших

ділянках Тиси та її притоках, в інших областях, які мають транскордонні річкові басейни. Встановлення мережі контрольованого моніторингу забезпечить отримання хорошого досвіду, який може використовуватися на інших транскордонних річкових басейнах. Під час досліджень відповідно до ВРД ЄС спірні методичні аспекти щодо екологічної оцінки мають погоджуватися, що є необхідним для інших прикордонних транскордонних річкових басейнів. Оцінка має бути виконана відповідно до CEN 14614 «Якість води – керівні стандарти оцінки гідроморфологічних особливостей річок» так само, як і проект CEN TC 230/WG 2 / TG 5: N53 та деякі національні методи, які використовуються для гірських річок країн – членів Міжнародної комісії з охорони річки Дунай. Оцінка має включати параметри стоку ріки, річкового русла, прибережних зон та заплави. (RUSLE) буде використаний для розрахунку величини ґрунтових втрат від стоку дощових вод. За допомогою просторового кластерного аналізу буде здійснена типізація водозбірних суббасейнів за ступенем їх порушення екологічної рівноваги. Одним із важливих напрямків стратегічного плану розвитку України, і Закарпаття зокрема, є відновлення стану водозборів. Для досягнення цієї мети необхідно спрямувати свою діяльність на відновлення деградованих водозборів шляхом стратегічного фокусування інвестицій на проекти з поліпшення стану водозборів та заходи їх збереження.

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

*Глюдзик Е. І., студентка I курсу магістратури
Науковий керівник: к.х.н., доц. Глух О. С.
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Мета: вивчити стан екологічної освіти на території України, виявити недоліки, та запропонувати шляхи її вдосконалення для сталого розвитку.

Завдання: з'ясувати термін «екологічна освіта», проаналізувати стан екологічної освіти в Україні, виявити шляхи вдосконалення рівня екологічної освіти, та зробити висновки на рахунок важливості екологічної освіти на шляху сталого розвитку.

Методикою проведення досліджень буде: аналіз стану рівня екологічної освіти в Україні, дослідження методів щодо покращення екологічної освіти, системне вивчення шляхів покращення екологічної культури населення.

Значущість отриманих результатів: на даному етапі розвитку суспільства дедалі більшою стає проблема загострення екологічних та економічних інтересів, що в результаті нам надає велику кількість аргументів для детального вивчення проблем екологічної освіти як в Україні, так і у всьому світі в цілому. Тому вкрай актуальним є вираховування недоліків традиційної освіти, що призводять до формування в молодого покоління вузького розуміння природничих дисциплін. Правильність вибору педагогічних технологій, методів та принципів викладання може сприяти легшому розумінні даних дисциплін. Подеколи перенавантажені навчальні матеріали «сухими» інтелектуальними змістами, є зовсім незрозумілими для даної вікової групи або не відповідають розумовому розвитку учнів. Щоб покращити стан речей, потрібне використання альтернативних методик викладання, чітке розуміння слабких місць системи екологічної освіти, що надасть змогу молодому поколінню краще розуміти свій зв'язок з навколишнім природним середовищем і залежність свого життя від нього. І в майбутньому вже не буде ставитись питання про екологічну культуру,

що покращить становище також і інших складових сталого розвитку, таких як соціальна та економічна сфера.

Екологічна освіта - це процес виховання населення Землі в усвідомленні та турботі про все довкілля і взаємопов'язаних питань; що має знання, навички, ставлення, мотивацію і обов'язок окремо та спільно працювати над вирішенням поточних проблем та запобіганням появі нових (ЮНЕСКО, 1978). Сучасні умови екологічної кризи створюють серйозні загрози для виживання людей і зумовлюють катастрофічний стан нашої планети Земля. «Гадаємо, — писав В. Сухомлинський, — що школа майбутнього повинна найповніше використовувати для гармонійного розвитку людини все, що дає природа і що зможе зробити людина для того, щоб природа служила їй. Уже через це ми повинні берегти і поповнювати природні багатства, які маємо». Для реалізації екологічної освіти обов'язковою її складовою має бути екологічне виховання, завданням якого є сприяння накопиченню екологічних знань, виховання любові до природи, прагнення берегти, примножувати її, формувати вміння і навички діяльності в раціональному природокористуванні.

Екологічне виховання - спосіб впливу на почуття людей, їх свідомість, погляди і уявлення. Але будь-яке виховання, в тому числі екологічне, повинне ґрунтуватися на освіті, насамперед екологічній. Мета освіти - формування фізичного та психічного, духовного здоров'я людини і всього суспільства. Освіта сама по собі не гарантує захисту від нерозумного, а то і злочинного ставлення до природи, а отже, і до людей. Свідомість людини - безпека країни, запорука подальшого існування життя на планеті. Екологічна освіта охоплює сферу знань, умінь і навичок, необхідних для дбайливого відношення до природного середовища. Вона - основа професійної підготовки фахівців у будь-якій сфері, зв'язаній, навіть побічно, із природою.[1, с. 54]. В результаті екологічного виховання можна отримати інтелектуально активний соціум, який буде виходити за рамки звичайного засвоєння інформації і буде готовий не лише розуміти проблеми навколишнього природного середовища, а й формувати чіткий план на рахунок їх вирішення. На теперішній час в екологічній освіті в Україні виділяють певні рівні:

Рівень 1 - "Екологічні концепції" - включає широкий перелік концепцій сучасної науки про довкілля та екологію, зокрема, динаміку чисельності виду, біогеохімічний цикл та абіотичні фактори впливу. Сюди ж можна додати відповідні політичні, економічні, психологічні та суспільні концепції.

Рівень 2 - "Світоглядне усвідомлення" - формує розуміння того, як особиста і групова поведінка впливає на взаємозв'язок між рівнем життя і якістю довкілля, а також наслідків впливу людини.

Рівень 3 - "Вивчення проблеми та її оцінка" - розвиває знання і навички, потрібні для вивчення проблем довкілля, та оцінки альтернативних рішень, спрямованих на їх подолання.

Рівень 4 - "Навички для охорони довкілля" - розвиває знання і навички, потрібні для того, щоб вміло діяти при вирішенні проблем довкілля.

Проаналізувавши цю методику викладання, можна зробити висновки, що пройшовши лише перші два рівні, поведінка і розуміння учнів не зміниться, для них ця інформація являється лише сухими фактами, що потребують підтвердження. Зрозуміло, що коли буде засвоєно і обдумано всі чотири, тоді лише збільшиться ймовірність правильного засвоєння матеріалу і достовірного розуміння поданої інформації, що вже буде підтверджена наочно. Щоб підвищити ефективність учнів

максимально, існує потреба чим більше залучати їх до власних досліджень, до вивчення певної проблеми і пошуку її вирішенні на практиці, так би мовити, на власному досвіді. Того слід надавати максимальної уваги третьому і четвертому рівню, надати в пріоритети розвиток креативного мислення молодого покоління і чіткого формування в них знань і навичок, які дозволять всебічно шукати шляхи вирішення несприятливих екологічних ситуацій. Але і не виникає сумнівів у створенні і поширенні таких програм, щоб охоплювали всі рівні, що в результаті покращить рівень екологічної освіти.

Існуюча в Україні система екологічної освіти потребує вдосконалення у напрямі підвищення ефективності та інтегрованості на основі глибокого філософського і психолого-педагогічного осмислення проблеми з урахуванням соціально-культурних функцій екології у суспільстві, цілісної структури екологічних знань, сучасного рівня розвитку екологічної науки, традицій, звичаїв та історичного досвіду українського народу в цій сфері, а також особливостей екологічної та економічної ситуації в країні. Ключовим принципом взаємодії людського суспільства і природи мають бути не споживацтво і насильство, а співіснування [2, с. 6].

Впровадження методів інтерактивного навчання надасть змогу покращити стан екологічної освіти і зробити великий стрибок у формуванні екологічної культури. Одними з пріоритетів має стати групова та індивідуальна форма навчання. Акцент має ставитись на креативний бік викладача або вчителя, його вміння підійти до дітей і зацікавити їх самостійно розбиратись у поставленому завданні. Формування індивідуальної думки надасть змогу вже в групі дійти спільного консенсусу, застосовуючи при цьому власний досвід або спостереження, здобутого протягом життя. Таким чином всі теоретичні засади будуть реалізовані на практиці. Також не має виключатись з навчання і самостійний розвиток учня. Вчитель має бути лише зв'язком між ним і навчальним матеріалом, а не єдиноособним джерелом знань.

Можна також застосовувати для зацікавлення звичайні екологічні кросворди, вікторини, змагання, імітаційні ігри, екологічні квести, дебати і, звичайно, один з найпоширеніших методів - це «Мозковий штурм». Залучати учнів потрібно до всіх типів ігор, в яких відбувається покращення їхнього рівня знань, мотивації, і зацікавленості у самостійному вивченні природничих наук.

Екологічна освіта на високому рівні надасть змогу висунути на перший план нові підходи до використання природних ресурсів та проблеми їх відновлення(сталості). Негативний екологічний вплив розглядатиметься як результат нераціонального використання природних ресурсів, а екологізація виробництва не як негативне явище, що призведе до його погіршення, а тільки як метод його модернізації та розвитку. Екологічна ситуація може змінитися на краще лише за сприяння населення, яке має докладати зусиль для забезпечення стабільного соціально-економічного становища. Саме тому в освіті для сталого розвитку переплітаються економічні, соціальні й екологічні аспекти. І в цьому найважливішу роль має виконувати рівень екологічної освіти та культури народу, що повинен закладатись освітою в ранньому віці і відбуватись безперервно протягом життя.

Література

1. Базарнов В.Ф. Екскурсія між формою екологічної освіти / В.Ф. Базарнов - Томськ, 2007. - 65 с.
2. Грицан М. Сучасна екологічна освіта: передумови, принципи, завдання / М. Грицан, М. Курик // Дошкільне виховання. – 2001. – № 10. – С. 6–7.

ШЛЯХИ УНИКНЕННЯ ПРОБЛЕМ ЕКОЛОГІЇ М. КІЄВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Дорогіна А. А., студентка 4 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Салогубова В. М.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

При помітному прогресі у досягненні окремих цілей стійкого розвитку, можна зазначити низьку ефективність окремих заходів, а саме екологоорієнтованих. Фактично відбувається нейтралізація окремих негативних проявів економічного зростання (наприклад, забруднення окремих компонентів навколишнього середовища), що є наслідками, а не причинами екологоекономічних конфліктів. У зв'язку з цим, виникла ідея створити умови для розвитку економічно конкурентоспроможного та екологічно спрямованого бізнесу, що має назву зелена економіка [1].

Екологічна складова є важливою частиною при розрахунку Liveability Ranking (рейтинг міст з якістю життя). За ряд попередніх років м. Київ знаходився у середині переліку міст світу, але події останніх років значно вплинули на ряд показників і м. Київ стало майже лідером у 2015 році за падінням рейтингу за останні 5 років, займаючи зараз 132 позицію серед 140 міст, що аналізувались.

Щодо перспектив розвитку зеленої економіки в місті Києві, то багато вчених наголошують, що Київ має ознаки постіндустріального етапу розвитку, що в першу чергу відображається на структурі ВДВ. Основною рисою економіки міста є переважання у ВДВ сфери послуг, на яку припадало у 2003 році 86,6%, а у 2013 – 85,6% ВДВ. Загалом, співвідношення реального сектору та сфери послуг суттєво не змінилось. Якщо у 2003 році на обробну промисловість, виробництво та постачання електроенергії, газу та води припадало 13,4% ВДВ, то у 2013р. – 14,4%. Частка будівництва і торгівлі також суттєво не змінилась. Певне зменшення частки операцій з нерухомістю пов'язане з кризовими явищами на ринку нерухомості. Зміни у структурі промислового виробництва є більш відчутними [2].

Так, основними видами діяльності у 2013 році стали розподіл електричної енергії, газу та води, а також харчова промисловість. Київ за останні роки фактично втратив такі галузі промисловості як металургія, ряд галузей машинобудування, хімічної промисловості. Закриття екологічно агресивних виробництв не відобразилось відповідним чином на стані атмосферного повітря, оскільки у структурі викидів як і раніше основна частка припадає на пересувні джерела (87%). Динаміка абсолютних показників також не свідчить про скорочення викидів.

Порівняння рівнів забруднення довкілля у м. Києві з середньоукраїнськими показниками демонструє, що лише за показниками, що відображають розвиток промисловості (викиди забруднюючих речовин від стаціонарних джерел, сумарні показники утворення відходів) Київ має кращі показники, оскільки основу економіки міста зараз складає сфера послуг. Щодо результатів діяльності ЖКГ, то Київ має набагато гірші показники порівняно з 94 середніми по країні. Також в місті не виробляється електроенергія з відновлювальних джерел. Аналіз зелених секторів міської економіки ускладнений тим, що вони знаходяться у «зародковому» стані.

Одним з важливих індикаторів озеленення економіки міста є частка електротранспорту у міських перевезеннях. Позитивні зміни у розвитку громадського транспорту за період 1995-2013 рр. полягають у тому, що автобусний транспорт

втратив перше місце за перевезеннями пасажирів. Стабілізувалась частка тролейбусних та трамвайних перевезень, є тенденція до зростання перевезення пасажирів метрополітеном.

Як одна з ініціатив громадськості та міськдержадміністрації виступає розвиток велосипедного транспорту, що знайшла місце у Стратегії розвитку Києва до 2025 року. Є перспективна схема велосипедних маршрутів на період 2015-19 рр. Вибіркове обстеження щодо кількості велосипедів на шляхах міста показало, що за період 2014-15 рр. велосипедів стало на 35% більше. Міжнародний інвестиційний проект "Енергозбереження в адміністративних і громадських будівлях міста Києва" розроблений з метою підтримки Державної комплексної програми енергозбереження шляхом підвищення рівня ефективного споживання теплової енергії в секторі адміністративних і громадських будівель столиці України. Проект передбачав впровадження швидкоокупних енергозберігаючих заходів, що забезпечили економію теплової енергії, яка використовується для теплозабезпечення бюджетних закладів.

Так, в рамках проекту модернізовано 1546 муніципальних будівель міста Києва, серед яких дитячі садки, школи, інтернати, поліклініки, музеї та інші будівлі комунальної власності. Ці установи утримуються за рахунок коштів міського бюджету, тому проект був спрямований на істотне скорочення бюджетних витрат на теплопостачання. Проект охопив 1546 будівель, які входять до складу 1283 закладів муніципальної сфери м. Києва, загальною площею понад 5 млн. м². Загальна вартість проекту склала близько 27 млн. дол. США. Джерела фінансування: Світовий банк (позика на суму 15,18 млн. дол. США на умовах 12 - літнього строку погашення боргу, включаючи шестирічний пільговий період), Київська міська держадміністрація (внутрішнє фінансування – 9,9 млн. дол. США), Шведське агентство розвитку SIDA (посередництво по наданню консалтингових послуг провідними шведськими компаніями – грант на суму, еквівалентну 2 млн. дол. США) [3].

Зелена економіка є тією частиною національної економіки, розвиток якої не поглиблює протиріччя між технічними та природними системами та не призводить до виникнення нових екологічних проблем. Процес трансформації традиційної або «коричневої» економіки, що супроводжується зростанням «зеленого» сектору часто називають «озелененням» (greening), що не є вдалим перекладом, оскільки асоціюється з ландшафтним дизайном і насадженням рослин на певній території. Більш точно можна назвати даний процес переходом до більш зеленої економіки (transition to a greener economy). Він має включати комплекс заходів організаційного, економічного, нормативно-правового характеру, що дозволить змінити структуру економіки в напрямі підвищення рівня екологічної безпеки та соціальної спрямованості відтворювальних процесів.

Література

1. Сталий розвиток суспільства: навчальний посібник / авт.: А. Садовенко, Л. Масловська, В. Серета, Т. Тимочко. – 2 вид. – К.; 2011. – 392 с.
2. Індекс екологічної ефективності: <http://epi.yale.edu/epi>.
3. Інститут світової політики, еколого-економічні показники: <http://www.earth-policy.org/publications/C39>.

ПРОБЛЕМИ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ШЛЯХИ ПОНОВЛЕННЯ ДЕРЕВНИХ ПОРІД

Карпик В. С., студентка 2 курсу

Науковий керівник: викладач I категорії Осип М. А.

Луцький педагогічний коледж

Сучасний етап розвитку лісового господарства в Україні та й у всьому світі, характеризується підвищенням інтересу до вдосконалення способів і методів відтворення лісових ресурсів на основі використання природного насінневого потенціалу насаджень.

Дедалі частіше у нашій державі постає питання ведення лісового господарства на засадах екологічно орієнтованого лісівництва, що значною мірою включає у себе впровадження нових, більш стабільних, економічно та екологічно вигідних підходів до відтворення лісових ресурсів.

Вивченням природного лісовідновлення сосни звичайної під наметом материнського деревостану та на зрубках займалися такі видатні вчені: П.М. Мегалінський [9], В.П. Тимофєєв, В.Н. Абрамов, М.І. Гордієнко [4], М.І. Сахаров, М.В. Забелін, С.Н. Санніков [12] та ін.

Для дослідження природного поновлення сосни звичайної було закладено 3 пробні площі у лісостанах у Млинівському лісництві (табл. 1).

Таблиця 1

Лісівничо-таксаційна характеристика лісостанів на тимчасових пробних площах

№ з\п	Квартал, виділ	Вік деревостану, років	Повнота	Висота(Н,м)	Діаметр(D,см)
1	33,2	82	0,57	24	26,3
2	33,4	81	0,48	24	28,3
3	27	81	0,72	25	31,9

Для обліку природного поновлення використано методику С.С. П'ятицького, яка полягає у закладанні пробних площадок розміром 10 × 10 м, тобто 100 м². Пробні площадки становили не менш ніж 2 % від площі виділу і розміщувалися рівномірно по його площі. Оцінювали природне поновлення за шкалою В.Г. Нестерова. Для дослідження живого надґрунтового покриття ми дотримувалися методики Н.І. Базилевич.

Проведені нами дослідження показали, що у соснових свіжих і вологих суборах під наметом лісу є значна частка життєздатного природного поновлення (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика природного поновлення на пробних площах

№ з\п	Материнське насадження(ТЛУ)	Кількість підросту(тис. штук)	Переважаюча група висот	Категорія успішності поновлення
1	В3	2,8	крупний	Задовільне
2	В2	0,8	середній	Слабке
3	В3	1,7	крупний	Задовільне

Проте більш сприятливими для природного поновлення сосни звичайної є вологі субори порівняно зі свіжими. Максимальну кількість природного поновлення сосни – 2,8 тис. шт. на 1 га було виявлено саме в умовах вологого субору.

В умовах свіжого та вологого субору сосна звичайна найкраще природним шляхом відтворюється при повноті материнського насадження 0,6 та 0,7 (рис. 1).

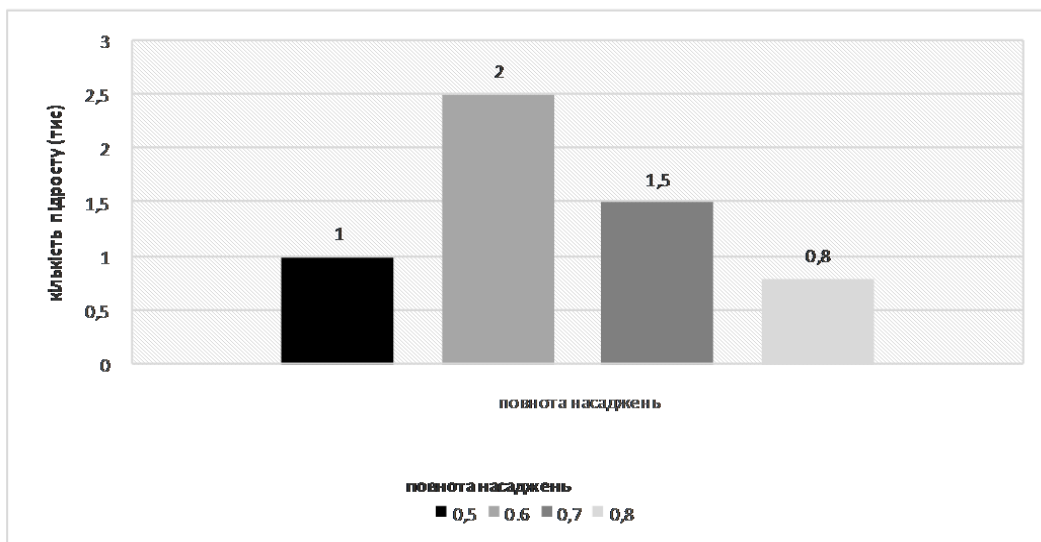

Рис. 1. Кількість природного поновлення сосни звичайної залежно від повноти материнського насаджень в умовах вологого субору

Отже, аналізуючи вище викладене необхідно відзначити : природне поновлення дає стійкі і витривалі насаджень; природне поновлення скорочує період лісовирощування на 10-15 років; значно економніше.

Під час виконання роботи було доведено, що шляхом проведення ряду заходів сприяння природному поновленню можна істотно збільшити кількість лісового підросту, а саме сосни звичайної, як найбільш поширенішої лісоутворюючої та господарсько цінної деревної породи.

Згідно досліджень, в умовах українського Полісся сосна звичайна успішно поновлюється у відносно бідних умовах, на переході від свіжих до вологих умов.

Проте, на мою думку, проблема природного відновлення в Україні вивчена не досконало і вимагає комплексних досліджень, розробок та практичної реалізації.

Література

1. Белов С.В. Лесоводство: учеб. пособие для вузов / С.В. Белов. – М. : Лесная промышленность, 1983. – 352 с.
2. Мегалінський П.М. Вплив насінневих років і кількості опадів на появу підросту сосни в Боярському лісгоспі / П.М. Мегалінський // Лісівництво та лісорозсадники
3. Генсірук С. А. Ліси України. — К.: Наукова думка, 1992. — 408 с.
4. Гордієнко М.І. Лісові культури / Гордієнко М.І., Корецький Г.С., Маурер В.М. – К.: Сільгоспосвіта, 1995. – 328 с.
5. Гордієнко М.І. Догляди за ґрунтом у культурах сосни звичайної / М.І. Гордієнко, С.Б. Ковалевський. – К.: Видавничий центр НАУ, 1996 – 262 с.
6. Гордієнко М.І. Методичні вказівки до вивчення та дослідження лісових культур / Гордієнко М.І., Маурер В.М., Ковалевський С.Б. – К.: Видавничий центр НАУ, 2000. – 101 с.
7. Санников С. Н. Естественное возобновление сосны и меры содействия ему в Припышминских борах / С.Н. Санников. – Свердловск.

ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА ШЛЯХУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Ковальова М. О., студентка I курсу

Науковий керівник: к.геогр.н., Ковтунік І. І.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Екологічне благополуччя планети, держави, регіону – один з найважливіших показників життєзабезпечення цивілізації в цілому і її територіальних груп зокрема. До недавнього часу про це можна було не згадувати, але у ХХ-му столітті з'явилися симптоми екологічних захворювань. Необхідно провести серйозну роботу по організації екологізації суспільства на планомірній і зваженій основі, а не в авральному порядку. Раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід'ємна умова постійного економічного та соціального розвитку усіх країн земної кулі.

З цією метою держави проводять на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження природного середовища, захист життя та здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням довкілля, досягнення гармонійної взаємодії суспільства та природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Охорона навколишнього середовища охоплює систему державних і громадських заходів, що забезпечують збереження природного середовища, придатного для життєдіяльності нинішніх і майбутніх поколінь людей. Вона здійснюється у виробничих, наукових, оздоровчих, естетичних і виховних цілях. Перед сучасним суспільством стоїть завдання не лише зберегти на основі раціонального використання багатство і продуктивність природи сьогодні, але і попередити негативні наслідки втручання людини в майбутньому. Для цього необхідно всебічно вивчати і аналізувати різноманітні процеси, які постійно відбуваються у природі. Основою сучасного підходу до природи є вчення про біосферу Землі.

Концепції екологічної безпеки

Недотримання вимог екологічної безпеки призводить до виникнення нових невиліковних захворювань і можливого зменшення популяції людини. Механізмом регуляції цих популяцій можуть стати епідемії. У природі це звичний процес, який відноситься до екологічних чинників, що залежать від щільності населення. Закономірно повинні виникнути нові, досі неіснуючі хвороби, подібні «хворобі легіонерів», синьогнійній інфекції в пологових будинках та ін.

Причинами їх виникнення є:

- забруднення атмосфери з утворенням кислотних опадів, сильно отруйними і згубно діючими речовинами в результаті вторинних хімічних реакцій, у тому числі фотохімічних;
- зміна клімату Землі на основі посилення парникового ефекту, викидів метану та інших низькоконцентрованих газів, аерозолів, легких радіоактивних газів, зміни концентрації озону в тропосфері і стратосфері;
- абсолютне перенаселення Землі і відносно демографічне переущільнення в окремих її регіонах;
- скорочення площі тропічних і північних лісів, що веде до дисбалансу кисню і посилення процесу зникнення видів тварин і рослин;

Шляхи вирішення проблем сталого розвитку

Сталий розвиток передбачає значне скорочення об'ємів спалювання невідновлюваних видів палива, а також відмову від великих гідроенергетичних проєктів, що вимагають затоплення великих площ продуктивних земель і переміщення десятків тисяч людей, які мешкали на них. Концепція сталого розвитку висуває тезу про формування «почуття справедливості по відношенню до наступних поколінь як ЕТИЧНОГО ПРИНЦИПУ РОЗВИТКУ, прийняття такого шляху технологічного розвитку, який передбачає збереження природних ресурсів і екосистем». Цей шлях надзвичайно складний для Заходу, де раціоналізм фетишизований і сконцентрований на максимальному задоволенні мислимих і немислимих потреб «вільного громадянина», і де похвальне дотримання законів (за винятком релігійних постулатів) мінімально підкріплене морально-етичними принципами.

Аналіз численних джерел інформації в області екології дозволяє виділити основні напрямки сталого розвитку, дотримуватися яких повинні, у тому числі, Україна, Білорусь і Росія.

Література

1. Д. В. Зеркалов. Проблеми екології сталого розвитку / О. Я. Пилипчук, І. М. Аксьонов.- К.: «Основа» 2013.- 329 с. Режим доступу: http://www.zerkalov.kiev.ua/sites/default/files/problemi_ekologiyi_stalogo_rizvitku._monografiya.pdf

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Коломацька О. В., студентка 6 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Салогубова В. М.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Екологічне благополуччя планети, держави, регіону – один з найважливіших показників життєзабезпечення цивілізації в цілому і її територіальних груп зокрема. До недавнього часу про це можна було не згадувати, але у ХХ-му столітті з'явилися симптоми екологічних захворювань.

Необхідно провести серйозну роботу по організації екологізації суспільства на планомірній і зваженій основі. Раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки людини – невід'ємна умова постійного економічного та соціального розвитку на планеті.

З метою екологізації суспільства держави проводять на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження природного середовища, захист життя та здоров'я населення від впливу, зумовленого забрудненням довкілля, досягнення гармонійної взаємодії суспільства та природи, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Науково-технічна революція, яка стала можливою в результаті великих відкриттів у багатьох науках, розширює можливості використання природних ресурсів, необхідних для подальшого розвитку продуктивних сил, задоволення потреб суспільства. Проте науково-технічна революція ускладнює взаємовідносини людини з природним навколишнім середовищем, вносить дуже непередбачувані зміни в екологічні системи, у регуляцію біосфери в цілому.

Охорона навколишнього середовища охоплює систему державних і громадських заходів. Вона здійснюється у виробничих, наукових, оздоровчих, естетичних і виховних цілях. Перед сучасним суспільством стоїть завдання не лише зберегти на основі раціонального використання багатство і продуктивність природи сьогодні, але і попередити негативні наслідки втручання людини в майбутньому. Для цього необхідно всебічно вивчати і аналізувати різноманітні процеси, які постійно відбуваються у природі.

Значний внесок у розвиток екології зробили вчені – С.С. Вавілов, В.М. Сукачов, Є.Н. Павлівський та ін. Особлива заслуга в розвитку екології належить В. І.Вернадському – засновникові вчення про біосферу. Вчення про біосферу – основа екології як науки.

Всі сфери людської діяльності упродовж багатьох років чинять руйнівний вплив на довкілля. Якщо цей вплив раніше компенсувався захисними функціями самого природного середовища, то сучасні масштаби життєдіяльності людей викликають безповоротні негативні зміни як окремих екосистем, так і цілих материків. У результаті цього все частіше виникають екологічні кризи, які, в основному, є наслідком збільшення антропогенного навантаження на природне середовище, зумовленого прогресуючим зростанням населення, промислового і сільськогосподарського виробництва, споживання енергії та ін.

Зростання населення і пов'язане з цим збільшення матеріального виробництва як найважливіші проблеми екології спонукають розглянути два питання.

Перше – зростання населення і забезпеченість його природними ресурсами планети. Деяка специфіка цього зростання – зосередження населення у великих містах і окремих країнах також веде до загострення екологічних проблем.

Друге питання – зростання матеріального виробництва з метою задоволення зростаючих потреб людей, що веде за собою посилення екологічного забруднення середовища.

Усвідомлення реальної можливості наближення екологічних криз поставило на порядок денний питання про необхідність розробки правової основи охорони довкілля практично в усіх країнах світу.

Для створення правової основи з охорони навколишнього середовища Верховна Рада України у 1991 р. ухвалила відповідний Закон, згідно якого екологічна політика України спрямована на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захист життя і здоров'я населення від негативної дії, зумовленої забрудненням довкілля, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Необхідно відзначити, що проблема охорони довкілля носить комплексний характер і не може бути вирішена у рамках однієї галузі. Тому планування охорони довкілля повинно удосконалюватися у напрямку створення єдиної системи міжгалузевого і територіального планування. Удосконалення цієї системи дозволить подолати диспропорції, що склалися, і протиріччя в плануванні природоохоронних заходів, гармонійно поєднувати інтереси розвитку народногосподарського комплексу при збереженні і, навіть, покращенні показників якості довкілля, забезпечити комплексність природоохоронних заходів з урахуванням необхідної черговості їх реалізації і, нарешті, забезпечити досягнення бажаних нормативних показників при мінімальних капітальних витратах.

Для координації робіт з охорони природи створені республіканські, міські, районні та державні комітети. На додаток до органів державного контролю створена широка мережа відомчого і громадського контролю. У законодавчих актах про охорону окремих об'єктів докільля визначений перелік порушень, які передбачають кримінальну, адміністративну, дисциплінарну або економічну відповідальність, а також встановлений порядок відшкодування збитку, заподіяного в результаті порушення законодавства.

Як показує накопичений світовий досвід, ефективне вирішення екологічних проблем з метою відновлення балансу у взаєминах природи і суспільства в кожній країні і в усьому світі необхідно щоб на глобальному, регіональному, національному та місцевому рівнях була прийнята і здійснювалася комплексна система заходів, що передбачає:

- політико-правове регулювання, організаційне та науково-технічне забезпечення моніторингу стану та охорони навколишнього середовища, раціонального природокористування, контролю демографічної ситуації;
- формування екологічної культури населення, екологічна освіта молоді та дорослих, управлінців і виробників, формування громадської думки та громадської активності в галузі охорони природи, розвиток громадянської екологічної ініціативи, сприяння становленню інститутів громадського контролю якості життя, стану навколишнього середовища.

ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ОРГАНАМИ ВЛАДИ РЕГІОНУ

Ліннік А. І., студентка 6 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Салогубова В. М.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Луганська область протягом останніх років мала значний економічний потенціал і входила до п'ятірки найбільш міцних промислово-економічних регіонів України. На території Луганської області, підконтрольній українській владі, у 2016 р. виробничу діяльність здійснювали 438 промислових підприємств, з яких 6 – великих, 77 – середніх та 355 – малих. Основні підприємства зосереджено у містах Сєвєродонецьк, Рубіжне, Лисичанськ, Кременна.

Структура промислового виробництва Луганської області складається з:

- вугільної промисловості;
- виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення;
- металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів;
- виробництва хімічних речовин і хімічної продукції;
- машинобудування;
- текстильного виробництва;
- виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічної діяльності;
- газової промисловості.

На території області знаходиться об'єкти, які є найбільшими забруднювачами довкілля в Україні (в контексті найбільшого впливу на стан повітряного басейну міст): ВП «Луганська теплова електрична станція» ТОВ «ДТЕК Східенерго», ДП

«Севєродонецька ТЕЦ», ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання Азот», ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Зоря», ПРАТ «ЛИНІК».

Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря підприємств, які віднесені до основних забруднювачів, протягом 2016 року склали:

- ВП «Луганська теплова електрична станція» ТОВ «ДТЕК Східенерго» – 73,2 тис. т (47,0 % від загальних викидів по області), порівняно з 2015 р. обсяги викидів збільшилися на 17,7 тис. т;
- ПрАТ «ЛИНІК» – 3,2 тис. т (2,1 % загальних викидів по області). Порівняно з 2015 р. обсяги викидів залишилась на попередньому рівні. З березня 2012 р. зупинені основні технологічні виробництва;
- ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання «Азот» – 0,41 тис. т (0,26 % від загальних викидів по області), порівняно з 2015 р. обсяги викидів збільшилися на 0,24 тис. т.

Сучасний етап розвитку економіки характеризується зростанням споживання природних ресурсів і впливу антропогенної діяльності на навколишнє середовище [1].

Тривалий час господарська діяльність людини здійснювалась без огляду на об'єктивні закони розвитку та відтворення природних ресурсів, а природоохоронна діяльність не належала до соціально – економічних пріоритетів, що обумовило складну екологічну ситуацію в регіоні. Велика кількість крупнотонажних підприємств, зокрема хімічної промисловості, працює за недосконаліми та застарілими технологіями виробництва, які не передбачають достатнього запобігання забрудненню навколишнього природного середовища [2].

Величезне зростання обсягів ресурсоспоживання, яке відбувається в рамках індустріальної фази розвитку сучасної цивілізації веде до все більш значного залучення природних ресурсів у виробництво, внаслідок чого посилюється «тиск» на природне середовище. В процесі ресурсоспоживання майже 95% всіх природних ресурсів йде у відходи виробництва і споживання. Зростають витрати на видобуток, транспортування та переробку, загострюються проблеми, пов'язані із забрудненням навколишнього середовища.

У зв'язку із зростаючими обсягами промислового виробництва та негативного впливу антропогенної діяльності на навколишнє середовище відбуваються негативні екологічні зміни глобального й локального характеру. Крім того, для області характерне недостатнє фінансування здійснення природоохоронних заходів, низький рівень екологічної свідомості, правової культури та екологічного виховання, внаслідок чого спостерігається значне погіршення природних властивостей ландшафту області, деградація довкілля, надмірне забруднення атмосферного повітря, водних ресурсів, земель накопичення у великому обсягу відходів.

В таких умовах постало важливе завдання – забезпечити раціональне використання природи та охорону довкілля.

Метою національної екологічної політики є стабілізація і поліпшення стану навколишнього природного середовища України шляхом інтеграції екологічної політики до соціально-економічного розвитку України для гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем.

Регіональна екологічна політика є невід'ємною складовою національної екологічної політики, а також ефективним засобом подолання екологічної кризи в окремих регіонах і державі в цілому. Реалізацію державної політики у сфері охорони

навколишнього природного середовища в області забезпечує Департамент екології та природних ресурсів Луганської обласної державної адміністрації [1].

Департаментом екології та природних ресурсів Луганської обласної державної адміністрації було розроблено Регіональну програму з охорони навколишнього природного середовища Луганської області на 2016-2018 роки та Регіональну цільову програму моніторингу довкілля Луганської області на період до 2022 року.

Основною метою Регіональної програми з охорони навколишнього природного середовища Луганської області на 2016-2018 рр. є реалізація державної екологічної політики спрямованої на поліпшення стану навколишнього природного середовища в області, забезпечення сталого розвитку та екологічної безпеки території, підвищення стандартів якості природних об'єктів до європейського рівня, екологічно збалансованого використання та відтворення природних ресурсів, концентрації фінансових, матеріально – технічних та інших ресурсів, організації і виконання заходів з охорони навколишнього природного середовища. Внаслідок реалізації Програми зміни відбуваються в екологічній, економічній та соціальній сферах, що позитивно впливає сталий розвиток регіону [2].

Головною метою Регіональної цільової програми моніторингу довкілля Луганської області на період до 2022 р. є вдосконалення моніторингу стану навколишнього природного середовища Луганської області, підтримання екологічної рівноваги на її території, забезпечення конституційного права людини на безпечне для її життя і здоров'я довкілля [3].

В одному із основних державних документів регіону «Стратегія розвитку Луганської області до 2020 року» передбачено Стратегічну ціль 3. Економічне відновлення та перехід до сталого розвитку, котра включає в себе Оперативну ціль 3.2. Покращення стану навколишнього природного середовища, вона націлена на посилення уваги до охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності.

Для Луганської області, як промислово розвиненого регіону України, характерна проблема забруднення атмосферного повітря. Основними джерелами забруднення є викиди від промислових підприємств та автомобільного транспорту. Основними причинами забруднення є моральна застарілість обладнання, відсутність коштів для проведення реконструкції та модернізації очисного обладнання, використання застарілих технологій та значна кількість автотранспорту.

В галузі охорони навколишнього природного середовища реалізовується 2 регіональні програми із загальним прогнозним обсягом фінансування 647291,715 тис. грн за рахунок коштів обласного бюджету, що свідчить про те, що в Луганському регіоні існує багато екологічних проблем, проте реалізація Програм націлена на поліпшення стану навколишнього природного середовища в області та створення більш екологічних умов життя для населення.

Література

1. Регіональна доповідь про стан навколишнього середовища в Луганській області у 2016 році [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://prod-ecology-portal.kitsoft.kiev.ua/files/docs/Reg.report/Регіональна%20доповідь%20Луганська%20%202016.pdf>

2. Регіональна програма з охорони навколишнього природного середовища Луганської області на 2016-2018 роки [Електронний ресурс] Режим доступу:

http://www.eco-lugansk.gov.ua/images/docs/programi/programa_ONPS/onps_2016-2018r.pdf

3. Регіональна цільова програма моніторингу довкілля Луганської області на період до 2022 року [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.eco-lugansk.gov.ua/images/docs/programi/Programa_monitorung.pdf

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Ляшук О. О., студентка 1 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Овечкіна О. А.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Вітчизняна економічна система перебуває в стані завершення переходу від адміністративно-організованого до економічно-організованого суспільства, з побудовою ринкової моделі господарства, в якій чільне місце має посідати економічна культура. Економічна культура у багатьох дослідницьких контекстах розглядається як система визнаних соціумом суспільних, групових та особистих цінностей, норм і моделей поведінки в процесі господарської діяльності та управління її перебігом [1]. Формування економічної культури, що відповідає вимогам реального господарського життя, стає важливою проблемою теорії і практики сьогоденної України. З урахуванням сказаного, метою даної роботи є характеристика етапів формування та елементів конкретної поведінки особистості в умовах панування ринкових форм взаємовідносин суб'єктів.

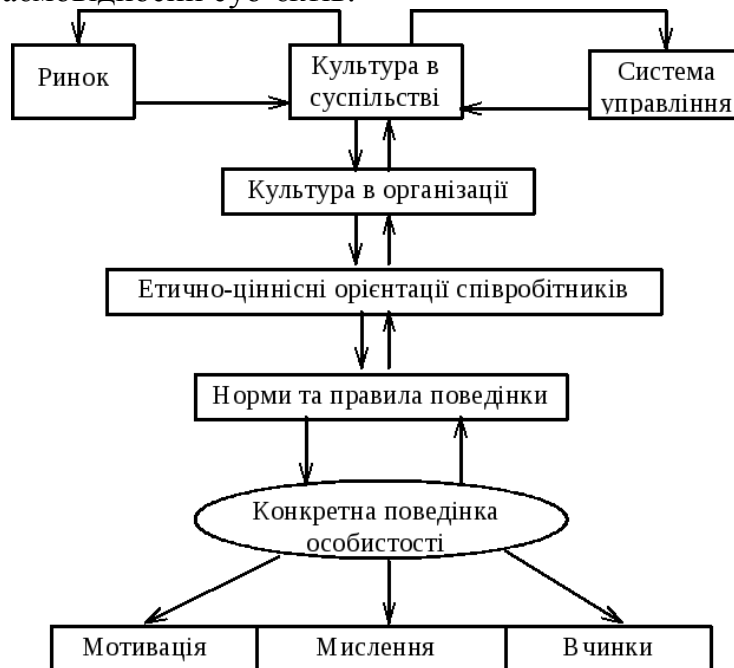

Рис. 1. Взаємозв'язок рівня культури та мотивів поведінки суб'єктів.

Класична схема взаємозв'язок рівня культури та мотивів поведінки суб'єктів представлена на рис.1, який наочно демонструє взаємозалежність рівня розвитку ринку, домінуючої в економічній системі моделі управління й стану економічної культури в суспільстві [2]. Результатом їх взаємодії стає типова модель культури в організації, що диктує етично-ціннісні орієнтації для співробітників підприємств, організацій, формує правила і норми їх трудової й особистої поведінки в інших

сферах життєдіяльності (сім'я, коло друзів тощо). Конкретна поведінка особистості у кінцевому підсумку складається з комплексу мотивів, сформованого мислення та зроблених вчинків. Особливе значення у виборі конкретної, перед усім трудової поведінки індивіда має мислення, що, з одного боку, віддзеркалює протиріччя в системі економічних відносин суспільства, з іншого, базується на здобутій освіті, спеціальних знаннях та вміннях, які реалізуються в контактах з іншими суб'єктами трудової й економічної діяльності.

Слід також зауважити, що суспільні цінності, трудову та повсякденну мораль можна швидко зруйнувати, але треба дуже довго формувати. В цьому процесі відновлення етично-ціннісних переваг особистостей найбільшої значущості набуває якість освіти. Освіта й виховання відіграють велику роль у культурі суспільства, бо вони безпосередньо впливають на мислення і поведінку окремої людини, колективів підприємств, населення в цілому. Отже, освіта, перед усім економічна, стає важливішим фактором формування нового типу економічної культури, адекватної сьогоденним реаліям та спрямованій на підвищення ефективності всіх видів і сфер діяльності людей.

Література

1. Економічна енциклопедія/ Редколегія: С.В. Мочерний (відповідальний редактор) та інш. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – С.422.
2. Єфременко Т. Економічна культура населення сучасної України (за матеріалами експертного опитування// Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2006. - № 4. - С.174-190.

АНАЛІЗ ВМІСТУ ФТОРУ В ПІДЗЕМНИХ ВОДАХ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Піддубна Ю. С., студентка I курсу

Науковий керівник: к.т.н., доц. Кондель В. М.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Однією з важливих невирішених соціальних проблем на шляху сталого розвитку в Україні та світі є проблема низької якості питної води та її дефіциту. За деякими прогнозами, до 2025 року дві третини населення Землі будуть жити в умовах постійного браку питної води. Україна є однією з найменш забезпечених водою серед країн Європи, оскільки в нашій країні від невідповідності питної води нормам стандартів страждає кожний п'ятий громадянин, тоді як у середньому на планеті – кожний десятий житель.

Сучасна ситуація з водними ресурсами в Україні характеризується сталим зростанням дефіциту питної води належної якості та захворювань від споживання неякісної питної води. Як відомо, серед показників питної води, які визначають фізіологічну повноцінність її мінерального складу, є вміст фтору. На відміну від інших компонентів, допустима концентрація цього елемента коливається у дуже вузьких межах. Так, за вимогами ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» нормативні значення для вмісту фторидів складають не більше 0,7...1,5 мг/л в залежності від виду питної води (водопровідної, колодязної або фасованої) і кліматичних зон (IV, III або II), а за показниками фізіологічної повноцінності мінерального складу питної води – у межах 0,7...1,2 мг/л [1].

За медичними та геохімічними даними (більше 2000 проб води) на території України виділено 4 основні геохімічні регіони з різним вмістом фтору та його активних форм в об'єктах довкілля. Встановлено, що вміст фтору в ґрунті, воді і харчових продуктах збільшується від першого до четвертого регіону. В основу регіонального виділення провінцій був врахований вміст фтору у питних водах як головний фактор впливу на організм людини. Дослідження показали, що Полтавська область належить до четвертого регіону з найбільшими вмістом фтору в підземних водах [2]. Це пов'язано з наявністю на території лівобережної України бучацького горизонту, в якому концентрація фтору у питній воді коливається від 0,5 до 18 мг/л, що суттєво перевищує вищезгадані нормативні показники, тому споживання води з понаднормовим вмістом фтору є причиною ендемічного флюорозу у населення області, зокрема, дітей, організм яких, на відміну від дорослих, більш схильний до шкідливого впливу оточуючих факторів. Внаслідок цього захворювання може змінюватися структура емалі зубів та з'являтися пігментація у вигляді плям і смуг, а при занедбаних стадіях флюороз призводить до руйнування кісткової тканини, порушення роботи опорно-рухового апарату та суглобів, що суттєво впливає на життєдіяльність людини в цілому [3].

За результатами досліджень [4-6] складено карту вмісту фтору в підземних водах Полтавської області (рис. 1) і графік концентрації фтору в питній воді в різних районах області (рис. 2). Цей графік показує, в яких районах і містах Полтавської області вміст фтору відповідає вимогам санітарних норм і правил, а в яких не тільки перевищує нормативні 1,5 мг/л, але й досягає значення 4,5 мг/л і більше.

Рис. 1. Вміст фтору в підземних водах Полтавської області

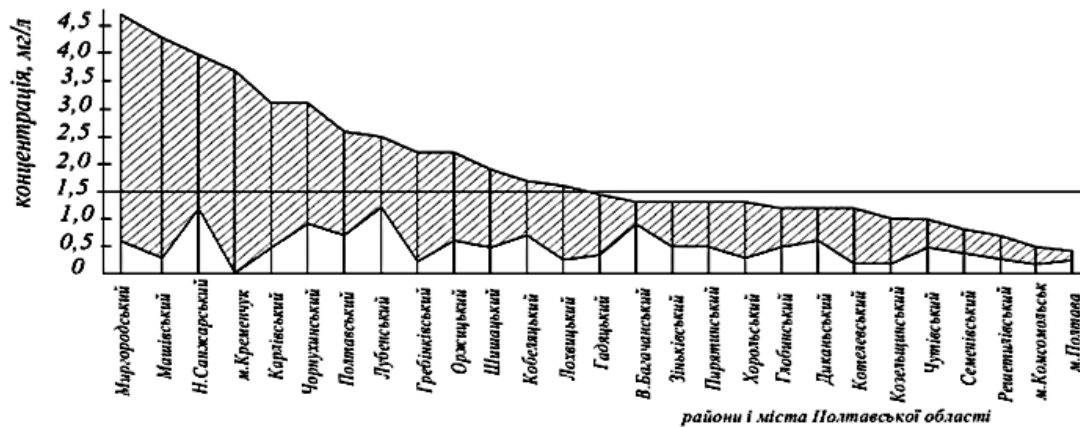

Рис. 2. Концентрація фтору в питній воді в різних районах Полтавської області

Досліди показали [6], що на території Полтавської області в бучацько-канівському водоносному комплексі підземні води, які локалізовані в породах з фосфоритовими включеннями, містять 1,5...3,8 мг/л сполук фтору, а на території так званої бучацької фтороносною гідрогеологічної провінції – 2,5...4,5 мг/л. Надходження сполук фтору в підземні води зумовлене порушенням рівноваги під час розчинення фосфоритовмісних порід та тектонічних порушень. У районі газових і нафтових родовищ, які знаходяться на захід від м. Миргород, води містять до 4 мг/л сполук фтору, а поблизу розташування соляних родовищ – до 8,8 мг/л. Поблизу м. Хорол виявлено ділянки з вмістом фтору у воді в межах 3,6...5,0 мг/л. Це означає, що збільшення вмісту фтору у воді зумовлене не тільки надходженням фтороносних вод внаслідок тектонічних порушень, але й розробленням покладів корисних копалин, тобто дією як природних, так і техногенних чинників. Інтенсивне надходження сполук фтору в водоносні горизонти Полтавщини започатковує виникнення системи ризиків для довкілля та людини [6]. І саме з цього ярусу здійснюється централізоване водопостачання населення області.

Оскільки найбільш чутливими до фтористої інтоксикації є діти, проведено обстеження учнів середньої та старшої школи Тахтаулівського навчально-виховного комплексу Полтавського району, яке показало, що в артезіанській воді концентрація фтору вища, ніж у колодязній. Для підтвердження цього твердження зібрано зразки артезіанської та колодязної води і передано на аналіз до Державної установи «Полтавський обласний лабораторний центр МОЗ України». Досліди показали, що вміст фтору у воді Тахтаулівської сільської ради з артезіанських свердловин складає 2,8 та 3,5 мг/л, а у водах шахтних колодязів сіл Тахтаулове та Жуки – 0,64...1,29 мг/л, про що свідчать дані досліджень, представлені у наступній таблиці.

Вміст фтору у шахтних колодязях Тахтаулівської сільської ради

№ проби	Адреса	Глибина колодязя (м)	Вміст фтору в мг/л
1	с. Тахтаулове, вул. Центральна 119	18	0,65
2	с. Тахтаулове, вул. Центральна 58	11	0,71
3	с. Тахтаулове, вул. Центральна 56	10	0,64
4	с. Тахтаулове, вул.Матросова 18	13	0,76
5	с. Жуки, вул. Партизанська 35/7	15	1,29
6	с. Тахтаулове, вул. Зіньківська 106	14	0,69
7	с.Тахтаулове, вул. Першотравнева 125	18	0,68

Таким чином, у Полтавській області основний водоносний горизонт (бучацький ярус) представлений пісками із значним вмістом фосфоритових прошарків і включень, що обумовлює надходження в підземні води значної кількості фтору, що в декілька разів перевищує нормативні показники. Найбільш високі концентрації фтору встановлені на локальних ділянках в зонах тектонічних порушень. Оскільки шахтні колодязі не досягають глибини бучацького ярусу, вода в них містить фтор у межах норми і придатна для споживання.

Література

1. Державні санітарні норми та правила «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (ДСанПіН 2.2.4-171-10). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10> (дата звернення 26.10.2018 р.).

2. Назаренко Е. А. Проблеми забруднення фторидами ґрунтів і вод геохімічної провінції (на прикладі Полтавської області) / Е. А. Назаренко, Ю. Б. Нікозять, О. Д. Іващенко // Екологічна безпека. – 2014. – № 1. – С. 59–61.

3. Каськова Л. Ф. Флюороз зубів та його вторинна профілактика у дітей / Л. Ф. Каськова, Л. І. Амосова. – Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2015. – 73 с.

4. Жовинський Е. Я. Геохімічні критерії впливу зон тектонічних порушень на екологічну обстановку в Білорусі й Україні / Е. Я. Жовинський, Н. О. Крюченко, К. Е. Дмитренко // Пошукова та екологічна геохімія. – 2009. – № 1. – С. 32–41.

5. Бойко І. А. Загальна характеристика та особливості умов формування підземних вод на території Полтавської області як основного джерела водопостачання / І. А. Бойко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – № 2. – С. 169–173.

6. Бойко І. А. Моніторинг фтору – одного із пріоритетних елементів підземної питної води Полтавської гідрохімічної провінції / І. А. Бойко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – № 2. – С. 212–216.

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Скиданенко Д. В., студентка 2 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Тищенко О. І.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Відносини людини з природою від початку часів були досить нелегкими. Але питання екологічної безпеки людства постало лише наприкінці ХХ століття. Саме в цей час господарська діяльність зрівнялася з геологічними процесами, що ледь не призвело до екологічної катастрофи. На сьогодні екобезпека є однією зі складових сталого розвитку суспільства. Екологічна складова передбачає те, що сталий розвиток має забезпечувати цілісність біологічних і фізичних природних систем. Тема екологічної безпеки та раціонального використання природних ресурсів є основною у трьох цілях сталого розвитку:

- Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату.
- Ціль 14. Збереження морських ресурсів.
- Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші.

Екологічна безпека – це сукупність процесів, дій, явищ та станів, що забезпечують екологічний баланс на Землі та у будь-яких її регіонах. Не можна не згадати про те, що екологічна безпека – це складова національної безпеки, сукупність соціальних, природних та іншого роду умов, що забезпечують безпеку та якість життя, розвитку, діяльності людей, що проживають на даній території[1].

За даними центру екологічного законодавства та політики Єльського Університету (Yale Center for Environmental Law & Policy) Україна, за індексом екологічної сталості посіла 102 місце зі 132, що є не найкращим показником для сталого розвитку країни. До першої п'ятірки цього рейтингу увійшли Швейцарія, Латвія, Норвегія, Люксембург та Коста-Ріка. Адже ці країни ведуть зважену екологічну політику та контролюють дотримання екологічних вимог[4].

Екобезпека розглядається у різних межах:

- глобальних;
- регіональних;
- локальних;
- точкових.

Якщо говорити про глобальний рівень, то на ньому вирішуються екологічні проблеми світового масштабу; регіональний включає в себе екобезпеку великих географічних зон, а іноді – територій декількох країн; на локальному рівні йдеться про екологію міст чи районів, деколи – великих підприємств металургії, хімічної, нафтопереробної та гірничодобувної промисловості; до точкового рівня можна віднести вирішення конкретних екологічних питань[2].

Екологічна безпека має три основні складові частини(рис. 1):

Рис. 1. Складові екологічної безпеки

Виготовлення екологічно чистої продукції – передбачає використання у виробництві матеріалів, що не містять шкідливих домішок у концентрації, яка б перевищувала допустиму норму та була небезпечною для природного середовища та окремих його складових.

Забезпечення екологічно чистих ґрунтів – досягається правильним формуванням культурного агроландшафту, дотриманням польових, кормових та інших сівозмін, зведенням до мінімуму використання хімічних добрив.

Організація екологічно чистого виробництва – це виробництво, на якому рівень організації відповідає екологічним вимогам та стандартам.

На сьогодні для України в цілому актуальними є усі три складові екологічної безпеки. В країні вже є приклад екологічно чистого виробництва. Воно працює у місті Херсон і започатковане як норвезько–українська програма «Чисте виробництво», що

виконується спільними зусиллями Норвезької Асоціації дипломованих інженерів та наукових працівників ТЕКНА та органів управління міста Херсон. Та це майже не змінює екологічної ситуації в цілому. Втім для східного регіону превалюючим є підтримка другої складової – забезпечення екологічно чистого ґрунту, що обумовлено промисловою орієнтованістю регіону та негативними наслідками бойових дій.

Через ситуацію на Сході України екологічна безпека має незадовільний стан, адже майже на 7% території країни внаслідок бойових дій забруднено воду, повітря та ґрунти. Усе це викликало суттєві зміни в екосистемах. Та не лише військові дії сприяли руйнуванню екології на сході України. На думку экс-директора ДП "Центр геотехнологій" НАН України Дмитра Подтуркіна велику роль відіграло й те, що за радянських часів саме тут було сконцентровано найбільше могильників хімічних речовин [5].

На сьогодні ризиком для ґрунтів на Сході України є зупинка вугільних шахт, оскільки їхня робота пов'язана з постійною відкачкою води. Якщо цей процес зупиняється, то з часом шахтні води, насичені солями, важкими металами та ртуттю, потрапляють у родючі шари ґрунту та роблять їх непридатними для сільськогосподарської діяльності. Але це не вся небезпека від підтоплень. Через них знижується міцність гірських порід. Через це на поверхню витісняється метан і накопичується у підвалах жилих будівель.

Та не лише ґрунтам загрожують шахтні води. Підіймаючись вони забруднюють ґрунтові води та водойми. Через це ґрунтові води стають непридатними для вживання як питні, а у водоймах гине риба. Така вода непридатна і для зрошування, адже через неї можуть загинути висаджені на полях культури.

Через обстріли в повітря виділяються оксид азоту та чадний газ. Оксиди азоту з'єднуються у повітрі з водою, через що утворюються кислотні дощі. Вони є особливо небезпечними для всього живого. Коли така дощова вода всотується у ґрунт, вона насичує його солями та кислотами, що призводить до утворення солончаків, непридатних для сільськогосподарської діяльності.

Для того щоб поліпшити екологічну ситуацію на Сході України, потрібно прийняти низку заходів: забезпечити населення якісною водою; захистити населення і виробничо – господарський комплекс від руйнівної дії вод; досягти балансу між потребами людства та відтворенням природних ресурсів. Можливим вирішенням проблеми може стати і створення заповідників та природоохоронних територій. Варто припинити масове вирубування лісів, оскільки дерева не тільки очищують повітря, а й своїм корінням запобігають зсуву ґрунтів. Та не лише фізично можна змінити ситуацію на краще. Варто змінити й ставлення самих людей до природи. Для цього треба вдосконалити законодавчу базу, максимально наблизивши наше екологічне законодавство до європейського. Лише в такому разі можна говорити про досягнення цілей сталого розвитку в Україні, адже для цього суспільство повинне мати не лише достатній економічний рівень, а й дбати про екологію.

Література.

1. Сталій розвиток: екологічна, соціальна, економічна складові [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/23305/>
2. Екологія і безпека життєдіяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/ecologia-5/41.htm>
3. Екологічна безпека. Основні поняття та означення [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://eco.com.ua/sites/eco.com.ua/files/lib1/navch_mat/vidhody/vstup_do_fahu/r9_vstup_do_fahu.pdf

4. В екологічному рейтингу Україна 102 серед 132 країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ecoclubua.com/2012/01/v-ekolohichnomu-rejtynhu-ukrajina-102-sered-132-krajn/>

5. Постріл у природу: як військові дії руйнують довкілля в зоні АТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nashkiev.ua/vlast/infografika/posريل-ou-prirodou-yak-viys-kovi-dii-vplivayut-na-ekologiyu-ou-zoni-ato.html>

ПРОБЛЕМНЕ ПИТАННЯ ДОМІНАНТИ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ФАКТОРУ У ДОСЯГНЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Тищенко С. Ф., студентка 4 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Кривуля П. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Одна з актуальних причин занепокоєння щодо майбутнього стану та якості життя пов'язана з негативним впливом розвитку технологій на екологічний стан планети. Але на сьогоднішній день існує велика залежність саме від технологій, які необхідні у вирішенні екологічних проблем в усьому світі. Це протиріччя завдає простір для наукових досліджень, які присвячені вирішенню екологічних проблем але не за рахунок втрати економічного зростання. Проте є протиріччя наступного порядку: чим більш радикальним є технологічна інновація, тим більш ризикованою вона є з боку оцінок її можливого негативного впливу на середовище, але технологічні зміни, які необхідно буде підтримувати і протидіяти зростаючому екологічному збитку, викликаному зростанням виробництва й споживання, мають бути досить радикальними, або ще більш радикальними ніж ті, що цього збитку завдали. Але всяке протиріччя вирішується завдяки постановці цілі та формуванню критеріїв на базі цієї цілі. Тому яким би складним не було протиріччя, мова йде не суто про його складність, а про складність тієї системи цілей та критеріїв, яка завдає напрямок цього розв'язання (у найбільш простих випадках — оптимізаційного).

Вирішення таких складних питань у полі досліджень сталого розвитку не може вводити нову аксіоматику дослідження та має виходити з тих положень, що вже були наголошені: політика сталого розвитку спрямована на те, щоб змінити характер економічного зростання, а не обмежувати його; безперервне вдосконалення в світі можливо завдяки технологіям, які дозволяють знаходити нові джерела або надавати альтернативи, якщо деякий конкретний ресурс закінчується; інструменти сталого розвитку — економічні інструменти, законодавчі заходи й споживчий тиск, що спрямовані на досягнення технологічних змін, таких як рециркуляція, мінімізація відходів, заміщення матеріалів, зміна виробничих процесів, боротьба з забрудненням та більш ефективне використання ресурсів; тощо. Але хоча й наголошуємо на тому, що не має сенсу (без виявлення нових фундаментальних знань) вводити нові аксіоми та тези-установки, все ж таки тез, які висунуто дослідниками сталого розвитку, вже і без цього занадто багато, щоб можна було складати прості для оптимізаційного вирішення протиріч завдання.

У звіті British Pearce Report [1] говориться, що використання ресурсів може бути мінімізовано за рахунок рециркуляції і мінімізації втрат, а також зменшений шкоди навколишньому середовищу від утилізації відходів аналогічним чином:

«Переробка продукту, консервація і технології з низьким рівнем відходів можуть мінімізувати збиток навколишньому середовищу, і це, можливо, є головним життєздатним шляхом сталого розвитку економічного прогресу». У минулому зусилля з очищення навколишнього середовища, як правило, концентрувалися на технологіях, які додаються до існуючих виробничих процесів для контролю та скорочення забруднення. Альтернативою минулим технологіям є прийняття нових «чистих» технологій, які змінюють виробничі процеси, так, щоб самі відходи були більш екологічно безпечні. Чисті технології більш кращі за всі інші, тому що уникають необхідності витягувати й концентрувати токсичні речовини з потоку відходів і справлятися з ними. Чисті технології припускають, що вихідні матеріали і процеси змінені таким чином, щоб, наприклад, фарби не містили отруйних розчинників, а пігменти не містили важких металів. Кінцеві продукти мають бути перероблені для зменшення екологічного збитку під час виробництва та використання, а відходи можуть бути повторно використані в процесі виробництва, а не накопичуватися.

Загальною реакцією на безліч проблем, що пов'язані з технологіями, є твердження, що проблема полягає не стільки в технології, скільки в тому, як її використовують або навіть зловживають. Самі технології стають екологічно шкідливими, якщо вони не застосовуються з належною чутливістю до навколишнього середовища. Інша реакція полягає в тому, що технології часто мають несподівані побічні ефекти або наслідки другого порядку, які з самого початку не були розроблені в технології. Забруднення є одним з таких побічних ефектів. Однак Баррі Коммонер (Barry Commoner) [2] не погоджується з цими поглядами, стверджуючи, що: «Ці проблеми забруднення виникають не через деякі незначні недоліки в нових технологіях, а через їхню обмеженість у досягненні своїх цілей». На його думку, частина проблеми полягає в тому, що технологи є занадто обмеженими у своїх цілях; вони рідко прагнуть захистити навколишнє середовище. Технологія може бути успішною в екосистемі «якщо цілі сформульовані для системи в цілому, а не для якоїсь доступної частини». Загальновідомо, що пластмаси не розкладаються швидко в навколишньому середовищі, тому що вони були розроблені, щоб бути довговічним матеріалом; аналогічним чином, добрива були призначені для збагачення ґрунту азотом, тому не випадково добрива з'єднуються з азотом і потрапляють в підземні водоносні пласти, та таке інше. Як приклад Баррі Коммонер розглядає технологію каналізації. «Наприклад, інженери розробили свої технології для подолання конкретної проблеми: коли брудні стічні води скидаються в річки і вода починає розкладатися використовується занадто багато ресурсів для очищення. Сучасна вторинна очистка стічних вод призначена для зниження потреби в кисні. Однак, очищені стічні води як і раніше містять поживні речовини, які допомагають квітучим водоростям рости, а коли водорості вмирають, то це також виснажує річку». За словами Баррі Коммонера, замість цього поетапного вирішення інженери повинні дивитися на природний цикл і реорганізувати стічні води в цей цикл, повертаючи його в ґрунт, а не поміщаючи в найближчий водний шлях. Коммонер виступає за новий тип технологій, який розроблено з повним знанням екології та бажанням відповідати природним системам. Але вважаємо доцільним ставити питання інакше: слід надавати перевагу тип новим технологіям, які враховують повніше цільність екологічних систем, або інакше: використовувати такі системи критеріїв, які побудовано на аналізі та синтезі всієї множини цілей та пріоритетів.

Спроби винаходити і розробляти різні типи технологій, які відповідають природним системам, не нові. Відповідний технологічний рух, який виник у 1970-х роках, спробував зробити саме це. Відповідна технологія була визначена як «технологія, адаптована до психосоціального і біофізичного контексту, який існує в певному місці і періоді» [3]. Технологія була розроблена не для того, щоб домінувати над природою, а бути в гармонії з нею. Отже, це передбачає спробу забезпечити, щоб технології були адаптовані до контексту їхнього використання — як біофізичний контекст, що враховує здоров'я, клімат, біорізноманітність і екологію, так і психосоціальний контекст, що включає соціальні інститути, політику, культуру, економіку, етику й особисті духовні потреби окремих осіб. Тобто контекст використання має бути дослідженим з достатньою повнотою.

Сталий розвиток спирається на технологічні зміни для досягнення своїх цілей, але чи будуть уряди вживати жорсткі кроки, які необхідні для примусових радикальних технологічних інновацій, а не тих технологічних виправлень, які були очевидні на сьогоднішній день? Такі заходи зажадають довгострокового підходу і готовності до короткострокових економічних витрат. Навіть якщо чисті технології можуть бути реалізовані, чи буде скорочення забруднення достатнім? Крамер і Цегфельд (Cramer, Zegveld) [4] стверджують, що виробництво має збільшитися в десять разів, якщо всі в світі будуть жити на тому ж рівні життя, що й ті, хто живе в багатих країнах. Вони стверджують, що зростання як виробництва, так і вільно наявного доходу повинно бути обмеженим, якщо рівні забруднення повинні бути зменшені. Схоже, що поки сталий розвиток обмежений мінімальними недорогими коригуваннями, які не вимагають зміни вартості, інституційних змін або будь-якої радикальної культурної адаптації, навколишнє середовище буде як і раніше погіршуватися. Якщо істотні зміни не відбудуться, нинішнє покоління не зможе передати еквівалентний запас екологічних товарів наступному поколінню. Навіть якщо люди вірять в здатність людської винахідливості в формі технології і хочуть мати можливість зберегти свій спосіб життя і забезпечити все зростаючий рівень споживання для всіх, вони не можуть ігнорувати необхідність перепроектувати технологічні системи, а не продовжувати застосовувати технологічні виправлення, які рідко бувають задовільними в довгостроковій перспективі. Технологічний оптимізм не рятує від необхідності фундаментальних соціальних змін і зміщення пріоритетів. Але питання стає більш простим у науковому сенсі, якщо його ставити інакше: не слід знаходити такі технології, які істотно краще тих, що набули поширення, а слід віддавати перевагу тим технологіям, які винахідники знаходять у природному русі досліджень, які відповідають не вузько сформульованим системам цілей та критеріїв, а достатньо цілісним, з повнотою аналізу контексту формування системи цілей та похідної від неї системи критеріїв.

Література

1. Pearce, D., Markandya, A. & Barbier, E., (1989), *Blueprint for a Green Economy*, Earthscan, London;
2. Commoner, B., (1972) *The Closing Circle: Nature Man & Technology*, Bantam Books, Toronto;
3. Willoughby, K., (1990) *Technology Choice: A Critique of the Appropriate Technology Movement*, Westview Press, Boulder;
4. *Ecologically Sustainable Development Working Groups (1991) Final Report? Manufacturing*, AGPS, Canberra.

ЗАСТОСУВАННЯ ІМІТАЦІЙНИХ ІГОР У ОСВІТІ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

*Чопей Б. Є., магістрант 1 курсу
Науковий керівник: к.х.н., доц. Глух О. С.
Ужгородський національний університет*

Фундаментом сталого розвитку будь-якого суспільства є рівень освіти його членів. Імітаційні ігри — одна із найефективніших форм освіти для сталого розвитку, оскільки вони є активним методом засвоєння інформації, у тому числі і основних положень концепції сталого розвитку. Ігрова імітаційна технологія полягає в організації навчального процесу в ігрових умовах, що максимально відтворюють реальність. Імітаційні ігри допомагають прискорити та полегшити процес запам'ятовування інформації, формувати навички прийняття рішень у складних умовах, осмислювати соціально-значущі проблеми [1, с. 44-53]. Для імітаційних ігор характерний високий ступінь поєднання індивідуальної та спільної роботи учасників [2, с. 29-33].

Мета дослідження — визначення ефективності використання імітаційних ігор у освіті для сталого розвитку.

Для досягнення мети слід було вирішити завдання: з'ясувати термін «імітаційні ігри», проаналізувати етапи, види імітаційних ігор, зробити висновок про ефективність імітаційних ігор у навчанні в інтересах сталого розвитку.

Беручи до уваги складну соціально-економічну ситуацію в Україні, а також скептичне ставлення значної частини населення до вищої школи і здобуття вищої освіти, надзвичайно важливо не допустити зменшення ступеня навчальної мотивації школярів і студентів до критичної позначки.

Відомо, що студенти, у навчанні яких присутні імітаційні ігри, демонструють більш високий інтелектуальний рівень, вищий рівень самооцінки і мотивації. Пояснити складне простою мовою, зацікавити, забезпечити хороший настрій – не означає виключити традиційні методи з навчального процесу або замінити їх. Тільки гармонійне поєднання традиційних методик із сучасними інтерактивними технологіями може забезпечити високий рівень мотивації до навчання [3].

У рамках дослідження проведено аналіз ефективності використання технології «Імітаційні ігри» під час вивчення навчальних дисциплін «Стратегія сталого розвитку» та «Геоінформаційні системи в екології» для студентів 1-го та 2-го курсів ОС «Магістр» спеціальності «101 Екологія» (хімічний факультет, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»).

Під час лекційних, лабораторних та, особливо, практичних занять з обох дисциплін використано методика імітаційних ігор у її різних модифікаціях та формах. Найбільш популярними та водночас ефективними (згідно результатів підсумкового тестового контролю) виявились ігри, засновані на поєднанні командної гри та духу здорового суперництва: дебати у форматі телевізійних ток-шоу, розповіді-містифікації, моделювання ситуацій тощо.

Навіть вивчення тем із значною математичною компонентою (Методологія вимірювання сталого розвитку, Методи інтерполяції в ГІС) знаходило пізнавально-емоційний відгук у більшості студентів.

Позитивною рисою для всіх імітаційних ігор в інтересах сталого розвитку є можливість учасника демонструвати творче мислення, креативність, пропонувати різні рішення, виробляти комунікативні навички, формувати вміння вирішувати проблемні ситуації.

Для школярів і студентів, які народились і/або вирости у час бурхливого розвитку інформаційних технологій, використання інноваційних методів навчання є обов'язковою умовою ефективного засвоєння інформації.

Література

1. Зайкова А.В. Психологічний супровід освітніх імітаційних ігор // Імітаційні моделі гри в управлінні природними ресурсами. М.: Університетський гуманітарний ліцей, 2004. — С. 44-53.
2. Руденко В. Ділова гра як ігрова імітаційна технологія: інтерактивний аспект / В. Руденко // Українська мова і література в школі. — 2009. — № 7. — С. 29-33.
3. Vázquez, Maria & Peñafiel, Myriam & Cevallos Cevallos, Andrés & Zaldumbide, Juan & Vázquez, Diego. (2017). IMPACT OF GAME-BASED LEARNING ON STUDENTS IN HIGHER EDUCATION. International Conference on Education and New Learning Technologies. 4356-4363. 10.21125/edulearn.2017.194.

ЄВРОПЕЙСЬКІ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Бусленко В. В., студент 6 курсу

Науковий керівник: ст. викладач Завистовська Г. І.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Стан державних фінансів безпосередньо чинить вплив на всі економічні та соціальні фактори розвитку суспільства. Тому, держава повинна ретельно організовувати контроль процесів, пов'язаних з формуванням та використанням бюджетних коштів. При цьому, держава є головним ініціатором фінансового контролю і основним користувачем інформації, яка надходить в процесі його здійснення.

Зарубіжний досвід свідчить, що будь-яка держава не може існувати без результативного і дієвого державного фінансового контролю. Державний фінансовий контроль виконує роль інструменту фінансового контролю держави у всіх сферах, так чи інакше пов'язаних з фінансами країни.

Головним завданням зовнішнього державного фінансового контролю (далі – ЗДФК) є надання докладної, достатньої та достовірної інформації про формування та використання бюджетних коштів громадянам країни. При цьому державний фінансовий контроль включає в себе контроль за дотриманням фінансового законодавства, оцінку економічної ефективності здійснюваних фінансових операцій і доцільності зроблених витрат. До того ж у сферу державного фінансового контролю входить не тільки державний сектор економіки, але й контроль за діяльністю всіх суб'єктів господарювання різних форм власності. Він реалізується шляхом перевірки дотримання норм податкового законодавства, цільового використання міжбюджетних трансфертів, а також результативності та законності використання податкових пільг.

Відповідно до статті 98 Конституції України контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням від імені Верховної Ради здійснює Рахункова палата України. 2 липня 2015 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про Рахункову палату» (далі – Закон), який визначив правовий статус, повноваження та порядок діяльності Рахункової палати відповідно до міжнародних стандартів аудиту державних фінансів, а також виокремив її склад, структуру та правовий статус її членів та посадових осіб. Рахункова палата України є державним колегіальним органом, який наділено організаційною, функціональною та фінансовою незалежністю, що здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням. Даний орган здійснює аудит ефективності та фінансовий аудит щодо надходження коштів до державного бюджету та здійснення витрат бюджетних коштів, управління об'єктами державної власності, обслуговування та погашення державного боргу, здійснення державних закупівель, виконання державних цільових програм, тощо. При цьому у Законі визначено об'єкти контролю Рахункової палати, зокрема державні органи, органи місцевого самоврядування, інші бюджетні установи, у тому числі закордонні дипломатичні установи України, громадські чи інші організації, фонди загальнообов'язкового

державного соціального і пенсійного страхування, Національний банк України та інші фінансові установи [1].

Повноваження Рахункової палати цілком узгоджуються із стандартами Міжнародної організації вищих органів контролю державних фінансів (INTOSAI), якими передбачено те, що орган ЗДФК повинен мати повноваження щодо контролю за мобілізацією податків та з цією ж метою мати доступ до податкових декларацій та документів.

Щодо європейського досвіду організації ЗДФК науковці виділяють чотири типи організації органів державного фінансового контролю:

- колегіальна модель, яка передбачає включення вищого органу фінансового контролю до парламенту країни. При цьому члени органу приймають рішення на основі консенсусу. За таких умов орган фінансового контролю є незалежним і підзвітним лише парламентському комітету, що уповноважений розглядати його справи та давати оцінку діяльності. Така система зовнішнього фінансового контролю характерна для Німеччини, Словаччини, Чехії, Люксембургу та Нідерландів;

- судова або юрисдикційна модель, яка базується на праві органу вищого фінансового контролю держави виносити рішення щодо посадових осіб державного управління за розкрадання бюджетних коштів або неналежні вчинки при виконанні своїх зобов'язань. При цьому такий орган фінансового контролю має виключне право зобов'язувати об'єкта державного фінансового аудиту на виконання рекомендацій наданих у процесі фінансового моніторингу. Така система зовнішнього фінансового контролю є характерною для Франції, Іспанії, Португалії, Греції та Бельгії;

- парламентська або вестмінстерська модель, за якої вищий орган фінансового контролю проводить аудит витрачання коштів, затверджених парламентом. При цьому даний орган фінансового контролю є незалежним від парламенту, оскільки не входить до його складу, але зобов'язаний повідомляти результати перевірок та щорічно звітувати перед парламентарями. Проте, на відмінну від юрисдикційної моделі, вищий орган фінансового контролю не має права надавати рекомендації безпосередньо суб'єкту контролю, якщо вони не узгоджені з спеціальним парламентським комітетом, який часто має назву комітет з державних (публічних) рахунків. Дана система організації зовнішнього державного контролю є характерною для Великобританії, Ірландії, Данії, Фінляндії, Естонії, Литви та Латвії;

- централізована модель або східноєвропейська модель, яка базується на чіткому розмежуванні повноважень аудиту на центральному, регіональному та місцевих рівнях. При цьому вищий орган фінансового контролю є підзвітним парламенту та незалежним від уряду. За такої моделі орган фінансового контролю не наділений правом зобов'язувати об'єкта державного фінансового аудиту на виконання рекомендацій наданих у процесі фінансового моніторингу. Така система організації державного фінансового контролю є характерною для Білорусії, Молдови, Італії, Ісландії та Румунії [2].

Надалі пропонуємо детально зупинитись на аналізі досвіду побудови та функціонування ЗДФК у країнах Прибалтики – Латвії та Литви. Дані країни вже є повноцінними членами Європейського Союзу до якого прагне вступити і наша держава. Зокрема, у Конституції Латвії визначено статус Палати контролю (яка була створена у 2002 році), який закріплено окремим розділом та відповідно до якого Палата контролю є незалежним колегіальним органом. При цьому порядок призначення Генерального аудитора (очільника Палати контролю) цілком відповідає

процедурі призначення суддів (з обов'язковим підтвердженням Сейму), а зняття з посади - лише за рішенням суду [3].

Щодо досвіду організації ЗДФК у Литві, то відповідно до Конституції Литви вищим органом ЗДФК є Національний офіс аудиту (який був створений ще у 1992 році) на який покладено функції здійснення нагляду за законністю володіння і користування державним майном та виконання державного бюджету. Національний офіс аудиту очолює Державний контролер, який призначається на посаду терміном на 5 років Сеймом за поданням Президента Литви та при вступі на посаду приносить встановлену законом присягу. Державний контролер представляє Сейму доповідь про щорічне виконання бюджету [4].

До 2015 року для України характерною була централізована модель організації органів ЗДФК, але з прийняттям Закону України «Про Рахункову палату» відбувається поступова трансформація системи контролю до вестмінстерської. Тому, на сьогодні система ЗДФК в Україні поступово адаптується до Європейського законодавства у напрямку вестмінстерської моделі організації фінансового контролю. При цьому створено законодавчі передумови до посилення ефективності такого контролю, зокрема на сьогодні Рахункова палата України має чітко визначений перелік повноважень та функцій, які в цілому відповідають європейським стандартам. При цьому невирішеним залишається питання забезпечення повноцінних гарантій незалежності аудиторів Рахункової палати. До того ж вищий орган фінансового контролю повинен знаходитися поза гілками влади.

На нашу думку, Україні не потрібно копіювати досвід окремого типу організації зовнішнього контролю, характеристики яких описані вище. Для побудови ефективної системи ЗДФК потрібно взяти найкраще з кожної системи, зокрема: з колегіальної моделі – зменшити адміністративний вплив парламенту на Рахункову палату України, шляхом прийняття рішень на основі консенсусу; з юрисдикційної моделі – надати право контролю Рахунковій палаті України за моніторингом виконання рекомендацій наданих у процесі здійснення фінансового контролю; з вестмінстерської моделі – надати право Рахунковій палаті надавати рекомендації безпосередньо суб'єкту контролю без узгодження з парламентськими комітетами. При цьому необхідно достатню увагу приділяти оцінці грошового забезпечення, яке надається на здійснення ЗДФК та порівнювати його обсяг з досягнутими ефектами від діяльності даних органів.

Імплементация кращого європейського досвіду побудови системи зовнішнього фінансового контролю має суттєво підвищити ефективність суб'єкта контролю та створити дієвий механізм надання суспільству об'єктивної, якісної та актуальної інформації з метою реальної оцінки діяльності органів державної влади на всіх рівнях.

Література

1. Закон України "Про Рахункову палату" [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.
2. Черніков Д. Державний зовнішній аудит в контексті європейської інтеграції [Електронний ресурс] / Д. Черніков, М. Кузьо. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/6.pdf>.
3. The Republic of Latvia State Audit Office Public Annual Report for 2012 [Електронний ресурс] // State Audit Office of The Republic of Latvia – Режим доступу

до ресурсу: http://www.lrvk.gov.lv/uploads//Majaslapa%20ENG/Annual%20reports/Annual%20report%202012/annual_report_2012.pdf.

4. National Audit Office Annual Report 2016 [Електронний ресурс] // National Audit Office of Lithuania – Режим доступу: http://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos_en.aspx?tipas=15

УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ ЯПОНСЬКОГО ДОСВІДУ

Герасименко О. В., студент магістратури

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

*Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти
Київського національного університету будівництва і архітектури»*

В основі побудови та функціонування будь-якої сфери наукового знання покладено базові принципи, що є фундаментальною складовою та ознакою інституалізації науки. З швидким розвитком управління персоналом як науки розширюються її принципи та складові елементи. На сьогодні вже виникає потреба виокремлювати кожний самостійний елемент системи управління персоналом як підсистему. Так розвиток персоналу як невід'ємна складова системи управління потребує ґрунтовного дослідження для підвищення конкурентоспроможності персоналу на ринку праці.

Рівень конкурентоспроможності будь-якої організації в умовах ринкових відносин, насамперед, визначається професійно-кваліфікаційним рівнем її персоналу. Упровадження досягнень науково-технічного прогресу й посилення конкуренції між організаціями на ринку значно прискорює процес старіння професійних знань, умінь та навичок, що в свою чергу знижує конкурентоспроможність персоналу, а відтак – і підприємства на ринку виробництва товарів чи надання послуг. Це обумовлює необхідність цілеспрямовано займатись управлінням професійним розвитком робітників і фахівців.

Аспекти управління розвитком персоналу досліджували ряд зарубіжних і вітчизняних вчених, зокрема: П. Бісвас, В. Євтушевський, О. Крушельницька, Д. Мельничук, А. Кібанов, В. Савченко, В. Травина, І. Швець, Г. Шмідта, Т. Шульца, Г. Щокіна та ін. Однак недостатньо висвітленим є визначення головних характеристик системи професійного розвитку персоналу як складової системи управління персоналом.

Мета дослідження – розглянути сутність процесу управління професійним розвитком персоналу з урахуванням японського досвіду.

Управління персоналом – багатогранний і виключно складний процес, який характеризується своїми специфічними особливостями і закономірностями. Управлінню персоналу властива системність і завершеність на основі комплексного вирішення проблем, їх відтворення. Системний підхід передбачає врахування взаємозв'язків між окремими аспектами проблеми для досягнення кінцевих цілей, визначення шляхів їх вирішення, створення відповідного механізму управління, що забезпечує комплексне планування та організацію системи.

Система управління людськими ресурсами постійно розвивається і удосконалюється. На кожному етапі розвитку суспільства вона повинна удоскона-

люватись відповідно до вимог розвитку продуктивних сил, вносячи корективи в окремі її елементи.

Одним з функціональних елементів системи управління персоналом є підсистема розвитку персоналу. Розвиток персоналу входить в комплекс взаємопов'язаних елементів (підсистем), які діють автономно, проте спрямовані на досягнення однієї мети – ефективного та продуктивного управління.

Підсистема управління розвитком персоналу – сукупність організаційно-економічних заходів служби управління персоналом організації у сфері навчання персоналу, його перепідготовки та підвищення кваліфікації. Ці заходи охоплюють питання професійної адаптації, оцінки кандидатів на вакантну посаду, поточної періодичної оцінки кадрів, планування ділової кар'єри та службово-професійного просування кадрів, роботи з кадровим резервом, винахідницької та раціоналізаторської роботи в організації. Здійснення заходів з розвитку персоналу пов'язане з певними витратами, проте, як свідчить досвід, це сприяє прогресивним перетворенням в організації.

Розвиток персоналу – одна з найважливіших складових загального підвищення ефективного виробництва. В економічно нестабільні періоди проблемі розвитку персоналу надавали недостатньо уваги, але саме в період кризи розвиток персоналу є однією з умов економічного зростання. Досягти високих результатів можна тільки тоді, коли люди володіють знаннями, уміннями і цілеспрямованістю. Освіта і навчання персоналу повинна бути безперервною і забезпечувати необхідний професійний розвиток. За сучасних умов проблема розвитку персоналу набуває все більшої актуальності.

У Японії, яка є одним із визнаних лідерів у сфері управління персоналом, вважається, що розвиток персоналу є основним складовим елементом ефективної роботи організацій в умовах конкурентного середовища. Наприклад, японські менеджери вважають, що їхнє основне завдання у світлі досягнення стратегічних цілей організації укладається, насамперед, у забезпеченні розвитку персоналу – 85,3%. При цьому такі напрямки роботи в організації як розвиток ринку збуту, створення нового продукту посідають друге й третє місця по важливості роботи – відповідно 72,8 й 63,8%. У той же час, тільки 44% японських керівників вважають, що їх основне завдання – це впровадження нових технологій [1]. Сьогодні можна стверджувати, що будь-яка організація (від мікро- до макрорівня) процвітає настільки, наскільки грамотно вона не просто залучає й зберігає, але й, головне, розвиває свої людські ресурси, свій персонал.

У японському менеджменті модель розвитку персоналу базується на системному підході у питанні мотивації персоналу. Зокрема, японська модель характеризується випередженням зростання продуктивності праці по відношенню до зростання рівня життя населення, в тому числі рівня заробітної плати. З метою заохочення підприємницької активності державою не приймається серйозних заходів з контролю за майновим розшаруванням суспільства. Існування такої моделі можливе тільки при високому розвитку у всіх членів суспільства національної самосвідомості, пріоритеті інтересів нації над інтересами конкретної людини, готовності населення йти на певні матеріальні жертви заради добробуту країни. Система стимулювання праці порівняно з іншими промислово розвиненими країнами в Японії досить гнучка. Традиційно вона будується з урахуванням трьох факторів: професійної майстерності, віку і стажу роботи. Розмір окладу робітника, інженера, керівника нижчої та середньої ланок в залежності від цих факторів здійснюється за тарифною сіткою, за

допомогою якої визначається оклад (умовно-постійна частина заробітної плати працівника) як сума виплат за трьома розділами: за вік, за стаж роботи, за кваліфікацію і майстерність, що характеризуються категорією і розрядом [2]. Більшість японських компаній в політиці матеріального стимулювання використовують синтезовані системи, що поєднують елементи традиційної (віковий і нової) трудової тарифікації працівників. У синтезованій системі розмір заробітної плати визначається за чотирма показниками – вік, стаж, професійний розряд і результативність праці. Вік і стаж служать базою для традиційної особистої ставки, а професійний розряд і результативність праці є основою для визначення величини трудової тарифної ставки, званої «ставкою за кваліфікацію». Таким чином, використання трудової ставки виключає можливість автоматичного зростання заробітної плати поза зв'язку з підвищенням кваліфікації та трудовим внеском працівника, посилюючи тим самим мотивацію до праці, яка в даному випадку прямо залежить від результатів роботи. Так, наприклад, в середньому 36 % від загального місячного заробітку працівники «Hitachi» одержують у формі базових виплат, 27 % – у формі додаткових виплат відповідно до заслуг, 29 % – у формі додаткових виплат, пов'язаних з виконаною роботою, 7 % – як різноманітні допомоги [3].

Слід підкреслити, що при формуванні цілей та завдань управління розвитком персоналу в системі управління персоналом, підприємства мають враховувати як світовий досвід країн з розвинутою економікою, так і власні стратегії розвитку. Процеси розвитку персоналу змінюватимуть модель поведінки власне персоналу, впливаючи на кожний з 6-ти елементів: працівників, співробітників (їх колеги), лінійний менеджмент, організацію, поведінку та вихідні результати.

Таким чином, професійний розвиток персоналу підприємств ґрунтується на людському розвитку при формуванні атрибутивної структури, основними сферами застосування якого є формування умінь та технічних навиків, перш за все, при первинній підготовці персоналу в системі освіти. З іншого боку, професійний розвиток персоналу підприємств є підґрунтям для сталого (та соціального) розвитку при формуванні атрибутивної структури, основними сферами застосування якого є соціалізація та орієнтація персоналу, консультування та благополуччя працівників, різноманітність штатної політики, культивування соціальної відповідальності та сталого розвитку. При формуванні цілей та завдань щодо забезпечення розвитку персоналу в системі управління персоналом, підприємства мають враховувати як світовий досвід країн з розвинутою економікою, зокрема Японії, так і власні стратегії розвитку.

Література

1. Вахович І. М. Теоретичні засади формування моделі сталого розвитку суспільства / І. М. Вахович // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. – № 15. – С. 17–27.
2. Волгин Н.А. Японский опыт решения экономических и социально-трудовых проблем / Н.А. Волгин. – М.: Экономика, 2007. – 256 с.
3. Матрусова Т.Н. Япония: материальное стимулирование в фирмах / Т. Н. Матрусова. – М.: Наука, 2002. – 78 с.

КОНЦЕПЦІЯ КІЛЬКІСНОГО АНАЛІЗУ ВОДНОЇ БЕЗПЕКИ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ПІДХОДУ НА ОСНОВІ ОЦІНКИ РИЗИКУ

*Дем'янчук В. В., студентка 4 курсу
Науковий керівник: к.т.н. Пінчук О. Л.*

Національний університет водного господарства та природокористування

Стан водних ресурсів та водозабезпечення населення України залишається однією з головних актуальних проблем в екологічній сфері, яка в умовах економічної та політичної трансформації, військового конфлікту та анексії частини території країни набуває нових аспектів та гостроти.

При цьому необхідно враховувати адаптацію до змін клімату і перехід у зв'язку з цим від реактивного до проактивного водного менеджменту – забезпечення водної безпеки в межах річкових басейнів. В цьому плані важливо забезпечити дотримання прийнятних рівнів всіх водних ризиків - ризику неналежної якості води, ризику деградації водних екосистем та ґрунтів в межах річкових басейнів, ризику надмірної кількості води (паводків і повеней) тощо. А тому водогосподарсько-екологічні заходи мають бути спрямовані на удосконалення технічних рішень водопідготовки для питних потреб, очистку промислових стоків, адаптацію сільськогосподарського виробництва в річкових басейнах до змін клімату та захисту від шкідливої дії води, що в свою чергу сприятиме досягненню Цілей Сталого Розвитку (ЦСР №6 "Чиста вода та належні санітарні умови") [1].

На основі того, що неможливо управляти тим, що неможливо виміряти, вимірювання – фундаментальна частина підвищення водної безпеки. На даний момент існує нагальна потреба в розробці, обґрунтуванні та застосуванні кількісних показників оцінки водної безпеки в національному плануванні, плануванні освоєння водних і земельних ресурсів річкових басейнів, а також для управлінської діяльності.

Зокрема, концепція Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) фокусується на елементах водної безпеки з значним ризиком (вірогідністю) того, що прийнятне виконання не може бути досягнуто або підтримане. Підвищення рівня водної безпеки відбивається в досягненні і підтримці прийнятних рівнів в чотирьох областях ризиків, які пов'язані з водою [2]:

- ✓ *ризик нестачі (включаючи посухи)*: відсутність достатньої кількості води для корисного використання (домогосподарств, бізнесу та навколишнього середовища);
- ✓ *ризик неналежної якості*: відсутність води належної якості для конкретних цілей;
- ✓ *ризик надлишку (в тому числі повеней)*: переповнення або руйнівне накопичення води в районах, які, зазвичай, не вкриті водою;
- ✓ *ризик підриву стійкості систем прісної води*: перевищення потенціалу щодо адаптації до змін водних систем, можливо, досягнення критичної точки і заподіяння безповоротної шкоди системним функціям.

Такий підхід не зосереджений на елементах, де стійкий розвиток необхідний для досягнення прийнятних стандартів, таких, як забезпечення доступу до безпечної води або послуг водовідведення. Тому він, можливо, більш підходить для країн-членів ОЕСР, які очікують більш високих рівнів продуктивності у задоволенні основних потреб.

ОЕСР пропонує триступеневий процес: "визначити ризик", "встановити цілі", і "керувати ризиком" (рис. 1):

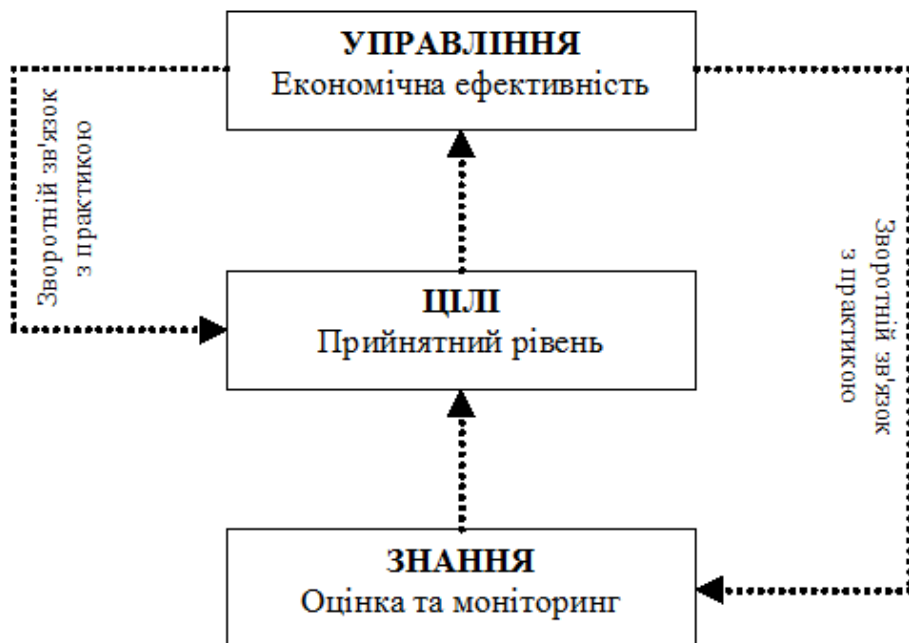

Рис. 1. Підхід ОЕСР до водної безпеки на основі оцінки ризику

1. Визначити водний ризик. Перший крок полягає у виявленні ризиків та їх масштабів. Він включає в себе не тільки наукові та технічні аспекти, а й сприйняття людьми ризику. При цьому, всі ризики повинні бути прийняті до уваги: нормальні, найбільш видимі ризики; ризики низької імовірності, високого впливу; ризики, що повільно розвиваються з високим впливом, який накопичується.

2. Встановити допустимі рівні (цілі) водних ризиків. Прийнятний рівень водного ризику для суспільства, залежить від балансу між економічними, соціальними і екологічними наслідками та вартістю покращень. Повне усунення ризику, в більшості випадків, є технічно неможливим або занадто дорогим.

3. Управління водними ризиками. Після того, як цілі поставлені, можуть бути визначені заходи для досягнення цих цілей максимально економічно ефективним способом. Крім інфраструктурних заходів, вони можуть включати ринкові інструменти та державну фінансову підтримку. Особливу увагу пропонується приділити «соціальному параметру», в тому числі рівноправності.

Підхід на основі оцінки ризику може допомогти забезпечити справедливий розподіл ризиків серед зацікавлених сторін і попередити домінування ризиків однієї групи перед іншими.

Концепція водної безпеки, підходи до водної безпеки, і концептуальні підходи до кількісної оцінки водної безпеки знаходяться на стадії формування та розвитку. Шляхом кількісної оцінки водної безпеки необхідно вдосконалювати підходи до розуміння розвитку та оцінки ризику. Але при цьому потрібно знайти баланс між тим, що є бажаним, і тим, що можливо впровадити.

Література

1. Пінчук О.Л. Комплексний підхід до використання водних ресурсів / Пінчук О.Л., Яременко О.А.// Вісник НУВГП: збірник наукових праць. – Випуск 3(67). Технічні науки. – Рівне, 2014. – С. 222-228.

2. OECD. (2013). *Water Security for Better Lives*. OECD Studies on Water, OECD Publishing.

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ - МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Жбанова В. М., магістрант 1 курсу

Науковий керівник: к.х.н., доц. Маслош О. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Рівень споживання енергоносіїв в Україні практично втричі більший, ніж у країнах ЄС. Тому, виходячи із досвіду країн, що досягли показових результатів, Україні важливо впроваджувати програми з підвищення ефективності використання енергоресурсів.

Очолює список країн, що досягли значних результатів у підвищенні ефективності використання енергоресурсів, Німеччина, яка домоглася вражаючих успіхів у альтернативній енергетиці та зробила широке використання сонячної енергії стратегічним пріоритетом. Німецькій нації вдається не тільки утримувати світове лідерство з виробництва сонячної енергії, а й перевершити всі свої попередні рекорди з вироблення чистої енергії за місяць.

Основними напрямками, за рахунок яких Німеччина досягла позитивних результатів у енергоефективності є:

1. Альтернативна енергія. Орієнтована на «зелені» технології електроенергетика ФРН віддає перевагу сонячним і вітряним електростанціям. Німецькі енергетики роблять ставку на вітер і сонце як альтернативні джерела електроенергії.

2. Виведення з використання ламп розжарювання. За період 2010-2012 поступово виведено та заборонено продаж усіх ламп розжарювання, з вересня 2016 року - всі лампи класів ефективності гірше, ніж В, з вересня 2018 р. набула чинності директива ЄС, згідно з якою з ринку повинні вивести всі галогенові лампи.

Перехід від ламп розжарювання до ефективних джерел освітлення (компактні люмінесцентні і світлодіодні лампи) дозволив знизити споживання електроенергії на цілі освітлення німецьких домашніх господарств на 24% [1].

3. Важливим напрямком підвищення енергоефективності є також державна підтримка модернізації систем теплопостачання. Міністерство економіки та енергетики (Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, BMWi) фінансово підтримує заміну старих насосів на нові високоефективні, а також заходи щодо оптимізації гідравлічних режимів. Крім того, BMWi надає фінансову підтримку власникам будинків, що встановлюють сонячні установки для нагріву води, теплові насоси тощо. Підтримка фізичних осіб при введенні пристроїв малої потужності здійснюється федеральним відомством по економіці і контролю експорту (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle), співфінансування більш потужних систем здійснює Банк реконструкції (Kreditanstalt für Wiederaufbau).

4. З початку 2016 року набула чинності нова редакція Постанови про енергозбереження (Energieeinsparverordnung – EnEV), якою впроваджені більш суворі стандарти енергоефективності для нових будівель відповідно до директиви Євросоюзу (ЄС) від 2010 року.

Однією з важливих цілей уряду є забезпечення до 2050р. так званої кліматичної нейтральності всіх будівель (сьогодні в Німеччині налічується понад 41 млн. тільки

житлових будинків). Якщо в 70-і рр. минулого століття середній житловий будинок споживав від 200 до 300 кВт-год енергії на опалення 1м² в рік, то сьогоднішній новий «пасивний» будинок (Passivhaus) витрачає всього 15 кВт-год на 1м², а «нульовий» будинок (Null-Energiehaus) - 0 кВт-год на 1м² в рік.

5. Законодавча стратегія по впровадженню інтелектуального обліку електричної енергії опублікована в Німеччині в листопаді 2015 р. Вона відповідає директиві Євросоюзу по інтелектуальному обліку, яка передбачає введення до 2020 року в країнах ЄС близько 200 млн. інтелектуальних лічильників (відповідає охопленню 72% всіх споживачів країн Євросоюзу).

З 2017 року в Німеччині з установками потужністю від 7 до 15 кВт повинні встановлювати інтелектуальний облік, чим починається покроковий перехід до інтелектуального обліку електричної енергії.

Результати всіх перерахованих заходів, спрямованих на енергозбереження та підвищення енергетичної ефективності, очевидні. Порівняно з 1990 роком у 2016 році споживання первинних енергоресурсів знизилось на 39%. До 2020 року планується більш ніж дворазове скорочення в порівнянні з показників 1990 роком[2].

На підставі досвіду Німеччини, з метою досягнення енергоефективності споживання енергоресурсів, Україні доцільно провести ряд заходів:

1. Розробити положення в сфері енергоефективності у відповідності до економічної ситуації в Україні, створити умови для стимулювання суб'єктів господарювання щодо ефективності використання енергоресурсів, поліпшити професіоналізм українських фахівців в екологічних технологіях.

2. Перейняти досвід в Німеччині з програм будівництва енергоефективних та «пасивних» будинків, створити системи управління житловими будинками, програми розробки технології щодо об'ємів споживання енергії.

3. Адаптувати європейські проекти до місцевих особливостей економіки (є складність підключення нових енергоефективних технологій до електромереж) та покращити терміни окупності проектів.

4. Навчити та стимулювати споживачів економити наявні енергоресурси і правильно ними розпоряджатися.

5. Реалізовувати спільні транскордонні проекти в галузі професійного навчання, сприяти закладам професійно-технічної освіти та структурно-навчальним підрозділам підприємств у впровадженні програм ефективного споживання енергетичних ресурсів.

Впровадження запропонованих заходів дозволить:

- знизити річне енергоспоживання та тепловитрати з 300 кВт-год/м² до рівня не більш 100 кВт-год/ м² за рахунок перетворення звичайних будинків в енергопасивні або енергозберігаючі;
- замінити на 16-20% природного газу на сонячну, вітрову, геотермальну, гідро- та біоенергетику.

Література

1. Аналіз ефективності використання енергоресурсів у розвинених зарубіжних країнах і залежність від їх імпорту [Електронний ресурс] / Міністерство енергетики та вугільної промисловості України «НЕК «Укренерго» - Режим доступу: https://ua.energy/wp-content/uploads/2018/01/1.-Efektyvnist_energ_resursiv.pdf

2. Енергоефективність [Електронний ресурс] / Німецьке енергетичне агентство DENA - Режим доступу: <https://www.dena.de/en/services/#c969>

УПРОВАДЖЕННЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Зінова К. К., студентка 4 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Салогубова В. М.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Сьогодні майже всі держави світу мають той чи інший варіант документа, який визначає засади сталого розвитку. Основою сталого розвитку є невід'ємні права людини на життя та повноцінний розвиток усіх сфер, які її оточують.

Більшість країн світу займаються розробкою комплексу заходів з упровадження та стимулювання сталого розвитку, який містить законодавчі акти, державні стратегії, програми або проекти зі сталого розвитку та індикатори його моніторингу. Кожній державі притаманний свій напрямок на шляху до сталого розвитку, враховуючи позитивний досвід державної політики розвинутих країн, які вже досягли успіхів на цьому шляху.

Загальна концепція сталого розвитку визначає необхідність встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства та захистом інтересів майбутніх поколінь, враховуючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі [1]. Перехід до нової моделі розвитку багато в чому визначається роллю й місцем у світовому співтоваристві, наявними національними ресурсами, регіональними екологічними проблемами, соціально-економічним потенціалом і можливостями його нарощування за умови збереження навколишнього середовища й біологічної розмаїтості.

Європа була серед засновників концепції сталого розвитку, починаючи з 70-х років ХХ століття. Після 1992 року було прийнято багато програм, створено спілок, інших організацій по розробці заходів для переходу до сталого розвитку. За показниками готовності та участі в розробці заходів щодо сталого розвитку виділяють 4 групи країн [2, с. 37].

Першою з них виділяють групу з ранньою високою активністю. До неї відносять такі країни як: Великобританія, Нідерланди, Швеція, які накопичили певний позитивний досвід у цій галузі, хоча мають між собою певні відмінності. У цих країнах спільно діють державні органи і органи місцевого самоврядування, недержавні організації, виділяються кошти на проведення відповідних природоохоронних, рекламних, освітніх програм і заходів. Населення поводиться активно, контролюючи владу в питаннях охорони навколишнього середовища. Національна стратегія сталого розвитку Швеції [3, с. 85-95], розроблена у 2002 р., описує поточну ситуацію у сфері сталого розвитку та майбутні перспективи країни. Основними питаннями, що розглянуті в даному документі, є:

- організація ефективної взаємодії між економічним, соціальним та екологічним розвитком;
- глобальні проблеми сталого розвитку;
- аналіз міжнародної та національної діяльності у сфері сталого розвитку.

Даний документ містить перелік реалізованих заходів з переходу до сталого розвитку та сценарії майбутніх проектів. У стратегії виділено основні сфери сталого розвитку, а також конкретні цілі та заходи з їх досягнення. Аналогічна стратегія сталого розвитку затверджена у Нідерландах [3, с. 85-95], яка містить загальні напрями регулювання сталого розвитку, мету та конкретні заходи.

Наступна група класифікується як група з запізнілою високою активністю. До неї відносяться: Данія, Фінляндія, Норвегія, які тільки з 1997 року почали активні дії з реалізації концепції сталого розвитку. Однак, в цих країнах стратегія сталого розвитку відображена в національній політиці і отримала необхідні правові основи. У цих країнах місцеві органи влади повинні звітувати перед центральними органами про свої результати в питаннях переходу до сталого розвитку, особливо з питань збільшення ресурсозабезпечення, зниження забруднення тощо [2, с. 37]. Данія, Фінляндія, Норвегія, Ісландія, Швеція, у 2005-2008 рр. впроваджували «Скандинавську стратегію сталого розвитку», в якій виділені такі питання:

- зміна клімату;
- збереження біологічного різноманіття;
- розвиток і збереження природного й культурного середовища;
- морські ресурси та їх збереження;
- забезпечення якості та безпеки продуктів харчування;
- діяльність різних сфер господарства з позицій сталого розвитку;
- організації взаємодії бізнесу та виробництва;
- участь громадськості в проблемах сталого та гармонійного розвитку.

Третя група — з запізнілою середньою активністю, до якої належать такі країни: Австрія, Німеччина, які ще пізніше підключилися до виконання глобальних програм сталого розвитку, а після Ріо-92 тут був тривалий період «мовчання», лише з 1997 року вони не тільки стали брати активну участь в міжнародних конференціях по сталому розвитку, але і значно активізували свою роботу в цьому напрямку. Тут росте активність населення, розробляються проекти і програми, приймаються законодавчі акти тощо. У стратегії сталого розвитку Німеччини, прийнятої в 2012 р., сталий розвиток визначено як провідний принцип політики Федерального уряду Німеччини, задекларована необхідність дотримання даного принципу як цілі й критерію оцінки діяльності уряду [1]. Стратегія базується на чотирьох ключових директивах:

- рівномірність поколінь;
- якість життя;
- соціальна згуртованість;
- міжнародна відповідальність.

Завданнями сталого розвитку Німеччини, починаючи з 2013 р., є фіскальна стійкість, стала господарська діяльність, клімат та енергетика. Стратегія сталого розвитку Німеччини містить також індикатори за окремими сферами сталого розвитку. Таким чином, найбільш поширеними напрямками сталого розвитку в ЄС є:

- контроль за збереженням природного середовища;
- підтримання біологічного різноманіття;
- удосконалення екологічної політики;
- впровадження стандартів чистоти водних, повітряних, земельних ресурсів;
- вирішення специфічних національних проблем країни – старіння населення, підвищення активного довголіття та працездатності пенсіонерів, зниження рівня захворюваності та ін.

Останньою, четвертою групою є група з пізньою низькою активністю. До четвертої групи належать країни: Іспанія, Італія, Ірландія, Франція. Жодна з названих країн не брала участі в підготовці глобальних програм сталого розвитку, а внутрішні дії щодо охорони навколишнього середовища та розвитку не зазначалися особливою

активністю. Наприклад, в Іспанії регіональні агентства екологічного спрямування знаходяться тільки в стадії формування. Міністерство з питань навколишнього середовища тут було створено лише в 1996 році. У Франції, хоча Міністерство у довілля і було створено в 1971 році, але активна екологічна політика не проводиться.

Щодо впровадження сталого розвитку в США, одна зі стратегічних ідей полягає в переосмисленні всього наявного законодавства в галузі екологічного управління й природокористування та у виробленні пропозицій щодо нової законодавчої політики. Вона більшою мірою мала забезпечувати узгодження законодавства з новими реаліями розвитку країни й мінливими тенденціями її зовнішньоекономічної та політичної діяльності в умовах швидких процесів глобалізації.

У Китаї стратегія сталого розвитку була сформульована в документі «Китайський порядок денний на XXI ст. — Біла книга про населення, навколишнє середовище й розвиток Китаю у XXI столітті». В основу документа закладене інтенсивне економічне зростання з урахуванням охорони навколишнього середовища й регулювання народонаселення. «Китай — країна з великим населенням і слабкою інфраструктурою, — ідеться в документі. — Тільки підтримкою його швидкого економічного зростання можна викоринити бідність, підвищити рівень життя й досягти тривалого миру й стабільності». Спеціальні розділи цієї програми присвячені охороні й ощадливому використанню природних ресурсів, збереженню біорізноманіття, боротьбі з опустелюванням, а також утилізації твердих відходів і захисту атмосфери.

Питання сталого розвитку актуалізувалися для України в зв'язку з укладенням Угоди про Асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом з іншого боку (ратифікованої Законом України № 1678-VII від 16.09.2014). Згідно з цим, сприяння сталому розвитку розглядається одним з головних принципів посилення співпраці між сторонами, які визнають важливість повного врахування економічних, соціальних і екологічних інтересів не тільки свого відповідного населення, а й майбутніх поколінь і гарантують, що економічний розвиток, екологічна та офіційна політика підтримується спільно. Тому вивчення зарубіжного досвіду свідчить, що розробка і прийняття стратегічних документів, які б визначали дієві заходи з реалізації принципу сталого розвитку, організація і координація діяльності у цьому напрямку є важливою складовою національної політики розвинених країн. Основою сучасної державної політики є концепція сталого розвитку, тому для України виникає необхідність структурних змін в побудові ефективної політики, які б забезпечили сталі темпи економічного зростання, вирішення соціальних проблем, покращення навколишнього середовища та забезпечення успішної інтеграції країни у світовий соціально-економічний простір. Для України корисним є аналіз досвіду з регулювання сталого розвитку інших країн світу.

Література

1. Білорус О. Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (системні маркет. досл.) / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. — К.: МАУП, 2005. — 492 с.
2. Немець Л. Н., Сегіда Е. Ю., Немець К. А. Регіональні проблеми стійкого розвитку: навчальний посібник для самостійної роботи студентів. — Харків, 2013. — 72 с.
3. Омаров Шахін Анвер огли. Концепція стійкого розвитку в законодавстві України й країн світу та практика її впровадження // Бізнес Інформ. — 2014. №12. С. 85-95.

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ЯК ШЛЯХ ДО НАБЛИЖЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Калюжна В. С., студентка 2 курсу магістратури

Науковий керівник: к.х.н., доц. Маслош О. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

За останні роки питання енергоефективності в нашій країні набирає оберти. Більш того, воно визнано «пріоритетом нації». Рациональне використання енергетичних ресурсів важливо як для приватного бізнесу, так і для звичайних людей. Загальновідомо, що підвищення енергоефективності дозволяє країнам долати тиск, який на них чинить залежність від енергоресурсів, вирішувати питання ненадійності енергопостачання, нерівності, високих цін і рахунків за енергоресурси, а також екологічної шкоди і збитків здоров'ю [1].

У всіх розвинених країнах під поняттям енергоефективність розуміється рациональне застосування енергетичних ресурсів. Необхідні умови для оптимізації енергетичного забезпечення виробничого процесу підприємств, коли використовуються значно менша кількість енергії ніж до впровадження оптимізуючих норм, повинен створювати уряд країни. Крім того данні міри позитивно впливають на екологію, що є незмінним плюсом. В Україні термін енергоефективність часто підмінюється енергозбереженням. Останнє має на увазі під собою тільки збереження енергії і прагнення до мінімізації її споживання. Ефективне ж використання ресурсів дозволяє максимально їх витратити при скороченні витрат, витягуючи всю можливу вигоду [2]. Використання енергозберігаючої лампочки є досить яскравим прикладом енергоефективності в дії. Адже така лампочка денного світла зазвичай використовує в 5 разів менше електроенергії, ніж звичайна лампа розжарювання, виробляючи при цьому освітлення того ж рівня [1].

Незважаючи на те, що про ефективне використання енергії в нашій країні заговорили відносно недавно, для світу в цілому ця ідея вже не нова. Лідером в цьому напрямку є Німеччина, яка втілює енергоефективність в життя приблизно з 70-х років минулого століття на рівні уряду. Перші заходи не можна назвати системними, однак навіть завдяки їм вдалося домогтися багато чого. У період з 1990 по 2006 рік енергоефективність росла майже на 2% щорічно, і зараз Німеччина витрачає менше 7 ГДж на виробництво 1 тис. Євро ВВП. А це означає, що по енергоефективності країна може вважатися однією з провідних світових держав. Особливу увагу у Німеччині завжди звертали на промислові підприємства і будівлі, адже саме вони споживають левову частку енергії. Велика частина альтернативних генеруючих потужностей в Німеччині - це фотоелектричні батареї і вітряні електростанції, розташовані на суші і на морі. Завдяки державним субсидіям, сонячні панелі може собі дозволити будь-який власник невеликої нерухомості. Зростання приватних генеруючих потужностей підтримується ще й тим, що будь-який власник сонячної батареї або вітрогенератора може виступити продавцем електроенергії на відносно вільному ринку. На практиці це означає, що «зелену» електрику можна здати в мережу і отримати за це гроші, що поки, на жаль, не розповсюджено в Україні [4].

Звичайно, відмінностей між Україною та Німеччиною досить багато. Вони і в фінансових можливостях, і в більш ранній орієнтації на сталий розвиток. Але якщо Німеччина з її традиціями економії відкрила у себе такий величезний потенціал для енергоефективності та використання альтернативних джерел енергії, то Україна, яка має більш потужній природній потенціал має всі можливості для швидкого

впровадження і дію енергоефективності. Так, Кабінет Міністрів України в 2015 році розробив Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року, в якому були зазначені конкретні кроки для підвищення енергоефективності країни [5]. Також в проекті бюджету країни на 2019 рік закладено 1,6 мільярдів гривень для Фонду енергоефективності, який стане інструментом для впровадження енергоефективних заходів в багатоквартирних будинках і 400 млн.грн - на урядову Програму з енергоефективності [6]. Паралельно буде працювати програма з енергоефективності ІQ-енерджі від ЄБРР і урядова програма "теплих кредитів", яка, ймовірно, буде поширюватися також на бізнес. Крім того, очікується, що в 2019 році буде прийнятий закон про енергоефективність, який дозволить впроваджувати енергоефективні заходи на підприємствах, в сфері транспорту та постачання газу [3]. Так само Європейський Союз готовий надати другий транш фінансової допомоги в розмірі 54 млн євро на підтримку Фонду енергоефективності [7].

Використання можливостей задля енергоефективності на практиці фактично означає збереження природних ресурсів, поліпшення екологічної ситуації та економії грошей, що є запорукою до високих економічних показників країни на шляху до сталого розвитку.

Література

1. Що таке енергоефективність? [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://dtek-kem.com.ua/shco_take_energoeffektivnist

2. Енергоефективність та енергозбереження: де ховаються переваги для бізнесу? [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ageyenko.ua/business/2017/09/04/energoeffektivnost-i-energoberezhenie-gde-skrывajutsja-preimuschestva-dlja-biznesa/>

3. Щорічні втрати України через низьку енергоефективності - \$ 1,5 мільярда – МЕРТ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.ukrinform.ru/rubric-economy/2538061-mert-ezegodnye-poteri-ukrainy-izza-nizkoj-energoeffektivnosti-15-milliarda.html>

4. ЕНЕРГОЕФЕКТИВНА НІМЕЧЧИНА ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.unido-russia.ru/archive/num3/art3_6/

5. Про Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1228-2015-%D1%80>

6. На Фонд енергоефективності в проекті бюджету Кабмін заклав 1,6 мільярда [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.ukrinform.ru/rubric-economy/2538313-na-fond-energoeffektivnosti-v-proekte-budzeta-kabmin-zalozil-16-milliarda.html>

7. ЄС виділить Україні 54 мільйони євро на підтримку Фонду енергоефективності [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.ukrinform.ru/rubric-economy/2540550-es-vydelit-ukraine-54-milliona-evro-na-podderzku-fond-energoeffektivnosti.html>

ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ НА ШЛЯХУ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Кобцева Д. А., студентка 2 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Швець Н. В.

Східноукраїнській національній університет імені Володимира Даля

Цілі сталого розвитку — це загальний заклик до дій, спрямованих на те, щоб покінчити з бідністю, захистити планету і забезпечити мир і процвітання для всіх людей у світі. На теперішній час майже 170 країн прийняли ці цілі як орієнтир для свого майбутнього розвитку.

Україна теж входить до цього переліку, однак наша країна поки ще робить тільки перші кроки на шляху реалізації стратегії сталого розвитку, стикаючись з різними проблемами. Успішне досягнення визначених цільових орієнтирів залежить від багатьох чинників і потребує розробки комплексу заходів та дієвих механізмів їх впровадження. Для цього необхідно вивчати досвід інших країн, які вже мають певні позитивні результати сталого розвитку. До таких країн впевнено можна віднести Німеччину.

Як відомо сталий розвиток передбачає збалансований взаємозв'язок інтересів трьох сфер суспільного життя: екологічної, економічної та соціальної.

Правильне розуміння сталого розвитку є значною конкурентною перевагою. Стала економіка живе взаємодією окреслених державою рамок та підприємницької діяльності за участю споживачів. Особливе значення має той факт, що все більше людей купуючи товар, враховують не лише ціну, бренд і якість, але також і дотримання екологічної та соціальної відповідальності в процесі виробництва та обробки продуктів. Уряд Німеччини підтримує та сприяє концепції «Корпоративна соціальна відповідальність», яка поєднує підприємництво з соціальною відповідальністю.

Успіхи німецької економіки, яка відповідає принципам зазначеної концепції, демонструють макроекономічні показники країни (табл. 1), які для порівняння зіставлені з відповідними показниками України.

Таблиця 1

Порівняння макроекономічних показників 2017 року

Показник	Німеччина	Україна
ВВП, млрд долл. США	3 684,82	109,32
ВВП на душу населення, долл. США	44 550	2 583
Рівень безробіття, %	3,8	9,4

(Складено за даними джерела [2])

З даних таблиці видно, що за всіма показниками Німеччина значно випереджає нашу країну. ВВП перебільшує ВВП України майже в 34 рази, а у розрахунку на душу населення цей показник в Німеччині більше у 17 разів. Рівень безробіття в цій країні знаходиться на природному рівні, в Україні ж у 2017 р. відмічено циклічне безробіття.

Розвинута економіка Німеччини забезпечує умови для успішного вирішення екологічних проблем країни.

У Німеччині прийнято Енергетичну концепцію, згідно з якою країна рухається до ери відновлюваних джерел енергії. Їх частка має збільшитися з 10% у 2010 році до 60% у 2050 році.

Після подій у Фукусімі Федеральний уряд прийняв рішення до 2022 року поступово відмовитися від використання атомної енергії. Замість цього планується цілковита подача енергії з вітряних, сонячних, водних і біоресурсів та постійне скорочення споживання енергії з традиційних джерел. Так, наприклад, до 2050 року має скоротитися споживання електроенергії – на 25%, енергоспоживання транспорту – на 40% (порівняно з 2005 роком).

Також Федеральний уряд має на меті суттєво скоротити викиди парникових газів, які порівняно з 1990 роком до 2050 року у результаті реалізації певних заходів, мають скоротитися на 90%. Для цього впроваджено зелений тариф – встановлений законом екологічний податок, розмір якого залежить від того, наскільки екологічно чистим є виробництво.

На тлі досягнень у вирішенні екологічних проблем, Німеччина має цікавий досвід розвитку соціальної системи. Як і в інших розвинутих демократичних державах, соціальні завдання країни належать до найбільших статей державних видатків. Майже 918 мільярдів євро в 2016 році були використані для вирішення соціальних задач, що становить 29 % ВВП. При цьому 11% витрачається на охорону здоров'я населення країни. Така політика дає певні позитивні результати. А саме, у Німеччині середня тривалість життя жінок становить 83 роки, а чоловіків - 78 років [3]. Для порівняння в Україні ці показники складають відповідно 77 та 67 років.

У центрі сталого розвитку перебуває людина, яка має право на здорове і повноцінне життя в гармонії з природою. Забезпечення цього вимагає зміни стереотипів цінностей, гуманізації суспільства, активізації соціальної політики і забезпечення соціальних гарантій населенню.

Досвід Німеччини доводить, що сталий розвиток є «двигуном» суспільного та політичного прогресу, адже може забезпечити гідне життя людині сьогодні та одночасно зберегти природний спадок для нащадків як на локальному, так і на глобальному рівнях. Для України важливо детально вивчати позитивний досвід інших країн та створювати свою національну модель збалансованого розвитку держави.

Література

1. Сталый розвиток: німецький досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://studway.com.ua/sustainable-development/>
2. Мировой Атлас Данных Кноема. Германия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://knoema.ru/atlas/Германия?compareTo=UA>
3. Новини й аналітика про Німеччину, Україну, Європу та світ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.dw.com>

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ЯПОНІЇ

Красюк В. О., магістрант 1 курсу

Науковий керівник: к.х.н., доц. Маслош О. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Питаннями економії електроенергії Україна почала займатися не так давно, коли як більшість країн світу вже тривалий час впевнено йдуть шляхом енергозбереження, використовуючи при цьому новітні технології та розробки – як в сфері споживання, так і у виробленні електрики.

Так, наприклад в 1978 році уряд Японії створив структуру - «Центр енергозбереження Японії», а в 1979 році було введено в дію Закон про енергозбереження [1]. На сьогодні, в рамках цього закону, Японія поставила за мету до 2030 року скоротити енергоспоживання на 13%, і для цього потрібно збільшувати енергоефективність на 35% [4].

Україна лише через 15 років, в 1994 році підписала подібний закон [3]. Однак прийняття цього закону не принесло успіхів, так як для впровадження новітніх технологій – зниження споживання або використання альтернативних джерел вироблення електроенергії – потрібно чимало капітальних вкладень, які витрачаються не на енергоефективність, а на імпортований газ, ядерне паливо і, з недавнього часу, на вугілля [2]. І тут постає питання не тільки в тому, щоб переходити на більш екологічні і менш затратні схеми вироблення електроенергії, а й на її раціональне використання. Мова йде не тільки про економію в промислових масштабах, а й про економію в побутовому секторі. Для сталого розвитку України в питанні енергозбереження та енергоефективності, потрібно набратися досвіду на прикладі інших, більш просунутих країн в цій проблемі.

Займаючи одне з лідируючих положень за кількістю АЕС і ядерних реакторів, до аварії на Фукусімі, Японія мала стратегію щодо збільшення до 2100 року частки атомної енергії з 10% до 60% на енергобалансі країни [6]. Однак після аварії 2011 року, ця енергетична стратегія була переглянута: прийнято рішення про скорочення залежності від атомної енергії та почати більше використовувати енергію поновлюваних джерел. Так, наприклад після землетрусу 2011 року, відразу було запущено 3 сонячних електростанції [6]. Цей «сонячний бум» продовжується і сьогодні. За цей період Японії вдалося збільшити виробництво електроенергії таким чином з 4% [6], до 24% [7]. І в складній, довгостроковій стратегії, орієнтованій на 2050 рік на додаток до плавного переходу на відновлювану енергію, взято курс і на впровадження нових технологій енергозбереження [7].

У секторі промисловості Японія досягла високих стандартів енергоефективності від впровадження інноваційних енергозберігаючих технологій. Для більш ефективного використання та збереження теплової енергії застосовуються технології когенерації, вилучення відпрацьованого тепла, більш ефективні доменні печі та котли, технологія зниження викиду теплової енергії. За результатами, показники ефективності зросли, і сьогодні Японія займає передові позиції в світі в багатьох галузях промисловості і електроенергетики [5].

Важливою сферою енергозбереження залишається побутовий сектор, в якому витрати електроенергії постійно зростають, що стимулює впровадження нових енергозберігаючих побутових приладів і обладнання. Для підвищення попиту на такі прилади та підняття продажів, ще в 2014 році уряд Японії реалізував програму, в якій за покупку енергозберігаючої техніки класу «high-end», нараховувалися «екобали». Високого зростання продажів це не викликало, проте так почалася поступова реалізація енергоефективної побутової техніки населенню [6].

В Японії економія електроенергії ведеться як у великих масштабах – на підприємствах, так і в побуті, в сферах обслуговування, навчальних закладах із застосуванням інноваційних рішень і дрібних пристроїв. У освітленні – це зберігаючі світлодіодні лампи; так звані світильники «інтелект», які відключаються, коли поруч нікого немає; прилади, які регулюють яскравість освітлення в різний час доби. Також це рішення з автоматизованого контролю яскравості впроваджено і на деяких вулицях Японії. У нових будинках відбувається постійне вдосконалення конструкцій, які підвищують енергоємність, що дозволяють більш ефективно використовувати енергію на регулювання температури [6].

Для енергопостачання в приватних будинках була розроблена спеціальна система, яка базується на встановленні різних датчиків в кімнатах, які фіксують і передають на комп'ютер необхідні дані. Система відключає світло в порожніх

кімнатах, регулює режим роботи кондиціонерів, холодильників і інших побутових приладів. Також подібні програми були розроблені і впроваджені в офісні будівлі, в готельні та ресторани приміщення, лікарняні установи. І хоч на перший погляд ці зміни здаються незначними, але за підрахунками, за весь рік споживання електроенергії в таких будинках і будівлях дозволить скоротити близько до 20% [1].

Крім установки сонячних електростанцій, в Японії зростає попит на установку сонячних панелей на даху будинків, причому за програмою уряду, третю частину їх вартості компенсує держава [1]. І не дивлячись на високу вартість фотоелементів і акумуляторів, витрати на електроенергію від цієї технології знизилися приблизно в 5 разів [7].

Важливим фактором в політиці Японії з енергозбереження – є навчання громадян щодо економії енергії. Було проведено експеримент в 200 будинках, коли громадянам запропонували відмовитись від телевізійних пультів управління, нічного підігріву води, тимчасового відключення кондиціонерів. За підрахунками, це дало економію більш ніж на 14% від звичайного використання електроенергії [1].

В сучасному світі виграють ті країни, які більш ефективно використовують енергію, але Україна продовжує лише нарощувати її генерацію і через колосальну неефективність використаних ресурсів, витрачає шалені гроші [2]. І хоч Японія не є світовим лідером з енергоефективності, Україні варто все-таки переглянути свою стратегію в цій сфері і на прикладі Японії почати впроваджувати нові технології, і таким чином довести рівень втрат енергії до норм.

Література

1. Огляд по матеріалам ЗМІ / Досвід країн Європи і Азії в енергозбереженні // Журнал Енергосвіт. – 2010. – № 5 (10). – С. 9-10.
2. Національний екологічний центр України «Енергоефективність як релігія»: [Електронний ресурс] – Режим доступу – <http://necu.org.ua/enerhoefektyvnist-yak-relihiya/>
3. Державна служба статистики України: [Електронний ресурс] – Режим доступу – <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. В чем секрет успеха Японии в сфере энергосбережения: [Електронний ресурс] – Режим доступу – <https://abctv.kz/ru/news/v-chem-sekret-uspeha-yaponii-v-sfere-energoberezeniya>
5. Японские энергоэффективные технологии: [Електронний ресурс] – Режим доступу – https://www.jase-w.eccj.or.jp/technologies-r/pdf/Japanese_Energy_Efficient-Technologies.pdf
6. Акимова В.В. Новая энергетическая стратегия Японии и развитие солнечной энергетики / Акимова В.В., Тихоцкая И.С. // Экономика и экономические науки – Ежегодник: Япония. – 2014. – С. 71-87.
7. Новая энергетическая стратегия Японии: возврат к атомной энергетике и развитие ВИЭ: [Електронний ресурс] – Режим доступу – <https://eenergy.media/2018/07/22/novaya-energeticheskaya-strategiya-yaponii-vozvrat-k-atomnoj-energetike-i-razvitiie-vie/>

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ У РЕГУЛЮВАННІ ГЛОБАЛЬНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Лаба І. З., аспірант

Науковий керівник: к.е.н., проф. Грабинська І. В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Остання глобальна фінансова криза виявила крихкість та нестабільність міжнародної фінансової системи, а також істотні прогалини фінансового регулювання та нагляду. У 2015 р. на саміті ООН з питань сталого розвитку було затверджено нові Глобальні Цілі сталого розвитку, серед яких є завдання удосконалення методів регулювання та моніторингу глобальних фінансових ринків і установ та більш послідовне застосування таких методів. У Аддис-Абебській програмі дій – ААПД (підсумковому документі третьої Міжнародної конференції з фінансування розвитку, схваленому 13 липня 2015 р.) підкреслено важливість зміцнення регуляторних рамок на всіх рівнях, з метою підвищення прозорості та підзвітності фінансових установ, а також усунення недоліків регулювання світової фінансової системи. Зазначено, що регулювання повинно сприяти стабільності, безпеці та стійкості світової фінансової системи, а також доступу до фінансування з метою сталого розвитку.

Важливим компонентом світової фінансової системи є міжнародні потоки капіталу (МПК). Вони повинні сприяти доступу до інвестиції та фінансування тих країн, які не мають достатніх внутрішніх ресурсів, приносячи як прямі, так і непрямі вигоди країнам-реципієнтам капіталу. Водночас, МПК, особливо короткострокові, зважаючи на їх волатильність та циклічність, можуть нести у собі значні ризики. ААПД акцентує увагу на якості потоків капіталу з точки зору довгострокового інвестування, що узгоджується із стійким розвитком. Головним завданням для країн, що розвиваються, є використання переваг МПК та одночасне управління ризиками. Саме тому ААПД підтримує використання відповідних заходів управління МПК.

Мета та завдання дослідження. Метою є дослідити еволюційні зміни у поглядах МВФ на процеси фінансової лібералізації та політики управління МПК у країнах, що розвиваються, та оцінити необхідність використання, рекомендованих МВФ, заходів регулювання фінансових потоків при формуванні ефективної національної політики регулювання МПК.

Методика проведення дослідження. Методика дослідження тісно пов'язана із його основною метою. У дослідженні використано загальнонаукові методи, зокрема для аналізу еволюційних змін у поглядах МВФ застосовано історичний метод; для оцінки основних положень нового інституційного погляду МВФ – методи критичного аналізу та узагальнення.

Значущість отриманих результатів полягає у можливості використання певних положень нового інституційного погляду МВФ при формуванні ефективної національної політики управління МПК у країнах, що розвиваються, зокрема і в Україні.

Позиція міжнародних організацій щодо допустимості і бажаності використання заходів регулювання МПК за декілька останніх десятиліть значно змінилася. Якщо у рамках Бреттон-Вудської валютної системи країни могли на власний розсуд обмежувати мобільність капіталу, що забезпечувало її стійкість, то Ямайська валютна система змістила акценти у напрямку більшої лібералізації і дерегулювання. Домінувало уявлення про те, що обмеження МПК стримує економічний розвиток і посилює нерівність між країнами, оскільки ускладнюється доступ до іноземного капіталу і, як наслідок, зростає вартість запозичення для одних економік (позичальників) і звужується спектр інвестиційних можливостей для інших (кредиторів).

Вже у 1990-их рр. Рада керуючих МВФ намагалася зробити вільне переміщення капіталу обов'язковою умовою членства в організації. Проте у зв'язку із спалахом Азійської фінансової кризи та критикою МВФ за реакцію на неї, пропозиція так і не була реалізована [2, с. 2]. Згодом позиція МВФ стала більш м'якою. Серед рекомендацій з'явилися такі як сповільнення темпу лібералізації операцій з капіталом та використання у крайніх випадках тимчасових цінових заходів контролю за рухом капіталу країнами з ринками, що формуються, та країнами, що розвиваються. Наступна масштабна світова фінансова криза 2008–2009 рр., характерною ознакою якої була висока волатильність МПК, знову змусила міжнародні організації, зокрема і МВФ, кардинально переглянути свою позицію щодо вільного переміщення капіталу.

У грудні 2012 р. Виконавча рада МВФ ухвалила новий інституційний погляд (*institutional view*) [3] щодо фінансової лібералізації і політики управління МПК. Згідно із новим поглядом МВФ лібералізація руху капіталу залишається незмінною довготерміною метою, водночас враховуються можливі негативні її наслідки для економіки. МВФ визнає, що МПК, разом із численними перевагами, несуть у собі ризики, які лібералізація може лише посилити, якщо країна не досягла належного рівня фінансово-інституційного розвитку. Відсутність якого залишається основною слабкою більшістю, країн, що розвиваються. Прискорена фінансова лібералізація при недостатньому рівні розвитку фінансових інститутів може стати чинником як фінансових, так і макроекономічних диспропорцій, тому швидке зняття бар'єрів є помилкою. МВФ рекомендує проводити лібералізацію поступово і послідовно, враховуючи особливості кожної окремої економіки у різні проміжки часу. Уряд кожної країни повинен сам обирати відповідний темп лібералізації, враховуючи макроекономічну ситуацію, стан фінансового сектора, його розвиток і стійкість, а за певних обставин, задля уникнення надмірного притоку короткострокового капіталу або ж різкого його відтоку, застосовувати різноманітні заходи регулювання, у тому числі прями обмеження МПК [3, с. 12–13].

Утім, МВФ чітко зазначає, що заходи управління МПК повинні застосовуватись не самостійно, а у поєднанні з широким комплексом інших заходів макроекономічної політики. Державі потрібно активно реагувати на зміну кон'юнктури глобальних ринків капіталу і підтримувати довгострокову стійкість фінансової системи, використовуючи інструменти антициклічної грошово-кредитної і фіскальної політики, активне управління валютними резервами, а також макропруденційне фінансове регулювання [3, с. 17–19].

Відповідно до нового інституційного погляду МВФ, небезпеку становлять не МПК як такі, а їх висока волатильність. Економіку можуть дестабілізувати як хвилі притоку капіталу, так і хвилі його відтоку. Значний приплив капіталу може призвести до швидкого поцінування національної валюти і перегріву економіки, а різкий його зворотній рух веде до стрімкого знецінення національної грошової одиниці і створює загрозу повномасштабної фінансової кризи.

МВФ також справедливо зазначає, що помітний вплив на обсяг і волатильність МПК має політика країн його походження [3, с. 22]. Саме тому країни з розвинутою економікою повинні усвідомлювати потенційні ефекти переливу (*spillover effects*) своєї економічної політики і сприяти ефективності регулювання, впровадженого країнами-рецепієнтами капіталу. Утім новий погляд МВФ має лише рекомендаційний характер, саме тому, як країни-донори, так і країни-рецепієнти капіталу, досі можуть вільно, на свій розсуд впроваджувати політику щодо регулювання фінансових потоків (Стаття VI Статей Угоди МВФ) [4, с.20]. Більш того, МВФ визнає, що окремі країни

не зможуть скористатися його рекомендаціями, у зв'язку із участю в інших міжнародних організаціях, торговельних або інвестиційних договорах. Адже застосування заходів управління МПК може суперечити зобов'язанням країн-членів МВФ відповідно до інших міжнародних угод, якщо в них не передбачено спеціальних захисних заходів (*safeguards*), сумісних з позицією МВФ [3, с.42].

Втім низка положень нової інституційної позиції все ж зазнала критики. Серед недоліків, зокрема, виділяють те, що МВФ продовжує наполягати на кінцевій лібералізації МПК, незважаючи на брак емпіричних і практичних доказів на її підтримку. Сьогодні все більше дослідників [5] заперечують наявність стійкої кореляційної залежності між ступенем лібералізації операцій з капіталом та економічним зростанням, особливо в країнах, що розвиваються. Згідно з дослідженнями МВФ країни, які використовували управління потоками капіталу були в числі тих, що найменше постраждали від світової фінансової кризи.

Критикують МВФ також за вимоги щодо заходів управління МПК, а саме за їх тимчасовий і не дискримінаційний характер. Фахівці [1, с. 11] зазначають, що для того, щоб управління МПК було частиною антициклічної макроекономічної політики, країна повинна мати змогу використовувати його на постійній основі. Інвестори з легкістю вчаться обходити заходи регулювання, тому вони повинні бути динамічними інструментами. Це вимагатиме постійного моніторингу ринку, уточнення і виправлення. А дискримінаційний характер щодо резидентів чи нерезидентів закладений вже природою заходів регулювання МПК і полягає у різних вимогах до активів, номінованих у вітчизняній чи іноземній валюті.

Таким чином, критики нового інституційного погляду стверджують, що незважаючи на істотні зміни, МВФ все ж не йде в ногу з розвитком економічного мислення й недостатньою мірою враховує практику і досвід окремих економік, особливо країн, що розвиваються.

Отже, чергові кризові явища та економічні потрясіння зазвичай заставляють не лише уряди, а й фахівців міжнародних організацій переоцінити свої знання та досвід щодо розвитку окремих економічних явищ та процесів.

Так, коли глобальна фінансова криза 2008–2009 р. поставила під сумнів переваги вільного переміщення МПК, МВФ не лише офіційно заявив про зміну своєї позиції, але й на практиці, починаючи з 2009 р., почав значно частіше рекомендувати країнам, що розвиваються, застосовувати заходи управління фінансовими потоками.

Література

1. Gallagher K. P. IMF's New View on Capital Controls / Kevin P. Gallagher, Jose Antonio Ocampo. // *Economic and Political Weekly*. – 2013. – Vol. XLVIII, №12. – P. 10–13.
2. Gallagher K. P. *Regulating Capital Flows in Emerging Markets: the IMF and the Global Financial Crisis* / Kevin P. Gallagher, Yuan Tian. – Boston University-Global Economic Governance Initiative (GEGI) Working Paper. – 2014. – 33 p.
3. International Monetary Fund. *The liberalization and Management of Capital Flows: An Institutional View*. / International Monetary Fund. – Policy Survey Paper, 2012. – 48 p.
4. International Monetary Fund. *Articles of Agreement*. / International Monetary Fund. – IMF Publication Services, 2016. – 127 p. – Available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/pdf/aa.pdf>.
5. Korinek A. *The New Economics of Prudential Capital Controls: A Research Agenda* / Anton Korinek. // *IMF Economic Review*. – 2011. – Vol. 59, №3. – P. 523–561

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ НА ВІДЧУТТЯ ЩАСТЯ НАСЕЛЕННЯМ

Мосійчук Д. О., студент 2 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Хандій О. О.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Щастя – це дивовижний феномен людського суспільства, емоційний стан людини, при якому вона відчуває задоволення своїми життєвими факторами.

Відчуття щастя є доступним не для кожного українця. За даними опитування Київського міжнародного інституту соціології 2018 року [1], щасливими себе відчувають всього 63 % людей, 20 % відчувають часткове задоволення, а 17% зовсім не відчувають себе щасливими. На сьогодні за індексом щастя Україна посідає 138 місце із 156 країн світу, що є дуже низьким показником щастя в Європі [2].

Самим щасливим є населення Фінляндії, Норвегії, Данії, до десятки країн - «щасливчиків» належать Ісландія, Швейцарія, Нідерланди, Канада, Нова Зеландія, Швеція та Австралія [3]. Скандинавські країни сприяють задоволенню кожної людини шляхом соціальної підтримки, забезпечення прав і свобод громадян, досягнення свободи від корупції, гідної оплати праці. Тому навіть відносно бідні та інституційно слабкі країни мають більш щасливе населення ніж інші сильні та розвинуті країни.

У скандинавів є таке поняття, - хюгге – це слово в перекладі з норвезького означає «Гарний настрій». В житті скандинавів «хюгге» відіграє велику роль. Як уточнює датський вчений Майк Вікінг, щоб бути щасливим, людині достатньо бути дома зі своєю родиною, тими людьми, які кохають тебе і яких кохаєш ти, та відчувати спокій та захищеність від навколишнього світу [4]. Так датчанам вдається бути щасливими. Вони вважають свою оселю містом для спокою та спілкування, займаються облаштуванням своєї оселі по-особливому. Спілкування з іншими людьми, є не тільки головною частиною хюгге, а й головним елементом щастя. Тому на першому місці для них стоїть не робота та гроші, а спілкування зі своєю родиною та друзями.

На основі дослідження, проведеного у 2018 році американським інститутом громадської думки, самою найщасливішою країною у світі стала Фінляндія [5]. Хоча фіни й дивуються тому, що вони найщасливіші люди світу, вони не мають жодного секрету. Вони самі звичайні люди, які також: ходять на роботу, займаються своїми справами, відпочивають та заводять сім'ї. Вони вважаються самими щасливими тому, що вони мають усе для свого внутрішнього задоволення: гроші, можливості, підтримку. Усі їхні потреби виконуються частково за рахунок держави та частково за власний рахунок.

За результатами дослідження Київського міжнародного інституту соціології [6] було виявлено, що в Україні молодь більш щаслива, ніж люди похилого віку, з підвищенням віку рівень щастя падає. Також рівень щастя залежить від рівня добробуту та матеріального становища кожної людини. Кожна людина, щоб бути щасливою, потребує родину та дітей, можливість на відпочинок та на якісне лікування.

Населення самих бідних країн світу відчуває себе більш щасливим, а їх країни посідають куди вищі міста в рейтингу щастя, ніж Україна. Чому ж Україна на такому низькому місці? Україна не належить до найбідніших країн, багата природними

ресурсами, має вигідне економіко-географічне розташування, але більша частина українців не вважає себе щасливими... Напевно, тому що українцям не вистачає доброчесності та щедрості по відношенню до інших громадян України. Багато українців відчувають скрутне матеріальне становище та не відчувають захищеності, на Сході ведуться бойові дії, кризовий стан економіки впливає на зростання рівня безробіття. Це відіграє величезну роль у відчутті українцями цього невідомого відчуття щастя.

Для підвищення якості життя українців вкрай необхідно створити умови для гідної оплати праці, для підвищення кваліфікації, оновлення знань працездатного населення, скорочення безробіття. Забезпечення гідних умов життя у кожному населеному пункті, створення умов для самореалізації кожної людини позитивно вплине на зростання відчуття щастя. Підвищення культури на національному, регіональному особистісному рівні із залученням усіх соціальних інститутів дозволить знизити рівень корупції.

Самим українцям необхідно бути більш доброчесними та щирими; зміцнювати свої соціальні контакти та підвищувати громадянську активність. Громадськості треба зосередити свої сили на збільшенні майданчиків, які можуть стати діалоговою платформою; реалізовувати заходи, спрямовані на соціальну згуртованість та рівень довіри до оточуючих людей; розвивати соціальний та культурний капітал. Так українці знайдуть свій шлях до щастя та радісного життя.

Література

1. Відчуття щастя українців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29389793.html>
2. Українці втрачають відчуття щастя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/29099224.html>
3. Всесвітній рівень щастя. Україна – 138-ма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ua.censor.net.ua/news/3056218/nayischaslyvishi_lyudy_jyvut_u_finlyandiyi_oon_in_fografika
4. Рецепт щастя від скандинавів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dw.com/ru/рецепт-счастья-от-скандинавов/a-36663966>
5. Найщасливіша країна світу – Фінляндія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-tra-44525368>
6. Найбільш щаслива молодь [Електронний ресурс].- Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/1514760-v_ukraini_naybilshe_shchasлива_molod__sotsiologi_1841738.html

ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ У ПРОСУВАННІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Павлова А. Ю., студентка 6 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Салогубова В. М.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

На сучасному етапі цивілізаційного розвитку широкого визнання набула концепція сталого розвитку, що забезпечується системою взаємоузгоджених управлінських заходів за економічним, соціальним та екологічним (природоохоронним) вимірами, спрямованою на формування суспільних відносин на

засадах довіри, солідарності, рівності поколінь, безпечного навколишнього середовища [1].

Основою сталого розвитку є невід'ємні права людини на життя та повноцінний розвиток. У економічно розвинених європейських країнах розбудовано власну модель економіки, становлення якої відбувалось під впливом історичних традицій [1].

З 1992 року Україна офіційно підтримує популярну на Заході концепцію сталого розвитку (англ. sustainable development) – збалансованої взаємодії суспільства і природи. Політична частина Угоди про асоціацію з ЄС поставила перед Україною низку завдань, одне з яких – визначення орієнтирів і пріоритетів розвитку країни. Тому саме зараз необхідно усвідомити роль сталого розвитку та звернутися до досвіду успішних у ньому країн – наприклад, Німеччини.

Німеччина використовує національну стратегію сталого розвитку з 2002 року. Незважаючи на зміни влади, вона лишається одним з керівних принципів політики Федерального уряду.

Напрямок стратегії визначають чотири директиви: рівноправність поколінь, якість життя, соціальна згуртованість, міжнародна відповідальність. Концепція управління сталим розвитком у Німеччині [2]:

1. 10 правил управління розкривають суть керівного принципу й узагальнюють вимоги до сталого розвитку.

2. Ключові індикатори (21 галузь, 38 кількісних цілей – визначають масштаб необхідних дій і грають важливу роль при контролі результатів).

3. Безперервний моніторинг – регулярні звіти про хід реалізації. Кожні два роки Федеральне статистичне відомство проводить незалежні аналізи під власну професійну відповідальність і публікує звіт про стан індикаторів сталого розвитку.

4. Звіт про реалізацію стратегії (кожні 4 роки): оцінює хід реалізації стратегії, містить перелік заходів, спрямованих на досягнення поставлених цілей, і вдосконалює стратегію. Так забезпечується широка участь громадськості вже на ранній стадії.

5. Перевірка відповідності принципу сталого розвитку (зв'язок між стратегією та законодавством).

Актуальні завдання сталого розвитку у Німеччині [2]:

1. Фіскальна сталість. Центральною метою Федерального уряду Німеччини є об'єднання державних бюджетів. Задеклароване в Основному законі положення про обмеження зростання державної заборгованості робить важливий внесок у довготермінове забезпечення дієздатності держави. Окрім цього, були внесені поправки до кількох статей Основного закону, згідно з якими для федерації та федеральних земель було встановлено нову допустиму межу заборгованості, а також створено обов'язковий національний пакт стабільності.

2. Стала господарська діяльність. Уряд Німеччини підтримує та сприяє концепції «Корпоративна соціальна відповідальність», яка поєднує підприємництво з соціальною відповідальністю.

3. Клімат та енергетика. Прийнявши Енергетичну концепцію, Німеччина ще у 2010 році обрала шлях до ери відновлюваних джерел енергії. Зокрема, Федеральний уряд має на меті скоротити викиди парникових газів, порівняно з 1990 р.:

до 2020 року – на 40%;

до 2030 – на 55%;

до 2040 – на 70%;

до 2050 – на 80-95%.

Запорукою успіху широкого впровадження відновлювальних джерел енергії в Німеччині є встановлений законом зелений тариф – екологічний податок, розмір якого залежить від того, наскільки екологічно чистим є виробництво.

4. Стала водна політика. Управління водними ресурсами, а також водопостачання і санітарія є пріоритетними напрямками політики Німеччини в галузі сприяння економічному розвитку.

Організація стратегічного планування у європейських країнах відбувається із застосуванням таких основних підходів: 1) стратегія розробляється урядом, фахівцями міністерств і відомств (управлінсько-плановий підхід); 2) для розроблення стратегії створюються спеціальні робочі групи з науковців та практиків у різних пропорціях (відомчо-науковий підхід); 3) стратегія розробляється інституцією, яка створена урядом (інститут, дослідницький центр, дорадчий орган, рада зі сталого розвитку тощо) (фахово-управлінський підхід); 4) стратегія розробляється із залученням всіх зацікавлених сторін, широких кіл громадськості (партісіпаторний підхід) [1].

На підставі вивчення стратегій розвитку країн ЄС можна стверджувати, що наразі не існує чітко визначених стандартів щодо структури та змісту документа, який формулює бачення розвитку країни.

Література

1. Білорус О. Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (системні маркетинг. досл.) / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. — К.: МАУП, 2005. — 492 с.

2. Сталий розвиток: німецький досвід. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <https://studway.com.ua/sustainable-development/>

ФРАНЦУЗЬКИЙ ДОСВІД МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Пейдан О. О., студент магістратури

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

В умовах переходу до ринкової економіки система управління стимулюванням праці зазнає суттєвої трансформації. По суті, ця система покликана створити новий стимулюючий механізм трудової активності персоналу на підприємствах торгівлі всіх форм власності та організаційно-правових форм діяльності.

Мотивація праці належить до числа тих питань, вирішенню яких у світовій практиці завжди приділялося багато уваги. Українська теорія і практика мотивації, як правило, завжди зводиться до оплати праці: підвищення рівня заробітної плати, премії, доплати, пільги тощо. У більшості випадків такі методи є малоефективними. Тому при формуванні систем мотивації праці на підприємствах, особливо великих, доцільно використовувати досвід зарубіжних компаній.

Над питаннями мотивації праці працювали і працюють багато економістів. Значний внесок у розвиток теорії і практики зробили відомі зарубіжні автори сучасних теорій мотивації – Ф.Тейлор, А. Файоль, Д. МакГрегор, П. Друкер, Дж. Шермерорн, Ф. Герцберг, Е. Робінс та інші.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності формування та впровадження в господарську практику оновленої мотиваційної моделі на основі французького досвіду з врахуванням особливостей й специфіки трансформаційних процесів в економіці України.

Основною метою управління стимулюванням праці є забезпечення зростання доходів персоналу та диференціації їх виплат відповідно до трудового внеску окремих працівників у загальні результати діяльності торгового підприємства.

Управління стимулюванням праці охоплює ряд послідовно виконуваних важливий етап організації стимулювання праці на тих підприємствах, де зайняті працівники різної кваліфікації і де є істотні відмінності в складності виконуваних етапів робіт:

1. Вибір форм і систем заробітної плати являє собою початковий етап організації стимулювання праці персоналу.

2. Побудова на підприємстві тарифної системи заробітної плати являє собою

3. Побудова системи додаткового стимулювання окремих аспектів трудової активності працівників покликане посилити трудове стимулювання персоналу. Ця система використовує різні форми – преміювання за поточні результати господарської діяльності; доплати і надбавки; різні одноразові заохочення за результати праці; преміальні виплати за підсумками роботи за рік та інші (соціальні виплати персоналу в різних їх формах у цю систему не входять, так як вони не пов'язані із стимулюванням праці).

4. Індивідуалізація умов матеріального стимулювання найбільш кваліфікованих працівників є одним із сучасних напрямів організації їх стимулювання, широко використовуються в зарубіжній практиці. Ця індивідуалізація забезпечується шляхом впровадження на підприємствах торгівлі контрактної форми оплати праці. Такі індивідуальні контракти укладаються з менеджерами, фахівцями і найбільш кваліфікованими робітниками (продавцями, контролерами-касирами) торгового підприємства. Як особлива форма трудового договору індивідуальний контракт характеризується максимальним урахуванням інтересів договірних сторін на основі детального визначення системи їх взаємних зобов'язань.

5. Планування коштів на стимулювання праці здійснюється в розрізі двох основних джерел формування цих коштів – витрат обігу і прибутку підприємства, що залишається в його розпорядженні. У складі витрат обігу плануються кошти на оплату праці за встановленими на підприємстві тарифних окладів, ставок і відрядними розцінками; на виплату надбавок та доплат до тарифних ставок і окладів у розмірах, передбачених чинним законодавством; на оплату щорічних і додаткових відпусток, а також навчальних відпусток; на виплату премій за поточні результати господарської діяльності.

Досвід розвинених країн [1 – 2] свідчить, що поліпшенню умов праці сприяють такі заходи:

1. Податкові пільги на засоби, які застосовуються для оздоровлення умов праці.

2. Диференціація страхових внесків залежно від частоти і тяжкості травматизму і професійних захворювань.

3. Застосування санкцій за бездіяльність власників щодо поліпшення умов праці.

Зокрема, на нашу думку, використання французького досвіду буде сприяти поліпшенню умов праці на підприємствах України.

У політиці оплати праці французьких фірм спостерігається дві тенденції: індексація заробітної плати залежно від вартості життя і індивідуалізація оплати праці. Індекси цін на споживчі товари враховуються в оплаті праці практично на всіх великих підприємствах, що відбивається в колективних договорах з профспілками. Принцип індивідуалізації оплати праці у Франції здійснюється шляхом урахування рівня професійної кваліфікації, якості виконуваної роботи, кількості внесених раціоналізаторських пропозицій, рівня мобільності працівника. Застосовують три основні підходи до здійснення принципу індивідуалізації оплати праці: 1. Для кожного робочого місця, оцінюваного на основі колективної угоди, визначаються мінімальна заробітна плата і «вилка» окладів. Оцінка праці кожного працівника здійснюється щодо виконуваної роботи, а не щодо праці працівників, зайнятих на інших робочих місцях. Критеріями трудового внеску працівника є кількість і якість його праці, а також участь у громадському житті підприємства; 2. Зарплата ділиться на дві частини: постійну, залежну від займаної посади або робочого місця, і змінну, що відображає ефективність праці працівників. Додатково виплачуються премії за високу якість роботи, сумлінне ставлення до праці і т. д. Персонал бере активну участь в обговоренні питань оплати праці в рамках спеціальних комісій; 3. На підприємствах здійснюються такі форми індивідуалізації заробітної плати, як участь у прибутках, продаж працівникам акцій підприємства, виплата премій. Індивідуальна системи оплати праці на підприємствах Франції здебільшого застосовується тільки для управлінського персоналу. Так, на агропромисловій фірмі «BSN» індивідуалізація в оплаті праці заборонена. Тільки на деяких підприємствах («HayFrans», «IBM», «ЗМ», «Hewlett-Packard») оплата праці індивідуальна для всіх працівників за рівнем продуктивності праці, ініціативою, кваліфікацією, але не більше за можливу за тарифною сіткою відповідно до посади. Також позитивно впливають на оплату праці рівень освіти, вік, стаж роботи, якість диплому [1]. У французькій моделі становить інтерес методика оцінки праці (яка, як правило, носить багатofакторний характер) і використовувані критерії. Зміст цієї методики в загальному вигляді зводиться до наступного. На підприємствах застосовується бальна оцінка ефективності праці працівника (від 0 до 120 балів) за шістьма показниками: професійні знання, продуктивність праці, якість роботи, дотримання правил техніки безпеки, етика виробництва, ініціативність. Персонал підприємства при цьому ділиться на 5 категорій. До вищої – першої – відносять працівників, які набрали від 100 до 120 балів; до другої – набрали від 76 до 99 балів і т.д. Одночасно діє ряд обмежень: до першої категорії можна віднести не менше 5 і не більше 10% працівників одного підрозділу і однієї професії, до другої – від 30 до 40%, до третьої – від 35 до 45%. У разі відсутності на роботі від 3 до 5 днів на місяць надбавка скорочується на 25%, протягом 10 і більше днів – на 100% [2]. Перевага французької моделі мотивації праці полягає в тому, що вона робить сильний стимулюючий вплив на ефективність і якість праці, служить фактором саморегулювання розміру фонду оплати праці. При виникненні тимчасових труднощів фонд оплати праці автоматично скорочується, в результаті чого підприємство безболісно реагує на кон'юнктурні зміни. Модель забезпечує широку поінформованість працівників про економічний стан компанії.

У процесі дослідження міжнародного досвіду мотивації праці необхідно приділити увагу сфері управління персоналом в Україні. На сьогоднішньому етапі розвитку мотиваційної системи не вистачає матеріальних стимулів, тому керівникам потрібно сконцентрувати увагу на оптимальному поєднанні матеріальних з нематеріальними мотивуючими елементами, які б комплексно характеризували її

оптимальну систему та взаємозв'язок між місцевими традиціями управління й корпоративною культурою. Подолавши труднощі при побудові системи управління персоналом, урахувавши особливості українського менталітету, створивши сприятливі умови на підприємстві для успішного впровадження новацій у сфері мотивації персоналу, можна переходити до виконання конкретних дій, тобто до застосування певних методів та заходів нематеріальної мотивації персоналу, що дозволить розширити можливості вітчизняних підприємств у застосуванні методів стимулювання персоналу.

Література

1. Дряхлов Н., Куприянов Е. Системы мотивации персонала в западной Европе и США // Проблемы теории и практики управления. – 2012. – № 2. – С. 83–88.
2. Дядечко Л.П. Мотивація персоналу в системі ефективного функціонування транснаціональних корпорацій // Економічні науки. – 2010. – №3. – С. 5–6.

РОЗРОБКА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У КРАЇНАХ СВІТУ

Пилипчук К. С., студентка 4 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Уніят А. В.

Тернопільський національний економічний університет

Метою дослідження є аналіз проблем розробки системи індикаторів (показників оцінки) сталого розвитку у країнах світу.

Завдання дослідження полягає у аналізі зарубіжного досвіду в процесі формування системи показників оцінки сталого розвитку.

Для початку варто зазначити, що система індикаторів сталого розвитку є важливим інструментом моделювання та оцінки рівня сталості та гармонійності людської діяльності і характеризує різні сторони сталого розвитку. Показники сталого розвитку необхідно вводити через велику різноманітність первинної інформації про економічні, соціальні та екологічні процеси і неможливість порівняння даних для прийняття подальших рішень. Тобто, якщо підсумувати, індикатори сталого розвитку є показниками його оцінки і їх характеризують як частину інформації, яка використовується для оцінки ситуації та прийняття рішень і служить для того, щоб великий обсяг первинної інформації зробити більш доступним і зрозумілим.

Як зазначають провідні економісти, показники оцінки сталого розвитку загалом створюють для того, щоб визначити основні параметри економічного, соціального та екологічного стану щодо забезпечення сталості розвитку, а також взаємозв'язок між різними типами людської діяльності та природним і культурним довкіллям. Також індикатори сталого розвитку відображають функції довкілля та природно-ресурсної бази щодо процвітання та сталості людської діяльності, вплив економічної діяльності та процесу індустріалізації на довкілля, і, звичайно, ефективність заходів щодо обмеження негативного антропогенного впливу або пом'якшення збитків довкіллю.

Якщо розглядати стратегію сталого розвитку європейських країн, вона заснована на тому, що уряд зобов'язався підтримувати стабільне виробництво і високий рівень споживання, забезпечувати дотримання гарантій соціальної рівноправності та стале використання природних ресурсів. Цікавим фактом є те, що в

основу стратегії сталого розвитку країн Європейського Союзу покладені ініціативи, пов'язані з інтеграційною політикою в економічній, соціальній і екологічній сферах, що дозволяють комплексно вирішувати екологічні проблеми шляхом зниження ресурсоемності валового випуску і соціальні - за рахунок зростання зайнятості.

Перейдемо безпосередньо до розробки систем індикаторів сталого розвитку, і зазначимо, що нею займаються такі міжнародні організації, як Організація Об'єднаних Націй та її різні структурні підрозділи, Всесвітній банк, Європейська Комісія, Комітет екологічного моделювання (ISEM), Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), Науковий комітет з проблем навколишнього середовища (SCOPE) та багато інших. Також необхідно сказати, що у світі використовують різні підходи до оцінки сталості розвитку, це можуть бути інтегральні індекси або системи індикаторів сталого розвитку. Щодо інтегральних індексів розвитку, найвідомішими з них є такі, що враховують екологічний та соціальний складники, наприклад: Показник дійсних заощаджень, Екологічно адаптована внутрішня продукція, Індекс розвитку людського потенціалу ІРЛП, Індекс екологічної стійкості, Дійсний показник прогресу[1, с.162].

В процесі нашого дослідження ми виявили, що результатом розробки показників оцінки сталого розвитку є зручний інструмент швидкого аналізу напрямку розвитку, а отже, можливість коригувати дії держави й суспільства, особливо в галузі використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища. На жаль, у зв'язку зі складністю розробки таких індикаторів сьогодні у світі немає жодного загальноприйнятого показника сталості розвитку.

Проте є загальноприйнятим, що системи оцінки сталого розвитку формують за декількома різними принципами. Зазвичай країни обирають один із розроблених міжнародними організаціями типів систем індикаторів, ґрунтуючись на національних пріоритетах і цілях розвитку, та додатково розробляють власні набори індикаторів. Для прикладу у Німеччині система оцінки сталості розвитку є невід'ємною частиною програми реалізації національної стратегії сталого розвитку та поєднана в єдине ціле з правилами управління та цілями стратегії. Загалом у Федеральній Республіці Німеччині використовується 38 індикаторів сталого розвитку, які об'єднані у 4 групи: рівноправність поколінь, якість життя, соціальна згуртованість та міжнародна відповідальність[2, с.99].

У Стратегії сталого розвитку Великої Британії представлено систему оцінки сталості розвитку, яка базується на 68-ми індикаторах. Не всі показники оцінки мають конкретні числові рамки. Щорічні оцінювання та звітування про прогрес у досягненні цільових показників за індикаторами сталого розвитку використовуються для коригування політики.

Система індикаторів сталого соціально-економічного розвитку Республіки Білорусь побудована за ієрархічним принципом, основним пунктом в якому є визначення порогового значення, нижче якого не можна опускатися, інакше відбудуться незворотні процеси і система може бути зруйнована. До вищезазначеного принципу також відносять фактичне значення індикатора, його вагу у всій стратегії сталого розвитку, що показує його вплив на інтегральний показник та державний орган управління чи неурядова організація, які відповідають за регулювання індикатора. Основними показниками-індикаторами сталого соціально-економічного розвитку Республіки Білорусь є такі показники як: запаси за видами корисних копалин, індекси утворення відходів виробництва, індекси використання відходів виробництва, індекси накопичення відходів виробництва та споживання, індекси

викидів шкідливих речовин у повітря, індекси викидів стічних вод. Основні індикатори є кількісно вимірюваними та порівнюваними у динаміці, вони забезпечують можливість порівняння аналогічних процесів з іншими країнами та, окрім цього, доповнюються й конкретизуються індикаторами, які характеризують розвиток основних компонентів системи сталого розвитку.

Отже, після проведення нашого дослідження, ми дійшли висновку, що міжнародні та регіональні організації, окремі країни накопичили значний досвід розробки, впровадження та використання індикаторів, що дають змогу оцінювати ступінь досягнення цілей на шляху до узгодженого економічного, соціального та екологічного розвитку. Цей досвід є надійною базою для розробки національної системи індикаторів сталого розвитку як обов'язкового складника Стратегії сталого будь-якої країни світу.

Література

1. Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика: у 2-х т. / Н. М. Андреева, О. М. Алимов, Є. В. Хлобистов [та ін.]; за наук. ред. Є. В. Хлобистова. – Сімферополь: Аріал, 2011. – Т. 1. – 464 с.; Т. 2. – 340 с.

2. Сталий розвиток суспільства: навчальний посібник / авт.: А. Садовенко, Л. Масловська, В. Серета, Т. Тимочко. – 2 вид. – К.; 2011. – 392 с.

ФОРМУВАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОГО ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК ШЛЯХ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Половинко А. В. магістрант 1 курсу

Науковий керівник: к.х.н., доц. Маслош О. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Україна має 15 млн домогосподарств. Половина з них розташовується у приватних будинках, а решта — у багатоповерхівках, збудованих переважно у 1960-1980 роках. При цьому саме домогосподарства в багатоквартирних будинках нині є найбільш енергозатратними. Також є 98 тис. будівель бюджетної сфери (школи, дитсадки, лікарні, бібліотеки, клуби тощо), переважна більшість з яких перебувають у незадовільному технічному стані, побудовані в часи, коли економія енергоресурсів пріоритетом ще не була. Тому без міцної централізованої ефективної структури, яка відповідатиме за таку масштабну реформу ЖКГ, не можливо досягнути сталого розвитку країни [1].

Житлово-комунальна сфера на сьогодні чи не єдина галузь народного господарства, якої не торкнулися ринкові перетворення. Вона працює за найгіршими зразками радянських часів. Несприятливі економічні та інституційні умови функціонування галузі житлово-комунального господарства (ЖКГ) України, адміністративне втручання у ціноутворення та відсутність сильної політичної волі проводити структурні реформи у секторі суттєво зменшують його ефективність.

Дві третини житла Україні побудовано до 70-х років минулого століття. Понад третину житлових будинків потребують капітального ремонту. Більше третини котлів, що забезпечують теплом багатоквартирні будинки, є застарілими і енергоємними. Газ, що сьогодні дістається Україні нелегкою ціною вилітає в повітря. Комунальна інфраструктура зношена більш ніж на 60 %. П'ята частина теплових мереж перебуває в аварійному стані. Не дивно, що за останні 10 років кількість аварій

зросла майже у 5 разів [2]. Основними проблемами, що спонукають до впровадження проектів з енергозбереження у житлово-комунальному господарстві України, на сьогодні є:

1) моральна застарілість обладнання – старі агрегати мають надто низький ККД порівняно з технікою нового покоління, виконують менше функцій тощо;

2) фізична зношеність обладнання, у зв'язку з чим неможливо підтримувати технічні параметри його роботи або гарантувати безпеку при подальшій експлуатації;

3) неефективна конструкція будівель, мереж, обладнання, що залишилися з тих часів, коли не існувало кращих технологічних рішень або вони приймалися з міркувань не енергоефективності, а дешевизни проекту та очікуваних необмежених поставок дешевих енергоносіїв у майбутньому;

4) відсутність або застарілість систем обліку, тобто належного обрахування і відслідковування витрачених ресурсів, що було традиційним для системи розподілу та використання природних ресурсів, яка існувала в радянські часи.

Для більш вдалого реформування галузі треба залучити громаду до процесу встановлення тарифів на послуги ЖКГ, шляхом проведення громадських слухань. До проведення громадських слухань мають бути залучені три сторони: фахівці, які будуть представляти інтереси громадськості, представники житлово-комунальних підприємств і представники місцевих органів влади.

Для інформаційної обізнаності й згуртованості громадськості треба створити постійно діючі комітети, до яких населення має звертатися за роз'ясненнями висновків з приводу слухань, що відбулися, та вносити свої пропозиції і скарги. Створення комітетів забезпечить підґрунтя для плідної співпраці між громадськістю, владою і представниками комунальних підприємств, а також дасть можливість реалізувати вимоги прозорості в прийнятті рішень щодо реформування ЖКГ, розвитку комунальних послуг та встановлення тарифів на них.

Лише коли кожна людина зрозуміє: куди і на що витрачаються її гроші, держава зможе підвищувати оплату житлово-комунальних послуг, щоб отримати кошти необхідні для програмно-цільової бюджетної програми з реформування галузі ЖКГ.

Література

1. Фонд енергоефективності у питаннях і відповідях [Електроний ресурс] / Де українцям взяти гроші на енергоефективність – Режим доступу: <https://energo.delo.ua/energo-government-policy/fond-energoefektivnosti-u-pitannjah-i-vidpovidjah-zvidki-ukrajn-331153/>

2. Країна відповідальних власників [Електроний ресурс] / Проблеми житлово-комунального сектора в Україні – Режим доступу: <http://www.osbbua.org/2010/07/problems-zhytlovo-komun>

ОСВІТНЯ РЕФОРМА В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ

Резанцева М. Ф., студентка 2 курсу

Науковий керівник: ст. викладач Пчелинська Г. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Євроінтеграційний курс України обумовив приєднання до ключових напрямків розвитку країн, що були ухвалені на Саміті ООН зі сталого розвитку. Оскільки одним із найпотужніших і перевірених засобів реалізації права людини на повноцінний

розвиток є освіта, то забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти, заохочення можливості навчання впродовж усього життя було обрано четвертою ціллю даного процесу [1]. Це зумовило розробку на національному рівні нових програм, проектів з модернізації системи освіти в Україні, які дозволять вирішити основні поточні проблеми в даній галузі:

1) Відірваність навчального процесу у закладах професійно-технічної та вищої освіти від потреб ринку праці та економіки в цілому. На думку фахівців результати наукових досліджень і науково-технічних розробок лише незначною мірою впливають на зростання ВВП України. Основу вітчизняної економіки становлять сировинні та низькотехнологічні галузі, що істотно знижує потенціал розвитку України як конкурентоспроможної держави.

2) Падіння якості середньої освіти. За даним українського центру оцінювання якості освіти у 2017 році ЗНО з української мови та літературі не склали 14% абітурієнтів, 19% - із математики, 13% - з англійської мови [2].

3) Деградація вищої освіти. В рейтингу «QS World University Ranking» 2016/2017 лише 6 українських університетів. Кращий, ХНУ ім. В. Н. Каразіна, зайняв 401-е місце та втратив 19 місць в порівнянні з попереднім роком.

4) Скорочення фінансування, що обумовило недостатність матеріально-технічного забезпечення закладів, зниження рівня стипендії до \$30-45, в залежності від рівня акредитації ВНЗ (в порівнянні зі \$100у 2013 році); скорочення педагогічного навантаження викладачів – в середньому з 900 до 600 годин на рік.

Тож оновлення змісту та реформа освіти України сьогодні – необхідний захід для створення якісної сучасної освіти, що буде максимально наближена до європейських стандартів. У цьому питанні надзвичайно корисним для нас може стати досвід східних земель Німеччини. Адже ця країна вже пройшла шлях реформ в освіті, що орієнтовані на компетентнісний підхід та задовольняють вимоги сучасного європейського суспільства.

Після реформ та модернізації освіти з кінця 80-х років і до сьогодні Німеччина отримала чотирихступеневу систему освіти: початкова, двоступенева середня освіта та вища. Для всіх дітей від шести років обов'язковою є дев'ятирічна шкільна освіта. Навчання в державних школах безкоштовне. Як правило, діти навчаються в початковій школі протягом чотирьох років (Grundschule). Лише в Берліні і Бранденбурзі початкова школа триває 6 років (відповідно, навчання на наступних рівнях триває менше). Заняття в усіх класах проводять за однаковою програмою. Перші два роки всі дисципліни викладає класний керівник, у цей час немає дисциплінарної структуризації – базові знання з математики, німецької мови, краєзнавства, музики і релігії викладають комплексно, у межах одного навчально-виховного курсу. Починаючи з третього класу, уроки ведуть педагоги-предметники.

По закінченні початкової школи учні отримують рекомендацію про те, в якій з трьох видів шкіл продовжити освіту: в основній школі, у реальній школі або в гімназії. Головна відмінність двох перших шкіл від гімназії в тому, що програма в них легша, а довідка про відвідування школи не дає права на вступ до вишу. Як правило, початкові класи існують у межах однієї середньої школи (Allgemeineschule), де учні, які одержали початкову освіту, продовжують навчальний курс у середній школі (з 10-12 до 16 років) і середній профільній школі (з 16 до 19 років)[3].

Зазначимо, що активні зміни в шкільній освіті викликали критику з боку майже 80% батьків. Більшість з них хотіли б повернути «стару» систему освіти, коли атестат зрілості діти здобували після 13 років навчання. У школах на рік скоротили термін

навчання, але не обсяги знань, які мають засвоїти діти, внаслідок чого, школярі не встигають усе вивчити й отримують низькі оцінки, а батьки витрачають додаткові гроші на репетиторів. Незважаючи на це, орієнтація змісту та форми навчання на індивідуальні здібності й можливості кожного учня; переведення оцінювання знань у засіб для стимулювання навчання, позитивної мотивації, впливу на особистість дозволили сформуванню системи освіти на вимогу сучасного європейського суспільства.

Підписавши в 1999 році декларацію про формування єдиного загальноєвропейського освітнього простору, Німеччина стала одним з перших європейських держав, що ввійшли в т.зв. Болонський процес [4]. Його головний принцип - це дворівнева система навчання:

1 ступінь - бакалавр (Bachelor або BA) – базові знання та методичні навички за фахом, широка професійна орієнтація. Тривалість навчання - 3-4 роки. Це перший диплом фахівця, який дає право на професійну діяльність.

2 ступінь - магістр (Master або MA) – другий диплом після додаткових 1-2 років навчання після бакалаврату або після професійної діяльності. У магістратурі акцент роблять на глибоку спеціалізацію і наукову роботу.

У ряді країн визнається і третій ступінь - аспірантура (Promotion). Німеччина входить в число таких держав. Аспірантура в Німеччині можлива тільки в університетах. Дисертація, як проведення незалежного наукового дослідження, пишеться в середньому протягом 2-4 років. Потім присвоюється ступінь Doktor (до недавнього часу аналог вітчизняного наукового ступеню «кандидат наук») - після захисту дисертації або здачі відповідного іспиту.

Основними перевагами освіти в Германії є:

1) Якість освіти - завдяки сучасній науковій базі навчання проводиться за допомогою найсучасніших і передових технологій.

2) Можливість отримання практичних знань. Німеччина є найбільш економічно сильною країною континентальної Європи, її компанії вкладають значні кошти в наукові дослідження і розробки університетів.

3) Безкоштовне навчання. Оскільки було скасовано платне навчання освіта стала більш доступною іноземцям (за умови навчання німецькою мовою).

4) Можливість навчання на англійській мові для студентів – іноземців.

5) Кар'єрні перспективи. Студенти мають можливість підробляти під час навчання і проходити практику за фахом.

Очевидно, що сьогодні українська освіта не відповідає ані сучасним запитам з боку особистості та суспільства, ані потребам економіки, ані світовим тенденціям. Саме тому реформа передбачає системну трансформацію сектору, головна мета якої – нова висока якість освіти на всіх рівнях: від початкової школи – до вищих навчальних закладів. Головним завданням освіти має бути формування свідомих, суспільно активних громадян, здатних забезпечити економічне зростання і культурний розвиток країни. У науковій сфері реформа покликана зупинити ізоляцію і стагнацію у сфері досліджень, сформуванню запит на якісну підготовку дослідників та якісні розробки в галузі фундаментальних і прикладних наук, скоротити розрив між дослідженнями та впровадженням їх результатів, інтегрувати вищу освіту й науку України в освітній та дослідницький простір Європейського Союзу.

Основні передбачувані зміни в освіті України: перехід від школи знань к компетентності; 12 років навчання замість існуючих 11; першокласників будуть навчати тільки перепідготовлені педагоги; школи стануть автономніше; академічна

свобода вчителя; прозорість фінансування; більше самоврядування; фінансова автономія вузів; практична цінність знань; ліквідація та запобігання плагіату.

Освітня реформа буде мати чотири напрями: реформу середньої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, вищої освіти та створення нової системи управління і фінансування науки. За кожним із них будуть здійснені певні заходи, спрямовані на досягнення спільної мети: перетворити українську освіту на інноваційне середовище, в якому учні й студенти отримують навички та вміння самостійно здобувати знання і застосовувати їх у практичній діяльності, а науковці мають можливості та ресурси для проведення досліджень, що безпосередньо впливатимуть на соціально-економічне становище в державі.

Під час реформування також планується впровадити нові стандарти освіти, покращити матеріально-технічну базу навчальних та наукових закладів, залучити кращих педагогічних та наукових працівників і запровадити справедливу і прозору систему фінансування галузі освіти та науки; підвищити престиж педагогічної та наукової праці.

Реалізація заявлених реформою заходів дозволить перетворити освітню та наукову галузь на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності України.

Література

1. Цілі сталого розвитку 2016-2030 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.

2. 14% українських абітурієнтів не склали ЗНО з української мови [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://gordonua.com/ukr/news/society/-14-ukrajinskih-abiturijentiv-ne-zdali-zno-z-ukrajinskoji-movi-ukrajinskij-tsentri-otsinjivannja-jakosti-osviti-250952.html>.

3. Болонский процесс на примере реформы образования в Германии [Електронний ресурс] // Время бизнеса. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.camcomp.com/bolonskiy-protsess-na-primere-reformyi-obrazovaniya-v-germanii.html>.

4. Гончарук М. Сучасні тенденції початкової школи Німеччини та їх вплив на освітні реформи в Україні [Електронний ресурс] / М. Гончарук // Нова українська школа. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://nus.org.ua/view/suchasni-tendentsiyi-rochatkovoyi-shkoly-nimechchyny-ta-yih-vplyv-na-osvitni-reformy-v-ukrayini/>

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Рябко А. В., Сергієнко Т. М., студентки 4 курсу

Науковий керівник: д.е.н., проф. Ключ Ю. І.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Сталий розвиток для України є проблема неординарна та суперечлива. Важливим завданням при розробці стратегії сталого розвитку (ССР) є врівноваження економічного та соціального розвитку при збереженні екологічної сфери країни. Саме правильно обрана стратегія стала механізмом здійснення таких завдань, що доведено прикладом багатьох європейських країн.

Існує два визначення ССР, які розроблені Організацією економічного співробітництва та розвитку та Комісією ООН зі сталого розвитку. Виходячи з цих

двох визначень можна сказати, що стратегія сталого розвитку – це інтерактивний процес для досягнення економічних, екологічних та соціальних цілей країни і є планом дій з конкретними цілями та часовими межами [1].

Основою сталого розвитку є його керованість на основі інформаційних технологій, що дозволяють спрогнозувати різні варіанти напрямів розвитку, а також прогнозувати результати. Це допомагає обрати найоптимальніші варіанти рішень. Сталий розвиток являє собою поєднання екологічного балансу, економічного процвітання та соціального прогресу, що вкупі становлять баланс між задоволенням сучасних потреб людства та захист інтересів майбутніх поколінь [2].

У 1992 році в Ріо-де-Жанейро відбулась Конференція ООН, на якій було прийнято Декларацію з навколишнього середовища та розвитку. Це був перший поштовх до розробки країнами власної національної ССР відповідно до своїх особливостей та пріоритетів, а також на основі рівня еколого-економічної ситуації. Ця конференція поставила питання сталого розвитку на перше місце для ООН [2].

Наступним масштабним заходом, що підтвердив значущість сталого розвитку, стала Конференція зі сталого розвитку Ріо+20, яка відбулась в Ріо-де-Жанейро в 2012 році. Ця конференція дала підґрунтя для подальшого розвитку країнами свої стратегій, а також стала подією десятиліття. У ході засідань були розглянуті практичні питання, серед яких посилення інтеграції трьох складових стратегічного розвитку, а також перехід до зеленої економіки.

Термін «зелена економіка» був вперше введений в обіг в 1989 році групою економістів-екологів. Для забезпечення стабільної екологічної ситуації було наголошено на необхідності сприяння соціально-економічному розвитку за умови не нанесення шкоди навколишньому середовищу. Задля цього пропонувалося підвищити ефективність та забезпечити сталий характер використання ресурсів і виробничих процесів, скоротити масштаби деградації ресурсів, зменшити рівень забруднення, а також викиди відходів підприємств [3].

Більшість країн, що досягли успіху в розробленні ССР є високорозвиненими та найбільш конкурентоспроможними країнами. Це пов'язано з тим, що реалізація концепції сталого розвитку потребує значних фінансових ресурсів. Згідно з результатами досліджень країнами-лідерами є: Австралія, Австрія, Великобританія, Данія, Ірландія, Ісландія, Канада, Люксембург, Нова Зеландія, Нідерланди, США, Фінляндія, Швейцарія та Швеція.

Показники результатів досліджень показують, що Україні слід брати приклад з цих країн у досягненні цілей сталого розвитку. З досвіду Швеції можна зробити висновок, що краще покласти відповідальність за розроблення стратегії на окремий орган чи Департамент. Також Швеція запровадила систему «управління за завданнями та результатами», що є важливим для розуміння та постановки завдань.

Для чіткого визначення ССР при великій кількості завдань та обмеженості ресурсів необхідно визначення конкретизованих пріоритетів та критеріїв для їх формування, де прикладом виступає ССР Нідерландів, що згрупована за сімома основними темами [1].

12 січня 2015 року Президент України підписав Указ про ССР «Україна – 2020». Основоположним для даної стратегії є суспільний договір між владою, підприємництвом та громадянськістю, де кожна сторона несе відповідальність. «Стратегія-2020» складається з чотирьох векторів руху: сталий розвиток країни; безпека держави, бізнесу та громадян; відповідальність і соціальна справедливість; гордість за Україну в Європі та світі [4].

Стратегія « Україна-2020» є основним документом, який визначає напрямки та пріоритети розвитку України. Стратегія спрямована на покращення не лише екологічної, а й економічної та соціальної ситуації в країні, що в майбутньому забезпечить оптимальне співвідношення між розвитком суспільства і природи.

Література

1. Данилишин Б.М. Розроблення національних стратегій сталого розвитку: корисний досвід для України. / Б. Данилишин. – 2008.
2. Сталій розвиток - стратегія людства на XXI століття [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://mozok.click/2060-staliy-rozvitok-strategiya-lyudstva-na-hh-stolttya.html>
3. О. С. Чмир „Зелена” економіка: сутність, цілі та базові принципи [Електронний ресурс] / О. С. Чмир, Н. П. Захаркевич // Економічний вісник Донбасу № 3. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/123331/9-Chmyr.pdf?sequence=1>
4. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020" [Електронний ресурс] / - 2015. - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

ПРОБЛЕМА ОСВІТИ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

Сосновська Ю. Р., студентка 5 курсу

Науковий керівник: д.е.н., проф. Дружиніна В. В.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

У світі проживає близько 650 мільйонів людей з обмеженими можливостями. В Україні їх кількість станом на 1 січня 2018 року становила 2635591 осіб [1]. Це число й далі росте. Тема стосовно проблем людей з інвалідністю у всі часи була та залишається актуальною. На жаль, на сьогоднішній день існує ряд невирішених проблемних питань, які охоплюють багато сфер нашого життя.

Про людей з обмеженими можливостями піклується держава – така думка склалася в нашій підсвідомості з часів СРСР, але держава в свою чергу не могла забезпечити для такої категорії населення навіть соціального захисту. Особи з інвалідністю були позбавлені багатьох соціальних благ на рівні зі здоровими людьми. В Україні досі спостерігаємо зневагу, забобони та страх, які протягом історії людства стримували соціальний розвиток цієї категорії членів суспільства та ізолювали їх від нього. Наразі, зі слів людей з особливими фізичними потребами ставлення до них значно поліпшується, хоча невідкладних проблемних питань залишається чимало.

Головними болісними проблемами, які заважають особам з інвалідністю почувати себе повноцінними на рівні з іншими, залишаються освіта та працевлаштування. На кінець 2017 року кількість дітей з інвалідністю у дошкільних навчальних закладах склала 9447 осіб, у денних загальноосвітніх навчальних закладах – 68714 осіб, у професійно-технічних навчальних закладах – 4828 осіб, а серед студентів вищих навчальних закладів – 13216 осіб [1]. На сьогоднішній день в Україні ситуація в сфері освіти для такої категорії людей знаходиться на достатньо низькому рівні. На початку проблемним є пошук відповідного закладу для дитини-інваліда.

Адже спеціалізованих шкіл по всій Україні дуже мало, хоча вони й фінансуються різноманітними благодійними фондами, ресурсів для відкриття нових недостатньо.

Звичайно, навчальні заклади пропонують пільги на навчання, але в цей же час не мають відповідних умов для його реалізації в школах та університетах, окремим є питання проживання в гуртожитках: відсутність ліфтів, підйомів та спусків, пандусів для пересування. Постає нова проблема – дитина з інвалідністю має гарні розумові здібності та хист до певних наук, а можливостей для саморозвитку невеликий спектр. Так залишається можливою лише дистанційна та заочна форма освіти, а звідси й менше контактів з соціумом.

Надалі перед людьми з інвалідністю постає проблема працевлаштування. Існує ряд факторів, які демонструють зменшення працюючих такої категорії громадян: невідповідність напрямів підготовки потребам ринку праці; низька конкурентоспроможність інвалідів на ринку праці внаслідок недостатньої професійної підготовки; відсутність необхідного досвіду; медичні показання і стан здоров'я шукачів роботи із числа інвалідів. Практика показує, що залучення громадян з інвалідністю до сфери праці важливе як для них самих, так і для держави, оскільки підвищується життєвий рівень інвалідів, збільшується їх платоспроможність, а також можливість самореалізації [3].

У багатьох країнах світу створені умови за яких працюючі люди з обмеженими можливостями складають в середньому половину осіб від загальної кількості людей. Так, в США працюють 29% громадян, що мають порушення здоров'я, у Великобританії – 40%, Італії – 55%, Швеції – 60%, Китаї – 80% [2]. В Україні працюючих людей з інвалідністю нараховується близько 20%, при тому, що кількість інвалідів працездатного віку становить 1,5 млн. осіб, серед яких працює майже 443 тис. осіб [1].

Як відомо, державна підтримка забезпечення прав осіб з обмеженими фізичними та розумовими можливостями в Україні здійснюється шляхом гарантованого працевлаштування, в межах законодавчо встановленого нормативу робочих місць. Однак більшість роботодавців не поспішають брати таких людей на роботу. А якщо людям з інвалідністю вдається влаштуватися, скоріше за все це низькооплачувана та некваліфікована робота – сторож, прибиральник, касир, кондуктор.

У сусідній до України Польщі багато справ робиться не тільки на папері, а й на ділі, для того, щоб люди з обмеженими можливостями могли вчитися, працювати, займатися будь-якою діяльністю. Існує система заходів соціальної підтримки. Допомога (renta) для тих, хто не може працювати, в цілому, невелика – близько 900 злотих (6500 тисяч гривень) на місяць. Ті, хто визнаний частково непрацездатними, отримують менше, близько 700 злотих (5000 тисяч гривень) на місяць. Держава намагається створювати умови для працевлаштування людей з особливими потребами. Але необхідні їм технічні засоби реабілітації (інвалідні коляски, протези, пристосування) оплачуються державою частково. Роботодавці, які беруть на роботу людей з обмеженими можливостями, і спеціально обладнують для них робочі місця, мають податкові пільги, додаткове державне фінансування. Тому працевлаштовувати таких людей часто буває дуже вигідним. Люди з обмеженими можливостями зі значним та помірним ступенем інвалідності в Польщі, користуються заходами соціального захисту, їм надається додаткова відпустка і скорочений робочий день [4].

Отже, широкий спектр проблем людей з обмеженими можливостями в Україні свідчить про необхідність посиленої і комплексної уваги з боку держави та

суспільства. Практика інших країн, зокрема Польщі свідчить, що чимала частина положень соціально-економічної політики щодо цієї категорії населення в Україні застаріла і не відповідає вимогам сьогодення, а також не узгоджується з загально визнаними міжнародними нормами і стандартами.

Необхідно робити все можливе для зміни негативних стереотипів і ставлення до людей з особливими фізичними потребами як з боку держави, так і з боку здорових людей, адже звичайний день для нас – просто черговий, а для таких людей – боротьба за виживання.

Література

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Кожна десята людина на землі – інвалід [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kobelyaki.adm-pl.gov.ua/story/kozhna-desyatalyudina-na-zemli-invalid>.

3. Заюков І. В. Проблеми та перспективи зайнятості інвалідів в Україні / І. В. Заюков, О. І. Стахов // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2015. – № 1. – С. 127–132.

4. Инвалидность в Польше [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://v-polshu-sam.ru/v-polshu-s-kartoj-polyaka/invalidnost-v-polshe.html>.

ЕКОНОМІЧНИЙ ПІДХІД ДО СТИМУЛЮВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА РІВНІ РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ

Тарасова А. Є., студентка 6 курсу

Толкачова Г. В., к.е.н., доц.

Одеська національна академія зв'язку ім. О. С. Попова

Сталий розвиток – це керований розвиток. Основою його керованості є системний підхід та сучасні інформаційні технології, які дозволяють дуже швидко моделювати різні варіанти напрямків розвитку, з високою точністю прогнозувати їх результати та вибрати найбільш оптимальний.

Економічний підхід до концепції стійкого розвитку заснований на теорії максимального потоку сукупного доходу Хікса-Ліндаля, який може бути зроблений за умови, принаймні, збереження сукупного капіталу, за допомогою якого і здійснюється цей дохід. Ця концепція передбачає оптимальне використання обмежених ресурсів і використання екологічних – природо-, енерго- і матеріало-зберігаючих технологій, включаючи видобуток і переробку сировини, створення екологічно прийнятної продукції, мінімізацію, переробку і знищення відходів.

Однак при вирішенні питань про те, який капітал повинен зберігатися (наприклад, фізичний або природний, чи людський капітал) і якою мірою різні види капіталу є взаємозамінними, а також при вартісній оцінці цих активів, особливо екологічних ресурсів, виникають проблеми правильної інтерпретації і розрахунку.

Комплекс заходів стимулюючого характеру сприятиме досягненню стану рівноважної регіональної системи і виходу із нерівноважного стану регіональної соціо-еколого-економічної системи. Під цим розуміється, що об'єктом стимулювання є сталий розвиток регіонів. Сталий розвиток – не є теперішнім станом регіональної системи, чи навіть національної. Натомість сталий розвиток регіону є перспективою, пріоритетом, до якого необхідно прагнути. Слід пам'ятати, що саме стимулюючі

інструменти впливають на прагнення системи досягти сталого розвитку регіону і вийти із теперішнього стану регіональної системи. Зрозуміло, що будь-яка регіональна система прагне не допустити стану нерівноваги, проте в силу дії різних факторів (зовнішніх та внутрішніх) починання по досягненню сталого розвитку регіону можуть бути зупинені ще на початку.

Економічна сфера розвитку регіональних систем за першооснову ставить задоволення економічних потреб. Під впливом економічної потреби, наприклад, нестачі фінансових ресурсів у регіоні, формується відповідний економічний інтерес господарюючих структур. Тобто шукається спосіб, інструмент, метод для задоволення потреби. Інтерес породжує як внутрішнє бажання задовольнити економічну потребу всередині регіональної системи (економічний мотив), так і зовнішнє (економічний стимул). Під дією стимулювання та мотивування здійснюється активна діяльність суб'єктів сталого розвитку регіону з досягнення конкретної цілі. Проте активну діяльність не так легко проводити, оскільки на шляху досягнення виникають різноманітні перепони: зовнішні (позасистемні) та внутрішні (системні). Тому, іноді доводиться чекати на впровадження активних дій до регіональної системи з досягнення економічної цілі (надходження коштів). Тобто, стимули та мотиви повинні діяти і по відношенню до суб'єктів, а не лише до об'єктів сталого розвитку регіону. У тому разі, коли економічну ціль досягнуто, автоматично система спрацьовує на зародження нової економічної потреби, що спрямована на якісне чи кількісне покращення параметрів регіональної системи.

Література

1. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика: Монографія / З. В. Герасимчук – Луцьк: Надстир'я, 2008. – 528 с .
2. Герасимчук З. В. Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія, практика: Монографія / Герасимчук З. В., Поліщук В. Г. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. – 516 с.
3. Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика / [Андерсон В. М., Андрєєва Н. М., Алімов О. М. та ін.] ; За науковою редакцією д.е.н., проф. Хлобистова Є. В. / ДУ «ІЕПСР НАН України», ІПРЕЕД НАН України, СумДУ, НДІ СРП. – Сімферополь: ІТ «АРИАЛ» 2011. – 589 с.
4. Фінансове забезпечення сталого розвитку регіонів України: міжбюджетні відносини та інноваційні інструменти стимулювання: Монографія; за науковою редакцією д.е.н., проф. Вахович І. М. – Луцьк: Волиньполіграфтм, 2014. – 331 с.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПАРТИЦИПАТОРНОГО БЮДЖЕТУ

Шкурат Ю. Ю., магістрант 2 курсу

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Білоус Я. Ю., аспірант

Луганська філія Інституту економіко-правових досліджень НАН України

З підписанням та ратифікацією міжнародних нормативних документів, таких як Міжнародний Пакт про громадянські та політичні права, Європейська Хартія місцевого самоврядування, Україна активізувала процеси щодо участі громадян в

житті держави, регулюванні питань місцевого самоврядування та наданні захисту громадянських та політичних прав.

Розбудова нової моделі управління в місті, громаді передбачає залучення громадськості до спільного управління та до розподілу коштів бюджету. Для цього необхідним є використання сучасних ті дієвих інструментів, одним з яких сьогодні є партиципаторний бюджет.

Партиципаторний бюджет (Бюджет участі чи Громадський бюджет) – демократичний процес дискусії та прийняття рішень, в якому кожна мешканець населеного пункту має змогу впливати на що витратити муніципальний бюджет. В Україні почав набирати обертів із реформою Децентралізації [1].

Вперше повний процес творення партиципаторного бюджету відбувся у місті Порту-Алегрі (Бразилія) 1989 року. Необхідно підкреслити, що більшість країн світу, незалежно від їх політичних систем, географічного розташування, історії, рівня економічного розвитку і культурних традицій, сьогодні експериментують з певними формами регіонального і місцевого управління. На підтвердження цієї тези говорить один показник: з середини 90-х років близько 80% всіх країн впровадили окремі форми децентралізації [4].

У контексті реалізації партиципаторного бюджету, як інструменту локальної демократії в Україні, корисним може стати залучення міжнародного досвіду. Розглянемо детальніше аспекти бюджету участі на прикладах Польщі та Естонії.

Реформа децентралізації, яка проходить в Україні зараз, відбулася у сусідній Польщі ще 18 років тому. Саме через це, а також через сусідство з нами й ментальну подібність, Республіку Польща ставлять за приклад для України у сфері проведення адміністративно-територіальних змін. Поляки стверджують, що, як і будь-яка інша реформа, ця теж відбувалася болюче, проте результати її проведення не змусили дуже довго чекати. Тому саме завдяки такій же зміні в нашій державі може розпочатися «українське чудо», подібне тому, яке переживає Польща [2].

Розглядаючи досвід цієї країни, необхідно відмітити, що місцева влада самостійно виявляє потреби свого населеного пункту та вирішує яким чином витратити громадські кошти. Ефективним інструментом у цьому зв'язку є розробка різноцільових проектів, до втілення яких можуть бути залучені й самі жителі населеного пункту. Це теж дає людям можливі об'єднуватися навколо ідей і проектів. У Варшаві передбачено, що коли декілька проектів стосуються одного об'єкта – то є можливість їх поєднати, тому жителі навчилися співпрацювати між собою.

На першому етапі громада складає свої проекти, а потім уряд міста визначає, чи можна їх реалізувати. Слід зауважити, що у Польщі немає партиципаторних бюджетів, які б зосереджувалися на тематичному поділі проектів. По великому рахунку, основний поділ – проекти або загальноміські, або районні, або мікс. У Варшаві проекти перевіряють працівники міської ради, ті, хто відповідає за цей напрям. Є певні критерії аналізу: ці завдання мають входити в компетенцію міста, повинні бути реалізовані протягом року, повинні мати загальнодоступний характер, відповідати бюджету в межах заявленої суми, бути реалізованими на ділянці, яка є власністю міста. Якщо це приватна територія – то має бути дозвіл приватних осіб, а також відповідати місцевим стратегіям і програмам.

Якщо необхідно внести зміни у проект то організатори контактують з автором проекту. При цьому, не залучаються додаткові експерти, якщо виникають сумніви – то проводиться повторна перевірка. Крім цього, існує процедура оскарження стосовно результатів перевірки і можна подати апеляцію. Є також формальна оцінка з

юридичної точки зору при якій працівники департаментів лише оцінюють, чи можна реалізувати проект, а не висловлюють власної думки стосовно доцільності реалізації проекту. Остаточне рішення – за місцевою громадою [3].

Під час відкритого голосування, жителі можуть голосувати за проекти до того моменту, поки затверджений бюджет буде використано у повному обсязі. Кожного року втілюється від 25 до 30 інвестиційних або культурних проектів.

Ще одним показовим та успішним прикладом впровадження партиципаторного бюджету є м. Тарту, Естонія. У лютому 2013 року було створено спеціальну робочу групу, яку очолили експерти Академія електронного урядування (eGA), а також мер міста, його заступники та представники усіх фракцій міської ради. До травня 2013 року робоча група розробила відповідну модель та сценарій впровадження бюджетного фінансування в Тарту [4].

Тарту було першим пілотним містом в Естонії, яке відкрило свій бюджет для управління ним громадянами. Бюджет участі реалізовувався відповідно до сценарію, розробленого eGA. Мешканці Тарту вирішували, як їхнє місто має витратити 140 000 євро, що складає близько 1% інвестиційного бюджету на наступний рік.

За п'ять років процес впровадження бюджету за участю протерпів змін, і сьогодні на офіційному веб-сайті міста Тарту можна ознайомитись з удосконаленим та значною мірою розширеним алгоритмом реалізації міського бюджету. Загальна сума бюджету тепер складає 200 000 євро. Для участі у процесі бюджетування, ідеї мають призвести до створення нового інвестиційного об'єкта в місті. Максимальна вартість такого об'єкта складає 100 000 євро. Тому для реалізації тепер беруться принаймні дві ідеї. Також в Естонії значна увага приділяється обговоренню ідей, що пройшли етап технічної підготовки. Мета цього етапу - суттєве обговорення ідей та їх наслідків, об'єднання та внесення змін, вибір для публічного голосування [5].

Всі ідеї, що відбираються на попередньому етапі, розміщуються на домашній сторінці веб-сайту міста для коментарів мешканців. Таким чином, авторам проектів пропонуються пропозиції щодо вдосконалення їхніх ідей, та у разі доцільності щодо об'єднання кількох подібних ідей.

Для кожної групи ідей збирається експертна група, до складу якої входять і автори ідей (один обраний групою представник), експерти відповідної групи з місцевої Ради міста, а також фахівці даної галузі з інших країн. Кожна тематична група обговорює свої ідеї та оцінює їх на основі раніше затверджених критеріїв та визначає, які ідеї з цієї групи буде представлено на загальне голосування. У результаті, на громадське голосування потрапляє до 25 ідей.

В Україні вперше бюджет участі було впроваджено в 2015 році в трьох містах: Чернігові, Черкасах та Полтаві. Сьогодні партиципаторний бюджет діє у всіх обласних центрах крім Херсона, а також у більш ніж 85 містах України. За весь час проведення партиципаторного бюджету, його загальний розмір у всіх українських містах складає близько 700 млн. грн., зокрема найбільший – у м. Київ –150 млн грн.

У 2016 році українська технологічна громадська організація SocialBoost створила онлайн-платформу «Громадський проект», що допомагає українським містам автоматизувати процес партиципаторного бюджету. «Громадський проект» існує в рамках проекту USAID. SocialBoost є технічним партнером й відповідає за розробку та інтеграцію інформаційних систем з автоматизації процесу в 46 містах України. Серед них Київ, Львів, Дніпро, Суми, Тернопіль, Краматорськ [1].

На сьогодні, запровадження інструментарію партиципаторного бюджетування в територіальних громадах України гальмується певними проблемами, зокрема

громадянською пасивністю, низьким рівнем організації інформаційно-рекламної кампанії, низьким ступенем доступності й відкритості обраних проектів, наявністю довгострокових нереалізованих проектів у територіальній громаді, надійністю підрахунку голосів та ін.

Для вирішення багатьох проблем в Україні, пов'язаних з впровадженням та реалізацією процесу партиципаторного бюджету, необхідно проаналізувати досвід тих країн світу, які вже пройшли цей етап свого громадянського розвитку. Серед позитивного досвіду, слід виокремити необхідність відкритості процесу реалізації партиципаторного бюджету, поділ проектів на групи, громадські обговорення проектів щодо допуску до голосування, варіативність способів голосування за проекти та ін.

Для українських місцевих громад використання такого інструменту локальної демократії як партиципаторний бюджет може стати початком розбудови свідомого суспільства, розвинених територій. Ефективне розпорядження місцевими коштами та ресурсами органами місцевого самоврядування разом із громадськістю стане надійним підґрунтям для сталого розвитку громад та регіонів.

Література

1. Вільна енциклопедія Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Партиципаторний_бюджет.

2. Мороз О. Досвід Польщі в рамках реформи децентралізації [Електронний ресурс] / О. Мороз. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2017/november/issue-11/article-32049.html>.

3. Бюджет участі: історія і польський досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.urbanua.org/dosvid/zakordonni-pryklady/141?fbclid=IwAR1XyvGQMCxzhFdTCkLo3TYWJC9zyGUMmcvm3L2THxt4gZphJ3cFhAXNQV4>.

4. Совместное бюджетирование города Тарту [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Академії електронного урядування (eGA). – Режим доступу: https://www.ega.ee/project/participatory-budgeting-in-tartu-ity/?fbclid=IwAR0irzElHZ0xYeVhtPWWo4oxDZSwPP_UhbuISC4lfnDWziJhE6UOxJwE5JM.

5. Народный бюджет в Тарту [Електронний ресурс] // Офіційний сайт міста Тарту. – Режим доступу: https://tartu.ee/en/participative-budgeting?fbclid=IwAR3iNePSaND-hDWyJ66OhCJV_Nxph853K-pdLMJ59VQr0PPKUjgaOT5A6h0.

**НЕЧІТКІСТЬ ВИЗНАЧЕНЬ ТЕРМІНУ "ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ"
ПРИ ДЕКЛАРАТИВНО ВИНЯТКОВІЙ ЙОГО РОЛІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ПЕРЕХОДУ ДО НОВОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УКЛАДУ**

Бородавка Н. Г., студентка 4 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Кривуля П. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Поняття людського капіталу і його теорії виникло у другій половині ХХ століття, як відповідь економічної науки на виклики часу, на формування інноваційної економіки, постіндустріального (інформаційного) суспільств. Новий уклад постіндустріального суспільства, що формується, вимагає розвиненого рівня людського капіталу. Серед усіх необхідних і достатніх чинників розвитку Саймон Кузнець – людина яка внесла значний вклад у становлення загальної теорії розвитку і людського капіталу, – виділив її у якості первинного рівня накопиченого національного людського капіталу та стверджував, що існує деяке порогове значення накопиченого національного людського капіталу, без досягнення якого перехід до наступного технологічного устрою економіки є неможливим [1].

Роль фахівців і працівників інтелектуальної праці в сучасній економіці і суспільстві колосально зросла, а роль і доля некваліфікованої праці, навпаки, знизилася і продовжує знижуватися з процесом формування економіки знань, в якій частка людського капіталу в національному багатстві в найбільш передових і розвинених країнах світу складає 80-90% національного багатства [2].

Процес заміщення фізичного і природного капіталів людським капіталом в національних багатствах розвинених країн, з великою перевагою інвестицій в людський капітал над інвестиціями у фізичний капітал, – характерна риса другої половини ХХ і ХХІ століття для розвинених країн світу, а також країн світу, що швидко розвиваються, таких як Словенія, Чехія, Естонія, Китай та інші [3].

На сьогодні існує певна множина розбіжних визначень терміну "Людський капітал", і на наш погляд це обумовлено тим, що доки ще вони усі затребувані як поняття, але не розпозначені як терміни. Не можна сказати, що люди по різному розуміють вживане позначення, обов'язково невірно його розуміють і дають неправильні визначення. В даному випадку, коли категорія тільки виникла, можна стверджувати, що майже усі визначення які їй дають, – якщо вони не є визначеннями інших термінів, звичайно, – то вони мабуть є затребуваними, але просто, швидше за все, їм ще не надали власних назв. Але з огляду на те, що вони йдуть у рамках одного загального кластеру сенсів, тобто є близько пов'язаними, то з цієї причини їх і називаються доки ще однією загальною назвою "людський капітал". Можливо, в майбутньому цей кластер буде розпозначено і отримаємо декілька пов'язаних термінів, але доки цю ситуацію слід оцінювати і тлумачити інакше.

Мета дослідження полягає у висуненні і обґрунтуванні гіпотези про необхідність ідентифікації різних інтерпретацій терміну "людський капітал" як того що має різні сенси в різних умовах використання.

Процес створення теорії людського капіталу йшов від малих масштабів об'єкту дослідження до все більших, – від індивідуального людського капіталу до

національного. Вже тільки це говорить про те, що під позначенням "людський капітал" можуть ховатися декілька значень. Теорію індивідуального людського капіталу створили Теодор Шульц (Нобелівська премія по економіці за 1979 рік) і Гері Беккер (Нобелівська премія по економіці 1992 роки). За Гері Беккером, людський капітал – це "сукупність природжених здібностей і отриманих знань, навичок і мотивацій, ефективне використання яких сприяє збільшенню доходу і інших благ". І про таке визначення можна сказати, що воно в якомусь сенсі суперечить тим твердженням, які торкаються зростаючої важливості цієї категорії: хіба не усю людську історію всі люди мали сукупність природжених здібностей і отриманих знань, навичок і мотивів, які використали в тому або іншому ступені ефективно? Усе господарювання базувалося завжди саме на цих здібностях. І природно, що при товарно-грошових стосунках ці природжені і придбані здібності дозволяли і дозволяють людям отримувати дохід? Чому ж тільки з другої половини ХХ століття слід говорити про ці здібності як про виключно важливі?

Також існує думка, що людський капітал – це сукупність знань, умінь, навичок, що використовуються для задоволення різноманітних потреб людини і суспільства в цілому. І тут також слід зазначити, що визначення є занадто загальним, щоб визнати його достатньо чітким.

У множенні визначень, що надано в різних джерелах, можна знайти і такі визначення: «людський капітал у широкому сенсі – це інтенсивний продуктивний чинник економічного розвитку, розвитку суспільства і сім'ї, що включає освічену частину трудових ресурсів, знання, інструментарій інтелектуальної і управлінської праці, місце існування і трудовий діяльності, що забезпечує ефективне і раціональне функціонування людського капіталу як продуктивного чиннику розвитку» [4]; «людський капітал – головний чинник формування і розвитку інноваційної економіки і економіки знань». Такі твердження або також загальні, або є вторинними до визначення, тобто самими визначеннями вони не є: якщо давати визначення автомобілю як транспортному засобу, то таке визначення міститиме тільки родову приналежність, але не видові відмінності; а якщо визначати автомобіль як складову предметів розкоші, то це і зовсім лише вторинне твердження, що є вказівкою на перехрещені множини, з якої сутність визначуваного терміну зрозуміти неможливо.

Також можна зустріти і іншу хибу визначення – це зведення категорії до її окремих складових, особливо до показників, які застосовують або виробляють для виміру обумовленого явища. Так відбувається з багатьма новими категоріями: ризик досі плутають з рівнем ризику, безпеку з вимірниками її чинників, стійкість з оцінками-критеріями або мірою розриву між фактичними і бажаними значеннями, і тому подібне. Те ж бачимо і відносно людського капіталу: «людський капітал (Human capital) – це міра, що представляє здатність людини приносити дохід. Людський капітал в економічній теорії розглядається як запас таких людських якостей, як знання, уміння, сила, талант, здоров'я, які формуються у весь час життя людини. Ці якості отримуються людиною не лише при народженні, але і у ході життя, шляхом навчання, фізичних і психологічних вправ, отримання досвіду і т. д.» [5]. Тобто вказана не сама здатність, про яку говорили вище, а міра цієї здатності. І хоча слід погодитися, що поява категорії також актуалізує питання розробки системи показників, яка є дієвою і застосовною до цієї категорії, але з таким ототожненням погоджуватися не слід.

Таке положення (з одного боку важливість категорії, що визнається, а з іншого боку – нечіткість і незадовільність наявних визначень) спонукає вирішити проблемну

ситуацію, що склалася. В майбутньому розв'язання такої проблеми бачиться у розпозначенні наявного кластера значень, але зараз попереднім і достатнім рішенням було б складання ієрархії інтерпретацій, подібної до тієї, яку складено в [6] для категорії "ділова репутація".

Проведений огляд дефініцій показав, що ця множина визначень не лише є нетотожними елементами, але і самі ці елементи доки ще не надають досить спеціалізованих визначень, а охоплюють занадто велику кількість явищ і вимагають дослідницьких розробок як щодо уточнюючих видових відмінностей, так навіть і щодо самої родової категорії, оскільки відносити окремих вид капіталу безпосередньо до усієї безлічі здібностей людини не вважаємо виправданим. В якості актуального завдання бачиться розробка ієрархічної моделі інтерпретацій для категорії "людський капітал".

Література

1. Корчагин Ю. А. Перспективы развития России. Человеческий капитал и инновационная экономика [Электронный ресурс] / Ю.А. Корчагин // Воронеж: ЦИРЭ, 2012. – с. 244 — Режим доступа: <http://www.lerc.ru/?part=articles&art=25&page=14> (дата звернення: 30.10.2018).
2. Ходжаниязов Э. С. Роль человеческого капитала в экономическом росте развивающихся стран // Молодой ученый. — 2016. — №12.4. — С. 62-64.
3. Мельянцев В. Счастье от ума [Электронный ресурс] // Известия. — 2000. – С. 201. Режим доступа: // <http://www.lerc.ru/?part=articles&art=25&page=14> (дата обращения: 30.10.2018).
4. Лопатников Л. И. Экономико-математический словарь: Словарь соврем. экон. науки /Л. И. Лопатников; Под ред. Г. Б. Клейнера; Акад. нар. хоз-ва при Правительстве РФ. — 5-е изд. – Дело, 2003. — 519 с.
5. Shultz T. Investment in Human Capital. N.Y., [Электронный ресурс] // London, 1971, p. 26-28.
6. Буракова Е. В. Общая модель составления программ повышения репутации предприятия и порядок выявления детерминант для частных моделей / Е. В. Буракова, П. В. Кривуля // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. Зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Вип. 19 (II). – Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2008. – С. 92-106.

ВПЛИВ ДИХОТОМІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ КУЛЬТУР НА ПОБУДОВУ ІНСТИТУТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Галгаш М. Р., студент 2 курсу

Науковий керівник: к.т.н., доц. Бірюков О. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Концепцію сталого розвитку не вважаємо певною методологією, яка вирішить проблемні питання людства та сучасної економіки, а навпаки концепцією, яка описує скоріше цільове становище використання існуючих методологій, тобто описує перехід з однієї моделі глобальної поведінки на іншу модель. Тому слід розглядати зв'язок різних існуючих методологій та їхній вплив на перехід людства до спільної моделі поведінки, яку можна було б назвати моделлю сталого розвитку. Та в пошуку таких зв'язків бачимо гіпотетичне велике значення однієї риси усіх економічних стосунків у людстві, до якої приділяють увагу багато сучасних економістів, яких відносять до інституційного та неінституційного напрямків: усі стосунки не можуть бути координовані тільки

експліцитними домовленостями, а потребують координації також і імпліцитними відносинами, бо різні види невизначеності унеможливають суто ринкові та експліцитні відносини. Цю рису бачимо головною у роботах неоінституційної економічної теорії, але її зазвичай інтерпретують як головну причину існування симбіотичної конструкції ринків та діючих на ринках фірм, які протиставляють ринковим відносинам ієрархічні. Але вважаємо, що це одnobічне ставлення, та таку дихотомію експліцитних та імпліцитних відносин слід вважати наскрізною, яка проявляє себе від стосунків націй до стосунків агентів однієї і тієї ж фірми. Саме такий погляд на стосунки у підприємстві розкриває дихотомія організаційних культур Е. Н. Коренева та П. В. Кривулі, яку запропоновано у роботі [1].

Дихотомію організаційних культур (фінансової та адміністративної) Коренева-Кривулі (яку надалі будемо називати ДОКФА), можна вважати аналогією ринкових та ієрархічних інститутів (як стверджують самі автори), з одного боку, але з іншого боку, – аналогією організмичних та механістичних організаційних структур Бернса і Сталкера, які описані у літературі з ситуаційного менеджменту та авторам цієї дихотомії також відомі, якщо дивитися на їхні інші публікації (наприклад, [2]). Таким чином бачимо, що існує давнішня тенденція виділяти імпліцитні та експліцитні відносини у внутрішньо фірмових стосунках, яку автори ДОКФА лише змогли роздивитися за різними назвами подібних відносин.

Таким чином висуваємо гіпотезу про необхідність моделювання трансформаційного процесу від одних сталих інститутів, які формують розвиток через кризисні явища, до інших сталих інститутів, які формують збалансовану модель розвитку. Але у такому переході як раз і слід враховувати необхідність використання та формування механізмів стримувань і противаг на всіх рівнях економічної системи, які для рівня підприємства виражені саме у взаємному доповненні та стримуванні фінансової та адміністративної організаційних культур, які запропоновано у концепції ДОКФА.

Література

1. Коренев Э. Н. Финансовая и административная культуры предприятия как отражение контрактационных и иерархических институтов общества / Э. Н. Коренев, П. В. Кривуля // Вісник Східноукраїнського національного університету ім В. Даля. – 2008. – № 4 (122). – С. 100-107.

2. Штапаук С. С. Ситуационные модели организационного проектирования : монография [Текст] / С. С. Штапаук, П. В. Кривуля. – Луганск : Ноулидж, 2009. – 280 с.

ЕФЕКТИВНЕ ВОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Гармаш А. С., студентка 6 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Островський І. А.

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Водні ресурси все більше стають чинником сталого розвитку, а їх раціональне використання є невід'ємною частиною національної безпеки.

Невисока ефективність водокористування, низька якість забезпечення населення питною водою, незадовільний стан водних об'єктів, що експлуатуються, є ознакою того, що господарство країни залишається на рівні розвитку, характерного

для середини минулого століття. Особливо це стосується питань водокористування. І це при тому, що, за даними Світового банку, Україна за величиною внутрішніх запасів прісної води в розрахунку на душу населення перебуває на 111 місці у світі зі 152 країни та територій [1, с. 360].

Найбільшими проблемами водокористування в Україні є: нерівномірний територіальний розподіл водних ресурсів, висока водоемність виробництва, особливості міжнародної інтеграції, нераціональне використання та забруднення водних ресурсів.

Європейський досвід управління водними ресурсами підкреслює необхідність врахування таких передумов:

- суто ринкові інструменти поєднуються з адміністративними важелями шляхом встановлення меж дії ринку;

- доступ на ринок регулюється антимонопольною політикою, з використанням ліцензування і сертифікації;

- задаються певні економічні параметри (види і ставки податків, фіксованих платежів у бюджет, податкові пільги, організаційна політика); визначаються напрями і суми витрат бюджетних коштів, стратегія інноваційної політики;

- економічний механізм водокористування базується на реалізації принципу платності і покриття всіх витрат, пов'язаних з управлінням водними ресурсами, їх розвитком та охороною.

Реалізація такого економічного механізму здійснюється у вигляді плати за всі види водокористування та відшкодування всіх необхідних витрат на утримання водного господарства в належному стані. У той же час, водні об'єкти залишаються у державній власності, що сприяє контролю з боку держави за раціональним використанням водних ресурсів та їх охороною. Відшкодування витрат водного господарства реалізується у різних формах, зокрема:

- плата за споживання певної кількості води;

- плата за одиницю водокористування (людина, користувач, зрошуваний гектар);

- плата за перевищення ліміту води;

- плата за забруднення води;

- продаж права на воду (плата за ліцензію);

- податок на підприємство, який включає плату за воду;

- акціонерне право на воду.

В Україні ледь не єдиними джерелами фінансування ресурсозберігаючих програм є державний бюджет та бюджети органів місцевого самоврядування. Але мобілізація інших джерел стає все більш актуальною.

На водоочисні заходи можуть використовуватися власні кошти підприємств і установ, зокрема на:

- реалізацію інноваційних проектів;

- розробку нормативів і стандартів;

- здійснення організаційних і культурологічних заходів;

- модернізацію виробничих проектів;

- заміну енергетичних ресурсів на екологічно чисті види енергії;

- використання відновлювальних видів природних ресурсів у виробничих цілях та заміну їх синтетичними тощо.

Суб'єкти підприємницької діяльності реалізують природоохоронні заходи за умови, якщо це вигідно і дає прибуток. Розробка відповідних засобів економічного

стимулювання та їх законодавче закріплення дали б можливість вирішувати цю проблему з урахуванням передусім екологічних пріоритетів.

Слід задіяти усі випробувані ринкові механізми із залучення приватних інвестицій на фінансування водогосподарських і водоохоронних заходів. Йдеться про розширення державно-приватного партнерства, ринкові підходи до встановлення ціни на воду і водні послуги, плату за забруднення, створення ринків води і продаж ліцензій, впровадження субсидій та стимулів для водокористувачів.

Слід зазначити, що існуюча система фіскального регулювання, використання водних ресурсів відзначається односторонністю та спрощеністю, не завжди має диференційований характер. Виходом з такої ситуації є чітке визначення стратегії і тактики подальшого розвитку водогосподарського комплексу України, розроблення і прийняття на державному рівні Концепції його вдосконалення і розвитку з визначенням цілей, завдань, шляхів та методів їх досягнення [2].

Проблема недостатнього фінансування проектів управління водними ресурсами, є дуже гострою як на національному, так і на міжнародному рівні, зокрема у зв'язку із будівництвом, відновленням, експлуатацією і технічним обслуговуванням інфраструктури водопостачання і каналізації. Істотним в цьому відношенні є підвищення ефективності використання наявних коштів і пошук механізмів для залучення додаткового фінансування, зокрема використання коштів, що виділяються державою і міжнародними організаціями, для залучення ресурсів з інших джерел, включаючи платежі користувачів води та кошти приватного сектора [3].

Література

1. Зацерковний В. І. Аналіз системи управління водогосподарським комплексом України та пошук шляхів щодо її вдосконалення // В. І. Зацерковний, Л. В. Плічко // Наукоємні технології. – 2017. – № 4 (36). – С. 358-367.

2. Рациональное використання водних ресурсів як фактор забезпечення національної безпеки України: матеріали VII Пленуму Співки економістів України та Всеукраїнської науково-практичної конференції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://seu.org.ua/wp-content/uploads/2013/12/voda.pdf> (дата звернення 26.10.2018).

3. Стратегическое партнерство по воде в целях устойчивого развития. – Компонент ВЕКЦА водной инициативы ЕС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecoaccord.org/wi/2004/Obzor%20donorov-Rus.pdf> (дата звернення 27.10.2018).

МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ У МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКАХ В ЯКОСТІ СВІТОВИХ ГРОШЕЙ

Горбас К. О., студентка 3 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Моргачов І. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Частота згадувань криптовалюти Bitcoin в друкованих та електронних джерелах зростає в геометричній прогресії. На тлі цього все більше людей прямо або побічно знайомляться з цим явищем. Bitcoin давно перестав бути сферою інтересів, а цілком міцно влаштувався в житті звичайних людей. Існує імовірність, що в

найближчому майбутньому багатьом пересічним громадянам доведеться зіткнутися з криптовалютою безпосередньо.

Метою дослідження є оцінка можливості використання крипто валюти в міжнародних розрахунках в якості світових грошей в найближчі часи.

Криптовалюта Bitcoin пов'язана з певною віртуальною платіжною системою, в якій циркулюють віртуальні гроші (біткоіни). В цій системі використовується чисто цифрова валюта, яка не має прив'язки до жодного світового банку або до економіки будь-якої країни. У неї є своя вартість (курс), що формується на основі попиту.

До основних плюсів Bitcoin можна віднести, такі його особливості:

- анонімність - інший учасник транзакції буде знати тільки вашу Bitcoin-адресу або QR-код. Інші дані не розголошуються.
- децентралізований характер системи - всі учасники мережі рівні і незалежні.
- безпека - злом гаманців, підміна даних, перехоплення переказів неможливі.
- глобальність – Bitcoin дозволяє проводити транзакції між людьми з різних країн, часових поясів.
- майнінг - існує самостійний спосіб видобутку Bitcoin, що розглядається багатьма як заробіток [1 с.24].

В системі Bitcoin існують також і мінуси такі як:

- нестабільний курс - через це потенціал Bitcoin як платіжної опції зменшується;
- шахрайство - сам Bitcoin дуже надійний, однак недосвідчені люди можуть потрапляти на схеми розлучення: фейкові обмінники, шахрайські інвестиційні проекти, віруси [5 с.204].

Зараз в світі досить низька прибутковість інвестицій, особливо в західних країнах, що підвищує інтерес до такого цікавого активу, який у 2017 році мав феноменальну прибутковість. Курс біткоіна у 2017 році - найпопулярнішої в світі криптовалюти – побив всі рекорди. Тільки за рік вартість біткоіна виросла в двадцять разів. Одна з причин зростання курсу біткоіна - великий інтерес з боку громадськості.

Аналітики вважають, що Bitcoin може знайти попит в регіонах, де уряди накладають строгі правила використання традиційних валют з інших країн.

Для тих країн і сегментів фінансової системи, де традиційні грошові послуги недостатньо розвинені, криптовалюта може стати «життєздатною альтернативою» традиційним валютам: долару США або євро.

Однак, якщо криптовалюта і отримає широке поширення, інвесторам не варто розраховувати на астрономічні доходи, подібні до тих, які недавно привернули безпрецедентну увагу до цього ринку, як, наприклад у 2017 році. Робоча гіпотеза аналітиків полягає в тому, що довгострокові доходи від криптовалюти повинні зрівнятися (або бути трохи нижче) з ростом світового реального обсягу виробництва - показником з темпами зростання в кілька відсотків. Таким чином, криптовалюту слід розглядати як актив з низькою прибутковістю або в якості захисного активу, подібного до золота або деякого іншого металу [4 с 708].

На сьогодні Bitcoin в якості оплати приймають в сотнях магазинів і сервісах. Завдяки відкритості, оригінальний код біткоіна був використаний для створення інших криптовалют. Влада України обережно оцінює перспективи криптовалюти, але все більше схиляється до позиції, що цей інструмент завоював серйозне світове визнання і не виключена його легітимізація в найближчі часи. Проте для цього необхідне глибоке законодавче опрацювання цього питання.

По своїм якостям електронні гроші здатні частково замінити або навіть повністю витіснити готівку. При цьому Центральні банки більшості країн дуже насторожено ставляться до розвитку електронних грошей, побоюючись неконтрольованої емісії та інших можливих труднощів, хоча електронна готівка може забезпечити інші переваги. Крім того, для обігу електронних грошей використовують достатньо складні технології і комерційні банки не завжди хочуть та здатні самостійно розвивати нові продукти. Повне витіснення реальних грошей з обігу та впровадження повноцінної віртуальної валюти – справа не самого далеко майбутнього.

Тепер, коли існує технологія для створення децентралізованої, повністю розподіленої валюти, сумнівів не залишається: такі системи, як Bitcoin, прийшли, щоб залишитись. Існує думка, що електронна валюта Bitcoin є праобразом валюти електронного майбутнього валютного ринку. Вже сьогодні величезна кількість операцій здійснюється за допомогою криптовалюти. Деякі аналітики впевнені, що ми стоїмо на порозі справжньої фінансової революції. Якщо розглядати на перспективу, то Bitcoin став одним з претендентів на роль нової міжнародної світової валюти.

Література

1. Беломытцева О.С. О позиции стран Евросоюза в отношении эмиссии и обращения виртуальных валют. // Проблемы учета и финансов. Национальный исследовательский Томский государственный университет. – 2015. - №1(17). – С.26-30
2. Монахов В.А. Пиринговая электронная платежная система – биткоин // Инновации в науке. 2014. - № 29. - С. 218-224
3. Пшеничников В.В., Бичев А.Н. Появление и распространение сетевых денег на примере виртуальной валюты биткоин. // Финансовый вестник. – 2013. - №2. – С.108-115
4. Сергиенко Е.С., Костина Н.Ю. Отношение к криптовалютам в различных странах мира. // Экономика и социум. – 2015. -№4(17). – С.780-783
5. Чурилова А. К вопросу о правовой природе криптовалюты.// Хозяйство и право . – 2016. - №9(476). – С.93-99
6. Федорова А.Ю. Системные риски обращения виртуальных валют: биткоин. // Научные записки молодых исследователей. – 2015. - №3. – С.42-48

ТЕХНОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ШЛЯХУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Гребенюк Т. М., магістрант 2 курсу

Науковий керівник: к.х.н., доц. Маслош О. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

АПК України — це велике міжгалузеве утворення, органічна частина економіки країни, яка включає сукупність галузей, пов'язаних між собою процесом відтворення, основне завдання якого – забезпечення продовольчої безпеки країни, оптимальних норм харчування населення України, створення експортного потенціалу сировини і продовольства [1].

Інновації стосовно АПК — це нові технології, нова техніка, нові сорти рослин, нові породи тварин, нові добрива та засоби захисту рослин і тварин, нові методи профілактики і лікування тварин, нові форми організації, фінансування і кредитування виробництва, нові підходи до підготовки, перепідготовки і підвищенню кваліфікації кадрів тощо [2].

Застосування інновацій в аграрному секторі дозволяє перетворити навіть самі несприятливі умови в справжній «оазис». Прикладами вдалого застосування інновацій є неймовірний успіх в аграрній галузі Австралії, Ізраїлю, США, Канади. В Україні ж відсоток проникнення високих технологій в агросекторі поки досить низький - близько 10-12% в порівнянні зі світовими лідерами.

До проблем інноваційного розвитку АПК України можна віднести :

1. Слабке управління розвитком технологічних ініціатив, відсутність тісної взаємодії держави і приватного бізнесу.
2. Різке зниження фінансування заходів з освоєння науково-технічних досягнень та відповідних інноваційних програм.
3. Непідготовленість кадрів.
4. Низька маркетингова робота.
5. Низький рівень платоспроможного попиту на інноваційну продукцію.
6. Відсутність механізмів, що стимулюють розвиток інноваційного процесу в АПК та ін.

Технологічні дослідження в рамках сталого розвитку АПК розвиваються в наступних основних напрямках :

- землеробство, меліорація, водне та лісове господарство;
- рослинництво та захист рослин;
- зоотехнія та ветеринарна медицина;
- механізація, електрифікація та автоматизація виробництва;
- зберігання та переробка сільськогосподарської продукції

Прикладами вдалих сільськогосподарських інноваційних технологій, що впроваджені окремими господарствами є [3-5]:

1. Коконно-рукавні зерносховища. Ця ефективна і недорога технологія дозволяє зберігати урожай в особливих герметичних коконних рукавах, що захищають зібране від хвороби і шкідників.

2. Лотково-конденсатні системи поливу. Ці технології застосовують особливі екологічні конденсатно-поливні лотки для садових і зернових культур. Вони влаштовані таким чином, що за допомогою добового перепаду температур здатні зібрати максимально можливу кількість вологи і відправляти її в кореневу систему, завдяки особливій борознистою структурі. При їх використанні потреба в поливі зменшується в середньому наполовину, а при опадах лотки збільшують кореневе гідропоживання у майже три десятка разів. Додатково лотки забезпечені непроникним для ультрафіолету покриттям, що захищає вологу від випаровування і заважає розвиватися бур'янистої рослинності.

3. «Розумна» теплиця – це система управління, яка сама контролює температуру, освітлення, готує живильний розчин для рослин і управляє поливом. Весь процес можна контролювати дистанційно зі смартфона. «Розумна» теплиця працює автономно, без втручання людини. А сама система дає можливість вести віддалений моніторинг, аналізувати процеси і прогнозувати врожайність. За словами розробника, одна людина може обслуговувати відразу кілька теплиць.

4. Керування агробізнесом за допомогою мобільного телефону за допомогою спеціальних програм телефону, планшета або ноутбука, як то управління системою поливу, отримання статистики виробництва, контроль за роботою обладнання, облік трудових ресурсів тощо.

Для того, що б технологічні дослідження втілювалися в життя необхідно:

- достатнє та своєчасне їх фінансування,

- зміцнення системи агроосвіти, підвищення її рівня,
- створення привабливих соціальних умов для залучення населення, особливо молодого, в сільськогосподарську сферу.

При виконанні такого комплексу заходів можна очікувати інноваційний розвиток агропромислового господарства.

Література

1. Воробйов Є.М. Агропромисловий комплекс України: сучасний стан та особливості // Є.М.Воробйов, Т.Ю. Гела. [Електроний ресурс] . Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/znp_khnpu_eko_2010_10_5.pdf
2. Шайтан Б.И. Инновации в АПК и роль службы сельскохозяйственного консультирования // Матер. междунар. научн-практ .конф. «Инновационная реальность в АПК: опыт и проблемы» (13-14 янв. 2005г.) – М., 2005. – С. 206-213
3. Лучшие бизнес идеи и франшизы со всего мира. [Електроний ресурс] . Режим доступу: <https://gejzer.ru/idei/selskohozjajstvennye-innovacii.html>
4. "Умная" теплица киевлянина способна прогнозировать урожайность. - Пропозиція - Главный журнал по вопросам агробизнеса. [Електроний ресурс] . Режим доступу: <https://propozitsiya.com/rozumna-teplysya-kyuanyna-zdatna-sprognozuvaty-vrozhaunist>
5. Как управлять ягодным бизнесом с помощью мобильного телефона – секреты Евгения Харлана. [Електроний ресурс] . Режим доступу: <https://east-fruit.com/article/kak-upravlyat-yagodnym-biznesom-s-pomoshchyu-mobilnogo-telefona-sekrety-evgeniya-kharlana?fbclid=IwAR27p8Nhdcttr7x2GYjOAzFNlvg0DKby9d3xUrGzkcJIUiFb9FV2byvdhME>

КАДРОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Данілевич М. Ф., магістрант

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

В умовах формування кадрового забезпечення як вирішальної передумови соціально-економічної стабілізації та його ефективного використання стає основою продуктивності національної економіки. Серед важливих причин, що обумовили ускладнення відтворювальних чинників стану сучасного кадрового забезпечення України і негативно вплинули на структуру зайнятості та якість робочої сили на підприємствах, слід вказати на недоліки структурної перебудови економіки країни. Важливою особливістю сучасних процесів є те, що підприємства майже втратили контроль за станом свого кадрового забезпечення та процесами його формування й використання.

Теоретико-методологічні й економіко-організаційні аспекти формування та використання кадрового забезпечення розглянуто в працях таких учених, як Ю. С. Алексєєв, Г. М. Басько, Г. М. Розум, О. А. Докучаєв.

Мета дослідження – визначити сутність і головні риси кадрової політики торговельного підприємства в умовах сталого розвитку.

У літературі мають місце багато різних визначень сталості та сталого економічного розвитку. Значною мірою вони є конкретизацією або уточненням визначення яке зробила Всесвітня комісія ООН із навколишнього середовища та розвитку. Сталий розвиток – це розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління і не ставить під загрозу можливість майбутніх поколінь задовольняти їхні власні потреби [3, с. 28].

Характерними рисами або факторами сталого розвитку підприємства чи організації є фінансова стабільність і позитивна динаміка у прибутковості, наявність клієнтів чи споживачів продукції або послуг, тобто джерела доходів підприємства, комфортність праці, компетентність, соціальна захищеність у забезпеченні персоналу, тобто фактори які створюють конкурентні переваги в результативності праці персоналу, позитивний вплив результатів діяльності на суспільну свідомість з точки зору охорони навколишнього середовища і споживання енергетичних ресурсів.

Кадрова політика – це «складний організаційно-економічний процес, який включає низку важливих заходів і процедур з пошуку і формування кадрового потенціалу, забезпечення умов його розвитку і вдосконалення, становлення соціальної інфраструктури тощо» [4, с. 125]. Кадрова політика вимагає: планування та оптимізації чисельності й структури кадрів, удосконалення підготовки кадрів, управління трудовим потенціалом, забезпечення умов становлення та розвитку людського потенціалу в напрямку професійного росту.

В найбільш загальному плані, як зазначає Л. А. Бирман, кадрова політика – це система заходів, спрямованих на формування інституціональних структур, відповідно до цілей та інтересів країни, для ефективного процесу відтворення кадрового потенціалу на певній фазі життєвого циклу економічної системи»; це «система правил і норм, прагнень і обмежень у взаємовідносинах персоналу і організації у цілому, за якими діють працівники у внутрішньому і зовнішньому середовищі [5, с.120].

Будь-яка організація розробляє і здійснює свою функціональну політику у тому числі й кадрову. Такий підхід характерний не тільки для приватних організацій, а й для системи державної служби. В організаціях реалізуються принципи відповідності функціональної політики і стратегії розвитку організації. Таким чином, кадрова політика – це не лише правила та норми, а також прагнення і обмеження у взаємовідносинах персоналу і організації в цілому, за якими діють всі її працівники.

В межах ефективної кадрової політики організація повинна здійснювати: кадрове планування; аналіз роботи, нормування праці й оцінка виконання; система стимулювання; «організаційна культура» (порядки, норми поведінки і трудові цінності); система заходів для адаптації нових працівників до роботи в організації і до трудового колективу [2, с. 96].

Персонал торговельного підприємства має ряд особливостей, зокрема вирізняють такі основні складові управління персоналом: наймання і відбір торгового персоналу, його навчання, контроль діяльності, мотивацію тощо. На торговельному підприємстві наймання і відбір персоналу потрібно здійснювати на основі заздалегідь розроблених критеріїв. У розробці таких критеріїв компанія орієнтується на якості, які вона хоче бачити у своїх майбутніх працівниках. Зокрема працівники повинні знати (вміти): свою компанію; товари компанії; характеристики споживачів і конкурентів; проводити ефективні торгові презентації; торгові процедури і свої обов'язки тощо [1, с. 260].

Таким чином, конкурентоспроможність і здатність до економічно росту торговельного підприємства в умовах сталого розвитку визначається якісним і продуктивним потенціалом його працівників. Розуміння підприємцями важливості ролі кадрового забезпечення у досягненні стратегічних цілей та вкладення інвестицій в людський капітал організації сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства. Ефективне управління кадровою політикою призводить до високого рівня кваліфікації персоналу, що у свою чергу сприяє виробничому розвитку і росту конкурентоспроможності підприємства.

Література

1. Мажар М.А. Вплив трудових ресурсів на конкурентоспроможність підприємства / М.А. Мажар // ВІСНИК ЖДТУ. – 2010. – С. 258–261.
2. Славгородська О.Ю. Класифікація конкурентних переваг персоналу підприємства / О.Ю. Славгородська, В.Г. Щербак // Наукові праці ДонТУ. – 2005. – Випуск 97. – С. 94–100.
3. Шубравська О. Е. Сталий економічний розвиток: поняття і напрям досліджень / О. Е. Шубравська // Економіка України. – 2005. - № 1. – С. 36–42.
4. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. – К.: Професіонал ВД, 2006. – 512 с.
5. Бирман Л. А. Управленческие решения: учеб. пос. – М.: Дело, 2004. – 208 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ПРОЦЕСУ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Дробишева А. В., магістрант

Науковий керівник: д.е.н., проф. Перерва П. Г.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Інтелектуальна власність ефективно використовується тільки, якщо їх авторам і творцям забезпечено необхідний комплекс моральних і матеріальних прав. Якщо за радянських часів винагородою був сам працю, то в даний час людей цікавить більше матеріальна сторона, виражена в наявності майнових прав на створену ними власність. Якщо в даний час більш-менш враховано авторська винагорода тільки на літературні, наукові і художні твори, то в сфері науки і техніки справа йде складніше. Покупців цікавить не сама технологія, а продукція, яка може бути виготовлена за цією технологією, переваги даної продукції. Інтелектуальна власність ефективно використовується тільки, якщо їх авторам і творцям забезпечено необхідний комплекс моральних і матеріальних прав. Якщо за радянських часів винагородою був сам працю, то в даний час людей цікавить більше матеріальна сторона, виражена в наявності майнових прав на створену ними власність. Якщо в даний час більш-менш враховано авторська винагорода тільки на літературні, наукові і художні твори, то в сфері науки і техніки справа йде складніше. Покупців цікавить не сама технологія, а продукція, яка може бути виготовлена за цією технологією, переваги даної продукції, переваги даної продукції в порівнянні з аналогічною конкурентної продукції. Тому вони змушені їхати за кордон, щоб спочатку впровадити свої розробки у виробництво, а потім при успіху запатентувати їх і отримати права на них.

Всі види інтелектуальної власності перетворюються в компонент продуктивних сил і, з'єднуючись з технікою і виробництвом, органічно вбудовуються в

відтворювальний процес. Зростає інтенсивність інноваційних процесів, скорочуються терміни створення інновацій, розробниками і споживачами стають нові учасники, змінюються їхні стосунки і функції. Це підвищує рівень відповідальності підприємця-виробника, формує конкурентоспроможний ринок і стимулює інноваційну економіку в нашій країні. Якраз цей фактор і є вирішальним при створенні об'єктивних передумов виходу української економіки із затяжної кризи.

Дослідження теорії та практики управління інтелектуальною власністю [1-10] дозволило виявити різні форми організаційного механізму комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності на промисловому підприємстві.

Сутність першого варіанту комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності в тому, що, використовуючи схему непрямой комерціалізації, ця діяльність може бути винесена за межі інноваційного підприємства і функціонально передана існуючій незалежній організації, що займається комерціалізацією об'єктів інтелектуальної власності – інноваційному брокеру. На ринку такі компанії (інноваційні брокери) вже присутні, але, як правило, комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності не є їх основною діяльністю. У такому варіанті, як правило, не досягається постійної і системної роботи з інтелектуальним потенціалом підприємства, а також не відбувається необхідних перетворень на самому підприємстві [1]. Крім того, на наш погляд, в такому вигляді організаційна схема не виконує свого основного завдання – прискорення процесу комерціалізації і підвищення його ефективності. Цей висновок підтверджується тим, що інноваційний брокер отримує зовсім новий для себе товар для подальшого збуту і практично з нуля починає його продаж. Звичайно, певні напрацювання в цього брокера є, але їх може бути зовсім замало для швидкого і ефективного вирішення поставленої перед ним конкретної задачі. Для покращення ефективності дії такого варіанту організаційного механізму комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності ми пропонуємо ввести систему ланцюгового інноваційного брокерства, яка передбачає як мінімум подвійне брокерство: пошуково-організаційне і пошуково-збутове. Між цими двома суб'єктами ринкових відносин можуть біти тісні зв'язки, а може бути і відсутність таких зв'язків. В першому випадку, як нам представляється, ефективність дій цих суб'єктів на ринку буде більш ефективною.

Зазвичай інноваційні брокери здійснюють свою діяльність на основі відповідних угод, яка зазвичай містить спеціальні умови щодо обмежень по терміну і території дії. Слід також зробити особливий наголос на тому факті, що така угода обов'язково повинна містити умови конфіденційності.

Другий варіант організації комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності – це створення функціонального підрозділу у вигляді незалежної організації, в якій підприємство є основним засновником. Поточне українське законодавство не дозволяє в повній мірі реалізувати дану форму. Даний варіант організаційної схеми комерціалізації ОІВ по своїй суті досить близький до першого, але має деякі суттєві відмінності. Зокрема, такого роду функціональний підрозділ проводить більш незалежну політику в сфері комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності і має, на нашу думку, більші комерційні можливості як за межами підприємства-розробника, так і в його складі, використовуючи, наприклад, засади інтрапренерства.

Третій варіант - це створення в складі інноваційного підприємства спеціалізованого функціонального підрозділу – центру комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. Будучи структурним підрозділом, центр контролюється підприємством (керівник відділу функціонально підпорядковується керівництву підприємства, а по статусу він може бути заступником директора підприємства) та

керується в своїй роботі внутрішніми інструкціями, правилами і загальною політикою підприємства, що є однією з переваг даного варіанту організаційної схеми комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. Крім того, весь дохід від діяльності центру залишається на підприємстві.

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок про те, що проблеми формування ринкових відносин комерційного використання інтелектуальної власності є дуже складними та актуальними в практичному застосуванні, так як від ступеня успішного вирішення цих проблем залежить можливість досягнення кінцевих позитивних результатів інвестиційної та інноваційної діяльності наукомістких підприємств. Тому вдосконалення процесів комерціалізації інтелектуальної власності дозволить високотехнологічним підприємствам стати на шлях інноваційного розвитку та підвищити рівень використання наукоємних продуктів для досягнення соціально-економічного зростання української економіки. Надзвичайно актуальними, на нашу думку, є процеси комерціалізації інтелектуальних продуктів для машинобудівних підприємств, продукція яких визначає темпи науково-технічного прогресу в машинобудуванні, а і в економіці всієї країни.

Література.

1. Перерва П.Г. Організаційні підходи до механізму комерціалізації ОІВ та проблеми їх практичної реалізації / П.Г.Перерва, А.В.Косенко // Всеукраїнський семінар з проблем економіки інтелектуальної власності : зб. наук. пр. 1-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 18 травня 2018 р. – Київ : Кравченко Я. О., 2018. – С. 122-128

2. Nagy, Szabolcs Digital economy and society – a cross country comparison of Hungary and Ukraine / S.Nagy // Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 46 (1267). – С. 174-179.

3. Перерва, П.Г. Науково-інноваційний потенціал України та сучасні проблеми його використання / П.Г.Перерва, О.В.Жегус. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Natural/vcpi/TPtEV/2011_26/statiya/Pererva.pdf

4. Перерва, П.Г. Антикризисний моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства / П.Г.Перерва, В.Л.Товажнянський // Економіка розвитку. – Харків : ХНЕУ. – 2010. – №2 (54). – С.46–50.

5. Pererva, P.G. Technology transfer / P.G.Pererva, György Kocziszky, D.Szakaly, M.Somosi Veres - Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.

6. Nagy, Szabolcs Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises / S. Nagy, P. Pererva // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матер. 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 18 травня 2018 р. – Харків : ХНАДУ, 2018. – С. 88-89.

7. Sikorska, M. Compliance service at guest services enterprises / M.Sikorska, György Kocziszky, P.G.Pererva // Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 19 жовтня 2017 р. – Полтава : ПУЕТ, 2017. – С. 389-391.

8. Kocziszky, György Reputational compliance / György Kocziszky, M.Veress Somosi, T.O.Kobielieva // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. / ред.: О.В. Манойленко. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 140-143.

9. Kocziszky, György Anti-corruption compliance in the enterprise's program [Electronic resource] / G.Kocziszky, M.Veress Somosi, P.G.Pererva // Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному

середовищі.– Кременчук, 2017. – С. 164-167. – Режим доступа: <https://drive.google.com/file/d/1r-6uz8h9jl-bCWwpPrY7esG925mrQudP/view>

10. Перерва, П.Г. Формування кон'юнктури ринку електротехнічної продукції / П.Г.Перерва, Т.О.Кобелева, Н.П.Ткачова // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка» : зб. наук. праць. Сер. : Проблеми економіки та управління. – Львів : Львівська політехніка, 2015. – № 815. – С. 118-125.

11. Nagy, Szabolcs Estimation of economic efficiency of power engineering / S.Nagy, M.Sikorska, P.Pererva // Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток : матеріали 10-ї Ювіл. Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2018 р. – Харків : ХНУБА, 2018. – С. 3-6.

12. Kocziszky, György Compliance risk in the enterprise / G.Kocziszky, M.Veres Somosi, T.O.Kobielieva // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–2017" : тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2017 р. / ред.: Є.М.Строков, О.М.Гуцан. – Харків : НТУ "ХП", 2017. – С. 54-57.

13. Перерва, П.Г. Управління інноваційною діяльністю // Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. / О.А.Старостіна, Н.П.Гончарова, Є.В.Крикавський, та ін., за ред. О.А.Старостіної. – К. : Знання, 2009. – С.461-518.

14. Nagy, Szabolcs Current evaluation of the patent with regarding the index of its questionnaire / S.Nagy, M.Sikorska, P.Pererva // Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами : матеріали 9-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 19 квітня 2018 р. – Київ : НАУ, 2018. – С. 21-22.

БРЕНДИНГ ЯК МАРКЕТИНГОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Дубинецький С. В., магістрант

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

Трансформаційні процеси, які пов'язані з реформуванням економіки України і переходом від централізованого планування до ринку, негативно вплинули на розвиток економічної ситуації в країні. Виходячи із загальної стратегії сталого розвитку і ролі кожного підприємства в життєдіяльності країни, підприємства повинні прагнути до того, щоб перетворитися на стійко функціонуючі високотехнологічні, екологічно безпечні організації, здатні забезпечувати людей необхідними благами і створювати матеріальні умови для неухильного підвищення якості їх життя в майбутньому.

Аналізу проблем сталого розвитку економіки присвячено наукові праці українських та зарубіжних авторів: О. Білоруса, М. Блауга, Б. Боулінга, В. Гейця, В. Залуцького, М. Кондратьєва, В. Коллонтая, Р. Коуза, П. Кругмана, Д. Лук'яненка, В. Лукашевича, Ю. Пахомова, Т. Туниці.

Мета дослідження – визначити головні тенденції розвитку брендингу як маркетингового інструменту забезпечення розвитку підприємства в умовах сталого розвитку економіки.

Ключовою ідеєю сталого розвитку є пошук такого співвідношення між природокористуванням і соціально-економічним розвитком, яке б забезпечило ефективне використання природних ресурсів, підтримувало б екологічну безпеку суспільства та гарантувало б необхідну якість життя і добробуту населення. Під сталим розвитком підприємства розуміють його здатність провадити економічну діяльність у кожен окремий момент часу під дією впливів зовнішнього середовища, які порушують нормальне функціонування підприємства.

Концептуальна схема забезпечення сталого розвитку підприємства як основа організування побудови соціальної відповідальності складається зі зовнішніх факторів впливу на діяльність підприємства, серед яких економічні, соціальні, екологічні та етично-правові, а також ідентичних зовнішнім – внутрішнім. Серед внутрішніх факторів впливу також виділяємо економічні, ресурсні, соціальні та екологічні обмеження, що формують місію підприємства, корпоративну місію, кредо та стратегічні цілі. Збалансоване і гармонійне узгодження місії і стратегічних цілей підприємства з цілями розвитку базових підсистем системи управління впливає на внутрішньо корпоративні норми, цінності, принципи, політику у сфері сталого розвитку, яка формується під впливом внутрішніх формальних інститутів та зовнішніх неформальних інститутів. Серед вищезазначених складових особливу роль ми відводимо брендингу.

Наявність сильної торгової марки призводить до формування стійких купівельних переваг саме даної торгової марки, у результаті чого покупець або вибирає товар під цією маркою з набору товарів конкуруючих марок за інших рівних умов (що приводить до росту обсягу продажу у натуральному вираженні при аналогічній ціні), або платить більш високу ціну за товар під даною торговою маркою (що підвищує обсяг продажу у грошовому вираженні при незмінному обсязі продажу у натуральному вираженні), або і те, й інше одночасно.

Бренд характеризують наступні якісні ознаки:

- 1) функціональні – ті, які відображають якісні властивості і призначення товару. Ці ознаки дозволяють споживачу ототожнювати свої інтереси з використанням бренду.
- 2) соціальні – торгові марки, які символізують властивості товару і направлені на задоволення потреб певної соціальної групи;
- 3) індивідуальні – ціннісні орієнтири бренду, направлені на особу і її інтереси, в яких бренд ототожнюється з її змістом;
- 4) комунікабельність бренду – здатність торгової марки викликати емоції і формувати відносини із споживачами ;

В умовах посилення конкурентної боротьби вітчизняних підприємств за ринки збуту товарів підвищується практична значущість сили марки товарів, яка надає можливість мати довгострокові конкурентні переваги. О. Малинка [4] підкреслює, сильний бренд є найціннішим активом, яким може володіти компанія. Проте створення бренду і підвищення його цінності є довгим і складним процесом, який виходить за межі традиційного маркетингу. Дослідниця справедливо відмічає, що популярний бренд неможливо створити лише за допомогою масової реклами або численних промоакцій. В образі будь-якої торговельної марки завжди превалює емоційна складова; її основні ресурси – це довіра споживачів, «вроджені» або набуті цінності, позитивні асоціації, які утворюють ідентичність бренду.

Нині у світі реєструється щорічно близько сотні тисяч торгових марок, але далеко не всі трансформуються в бренд, набувають сили, необхідної для створення доданої вартості.

За даними досліджень С. Девіса [2, с. 15–16]:

- 72 % покупців стверджують, що готові заплатити за свою улюблену марку ціну, що на 20 % перевищує вартість найближчої конкуруючої марки; 50 % споживачів готові до аналогічного підвищення ціни на чверть, а 40 % – на третину;
- 25 % покупців вказують, що при придбанні бажаної марки, ціна взагалі не відіграє ніякої ролі;
- більше, ніж 70 % споживачів хотіли б у виборі продуктів керуватися торговими марками, а більше 50 % так і роблять;
- сьогодні майже 30 % покупок здійснюється з рекомендації друзів чи знайомих, тому позитивний досвід контакту з маркою одного покупця ініціює кілька позитивних рішень про її придбання;
- більше 50 % споживачів схиляються до думки, що сильна марка полегшує дебют товарів на ринку; при цьому вони більше схиляються придбати новинки під відомими марками, що, на їх думку, гарантують якість продукту.

Як зазначає Н. Кляйн, колосальне зростання добробуту і суспільного впливу транснаціональних корпорацій, що спостерігається протягом останніх п'ятнадцяти років, бере свій початок з ідеї, розробленої теоретиками менеджменту в середині 80-х років ХХ-го століття: в положенні про те, що процвітаючі компанії повинні перш за все створювати бренди, а не виробляти товари. Н. Безруковою [1] доведено, що марочний принцип управління стає основою при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності багатьох транснаціональних корпорацій, більшість з яких утримує лідируючі позиції на різних товарних ринках саме завдяки своїм торговим маркам.

Однак дотепер питання про роль торгової марки у формуванні і реалізації маркетингової стратегії підприємства залишається відкритим, що вимагає додаткового дослідження. Крім того, як відмічає А. Длігач [3, с. 19].

Аналізуючи реалії українського брендингу, на жаль, у більшості випадків при створенні нових брендів основним двигуном є креатив, а не розробка маркетингової стратегії бренду, місії або бачення бренду, усвідомлення його ролі для компанії, портфелю брендів.

Аналізуючи еволюцію змістовної частини маркетингової стратегії, можна стверджувати, що в індустріальну епоху центральним елементом комплексу маркетингу був товар і маркетингова стратегія, по суті, була стратегією товарного виробництва. У міру постіндустріальних зсувів виникали компанії нового типу, які почали успішно конкурувати з провідними компаніями-товаровиробниками. Це були такі компанії як Nike, Microsoft, Intel, які стверджували, що вони виробляли не товари, а образи, ідеї, цінності і стиль життя, які сконцентровані в їх бренді. Головною задачею таких компаній було не виробництво, а брендинг, створення сильних торгових марок. Вирішення даної задачі виявилось неймовірно прибутковим – хто зумів створити найсильніший бренд, той і виявився переможцем в конкурентній боротьбі.

Відповідно змінювалася сутність маркетингової стратегії підприємства, якщо в першому випадку вона була направлена передусім на товар, його якість, асортимент, на ціну, збут і просування, а бренд, фігурував лише як марочна назва товару, засіб ідентифікації, то в другому всі елементи комплексу маркетингу підлеглі задачі створення сильного бренду. Сьогодні саме бренд, як центральний об'єкт

маркетингової стратегії, є визначаючим відносно формування товарної, цінової, комунікативної і політики розподілу.

Таким чином, можна зробити декілька висновків.

По-перше, політика просування бренду повинна пропонувати не товар під якоюсь назвою, а бренд, як образ життя, позицію, сукупність життєвих цінностей, ідею.

По-друге, перехід на засади сталого розвитку зумовлює потребу в удосконаленні маркетингових стратегій із метою конструктивного підходу до наукового обґрунтування управління економічним розвитком підприємства.

Література

1. Безрукова Н. В. Торгові марки у зовнішньоекономічній стратегії підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.05.01 / Н. В. Безрукова. – Київ, 2004. – 21 с.
2. Дэвис С. М. Управление активами торговой марки / С. М. Дэвис; пер. с англ. – СПб.: Питер, 2001. – 272 с.
3. Длигач А. А. Стратегия конкурентного поведения в системе стратегического маркетинга / А. А. Длигач // Маркетинг и реклама. – 2006 – № 7 – 8. – С. 33–37.
4. Малинка О. «ДНК» Бренду як система збереження, відтворення і передачі інформації до споживача / О. Малинка // Маркетинг в Україні. – 2005. – № 1. – С. 30–31.

ІНТЕРНЕТ-РЕКЛАМА ЯК СКЛАДОВА МАРКЕТИНГУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Дяченко В. Ю., магістрант

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

З початку ХХ століття концепція маркетингу еволюціонувала з орієнтації на виробництво до орієнтації на економічні інтереси окремого споживача, формування з ним довгострокових відносин та залучення його до управління продуктовою стратегією підприємства. Але можна зазначити, що найбільш актуальною проблемою людства сьогодні є гармонійний розвиток цивілізації в аспекті сталого розвитку, що обумовлює зміну концепції маркетингу.

Питання виникнення та формування концепцій маркетингу від виробничої до концепції маркетингу відносин було розглянуто багатьма вченими. Серед них слід назвати таких, як Г. Армстронг, Д. Сондерс, А. Старостіна, О. Каніщенко, Т. Циганкова.

Мета дослідження – розглянути сутність Інтернет-реклами як складової концепції маркетингу сталого розвитку.

Як окрему концепцію маркетингу, що виокремилась з концепції соціально-етичного маркетингу, виділяють соціально-відповідальний маркетинг; ця концепція заснована на принципах відповідальності перед споживачами, орієнтації на споживача, відповідальності перед працівниками відповідно до наявних соціальних цілей та стандартів [2, с. 153]. З огляду на те, що найбільш актуальною проблемою людства сьогодні є гармонійний розвиток цивілізації в аспекті сталого розвитку, доцільним є виділення глобальної концепції маркетингу сталого розвитку, яка базуватиметься на задоволенні потреб споживачів та виробників за одночасного піклування про суспільні потреби, включаючи боротьбу з хворобами, зближення

націй, виважену технологізацію тощо, за активної участі держави. В аспекті такої концепції велике значення має держава, зокрема, вона має забезпечити балансу інтересів між громадянським суспільством і бізнесом; почати формувати поняття про сталий розвиток планети та згубність необмежених потреб в умовах обмеженості ресурсів в учнів шкіл та молоді, формувати прогресивну філософію мінімалізму та дбайливого природокористування під час задоволення потреб в умах громадян; розробити державні програми підтримки підприємств, що здійснюють маркетингову діяльність, піклуючись про соціально-економічний розвиток, конкурентоспроможність країни, її екологічну та енергетичну безпеку; запропонувати податкові пільги для підприємств, які дотримуються етичних, екологічних та соціальних стандартів розвитку.

На нашу думку маркетинг сталого розвитку забезпечує рух від масового до персоналізованого й інтерактивного маркетингу, передбачає кардинальні зміни у сучасному бізнесі, особливо у тому, що стосується стилю спілкування фірм зі своїми клієнтами. Завдяки революційним перетворенням у сфері маркетингу й інформаційних технологій у бізнес-фірм виникають нові можливості в області маркетингових комунікацій і реклами. Реклама сьогодні – інструмент впливу при вирішенні економічних, політичних і соціальних проблем. Вона проникла у всі сфери людського існування. По суті, реклама – це інформація. Вона виконує інформаційну функцію та формує знання людини. Реклама здійснює значний психологічний і соціокультурний вплив на споживачів товарів і послуг, спонукаючи їх до тих чи інших дій [1, с. 15].

Основні методи рекламування в Інтернет – це розміщення інформації про фірму, її продукти на сайтах – рекламних площадках, в банерних системах, мережах обміну текстовими блоками. Для корпоративних клієнтів особливе значення має реклама з використання електронної пошти (списків розсилання, дискусійних листів, індивідуальних листів); партнерських програм, форумів і чатів для рекламних цілей; реєстрація в пошукових системах і каталогах та ін. Інтернет як засіб маркетингових комунікацій володіє позитивними властивостями таких засобів комунікацій, як телефон, факс, преса, телебачення, радіо, поштовий зв'язок, але й має ряд власних переваг, якими не володіють інші засоби комунікацій. Серед цих переваг інформаційна місткість, інтерактивність, гіпертекстова природа, територіальна безмежність охоплення ринку, цільовий характер впливу, адресність, можливість збору інформації про кожного відвідувача Web-сайту фірми та висока ефективність засобів аналізу результатів проведених рекламних акцій. На відміну від інших засобів маркетингових комунікацій, в Інтернеті відсутні обмеження на обсяг рекламної площі або ефірного часу, що дозволяє на сайті бізнес-фірми розміщувати докладну інформацію про різні продукти. Особливо підходить цей засіб комунікації для клієнтів, що бажають уникнути впливу переконуючих чи емоційних факторів, який обов'язково існує при особистому спілкуванні з персоналом фірми, саме Інтернет-реклама посилює у клієнтів відчуття самостійності оцінки інформації і вибору продукту. Значною перевагою Інтернету є можливість істотного зниження витрат на рекламу за рахунок перенесення акценту з традиційних засобів поширення інформації (наприклад, з друкованих матеріалів) на інформаційну форму представлення в мережі. Завдяки підтриманню через Інтернет зв'язків з потенційними клієнтами бізнес-фірма може отримати від них додаткову інформацію, яка дозволяє постійно покращувати якість послуг, та краще задовольняти потреби споживачів послуг.

Таким чином, можна визначити концепцію маркетингу сталого розвитку, яка базується на припущенні, що підприємства мають задовольняти потреби споживачів

сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність задовольнити потреби майбутніх поколінь; тобто маркетинг сталого розвитку є діяльністю підприємства, спрямованою на максимальне задоволення потреб споживачів, виробників та суспільства за активної підтримки держави. Базовим інструментом маркетингу сталого розвитку є широке використання Інтернет-реклами. На нашу думку, використання Інтернет для реклами забезпечує не тільки залучення нових клієнтів, але й утримання вже існуючих. В умовах жорсткої конкуренції на сучасному ринку завдання утримання клієнтів стає більш пріоритетним для окремої фірми.

Література

1. Ромат Е. В. Реклама в системі маркетингу : навч. посіб. / Е. В. Ромат – К. : Студцентр, 2008. – 608 с.
2. Леонова С. В. Соціально-відповідальний маркетинг: реалії та перспективи впровадження / С.В. Леонова, Л.Ю. Шевців / Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Логістика. – 2015. – № 833. – С. 153–159.

КОГНІТИВНА ЕКОНОМІКА ЯК НАСТУПНИЙ КРОК ДО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

*Кантур А. І., студентка 4 курсу
Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач Вареник І. В.
Шосткинський інститут СумДУ*

Глобалізацією в економічній сфері є значне збільшення масштабів світової торгівлі, рухів факторів виробництва та інших процесів міжнародного обміну в умовах інтегрованої світової економіки.

Перш за все необхідно визначити позитивні та негативні наслідки глобалізаційного процесу.

Процес вступу глобального міжнародного та інформаційного розвитку потребує перегляду існуючих політичних концепцій відносно внутрішніх і зовнішніх взаємовідносин. До негативних наслідків глобалізаційних процесів відносять:

1. Посилення етнічних конфліктів;
2. Збільшення політичної нестабільності;
3. Розповсюдження бідності;
4. Руйнування самобутності культури;
5. Погіршення стану навколишнього середовища.

До позитивних наслідків відносять:

1. Прискорення науково-технічного процесу;
2. Розвиток інформатизації та індустріалізації суспільства;
3. Швидке розповсюдження нововведень;
4. Свобода виробу.

У сучасному динамічному та непередбаченому Універсумі досягненні успіху значною мірою залежить як країна пристосовується до швидкого розвитку науки, тому можна задатися таким питанням: Чи готова країна перейти до шостого технологічного устрою?

В глобалізаційному процесі йде швидкий розвиток шостого технологічного устрою. Який являє собою розвиток: нанотехнологій, наноматеріалів, біотехнологію, штучний інтелект та когнітивні науки. На сучасному етапі ця реальність являється з велетенським потенціалом, і мільярдами інвестиціями. Реальність не пов'язана з

географічними, політичними та економічними чинниками країни.

На мою думку сучасний стан соціально-економічного розвитку України характеризується збільшенням уваги до регіональних проблем, так і держави. Перш за все необхідно звернути увагу на розвиток когнітивної науки.

Когнітивною наукою перш за все – це сукупність наук про пізнання отримання, зберігання, перетворення і використання знань, яка включає в собі філософію, психологію, неврологію, антропологію, лінгвістику та штучний інтелект.

Когнітивна економіка є одним з найактуальніших напрямів розвитку економіки. Як інноваційна соціально-економічна формація, вона включає в себе; виробництво, реалізація, поширення знань. Тому когнітивна економіка зосереджена на вивченні процесів прийняття людиною в економічній діяльності в умовах невизначеності.

Тому когнітивна економіка застосовує когнітивний підхід, когнітивний аналіз, когнітивні системи та когнітивне моделювання.

Застосування когнітивного підходу є одним із найбільш продуктивних рішень для вирішення поставлених проблем. Когнітивний підхід актуальним, якщо об'єкт управління та його зовнішнє середовище являють собою комплекс складних процесів і чинників, які впливають один на одного.

Тому саме когнітивний підхід являється «рятувальним кругом», яка допоможе Україні поступово вивести на шостий технологічний устрій. Когнітивна економіка має справу з експериментальним аналізом того, як власне людина приймає економічні рішення.

Когнітивний аналіз розглядається як один з найбільш потужних інструментів дослідження нестабільного слабо структурованого середовища.

Когнітивні системи в економіці пов'язані з використанням в економічній сфері методів і моделей штучного інтелекту, інтелектуальних інформаційних систем, систем підтримки прийняття рішень та інше.

Розвиток нових методів в економічному моделюванні, заснованих на когнітивних моделях бізнес-аналітики стає важливим інструментом підтримки управлінських рішень в економіці.

За для розвитку України та української економіки необхідно розвивати комп'ютерну технологію та штучний інтелект.

На сьогоднішній день вже є декілька впроваджених науково-технічних розробок, які відносяться до штучного інтелекту з підтримкою когнітивної науки, а саме синтез мови (Розмовлялка, Синтезатор української мови Анатоль для Android\Windows).

Досі залишається ряд проблем, що не дозволяють повною мірою залучити когнітивні методи до широкого використання.

Перше що необхідно це залучити когнітивні технології; також залучення комп'ютеризованих систем обробки інформаційних потоків. Необхідно розробляти відповідні адаптивні процедури налагодження параметрів моделей з метою співставлення прогнозів до ретроспективної статистики.

Необхідно детальніше вивчати та когнітивну науку. Бо когнітивна економіка частково перетинається з теоріями еволюції, поведінкової не експериментальної економіки, та я в цих областях наукових досліджень використовуються методи, що включає в себе когнітивістика, що реалізується практично за допомогою сучасних інтелектуальних інформаційних технологій.

На перетині когнітивних систем в економіці та когнітивного управління виникають такі напрями як бізнес-аналітика інтелектуальний веб-аналіз та аналіз даних і

тексту. В результаті реалізуються сучасні системи підтримки прийняття рішень та системи обробки даних для інноваційних бізнес-процесів. Також завдяки перетину різних областей когнітивного управління та когнітивних технологій в економіці з'являються різні напрями:

- когнітивний маркетинг;
- когнітивний менеджмент.

Україна поступово переходить на шостий технологічний устрій. Наступним кроком було б вкладення багатомільярдних інвестицій, тому необхідне подальше найбільш поширення теоретичних знань разом з практичним досвідом, що прискорить суспільний розвиток, і тому дозволить ефективніше спрямувати управлінський вплив на проблемні області

Отже, недослідженим залишається механізми впливу на когнітивні системи індивідуальних та групових креативних характеристик, що здійснюють вплив на загальний творчий рівень.

У сфері когнітивної економіки залишається широке поле діяльності щодо створення та появи нових перспективних теоретичних і практичних напрямів розвитку сучасної економіки. Такий розвиток в майбутньому дозволить в побудові якісно нового суспільства.

Когнітивна економіка дозволяє описати структуру, взаємодію і взаємовплив на його складові.

Література

1. Абдікеев Н. М., Аверкін А. Н., Єфремова Н. А. Когнітивна економіка в епоху інновацій // Вісник РЕА, 2010, № 1.
2. Абдікеев Н. М., Аверкін А. Н. та ін. Когнітивна бізнес-аналітика / Под ред. Н. М. Абдікеева. - М.: ИНФРА-М, 2010 року.
3. Абдікеев Н. М. Проектування інтелектуальних систем в економіці. - М.: Іспит, 2004.
4. Поповкін В. А. Регіонально-цілісний підхід в економіці: монографія / В. А. Поповкін. – Київ: Наукова думка, 1993. – 220 с.
5. Ольшанська О. В. Регіон як просторова соціально-економічна система / О. В. Ольшанська // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 3 (117). – С. 184–191.
6. Axelrod R. M. The structure of decision: The cognitive maps of political elites / R. M. Axelrod. – Princeton: Princeton University Press, 1976. – 404 p.

ПІДХОДИ ДО ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ КЕРІВНИКА ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Каськів М. І., студент магістратури

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

Концепція сталого розвитку ґрунтується на синтезі трьох базових компонентів економічного, соціального та екологічного.

Сталий розвиток країни означає таке функціонування її народногосподарського комплексу коли одночасно забезпечуються задоволення зростаючих матеріальних і

духовних потреб населення раціональне та екологічнобезпечне господарювання й високоефективне використання природних ресурсів підтримання сприятливих для здоров'я людини природно-екологічних умов життєдіяльності збереження відтворення і примноження якості довкілля та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва.

Вищий критерій сталого економічного розвитку – всебічний розвиток людини. Людина з її потребами, цілями, інтересами у підсумку – головна мета всякого суспільного виробництва. Людська особистість розвиває свої сили і здібності на основі й в процесі матеріального і нематеріального виробництва. Крім того, неодмінною умовою всебічного розвитку людини є вільний час. Тому, поряд із поступальним розвитком продуктивних сил, критеріями економічного прогресу суспільства є сфери духовного виробництва, сфери послуг, скорочення робочого і збільшення вільного часу.

Центральне місце в цьому процесі займає постать керівника-підприємця – людини, що діє як новатор. Він може бути ініціатором виробництва нового виробу, впровадження нових виробничих методів, відкриття нових ринків, освоєння нових джерел сировини, реорганізації тієї чи іншої галузі виробництва. Здійснення всіх нововведень такого роду дуже ризиковано, їхні результати важко передбачати, тому відповідні дії підприємців є так званими «переривчатими імпульсами», а не поступовим і рівномірним процесом, як це представляється в неокласичних уявленнях.

Для дослідження і оцінки потенціалу керівника існують різні підходи, проте частіше використовується сукупність методичних підходів до його описової і вартісної оцінки. Описова оцінка потенціалу менеджера припускає конкретизацію і порівняльну оцінку основоположних (закладених природою) і придбаних (в процесі навчання, підвищення кваліфікації, практичної діяльності) знань, навиків, умінь.

Оцінити потенціал менеджера можна тільки з урахуванням сукупності інвестицій, тобто витрат на його формування. Реально потенціал менеджера виявляється в стилі співпраці, інтенсивності і культурі праці, в ефективності його діяльності, виконанні функцій, здатності використовувати потенціал колективу. Ефективність діяльності директора визначається економічним ефектом від використання ресурсного потенціалу, який він має в своєму розпорядженні (кадри, фінанси, матеріальні ресурси).

Загальне завдання менеджерів всіх рангів і рівнів полягає в тому, щоб досягти цілей спільної діяльності, примножуючи свої фізичні і інтелектуальні досягнення за допомогою колективних зусиль підлеглих (табл. 1).

Слід зазначити, що однією з головних умов мотивації є забезпечення автоматизованого робочого місця працівника. Перехід до нового типу економічного розвитку невід'ємна складова якісного вдосконалення системи управління працею. Активізація людського чинника в складному інноваційному середовищі визначила нові пріоритети в розвитку конкурентоспроможності кадрів. Процес розвитку конкурентоспроможності виявляється не тільки в діях самого менеджера, направлених на вдосконалення професійного і творчого потенціалу, але і в конкретних інвестиціях з метою ефективної реалізації наявних можливостей.

Підходи до ефективної реалізації потенціалу керівника приватного підприємства

Цілі	Шляхи реалізації
Професійний відбір керівних кадрів	Відповідність якостей претендента вимогам професіограми
Адаптація до культури підприємства	Уміння навчатись «на ходу»
Мотивація	У міру набуття досвіду і зростання професіоналізму
Критерії діяльності (у т.ч. у формування економічного результату діяльності підприємства)	Чітка їх регламентація у функціональному положенні і попереджувачий контроль
Кар'єрне зростання	Висунення по заслугах
Підвищення кваліфікації	Систематичне з урахуванням результатів навчання
Забезпечення робочого місця	Відповідно до вимог до АРМ
Окупність вкладень і капіталізація потенціалу менеджера	Участь в капіталі, стимулювання економічного внеску менеджера

Витрати на забезпечення професійної діяльності менеджера включають витрати на їх матеріальне і соціальне стимулювання, а також технічне, програмне, інформаційне, забезпечення їх праці. В середньому загальна сума, необхідна для підтримки основних аспектів їх роботи, для українських підприємств щорічно складає для керівника – \$ 120 тис. А раціональне планування подібних вкладень несе безумовно позитивний ефект для підприємства в цілому. На сучасних підприємствах персонал стає одним з найдорожчих ресурсів. Для реалізації поставлених цілей і завдань потрібні чималі витрати на підтримку діяльності, навчання і розвиток управлінців. Основні статті витрат на зміст керівника включають матеріальне стимулювання, соціальний пакет, витрати на створення, функціонування і підтримку автоматизованого робочого місця, на навчання, відрядження, транспорт і зв'язок. Більшість з цих витрат не вкладаються в працівника одноразово, а здійснюються регулярно в процесі його професійної діяльності

Все це свідчить про те, що підприємствам слід з особливою ретельністю підходити до планування такого роду інвестицій і ефективно управляти ними. Для цього працедавцеві перш за все необхідно визначити які саме витрати на забезпечення діяльності менеджера необхідно врахувати, від чого вони залежать і наскільки ефективними виявляться. Найбільшу частку в загальній структурі витрат займають матеріальні стимули, які «працюють» на підвищення якості діяльності керівника і вимагають від підприємства прямих фінансових інвестицій.

Таким чином, для переходу на шлях сталого розвитку кожне підприємство має встановлювати економічні, соціальні та екологічні цілі, розробляти і дотримуватися заходів щодо їх досягнення. Соціальна складова сталого розвитку орієнтована на людину й спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем, в тому числі на скорочення числа руйнівних конфліктів між людьми.

Для ефективної реалізації потенціалу керівників середньої ланки управління підприємством в умовах сталого розвитку економіки необхідно використовувати індивідуальний підхід до їх мотивації з урахуванням життєвих цінностей, виділяючи цілі, завдання і чинники впливу на поточну і перспективну діяльність; проводячи систематичний моніторинг відповідності мотивації життєвим прагненням менеджерів, спираючись на довіру і розвиток внутрішньої мотивації лідерів.

СТІЙКА СХИЛЬНІСТЬ ДО ХИБ ЯК НЕСПРИЯТЛИВИЙ ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА

Ковалевська І. А., студентка 4 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Кривуля П. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Широко популяризована зараз концепція сталого розвитку за своєю головною ідеєю передбачає розглядати результат як такий, що не є прив'язаним до конкретного моменту часу або періоду, а нібито без терміну подовженим у часі, тобто власне є безстроковим. Та хоча це вводить певні додаткові параметри невизначеності, але все ж так само вимагає найкращих рішень, які у такому разі є не обмеженими у часових рамках станами об'єкту управління, а є скоріше нечітким напрямком траєкторії змін у об'єкті управління.

Такий безстроковий об'єкт планування та управління бачиться аналогічним ідеї серединного шляху, що отримала поширення в буддизмі: слід уникати крайнощів і йти по лезу бритви якимось дуже точно вивіченим шляхом. Але цей шлях потребує балансування не тільки в кожному моменті знаходження на лезі бритви, але наступний крок слід робити виходячи з того, щоб не порушити рівновагу і продовжити балансувати. Таке завдання стає когнітивно ще більш складним, ніж управління будь-яким економічним об'єктом в обмежених часових рамках. У розумінні, що таке серединний шлях в сучасному суспільстві величезна кількість помилок. Але існує одна думка, яка на мій погляд розкриває всю суть цього поняття. «Серединний шлях, золота середина – це міра речей: "натягнеш струну сильно – вона порветься, натягнеш слабо – не пролунає". Серединний шлях - це питання ефективності, доцільності, раціональності. Хоча, справедливості заради, потрібно сказати, що догляд в ту чи іншу крайності може бути породженням зла, тобто нести руйнівні наслідки для самої людини і для оточуючих його людей» [1].

Прихильники сталого розвитку вважають його найперспективнішим як для ХХІ століття так і для майбутнього. Одним із прихильників сталого розвитку став Герберт Саймон – американський соціолог, економіст і педагог. Він був відзначений Нобелівською премією за створення наукових основ з управлінської поведінки та прийняття рішень в великих організаціях (що викладено, наприклад, у [2]). «Починаючи з кінця 40-х рр. Гербертом Саймоном в науковий обіг введено поняття про, так званої, обмеженої раціональності. Під поняттям обмеженої раціональності розуміються цілеспрямовані дії політичного або економічного суб'єкта, проведені ним в умовах, коли прийняття найбільш ефективних рішень утруднено у зв'язку з відсутністю часу, інформації, а також недостатністю ресурсного забезпечення. Сутність теорії Саймона полягає в тому, що положення про раціональності поведінки людини, яке увійшло в основу багатьох економічних теорій, в реальності помилково, тому людина не може бути повністю раціональна» [3]. У своїй концепції Герберт Саймон виділив три принципові складності і всі вони заважають слідувати єдино вірною дорогою навіть в певних часових рамках: людина не знає всього, щоб вивірити досить тривалий шлях; людина не знає як розуміти те, про що вже отримав відомості; приймає рішення людина – це не одна людина реалізує це рішення, а множина суб'єктів, чия поведінка є неповною мірою кооперованою та неповною мірою стратегічною. За умов невизначеності людина у прийнятті рішень намагається знайти варіант, який її повністю задовольнить. Іншими словами «Економічному

суб'єкту не обов'язково мати повну і точною інформацією про результат даного варіанту і порівнювати його з результатами альтернативних варіантів в рамках загальної функції корисності, достатньо лише підсвідомого, інтуїтивного уявлення про те, що даний варіант вище або нижче прийняттого рівня задоволення» [3].

Але до цих трьох тез Герберта Саймона слід додати ще одну (яку обґрунтовано у роботах іншого Нобелівського лауреату Данієля Канемана та його послідовників, – наприклад, [4]): людина є ірраціональним не тільки тому, що його апарату обробки даних бракує самих даних, методів обробки й порозуміння з іншими людьми, але й тому, що в його апараті обробки закладено схильність до хибних висновків, стійку схильність помилятися, робити неправильну обробку даних (але за впевненості в тому, що отриманий результат обробки є вірним, бо його отримано у вірний спосіб за думкою людини). Взагалі одна людина (суб'єкт) є не такою ж раціональною як інша людина (суб'єкт), та це твердження може бути симетрично обернено з одного суб'єкту до іншого, бо кожний з них приймає рішення цілком спираючись на поточний стан розуміння проблемної ситуації. Тенденцію до зниження сили гіпотези про раціональність господарюючих суб'єктів продовжує інший Нобелівський лауреат Річард Талер (показовою є його стаття [5]), про якого в описі видання його книги українською написано: «Щоб вирішити цю проблему, Талер і Санстейн пропонують концепцію поштовхів, або наджив. Це м'який спосіб вплинути на вибір людини, не вдаючись до маніпуляцій, заборон чи наказів. З їхньою допомогою можна сприяти розумним покупкам та інвестиціям, економії електроенергії, безпеці на дорозі, вживанню здорової їжі та багатьом іншим корисним речам. Тобто підштовхнути людину до «правильних» дверей, зберігаючи свободу вибору кожного» [6].

Однак ці важливі тези сучасної економічної думки чомусь майже не пов'язують з концепцією сталого розвитку: виникає дивна ситуація, що говорячи про об'єкти управління менш глобальних, вчені стверджують принципову неможливість оптимального маршруту руху, але говорячи про глобальний розвиток сподіваються на те, що будуть працювати методології, які не працюють для об'єктів меншого масштабу. А якщо вважати, що рекомендації про використання концепцій Г. Саймона і Д. Канемана вірні для організацій, то їх слід застосовувати і для планування глобальних програм, до числа яких відносяться програми досягнення цілей сталого розвитку. Останнім часом з'являється все більше масштабних наукових робіт, які присвячені проблематиці сталого розвитку (в Україні це і монографії, такі як [7], [8], [9], та навіть навчальні посібники, що викладають концепцію сталого розвитку як певну наукову дисципліну, – наприклад, [10]), але методологічно це ще не ті роботи які за своїм змістом задовольняють самій концепції сталого розвитку: вони ще не є сталими за методологією, та ще навіть не розвивають методологію базових економічних напрямків, а тільки ставлять нові завдання та експериментують с існуючим інструментарієм. Причому експериментують зі сталим інструментарієм економічної та управлінських наук, а не з новітніми розробками у полі економіки. Залучення таких новітніх концепцій є перспективним напрямом сталого розвитку концепції сталого розвитку. Якщо ключовими завданнями сталого розвитку можна визначити наступні: «1. Відновлення і подальше збереження в потрібному обсязі на необхідній площі природних екосистем та їхньої здатності до самовідтворення. 2. Забезпечення при цьому випереджального розв'язання проблеми: економічного, соціального, демографічного і духовного розвитку. 3. Узгодження темпів економічного розвитку з господарською ємністю екосистем» [11], то до цих завдань слід додати ще й таке: «4. Інтелектуальне забезпечення досягнення цілей та

вирішення завдань забезпечення розвитку у темпах, що є компліментарними завданням збереження екосистем».

Для того, щоб доповнити ідею сталого розвитку людства в першу чергу необхідно усвідомити наскільки важливо і наскільки готова людина для боротьби за майбутнє наступних поколінь. По друге, важливо вирішити демографічну проблему шляхом припинення самознищення та забезпечити розмноження людства. Необхідно покласти край майбутнім війнам і війнам сьогодення. І на останок, людина повинна раціонально використовувати як природні та суспільні ресурси і за можливості доповнювати їх. Тільки при власному бажанні людство може забезпечити високий рівень добробуту для майбутніх поколінь, кращий ніж на сьогоднішній день. Але поки людина не зрозуміє що саме є «раціональним» та не почне використовувати свої власні набутки у сфері методологічного забезпечення прийняття колективних рішень за умов різних видів невизначеності (й фундаментальної також), то вона не зможе зрозуміти, що є «раціональним використанням» та вирішувати інші похідні «раціональні» завдання: поки ще більшість дослідників намагається зрозуміти як саме *використовувати* раціонально, хоча на початку слід зробити смисловий наголос у словосполученні «раціонально використовувати» на першому слові, щоб потім можна було свідомо робити наголос на другому.

Література

1. «Що таке серединний шлях, суть та основи помилковості». [Електронний ресурс].-Режим доступу- <http://www.psychology-faq.com/chto-takoe-seredinnyj-put-sut-voprosa-i-osnovnye-zabluzhdeniya/>
2. Саймон Г. А. Адміністративна поведінка: дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції / Герберт А. Саймон; [переклад з англійської : Руслан Ткачук]. — Київ: АртЕк, 2001. — xv, 375 с.
3. «Концепція обмеженої раціональності». [Електронний ресурс].-Режим доступу-<https://ukrbukva.net/page,3,108054-Gerbert-Saiymon-i-ego-koncepciya-ogranichennoi-y-racional-nosti.html>
4. Канеман Д. Принятие решений в неопределенности: Правила и предубеждения / Д. Канеман, П. Словик, А. Тверски. — Харьков: Издательство Институт прикладной психологии «Гуманитарный Центр»,. 2005. — 632 с.
5. Thaler R. From *Homo economicus* to *Homo sapiens* // Journal of Economic Perspectives. Winter 2000. Vol. 14. № 1. P. 133–141. и
6. Талер Р. Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір / Ричард Талер, Кас Санстейн. — К.: Наш формат, 2017. — 312 с.
7. International economic relations and sustainable development: monograph / edited by O. Prokopenko, T. Kurbatova, V. Babenko [et al.]. — Ruda Śląska: Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium, 2017. — 272 p.
8. Семененко І. М. Забезпечення сталого розвитку регіону : інституційні засади та трансформація цільового управління підприємствами : монографія / І. М. Семененко. – Северодонецьк : вид-во СХУ ім. В. Даля, 2017. — 370 с.
9. Забезпечення сталого розвитку регіону: економічні, управлінські, правові та інформаційно-технічні аспекти : колективна монографія / [П. В. Кривуля, Н. Б. Чернецька-Білецька, С. С. Штапаук та ін.] ; за заг. ред. Ю. І. Ключ., Н. В. Швець. — Северодонецьк : вид-во СХУ ім. В. Даля, 2017. – 282 с.
10. Мельник, Л.Г. Основи стійкого розвитку [Текст] : посібник / Л.Г. Мельник. — Суми : Університетська книга, 2006. — 383 с.

11. «Сталий розвиток як парадигма суспільного зростання».[Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/273-stalyi-rozvytok-yak-paradygma-suspilnogo-zrostannya-21-st>

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Коваль А.В., студент магістратури

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

У господарській діяльності комерційної організації основними питаннями є постачання, розподіл і збут (реалізація) готової продукції. Збут готової продукції передбачає виробу, роботи і послуги, які можуть бути запропоновані ринку як товари. При наявності твердої конкуренції головне завдання системи управління збутом – забезпечити завоювання і збереження організацією кращої частки ринку і домогтися переваги над конкурентами. Збут продукції повинен розглядатися через призму ринкового попиту і пропозиції. Для виживання в ринкових умовах вітчизняні підприємці повинні пропонувати те, що продається, а не продавати те, що вони виробляються.

Особливості формування збутової політики підприємства розглянули в численних роботах зарубіжних і вітчизняних вчених і фахівців, таких як, Г. Азоев, І. Акулич, Г. Армстронг, В. Войленко, А. Воронов, В. Гончарук, А. Длігач, Ф. Катіч, Н. Писаренко, А. Ковальов, Ф. Котлер, Ф. де без Тріас, В. Хруцкий, І. Корнєєва та багато інших.

Мета дослідження – визначити головні механізми забезпечення управління збутом на підприємстві в умовах сучасного розвитку економіки.

Під збутом розуміють комплекс процедур просування готової продукції на ринок (формування попиту, отримання і обробку замовлень, комплектацію і підготовку продукції до відправлення покупцям, відвантаження продукції на транспортний засіб і транспортування до місця продажу або призначення) і організацію розрахунків за неї (встановлення умов та здійснення процедур розрахунків з покупцями за відвантажену продукцію). І. К. Беляєвський підкреслює, що головна мета збуту – реалізація економічного інтересу виробника (отримання підприємницького прибутку) на основі задоволення платоспроможного попиту споживачів [2, с. 7].

Незважаючи на те, що збут – це завершальна стадія господарської діяльності товаровиробника, в ринкових умовах планування збуту передує виробничій стадії або стадії закупівлі і полягає у вивченні кон'юнктури ринку і можливостей підприємства пропонувати, а також у складанні планів продажів, на основі яких повинні формуватися плани постачання. Не можна не погодитись із О. О. Хартман, що грамотно побудована система організації і контролю збуту здатна забезпечити конкурентоспроможність компанії [4, с. 17].

Київські вчені вважають, що формування збутової політики організації – це основа вдосконалення її системи збуту. Під збутовою політикою організації (підприємства) в найбільш широкому сенсі слід розуміти вибрані її керівництвом сукупність збутових стратегій маркетингу (стратегії охоплення ринку,

позиціонування товару і т.д.) і комплекс заходів (рішень і дій) з формування асортименту продукції, що продається, і ціноутворення, за формування попиту і стимулювання збуту (реклама, обслуговування покупців, комерційне кредитування, знижки), укладання договорів продажу (поставки) товарів, товарорух, транспортування, з інкасації дебіторської заборгованості, організаційних, матеріально-технічних та інших аспектів збуту [3, с. 201].

Збутову політику підприємства доцільно орієнтувати на: 1) отримання підприємницького прибутку в поточному періоді та забезпечення гарантій її отримання в майбутньому; 2) максимальне задоволення платоспроможного попиту споживачів; 3) довготривалу ринкову стійкість організації та конкурентоспроможність; 4) створення позитивного іміджу організації на ринку і визнання її з боку громадськості.

Збутова політика, сформульована на основі цілей і завдань збуту, повинна відповідати бізнес-концепції організації (що собою представляє організація, наскільки вона сильніше конкурентів, яке бажане місце на ринку і т.д.), а також прийнятим курсом дій (орієнтирів). С. Анікеєв підкреслює, що збутова політика залежить від внутрішніх і зовнішніх умов функціонування підприємства (організації), необхідний детальний аналіз її розробки та можливостей організації [1, с. 111]. Ринок надає конкретному виробнику рівні можливості для збуту та одночасно накладає на його діяльність певні обмеження. Виробник, зацікавлений в ефективності збуту своєї продукції, повинен знати реальний стан справ на ринку і на цій основі приймати обґрунтовані рішення по реалізації товарів. Збутова політика будується на основі впорядкованого аналізу потреб і запитів, відчуттів і переваг, властивих споживачам продукції організації. Потреби і запити покупців постійно змінюються.

Таким чином можна зробити декілька висновків.

По-перше, ефективна збутова політика повинна бути спрямована на постійне оновлення асортименту і підвищення різноманітності послуг (гарантійне обслуговування, консультації по експлуатації, навчання користувачів). У рамках цих уявлень організація повинна перебудовувати свою діяльність швидше і ефективніше, ніж конкуренти, враховуючи інтереси, пов'язані зі збереженням і підвищенням добробуту як самої організації, так і споживачів, суспільства. Збутова політика організації повинна служити базою для розробки її постачальницької, виробничо-технологічної (якщо це виробниче підприємство), інноваційної та фінансової політики.

По-друге, сьогоднішня економіка, що динамічно розвивається, призводить до того, що фірми та організації змушені постійно розвиватися, щоб не залишитися за бортом прогресу і бізнесу. Насичення абсолютно всіх ринків товарами в такій мірі, що компаніям доводиться буквально битися за покупців, призводить до розуміння виняткової ролі збуту в діяльності фірми. Продукція або послуга, виготовлена фірмою, повинна бути оптимальним чином продана: тобто, з урахуванням всіх переваг і побажань клієнтів, і з отриманням найбільшої вигоди. Тому, головне завдання будь-якого підприємця – ідеальним чином поєднати бажання клієнтів і власні виробничі можливості. У цьому випадку у нього буде можливість довести покупцеві незаперечні переваги свого товару або послуги.

Література

1. Анікеєв С. Методика розробки плану маркетинга / С. Анікеєв. – М. : Фолиум, 1996. – 128 с.

2. Беляевский И. К. Маркетинговое исследование / И. К. Беляевский. – М, 2004. – 275 с.
3. Коваленко Л. П. Промисловий маркетинг : Навчальний посібник / Л. П. Коваленко, О. Ф. Оснач, В. П. Пилипчик. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 264 с.
4. Хартман Е. А. Формирование стратегии сбыта (распределения) продукции компании на внешних рынках / Е. А. Хартман // Управление продажами. – 2011. – № 1. – С. 17–18.

ШЛЯХИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кравець К. І., студент 6 курсу

Науковий керівник: д.е.н., проф. Перерва П. Г.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Сталий розвиток – це розвиток, при якому задоволення потреб нинішніх поколінь здійснюється без шкоди для можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Це базове формулювання терміну «сталий розвиток» вперше з'явилося в 1987 році в доповіді «Наше спільне майбутнє». Його підготувала Комісія ООН по навколишньому середовищу і розвитку, яку часто також називали Комісією Брунтланн по імені її керівника - Гру Харлем Брунтланн, політичного і громадського діяча з Норвегії, яка внесла величезний внесок у просування концепції сталого розвитку і в міжнародне співробітництво з метою його досягнення. Саме в формулюванні Комісії Брунтланн міститься ключова ідея сталого розвитку – розгляд його як балансу між поколіннями.

Проведені нами дослідження свідчать про те, що концепція сталого розвитку утворилася в результаті з'єднання трьох напрямків:

1) *Економічного*. З даного ракурсу поняття «економічної ефективності» розглядається зовсім під іншим кутом. Як стало ясно, тривалі економічні проекти, що враховують закономірності природи, в результаті виявляються більш ефективними, ніж проекти, при реалізації яких не враховуються можливі екологічні наслідки.

2) *Екологічного*. Основна мета сталого розвитку в галузі екології - стабільність фізичних і екологічних систем. Ігнорування потреб екології призведе до деградації навколишнього середовища і поставить під загрозу існування всього людства.

3) *Соціального*. Саме усвідомлення соціальних проблем стало поштовхом до утворення даної концепції, спрямованої на збереження культурної та соціальної стабільності, а також на зменшення кількості несучих руйнування конфліктів.

Разом з тим, на нашу думку, надзвичайно важливим для забезпечення сталого розвитку промислового підприємства є забезпечення його антикризового стану у всіх сферах виробничо-комерційної діяльності.

Криза, що розгорталася у світі у 2008-2012 рр., продемонструвала значні дисбаланси розвитку світогосподарської системи та структурну відсталість української економіки, її неготовність до різких коливань попиту та загострення конкуренції на сировинних ринках. З початку 2017 р. в економіці держави відбуваються певні позитивні зрушення, що сприяє подоланню негативних наслідків впливу світової фінансово-економічної кризи та соціально-економічному розвитку країни [1, 2]. У результаті зростання ВВП у II кварталі 2017 р. Прискорилось і становило 6 % у річному вимірі (4,9 % у I кварталі 2010 р.) За винятком сезонного

фактора у II кварталі 2017 р. приріст ВВП становив 3,5 % (0,4 % у I кварталі 2017 р.). Однак відновлення економіки все ще має нестійкий характер, що потребує формування та реалізації в Україні політики довгострокового економічного зростання з урахуванням екзогенних викликів та внутрішніх проблем економічного розвитку.

Таким чином, дослідження, направлені на попередження кризових ситуацій, своєчасну реалізацію заходів антикризового управління, розвитку інноваційної політики, посилення конкурентних переваг та покращення кон'юнктурних співвідношень на цільовому ринку є надзвичайно актуальними.

Інтегральним результатом проведеного дослідження є наукове обґрунтування теоретико-методичних засад антикризового управління на машинобудівному підприємстві, що дозволяє зробити наступні пропозиції:

1. Дослідження сутності понять «криза», «антикризовий менеджмент», «реструктуризація» уточнює теоретичні аспекти визначення їх економічної сутності та змісту, які розглядаються автором з комплексних позицій, що припускає врахування і взаємоузгодження усіх зацікавлених сторін при проведенні антикризових заходів, направлених на подолання (запобігання) кризи в розвитку підприємства забезпечення його платоспроможності, стійкої довгострокової діяльності, реалізацію нових потенційних можливостей прибуткового зростання.

2. Розроблена класифікація методів реструктуризації боргів машинобудівних підприємств відтворює всі шляхи досягнення ними комерційних цілей в нормальних і в складних (кризових) умовах роботи з допомогою різних видів санації та реструктуризації, що дозволяє підприємствам вирішити ряд важливих завдань, що забезпечують йому стабілізацію та подальший стійкий розвиток.

3. Дослідження основних етапів еволюції концепції реструктуризації підприємства та їх характеристик дозволили зробити висновок про певні особливості сучасного етапу реструктуризації підприємств машинобудування, який пропонується називати *інтеграційно-санаційною* реструктуризацією і розроблено основні передумови цієї парадигми реструктуризації та обґрунтовано її відмінності від традиційних підходів.

4. На основі дослідження методів та підходів до визначення рівня кризи на промисловому підприємстві пропонується систематизація методичного забезпечення діагностики загрози банкрутства машинобудівних підприємств, в якій стрижневе місце займають дві групи методів: з використанням порівняльного аналізу (на базі оціночних показників) та засновані на аналізі фінансових коефіцієнтів, що дозволяє більш об'єктивно використовувати наявні аналітичні можливості підприємств для діагностики загрози банкрутства.

5. Створення бази санаційно-реструктуризаційних заходів по оздоровленню машинобудівних підприємств та усуненню на них кризових тенденцій дозволяє проводити ефективний вибір необхідних заходів при різних проявах кризових ситуацій на певному підприємстві та забезпеченню його сталого розвитку.

Крім антикризових заходів, теорія і практика сталого розвитку промислового підприємства неможлива без боротьби з проявами корупції, шахрайства, відмивання грошей, дотримання принципів корпоративної етики і т.п. Всі ці напрямки можуть бути поєднані в одному досить широкому понятті – комплаєнс [3-14], впровадження положень якого, на нашу думку, є надзвичайно актуальним для сталого розвитку українського бізнесу.

Досягнення сталого розвитку - одна з найбільш актуальних проблем, що стоять перед усіма країнами світу. Мета - забезпечити економічне піднесення і одночасно

захистити ресурсну базу і навколишнє середовище з урахуванням інтересів майбутніх поколінь. Стійкість економічного розвитку являє собою такий стан економіки, при якому підтримується стабільність вихідних (кінцевих) параметрів розвитку виробничих, соціальних і економічних показників.

Література

1. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, В.Л. Обґрунтування шляхів сталого розвитку промислових підприємств / В.Л.Товажнянський, П.Г.Перерва // Актуальні питання організації та управління діяльністю підприємств у сучасних умовах господарювання : зб. тез доп. 3-ї наук.-практ. конф., 22 листопада 2013 р. – Харків : АВВ МВСУ, 2013. – С. 243-244.

2. Перерва, П.Г. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства / П.Г.Перерва, В.Л.Товажнянський // Економіка розвитку. – Харків : ХНЕУ. – 2010. – №2 (54). – С.46–50.

3. Nagy, Szabolcs Digital economy and society – a cross country comparison of Hungary and Ukraine / S.Nagy // Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 46 (1267). – С. 174-179.

4. Pererva, P.G. Technology transfer / P.G.Pererva, György Kocziszky, D.Szakaly, M.Somosi Veres - Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.

5. Nagy, Szabolcs Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises / S. Nagy, P. Pererva // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матеріалів 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 18 травня 2018 р. – Харків : ХНАДУ, 2018. – С. 88-89.

6. Sikorska, M. Compliance service at guest services enterprises / M.Sikorska, György Kocziszky, P.G.Pererva // Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 19 жовтня 2017 р. – Полтава : ПУЕТ, 2017. – С. 389-391.

7. Перерва, П.Г. Практический маркетинг / П.Г.Перерва.- Выпуск 1. Термины и определения / Справочник менеджера промышленного предприятия.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 96 с.

8. Kocziszky, György Reputational compliance / György Kocziszky, M.Veress Somosi, T.O.Kobieliava // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. / ред.: О.В. Манойленко. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 140-143.

9. Kocziszky, György Anti-corruption compliance in the enterprise's program [Electronic resource] / G.Kocziszky, M.Veress Somosi, P.G.Pererva // Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі.– Кременчук, 2017. – С. 164-167. – Режим доступа: <https://drive.google.com/file/d/1r-6uz8h9jl-bCWwpPrY7esG925mrQudP/view>

10. Nagy, Szabolcs Estimation of economic efficiency of power engineering / S.Nagy, M.Sikorska, P.Pererva // Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток : матеріали 10-ї Ювіл. Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2018 р. – Харків : ХНУБА, 2018. – С. 3-6.

11. Kocziszky, György Compliance risk in the enterprise / G.Kocziszky, M.Veress Somosi, T.O.Kobieliava // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–2017" : тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2017 р. / ред.: Є.М.Строков, О.М.Гуцан. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 54-57.

12. Перерва, П.Г. Управління інноваційною діяльністю // Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. / О.А.Старостіна, Н.П.Гончарова, Є.В.Крикавський, та ін., за ред. О.А.Старостіної. – К. : Знання, 2009. – С.461-518.
Nagy, Szabolcs Current evaluation of the patent with regarding the index of its questionnaire / S.Nagy, M.Sikorska, P.Pererva // Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами : матеріали 9-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 19 квітня 2018 р. – Київ : НАУ, 2018. – С. 21-22.

ЗНАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НА ШЛЯХУ ДО ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ

Кубанова Т. В., магістрантка

Науковий керівник: д.пед.н., проф. Шехавцова С. О.

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Соціально-економічні зміни в житті суспільства, активізація міжнародного співробітництва в культурній і виробничій сферах підвищують вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців. Вузька профільна підготовка фахівця, обізнаного з відповідною сферою виробництва, виявляється недостатньою для успішної професійної діяльності в сучасних умовах. Особливою мірою зростає значущість комунікативної підготовки фахівців до іншомовного спілкування, оскільки володіння іноземною мовою сьогодні є важливою умовою налагодження міжнародних ділових контактів, створення спільних підприємств, інтенсифікації професійної взаємодії із закордонними колегами.

Слід підкреслити, що в Європейському парламенті та Раді Європи іншомовну компетенцію відносять до восьми ключових компетенцій безперервного навчання, що ставить перед навчальними закладами завдання формувати у студентів довгострокові компетенції, які дозволять залишатися їм конкурентоспроможними впродовж усього періоду активного життя. Тенденція розвитку освітньої системи на сучасному етапі пов'язана з підготовкою фахівця, спроможного реалізувати себе й задовольнити вимоги роботодавця. Це вимагає від сучасної освіти реалізації навчання впродовж життя, яке дозволить учню сформувати стійку мотивацію як до навчання в цілому, так і до вивчення іноземних мов зокрема.

У зв'язку з цим знання іноземних мов набуває реальної економічної цінності і розглядається як обов'язковий компонент професійної підготовки майбутніх фахівців.

Проблема викладання ділової англійської мови є актуальною у дослідженнях багатьох вітчизняних науковців. Зокрема, методика навчання студентів технічних вузів усного ділового спілкування англійською мовою є предметом дослідження Д. Бубнової; навчання студентів ділової англійської мови через методику занурення описано у праці З. Корневої; методику навчання читання англійською мовою для ділового спілкування у взаємозв'язку з іншими видами мовної діяльності розроблено у дослідженні Ю. Дегтярьової, а науковець О. Огурцова розглядає використання Інтернет-ресурсу у навчанні ділової англійської мови майбутніх економістів.

У силу того, що англійська мова на сьогодні розглядається як «ключ у світ», який, як і «ключ до дверей Європи», не можуть запропонувати всі інші мови, відомий австрійський дослідник Г.-Ю. Крумм (Н.-Ж. Krumm) зауважує, що англійську мову потрібно вважати не іноземною, а ключовою кваліфікацією, щось на кшталт прав водія чи володіння комп'ютером. Натомість, хоч англійська мова й домінує в

міжнародному економічному дискурсі, проте європейські дослідження вже сьогодні виявляють потребу середніх і малих підприємств у знаннях не лише англійської, але й німецької (18 %), французької (13 %), російської (12 %), іспанської (7 %), італійської (5 %), китайської (4 %), польської (3 %), арабської (2 %), португальської (1 %) й інших мов (9 %) [2, с. 45].

Ділова іноземна мова розглядається і як мова професійної спрямованості, вона передбачає певний лексичний матеріал та певні види комунікацій у діловому контексті. Ділова англійська мова використовується в бізнесовому оточенні, її концепція формується і набуває ваги з поглибленням ділової інтеграції. Таким чином, викладання ділової англійської мови включає не тільки надання мовних знань, умінь та навичок, але й формування свідомості природи комунікацій у бізнесі, оволодіння методами їх реалізації, культурної свідомості, а також узагальнення на прагматичному рівні знань і навичок, отриманих студентами при вивченні спеціальних, соціальних та гуманітарних дисциплін [1, с. 133].

Курс Ділової англійської є єдністю трьох складових – викладання, самої англійської мови та обізнаності із термінологією та професійними особливостями бізнес-спільнот. Саме тому викладачеві, що має на меті надати відповідні послуги, необхідно володіти певною інформацією як про організацію, що замовляє їх, її культуру, її становище, так і про тих, хто буде навчатись – їх потреби, стиль навчання і цілі. Важливо володіти інформацією про потенційне застосування англійської тими, хто навчається – створення презентацій, участь у конференціях, проведення переговорів і т. п. Обов'язковою є також обізнаність з їх сферою діяльності, їх інтересами. Релевантним у цьому зв'язку повинен бути і зміст курсу.

Наприклад, на практичних заняттях з ділової англійської мови велика увага приділяється й розвитку діалогічного мовлення, що відповідає комунікативній спрямованості навчального процесу. На заняттях майбутні фахівці мають бути поставлені в такі умови, за яких за допомогою іноземної мови вони могли б вирішити потрібні для себе проблеми, тобто їх навчальна діяльність має бути максимально наближена до реальної обстановки. Вони набувають практики, досвіду в професійній діяльності і одночасно засвоюють мову. Основними типовими ситуаціями усного спілкування для студентів є прес-конференції, переговори, презентації, обговорення та укладання договорів, контрактів, вирішення ділових питань із партнером по телефону, професійні бесіди.

Отже, навчання майбутніх спеціалістів немовних спеціальностей ділової англійської мови є невід'ємним компонентом їхньої освіти, без якої неможлива якісна підготовка фахівців, які б були конкурентоспроможними у нових умовах євроінтеграційної політики України.

Також варто розширювати іншомовний репертуар, ураховуючи регіональні потреби, адже саме знання декількох сучасних іноземних мов пропонують кращі професійні можливості для працівників різних рівнів на підприємствах різних розмірів у різних сферах економіки, зумовлюючи як економічний ріст та поліпшення фінансового стану підприємства, економіки країни і Європи, так і кращі професійні можливості для працівника, що, відповідно, сприяє покращенню його фінансового та матеріального становища й особистого благополуччя.

Література

1. Петрушенко О. О. Комунікативні аспекти вивчення ділової іноземної мови у вищих навчальних закладах економічного профілю / О. О. Петрушенко,

Т. Д. Веленчук // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», 2011. – Вип. 4. – С.131–136.

2. ELAN: Auswirkungen mangelnder Fremdsprachenkenntnisse in den Unternehmen auf die europäische Wirtschaft [електронний ресурс] / CILT – The National Centre for Languages (Ed.). – 2006. – 93 s. – Режим доступу: <http://www.gmf.cc/wp/wp-content/uploads/2008/10/ELAN.pdf>

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Кунченко Н. В., Лойко М. О., студентки 4 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Манухіна М. Ю.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Сьогодні в економічній думці категорія «ресурси», окрім матеріальної та фінансової форми існування, здобуває нову форму – інтелектуальну. Оновлене розуміння є наслідком тенденцій розвитку суспільства, про що свідчать суттєві зміни в системах господарювання більшості країн світу.

В теперішній час інтелектуальні ресурси компанії стають одним з головних ресурсів підприємницької діяльності. У сучасній економіці, що характеризується високим рівнем конкуренції між виробниками та високим і все зростаючим темпом науково-технічного прогресу, одним з небагатьох джерел конкурентних переваг стають інтелектуальні ресурси, які знаходяться в розпорядженні тієї або іншої компанії.

Головною з особливостей інтелектуальних ресурсів є здатність до самозростання або капіталізації, що робить їх унікальними. Самозростання або капіталізація означає, що при збільшенні обсягів виробництва продукції з використанням інтелектуальних ресурсів їх вартість збільшується, а не амортизується, що забезпечує сталий розвиток підприємства. Проблема сталого розвитку підприємства пов'язана з формуванням інтелектуального капіталу.

Дослідження процесів управління інтелектуальним капіталом, як сукупністю інтелектуальних ресурсів, висвітлено у працях К.Е. Свейбі, Р.С. Каплана, Д.П. Нортон, Т. Стюарта, Е. Брукінг, Л. Едвінсона.

Інтелектуальні ресурси підприємства охоплюють сукупність сформованих та накопичених інтелектуальних і комунікативних здібностей (можливостей) працівників, які використовуються у виробничо-господарській діяльності підприємства і включають результати творчої та інтелектуальної праці співробітників, а також організаційні знання, характерні для визначеного підприємства. Інтелектуальні ресурси підприємства зростають не шляхом додавання інтелектуальних ресурсів окремих працівників, а на основі їх взаємодії та виникнення позитивних синергійних ефектів [1].

Аналіз наукових досліджень показав, що класифікація інтелектуальних ресурсів що пропонується різними дослідниками, залежить від застосовуваного ними підходу. Наприклад, інтелектуальні ресурси складаються з таких елементів: інтелектуальна власність, інтерспецифічні ресурси, інфраструктурні ресурси, маркетингові (ринкові) ресурси. [2]. В основі даної класифікації лежить охороноздатність інтелектуальних ресурсів. Однак, інтерспецифічні ресурси є різновидністю інтелектуальних ресурсів з позиції їх цінності для підприємства. Усі

ресурси підприємства поділяються на три групи — загальні, специфічні, інтерспецифічні. Загальні — це ресурси, цінність яких не залежить від приналежності до конкретного підприємства — і поза підприємством, і всередині підприємства цінність їх однакова. Загальні ресурси вільно обертаються в ринковому середовищі і при необхідності можуть бути придбані підприємством. Специфічні - це ресурси, цінність яких усередині підприємства вище, ніж поза підприємством. Будь - який ресурс, включений в виробничий процес підприємства, є пристосованим до його умов, і до цінності ресурсу на вході додається певна вартість у процесі його трансформації. Інтерспецифічні — взаємодоповнюючі, взаємоунікальні ресурси, максимальна цінність яких досягається тільки на даному підприємстві і безпосередньо за його рахунок. Інтерспецифічні ресурси формуються на кожному конкретному підприємстві внаслідок взаємодії персоналу підприємства, який має інтелектуальні надбання (знання, вміння, досвід, здібності) з технологічними процесами, обладнанням, системами організації виробництва і праці, формою управління. Інтерспецифічні ресурси поєднують у собі освіту, знання, професіональні навички, компетенції, вміння, інтелектуальний статус, досвід і потенціал подальшого професіонального розвитку. Відновлення інтерспецифічних ресурсів вимагає від підприємства та його керівництва часу та витрат, інколи досить значних, а подекуди втрачені інтерспецифічні ресурси взагалі відновити неможливо.

Слід зазначити, що інтелектуальні ресурси не тільки забезпечують підприємству можливість виробляти якісну продукцію, але й дозволяють підприємству адаптуватися до змін зовнішнього середовища через удосконалення техніки, технології, управління, освоєння нових ринків збуту, реалізацію нових видів діяльності, збільшення обсягів виробництва та продажу, більш швидке накопичення капіталу.

Проте самі по собі інтелектуальні ресурси не є продуктивними ресурсами, до того моменту, поки вони не будуть залучені у виробничий процес. Завдання сучасного підприємця зробити це найбільш ефективним способом, щоб максимально реалізувати потенціал інтелектуальних ресурсів підприємства, залишивши мінімальну кількість невикористовуваних резервів. Вирішити дану задачу можна лише одним способом – сформувавши ефективну систему управління інтелектуальними ресурсами підприємства.

Управління інтелектуальними ресурсами передбачає виконання цілої низки функцій, що спрямовані на раціональне формування, використання й розвиток інтелектуальних ресурсів підприємства.

Управління інтелектуальними ресурсами на рівні окремо взятого підприємства пов'язано не тільки з пошуком способів ефективного продукування та використання знань і інформації для досягнення поставлених економічних цілей – таких, як зростання прибутку, економія витрат, збільшення обсягів реалізації продукції, але і створенням умов для реалізації потреб співробітників у творчості та самореалізації.

У сучасних умовах важливий не тільки обсяг здібностей і знань, але й вміння користатися ними. Для того, щоб інтелектуальні ресурси співробітників підприємства могли реалізовуватися в їх інтелектуальний капітал, а потім в інтелектуальний капітал підприємства необхідно створювати спеціальні умови на підприємстві, з метою розвитку та удосконалення раніше отриманих знань.

Таким чином, можна зробити висновок, що на сьогоднішній день вітчизняним компаніям необхідно більше уваги приділяти питанням, які пов'язані з

інтелектуальними ресурсами. Наявність у компанії інтелектуальних ресурсів дасть можливість компанії не тільки максимізувати свій прибуток, а й підвищити число лояльних споживачів, за рахунок підвищення іміджу компанії.

Література

1. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал: ключ успеха в новом тысячелетии. / Э. Брукинг; пер. с англ. под ред. Л. Н. Ковалик – СПб, Питер, 2001 – 288 с.
2. Норіцина Н.І. Інтелектуальні ресурси підприємства: охороноздатність та оцінювання / Н.І. Норіцина // Вісник МНТУ. – К., 2011. - № 2, С. 93-95.

СФОРМУВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКОСТІ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА – СУБ'ЄКТА МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ

Курей О. А., к.е.н.

Яцола Т.Я., магістрант 2 курсу

Науковий керівник: д.е.н., с.н.с., доц. Жуков С. А.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

В умовах глобалізації та розвитку міжнародного бізнесу ефективність промислових підприємств і галузей економіки загалом на внутрішньому та зовнішньому ринках багато в чому залежить від того, наскільки їх продукція відповідають стандартам якості. Проблема забезпечення та підвищення якості промислової продукції являється актуальною незалежно від напрямку та специфіки діяльності підприємств, географічного розташування, тощо. Тому, підвищення якості промислової продукції є довгостроковим і безперервним завданням, від якого залежить успіх та ефективність діяльності не тільки окремо взятого підприємства, галузі, а й національної економіки в цілому. В умовах ринкових відносин у розвинених країн якість промислової продукції формується під впливом таких основних факторів, що впливають на формування якості: активізація підприємств щодо оперативного використання досягнень науково-технічного прогресу, розвиток якого не спрощує існуючої проблеми якості, а навпаки, їх ускладнює; ретельне вивчення вимог внутрішнього та міжнародного ринків, а також потреб різноманітних категорій промислових споживачів; інтенсивне використання творчого потенціалу персоналу через навчання, виховання, систематичне підвищення кваліфікації, різноманітну мотивацію матеріального та морального характеру.

Перелічені фактори є основою систематичного та постійного вдосконалення системи організації виробництва, яка органічно поєднує в собі підсистеми забезпечення та контролю якості продукції, що випускається. Однак, вирішувати проблеми із забезпечення якості традиційними методами, тобто лише шляхом контролю якості готової промислової продукції, практично неможливо. Повинен бути комплексний, системний підхід, реалізація якого можлива лише в рамках впровадження системи, основною задачею якої є саме управління якістю продукції.

В умовах економічної глобалізації та функціонування міжнародного бізнесу проблеми управління якості промислових підприємств вирішується на основі міжнародних стандартів якості. Їх розробляють, як правило, технічні комітети ISO

(Міжнародна організація зі стандартизації) – це всесвітня федерація національних органів стандартизації (комітетів членів ISO). Міжнародні стандарти готують згідно з правилами, викладеними у Директивах ISO/IEC (IEC – Міжнародна електротехнічна комісія). Питаннями якості в ISO займається технічний комітет ISO 176 [2]. Цими стандартами було встановлено, що кожне підприємство, особливо промислове повинно вирішувати три головні завдання у сфері якості: підтримувати якість продукції та послуг на рівні, що забезпечує постійне задоволення встановлених ним вимог споживача, які передбачаються; забезпечувати керівництву впевненість у тому, що необхідна якість досягається та підтримується на заданому рівні; забезпечувати споживачу впевненість у тому, що запланована якість продукції, що постачається, досягається або буде досягнута, якщо це передбачено контрактом [3, с. 33].

В управлінні якістю продукції на підприємствах промислово розвинутих країн простежується багато спільного, але, тим не менше, йому також властиві й національні риси. Так, японській моделі характерна спрямованість на випуск конкурентоспроможної продукції більш високої якості, ніж в інших країнах-виробниках. Цьому сприяє широко поширена в промисловості країни система управління якістю, що охоплює всю діяльність фірми та базується на теорії комплексної системи управління якістю продукції. В Європейській моделі управління якістю акцентується увага на якості сировини, конструкторській розробці, рівню технології, злагодженій роботі складів і всіх допоміжних служб. Американській моделі управління якістю більш притаманна адміністративна діяльність і загальний контроль якості на основі розподілу прав і обов'язків між підрозділами, пов'язаними із забезпеченням якості.

Яскравим прикладом ефективною системи управління якістю (СУЯ) є американська транснаціональна корпорація Jabil Circuit Ukraine Ltd (укр. «Джейбіл»), яка є світовим лідером на ринку виробництва електроніки, що заснована у 1966 р., у США, Джеймсом Голденом і Білом Моріном, чії імена і стали основою назви компанії «Джейбіл» (Jabil). Сьогодні Джейбіл входить у трійку найбільших контрактних виробників електроніки поряд з Флекстронікс (Сінгапур) і Фокскон (Тайвань). Компанія надає послуги з розробки та дизайну продукту, створення його прототипу, запуску та масового виробництва, а також гарантійного та післягарантійного обслуговування. Джейбіл інвестує гроші у технології та послуги, прогнозуючи потреби замовника. Сьогодні підприємство налічує 59 заводів у 22 країнах світу. Штаб-квартира корпорації розташована у м. Сент-Пітерсберг (Флорида, США). Штат працівників на сьогодні складає близько 85000 осіб у всьому світі.

СУЯ «Джейбіл» побудована на принципах концепції загального управління якістю (TQM), що передбачає всебічне цілеспрямоване скоординоване застосування підходів і методів управління якістю в усіх сферах діяльності, від досліджень і розробок до обслуговування після продажу, за участю керівництва та службовців усіх рівнів за умов раціонального використання технічних можливостей. СУЯ «Джейбіл» включає в себе сукупність принципів, методів, засобів і форм управління якістю з метою підвищення ефективності та конкурентоспроможності організації. Процес підвищення якості на «Джейбіл» складається з трьох частин: 1) базової системи – використовує засоби для аналізу і дослідження, що ґрунтуються на використанні математичного апарата і статистичних методів контролю, рекомендованих сучасними міжнародними стандартами в області управління системою якості; 2) системи технічного забезпечення – сукупність методів, підходів, прийомів і програм, що дають змогу навчити персонал володінню цими засобами та правильному їх

застосуванню; 3) системи вдосконалення і розвитку – передбачає адаптацію найновіших підходів, законів організації, структури і принципів управління якістю до конкретних ситуацій, вимог та умов ринку.

СУЯ компанії «Джейбіл» можна зобразити використовуючи процесно-орієнтований підхід на основі принципу PDCA (plan – do – check – akt) (рис. 2).

Plan (Керівництво, Політика та стратегія, Мета та цілі, Документація) визначає мету та цілі діяльності компанії, політику управління процесами, стратегію функціонування, чітко формулює перелік, набір та форму організації документації. Do (Карта функціонування процесів) описує сукупність взаємозв'язків між елементами системи управління якістю, визначає порядок їх взаємодії, перелік фікційної відповідальності по забезпеченню якості та характеризує напрями їх діяльності. Check (Управлінські наради, JOS, Ефективність QMS) описує способи контролю системи на кожному етапі і окремих її елементах. Також, даний пункт визначає методологію та підходи як до способів контролю якості, так і до аналізу одержаних результатів. Act (Контрольні плани, CAPA, Постійні вдосконалення) передбачає розробку та впровадження планів запобігання та покращення, на основі аналізу даних отриманих з попереднього етапу.

В основі системи, зображеної на рис. 2 лежить глобальна політика щодо якості компанії, яка визначає стратегію та окреслює шляхи її реалізації. Система якості компанії заснована на основі міжнародних стандартів «Управління якістю продукції» ISO 9000 та ISO 14001 [2], що забезпечує контроль якості на всіх етапах діяльності компанії, з використанням найсучасніших методик контролю за якістю продукції.

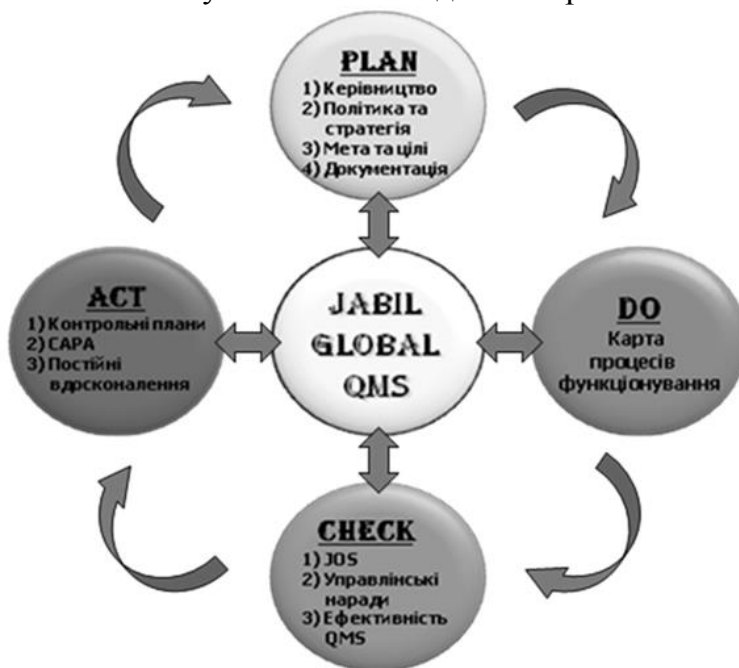

Рис. 2. Система управління якістю компанії Jabil Circuit Ukraine ltd

Джерело: створено автором на основі досліджень

Підсумовуючи наведений вище матеріал, можна зробити висновок, що для підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств – суб'єктів міжнародного бізнесу, необхідно зосередитись на впровадженні систем управління якістю, а також на методології її впровадження згідно міжнародних стандартів ISO 9000. Дана система зможе активізувати внутрішні та зовнішні інвестиції, які охоче будуть вкладатися в сертифіковані виробництва.

Література

1. Вакуленко А.В. Управління якістю: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дис. / А.В. Вакуленко. – К.: КНЕУ, 2004. – 167 с.
2. ДСТУ ISO 9000-2001. Системи управління якістю. Основні положення та словник. – К.: Держстандарт України, 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dnaop.com/html/41056/doc-%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_ISO_9000-2001.
3. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації: Підручник. 2-е вид. / М.І. Шаповал. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1998. – 152 с.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ НА ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ В УКРАЇНІ

Куц Я. М., студентка 3 курсу

Науковий керівник: ст. викладач Афанасьєва О. М.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Сучасна світова економіка дедалі інтенсивніше глобалізується. Цей процес охоплює всі сфери суспільного життя, жодній країні світу неможливо уникнути його впливу. Узагальнюючи різні підходи до вивчення цього питання, можна сказати, що глобалізація – це комплекс геоекономічне, геополітичне та геокультурне явище, яке має потужний ефект на все сфери життєдіяльності суспільства. [1, с. 30] В основі цього процесу лежить розвиток світових ринків товарів та послуг, ринку праці та капіталу.

Концепція глобалізації як процесу світового єднання – це одна з найбільш поширених ідей людства щодо переходу в третє тисячоліття. Треба чітко розуміти, що глобалізація це не тільки поява нового об'єкта дослідження, це явище вимагає, щоб будь-яке конкретне дослідження ставилося в рамки глобального контексту, оскільки кожна сфера існування суспільства дедалі більше взаємозалежна з багатьма іншими. Сучасний світ, на думку італійського соціолога А. Мартинеллі, є дуже схожий на голограму лазерного променя, в якому кожна точка несе своєрідну інформацію про ціле, оскільки кожна людина дедалі більше поглинає інформацію.[2, с.4]

Стрімка глобалізація та інтелектуалізація виробництва, ринку й економічної діяльності докорінно змінює соціально-економічну структуру суспільства та виробничих відносин. У зв'язку з цим виникає ряд господарсько-економічних завдань, для вирішення яких потрібні нові та прогресивні зміни. Все це відбувається паралельно з розвитком інформаційних технологій, особливо глобальна мережа Інтернет, яка створює комунікативно-функціональне середовище.

Інформаційний простір заповнює всі сфери людської діяльності, створює глобальну свідомість та глобальну культуру. Інформація у ХХІ столітті є одним з основних ресурсів, який витісняє ті, що займали провідну позицію впродовж сторіч – сировину та енергію. Великий обсяг інформації породжує інноваційний процес, а це в свою чергу, реальний потік інвестицій, який об'єднує науку, техніку, підприємництво та управління. Глобалізаційний процес стимулює розвиток інформаційних технологій та засобів комунікації та активізує інноваційне підприємництво.

Світова економіка стрімко розвивається у напрямку формування глобального економічного простору, в якому створюється нова економіка. Місце і роль України в цьому просторі, для якого характерна ліквідація бар'єрів переміщення товарів, послуг та капіталу, платіжно-розрахункових операцій та уніфікація регулювання ринків, - мають бути проаналізовані та науково оцінені. Без ґрунтовних відповідей не слід поспішати з висновками, щодо потреби максимальної інтеграції Української економіки в ринкову систему.

Проте не можна оцінювати процес глобалізації лише позитивно, адже і власне сам процес, і його наслідки без сумніву можуть бути негативними для певних економік та держав в цілому, перш за все інноваційно неконкурентоспроможних. Встояти під ударами глобалізму і навіть забезпечити зростання своєї міжнародної конкурентоспроможності, змогли лише ті країни, які виробили національні та глобально орієнтовані стратегії розвитку на 25-35 років, врахувавши не лише плюси, а й загрози глобалізації. Серед них Китай, Індія та деякі країни Південно-Східної Азії. З даного переліку можна зробити висновок, що повноцінна глобалізація є прийнятною лише для країн, які відрізняються високим рівнем конкурентоспроможності [3].

Варто зазначити, що для України процес глобалізації може породити деякі проблеми. На чаші вагів з одного боку перспективи залучення фінансових ресурсів, яких в країні не вистачає, з іншого – у світі загострюється конкуренція за ці ресурси. Глобальний характер конкуренції породжує протистояння з транснаціональними корпораціями, які застосовують найновітніші досягнення у сфері управління та виробництва.[4, с. 23] Треба чітко розуміти, що процес глобалізації складний і суперечливий. Україна малими кроками наближається до нього, і в майбутньому вплив глобалізації на економіку держави буде відчутнішим. Могутні держави й зараз диктують напрямок розвитку, не враховуючи національних інтересів, та тим самим сприяють посиленню залежності країни від потужних міжнародних фінансових організацій.

Глобалізація перетворила світ у глобальну внутрішньо взаємопов'язану систему з інтенсивними моделями обміну і моделями влади, ієрархії та нерівності. Чи надає це підстав говорити про наявність світового суспільства або всесвітнього товариства? Для багатьох дослідників ця ідея є не утопією, а реальною можливістю для розвитку економіки, права та демократії, а також цілісних глобальних правил співжиття в цілому. Втім, на мій погляд, перспектива досягнення цього є досить сумнівною, зважаючи, зокрема, на перебіг історичної практики останнього десятиріччя – потужні митні, цивілізаційні, економічні та міграційні перешкоди, які унеможливають перспективу єдиного глобального соціального простору. Навіть якщо розглядати європейський простір – можна дійти висновку, що він є досить поляризованим. В ньому існує досить суттєва соціокультурна та економічна диференціація, а також світоглядна і ціннісна відмінність.

Література

1. Стукало Н.В. Глобалізація та розвиток фінансової системи України // Фінанси України. – 2005. - №5. – С. 29-35.
2. Мартинеллі А. Ринки, влада и глобальне управління // Социс. – 2002. – №12. – С. 3-14.

3. Білоус О. Глобалізація і глобалізм: парадокси чи закономірність постіндустріальної цивілізаційної еволюції? // Економічний часопис – XXI. - №3. – 2004. – С.7-11.

4. Савченко Т.В. Уточнення економічного змісту й особливостей глобалізації // Фінанси України. - 2004. - №7. – С.20-26.

ЕКО-ЕФЕКТИВНІСТЬ – БАЗОВА СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Лебедева Т. П., магістрант

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

Проблема оцінки конкурентоспроможності носить універсальний, всесвітній характер. За останні роки посилилася конкуренція, що викликано як внутрішніми чинниками розвитку торгівлі, так і активністю проникнення на український ринок зарубіжних компаній. Тому як в теорії, так і на практиці все більше уваги приділяється необхідності комплексного вирішення проблеми розвитку конкуренції та підвищення конкурентоспроможності підприємств, саме в таких умовах особливого значення набуває розробка новітніх стратегій маркетингової діяльності в умовах сталого розвитку підприємства.

Вагомий внесок у дослідження маркетингових стратегій розвитку внесли вітчизняні науковці, серед яких варто виділити А. Павленка, А. Войчака, В. Герасимчука, Н. Куденко, В. Пилипчука, І. Решетнікову, Т. Циганко, Н. Чухрай.

Мета дослідження – визначити сутність і особливості концепту еко-ефективності як базової стратегії сталого розвитку підприємства.

Маркетингова стратегія – це базова частина стратегічного планування діяльності підприємства в довго- та короткостроковому періодах, що базується на визначенні власного потенціалу на окремому ринку, конкурентоспроможності власної продукції та комплексу в цілому і лежить в основі постановки ефективних цілей для всіх підрозділів підприємства, тому необхідно проаналізувати структуру даної категорії в межах формування її на окремому підприємстві. Вчені не прийшли до єдиного висновку щодо кількості та власне елементів маркетингової стратегії, проте багато з них виділяють наступні складові: збір, консолідація та аналіз інформації про окремий ринок позиціонування продукції (визначення конкурентоспроможності товару, оцінка діяльності конкурентів і взаємодії економічних суб'єктів, потенціальних ризиків і переваг діяльності), визначення маркетингової мети функціонування (формулювання цільового положення підприємства та товару), розробка плану ринкових дій, що базуються на ресурсній базі (логістиці, сформованих відносин з постачальниками сировини, існуючої мережі збуту, фінансовому потенціалі, враховуючи можливі залучення з боку інвесторів, та внутрішніх процесах взаємодії підрозділів), безпосереднє впровадження маркетингової стратегії.

Узагальнення літературних джерел свідчить, що більшість авторів орієнтовані на наступні етапи формування маркетингових стратегій: 1) визначення маркетингових цілей у відповідності до генеральної стратегії підприємства; 2) формування комплексу заходів щодо реалізації поставлених цілей; 3) коригування маркетингової

стратегії у відповідності зі змінами в зовнішньому середовищі; 4) розроблення комплексу маркетингу; 5) контроль та оцінювання ефективності обраної стратегії. Обґрунтовані особливості маркетингових стратегій розвитку вимагають розроблення концептуальних підходів до її формування. Початковим етапом розробки стратегії підприємства традиційно виступає визначення місії. Варто відзначити, що на функціонуючих підприємствах вона певним чином вже сформована, відтак, пріоритетного значення набуває підхід до формування маркетингових стратегічних цілей. У численних наукових публікаціях наголошується на необхідності розширення цілей стратегічного маркетингового управління, що ототожнювалися раніше виключно з досягненням підприємницької мети. Важливого значення при цьому набуває формування місії й у соціальному контексті, що відповідає базовим постулатам усвідомленого маркетингу [1, с. 25].

Слід підкреслити, що у контексті виключного значення набуває задоволення вимог не лише споживачів, а й усіх стейкхолдерів підприємства: акціонерів (у напряму зростання вартості бізнесу та дивідендів); працівників (у контексті створення відповідних умов їх діяльності створення та задоволення приватних потреб); держави та суспільства (у напряму зниження навантаження на навколишнє природне середовище, що відповідає концепції стійкого розвитку). Розроблення маркетингових стратегій передбачає аналітичне оцінювання параметрів зовнішнього та внутрішнього середовища. Маркетингова стратегія розвитку підприємства, що орієнтована на формування стійких конкурентних переваг, підвищує вимоги до такого аналізу. Саме результати оцінки є передумовою формування комплексу інформаційно-аналітичного забезпечення маркетинг-менеджменту, який є невід'ємною умовою забезпечення позитивної траєкторії розвитку організацій. Основною метою формування інформаційно-аналітичного базису є системна організація всіх елементів, що формують та використовують інформацію в процесі маркетингового управління підприємством. Наступним етапом є формування маркетингової стратегії розвитку, яка (як зазначалося вище) є органічним поєднанням корпоративних функціональних та інструментальних стратегій. Характерними ознаками маркетингових стратегій різних ієрархічних рівнів є наступні: інструментальних – забезпечення однакової з конкурентами цінності продукту (період адаптації); функціональні – забезпечення вищої, у порівнянні з конкурентами, цінності продукту (період зростання); корпоративних – забезпечення інноваційної споживчої цінності продукту (послуги) (період розвитку). Саме реалізація маркетингових стратегій розвитку дозволяє сформувати і підтримувати стійкі конкурентні переваги, що забезпечують недоступні суперникам ренти, тобто джерела додаткової прибутковості та привабливості підприємства на ринку за рахунок комплексного використання корпоративних, функціональних та інструментальних маркетингових стратегій.

Системний та ситуаційний підходи створюють необхідну методологічну основу для формування маркетингової стратегії діяльності підприємства. Системний підхід передбачає формування маркетингової стратегії виходячи з певної системи взаємозв'язків комплексу її стратегічних складових (інформації, методів, принципів та закономірності їх впливу на прийняття стратегічних рішень). На основі ситуаційного підходу прийняття стратегічних маркетингових рішень відбувається в залежності від змін переліку, сили впливу та динаміки факторів зовнішнього середовища.

Однією з базових стратегій сталого розвитку, орієнтованих на нові сприятливі можливості для формування конкурентоспроможного бізнесу, є еко-ефективність [3, 4]. Дану стратегію варто впроваджувати на трьох рівнях:

1. Еко-ефективні процеси – передбачають перехід від витратної концепції «очистки на кінці труби» до інтегрованих методів екологічного управління! Компанії здійснюють загальну оптимізацію усіх процесів, мінімізують як використання ресурсів, так і екологічні наслідки, що призводить до сукупного зменшення операційних витрат.

2. Створення нових еко-продуктів – товари та послуги, що відповідають правилам еко-дизайну та забезпечують вищі функціональні якості, підвищують еко-ефективність. Такі еко-інновації створюють для компаній нові прибуткові бізнесові можливості й ринкові ніші, розширюють їх присутність та збільшують їх частку на ринку. Виробництво даних товарів потребує застосування концепції освіченого маркетингу, згідно якої продукт має приносити споживачеві максимальної користі. Еко-ефективність сприймається з позиції інвайронменталізму (течії по захисту навколишнього середовища).

3. Вплив на ринкові механізми – продаж споживачам не товарів, а їх корисних функцій або послуг, тобто переважно доданої вартості продукції. Зокрема лізинг обладнання, замість його продажу, зміщує інтерес виробника до довговічності обладнання, можливості його модернізації в процесі експлуатації та кінцевої вторинної переробки матеріалів після закінчення терміну його використання. Це сприяє створенню замкнутих циклів виробництва та утилізації. Тим самим бізнес отримує можливість зростати, корисна вартість, яку споживає кінцевий користувач, вимагає менших ресурсів, а екологічні наслідки зменшуються.

Стратегія еко-ефективності може бути успішно застосована компанією з будь-якого сектора промисловості незалежно від її розміру і місцезнаходження, а для підприємств такої індустріалізованої країни як Україна вона особливо актуальна. Таким чином, на мікрорівні стратегія еко-ефективності є одним із головних двигунів переходу бізнесу до принципів сталого розвитку, оскільки допомагає одночасно виробляти кращі товари та послуги, скорочувати використання ресурсів, завдавати меншої шкоди довкіллю, покращувати економічні показники та здобувати переваги на ринку.

Підводячи підсумок, можна побачити тісний взаємозв'язок процесу формування маркетингової стратегії та підвищення ефективності діяльності підприємства. Через те, що ключовим елементом результативності діяльності є прийняття актуального ефективного управлінського рішення, яке має базуватися на максимально повній і доцільній інформації про стан ринкових процесів, важливість формування маркетингової стратегії стає базовим критерієм життєздатності підприємства.

Література

1. Балабанова Л.В. Маркетинг: Підручник / Л.В. Балабанова. – Вид. 3-тє, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2011. – 543 с.

2. Рац О. М. Ефективність функціонування підприємства як основа формування його конкурентоспроможності / О. М. Рац // Економічний простір. – 2009. – № 2. – С. 273–281.

3. Гринів Л. С. Екологічно збалансована економіка: проблеми теорії: монографія / Л. С. Гринів. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2001. – 240 с.

4. Дорогонцов С. І. Управління техногенно-екологічною безпекою у парадигмі сталого розвитку: монографія / С. І. Дорогонцов. – К.: Наукова думка, 2001. – 175 с.

ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ І КОМПЕТЕНЦІЙ МЕНЕДЖЕРІВ ІЗ БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНА ОСНОВА РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ КЕРІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Мамиченко С. А., аспірант

Науковий керівник: д.пед.н., проф., дійсний член НАПН України Курило В. С.

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Одним із головних чинників економічного зростання за сучасних умов є прийняття правильного рішення, ефективність якого багато в чому визначається людським потенціалом кадрів управління. Проблеми, пов'язані з оцінкою економічної ефективності зростання управлінського потенціалу менеджерів із бізнес-адміністрування, у економічній літературі розглядаються недостатньо. Зокрема, соціально-економічні розбіжності й взаємозв'язок таких категорій як «людський потенціал», «інтелектуальний потенціал», «трудова потенціал», «людський капітал», «робоча сила» трактуються суперечливо.

Тематика наукових досліджень у галузі управлінського потенціалу менеджерів із бізнес-адміністрування, є відносно новим напрямом, основи закладені та розвинуті в дослідницьких та науково-пошукових роботах відомих іноземних фахівців-дослідників та управлінців-практиків, таких як Робертсон Алан і Грем Еббі, Джон Біллсберрі, Томас Дж. Пітерс, Ед. Майклз, Хелен Хендфілд-Джонс і Бет Екселрод, Майер Деві та Лайкер Джеффри та іншими.

Мета дослідження – визначити зміст професійних якостей і компетенцій менеджерів із бізнес-адміністрування як функціональну основу розвитку управлінського потенціалу керівника підприємства в умовах сталого розвитку.

Сучасні умови господарювання формуються під впливом певних принципів сталої діяльності підприємства: свобода вибору і форми економічної, господарської, підприємницької діяльності; пріоритет споживача (вільний вибір товарів і конкуренція виробників); конкуренція (суперництво товаровиробників з приводу реалізації їх продукції на ринку, ціна на основі попиту і пропозиції); вибір партнерів по спільній діяльності і членів колективу; контрактні договірні відносини (добровільні угоди між рівноправними економічними суб'єктами); розподіл доходів на основі реалій ринку і соціальних заходів захисту; формування ефективної системи ціноутворення; відвертість економіки і державне регулювання ринкових відносин [1, с. 55].

Безліч проблем і труднощів, що стоять перед багатьма підприємствами вимушує їх менеджерів пристосовуватися до реалій економічного життя, використовуючи різноманітні механізми пристосування.

Потенціал керівника не можна розглядати як потенціал окремої особи, без взаємозв'язку його з потенціалом підприємства. У своїй роботі кожен керівник повинен враховувати як власні можливості, так і конкретну обстановку. Талант менеджера полягає в тому, щоб в нетипових ситуаціях уміти ухвалювати нестандартні рішення при мінімальній трудомісткості. Менеджерам що починають, властиве прагнення підвищити віддачу колективу за рахунок перенапруження (подовження робочого дня, робота у вихідні, нічні чергування), зайвою регламентацією дій підлеглих. Бажання "зловити" кого-небудь на недоліках для повчання іншим, невиправдані погрози і попередження на планерках, нарадах; прагнення показати професіоналізм в тій сфері, яка керівникові більше всього знайома.

Професійний потенціал менеджера забезпечує ефективність його діяльності і реалізацію управлінських функцій.

Структурно такий потенціал утворюється з індивідуальної управлінської концепції, управлінської підготовленості, морально-психологічних якостей, управлінських здібностей, емоційно-вольових якостей, пізнавальних та інтелектуальних якостей, комунікативних здібностей.

На думку Р. А. Кубанова [2], до професійних якостей менеджера відносяться:

- управлінська підготовленість. У структуру управлінської підготовленості входять знання, уміння і навички, що дозволяють менеджерів ефективно вирішувати різноманітні управлінські задачі. Важливим елементом управлінської підготовленості є професійно-психологічна підготовленість, направлена на вдосконалення роботи з персоналом організації, ефективну спільну роботу з підлеглими, безконфліктна дія на їх поведінку;
- морально-психологічні якості. Ці якості відображають етичні зобов'язання і етичні норми поведінки менеджера. Йдеться про належну і необхідну поведінку з погляду моральності, управлінської етики, конкретних норм моралі, гуманного відношення до іншої людини. Етичну основу поведінки менеджера складають наступні морально-психологічні якості: професійна честь; справедливість; принциповість; порядність; співчуття і співпереживання; мужність; відчуття товариства та ін.
- управлінські здібності. До основних управлінських здібностей належать організаторські здібності керівника. Організаторські здібності включають уміння пізнавати самого себе, людей за неповними даними, встановлювати і підтримувати психологічний контакт з людьми, вивчати людей в їх повсякденній діяльності, користуватися владними повноваженнями, уміння майстерно володіти комунікативними навичками тощо.
- емоційно-вольові якості. Робота керівника часто пов'язана із стресами і негативними емоційними переживаннями.

У числі стрес-факторів, пов'язаних з діяльністю менеджера, часто називають: велику завантаженість роботою і відсутність вільного часу; підвищену відповідальність за ухвалення рішення; необхідність часто йти на компроміси в ім'я збереження кар'єри; загрозу авторитету; недолік зворотної інформації про ефективність своєї діяльності; незадовільні відносини з керівниками і підлеглими; невизначеність посадового зростання; несприятливий соціально-психологічний клімат у професійному колективі та ін. Менеджерів слід звертати увагу на розвиток у себе таких емоційно-вольових якостей, як рішучість, наполегливість, самоконтроль, емоційна врівноваженість, витримка, витривалість, обачність, холоднокровність, упевненість в своїх силах тощо.

- пізнавальні і інтелектуальні якості. Відомо, що добре розвинені якості сприйняття і уваги дозволяють менеджерів отримати об'єктивну інформацію про специфіку функціонування організації, особливості особи співробітника і конкретного професійного колективу. Продуктивне мислення менеджера характеризується такими якостями, як гнучкість, широта критичність, швидкість, кмітливість, прогностичність, евристичність та ін.
- комунікативні якості. Організованість, упевненість, незалежність, скромність, установка на співпрацю, готовність до допомоги, співчуття, обов'язковість, володіння технікою спілкування, чуйність, чуйність,

дбайливість, справедливість, щирість в спілкуванні, активність в спільній діяльності, послідовність, тактовність. Утрудняють ділову взаємодію скептицизм, сором'язливість, покірність, переоцінка своїх можливостей, агресивність [4, с. 132].

Отже, говорячи про потенціал керівника, про його здатність в перспективі вирішувати складніші управлінські задачі, ніж ті, які він вирішував до останнього часу, в першу чергу необхідно оцінити рівень розвитку його управлінських компетенцій. Критерії конкурентоспроможності для кожного рівня професійної компетенції специфічні. В умовах економіки, заснованої на знаннях, можна виділити чотири рівні професійної компетенції фахівців:

- ✓ «золоті комірці» («higher-level») висококваліфіковані науковці та фахівці, що володіють підприємницькими рисами використання своїх професійних знань, які здатні генерувати і реалізовувати нові ідеї та знання, що системно реінвестують у свій потенціал;
- ✓ «білі комірці» («white-collar») службовці, чиновники, працівники апарату управління, менеджери, інженерно-технічні працівники, працівники розумової праці, що входять до складу невиробничого персоналу підприємств, здатні до адаптації нових підходів та використання наявних ідей і розробки варіантів творчого застосування вживання старих сталих моделей до нового інформаційного капіталу;
- ✓ «сині комірці» – типові фахівці спеціалісти що володіють стандартними методичними підходами і здатні до реалізації заданої програми типових професійних дій;
- ✓ «чорні комірці» недостатньо кваліфіковані спеціалісти здатні лише до підконтрольних фрагментних дій [3, с. 231].

Таким чином, роль керівника в сучасних умовах полягає в тому, щоб раніше, повніше і глибше за інших бачити, що необхідно зробити, знати, як це здійснити. Використовуючи різні інструменти управління, уміти мобілізувати людей на ефективне рішення задач. Без підприємницького таланту керівника і без особливих якостей менеджера мобілізувати людей не вдасться. Знання закономірностей, що виникають в структурі ринкових механізмів, а також аналіз стану нашої економіки, рівня життя населення дозволяють визначити контури парадигми нової моделі управління.

Література

1. Трепси Д. Менеджмент с точки зрения здравого смысла / Д. Трепси. – М.: Автор, 1993. – 160 с.
2. Кубанов Р. А. Класифікація і зміст професійно важливих якостей особистості майбутнього маркетолога / Р. А. Кубанов // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2013. – № 5 : Частина 2. – С. 189–197.
3. Уотермен Р. Фактор обновления: как сохраняют конкурентоспособность лучшие компании / Р. Уотермен. – М.: Прогресс, 1988. – 364 с.
4. Швалб Ю. М. Практична психологія в економіці та бізнесі / Ю. М. Швалб, О. В. Данчева. – К.: Лібра, 1998. – 270 с.

МАТРИЦЯ ЕЙЗЕНХАУЕРА ТА ЇЇ МІСЦЕ В КОМПЛЕКСІ ТЕХНІК ПЛАНОВОЇ РОБОТИ

Минка С. О., студентка 1 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Овечкіна О. А.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

В сучасному світі є багато технік планування, що дозволяють навчитися раціонально використовувати свій часовий ресурс і отримувати з цього процесу максимальну вигоду для себе. Метою даної роботи є обґрунтування доцільності застосування в плановій роботі будь-яких господарюючих суб'єктів господарювання та пересічних громадян технік сучасного менеджменту, до яких відносять так звану «матрицю Ейзенхауера». Сутність матриці полягає в тому, щоб навчитися грамотно розподіляти всі свої справи, відрізнити важливе від найменш важливого, а також максимально скорочувати час на заняття будь-якими справами, виконання яких не дає ніяких вагомих результатів. Матриця Ейзенхауера являє собою чотири квадранта, основою яких є дві вісі - це вісь важливості (IMPORTANCE) за вертикаллю і вісь терміновості URGENCY) за горизонталлю, таким чином виділяються 4 квадранти: Квадрант А (URGENT IMPORTANT), Квадрант В (NOT URGENT IMPORTANT), Квадрант С (URGENT NOT IMPORTANT), та Квадрант D (NOT URGENT NOT IMPORTANT) (рис. 1).

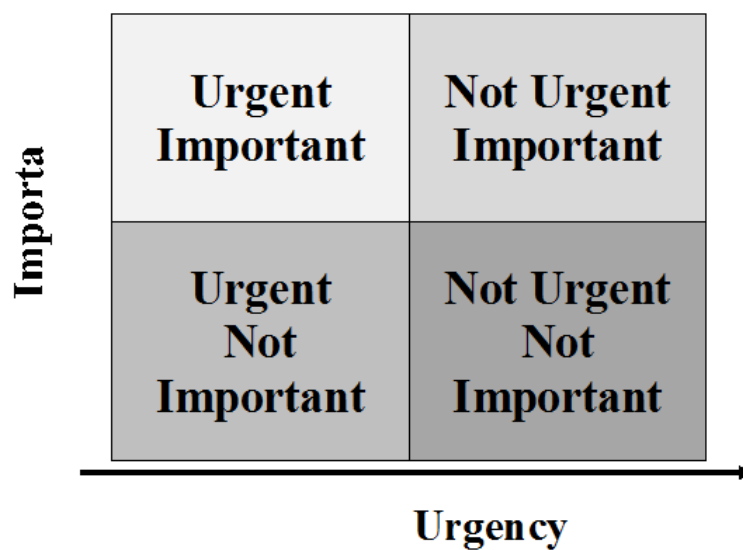

Рис. 1. Матриця Ейзенхауера

Квадрант А відповідає за важливі та термінові справи. При ідеальному плануванні він повинен залишатися порожнім. Для цього потрібно виконувати своєчасно справи, що знаходяться у інших квадрантах, або, якщо є можливість, передоручити ці справи іншим особам (підлеглим, якщо мова йде про провідних менеджерів, або керівників підприємств). Проте, якщо в Квадрант А все ж таки щось вписується, то це: справи, невиконання яких негативно позначаться на досягненні поставлених цілей Квадранту В (справи, що були важливі, але не термінові, наприклад термінова підготовка звіту начальником планово-економічного відділу, на що був виділений місячний термін, або екстрене написання реферату чи контрольної роботи студентом); справи, невиконання яких може стати причиною труднощів і неприємностей, що затрудняють виконання задач не лише Квадранту В, але й

Квадранту С (вирішення проблем, пов'язаних зі станом здоров'я, особистої безпеки тощо).

Квадрант В відповідає за важливі та нетермінові справи. Він заслуговує найбільшої уваги, адже справи, що знаходяться в ньому, є найбільш пріоритетними та перспективними, саме з них повинні складатися повсякденні задачі кожної людини. Відсутність терміновості дозволяє вирішувати будь-які задачі більш обґрунтовано та конструктивно. Проте, якщо не виконувати ці справи своєчасно, вони можуть з перейти у Квадрант А. Фахівці з тайм-менеджменту рекомендують включати в квадрант В всі поточні справи, пов'язані з основною діяльністю, планування і аналіз роботи, навчальні і спортивні заняття, дотримання прийнятного ритму життєдіяльності.

Квадрант С відповідає за неважливі та термінові справи, що не пов'язані з головною метою діяльності, але є необхідними. Справи Квадранта С відволікають від дійсно важливих справ і знижують загальну ефективність. Це справи пов'язані з інтересами сторонніх людей, раптово виниклими проблемами побуту тощо. Квадрант D містить неважливі та нетермінові справи, що не приносять жодної користі, але є дуже привабливими й приносять задоволення (проведення часу в соціальних мережах, розваги, комп'ютерні ігри тощо).

Для будь-якої особи, особливо для тих, хто обмежений часом і фінансами, матриця Ейзенхауера є простою, але ефективною технікою планування витрат часу, власних зусиль щодо досягнення поставлених цілей. В цьому процесі найважливішим стає вибір пріоритетів життєдіяльності (прагнення до самореалізації, визнання, підвищення соціального статусу, отримання гідної освіти та відповідної роботи, або віддання переваги максимальному задоволенню першочергових фізіологічних потреб на шкоду духовним цінностям). Для цього у квадранті D можуть з'явитися справи, пов'язані з читанням хороших книг, інтелектуальними іграми, відвідуванням спортзалів і басейнів, поїздками на природу і т.п.

Література

1. Матрица Эйзенхауэра- инструмент личной эффективности [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://tvoye-reshenie.com/matritsa-eyzenhauera-instrument-lichnoy-effektivnosti/>

2. Целеполагание и контроль деятельности на основе матрицы Эйзенхауэра [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<https://habr.com/company/smartprogress/blog/245587/>

МІСЦЕ І РОЛЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Овечкіна М. А., студентка 5 курсу

Науковий керівник: д.е.н, проф. Решетило В. П.

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Сучасні дослідники під глобалізацією розуміють поступове перетворення світового простору в єдину цілісну систему, в якій безперешкодно переміщуються капітали, товари, послуги, вільно поширюються ідеї і пересуваються їх носії, відбувається розвиток інститутів та вдосконалюються механізми їх взаємодії. В процесах глобалізації інтеграційні зв'язки набувають нового змісту: по-перше, відбувається зближення політичної, економічної, правової, духовно-культурної

систем не декількох держав і регіонів, а практично всіх держав світу; по-друге, спостерігається високий ступінь і глибина взаємопроникнення інституціональних норм, правил співпраці, конкретних стандартів спілкування між країнами, що є одним із критеріїв розвитку цивілізації; по-третє, переглядаються місце і роль деяких країн в глобалізаційних процесах [див. 1, 2].

Сьогодні, коли процеси глобалізації набирають все більших обертів, загострюється проблема рівноправної взаємодії країн із різними рівнями соціально-економічного розвитку й різною системою сформованих інституціонально-економічних форм. Кожна з країн-акторів світового господарства жорстко захищає свої інтереси на міжнародній арені. В цьому процесі сильні держави, котрі мають більшу владу та привілеї, своїми діями диктують іншим світогосподарським суб'єктам своє бачення їх місця у світі, використовують слабкіші країни та їх ресурси для забезпечення власного захисту й посилення економічної безпеки. В той же час, неконкурентоспроможним державам залишається лише пристосовуватись і шукати своє місце із найменшими втратами і частіше виступати об'єктами гри сильніших країн. Тому місце і роль України в глобалізаційних процесах залежить від багатьох факторів, серед яких визначальними є її природно-ресурсний і людський потенціали, рівень економічного і науково-технологічного розвитку тощо. Виважена участь України у глобалізаційних світогосподарських процесах стане можливою лише за умов: по-перше, проведення дійсної модернізації всіх сфер суспільно-економічного життя України як незалежної держави, в якій домінують інтереси громадян українського суспільства; по-друге, вибору оптимальної моделі взаємодії економіки України зі світовим господарством у різних вимірах (політичному, ринково-товарному, фінансово-інвестиційному, інноваційному, інституційному, освітньо-культурному, тощо). Необхідними є узгодження в напрямі та з метою адаптації національної економіки (і насамперед її структури, стандартів продуктивності та якості, рівня людського розвитку, конкурентоспроможності товарів та послуг, науково-технологічного, інфраструктурного та інституціонального забезпечення) до стандартів, вимог, трендів та принципів функціонування модерної глобальної економічної системи. Саме це має стати основою та запорукою поступового та взаємовигідного як для України, так і для світової спільноти інтегрування національного господарства в регіональні міжнародні та глобальну економічні системи. Аналіз стану економіки з позицій глобальних індексів України дає змогу стверджувати, що економічний тренд розвитку української держави, на жаль, здебільшого є *регресивним*; він веде Україну до групи країн «третього світу». Структурні деформації української промисловості набувають критичних рівнів. Україна зміцнює аграрну спеціалізацію економіки, отримавши у 2017 р. практично ідентичні з переробною промисловістю обсяги доданої вартості в сільському господарстві, лісництві й рибальстві. Разом з оптовою та роздрібною торгівлею ці галузі формують майже 39% ВВП. У країнах ЄС частка сільського господарства, лісництва та рибальства у ВВП є на порядок нижчою, ніж в Україні (у середньому у країнах ЄС – 1,5 % у 2017 р., тоді як внесок професійної, наукової та технічної діяльності у ВВП майже втричі перевищує українські показники (у середньому 10,9 % ВВП у ЄС та тільки 3,8 % в Україні).

Література

1. Місце і роль України в глобалізаційних процесах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/74106/politologiya/mistse_rol_ukrayini_globalizatsiyinih_protseah.

2. Доброзорова О.В. Місце України в глобальному конкурентному середовищі / О.В. Доброзорова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2008dec/1_dobrozorova.php.

ПОКАЗОВО ПАРАДОКСАЛЬНЕ ТЕРМІНУВАННЯ СКЛАДНИХ ПРЕДМЕТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ НА ПРИКЛАДІ «СТАЛОГО РОЗВИТКУ» ТА «ЕФЕКТУ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ»

Омельченко А. М., студент 4 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Кривуля П. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Предмети сучасних досліджень стають все більш комплексними і складними, міждисциплінарними, пов'язують велику кількість об'єктів, окремих наукових царин, авторів, потенційних поглядів і інтересів. У той же час і такі комплексні складні предмети дослідження, хоча і відносяться до різних наукових областей і користуються різними науковими положеннями, термінологією, методологіями, системами цілей і традиціями у формуванні картин світу, а й вони починають оформлятися як деякі нові предметні області, вибудовуючи свої власні методології та свої власні понятійно-категоріальні апарати. Одним із прикладів вже сформованої такої предметної області може служити кібернетика, що ставила завдання виведення універсальних для всіх різнорідних об'єктів законів управління. Прикладом такої, що тільки формується (але значною мірою оформилася), комплексної предметної області можуть виступати ризикологія та синдініка, які намагаються моделювати дію факторів ризику абсолютно різної природи в одній методологічній картині світу. А найбільш показовим прикладом сучасної складної еkleктичної предметної області може виступати напрямок науки і практики, що отримав назву сталого розвитку. Але, вирішуючи все більш складні наукові проблеми, вчені, які займаються цими питаннями, змушені займатися все більш складними протиріччями, ставити завдання все більш насичені парадоксальними установками і навіть можливо нерозв'язні в рамках використання наявних у даний час методичних засобів. І одним з аспектів такого явища виступає те, що такі складні предметні області породжують терміни-оксюмори, якими найчастіше самі і називаються. Прикладами таких термінів можуть бути власні назви концепцій монополістичної конкуренції (монополія і конкуренція – антоніми), егоїстичного альтруїзму (альтруїзм і егоїзм – антоніми) та й сталого розвитку також. Однак є і безліч термінів, які є неявними оксюморонами: норми відхилень, чисті портфелі, стратегії примирення і тому подібне. Виникає питання: чому такі терміни-оксюморони виникають і закріплюються в сучасній термінології? Щоб відповісти на це питання висуваємо в складі завдань дослідження складних критеріальних систем показників міждисциплінарних досліджень два окремих завдання, які стосуються пропонованого до уваги питання показового або навіть навмисного використання парадоксальних термінів в найменуванні сучасних міждисциплінарних предметних областей: по-перше, ставимо завдання показати, що таке явище об'єктивно і має на меті (можливо неявно декларованої) акцентувати увагу

на складності найголовніших з дозволених протиріч; по-друге, ставимо завдання показати, що ці явища поширені більш широко і присутні навіть там, де можуть не впадати в очі. Прикладом, що використовуються при вирішенні першого завдання, виступав термін «сталий розвиток», а прикладом, використовуваним при вирішенні другого завдання, виступав термін «ефект диверсифікації».

Термін «сталий розвиток» є одним з українських відповідників англійського терміну “sustainable development”, перекладом якого з урахуванням контексту може бути і «життєздатний розвиток», і «самопідтримуючий розвиток», а інколи його тлумачать як всебічно збалансований розвиток. Але не зважаючи на все це, цей процес назвали «сталий розвиток», що є нібито випадковим оксюмороном. Якщо розбирати ці слова з цього терміну окремо, то «сталий» означає щось постійне, бо втратило імпульс руху, а «розвиток» – це позитивний або негативний якісно описаний рух. Отже, не зважаючи на те що, термін “sustainable development” може бути перекладений дещо інакше, він все одно отримав назву як «сталий розвиток», що нібито підкреслює важкість досягнення мети, яку декларує ця концепція. Через це, можна зрозуміти складність завдань цієї концепції.

У той же час парадоксальність терміна «сталий розвиток» кидається в очі всім користувачам цього терміна і досить часто стає предметом обговорення. Хотілося б також звернути увагу і на неявні терміни-оксюмори, серед яких був обраний термін «ефект диверсифікації», бо він також є близьким тематиці досліджень сталого розвитку.

На додаток до комплексу оцінок економічної ефективності все більше у практиці оцінювання результатів господарювання та альтернатив господарських рішень додається комплекс оцінок економічної стійкості, тобто все більше поширюється застосування цього допоміжного комплексу оцінок. Потреба в такому доповненні комплексу оцінок актуалізує завдання розвитку системи показників економічної стійкості та розвитку понятійно-категоріального апарату предметної області економічної стійкості до рівня розвиненості, адекватного розвиненості комплексу основних критеріїв. Однак на шляху такого розвитку виникають природні перешкоди, що відображаються також і в новій термінології.

Диверсифікація як економічне явище і метод зниження ризиків грає важливу роль у проблематиці економічної стійкості, а оцінка ефекту диверсифікації є одним з основних критеріїв обґрунтування використання методу диверсифікації. Таким чином термін ефект диверсифікації має важливе значення в цій предметній області. Але в той же час слід зазначити, що система оцінок економічної ефективності і система оцінок стійкості і ризику є протиставленими, тобто конфліктують між собою: застосування комплексів заходів щодо підвищення ефективності найчастіше підвищує рівень ризику, а застосування комплексів заходів щодо зниження рівня ризику найчастіше знижує економічну ефективність і його оцінюють з точки зору показників економічної ефективності негативно.

При цьому позначення «ефект диверсифікації» є дериватним терміном від терміна «ефект», від якого також походить і термін «економічний ефект», тобто він ставиться і по області застосування, і за походженням до двох різних протиставляє предметної областям економіки. Таким чином можна зробити висновок, що в терміні «ефект диверсифікації» приховано неявний оксюморон, який хоча і міг виникнути випадково чи несвідомо, але закріпився, тобто цілком влаштовує користувачів позначення одного з основних критеріїв управління ризиком.

Література

1. Забезпечення сталого розвитку регіону: економічні, управлінські, правові та інформаційно-технічні аспекти : колективна монографія / [П. В. Кривуля, Н. Б. Чернецька-Білецька, С. С. Штапаук та ін.] ; за заг. ред. Ю. І. Ключ., Н. В. Швець. — Северодонецк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. — 282 с.

2. Кривуля П. В. Нові засади оцінювання ефекту диверсифікації багатонаменклатурного та комбінованого виробництва / П. В. Кривуля, В. В. Дьоміна // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. — 2011. — № 11 (165). Ч. 2. — С. 287-293.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ ТА ПРИСКОРЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Птащенко О. В., к.е.н., доц.

Брусніцина Д. Е., студентка 4 курсу

Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця

Сучасна концепція маркетингу сприймає інтернет-простір не тільки як канал продажів або поширення інформації, але і як середовище для комплексного впливу на споживача. Інтернет-маркетинг заснований на застосуванні традиційного маркетинг-міксу в інтернет-середовищі: товарна пропозиція, ціноутворення, канали розповсюдження та комунікації компанії, - і може розглядатися як доповнення маркетингової діяльності компаній з традиційних сфер бізнесу або як здійснення всього комерційного циклу в інтернет-просторі.

Інтернет-маркетинг не можна обмежувати виконанням окремих функцій. Він представляє собою комплекс заходів, виконання яких дозволяє реалізувати основні маркетингові функції. Платформу для Інтернет-маркетингу створюють Інтернет-технології, які є основою для близьких за змістом понять: електронного маркетингу, цифрового маркетингу, віртуального маркетингу [1-3]. Інтернет-маркетинг представляє собою поєднання функцій традиційного маркетингу та Інтернет-технологій. Сучасні тенденції економіки стимулюють розвиток підприємств, для яких характерне функціонування тільки у глобальній мережі. Інтернет для них стає основою діяльності. Для традиційних підприємств, на мою думку, Інтернет-маркетинг доцільно використовувати як додатковий засіб у межах реалізації маркетингової діяльності. Основною передумовою для Інтернет-маркетингу є розвиток самої мережі Інтернет, тому тенденції розвитку Інтернет-технологій змушують підприємства частково або повністю переносити свою діяльність в мережевий простір.

Світовий досвід, відображений у працях зарубіжних та вітчизняних учених, вказує на доцільність застосування Інтернет-маркетингу у комплексі маркетингової політики і окремих її складових. На мою думку, можливість впровадження Інтернет-технологій залежить від особливостей функціонування підприємств, галузі та масштабів діяльності, ступеню залежності від мережевого простору [9].

У загальному вигляді Інтернет можна використовувати у наступних складових маркетингової діяльності підприємств. Дані досліджень вказують на те, що українські підприємства мають достатні технічні умови для розвитку Інтернет-маркетингу.

Переваги та недоліки використання Інтернету у маркетинговій діяльності підприємств

Переваги	Недоліки
1.Цінова доступність: висока ефективність при відносно низьких витратах	1. Низький рівень інформатизації економіки та використання інформаційних технологій у діяльності вітчизняних підприємств
2.Глобалізація діяльності: відсутність територіальних та часових кордонів	2.Обмеженість аудиторії: значна кількість споживачів не мають доступу до мережі Інтернет
3.Широкі можливості таргетингу та персоналізація аудиторії	3.Недостатня кількість кваліфікованих фахівців в області Інтернет-технологій
4.Висока інформативність: можливість отримання, обробки, передачі значних обсягів даних	4. Недостатній рівень безпеки інформації та систем
5. Рационалізація структури управління за рахунок автоматизації процесів	5.Недосконала система державного регулювання

Рівень загальної комп'ютеризації вітчизняних підприємств складає понад 91%. З них 95,1% мають доступ до глобальної мережі Інтернет. Найбільш активно підприємства використовують Інтернет-технології для отримання банківських та фінансових послуг (87,7%); отримання форм (81,6%); отримання інформації (80,5%); заповнення форм (66,6%). Поруч з цим, у маркетинговій діяльності українськими підприємствами Інтернет використовується неповною мірою. За даними Державної служби статистики, менше 40% підприємств мають власну сторінку чи веб-сайт. Дослідження приватних компаній вказують на те, що цей показник дещо вищий та складає 62% [7-9]. Однак активно використовують власні веб-ресурси не більше 50% підприємств. Серед підприємств, які на власному веб-сайті розміщували каталоги продукції або прейскуранти, дві третини складають підприємства торгівлі та переробної промисловості. Це свідчить про неоднорідність використання веб-ресурсу за галузями. Кожне четверте підприємство надавало пропозиції виготовляти продукцію згідно побажань споживача або за його участю. Лише кожне шосте підприємство забезпечувало персоналізоване інформаційне наповнення для постійних клієнтів; розміщувало замовлення або бронювало в режимі он-лайн. Оптимізацією інформації про власну сторінку та продукцію у Інтернет-довідниках займається менше 50%. Використанням у роботі соціальних мереж займається 22% підприємств (табл. 2).

Таким чином, можна говорити про те, що вітчизняні підприємства неповною мірою використовують можливості Інтернет-маркетингу. Руйнування бар'єру на шляху впровадження Інтернет-маркетингу, на мою думку, криється у здійсненні наступних заходів: - проведенні ґрунтовних досліджень щодо впливу Інтернет-маркетингу на економічну діяльність підприємств; - розробленні рекомендацій щодо застосування Інтернет-маркетингу на підприємствах в залежності від специфіки функціонування; - посиленні ролі держави у стимулюванні розвитку електронного бізнесу та електронної комерції.

Можливості мережі Інтернет у маркетинговій політиці підприємств

Складові маркетингової політики	Функції	Засоби Інтернету
Маркетингові дослідження	Дослідження ринку; дослідження конкурентів; дослідження споживачів	Аналіз веб-ресурсів конкурентів; збір інформації у пошукових системах; спостереження через веб-сервери; Інтернет-опитування, анкетування, фокус-групи; Інтернет-розвідка
Товарна політика	Формування маркетингового оточення товарів; розробка нових товарів; організація сервісного обслуговування	Участь у інформаційно-пошукових системах; глобальних системах дистрибуції, глобальних системах резервування
Цінова політика	Побудова гнучкого ціноутворення	Інтернет-аукціони, он-лайн-орендні ринки, глобальні системи дистрибуції
Збутова політика	Збут товарів через Інтернет; оплата товарів через Інтернет	Веб-сайт; Інтернет-магазини, Інтернет-аукціони; Інтернет-біржі; глобальні системи дистрибуції
Комунікативна політика	Формування системи Інтернет-комунікацій; проведення рекламних кампаній; стимулювання збуту; організація зв'язків з громадськістю; формування бренду	Банерна, контекстна реклама, медіареклама; оптимізація веб-сайта у пошукових системах; e-mail-реклама: розсилка листів, новин, дискусійних аркушів веб-конференції; веб-сайт; Інтернет-опитування, анкетування, фокус-групи; макетування; огляди; протоколи самозвіту; евристичне дослідження

Розвиток глобальної мережі Інтернет став поштовхом до створення нового Інтернет-маркетингу. Застосування його дає підприємствам ряд переваг, які допомагають підвищити конкурентоспроможність та покращити економічні показники.

Література

1. Голубков Е. П. Маркетинговые исследования: теория, методология и практика / Е. П. Голубков. – М.: Изд-во „Финпресс”, 2003. – 496 с.
2. Дик В. В. Электронная коммерция / В. В. Дик, М. Г. Лужецкий, А. Э. Родионов. – М.:Московская финансово-промышленная академия, 2005. – 376 с.
3. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент. Экспресс-курс / Ф. Котлер; под ред. С. Г. Божук [пер. с англ.]. – [2-е изд.]. – СПб. : Питер, 2006. – 464 с.
4. Успенский И. В. Интернет как инструмент маркетинга / И. В. Успенский. – СПб. : БХВ-Санкт-Петербург, 1999. – 256 с.
5. Аналіз тенденцій розвитку інтернет-банкінгу в Україні / Бихова О.М. Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції. – Херсон, 2013, №12. – Т2.- С. 25-28
6. Адаптація соціального медіа маркетингу до ринку послуг в Україні / Ніфатова О.М. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2016. – №2(97). – С. 87-95.

7. Птащенко О. В. Інтернет-маркетинг в системі управління збутом підприємства / О. В. Птащенко // Управління розвитком. – Харків, ХНЕУ, 2013. – №2 (142). – С. 81-83.

8. Птащенко О. В. Підвищенні ефективності збутової політики підприємства через використання Інтернет-маркетингу / О. В. Птащенко // Кримський економічний вісник, науковий журнал. – Вид.: ТОВ «Видавничий дім «Гельветика», Сімферополь, 2013. – 2 (03) квітень 2013. Частина II – С. 113-117.

9. Птащенко О. В. ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ / О. В. Птащенко, Д.Д. Лисицька, Д.О. Амеров // Науковий журнал «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції». – Херсон, ХНТУ, 2016. - №20 (9) – Том 1 - 2016. – С. 69-71.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Родіонов С. О., викладач

Кошарна В. В., студентка 2 курсу

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

Важливе місце серед інструментів Інтернет-маркетингу займає сайт компанії, особливо якщо врахувати можливість його використання при реалізації всіх елементів маркетинг-мікс. Перевагою цього методу можна вважати постійно зростаючу кількість Інтернет-користувачів. Майбутні клієнти вже з дитинства є користувачами Інтернет і тому, принаймні, в найближче десятиліття кількість потенційних споживачів, що обиратимуть Інтернет як канал продажу щороку збільшуватиметься. Тому я вважаю доцільним розглянути у роботі інструменти інтернет-маркетингу.

Пошуковий маркетинг є одним з найефективніших інструментів. Пошуковий маркетинг - це просування веб-сайту, використовуючи пошукові системи як рекламоносії. Також слід зазначити що при виборі інструментів інтернет маркетингу потрібно розуміти якої стратегії розвитку потрібно дотримуватися, на даний момент найефективнішими можна вважати такі [1-3]:

- слідування моделі поведінки покупця. Має бути один відділ маркетингу, який відповідає одночасно за діджитал частину та офлайн-маркетинг, веде покупця від вибору продукту до його замовлення, сплати, доставки й подальшої комунікації, як мінімум до написання відгуку;
- використання програм блокування реклами виводить на перші місця ті оголошення, що органічно інтегруються з пошуковою системою чи з контентом, цікавим для потенційного клієнта. Щоб рекламне оголошення не дратувало, воно має бути максимально адресним, і в цьому допоможуть онлайн-інструменти. Залучення завдяки соціальним проектам та інсайти покупців – гарний спосіб просування солідних брендів;
- зі зростанням популярності відеоконтенту наступний логічний крок – використання 3D-відео для презентації та просування продукту. Особистий досвід, завдяки якому приймається остаточне рішення про покупку, може бути отриманий не лише в офлайновому магазині, але і в Інтернеті через тривимірне відео. Віртуальна реальність переходить з ігрового сегменту до інтернет-торгівлі;
- маркетологи нарешті визнають, що соцмережі – це не стратегія, а канал просування;

- масиви даних (Big Data) для маркетологів – справжній клондайк. У доцифрову еру маркетологам бракувало вмінь чи бюджету, щоб оперувати такою статистикою і обґрунтовувати прийняття рішень;
- мобільний контент і його просування, додатки – неодмінна умова успіху сучасних компаній, адже цей ринок розвивається швидше ніж інші.

Контент, як і раніше займає лідируючі позиції серед стратегій просування. Все більше гравців ринку вирушають у пошук якісного органічного трафіку, що виводить на перші позиції природний і релевантний контент.

Збір даних і аналіз результатів мають вирішальне значення. Сучасні засоби аналітики дозволяють зробити точну оцінку проведення рекламної кампанії – для корегування дій по поверненню інвестицій і планування подальших дій.

Контекстна реклама – різновид мережевої реклами, при якій рекламне оголошення з'являється у відповідності з змістом (контентом) сторінки. Контент-маркетинг – комплекс заходів щодо оптимізації вмісту сайту та підбір відповідної реклами.

Інтернет-реклама дозволяє точно співвідносити витрати з результативністю: оплачуються тільки ті користувачі, які перейшли по відповідним оголошенням і перейшли на сайт [5].

Поштова e-mail розсилка – це перевірений і ефективний метод інтернет-маркетингу. Така розсилка дозволяє встановити відносини між замовниками і клієнтами.

На своєму сайті ви можете встановити так звану «форму захоплення контактів», пропонуючи підписатися на оновлення сайту або даючи безкоштовну корисну інформацію натомість на ім'я та e-mail відвідувача. Листи повинні містити не тільки рекламну, але й актуальну для споживачів інформацію, інакше вони будуть регулярно вирушати в папку «спам».

Підписка на розсилку – найбільш стабільний і продуктивний метод онлайн-маркетингу.

Професійна SEO-оптимізація – комплекс дій над сайтом, спрямований на поліпшення позицій видачі сайту в популярних пошукових системах (Яндекс і Google). Ця стадія розкрутки є обов'язковою для просування більшості комерційних проектів в Інтернеті.

Неважливо, які товари і послуги пропонує сайт: головна мета – залучити цільових клієнтів на сторінки свого сайту. Зазвичай це роблять за допомогою платної реклами (контекстної, банерної і так далі), але також можна залучати відвідувачів безпосередньо з пошукових систем.

Оптимізацією займається безліч компаній та студій інтернет-маркетингу, але не всі вони дають стабільний результат. Якісне просування мережевих ресурсів – захід тривалий і поетапний. Важливо не просто збільшити число відвідувачів сайту, а залучити цільових (потенційних) клієнтів.

SEO-просування обов'язково включає технічну оптимізацію сайту, аудит і збільшення рівня релевантності — відповідності пропонованих статей вашому платного пропозицією на сайті.

Сучасна пошукова оптимізація – реальний технологічний інструмент, який підвищує продажі набагато ефективніше, ніж традиційна реклама.

SEO-оптимізація системи під пошуку строго орієнтована на цілі бізнесу в XXI столітті. Пошукові системи Google, Яндекс та інші давно стали невід'ємною частиною мережевого простору. Якщо ваш сайт не буде відвідуваним, в тому числі і SEO не

оптимізованим, він буде для вас неприйнятний, так як про нього ніхто не дізнається через відсутність відвідувачів.

Переваги і особливості інтернет-маркетингу в соціальних мережах зумовлені специфічним статусом останніх. Соцмережами користується переважна більшість, що збільшує потенційну споживчу аудиторію.

Переваги соціальних мереж як інструментів електронного маркетингу: паблік (офіційне представництво компанії) створюється безкоштовно; клієнти користуються звичним інтерфейсом, а представники компанії діють на безпечною і комфортною для користувачів території; широкі можливості для спілкування, обговорення, консультацій безпосередньо з клієнтами; можливість швидко продемонструвати всі достоїнства товару, завантаживши фото або відео; ніякої додаткової реєстрації для участі в співтоваристві клієнтам не потрібно: лише згоду вступити в групу.

Представники компанії можуть з допомогою соціальних мереж проводити маркетингові дослідження, шукати цільову аудиторію, з'ясувати, який тип контенту найбільш цікавий користувачам.

Спілкуючись з представниками фірми безпосередньо, клієнти бачать, що мають справу з живими емоційними людьми, а не з ботами і програмами.

Схожий вигляд веб-маркетингу – створення форумів і чат-румів (інтернет-кімнат для спілкування необмеженої кількості користувачів у режимі реального часу). Дані сервіси набувають все більшої актуальності як засіб збільшення продажів.

Ще один вид інтернет-маркетингу – відеоролики. Аудиторія перегляду каналів YouTube, RuTube та інших ресурсів з відеоконтентом обчислюється мільйонами. Оригінальна відео-реклама в інтернеті давно довела свою ефективність і рентабельність.

Отже, різноманіття інструментів та стратегій інтернет-маркетингу створюють складність для підприємств в правильному виборі, тому необхідно спершу орієнтуватися на стратегію та цільову аудиторію, завдяки визначенню цих факторів можна правильно обрати інструменти для просування свого ресурсу.

Література

1. Голубков Е. П. Маркетинговые исследования: теория, методология и практика / Е. П. Голубков. – М.: Изд-во „Финпресс”, 2003. – 496 с.
2. Дик В. В. Электронная коммерция / В. В. Дик, М. Г. Лужецкий, А. Э. Родионов. – М.:Московская финансово-промышленная академия, 2005. – 376 с.
3. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент. Экспресс-курс / Ф. Котлер; под ред. С. Г. Божук [пер. с англ.]. – [2-е изд.]. – СПб. : Питер, 2006. – 464 с.
4. Успенский И. В. Интернет как инструмент маркетинга / И. В. Успенский. – СПб. : БХВ-Санкт-Петербург, 1999. – 256 с.
5. Адаптація соціального медіа маркетингу до ринку послуг в Україні / Ніфатова О.М. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2016. – №2(97). – С. 87-95.
6. Птащенко О. В. Інтернет-маркетинг в системі управління збутом підприємства / О. В. Птащенко // Управління розвитком. – Харків, ХНЕУ, 2013. – №2 (142). – С. 81-83.
7. Птащенко О. В. Підвищенні ефективності збутової політики підприємства через використання Інтернет-маркетингу / О. В. Птащенко // Кримський економічний вісник, науковий журнал. – Вид.: ТОВ «Видавничий дім «Гельветика», Сімферополь, 2013. – 2 (03) квітень 2013. Частина II – С. 113-117.

8. Птащенко О. В. ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ / О. В. Птащенко, Д.Д. Лисицька, Д.О. Амеров // Науковий журнал «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції». – Херсон, ХНТУ, 2016. - №20 (9) – Том 1 - 2016. – С. 69-71.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Родіонов С. О., викладач

Чепела В. В., студентка 2 курсу

Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця

Інтернет-маркетинг все активніше проникає в усі сфери бізнесу. На прикладі туристичного ринку це особливо очевидно. Основні ідеї застосування цифрових технологій в тур-індустрії і можливості їх використання в інших сферах діяльності.

Розвиток цифрових технологій зробило величезний вплив на індустрію туризму і гостинності. Транспортні та інші компанії, пов'язані з туристичним бізнесом, одними з перших почали використовувати для залучення клієнтів цифрові методи і незабаром переконалися в ефективності цих маркетингових інструментів. Щоб успішно вести бізнес і отримати конкурентні переваги, власники туристичних підприємств шукають передові засоби залучення клієнтів і адаптують свої пропозиції до цільової аудиторії. Давайте розглянемо деякі приклади використання інтернет-маркетингу, які будуть корисні маркетологам з усіх галузей.

Інтернет-маркетинг при бронюванні квитків і місць у готелі.

Застосування цифрових технологій сьогодні дуже відрізняється від того, що було ще кілька років тому. Використання мобільних пристроїв знаходиться на підйомі, і звичайно, ця ситуація не може не відбитися на індустрії туризму. В першу чергу, це стосується бронювання авіаквитків і готельних номерів через різні цифрові пристрої. В результаті цього можна спостерігати нову тенденцію - виникнення туристичних агентств, що працюють тільки через мобільні пристрої. Ці компанії пропонують клієнтам можливість бронювати квитки, використовуючи ексклюзивні додатки, що завантажуються на мобільний пристрій або планшет. Хоча в даний час більшість подібних підприємств зосереджено на моментальних замовленнях, в майбутньому можна очікувати, що такі цифрові агентства стануть пропонувати повний комплекс туристичних послуг. Крім того, великі інтернет-компанії можуть набувати успішні програми моментального бронювання [1-3].

Інтернет-маркетинг поширився вже далеко за межі стаціонарних комп'ютерів. В даний час люди хочуть бути онлайн постійно. Забезпечте їм таку можливість. Клієнти високо цінують турботу про них, і шанс, що вони придбають додаткові послуги або звернуться до Вас повторно, зростає.

Додаткові цифрові послуги для туристів в місці призначення.

Перед поїздкою більшість людей досліджує місце, яке вони збираються відвідати, а по прибуттю продовжують шукати місцеві визначні пам'ятки. На щастя, технологія Wi-Fi дає мандрівникам можливість використовувати їх власні пристрої в будь-якому місці - від номера в готелі до кафе і туристичних визначних пам'яток. Це значно полегшує планування будь-якої поїздки - потрібно всього лише зайти на оглядовий веб-сайт і вибрати наступне місце для відвідування. Великі готельні мережі визнають необхідність розширення номенклатури послуг пропозицій, щоб забезпечити клієнтам більший комфорт.

Отже, основною причиною того, що туристичні компанії так успішно використовують цифрові маркетингові стратегії, є те, що вони ретельно вивчають, як люди взаємодіють з навколишнім оточенням під час подорожі. Ці ідеї допомагають їм виявити основні потреби клієнтів і дати їм те, чого вони хочуть, забезпечивши тим самим повторні продажі.

Також треба уділити увагу внутрішньому програмному забезпеченню, для автоматизації процесів в компанії та роботі з клієнтом. Таким програмним забезпеченням є CRM системи, які дозволяють автоматизувати роботу з клієнтами, дає можливість туристичним компаніям поліпшити процеси взаємодії з клієнтами, що призводить до збільшення рівня лояльності до компанії, а тому і до зростання продажів. Сучасні CRM системи повинні вирішувати такі проблеми [4]:

- а) Залучення більшої кількості клієнтів; збільшення частки більш вигідних клієнтів
- б) Збільшення повторних звернень, утримання клієнтів
- в) Збільшення закритих угод
- г) Підвищення ефективності рекламних кампаній
- д) Створення єдиного інформаційного простору роботи компанії
- е) Збільшення обсягу продажів

Розглянемо переваги які дає використання CRM систем: по-перше це управління клієнтською базою турфірми. Програма для турфірми CRM дозволяє зберігати повну інформацію про клієнтів, партнерів і підприємствах, з якими співпрацюєте.

Механізм статичних та динамічних груп надає можливість сегментувати клієнтську базу за різними критеріями: важливість, демографічними параметрами (стать, вік), перевагам, обсягом продажів і т.д., відповідно створювати цільові рекламні кампанії, більш ефективно залучати ту чи іншу категорію клієнтів, надати різний рівень сервісу.

Другим інструментом являється автоматизація маркетингу. Система автоматизації дозволяє планувати і оцінювати ефективність маркетингових заходів компанії: рекламні кампанії, розсилки, виставки, інші заходи, спрямовані на просування продуктів. На основі даних про обсяг продажів завдяки тій чи іншій кампанії є можливість оцінки рентабельності та ефективності реклами, тим самим подальшого вибору найбільш вигідного способу і каналу залучення клієнтів. Автоматизація електронної розсилки дозволить постійно підтримувати контакт з клієнтами, вітати зі святами, визначними подіями, інформувати про нові продукти, напрямках.

Така програма дозволяє планувати обсяг продажів за різними критеріями: менеджерам, продуктам, напрямками, регіонах, клієнтам і т.д. Відповідно до результату періоду, оцінювати ефективність збутової діяльності компанії, персоналу і продуктів. Картка продажі дає можливість управління всіма поточними і перспективними угодами компанії, як тільки потенційний клієнт зацікавився продуктами, інформація про нього потрапляє в систему. У разі укладення договору, угода закривається, інформація про неї потрапляє в історію клієнта. У картці продажу ведеться вся інформація про етап пропозиції, продуктах, сумах, підв'язуються всі документи. За допомогою даного інструменту є можливість збільшити кількість успішних угод.

Наступним інструментом CRM являється документообіг турфірми. Система автоматизації дозволяє автоматизувати весь документообіг в сфері взаємодії з клієнтами і партнерами. В розділ Договори ведеться вся база договорів компанії з

клієнтами і партнерами. Є можливість візування, прив'язки файлу, створення шаблону і автоматичного формування договору.

Також CRM система дозволяє управляти продуктами. Система автоматизації турфірми дає можливість створення єдиної інформаційної бази продуктів і послуг зі зберіганням повного необхідного набору даних: ціни, інша фінансова інформація і умови, типи, класи готелів і т.д. Є можливість створення складних продуктів і турів, обліку спеціальних цін для різних груп клієнтів, автоматичного формування знижок в рамках програм лояльності.

Отже, стає зрозумілим, що переваги CRM які дозволяють ефективно використовувати сучасні інформаційні технології, що є запорукою ведення сучасного бізнесу. Така система дозволяє швидше наладити взаємовідносини з клієнтом та запропонувати клієнту послугу за його бажанням. Вибір і правильне використання інформаційних технологій є запорукою ведення сучасного бізнесу.

Література

1. Голубков Е. П. Маркетинговые исследования: теория, методология и практика / Е. П. Голубков. – М.: Изд-во „Финпресс”, 2003. – 496 с.
2. Дик В. В. Электронная коммерция / В. В. Дик, М. Г. Лужецкий, А. Э. Родионов. – М.:Московская финансово-промышленная академия, 2005. – 376 с.
3. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент. Экспресс-курс / Ф. Котлер; под ред. С. Г. Божук [пер. с англ.]. – [2-е изд.]. – СПб. : Питер, 2006. – 464 с.
4. Успенский И. В. Интернет как инструмент маркетинга / И. В. Успенский. – СПб. : БХВ-Санкт-Петербург, 1999. – 256 с.
5. Адаптація соціального медіа маркетингу до ринку послуг в Україні / Ніфатова О.М. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2016. – №2(97). – С. 87-95.
6. Птащенко О. В. Интернет-маркетинг в системі управління збутом підприємства / О. В. Птащенко // Управління розвитком. – Харків, ХНЕУ, 2013. – №2 (142). – С. 81-83.
7. Птащенко О. В. Підвищенні ефективності збутової політики підприємства через використання Інтернет-маркетингу / О. В. Птащенко // Кримський економічний вісник, науковий журнал. – Вид.: ТОВ «Видавничий дім «Гельветика», Сімферополь, 2013. – 2 (03) квітень 2013. Частина II – С. 113-117.
8. Птащенко О. В. ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ / О. В. Птащенко, Д.Д. Лисицька, Д.О. Амеров // Науковий журнал «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції». – Херсон, ХНТУ, 2016. - №20 (9) – Том 1 - 2016. – С. 69-71.

РОЛЬ СТИМУЛЮВАННЯ ЗБУТУ В СИСТЕМІ МАРКЕТИНГУ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Руденко А. І., магістрант

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

У сучасних умовах принциповим є формування таких механізмів управління підприємством, які б забезпечили йому ефективне функціонування. Одним із шляхів

розв'язання проблеми є використання маркетингових інструментів впливу на внутрішнє та зовнішнє середовище, зокрема формування попиту споживачів. Все це цілком належить до сфери транспортного обслуговування, оскільки конкурентно-ринкові відносини тут розвиваються більш високими темпами, ніж в промисловості і сільському господарстві. Подальший розвиток економіки України та її інтеграція у світову економічну систему вимагають впровадження та активного використання вітчизняними суб'єктами господарювання маркетингової концепції управління. Особливо актуальним стає проблема застосування маркетингу на підприємствах транспорту, що обумовлено передусім загостренням конкуренції на ринку перевезень та зростанням вимог споживачів до якості транспортних послуг.

Найважливіша умова розвитку економіки України – ефективне функціонування транспортної системи країни, основу якої становить автомобільний транспорт. Для створення передумов економічного піднесення в державі автомобільний транспорт як складова виробничої інфраструктури забезпечує єдність основних ланок різного рівня управління – від окремих підприємств до регіонів. Отже, автомобільний транспорт відіграє вирішальну роль у впливі транспортного фактора на розвиток економіки будь-якого виробництва, споживання матеріальних благ, розміщення продуктивних сил і в такий спосіб сприяє соціально-економічному прогресу суспільства взагалі.

Згідно проголошеної Концепції розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на період до 2021 року пріоритетними завданнями розвитку транспорту є впровадження технологій перевізного процесу, орієнтованих на високу якість транспортних послуг; розширення комплексу сервісних послуг з урахуванням підвищення вимог користувачів до їх якісних характеристик, організація системи комплексного транспортного обслуговування; проведення гнучкої тарифної політики; впровадження інформаційних і логістичних технологій. Однак, відсутність цілісної методичної бази використання маркетингу на автотранспортних підприємствах ускладнює здійснення поставлених завдань.

Дослідження питань стимулювання збуту продукції або послуг в системі маркетингу є дуже актуальним, що обумовлено ростом конкуренції та необхідністю адаптації підприємств до сучасних ринкових умов. Перед підприємцями постає проблема розробки збутових стратегій, вибору оптимальної збутової політики, визначення рівня цін та розробки заходів щодо планування збуту. Необхідність в знаходженні способів просування транспортних послуг, визначенні об'ємів ринкового попиту на транспортні послуги, прогнозування об'ємів продажу послуг спонукає транспортні підприємства до вирішення питань, пов'язаних з формуванням та удосконаленням системи стимулювання збуту підприємства.

Слід підкреслити, що останнім часом посилюється тенденція диверсифікації діяльності транспортних підприємств., які надають вантажовласникам послуги, які виходять за межі транспортного обслуговування товароруху й охоплюють сфери постачання, виробництва, складування та управління запасами, розподілення товарів, тобто майже всю виробничу діяльність обслуговуючого підприємства. Отримані дані із відкритих Інтернет-джерел по Київській області свідчать, що питому вагу функцій, які передані транспортно-експедиційним підприємствам: виконання розрахунків, доставку вантажу-70%; складування продукції та сировини-22%; вибір найвигіднішого варіанту доставки-22%; створення інформаційних систем для збереження та обробки даних-13%; організація та здійснення електронного обміну даними з партнерами-12%; експлуатація парку пересувного складу, що належить фірмі-11%; спостереження за проходженням замовлень-7%; контроль рівня

матеріальних запасів -7%.

Таким чином, успішне вирішення проблем розвитку попиту на транспортні послуги підприємства можливе лише при комплексному системному підході до організації маркетингової діяльності транспортно-експедиційних підприємств. Результатом діяльності транспортно-експедиційного підприємства на ринку транспортно-експедиційних послуг є формування і реалізація маркетингової стратегії, яка спиратиметься на розрахунки фінансового результату на основі фактичних даних про попит на транспортно-експедиційні послуги й мінімізуватиме фінансовий ризик транспортно-експедиційного підприємства.

ПРОБЛЕМИ ТРАНСПОРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ

Русанова С. С., аспірант

Одеський національний морський університет

Шевченко П.В., аспірант

Науковий керівник: к.т.н., доц. Кічкіна О. І.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Україна останні роки все впевненіше займає своє місце у світовому експорті зернових. Держава в різних маркетингових роках посягає друге та третє місце в світі з експорту зерна.

З початку нового 2018/19 маркетингового року і станом на 12 вересня Україна експортувала 6,98 млн тон зернових культур. Зокрема, експорт пшениці з початку сезону склав 3,81 млн тон, ячменю - 1,7 млн тон жита - 29,4 тис. тон і кукурудзи - 1,32 млн тон. [1]. Питома вага цієї товарної групи у загальному експорті країни складає приблизно 15%.

Вагому роль в експорті зернових грає транспорт. Морським транспортом майже 99% зернових вантажів постачається на експорт, залізничним транспортом – 0,8%, автомобільним – 0,2%. Найбільші обсяги були відправлені з портів Чорноморськ (22%), Одеса (19%), Южний (19%), Миколаїв (18%) [2]. Та, на жаль, існує багато проблем в логістиці постачання зернових вантажів на експорт.

Зазначені вище цифри ілюструють частки обсягів постачання зернових різними видами транспорту вже за кордон. Але для того, щоб вантаж був відправлений морем необхідно його доставити до портів. Найбільша частка зернових вантажів постачається до портів залізничним транспортом. І тут існує комплекс проблем. Якщо у 2016-17 роках для залізничних перевезень основною проблемою було нестача зерновозів та зношеність рухомого складу, то у 2018 році виникла нова проблеми у логістиці постачань залізницею до портів. У 2017 році закупки нових зерновозів та виготовлення їх вітчизняним виробником частково закрили питання нестачі вагонів, але залишилася проблема сезонності їх використання, що значно збільшує термін їх окупності з одного боку, та викликає нерівномірність їх використання з іншого, що може викликати проблеми у піковий період постачання на експорт. Крім того, виявилась нова проблема, а саме: за нехваткою тягового рухомого складу вагони простоюють на станціях в очікуванні і запізнюються в порти для перевантаження на кораблі. Сподіваємось, що у 2018-19 роках проблема з тяговим рухомим складом «Укрзалізницею» буде вирішена завдяки контракту з компанією General Electric на постачання 30 дизельних локомотивів Evolution та 175 тепловозів. Крім того, в оновленні тягового парку будуть задіяні вітчизняні виробники, такі як Крюковський

завод та Дніпровський електровозобудівний завод. Отже у наступному маркетинговому періоді основною задачею буде розробка ефективної логістики постачання зернових на експорт в схемі руху від виробника до кінцевого споживача. Для вирішення цієї задачі необхідно задіяти новітні технології ідентифікації вагонів та автоматизації, методи імітаційного моделювання та інформаційного супроводу вантажу в ланцюгу постачання.

Другим основним учасником в логістичному ланцюгу постачання зернових на експорт є водний транспорт. Відповідно до закону України «Про транспорт» до складу водного транспорту входять підприємства морського та річкового транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти, порти і пристані, судна, судноремонтні заводи, морські та річкові шляхи сполучення і т. інш, що забезпечують роботу морського та річкового транспорту [3].

Відповідно до Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року (забезпечення комплексного розвитку та підвищення конкурентоспроможності портової галузі, залучення на довгостроковий період приватних інвестицій для розвитку об'єктів портової інфраструктури), найближчим часом є актуальним та необхідним створення додаткових портових потужностей для використання в змішаному «річка-море» сполученні в морських водах України, прилеглих до гирла р.Дніпро і р. Південний Буг. Враховуючи що технічний стан залізничних підходів до порту Ізмаїл і уся залізнична лінія Одеса-Ізмаїл обмежує залізничний вантажопотік технологічна схема постачання «ріка море» має все більш привабливоче значення для експортерів зернових вантажів.

Стивідорні компанії, які існують на ринку портових послуг спрямовані на укріплення своїх позицій та залучення нових клієнтів і збереження існуючих їм необхідно постійно проявляти ініціативу і удосконалювати свою роботу. В той час, як вантажовідправникам часто не важливо, через який порт або компанію буде доставлятися їх вантаж, тому як вони прагнуть - звести до мінімуму загальні витрати.

Технологія постачання зернових у змішаному сполученні «ріка-море» дозволить вирішити ряд проблем, що виникають у ланцюгу експортного постачання зернових. Наприклад, проблеми з поглибленням портів, збір вантажів від постачальників та постачання вантажів своєчасно до портів, зниження собівартості перевезень тощо.

Організація роботи перевантаження навалювальних вантажів на рейді припускає розгляд комплексу задач, при виконанні яких можливо тільки з використанням адекватного методичного забезпечення, що ураховує специфіку перевантаження рейдового пункту, кількість задіяних підприємств, типи та розміри суден, погодні умови під час перевантажувальних операцій.

Необхідність посилення ролі факторів інтенсивного розвитку пов'язана з тим, що раніше перевантаженням навалювальних вантажів на рейді займалось лише одне підприємство – порт, але в сучасних умовах виникає необхідність переглянути даний підхід, тому як перевантаженням вантажу на рейді можуть займатися одночасно декілька стивідорних компаній. Таким чином, організація процесу доставки вантажу та його перевантаження значно ускладнюється, і тому є доцільним розробити методику для вантажовласника, судновласника та стивідорної компанії за якою буде врахована послідовність обробки великотоннажного судна різними підприємствами господарської власності. Необхідність вирішення цих питань ставить задачі оптимізації процесу перевантаження вантажу на рейді.

Таким чином, можна констатувати, що в логістичній системі постачання зернових вантажів на експорт існує безліч проблем. Необхідно розглянути декілька технологічних схем постачання, і відповідно до кожної схеми вирішити ряд науково-технічних задач, творити методику вибору найбільш ефективної схеми постачання для всіх учасників логістичного ланцюгу.

Література

1. ProAgro GROUP [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.proagro.com.ua>
2. Все, что нужно знать сегодня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.segodnya.ua>
3. Закон України «Про транспорт». Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Солдатенко А. В., магістрант

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

Сталий розвиток як світове явище появився в 90-х рр. ХХ ст. Філософія сталого розвитку полягає в поступовому нарощуванні національних потенціалів країн світу для підвищення якості життя у всіх сферах життєдіяльності населення без шкоди природі і прийдешнім поколінням. Сталий розвиток базується не тільки на використанні економічних факторів, алей й соціальних, культурних та екологічних. Проблеми переходу до сталого розвитку потребують докорінної перебудови всієї технології господарювання, широкої екологізація виробництва та запровадження режиму економії усіх видів ресурсів. Зміст поняття сталого розвитку проявляється на перетині різних площин життя суспільства – економічної, соціальної, екологічної, політичної, державно-правової, національно-етнічної, релігійної, соціокультурної, морально-етичної, світоглядної, інформаційної, соціально-психологічної, медико-генетичної, науково-технічної, технологічної. Їх системна цілісність, єдиний органічний сплав і характеризує категорію сталого розвитку.

Питаннями вивчення та дослідження конкурентоспроможності підприємств, а також її оцінки присвячені роботи: Е. П. Голубкова, А. Н. Печенкіна, А. Глухова, П. С. Зав'ялова, М. Портера, Ф. Котлера, Є. Дихтль, С. К. Пралад, Р. Т. Паскаля, Т. Петерса, Н. Петсі і т.д.

Мета дослідження – розглянути особливості стратегічного планування розвитку підприємства в умовах сталого розвитку економіки.

Сталий розвиток – це модель бажаного розвитку суспільства, що базується на оптимізації всіх видів діяльності людства за умов природного середовища. Об'єктом сталого розвитку є система «людина-суспільство-природа». Ця система поєднує в собі два якісно різних, відмінних один від одного види буття – природне і соціальне буття.

Для реалізації концепції сталого розвитку необхідна послідовна реалізація та взаємоузгодження всіх видів цілей, зокрема, – екологічних, соціальних та економічних, оскільки ресурси підприємства обмежені. Саме із взаємоузгодження, насамперед, екологічних та економічних цілей, повинен починатися процес стратегічного планування конкурентоспроможності промислових підприємств у сучасних умовах суспільного

розвитку. Стратегічне планування спрямоване, перш за все, на розробку стратегії. Дослідимо її сутність. У джерелі [2, с. 27] конкурентна стратегія фірми визначається як загальний план діяльності з підвищення конкурентоспроможності фірми, який визначає загальні цілі діяльності, основні напрями досягнення мети, часові та ресурсні обмеження реалізації цілей, враховуючи вплив факторів зовнішнього середовища. Це визначення є загально визнаним. Разом з тим, стратегія у сучасних умовах розвитку, на нашу думку, повинна враховувати більш широкий спектр факторів розвитку, а також характеристики їх впливу на підприємство в часі. У джерелі [2, с. 295] виділені суттєві ознаки стратегій підприємства, спрямовані на сталий розвиток, такі як: залежність від стану довкілля, системність, багатосторонність критеріїв оцінки успішності реалізації стратегій та ін. Розглянемо етапи стратегічного планування розвитку підприємства. У джерелі [1, с. 81] представлено такі етапи формування стратегії: оцінка існуючої стратегії; розробка стратегії; планування ризику; вибір стратегічних альтернатив. На наш погляд, стратегічне планування конкурентоспроможності на базі системного підходу має такі етапи: 1) визначення концепції підприємства; формулювання місії; 2) побудова довгострокового прогнозу становлення та розвитку підприємства у відповідності із основною тенденцією розвитку економіки; 3) проектування етапів життєвого циклу підприємства на основі укрупненого прогнозу його розвитку; 4) проведення структурного аналізу проектної моделі підприємства; 5) класифікація системних елементів підприємства; 6) типологізація факторів зовнішнього середовища та їх синтез з системними складовими підприємства; 7) ідентифікація тенденції та власного вектору розвитку підприємства на основі комбінування факторів зовнішнього середовища із системними елементами підприємства; 8) ідентифікація зовнішніх тенденцій розвитку; 9) аналіз альтернатив та розробка сценаріїв розвитку підприємства; 10) структуризація та оцінка функціонального потенціалу підприємства і потенціалу його розвитку; 11) остаточна формалізація власного вектору розвитку системи; 12) розрахунок зовнішніх факторів розвитку та побудова градієнту розвитку підприємства; 13) прогноз дисперсії зовнішніх факторів розвитку від градієнту розвитку підприємства; 14) розробка динамічної стратегії. Вищенаведені етапи розробки стратегії конкурентоспроможності підприємств враховують з необхідністю основні вимоги стратегічного планування діяльності підприємств у сучасних умовах розвитку суспільства, а також можливості розвитку та адаптації.

Таким чином, комплексність, яка характеризує сутнісне розуміння сталого розвитку, відображається в проведенні демократизації суспільних інститутів, розвитку громадянського суспільства, проведенні інвестиційних перетворень, інформатизації всіх сфер розвитку. Сталий розвиток вимагає раціонального використання ресурсів розвитку людства як основного засобу розвитку. Відповідно до цього нового підходу виробництво має виходити з необхідності забезпечення ресурсозбереження як основи життєдіяльності людини. Основною рушійною силою розвитку суспільства в умовах ринкової економіки вважаються конкурентні механізми, які підсилюють сильного виробника, а діяльність неефективного – припиняється. Стійкий розвиток може забезпечуватися кооперацією та взаємодією господарських одиниць. Центральним є положення, що прогрес суспільства можливий через сталий розвиток, коли стійкість економічної системи по відношенню до зовнішнього середовища зростає. Сталий розвиток вимагає досягнення стійкості всіх систем суспільства і на всіх їх рівнях. Глобальна система «людина-природа-суспільство» буде зберігати стійкість, коли буде забезпечено прогресивний розвиток соціуму та рівновагу біосфери.

Література

1. Диніна К. Стратегія формування конкурентних переваг / К. Диніна // Персонал. – 2009. – №1. – С. 78-82
2. Коленкова Н.А. Стратегія конкуренції фірми як научна категорія економічної теорії конкуренції / Н.А. Коленкова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №5(83). – С. 21-29.

ІННОВАЦІЙНИЙ МАРКЕТИНГ В ОСВІТІ ЗА УМОВ ПРИСКОРЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Станкова А. О., студентка 4 курсу

Науковий керівник: к.е.н, доц. Птащенко О. В.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Зміни в сучасному житті вимагають і змін у підходах до сучасної освіти. Знижується функціональна значущість і привабливість традиційної організації навчання, передача «готових» знань від викладача до слухача перестає бути основним завданням навчального процесу.

У навчальному процесі важливо перетворити аудиторію пасивних слухачів у активних учасників заняття. Якщо викладач буде використовувати у своїй роботі активні форми та методи навчання, то це питання вирішиться само собою. Активні форми навчання будуються на інтерактивних формах навчання.

Інтерактивні методи навчання є на сьогодні дієвим способом організації навчального процесу та взаємодії між студентом та викладачем в будь-якому освітньому закладі. На відміну від традиційної форми навчання, інтерактивні методи базуються на активній взаємодії між учасниками навчального процесу, при цьому основна вага надається взаємодії слухачів між собою. Такий підхід дозволяє активно проводити навчальний процес та зробити його більш цікавим і менш втомним для учасників.

Слово «інтерактив» походить від англійських «inter» – взаємний, та «act» – діяти. Інтерактивний означає взаємодіяти, сприяти чи знаходитися в режимі бесіди, знаходитися у діалозі з будь-чим (комп'ютером) або будь-ким (людиною). Виходить, що інтерактивне навчання – це перш за все діалогове навчання, де відбувається взаємодія між студентом та викладачем.

Основні характеристики інтерактивного навчання: спеціальна форма пізнавальної діяльності; заохочення всіх учасників процесу до взаємодії; підтримка атмосфери взаємовічливості; організація індивідуальної, парної або групової роботи; застосування дослідницьких процесів, ділових ігор, роботи з документами, різними джерелами інформації, використання творчих завдань.

За допомогою впровадження інтерактивних форм навчання можна розв'язати наступні завдання: розвиток комунікативних навичок і умінь; створення емоційного контакту між слухачами; навчання роботи у команді, прислухатися до думки членів колективу; зміна форм діяльності, переключення навантаження, зменшення стресу.

Інтерактивне навчання захоплює слухачів, пробуджує в них інтерес та мотивацію, навчає самостійно працювати та мислити.

Зазвичай, люди по-різному запам'ятовують різну інформацію. Так, лекції запам'ятовують 5% слухачів, а те, що бачать і слухають одночасно – 50%. Інтерактивне навчання – це навчання за типом діалогу, де не існує принципу домінування виступаючого чи слухача. Інтерактивне навчання має на меті: створення умов для залучення до процесу навчання всіх слухачів; надання можливості кожному

учаснику навчання розуміти та рефлексувати з приводу його знань, вмінь та думок; вироблення життєвих цінностей; створення атмосфери взаємодії та співпраці; розвиток навичок комунікацій; створення комфортних умов навчання.

Інтерактивне навчання передбачає: моделювання ситуацій, які виникають в реальному житті; вирішення творчих завдань; розв'язання проблем спільними зусиллями тощо.

Інтерактивне навчання дає багато переваг обом сторонам навчального процесу. В ході навчання у виді діалогу слухачі навчаються критично мислити, розв'язують складні завдання на підставі аналізу обставин та відповідної інформації, приймати зважені рішення, приймати участь у обговореннях, спілкуватися з іншими людьми. Щоб досягти цих цілей організовується індивідуальна, парна або групова робота аудиторії, застосовуються дослідницькі проекти, рольові ігри, йде робота з інформацією різних джерел.

Учасник навчального процесу повинен: ставити перед собою завдання з навчання; розвивати навчальну активність; в ході навчання визначати проблеми; навчатися рефлексії своєї навчальної діяльності.

Окрім цього учасник інтерактивного навчання повинен вміти створити в аудиторії атмосферу, що заохочуватиме слухачів ставити питання та шукати відповіді, брати за основу такі завдання, які могли би сприяти розвитку критичного мислення та самостійного набуття знань. Застосовувати існуючі ефективні методи, стати вдумливим професіоналом, уважно спостерігати, визначати проблеми, створювати нові стратегії до їх вирішення, бути взірцем для інших слухачів, передавати їм свої знання.

Використання інтерактивних технологій в навчанні змінює роль та функцію викладача. Він перестає бути центральною фігурою в процесі та лише контролює процес, займається його організацією, визначає напрям (готує до заняття необхідні завдання, формує питання для розгляду у групі, контролює порядок і час виконання завдання, консультує, надає допомогу у разі утруднень).

Метод мозкової атаки – це метод для розв'язання невідкладних питань за невеликий проміжок часу. Його сутність полягає в тому, що треба висловити як можна більшу кількість ідей за короткий час, обговорити їх та надати класифікацію. Цей метод використовується здебільш для розв'язання складних питань. Метод мозкової атаки можна застосовувати в різних видах діяльності в роботах з малими та великими групами, командами та персональній роботі.

«Круглий стіл» – метод аудиторної роботи із слухачами, які мають досвід роботи, практичні навички з питань, що виносяться на розгляд. На «круглому столі» слухачі можуть ставити обґрунтовані питання за темою, серйозно аргументувати підходи до вирішення питання, а також повідомити про вдалий або невдалий результат. «Круглий стіл» така собі нарада експертів з конкретного питання по обміну практичним досвідом, досягнень і невдач. Цей метод дозволяє слухачам засвоїти зміст теми та її ключові проблеми.

Дискусія – активний метод проведення занять, головна мета якого мобілізувати теоретичні та практичні знання слухачів, поглядів на проблему що розв'язується. Дискусія є доречною при розгляді спірних питань, але у навчальному процесі може не виникати ситуації спірності трактувань. Через це планувати проведення заняття як дискусію заздалегідь не є коректним. Передумови до використання цього методу такі: необхідно знайти в складі теми, що досліджується, такі питання, про які слухачі усвідомлено дотримуються різних точок зору. Це може бути зроблене в ході лекцій

або інших занять; варто визначити, чи відносяться ці питання до інтересів, що зачіпають багатьох слухачів.

Ситуаційний аналіз полягає у тому, що слухачі, що ознайомились з деталями проблеми, самостійно аналізують ситуацію, діагностують проблему й надають свої ідеї та рішення у дискусії із іншими учасниками навчального процесу. Залежно від характеру висвітлення матеріалу використовуються ситуації-ілюстрації, ситуації-оцінки та ситуації-вправи.

Ситуація-Ілюстрація – містить в собі приклад з практики управління (як негативний, так і позитивний) і спосіб вирішення ситуації.

Ситуація-Оцінка – являє собою опис ситуації та можливе вирішення в готовому вигляді. Потрібно лише дати оцінку, на скільки запропоновані шляхи вирішення є правомірними та ефективними.

Ситуація-Вправа – полягає в тому, що конкретний епізод управлінської діяльності підготовлений таким чином, щоб його вирішення вимагало виконання стандартних завдань: розрахунок нормативів, заповнення таблиць, складання юридичних документів тощо.

Також ситуаційний аналіз включає метод аналізу конкретних ситуацій, метод «кейз-стаді», метод «інцеденту», розбір ділової кореспонденції («баскет – метод»).

Аналіз конкретних ситуацій – найбільш прийнятний в умовах курсового навчання метод ситуаційного аналізу – традиційний аналіз конкретних ситуацій, який включає до себе глибоке й детальне дослідження імітованої або реальної ситуації.

Використання методу аналізу конкретних дій дозволяє вирішити наступні навчальні цілі: розвиток аналітичного мислення; застосування аналізу в динаміку; оволодіння практичних навичок роботи з інформацією; вироблення управлінських рішень; освоєння сучасних соціально-психологічних і управлінських технологій; розширення комунікативної компетентності; формування здатності вибору оптимальних варіантів ефективною взаємодії з іншими людьми; стимулювання інновацій; підвищення мотивації до навчання.

У будь-якому виді навчального закладу необхідно застосовувати декілька видів інтерактивних методів навчання, комбінувати їх. Ці методи дозволять більш ефективно побудувати навчальний процес, викликати зацікавленість слухачів до навчання та за допомогою моделювання ситуацій дати учасникам процесу практичні навички.

Література

1. Балабанова Л. В. Маркетингова товарна політика в системі менеджменту підприємств: моногр. / Л. В. Балабанова, О. А. Бриндіна. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2006. – 230 с.

2. Камінський Б. Ю. Інструменти маркетингу інновацій в системі вищої освіти / Б. Ю. Камінський // Матеріали Всеукраїнської наукової інтернет-конференції освітньо-інноваційна інтерактивна платформа «Студентські підприємницькі ініціативи» (м. Київ, 07 грудня 2016 року). – електронна збірка.

3. Птащенко О. В. Інтернет-маркетинг в системі управління збутом підприємства // О. В. Птащенко / Управління розвитком. – Харків, ХНЕУ, 2013. – №2 (142). – С. 81-83.

4. Лисенко І. В. Актуальність брендингу в Україні / І. В. Лисенко, А. Т. Кучер // Матеріали X-ої Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених „Економіка і маркетинг в умовах всесвітньої інтеграції: проблеми, досвід, передова думка”. Том 1. - Донецьк: ДРУК – ІНФО, 2010. - С. 242-245.

СТАНОВЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Татаренко Д. С. студентка 4 курсу

Звичайна Г. М. студентка 2 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Чернодубова Е. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Процеси міжнародної інтеграції та глобалізації світу викликають стурбованість з боку громадськості та наукової спільноти. Для країн з недостатньою внутрішньою інтеграцією територіально господарських складових, поширення цих процесів може спричинити за собою розпад на окремі частини національної економіки, підкорення її відтворювальних процесів зовнішнім інтересам. У зв'язку з посиленням впливу фінансових відносин на господарську практику і суспільне життя необхідно адаптувати фінансову систему держави до існуючих умов глобалізації, модернізувати структуру управління функціонуванням економічних систем різного рівня на фінансових принципах саморозвитку, використовувати внутрішні ресурси. Забезпечувати стійкий розвиток економіки, єдність держави, активізувати господарську діяльність можна тільки шляхом створення цілісної, відкритої, динамічної системи відтворення фінансових ресурсів в господарстві [1, с. 131].

Використання механізмів активізації фінансового обігу в сучасній економічній практиці викликає багато суперечок, протиріч, визначається невдоволенням численних верств населення, низькою результативністю застосування бюджетних важелів. Звідси стає зрозумілим великий інтерес з боку фахівців і керівників господарства регіонів до питань вдосконалення фінансової системи, поліпшення умов фінансового обігу в глобалізованому просторі.

Через повільні економічні реформи Україна знаходиться за межами світових фінансових потоків. Тому, беручи до уваги специфіку впливу фінансової глобалізації на розвиток української економіки, можна визначити напрямки, в яких такий вплив є найбільш важливий: а) інтеграція України до міжнародних торговельних відносин; б) відносини з міжнародними фінансовими та кредитними установами; в) інтеграція у світовий фінансовий ринок, залучення іноземних інвестицій в Україну та співпраця з іноземними партнерами.

Для української фінансової системи всесвітня економічна глобалізація є двостороннім явищем. З одного боку, це поштовх для руху реформ у побудові ринкової економіки та інтеграції у світові економічні спільноти. З іншого боку, слабо розвинена економічна система, нестабільна політична ситуація, низькі соціальні стандарти та гарантії, слабка нормативна база сприяють залежності України від більш розвинутих країн [2, с. 84].

У фінансовому секторі слід підкреслити небезпеку глобальної фінансової кризи та ризик підриву суверенітету країн з низьким рівнем розвитку через заборгованість та іншу фінансову залежність. У той же час, рівень цієї небезпеки тим більший, чим нижче економічний розвиток країни в порівнянні з розвитком провідних країн світу.

На мою думку, з метою мобілізації позитивних факторів впливу від фінансової інтеграції в Україні, вплив яких буде проявлятися у зростанні припливу іноземного капіталу, розширенні кредитних та інвестиційних можливостей, слід вжити наступні заходи:

- реструктуризація фінансового ринку з метою збільшення інвестиційного потенціалу фінансових установ та забезпечення умов для його реалізації відповідно до потреб реального сектору економіки;

- заохочувати консолідацію фінансового сектору з метою підвищення фінансової стабільності банків та інших фінансових установ;

- впровадити ряд рішень, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості, зокрема, подолання корупції, зменшення тіньової економіки, бюрократії та створення інших сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу;

- гармонізувати фінансове законодавство відповідно до вимог та рекомендацій міжнародних стандартів та угод;

- покращити організаційну підтримку співробітництва на внутрішньому та зовнішньому фінансових ринках між резидентами та іноземними організаціями.

Підсумовуючи, можна сказати, що фінансова глобалізація на певному етапі її розвитку призводить до посилення нестабільності національного фінансового ринку в результаті тісної інтеграції країни в світову економіку. Серед об'єктивних внутрішніх проблем слід підкреслити:

а) критичний стан реального сектору економіки, слабкий розвиток фінансового ринку;

б) невідповідність внутрішнього законодавства міжнародним стандартам;

в) наявність значного боргового навантаження [2, с. 295].

Саме тому інтеграція України у світову фінансову систему є повільною та непродуктивною. Як наслідок, фінансова система України надто чутлива до внутрішніх криз (політичних та економічних), а також коливань на міжнародних ринках капіталу, впливу спекулятивних операцій окремих суб'єктів фінансового ринку. Можливості повної інтеграції України в європейський політичний та економічний простір залежать від подолання цих бар'єрів.

Література

1. Барлыбаев Х.А. Глобализация: за и против устойчивого развития? - М.: РАГС, 2006. - 262 с.

2. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз): монографія / за заг. ред. д-ра філос. наук, проф. В.М. Князева. - К.: Вид-во НАДУ, 2007. - 680 с.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Товажнянська О. І., студентка 1 курсу

Науковий керівник: д.е.н., проф. Перерва П. Г.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Одним із найважливіших чинників сталого розвитку держави, регіону, галузі або підприємства є розробка і прийняття нормативних (законодавчих) актів, що регулюють усі сфери людського життя. Однією з таких сфер є творча діяльність людини. Зазначена праця безпосередньо регулюється низкою нормативних актів: Законом "Про авторське праве і суміжні права", "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі", "Про охорону прав на промислові зразки", "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" і ін. Відзначені види творчої діяльності інтегруються в єдине поняття "Інтелектуальна власність" і розділяються на авторське і патентне

право. Метою правової охорони об'єктів інтелектуальної власності є заохочення кращого її використання, притягнення матеріальних і інтелектуальних інвестицій для її створення, організація сумлінної конкуренції при передачі, розподілі і використанні об'єктів інтелектуальної власності.

Правовий захист інтелектуальної власності передбачає встановлення форм її охорони, захист прав на використання, гарантії реалізації прав авторів шляхом широкого застосування процедури розгляду претензій на законодавчій основі і т. п. Право інтелектуальної власності охоплює і такі питання, як конституційні, міжнародні і цивільні гарантії прав авторів, при необхідності їх судовий захист, авторське і патентне право, захист від несумлінної конкуренції, а також всі інші права, що відносяться до творчої діяльності в області виробництва, науки, літератури і мистецтва.

Право інтелектуальної власності базується на принципі, що розглядає інтелектуальний продукт як товар (нематеріальне благо, майно), що представляє чийсь власність. Власність - це відношення щодо економічного присвоєння матеріальних і нематеріальних благ. Право власності на інтелектуальні продукти допускає впровадження законодавчих важелів регулювання відношень різних суб'єктів щодо конкретного інтелектуального продукту з погляду володіння ним, використання і розпорядження.

Звичайно об'єкт права власності належить тому, хто вклав кошти в його створення. При цьому щодо авторського права, право власності на нього належить роботодавцю, якщо про це з самого початку був укладений договір. Відповідно до закону про винаходи, право власності на винахід має роботодавець, якщо інше не оговорено в договорі. Інакше кажучи, ще нового знання (тобто предмета охорони) нема, але всі права у випадку його виникнення потенційно належать роботодавцю. В наявності відкритий дисбаланс економічних відношень на користь власника засобів виробництва. Така ситуація не сприяє розкріпаченню творчого потенціалу людей і економічного становленню країни в цілому саме в діючих соціально-економічних умовах. Сучасна реальність наочно свідчить про відсутність особливого бажання в молоді до професійного росту, орієнтації на творчу діяльність. Виробництво не в змозі вийти на світовий ринок конкурентноздатної продукції в тому числі і в зв'язку з відсутністю інтелектуальних пропозицій. В країні впроваджується соціально-економічна гіпернерівність, яка несе в собі напругу і конфлікти, проявляється в матеріальній беззахисності одних і наявністю всіх прав розпорядження суспільною власністю - у других. Таке положення зміцнює віру в те, що сформована система розподілу не в змозі в належній мірі оцінити працю, творчість і не в змозі дати матеріальний добробут. Реальні блага і реальний прибуток дозволяє одержати торговельно-розподільча, а не творча діяльність, зв'язана з виробництвом нового знання або з його матеріалізацією в предметах споживання.

По цій же причині на протязі вже багатьох років в Україні спостерігається "відтік мозків", що виявляється не тільки у від'їзді громадян творчих спеціальностей за кордон, але й у їхньому масовому переході зі сфери інтелектуальної діяльності в сферу торгівлі. Це свідчить про зниження інтелектуального рівня не тільки сьогоdnішнього, але і майбутніх поколінь. Вихід може бути знайдено в пошуку збалансованості, перерозподілі прав власності всіх зацікавлених суб'єктів не тільки в ринковій, але й у виробничій сфері.

Уявляється, що інтелектуальні продукти, створені за рахунок державних засобів, повинні бути державною власністю, а автор-творець інтелектуального

продукту повинен одержати при цьому право виняткового використання своєю розробкою. Інакше кажучи, роботодавець, як представник держави, має право власності і право використання, а автор, творець розробки – право на використання, наприклад, при відкритті своєї комерційної справи. Роботодавець не повинний мати права залучити автора до відповідальності за використання ним цієї розробки. Таке положення сприяло б розширенню малого підприємництва і поглибленню здорової конкуренції під патронажем української держави.

Одним із найбільш цікавих і важливих чинників реалізації прав на об'єкти інтелектуальної власності є питання взаємовідносин контрагентів з законодавчою базою про авторські права і винаходи.

Зрозуміло, що кожний суб'єкт творчої діяльності в змозі або захищати або не захищати свої права. Відношення кожного до такої можливості особливе. Після розробки творчого продукту приймається рішення відповідно до якого закону бажано мати захист прав виняткового користування. Відповідно до авторського права - подача заявки на авторство, що дає право на тиражування. Якщо є бажання одержати часткову монополію по введенню в господарський обіг продукції, що випускається з використанням створеного інтелектуального продукту (об'єкту інтелектуальної власності), то потрібно подати заявку на патент.

Разом з тим, власник інтелектуального продукту може продати його і без вищевказаної охорони. Для цього варто укласти ліцензійний договір, тобто зробити комерційну передачу нової розробки. При наявності і необхідності до ліцензійного договору можуть бути прикладені макети, зразки, моделі і т. п. В цьому випадку власника не цікавить комерційна реалізація продукції, передбачувана до випуску з використанням даного інтелектуального продукту, економічний інтерес полягає лише в реалізації нової розробки. Тому авторське і патентне право не цікавить економічна сторона об'єкта охорони: якщо патент або посвідчення видане, те реалізувати продукцію можна як завгодно.

Література.

1. Перерва, П.Г. Науково-інноваційний потенціал України та сучасні проблеми його використання / П.Г.Перерва, О.В.Жегус. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Natural/vcpi/TPtEV/2011_26/statiya/Pererva.pdf
2. Nagy, Szabolcs Digital economy and society – a cross country comparison of Hungary and Ukraine / S.Nagy // Вісник НТУ «ХПІ»" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 46 (1267). – С. 174-179.
3. Перерва, П.Г. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства / П.Г.Перерва, В.Л.Товажнянський // Економіка розвитку. – Харків : ХНЕУ. – 2010. – №2 (54). – С.46–50.
4. Pererva, P.G. Technology transfer / P.G.Pererva, György Kocziszky, D.Szakaly, M.Somosi Veres - Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
5. Nagy, Szabolcs Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises / S. Nagy, P. Pererva // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матер. 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 18 травня 2018 р. – Харків : ХНАДУ, 2018. – С. 88-89.
6. Sikorska, M. Compliance service at guest services enterprises / M.Sikorska, György Kocziszky, P.G.Pererva // Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 19 жовтня 2017 р. – Полтава : ПУЕТ, 2017. – С. 389-391.

7. Перерва, П.Г. Практический маркетинг / П.Г.Перерва.- Выпуск 1. Термины и определения / Справочник менеджера промышленного предприятия.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 96 с.
8. Kocziszky, György Reputational compliance / György Kocziszky, M.Veres Somosi, T.O.Kobielieva // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. / ред.: О.В. Манойленко. – Харків : НТУ "ХП", 2017. – С. 140-143.
9. Kocziszky, György Anti-corruption compliance in the enterprise's program [Electronic resource] / G.Kocziszky, M.Veres Somosi, P.G.Pererva // Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі.– Кременчук, 2017. – С. 164-167. – Режим доступа: <https://drive.google.com/file/d/1r-6uz8h9jl-bCWwpPrY7esG925mrQudP/view>
10. Перерва, П.Г. Формування кон'юнктури ринку електротехнічної продукції / П.Г.Перерва, Т.О.Кобелева, Н.П.Ткачова // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка» : зб. наук. праць. Сер. : Проблеми економіки та управління. – Львів : Львівська політехніка, 2015. – № 815. – С. 118-125.
11. Nagy, Szabolcs Estimation of economic efficiency of power engineering / S.Nagy, M.Sikorska, P.Pererva // Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток : матеріали 10-ї Ювіл. Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2018 р. – Харків : ХНУБА, 2018. – С. 3-6.
12. Kocziszky, György Compliance risk in the enterprise / G.Kocziszky, M.Veres Somosi, T.O.Kobielieva // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–2017" : тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2017 р. / ред.: Є.М.Строков, О.М.Гуцан. – Харків : НТУ "ХП", 2017. – С. 54-57.
13. Перерва, П.Г. Управління інноваційною діяльністю // Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. / О.А.Старостіна, Н.П.Гончарова, Є.В.Крикавський, та ін., за ред. О.А.Старостіної. – К. : Знання, 2009. – С.461-518.
14. Nagy, Szabolcs Current evaluation of the patent with regarding the index of its questionnaire / S.Nagy, M.Sikorska, P.Pererva // Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами : матеріали 9-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 19 квітня 2018 р. – Київ : НАУ, 2018. – С. 21-22.
15. Перерва, П.Г. Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління / П.Г.Перерва, Т.О.Кобелева, В. Л. Товажнянський // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХП" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків : НТУ "ХП". – 2015. – № 59. – С. 148-152.

ІНСТРУМЕНТИ ІННОВАЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Холодна К. Г., студентка 2 курсу

Науковий керівник: викладач Родіонов С. О.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Використання системи маркетингу інновацій на підприємстві необхідно поєднувати із застосуванням нових інформаційних технологій, організації інформаційних потоків, а також різних рекламних засобів. При здійсненні інноваційної діяльності потрібно враховувати також те, що [5]: інновації повинні прив'язуватися до потреб споживачів, а не до досягнення технічної переваги як

самоцілі; виведення на ринок інновації повинне супроводжуватися корисною інформацією про виріб, щоб споживачі могли зрозуміти, чому потрібно купувати саме той чи інший товар; перед виведенням інновації на ринок необхідно проводити глибокий маркетинговий аналіз; маркетинг повинен підкреслювати конкурентні переваги виробу.

На ринку освітніх послуг інструменти інноваційного маркетингу необхідно застосовувати, на сам перед, для залучення абітурієнтів за допомогою новітніх комунікаційних технологій, які дозволяють ширше охопити цільову аудиторію. На сьогоднішній день таким інструментом є Інтернет-маркетинг, який представлений великим різноманіттям методів просування послуг закладів освіти у мережі Інтернет.

З розвитком ринку освітніх послуг відбувається усвідомлення у необхідності використовувати маркетингові інструменти в управлінській та науково-інноваційній діяльності закладів освіти.

На сьогоднішній день маркетинг вищої освіти займає вагомe місце на ринку освітніх послуг. Проте, потенціал, який надає комплекс маркетингу, використовується не повною мірою. В першу чергу це пов'язано з тим, що в управлінській структурі ЗВО відсутні необхідні фахівці з освітнього маркетингу. Водночас із цим традиційні маркетингові підходи не завжди працюють належним чином. Для підвищення ефективності діяльності на ринку освітніх послуг, навчальні заклади повинні використовувати набір нових методів та інструментів, що дозволять створити та просувати на ринок послуги освіти. Для цього необхідно підтримувати креативні та творчі підходи до маркетингової діяльності, що нададуть змогу ЗВО виділятися серед конкурентів, а також розробляти та реалізовувати нові інноваційні стратегії маркетингу, щоб потенціальні споживачі (абітурієнти та їхні батьки) зацікавилися споживанням їх послуг.

На ринку освітніх послуг інструменти інноваційного маркетингу необхідно застосовувати, на сам перед, для залучення абітурієнтів за допомогою новітніх комунікаційних технологій, які дозволяють ширше охопити цільову аудиторію. На сьогоднішній день таким інструментом є Інтернет-маркетинг, який представлений великим різноманіттям методів просування послуг закладів освіти у мережі Інтернет. Кінцева мета застосування методів Інтернет-маркетингу є залучення на сайт вищого навчального закладу відвідувачів, та їх подальша активна участь (постійне відвідування, реєстрація та в майбутньому перетворення на споживачів освітніх послуг). Основна складова Інтернет-комунікацій – це хороший сайт. Оцінка ефективності сайту проводиться за наступними критеріями: відвідуваність сайту; перегляд сторінок; середній час перебування на сайті та середня кількість переглянутих сторінок; сторінка виходу; канали залучення відвідувачів; показник конверсії; показник повернення відвідувачів.

Соціальні мережі – це сучасний інструмент комунікації у мережі Інтернет з цільовою аудиторією. Він дозволяє забезпечити автоматизацію управління та накопиченню соціальним капіталом – зв'язками між людьми. Можливості соціальних мереж повинні використовувати і освітні заклади. ЗВО повинні знаходитися біля своєї цільової аудиторії. Саме в соціальні медіа знаходиться лєвова частка потенційних та існуючих споживачів освітніх послуг. Таким чином соціальні мережі стають новим ефективним каналом маркетингових комунікацій. Як і у приватному бізнесі, навчальним закладам варто використовувати індивідуальний підхід звернення до споживача, адже соціальні мережі та сайти дають таку можливість службам маркетингу. На сайтах соціальних мереж можна вибудовувати лояльність до того чи

іншого ЗВО. Люди беруть участь в онлайн-соціальних мережах для того, щоб спілкуватися зі своїми друзями. Часто темами для спілкування є навчання в університетах, перспективи вступу та ін. Маркетологи ЗВО можуть підтримувати розмову користувачів та створювати позитивну думку про нього, адже сайти соціальних мереж є ідеальним місцем для розмови про той чи інший заклад освіти, його позитивні сторони, перспективи розвитку. Цим самим створюється можливість для зацікавлення потенційних абітурієнтів.

Вищий навчальний заклад у соціальних мережах може отримати доступ до прямого особистого порталу кожного члена аудиторії. Реклама ЗВО в Інтернеті повинна проводитись із урахуванням особливостей відношень у соціальній мережі, а інструментом сегментування аудиторії є правильне й ефективне її таргетування.

Тергетинг - це здатність пошукових систем (наприклад, Google, Яндекс, Bing) направляти рекламу на ту чи іншу аудиторію,

Таким чином, Інтернет створює унікальні можливості для використання традиційних та нетрадиційних методів маркетингових комунікацій вищими навчальними закладами.

Ще одним видом інноваційного маркетингу на ринку освітніх послуг є краудсорсинг. Краудсорсинг - це інновація з розрахунку на користувача. Краудсорсинг виник з розрахунку на передбачуване бажання споживачів безкоштовно або за невелику ціну поділитися своїми ідеями з компанією виключно через бажання побачити ці ідеї втіленими у виробництві [2].

Серед нових видів маркетингу сьогодні все більшої популярності набуває Event-маркетинг. Сучасний ринок розвивається досить швидкими темпами. Споживачі щоденно отримують велику кількість реклами з екранів телевізорів, газет та журналів, із біл-бордів та сіті-лайтів. Це призводить до того, що споживач перестає сприймати рекламну інформацію, тому ефективність традиційних видів реклами знижується. Компанії постійно вдосконалюють методи просування своєї продукції на ринку, при цьому все більше удосконалюються методи прямого продажу. Саме тому виник Event-маркетинг як один із інструментів прямої реклами.

Завдання організації маркетингових заходів ЗВО полягає в тому, щоб поєднати в ціле подію, місце і атмосферу, що дозволить потенційному споживачеві освітніх послуг адекватно сприйняти необхідну для нього інформацію.

Маркетинг подій – один із найперспективніших напрямів комунікаційної політики ЗВО, проте його потрібно поєднувати з іншими її елементами. Часто такі заходи стають частиною змішаної маркетингової кампанії і мають більшу популярність, ніж традиційні рекламні інструменти. Для кращого застосування Event-маркетингу в маркетинговій діяльності ЗВО необхідні фахівці, що зможуть ефективно представити подію, яка відбувається у ЗВО, цільовій аудиторії та запросити її до участі.

Таким чином, маркетинг подій відповідає умовам сьогоденного ринку освітніх послуг, коли масова реклама перестає бути дієвою, а використовується індивідуальний підхід при просуванні освітніх послуг, направлений на конкретного споживача. Виходячи із цього, можна прогнозувати подальший розвиток Event-маркетингу на ринку освітніх послуг.

Література

1. Бойчук, І.В. Інтернет в маркетингу: підручник / І.В. Бойчук, О.М. Музика – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 512 с.

2. Волошенко, О. В. Творчість як складова професійної самореалізації педагога /О. В. Волошенко, В. І. Хрипун. – Черкаси : ЧОПОПП, 2009. – 34 с.
3. Ілляшенко С.М. Сучасні тенденції застосування інтернет-технологій у маркетингу [Електронний ресурс] / С.М. Ілляшенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – №4. – Т. II. – С. 64-74. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/22722>
4. Ковальчук М.С. Використання інтернет-технологій для формування іміджу навчального закладу [Електронний ресурс] / М.С. Ковальчук, Н.В. Сердуніч // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 6. – Т.4. – С. 200-202
5. Ніфатова О.М. Адаптація соціального медіа маркетингу до ринку послуг в Україні / Ніфатова О.М. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2016. – №2(97). – С. 87-95.
6. Ніфатова О.М. Брендинговий підхід до визначення маркетингової товарної політики підприємства / Ніфатова О.М. Науковий журнал «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції». – Херсон, ХНТУ, 2016. - №22 (11) 2016. – С 50-55.
7. Пашкус Н. А., Пашкус В. Ю. Маркетинг образовательных услуг [Текст] / Н. А. Пашкус, В. Ю. Пашкус. – СПб.: ООО «Книжный Дом», 2007. – 112 с
8. Птащенко О. В. Інтернет-маркетинг в системі управління збутом підприємства / О. В. Птащенко // Управління розвитком. – Харків, ХНЕУ, 2013. – №2 (142). – С. 81-83.
9. Птащенко О. В. Підвищенні ефективності збутової політики підприємства через використання Інтернет-маркетингу / О. В. Птащенко // Кримський економічний вісник, науковий журнал. – Вид.: ТОВ «Видавничий дім «Гельветика», Сімферополь, 2013. – 2 (03) квітень 2013. Частина II – С. 113-117.
10. Птащенко О. В. Особливості інтернет-маркетингу / О. В. Птащенко, Д.Д. Лисицька, Д.О. Амеров // Науковий журнал «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції». – Херсон, ХНТУ, 2016. - №20 (9) – Том 1 - 2016. – С. 69-71.
11. Птащенко О.В. Теоретико-методологічні аспекти стратегічного управління якістю освіти (проблеми, пошуки, розв'язання) / Г.І. Євтушенко, В. І. Куценко, О. В. Птащенко // Бізнес-інформ. Випуск №10. – Харків, ХНЕУ, 2015. - С. 102-106
12. Птащенко О. В. Інноваційний маркетинг та менеджмент у системі вищої освіти / О. В. Птащенко, Б.Ю. Камінський // Науковий журнал «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції». – Херсон, ХНТУ, 2016. - №22 (11) 2016. – С. 59-62.

**ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ В УМОВАХ
НЕСТАБІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗБАЛАНСОВАНОГО ЗРОСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВА**

Хоменко Т. А., магістрант

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

Зростання конкуренції, швидкі зміни технологій та методів організації виробництва, глобалізація економічних відносин знижують ефективність використання традиційних підходів до управління розвитком підприємств і

визначають необхідність пошуку нових концепцій забезпечення довгострокової успішності їх підприємницької діяльності.

На сьогоднішній день більшість підприємств має не просто пристосовуватись до змін у зовнішньому середовищі, але й випереджати їх виникнення. Обов'язковість адаптації підприємства, його випереджаючої керованої еволюції та управління змінами можна розглядати як необхідність розвитку підприємства.

Проблематика ефективності управління в умовах нестабільного зовнішнього середовища розглянута в наукових працях таких авторів, як І. А. Бланк, А. В. Бусигін, В. П. Галенко, В. Н. Самочкін, Т. Г. Довгань, Д. К. Лафта, І. І. Мазур, В. Д. Шапіро та інші.

Мета дослідження – визначити сутнісні характеристики ефективності управління розвитком в умовах нестабільного середовища як основи забезпечення збалансованого зростання підприємства

Першоосною розвитку підприємств слід вважати різноманітні зміни внутрішнього та зовнішнього характеру, які виступають результатом взаємодії економічних об'єктів, їх різних властивостей, рис і параметрів. Так, М. І. Деркач [5], розглядаючи розвиток на рівні підприємства, трактує його як «сукупність змін, які ведуть до появи нової якості і зміцнення життєвості системи, її здатність чинити опір руйнівним силам зовнішнього середовища». В даному визначенні зазначається необхідність проведення змін у відповідь на вплив зовнішнього середовища, але не враховується обов'язковість формування потенціалу підприємства з метою проведення наступних змін, необхідність в яких ще не виникла.

В.А. Забродський та М.О. Кизим [1] дають більш розширене визначення розвитку, конкретизуючи його щодо економіко-виробничої системи. За їхньою точкою зору, розвиток представляє собою процес переходу економіко-виробничої системи у новий, більш якісний стан шляхом нагромадження кількісного потенціалу, зміни структури і складу, результатом чого є підвищення її здатності чинити опір негативному впливу зовнішнього середовища. Недоліком такого визначення залишається те, що кінцевою метою розвитку є лише захищеність від зовнішніх факторів, а зміна внутрішнього середовища виступає тільки способом її досягнення.

Серед багатьох науковців отримали поширення поняття «сталий розвиток підприємства», «керований розвиток підприємства», «організаційний розвиток». Так, А.В. Черних [2] під сталим розвитком підприємства пропонує розуміти процес змін, що обумовлений впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища та такий, що характеризується збільшенням його потенціалу, попиту на продукцію, масштабу діяльності, можливістю забезпечення безперервного процесу виробництва та збереження платоспроможності протягом тривалого періоду часу. При цьому розвиток повинен бути стійким, тобто стабільним. Так, «стабільність» (від латин. *stabilis*) означає «міцність, незмінність, приведення в стійкий стан або підтримка цього стану, а також сам стан сталості, стабільності». Сталий розвиток припускає його несумісність із проявами революційних, катастрофічних змін і розрахований на тривалий час у своєму поступальному русі та підтримці цього стану в подальшому.

Під керованим розвитком пропонується розуміти виділену в складі підприємства систему, в якій об'єднані процеси реструктуризації та реінжинірингу, інноваційні та інвестиційні процеси, що ведуть до кількісних та якісних змін у всіх функціональних галузях підприємства, а також контури управління на основі зворотніх зв'язків, де вирішуються завдання стратегічного й тактичного управління.

Достатньо поширеним слід визнати поняття організаційного розвитку,

концепція якого виникла ще в 60-і роки ХХ століття. Ю. С. Погорелов [3] дає поняття організаційного розвитку, трактуючи його як «довготермінову роботу в організації щодо удосконалення процесів вирішення проблем і оновлення» та пов'язуючи із проведенням змін в організації. С. П. Міщенко [4] пропонує під організаційним розвитком вважати процес формування, накопичення та використання стратегічних здатностей з метою забезпечення зовнішньої адаптації та внутрішньої інтеграції підприємства на ринках праці, капіталу та товарів відповідно до інтересів різних груп суб'єктів ринку. Вона підкреслює, що розвиток не є синонімічним зростанню, оскільки розвиток пов'язаний не тільки із кількісними змінами в діяльності підприємства як зростання, а більшою мірою є пов'язаним із якісними змінами. Саме отримання нових якостей та компетенцій є ознакою розвитку організації. Більше того, результатом організаційного розвитку є збільшення потенціалу організації з позиції формування нових здібностей.

Необхідно також додати, що розвиток організації – це не разові перетворення з метою досягнення «найкращого» стану системи, а процес, що не припиняється в часі, плин якого не завжди відбувається постійно й безупинно. Розвиток організації найчастіше йде стрибкоподібно з подоланням різних по глибині й охопленню криз.

Представляється можливим стверджувати, що домінантою понять організаційного, керованого та сталого розвитку є все ж таки єдине поняття розвитку підприємства, яке, зважаючи на різність наведених точок зору, потребує певної конкретизації. За умови значних розбіжностей в існуючих трактуваннях, поняттю «розвиток» характерні чітко визначені елементи:

Відповідно до наведених елементів поняття «розвиток підприємства» можна зазначити наступне:

- перш за все, розвиток передбачає наявність кількісних та якісних змін, які ведуть до певного поліпшення;
- розвиток підприємства має процесний характер, тобто є розподіленим у часі, при цьому розвитку, як процесу, властива довготривалість, зважаючи на певну інерційність підприємства як об'єкту розвитку та наявність часового лагу між імпульсом розвитку та відповідними йому змінами;
- розвиток підприємства за своїм змістом є сукупністю процесів, які сумарно ведуть до збільшення потенціалу підприємства;
- явними формами прояву змін виступають адаптація до зовнішнього середовища, внутрішня стійкість, підвищення життєздатності підприємства та його спроможності протидіяти негативним впливам зовнішнього середовища.

Отже, розвиток підприємства є достатньо складним поняттям, яке пропонується розуміти як довготривалу сукупність процесів кількісних та якісних змін в діяльності підприємства, які приводять до поліпшення його стану шляхом збільшення потенціалу підприємства, адаптації до зовнішнього середовища та забезпечення внутрішньої стійкості, що сприяє підвищенню життєздатності підприємства та його спроможності протидіяти негативним впливам зовнішнього середовища.

Формування успішних кількісних та якісних змін здійснюється завдяки ефективному управлінню підприємством. Такі складові розвитку, як збільшення потенціалу та адаптація до зовнішніх умов забезпечуються ефективним управлінням конкурентоспроможності, а внутрішня стійкість та захищеність від зовнішніх загроз є елементами економічної безпеки підприємства. В сучасних умовах саме конкурентоспроможність та економічна безпека підприємства визначаються

основними пріоритетами його подальшого функціонування, а їх ефективно забезпечення виступає першоосновою ефективного управління розвитком.

Література

1. Кизим М. О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: монографія / Кизим М. О., Забродський В. А., Зінченко В. А., Копчак Ю. С. – Х.: Вид. дім «ІНЖЕК», 2013. – 144 с.
2. Черных А. В. Механизм устойчивого развития предприятия в период активной инвестиционной деятельности : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05. – Белгород : Белгородский государственный технический университет, 2006. – 20 с.
3. Погорелов Ю. С. Категорія розвитку та її експлейнарний базис / Ю. С. Погорелов // Теоретичні та прикладні питання економіки. – К. : 2012. – Вип. 27, т. 1. – С. 30–34.
4. Міщенко С. П. Теоретичні засади стійкого розвитку / С. П. Міщенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 36. – С. 168–171.
5. Деркач М. І. Еволюція економічної теорії сталого розвитку / М. І. Деркач // Збірник наукових праць ЛНТУ. Луцьк, 2010. Серія «Економічна теорія та економічна історія». – Вип. 7 (28). – Ч. 1. – С. 144–159.

МАРКЕТИНГОВІ ЗАХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Храмцов О. М., студент магістратури

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

Розвиток світової економіки на сучасному етапі характеризується глобалізацією ринків, посиленням конкуренції, інтенсифікацією міжнародних економічних зв'язків. Визначальною метою кожної країни за таких умов стає нарощення економічного зростання, збільшення ваги в економічному просторі розвинених держав, покращення інвестиційного клімату і, як результат, підвищення її конкурентного статусу. Конкуренція – одна з головних рис ринкового господарства. Саме вона створює умови для розробки і створення нових товарів і послуг. В умовах процесу глобалізації та інтернаціоналізації проблеми забезпечення конкурентоспроможності виходять на перший план, оскільки лише конкурентоспроможність гарантує виживання товаровиробника і на внутрішньому, і на зовнішніх ринках. Між собою конкурують товари, товаровиробники, галузі, країни. Між цими рівнями конкуренції існує тісна залежність.

Проблема підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства є актуальним питанням. Сучасний етап розвитку економіки України висуває якісно нові вимоги до управління конкурентоспроможністю підприємств. Умови формування ринкових відносин в Україні, які характеризуються динамічністю зовнішнього середовища, зниженням платоспроможності населення, загостренням конкурентної боротьби, підвищенням рівня комерційного ризику, тяжким фінансовим станом більшості підприємств потребують пошуку засобів виживання підприємств та забезпечення їхнього ефективного функціонування. У зв'язку з цим виникає необхідність у вдосконаленні управління конкурентоспроможністю підприємства

шляхом використання сучасних принципів менеджменту, маркетингу, забезпечення стратегічного підходу до їхньої діяльності.

Управління конкурентоспроможністю підприємства стає все більш важливим в умовах ринкових відносин і на сьогодні є запорукою успішної підприємницької діяльності. У сучасній конкурентній боротьбі за всієї її гостроти та динамізмі вииграє той, хто аналізує та змагається за свої конкурентні позиції. Щоб вижити у цій боротьбі, кожне підприємство має поставити перед собою задачу підвищення рівня конкурентоспроможності не лише своєї продукції, а й підприємства в цілому.

Підкреслимо, що кінцевою метою підвищення конкурентоздатності підприємства є збільшення прибутку та прибутковості розширення ринку його збуту та забезпечення стійкості роботи фірми. Покращення фінансового стану фірми можна досягти за рахунок підвищення якості продукту, що пропонується (чим вища якість, тим вища ціна), реалізації політики ресурсозбереження, організаційно-технічного та соціального розвитку підприємства. Будь-які заходи з покращення цих сторін діяльності відображаються на зростанні прибутку фірми і, відповідно, її конкурентоспроможності.

На нашу думку, конкурентоспроможність окремого підприємства можна підвищити за рахунок наступних заходів:

- підвищення частки власних коштів в структурі капіталу підприємства;
- збільшити обсяг реалізації до розрахованого рівня беззбитковості (на початкових етапах із подальшим підвищенням);
- скоротити частку позикових коштів відносно власних;
- збільшити обсяг рентабельних активів, за рахунок яких можна покрити короткострокові зобов'язання;
- після досягнення точки беззбитковості реалізації досягти планових обсягів прибутку, тим самим підвищити показники рентабельності;
- для кожного виду товарів і послуг на підприємстві доцільно визначити приблизний етап життєвого циклу з метою формування ефективної цінової та асортиментної політики, які тісно пов'язані з рівнем конкурентоспроможності і впливають на основні результативні показники підприємства.

Вважаємо за необхідне підкреслити, що на практиці може бути використані декілька стратегій створення конкурентних переваг підприємства на конкретному ринку. Наприклад, стратегія диференціації. У випадку реалізації такої стратегії важливою є концентрація уваги на споживчі пріоритети та інтереси покупця. Стратегія диференціації передбачає в якості вихідної точки вивчення інтересів споживача. Для цього необхідно:

- достатньо чітко представити не просто те, хто є споживачем, але й те, хто приймає рішення з питань замовлення;
- вивчити споживчі критерії, по яких робиться вибір при замовленні послуг (ціна, гарантії, строки виконання тощо);
- визначити фактори, які формують уявлення споживача про продукт (джерела інформації, імідж).

Таким чином, конкурентоспроможність в цьому контексті стає головним показником виміру здатності підприємства задовольняти потреби покупців, отримувати прибуток та ефективно функціонувати у майбутньому. Зокрема, конкурентоспроможність, як одна з властивостей підприємства, повинна розглядатися як одна зі стратегічних задач. Оскільки саме за допомогою конкурентоспроможності підприємство забезпечує власну економічну безпеку, виживає у складному і швидко

мінливому середовищі, та має передумови до ефективного функціонування у майбутньому.

Саме ці моменти мають бути визначальними і на них мають бути направлені зусилля стратегічного управління досліджуваним підприємством паралельно з підвищенням кількісних показників фінансового стану, ефективності використання ресурсного потенціалу, рентабельності як основних показників його конкурентоспроможності.

ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО МАРКЕТИНГУ ЯК ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБОЛІЗАЦІЇ

Чорнуха М. Ю., студента 6 курсу

Науковий керівник: д.е.н., проф. Орлов П. А.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

В умовах реалізації стратегії підвищення іміджу підприємства особливу увагу необхідно звернути на впровадження концепції соціально відповідального маркетингу і дотримання її положень, що сприяє зростанню обсягів продажу продукції підприємства, вартості його акцій на ринку цінних паперів, а також створює фундамент для сталого розвитку у довгостроковій перспективі.

На думку журналу Forbes, у 2012 році рейтинг найбільш впливових брендів світу (на основі оцінки доходів компанії за останні три роки і частки прибутку у галузі, а також з урахуванням результатів аналізу сприйняття бренду споживачами) очолили компанії Apple (вартість бренду становить \$133,42 млрд), Microsoft (вартість бренду оцінюється у \$54,7 млрд) і компанія Coca-Cola (вартість бренду - \$50 млрд) [1].

Проте вартість бренду не є універсальним показником ефективності діяльності підприємства на світовому або національному ринку. Зазвичай головування у рейтингу найвпливовіших компаній світу пов'язане із соціальною безвідповідальністю бізнесу, коли керівництво підприємства ставить інтереси суспільства на нижчий шабель порівняно з метою підвищення вартості акцій компанії.

Наприклад, компанія Nike «обеспечила себе положительный имидж, но и в 2005 году отчет компании показал, что на половине ее фабрик сохраняется 60-часовая рабочая неделя, зарплата была ниже минимальной, не было душевых и даже питьевой воды» [2; с.234]. Ще один приклад: «в 2002 году университет Таскиджи проводил исследование брендов, в том числе Dasani, Aquafina и Poland Spring. Количество ртути, мышьяка и других неприятных примесей превышало установленные Управлением по охране окружающей среды предельно допустимые нормы. В 2004 году Управление по контролю за продуктами нашло в образцах родниковой воды небольшое количество перхлората, производного ракетного топлива. В 2008 году некоммерческая Экологическая рабочая группа выявила в бутилированной воде 38 видов различных видов нежелательных примесей, от бактерий до удобрений и тайленола, и пришла к выводу, что «потребители не могут полагаться на безвредность бутилированной воды по сравнению с водопроводной» [2; с.147].

Що ж стосується компанії Coca-Cola, яка 2012 року зайняла третє місце у рейтингу найвпливовіших брендів, то її діяльність також сильно відрізняється від декларованих принципів соціальної етичності. Як зазначає Блендінг М., в Індії «Coca-

Cola сливала отходы по трубе, проходящей под грузовым шоссе, в канал, который в конце концов впадал в Ганг. В декабре 2002 года во время ремонта шоссе (этим занимались дорожные службы) труба была перекрыта, и ее содержимое разлилось по полям. Еще много месяцев по обеим сторонам шоссе стояли глубокие лужи» [2; с.259]. Крім того, розливний завод компанії постачав селянам у якості добрив осад, отриманий зі своїх стічних вод. Як зазначає автор дослідження, «лаборатория университета Эксетера ответила, что этот осадок не просто бесполезен – он в опасных количествах содержит токсичные свинец и кадмий» [11; с.270]. Звичайно, що після використання даного осаду у якості добрива на полях нічого не могло зрости і селяни отримували збитки.

Як ми бачимо, вартість бренду у практиці міжнародних корпорацій часто являє собою результат цілеспрямованої діяльності з творення міфу про бренд, наділення його тими якостями, які у ньому прагне побачити потенціальний споживач, і має замало спільного із реальними фактами, серед яких - порушення законодавства про працю, додавання до складу продукту заборонених і шкідливих для здоров'я споживачів речовин, свідоме забруднення навколишнього середовища, тощо.

Це ж стосується і компаній, які працюють на промисловому ринку. Наприклад, на початку 21 століття, коли широкого обговорення набула тема глобального потепління, компанії засвідчили свою «екологічну свідомість». Наприклад, компанія British Petroleum скоротила свою назву до BP и розшифрувала її як «Beyond Petroleum» – «Більше ніж нафта», – нібито вона займається виробництвом альтернативного палива. Було проведено прекрасну рекламну кампанію, проте і на даний момент частка альтернативного палива становить не більше ніж 5% від продукції компанії, а у 2009 році новий генеральний директор скоротив і цей процент [2; с.158].

Така негативна практика у діяльності міжнародних компаній має своє підґрунтя. Згідно до американської практики ведення бізнесу, першочерговим завданням компаній є зростання дивідендів акціонерів. Так, у 1926 році на Генрі Форда було подано позив у суд через те, що його компанія не обернула весь прибуток у дивіденди акціонерів, а надала за їх рахунок знижки клієнтам. За результатами слухань «ссудья вынес вердикт против Форда, наповнив, что корпорации создаются и существуют главным образом в интересах акционеров. Именно по этой причине Джоэль Бакан именовал корпорации «патологическим» явлением – их задача выжать максимальную прибыль за счет чего угодно, будь то права трудящихся, окружающая среда или кошельки собственных клиентов» [2; с.156].

Звичайно, у таких умовах соціальні ініціативи компаній також є інструментом підвищення їх іміджу і збільшення прибутку. Як зазначає у своєму дослідженні М. Блендінг, більшість фінансових аналітиків бачить у тенденції запровадження корпоративної соціальної відповідальності те, що вона являє собою насправді – «холоднокровну оцінку затрат и выгоду», адже компанії, які змогли себе захистити від соціальних, етичних або екологічних звинувачень, вище цінуються на ринку [2; с.158].

Один із таких прикладів – заснування 1984 року при корпорації Coca-Cola фонду Coca-Cola Foundation, який, попри декларування незалежності від компанії, спрямовував свою діяльність на залучення до споживання напоїв дітей, хоча цим самим і порушував заборону компанії на рекламу, спрямовану на молодше покоління. Також компанією було розроблено ряд рекламних відео роликів до Різдва, цільовою аудиторією яких були саме діти. Також з метою збільшення обсягів продажів напоїв, компанія Coca-Cola укладала угоди за школами, які не могли продавати на своїй

території ніяких товарів без згоди її керівництва. Як зазначає М. Блендінг, «за эту привилегию Соса-Сола платила школе 3 тысячи долларов в год – примерно доллар на ученика» [7; с.105]. Але чи можна порівняти додатковий дохід школи зі шкодою, яку було нанесено здоров'ю сотням тисяч школярів впродовж декількох поколінь? Звичайно ж, ні. Проте компанія і сьогодні залишається однією із найбільш успішних міжнародних корпорацій світу.

Що ж стосується українських компаній, то варто зазначити, що вони у своїй діяльності переважно декларують принципи соціальної відповідальності і реалізують соціальні ініціативи, хоча загалом ситуація залишається невтішною.

У якості позитивного прикладу можна навести компанію «Київстар», що у 2012 році очолила перелік найдорожчих українських брендів (вартість її торгової марки було оцінено у в 2,5 млрд. доларів США) [3]. У 2006 році компанія приєдналась до «Глобального договору ООН», а у 2009 році прийняла Концепцію корпоративної соціальної відповідальності, що передбачає ведення бізнесу у гармонії з суспільством і передбачає участь компанії у соціальному та економічному розвитку України. Компанія дотримується концепції соціальної відповідальності маркетингу: надає послуги згідно до жорстких вимог законодавства, реалізує численні програми з охорони здоров'я і захисту дітей, а нещодавно започаткувала проект «Поділіться любов'ю до України», провідною ідеєю його є розвиток патріотизму.

Проте соціально відповідальний маркетинг – це не тільки реалізація соціальних ініціатив. Соціально відповідальний маркетинг представляє собою, на думку автора, сукупність виробничих відносин, необхідних для забезпечення ефективної взаємодії між попитом і пропозицією в умовах конкурентного обміну для найбільш повного задоволення потреб членів суспільства шляхом підвищення якості продукції, поліпшення умов праці, дій з охорони праці і відновлення навколишнього середовища з метою отримання конкурентних переваг на ринку і підвищення рівня благополуччя громадян держави.

Отже, дотримання концепції соціально відповідального маркетингу передбачає:

- виконання вимог законодавства у сфері забезпечення соціальної відповідальності бізнесу;
- відмову від неетичної реклами і використання методів психологічного тиску на споживачів задля здійснення ними покупки;
- дотримання високої якості продукції, не шкідливої для здоров'я, життя та власності споживачів, навколишнього середовища і суспільства в цілому;
- реалізацію соціально напрямлених ініціатив з метою одержання конкурентних переваг на ринку і підвищення добробуту громадян держави.

Література

1. Інтернет-сторінка інформаційного ресурсу «Forbes.ru». Режим доступу: <http://www.forbes.ru/>. – Дата доступу: 01.12.12.
2. Блендінг М. Соса-Сола. Грязная правда / Майкл Блендінг; пер. с англ. Л. Сумм. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2012. – 400 с.
3. Інтернет-сторінка щотижневика «События». Режим доступу: <http://www.sobytiya.com.ua/>. – Дата доступу: 01.12.12.
4. Інтернет-сторінка УкрСиббанку. Режим доступу: <http://www.ukrsibbank.com/>. – Дата доступу: 01.12.12.
5. Інтернет-сторінка ресурсу «Українська правда». Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/>. – Дата доступу: 01.12.12.

СУТНІСТЬ І ЗАВДАННЯ РЕКЛАМНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Шевченко Л. О., магістрант

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

Сучасний етап розвитку нашої держави характеризується динамізмом та якісними перетвореннями у всіх сферах суспільного життя. Функціонування підприємств в умовах ринкової економіки потребує своєчасної їх адаптації до цих умов. При цьому важлива роль відводиться саме комунікаційній діяльності, і в першу чергу, рекламі. Реклама має суттєвий вплив на свідомість споживачів при вирішенні їх економічних, політичних, соціальних, ідеологічних, психологічних проблем. Дуже швидко розвиваючись, залучаючи значні людські ресурси рекламна діяльність на сучасному етапі перетворилася в окремий вид діяльності – рекламний бізнес, запорукою успіху якого є якісне професійне управління – рекламний менеджмент, тобто керівництво рекламним процесом в повному його обсязі, починаючи саме з аналізу, планування та розробки реклами (рекламної кампанії) і закінчуючи донесенням рекламного повідомлення до споживача.

Теоретико-методологічні основи рекламного менеджменту та психології впливу виробника на споживача формувалися представниками різних країн. Серед них відомі К. Мозер, Е. Дихтер, Є. В. Ромат, К. І. Веркман, Х. Адлер, Р. Батра. Слід відзначити і роботи В. І. Бородіної, Є. В. Сидоренка, Р.І. Макшанцева, А. І. Лебедевої-Любимової, Я.С. Ларіної, О.П. Луція, А.В. Рябчик.

Мета дослідження – визначити сутність і завдання рекламного менеджменту в умовах сучасного розвитку економіки.

У сучасному суспільстві реклама стала одним із видів діяльності та вийшла за межі інформативної функції стосовно споживача. Реклама перетворилася в один із видів самостійної діяльності у сферу бізнесу, яка впливає на усі галузі економіки, в якій зайнята велика кількість людей, об'єднаних за своїми функціями у великі та малі колективи. Реклама стала не лише бізнесом, а й прибутковим бізнесом. Показником постійного його розвитку, ефективності, прибутковості та актуальності є щорічне зростання витрат на рекламу, яке випереджає темпи збільшення ВВП та інфляції [2].

Розробка реклами або рекламної кампанії здійснюється ефективно, якщо цей процес добре організований і переслідує певну мету. Постановка головної мети діючої або майбутньої реклами, а також визначення її завдань є одним з головних ланок у системі рекламного менеджменту.

Рекламний менеджмент – це система процесів аналізу, розробки, планування, практичної реалізації і контролю ефективності рекламних заходів, спрямованих на досягнення маркетингових цілей [3]. Рекламний менеджмент є організаційною основою рекламної діяльності і охоплює весь рекламний процес – від дослідження ринку й визначення потреб у рекламі до створення рекламного продукту, його публікації (показу) і дослідження ефективності проведених рекламних кампаній. При цьому рекламним продуктом можуть бути і кілька рядків оголошення в газеті чи журналі, і рекламний блок у друкованих виданнях, і відео- чи кіноролик або цілий фільм.

Сутність рекламного менеджменту полягає в управлінні рекламною діяльністю

для досягнення таких цілей [1]:

- створення позитивного іміджу фірми й популярності її товарів;
- інформування про споживчі властивості рекламованого товару і його переваг перед товарами фірм-конкурентів;
- інформування про місця можливого придбання товарів;
- створення системи інформаційно-сервісних послуг;
- забезпечення стабільного збуту товарів і припливу покупців;
- залучення оптових покупців, дилерів і корпоративних клієнтів;
- забезпечення тривалого й ефективного функціонування фірми в конкретному сегменті ринку.

Завдання рекламного менеджменту [4]:

1. Визначення потреби у рекламі товару, послуги чи ідеї, пропозицій та замовлень на рекламу, а також формування цих замовлень при укладанні контрактів.
2. Проведення досліджень споживачів, товарів та послуг, ринку продавців.
3. Розроблення стратегічних планів рекламної діяльності (визначення цілей та концепції рекламної кампанії, асигнувань на неї, видів носіїв реклами).
4. Розроблення тактичних та стратегічних планів проведення рекламної кампанії (визначення завдань, розрахунки кошторису витрат на проведення окремих заходів, вибір жанрів та форм реклами, а також засобів масової інформації для її розміщення).
5. Створення рекламного звернення (вибір творчих підходів, написання сценарію або тексту, розробка макета та обґрунтування тиражу, кількості показів тощо)
6. Визначення ефективності використання засобів масової інформації для розміщення рекламного звернення.

Обов'язковою умовою організаційного забезпечення процедур планування, реалізації та контролю рекламної діяльності підприємства є присутність чотирьох обов'язкових елементів, що повинні забезпечувати її ефективність. До них слід віднести: чітко сформульовані цілі створення організаційного забезпечення як такого; встановлення критеріїв в його функціонуванні; інструменти, за допомогою яких буде забезпечена ефективність запланованих заходів; ресурси, що дозволять реалізувати намічені цілі.

Отже, управління рекламною діяльністю або рекламний менеджмент в основному полягає в плануванні й прийнятті рішень у сфері реклами. Завдання рекламного менеджменту полягають в розробці, впровадженні й загальному управлінні планом реклами. Рекламний менеджмент дає змогу підприємству, що використовує знання професіоналів з рекламного бізнесу, швидко реагувати на зміни ринкової ситуації, уживати відповідних заходів для нейтралізації конкурентів, коригувати свою діяльність згідно зі змінами вимог покупців.

Література

1. Древаль О. Ю. Рекламний менеджмент: конспект лекцій / Укладач О. Ю. Древаль. – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – 91 с.
2. Савицька Н. Л. Рекламний менеджмент: навч. посібник/ Н. Л. Савицька, Г. А. Синицина, К. С. Олініченко – Харків: Вид-во Іванченко, 2015. – 169 с.
3. Смит П. Р. Маркетинговые коммуникации: Комплексный подход: Пер. со 2-го англ. изд. / П. Р. Смит – К.: Знання-Прес, 2003. – 796 с.
4. Харрис Р. Психология массовых коммуникаций /Р. Харрис – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 448 С. (Проект «Психология - BEST»)

БОРОТЬБА З ГОЛОДОМ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Агафонов О. І., студент I курсу

Науковий керівник: ст. викладач Касаткіна М. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Подолання голоду задеклароване у Концепції сталого розвитку. За останні десять років кількість людей, які недостатньо харчуються, значно скоротилася. Цьому посприяло швидке економічне зростання та підвищення продуктивності сільського господарства. Вже багато країн, що розвиваються, які потерпали від голоду зараз можуть задовольнити продовольчі потреби. Але на жаль у багатьох країнах голод і недоїдання досі лишаються величезною перешкодою на шляху до їх розвитку.

Пояснення того чому від голоду досі не позбулися різняться. Перша група вчених вважають що від цього неможливо позбутися, тому що населення зростає швидше ніж розширюються можливості збільшення засобів до існування. Друга ж група впевнені що проблема голоду залишається через те що харчові продукти розподіляються неправильно бо, не дивлячись на те що людей на нашій планеті вже понад сім мільярдів, простору достатньо щоб забезпечити їжею двадцять п'ять мільярдів людей. А третя група намагається довести що їжі на всіх вистачає, просто далеко не всі можуть собі це дозволити. Тобто в день на одну людину виробляється півтора кілограма їжі, калорійність якої складає понад три тисячі кілокалорій, цього більш ніж досить.

За даними ООН понад одного мільярда людей має заробіток менше одного долара. Таким шляхом проблема голоду тісно переплітається з бідністю населення, згідно з цими фактами можна зробити висновок що для того щоб покінчити з голодом на нашій планеті треба, по-перше, створити умови за для заробітку бідному населенню, по-друге, забезпечити транспортування продовольства в найвіддаленіші куточки Землі, або ж створити умови за яких стане можливим створення цього самого продовольства, наприклад побудова плантацій в Африці які будуть пристосовані до місцевого клімату.

Голод — це дуже велика перешкода для сталого розвитку не лише окремих країн, але і світу в цілому, з ним необхідно боротися, бо за статистикою, якщо майбутня мати недоїдала на час вагітності та перед нею, то більш ніж в дев'яноста відсотках випадках народжується не здорова дитина, діти які погано харчуються не так добре розвиваються та вчаться. В наслідок цього ми отримаємо нездорових та не освічених людей, яким на зміну приходять лише більш нездорові, та більш не освічені. А така людина не здатна ефективно працювати, заробляти гроші та жити в цілому. Це гальмує сталий розвиток.

Висновок лише один. Для того щоб людство надалі розвивалося треба позбавитися від двох, соромних для двадцять першого століття, проблем. Це бідність та голод.

ПРОБЛЕМАТИКА ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ

Безпала М. В., студентка 2 курсу

Науковий керівник: ст. викладач Пчелинська Г. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Гендерна рівність займає центральне місце у системі прав людини та серед напрямів Організації Об'єднаних Націй (ООН). Україна прийнявши Цілі Сталого Розвитку (ЦСР), зобов'язалась до виконання ключових міжнародних зобов'язань щодо забезпечення гендерної рівності. Гендерна рівність є 5 ціллю ЦСР. Новим імпульсом для розвитку гендерної політики в Україні стала Угода про асоціацію з Європейським Союзом. Забезпечення рівних можливостей жінок і чоловіків, боротьба з дискримінацією – важливі цілі співробітництва, визначені Угодою.

Метою дослідження є проблема гендерної рівності в Україні.

Згідно з Глобальним індексом гендерного розриву, рівень освіти та охорони здоров'я жінок позитивно впливає на рейтинг України, проте позиція країни погіршилася з 56-ї у 2014 році до 69-ї у 2016 році у відповідному світовому рейтингу. Головними причинами такої тенденції є гендерний розрив у економічних можливостях і політичній участі. Жінки залишаються непропорційно представленими у сфері прийняття рішень, мають у середньому нижчі доходи, ніж чоловіки, та виконують більшу частину неоплачуваної роботи з виконання сімейних обов'язків у домогосподарствах [1].

В Україні є 5 головних порушень прав жінок [2]:

Проблема домашнього насильства. Багато випадків насильства в сім'ї залишаються «в тіні», бо люди, яких вони безпосередньо торкаються, вважають їх своїм особистим болем і намагаються вирішити їх самостійно або ж просто змиритися із наявною ситуацією. За даними статистики 90% громадян України, які потерпають від насильства, це жінки, 68% українок не вважають проявом насильства приниження. Лише для 49% жінок насильство – це побої, а для 56% – згвалтування. Щороку від рук кривдників гине близько 600 українок, такими є дані МВС.

1. Дискримінація у зарплатні, тому що жінки в Україні заробляють у середньому на 21.5% менше, ніж чоловіки. Різниця у зарплатні у чоловіків та жінок за ту саму роботу: чоловіки – 9930 грн., жінки – 7800 грн[3]. Однією з причин цього є те, що окрім оплачуваної роботи на плечі жінки лягає домашня праця, яка вважається «жіночою» – прибирання, готування, догляд за дітьми.

2. Меншість у владі, бо парламент України на 87,5% складається з чоловіків, а лише на 12,5% з жінок. Україна є однією з країн з найнижчим представництвом жінок у владі. У середньому в світі жінки займають 22% місць в національних парламентах[4].

3. Обмеження у кар'єрі, важливим кроком на шляху до гендерної рівності стало скасування розподілу професій на «жіночі» і «чоловічі». 12 жовтня 2018 року було вперше присвоєно звання генерал-майора жінці. Та це ще не означає, що в Україні зникла дискримінаційна практика чи не лишилося заборонених професій. При пошуку роботи ми бачимо вакансії такі як: менеджер, охоронець, продавець всі вони в чоловічому роді, а в жіночому роді пишуть прибиральниця, прала. Чому так? Це принижує жінок та є несправедливим. Також важливо побороти дискримінацію жінок у головах роботодавців. Поширені випадки дискримінації за ознакою статі в оголошеннях про вакансію. До жінок висуваються такі вимоги, як вік, зовнішні дані,

хоча робота, яку пропонується виконувати, абсолютно не потребує таких характеристик.

4. Проблема стереотипів про жінок, з давніх часів вважалось, що жінка «господарка», від природи має потребу у створенні сім'ї та народженні дітей, в той час як для чоловіків це зовсім не потрібно. Зібравши інформацію по 217 країнах, дослідники підрахували, що домашня робота і догляд за родиною займає в житті жінки 23 роки.

Отже, можна запропонувати наступні напрямки дій на шляху до досягнення гендерної рівності в Україні:

- задля зниження безробіття та підвищення соціального статусу жінки потрібно сприяти розвитку жіночого підприємництва який має бути впроваджено та заохочено з боку держави;

- усунення гендерної нерівності в оплаті праці шляхом заохочення жінок до зайнятості у високооплачуваних секторах, наприклад у високотехнологічних та виокремлення питань гендерного аспекту в процесі складання й підписання колективних угод і договорів також обговорення мінімального рівня заробітної плати;

- проведення роботи з діючими центрами зайнятості щоб вони враховували різноманітні потреби жінок при пошуку робочого місця та гідної заробітної плати;

1. удосконалення використання гендерної статистики, а саме: удосконалення взаємодії між виробниками та користувачами гендерної статистики.

2. удосконалення змісту статистики яка пов'язана з гендерними питаннями;

3. удосконалення статистичної методології для впровадження гендерних питань у систему державної статистики України.

- державне правове стимулювання залучення жінок до партійної діяльності найбільш надійною гарантією такого залучення має бути законодавче квотування частки жінок у виборчих списках політичних партій.

Загалом, можна зробити висновок, що в Україні ще постає проблема гендерної рівності. Неузгодженість гендерних установок і реальної поведінки як жінок, так і чоловіків, зокрема “терпимості” до дискримінації, слід шукати в більш глибоких соціальних нормах і правилах, на підґрунті яких сформована гендерна культура в суспільстві, яка відтворює відносини між чоловіками та жінками як ієрархічні, підлеглі, нерівні.

Література

1. Цілі сталого розвитку. Національна доповідь [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу:

http://www.un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.

2. Гендерна нерівність: п'ять порушень прав жінок в Україні [Електронний ресурс] // Радіо свобода. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.radiosvoboda.org/a/29085513.html>.

3. Середньомісячна заробітна плата за статтю та видами економічної діяльності за квартал у 2018 році [Електронний ресурс] // Державна статистика України. – 2018.

– Режим доступу до ресурсу:

http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/gdn/smzp_zs/smzp_zs_ek/smzp_zs_ek_u.htm.

4. Скільки жінок серед нардепів, міністрів, мерів та голів сільрад [Електронний ресурс] // Слово і діло. Аналітичний портал. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.slovoidilo.ua/2018/03/08/infografika/polityka/skilky-zhinok-sered-nardepiv-ministriv-meriv-ta-holiv-silrad>.

ВАЖЛИВІСТЬ ДОСЯГНЕННЯ ЗАВДАНЬ ТА ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Белюх Т. В., студентка 4 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Уніят А. В.

Тернопільський національний економічний університет

Усім відомо, що соціально-економічне становище країн з перехідною економікою та країн що розвиваються, в сучасних умовах, ускладнюється різними політичними, соціальними, економічними, культурними та іншими факторами впливу.

Україна, у цьому випадку, не є виключенням. Складна політична ситуація в країні, соціальна напруженість між верствами населення, частковий спад економіки, погіршення дипломатичних відносин з країнами-сусідами, військовий конфлікт на сході України, частково окуповані регіони нашої держави – усе це негативно впливає на соціально-економічний розвиток України, її здатність абстрагуватись від негативних зовнішніх факторів та активно реалізовувати власний потенціал на збагачення усіх верств населення та підвищення рівня економіки до рівня високорозвинутих європейських країн.

Серед 17-ти цілей та 169-ти конкретних завдань Україна має досить хороші показники та продовжує їх покращення. Варто зазначити, що абсолютно всі країни світу, що дотримуються Цілей сталого розвитку встановлюють власні показники розвитку.

У кожній області України досягнення цілей та виконання конкретних завдань є різними. Насамперед, це залежить від економічного потенціалу та зростання певного регіону, його географічного розташування, наявності природних ресурсів та корисних копалин, розвиненості інфраструктури, кількості іноземних інвестицій та іноземних партнерів.

При розрахунку економічного та соціального потенціалу певного регіону України, слід також враховувати такий показник як – індекс інклюзивного розвитку. До нього відносяться такі показники як зростання та розвиток (ВВП на душу населення, зайнятість населення, очікувана тривалість здорового життя), інклюзивність (рівень бідності, коефіцієнт розшарування суспільства за розподілом багатства, коефіцієнт розшарування суспільства за доходами) та стійкість поколінь (державний борг, коефіцієнт демографічного навантаження та інші).

Виконання першої Цілі «Подолання бідності», в Україні, має прогресивний характер – підвищення мінімальної заробітної плати, незначне підвищення пенсій та зростання прожиткового мінімуму. Усе це складає враження «просування вгору», проте тут існують певні перешкоди: при зростанні мінімальної заробітної плати та пенсії, спостерігається значне зростання цін на харчові та промислові продукти, а також цін на комунальні послуги.

Ціль сталого розвитку №2 «Вирішення проблеми голоду» в Україні є практично досягнутою. Але існують такі важливі проблеми, які мають бути вирішені якнайшвидше: на щастя, Україна входить до числа країн які значно скоротили рівень недоїдання своїх громадян, але самотні люди похилого віку, безробітні, громадяни без постійного місця проживання не мають можливості дозволити собі нормально харчуватись. Тому найбільш ефективний вплив на боротьбу з голодом має поліпшення соціального захисту населення та підвищення продуктивності сільськогосподарської галузі.

Досягнення Цілі №3 «Підтримання хорошого здоров'я» є важливою передумовою для соціального зростання України. Реформування галузі охорони здоров'я, збільшення частки фінансування на охорону здоров'я українців, нарощення потенціалу попередження, зниження та регулювання ризиків для здоров'я – усе це позитивно впливає на соціальний розвиток нашої держави та на кінцевий результат досягнення цієї цілі.

Ціль №4 «Якісна освіта» є практично досягнутою, оскільки більшість завдань які ставились для виконання Цілі №4 є частково виконаними.

Досягнення Цілі №5 «Гендерна рівність» є важливим кроком для становлення України на світовій арені, як сучасної європейської держави. Проблеми насильства, торгівлі людьми, інші форми експлуатації, не визнання неоплачуваної жіночої праці є ще досить болючими та невирішеними в нашій країні.

Виконання Цілі №7 «Використання відновлюваної енергії» в Україні не є прогресивною. Адже, сучасного, недорогого, постійного та надійного енергопостачання, на цей момент, не спостерігається, через постійне зростання цін на енергопостачання та перебої у ньому. Наступною перешкодою для досягнення поставленої цілі є – недостатня кількість та попит на відновлювальні джерела енергії.

Ціль №8 «Достойні робочі місця й економічне зростання», Ціль №9 «Інновації й інфраструктура» та Ціль №10 «Зменшення нерівності» тісно пов'язані між собою в контексті їхнього досягнення в Україні. Одною з найбільш вагомих перешкод у їхньому ефективному досягненні є неправильна політика українського уряду: непродуманість прийнятих законів, високий показник корумпованості держслужбовців, переважання особистої корисності та збагачення несуть негативний характер та наслідки для соціально-економічного розвитку України.

Досягнення наступних цілей – Ціль №6 «Чиста вода та належні санітарні умови», Ціль №11 «Міста та спільноти, що живуть відповідно до принципів сталого розвитку», Ціль №12 «Відповідальне споживання», Ціль №13 «Захист планети», Ціль №14 «Забезпечення життя під водою», Ціль №15 «Забезпечення життя на землі» - безпосередньо відносяться до екологічних питань.

На жаль, в Україні проблема екологічної безпеки зростає з кожним роком: переробка сміття, незаконне вирубування лісів, несправність очисних споруд, неекологічне виробництво, нераціональне споживання – усе це призводить до погіршення екологічного стану як України, так і цілого світу. Для досягнення вищезазначених Цілей, уряду України слід орієнтуватись на екологічну політику провідних держав світу, зокрема, європейських країн, які ставлять проблеми екології поряд з іншими важливими питаннями державного рівня.

Ефективне досягнення Цілі №16 «Мир і справедливість» та Цілі №17 «Співпраця заради досягнення цілей» є важливою передумовою для зміцнення безпеки всередині України, вирішення військового конфлікту, повернення тимчасово окупованих територій нашої держави, звільнення українських політв'язнів, розширення співпраці з іноземними державами, посилення ефективного нарощування потенціалу України, максимального зниження показників корупції та хабарництва.

Результативне виконання завдань та Цілей сталого розвитку дасть можливість ефективно співпрацювати з іноземними державами, раціонально використовувати власні потужності, залучати іноземний капітал та інвестиції, а також посилити економічну та соціальну могутність України на світовій арені.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ДЕПОЗИТНИЙ РИНОК У КООРДИНАТАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Колеснік Я. Ю., магістрантка 2 року навчання

Науковий керівник: к.е.н, доц. Шиманська О. П.

Тернопільський національний економічний університет

Ефективність банківської діяльності та можливості її здійснення безпосередньо залежать від ресурсної бази банків, джерелом формування якої, зокрема, є депозити фізичних та юридичних осіб. З огляду на те, що банківський бізнес в Україні сьогодні знаходиться в умовах жорсткої ринкової конкуренції та складно прогнозованого зовнішньоекономічного середовища, між банками постійно відбувається «боротьба» за залучення вільних грошових коштів, які згодом, через систему кредитування підприємницького сектору, можуть слугувати чинником забезпечення сталого розвитку економіки.

З огляду на це, метою даного дослідження є з'ясування факторів впливу на депозитний ринок України, які необхідно враховувати при виробленні виваженої депозитної політики, спрямованої на забезпечення стабільності, стійкості, надійності банківських установ та адекватності їх діяльності, як потребам клієнтів, так і української економіки в цілому.

Виходячи з вищезазначеної мети, завдання дослідження полягає у виявленні впливу макроекономічних (зовнішніх) та мікроекономічних (внутрішніх) факторів на депозитний ринок України.

У ході дослідження використані методи аналізу, синтезу, групування, порівняння тощо.

Серед наукових досліджень факторів впливу на депозитний ринок в Україні присвячені праці, зокрема О. Білик, З. Васильченка, О. Власенка, А. Вожжова, В. Волохатої, К. Гузова, Т. Данилової, О. Дмитрієвої, Н. Дребот, А. Кандеєвої, Н. Кожель, О. Неізнавстої, Т. Стрілець, Д. Трегуба, В. Рисіна та ін. На думку науковців, на формування депозитної політики банку впливає чимало факторів, які різняться за тривалістю дії, характером прояву, особливостями впливу та виникнення, можливістю регулювання тощо. Однак, на наш погляд, найвагомішими з точки зору свого впливу, є фактори, які класифікуються за джерелами походження на зовнішні (макроекономічні) та внутрішні (мікроекономічні).

В цілому з-поміж зовнішніх (макроекономічних) факторів впливу на депозитний ринок чітко виокремлюються певні їх групи, а саме: економічні, політичні, технологічні та соціокультурні чинники. Економічний блок факторів формують: стан та динаміка ВВП; рівень інфляції; стан грошово-кредитної системи; бюджетний дефіцит; рівень зайнятості населення; грошові доходи домашніх господарств; рівень економічного розвитку; інфраструктура окремих галузей, регіонів; відсоткові ставки конкурентів на депозитні послуги; кон'юнктура ринку депозитних послуг; рівень конкуренції в банківській сфері; стан ринку банківських послуг; регулювання банківської діяльності з боку НБУ [1, с. 314]. Політичними факторами впливу визнаються: політична стабільність; податкове законодавство щодо надання депозитних послуг; валютне регулювання банківської діяльності та антимонопольне регулювання банківської діяльності [1, с. 314]. Технологічні чинники впливу на депозитний ринок акумулюють у собі рівень розвитку технологій у сфері надання депозитних послуг, їх конкурентоспроможність та тенденції у сфері надання депозитних послуг [1, с. 314]. Соціокультурні фактори репрезентують, зокрема,

поінформованість населення щодо специфіки депозитної діяльності, його довіру в отриманні депозитних послуг, схильність до ризику.

Стосовно мікроекономічних (внутрішніх) факторів, які впливають на депозитний ринок, одним із ключових є маркетингова політика банку, яка відображає широкий спектр послуг, включаючи можливості отримання комплексного обслуговування, умови отримання безкоштовних послуг, рекламу, просування банківських продуктів тощо. Доволі важливою у контексті досліджуваної проблематики виглядає репутація (імідж) банку. Клієнт, приймаючи рішення про відкриття депозитного рахунку, вкрай зацікавлений в отриманні інформації щодо надійності банку та спроможності виконання ним своїх зобов'язань. Надійність банку, яка, зазвичай, ототожнюється з його фінансовою стійкістю, характеризується низкою ознак, таких, як: ліквідність, достатність капіталу та якість активів. Ця інформація може бути отримана виключно на основі використання репрезентативних індикаторів, зокрема, у вигляді коефіцієнта миттєвої ліквідності (можливості погашення зобов'язань за усіма депозитами «живими» грошми з каси та кореспондентських рахунків); співвідношення власного капіталу до дохідних активів, який характеризує рівень захисту останніх (за чутливості їх зміни до відсоткових ставок) власним капіталом; співвідношення кредитного портфеля до резервів під знецінення кредитів. Однак потенційний клієнт, у випадку необхідності виявлення рівня надійності банку та спроможності виконання ним своїх зобов'язань, зважає на інформацію щодо: терміну функціонування банку на ринку, його репутаційних характеристик, рейтингових оцінок, відгуків клієнтів про нього, досвіду діяльності на депозитному ринку, а також інформацію, яка знаходить відображення у засобах масової інформації. Водночас на репутацію депозитної установи впливає такий фактор, як рівень фаховості персоналу. Лише висококваліфікований персонал здатний забезпечити належну організацію депозитної діяльності банку, ефективність якої залежить від його вміння проаналізувати та спрогнозувати розвиток економічної ситуації на макро-, мікрорівнях, правильно оцінити рівень депозитного ризику та перспективи господарської діяльності клієнтів [2].

Одним із важливих мікроекономічних факторів, який впливає на розширення депозитів, є стратегія банку на ринку депозитних ресурсів, насамперед, у контексті здійснення ним цінової політики. Ціновий фактор (відсоток за депозитом) на депозитному ринку є ключовим. При цьому банк самостійно обирає рівень відсоткової ставки в залежності від потреби в залученні коштів: якщо потреба у депозитних ресурсах є відчутною, рівень відсоткової ставки підвищуватиметься, якщо ж ні, відсоток за депозитом залишатиметься на тому ж рівні, або ж знижуватиметься, що призводитиме до зменшення притоку депозитних ресурсів. Необхідно зауважити, що відсоткові ставки можуть різнитися як у розрізі банків, так і у випадку якогось конкретного банку, де їх рівень може коливатись залежно від величини вкладу, терміну залучення коштів, виду депозитного рахунку, системи виплати відсотків тощо. На рівень відсоткової ставки впливають макроекономічні фактори, такі як: економічна ситуація в країні, рівень інфляції, рівень конкуренції у банківському секторі тощо. Окрім цього вагомими факторами, що визначають розмір відсотка, є внутрішні показники діяльності банку, зокрема, ліквідність чи спроможність відповідати перед клієнтами за взяті на себе зобов'язання. З огляду на це, при визначенні рівня відсоткових ставок кожен банк зважає на усі фактороутворюючі параметри, тим самим оптимізуючи процес залучення депозитних ресурсів. Зокрема задля досягнення конкурентних переваг, банки постійно аналізують потреби

населення, підвищують рівень обслуговування, вдосконалюють депозитні продукти. Ціни на останні повинні «адаптуватися» до ринкових змін, що зумовлюються дією конкурентного середовища, яке вимагає від них гнучкості.

Таким чином, визначивши загалом основні фактори впливу на депозитний ринок за джерелами їх походження, доцільно стверджувати, що макроекономічні (зовнішні) фактори, у порівнянні з мікроекономічними (внутрішніми), стосовно нього відіграють визначальну роль, зокрема, в контексті впливу: кон'юнктури ринку, достеменний аналіз якої забезпечує можливість визначення «вектору» ресурсної політики банку; рівня конкуренції в банківській сфері, який охоплює увесь спектр надання депозитних послуг; рівня інфляції, який у випадку зростання негативно позначається на рівні залучення депозитних ресурсів, зумовлюючи звуження ресурсної бази банку; рівня доходів населення, зростання якого розширює можливості банку стосовно залучення депозитних ресурсів, і навпаки; стану економіки, який виконує роль орієнтиру у випадку визначення спрямованості депозитної політики. Лише за умови проведення адекватного системного аналізу усіх вищезазначених факторів впливу на депозитний ринок, як на макро-, так і на мікрорівні, банки зможуть об'єктивно визначати потенційні обсяги депозитних ресурсів, які слугуватимуть підґрунтям для проведення майбутніх активних операцій з метою забезпечення сталого розвитку української економіки.

Література:

1. Волохата В.Є. Фактори формування депозитних ресурсів банку / В. Є. Волохата // Бізнес-інформ. – 2013. – № 8. – С. 310-316.

2. Кожель Н.О. Оцінка факторів впливу на процес формування та реалізації депозитної політики банку / Н. О. Кожель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/55362/6/Kozhel_bank.pdf

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПЕРЕПОН РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кравчук А.В., аспірант

Науковий керівник: д.е.н., проф. Перерва П. Г.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Вирішення проблемних питань та привернення достатньої уваги до розвитку інноваційного середовища України є вкрай важливим для досягнення високої конкурентоспроможності українських підприємств. Тому метою даного дослідження є аналіз та виділення причин, що перешкоджають розвитку інноваційної діяльності вітчизняних підприємств.

Можна виділити наступні можливі причини, які перешкоджають підприємствам здійсненню інноваційної діяльності протягом останніх років:

- відсутність вагомих причин здійснювати інновації (низький попит на інновації на ринку; попереднє впровадження інновацій; дуже низька конкуренція підприємств на ринку; відсутність ідей або можливостей для інновацій та інше);

- можливому впровадженню інновацій перешкождали вагомі чинники (відсутність коштів у межах підприємства; відсутність кредитів або приватного капіталу; високі витрати на інновації; відсутність кваліфікованих працівників;

труднощі в отриманні державної допомоги або субсидій для інновацій; невизначений попит на інноваційні ідеї; занадто велика конкуренція та інше) [8].

Не дивлячись на це, обсяги освоєння капітальних інвестицій (КІ) підприємств України у 2017 році склали 412,8 млрд. грн., що на 22,1 % більше від попереднього періоду. Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій у 2017 році залишаються: промисловість – 33,1%, будівництво – 12,3% та інші сфери, представлені на рисунку 1 [2].

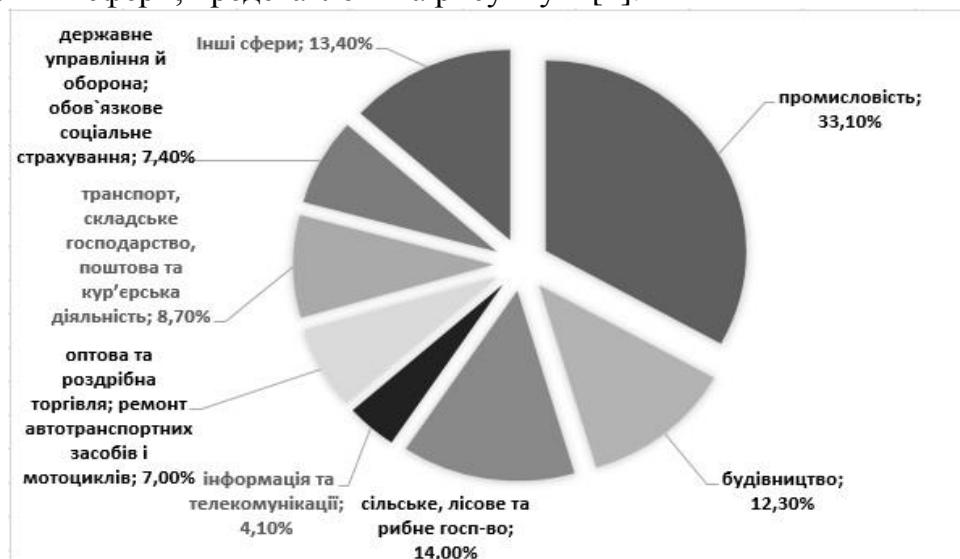

Рис.1. Провідні сфери економічної діяльності, за обсягами освоєння КІ

Отже, дослідження існуючих та можливих перепон має служити для визначення слабких сторін інноваційної активності підприємств та подальшої перспективи їх подолання.

Література:

1. Прилипко Р.Ю. Обстеження інноваційної діяльності в економіці України за період 2014-2016 років [Електронний ресурс] / Р.Ю. Прилипко. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/dop/11/dop_inn_2016_w.zip
2. Інвестиційна діяльність в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=09ebfb1d-0c58-490b-96dd-453a41285d4b>

ВИЗНАЧЕННЯ НОВИХ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ЛІДЕРСТВА КЕРІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Красушин В. В., магістрант

Науковий керівник: к.пед.н., доц. Кубанов Р. А.

Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»

Для забезпечення економічного, соціального, науково-технічного та культурного розвитку України, зокрема у регіональному розрізі, фахівцями НАН України в ініціативному порядку розроблено проект Концепції переходу України до сталого розвитку. В її основу покладені ідеї і принципи, ухвалені Конференцією ООН з навколишнього середовища і сталого розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 р.),

дев'ятнадцятою спеціальною сесією Генеральної Асамблеї ООН («Ріо+5», 1997 р.) та Всесвітнім самітом зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі («Ріо+10», 2002 р.).

Перехід до сталого розвитку на глобальному рівні можливий лише за умов збереження необхідної якості навколишнього середовища, ліквідації і недопущення міжнародних, конфесійних, збройних, інших міжрегіональних конфліктів, тероризму на будь-якій основі, ліквідації бідності, рівноправності жінок і зацікавленого виконання на національному, регіональному та місцевому рівнях всіх основних вимог цього розвитку. Концепція переходу України до сталого розвитку визначає цілісну систему поглядів на збалансованість гуманістичного, соціального, економічного та екологічного розвитку України, правові основи, принципи, завдання та організаційні заходи переходу країни до сталого розвитку і є базовою для розробки відповідної стратегії, державних, регіональних та інших програм, проектів соціально-економічного розвитку на найближчу і віддалену перспективу.

Гуманістично-етична складова концепції сталого розвитку країни дозволяє затонути окремо-прикладну проблему сучасного менеджменту щодо змісту моделі лідерства керівника в колективі.

Поняття «лідер» та якості лідера розкрито в працях Г. Альтмана, У. Беннісса, Дж. Бойетт, Дж. Гарднеру, Дж. О'Тулу. Значення лідерства для управління довели Е. Демінг, П. Друкер, А. Зуб, Т. Конті, І. Ладанов, С. Смирнов. Е. Демінг виокремлює лідерство серед ознак якісного управління.

Мета дослідження – на основі гуманістично-етичної складової концепції сталого розвитку країни розглянути сутність і окремі елементи ефективної моделі лідерства керівника в колективі.

Роль сучасного керівника-лідера має полягати в активізації діяльності очолюваного ним колективу підприємства перш за все як соціальної мікросистеми. Тому пріоритетності має набути організація керівником дієвого соціального партнерства з усіма і кожним підлеглим підприємства.

Тому управління керівником-лідером соціально-психологічним кліматом колективу окремого підприємства набуває нині важливої значимості в управлінській діяльності, оскільки від його успішності залежить ефективність та результативність діяльності як підприємства, так і кожного його співробітника.

Сучасна професійна лідерська підготовка керівника можлива за умови суттєвого посилення індивідуальної спрямованості. Деколи позиція управлінської діяльності крізь призму її психологічного аналізу передбачає вивчення психологічних феноменів, що виникають переважно у контексті індивідуальної діяльності в межах інституційного управління та феноменів, обумовлених діяльністю керівників у системі організації, що поєднує формальні і неформальні взаємозв'язки.

Розуміння керівником своїх лідерських функцій сприятиме становленню сучасних загальноприйнятих цінностей, а саме участь, гнучкість, ініціатива, саморозвиток, партнерство тощо.

Удосконалення взаємодії між керівником та підлеглим має обов'язково містити такі аспекти службових відносин, як:

- справедливе, неупереджене, адекватне і послідовне ставлення до підлеглого з боку керівника;
- надійність робочого місця;
- межі, в яких належить демонструвати свої здібності;
- кар'єрне зростання і можливість розвивати свої навички;
- участь в управлінській діяльності та управляючий вплив;

- довіра до того, що керівник дотримуватиме свої обіцянки.

З точки зору керівництва міжособистісним «суб'єкт – об'єкта» взаємодія передбачає такі елементи професійно-службових відносин, як компетентність, поступливість, відданість, лояльність. Така взаємообумовленість є надзвичайно важливим підґрунтям для ефективної діяльності та розвитку не лише організації в цілому, а й кожного підлеглого зокрема. Саме тому пріоритетності має набути організація керівником-лідером дієвого соціального партнерства з усіма і кожним працівником підприємства як складової реального управлінського лідерства.

З метою посилення мотивації колективу як соціальної мікросистеми керівник зобов'язаний:

- виявити неформальних лідерів та призначити їх на керівні посади;
- правильно визначити цільові завдання та розподілити функції управління з частковим делегуванням повноважень керівникам мікрогруп чи неформальним лідерам;
- використовувати переважно демократичний стиль управління;
- правильно використовувати засоби винагороди за результати праці та покарання;
- постійно піклуватися про підтримку в колективі конструктивного соціально-психологічного клімату.

Важливе значення має взаємодія керівника як лідера й колективу, яка має двосторонній характер: сучасний управлінець своїми діями сприяє вирішенню групових завдань; колектив суттєво впливає на мотивацію керівника-лідера, допомагаючи задовольнити його потреби у безпеці, приналежності, повазі, самовираженні та самореалізації.

Складовими прояву мотиваційного аспекту взаємодії керівника-лідера й колективу є: зміна індивідуальних характеристик сучасного управлінця як лідера: сприйняття, мотивація, сфера уваги, система оцінювання, розширення сфери своєї уваги за рахунок посилення уваги до інтересів інших членів колективу; залежність життя співробітника від дій колег, що спричинює суттєві зміни його поглядів на себе, оточуючих, своє місце у колективі.

Для мотивації сучасного управлінця колективу підлеглих підприємства у процесі впровадження нововведень необхідні такі умови:

- створення «стартового майданчика» змін у вигляді детального і всестороннього обґрунтування потреби, широке поінформування членів колективу про майбутні зміни;
- виявлення серед підлеглих, по-перше, груп, які чинитимуть опір; по-друге, груп, на які можна буде опиратися;
- залучення співробітників до дискусії, заохочування критики, підтримка активістів, нейтралізація спротиву;
- створення особливої системи стимулювання для перехідного періоду, прищеплення співробітникам зацікавленості у пропонованих змінах;
- залучення співробітників до активної творчості, участі в перетвореннях, створення сприятливого соціально-психологічного клімату, умов для підтримки змін основними «центрами влади» та усіма членами колективу;
- проведення (за необхідності) переговорів та укладання угоди з найбільш впливовими членами колективу, неформальними лідерами, залучення їх на свою сторону.

Сучасний керівник-лідер зобов'язаний концентрувати увагу на управлінні мотивацією колективу, оскільки вона безпосередньо впливає на якісні показники діяльності як очолюваного ним колективу, так і кожного підлеглого. Особливе значення в управлінській діяльності керівника-лідера мають набути сучасні управлінські знання, які стосуються теорії та практики управління особистістю.

Очевидно, що зацікавленість керівника запропонованими ідеями можлива лише за умови його глибокого переконання у значимості очолюваного ним колективу як конструктивної спільноти творчих особистостей, які свідомо поєднуючи цілі організації з особистими, вбачають можливість особистісного самоутвердження і самореалізації лише крізь призму ефективності й результативності як організаційної діяльності в цілому, так і особистої зокрема.

Таким чином, оскільки економіка України знаходиться на шляху формування та визначення пріоритетів щодо майбутніх перспективних напрямів її розвитку, заходи, націлені на формування засад сталого соціально-економічного розвитку наблизатимуть нашу державу до гармонійного сталого розвитку.

Гуманістично-етична складова концепції сталого розвитку країни вимагає нових підходів до процесу управління колективом підприємства на основі прикладної моделі ідейного та професійного лідерства керівника. Зокрема, професійна лідерська підготовка керівника можлива за умови суттєвого посилення її індивідуальної спрямованості. Декомпозиція управлінської діяльності крізь призму її психологічного аналізу передбачає вивчення психологічних феноменів, що виникають переважно в контексті індивідуальної діяльності в межах інституційного управління та феноменів, обумовлених спільною діяльністю працівників у системі підприємства, яка поєднує формальні і неформальні взаємозв'язки. У зв'язку з цим, до управлінської діяльності доцільно підходити як до процесу реалізації та актуалізації психологічних закономірностей на рівні конкретних керівників як індивідів, особистостей, професіоналів, так і до вирішення проблем управлінської взаємодії як процесу обумовленого принцип-центричного відповідального лідерства.

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Куркудим К. О., студентка 7 курсу

Науковий керівник: д.е.н., доц. Станкевич І. В.

Одеська національна академія зв'язку ім. О. С. Попова

Забезпечення сталого розвитку окремих організацій та країни в цілому, передбачає, передусім, досягнення визначених цілей, з урахуванням відповідних аспектів діяльності організацій. Такими аспектами, як відмічено у роботі [1], є аспекти, щодо розвитку країни у трьох вимірах: економічному, екологічному та соціальному. Інтегрована їх взаємодія забезпечує збереження природного та створеного людиною капіталу; збереження навколишнього середовища; «досягнення демократії, плюралізму та всебічного доступу до основних освітніх, культурних, медичних послуг в умовах побудови громадянського суспільства» [1, с. 282]. Освітні організації, забезпечуючи якість наданих освітніх послуг, відіграють у цьому процесі чималу роль, зокрема спрямовану на зростання рівня якості життя населення в країні, що підкреслює актуальність та необхідність проведення досліджень у цій площині. Підкреслюючи потребу у формуванні методичних підходів до моніторингу якості як

освітніх послуг, так і якості діяльності освітніх організацій, забезпечуючи певний управлінський вплив в означеному напрямку відповідно до визначених цілей у сфері якості, критеріїв та показників її оцінювання.

Метою та завданням дослідження є узагальнення міжнародних та національних вимог щодо моніторингу якості діяльності освітніх організацій як засобу забезпечення сталого розвитку країни.

Вимоги щодо моніторингу якості діяльності освітніх організацій передбачені як міжнародним, так і національним законодавством у сфері вищої освіти, зокрема «Стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (ESG) в редакції 2015 року [2] та Законом України «Про вищу освіту» [3]. Відповідно цих нормативних актів передбачаються вимоги, що мають демонструвати виконання потреб та очікувань студентів, усіх інших стейкхолдерів та суспільства з боку освітньої організації. Зазначені вимоги є однією зі складових забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності, що спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку як самих освітніх організацій, так країни в цілому, «сприяючи визнанню та мобільності у межах та поза національних кордонів та надаючи інформацію щодо забезпечення якості у ЕНЕА» [2, с. 7].

У межах наших досліджень, ми дотримуємось визначень категорій якості, наведених в роботі [4]: «якість вищої освіти – це відповідність результатів вищої освіти вимогам замовників (особистостей) та інших зацікавлених сторін; якість діяльності освітньої організації – це інтегральна характеристика, що обумовлює спроможність освітньої організації задовольняти вимоги замовників (особистостей) та інших зацікавлених сторін» [4, с. 193]. Таким чином, демонстрація виконання потреб та очікувань студентів, усіх інших стейкхолдерів та суспільства з боку освітньої організації, є визначення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності, що забезпечується таким засобом, моніторингу, важливою характеристикою якого є спостереження за станом якості вищої освіти та освітньої діяльності на постійно організованих та систематичних засадах з метою виявлення її відповідності бажаному результату або визначеним цілям.

Механізм моніторингу в освітній організації повинен передбачати проведення комплексних заходів, пов'язаних із вимірюванням, аналізуванням та поліпшуванням. Для цього, організація повинна здійснювати такі процеси, як: моніторинг та вимірювання задоволеності замовника; внутрішні аудити; моніторинг та вимірювання процесів; моніторинг та вимірювання продукції; контроль невідповідних послуг; аналізування даних та процедуру поліпшування. Усе це є необхідним для виявлення факторів, що впливають якість освітніх послуг, на сам освітній процес, виявлення вимог стейкхолдерів (замовників), співвідношення отриманих результатів вищої освіти на їх відповідність визначеним вимогам для прийняття у подальшому управлінських дій про розвиток чи коригування параметрів діяльності. Це потребує формування методичних підходів до моніторингу якості, які б забезпечили можливість спостереження, вимірювання та кількісного оцінювання якості вищої освіти та якості діяльності освітньої організації. Досить широкого поширення у зборі, аналізуванні та оцінюванні інформації про якість у кількісному виразі, сьогодні здобув кваліметричний підхід [4], алгоритм застосування якого до визначення якості діяльності освітньої організації можна представити наступним чином (рис. 1):

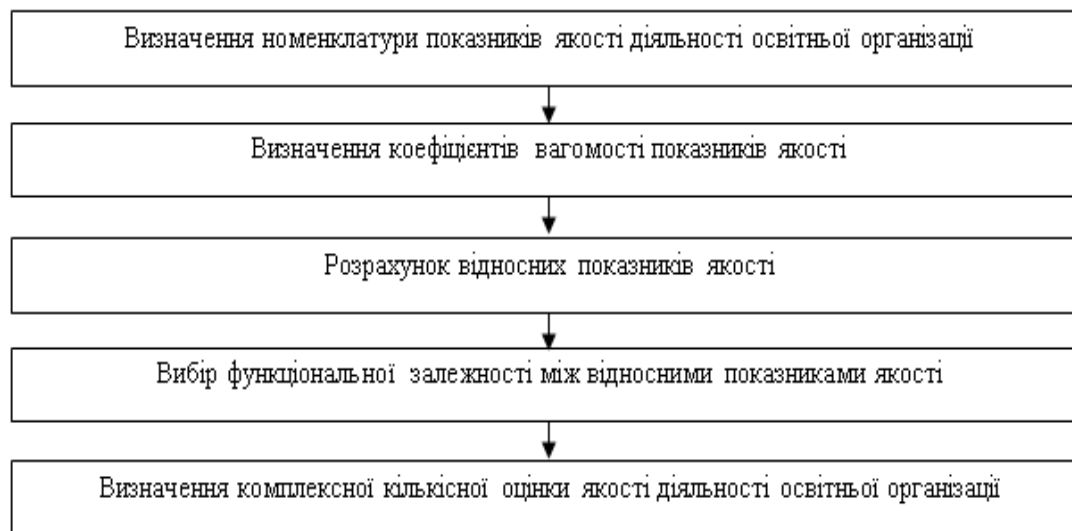

Рис. 1. Алгоритм застосування кваліметричного підходу до розрахунку комплексної кількісної оцінки якості діяльності освітньої організації.

Показники, що оцінюють якість діяльності освітньої організації повинні враховувати три основні складові: якість умов забезпечення освітньої діяльності, якість процесів та якість результатів. Кількісні характеристики цих складових можуть бути отримані в ході моніторингу як з джерел статистичної звітності освітньої організації відповідно до встановлених нормативів чинного законодавства, так і за рахунок експертного опитування на предмет виявлення задоволеності вимог відповідних стейкхолдерів.

Таким чином, моніторинг є дієвим засобом, що забезпечує освітнім організаціям можливість виконання потреб та очікувань студентів, усіх інших стейкхолдерів та суспільства з боку освітньої організації, з метою подальшого розвитку своєї діяльності та збереження сталого розвитку країни. Інструментом, що забезпечить можливість отримання кількісної інформації в ході моніторингу для вимірювання та співвідношення результатів із вимогами є – кваліметричний підхід. Адаптація якого до потреб вищої освіти надає чіткості у вимірюванні досягнення визначених цілей, зокрема кількісних.

Література

1. Станкевич І.В. Узагальнення міжнародних та національних вимог інформаційного суспільства щодо сталого розвитку сучасних підприємств та організацій / Станкевич І.В., Борисевич Є.Г., Кульчицька М.К. // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – 2016. – № 15. – С. 279–291.
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с. URL: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf
3. Про вищу освіту: закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII // Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>
4. Станкевич І.В. Управління діяльністю освітньої організації на засадах багатовимірного оцінювання якості: дис. ... доктора екон. наук: 08.00.04. Дніпро, 2018. – 467 с.

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ЇЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Лесюк К. І., студентка 4 курсу
Науковий керівник: ст. викладач Довба І. В.
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Розвиток цифрової економіки є важливим для постіндустріальних країн. Відбувається перехід від створення матеріальних до вироблення нематеріальних благ. На сучасному етапі мета цифрової економіки полягає у трансформації існуючих та створенні нових галузей економіки, а також зміні сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні. Шлях до цифрової економіки пролягає через внутрішній ринок виробництва, використання та споживання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій.

Цифрова економіка (англ. Digital economy) — економіка, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях. Також називають інтернет-економікою, новою економікою, або веб-економікою. [4]

“Цифрові” технології необхідні для зростання ефективності української промисловості, а в деяких секторах вони стають основою продуктових та виробничих стратегій.

Цифрова епоха змінює підхід до ведення бізнесу, а також вимоги до використовуваних інформаційних технологій: починаючи від систем управління маркетингом, продажами і закінчуючи сервісом. Цифрові технології, продукти і послуги на сьогодні вважаються інноваційними трендами сучасного соціально-економічного середовища. Проаналізуємо цифрові технології та їх види у таблиці 1.

Таблиця 1

Цифрові технології їх види [4]

<i>Вид продукту/ послуги</i>	<i>Загальна характеристика продукту/послуги цифрової економіки</i>
BioTech	Біотехнологічні процеси з використанням мікроорганізмів і ферментів.
NanoTech	Високотехнологічні підприємства, що займаються створенням, мікроелектронної продукції. Нанотехнології – це технологія колоїдних систем, це колоїдна хімія, колоїдна фізика, молекулярна біологія, вся мікроелектроніка.
RetailTech	RetailTech – це технології, які розроблені startup для застосування в сфері торгівлі. До цих технологій відносяться: 3D сканування тіла, Adobe Illustrato. Цей формат є найкращим посередником при передачі зображень з однієї програми в іншу.
FinTech	Технологічні проекти в сфері фінансових сервісів, що вважаються одним з найперспективніших напрямків для стартапів, незважаючи на складності держрегулювання, з якими доводиться зіштовхуватись, працюючи за цим напрямом
LegalTech	Цифрові технології в юридичній сфері бізнесу, що спеціалізується на інформаційно-технологічному обслуговуванні професійної юридичної діяльності, а також наданні споживачам юридичних послуг з використанням інформаційних технологій.
InsurTech	Insurtech – це впровадження інноваційних рішень на страховому ринку.
GovTech	До GovTech належать усі ІТ-продукти, рішення, розробки, сервіси, що допомагають вирішити проблеми держсектора.

Для цифровізації економіки України необхідний розвиток внутрішнього ринку споживання продукції та послуг сфери ІТ. Цифровізація являє собою процес поширення цифрових технологій і є формою становлення цифрової економіки.

Цифрові технології - одночасно величезний ринок та індустрія, а також платформа ефективності і конкурентоспроможності всіх інших ринків та індустрій. Високотехнологічне виробництво та модернізація промисловості за допомогою інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, масштаб і темп цифрових трансформацій повинні стати пріоритетом економічного розвитку[1].

На основі даного дослідження можемо запропонувати основні цілі цифрового розвитку, які зображені на рисунку 1.

Рис.1. Цілі цифрового розвитку [1]

Очевидно, що рівень «цифрової економіки» є показником не лише економічного потенціалу країни, а також дає уяву, яке місце цієї країни в глобальному суспільстві, масштаби та перспективи її економічної та політичної інтеграції з усім світом.

В Україні для формування цифрової економіки наявні є підґрунтя. Проте численні складнощі в реалізації бізнес-проектів, які зумовлені як інституційною недосконалістю інноваційної екосистеми, так і недосвідченістю персоналу, потребують комплексно-системного підходу на макрорівні та форсайту компетенцій з управління інноваційними проектами на мікрорівні.

В Україні є наявний потенціал та ресурси для здійснення цифрового стрибка та переходу на більш високий технологічний рівень розвитку. Вже є затверджений ПЛАН ЗАХОДІВ щодо реалізації Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, який уряд спільно з Hi-Teck Office Ukraine та експертами ринку розробив.

План передбачає такі ключові заходи:

1. Розвиток цифрової інфраструктури як основи цифрової економіки.

Є два види інфраструктур: тверді та м'які. До перших належать широкопasmовога інфраструктура, цифрове телебачення, інфраструктура для "інтернету речей",

кібербезпеки та хмарних технологій збереження даних. М'якими називають інфраструктури довіри та ідентифікації, онлайн-розрахунки, блокчейн, публічні послуги, а також інфраструктуру життєзабезпечення — освіта і медицина.

2. Цифровізація реального сектору, у тому числі через сприяння розвитку інфраструктури "Індустрія 4.0", "цифрового робочого місця", "смарт-фабрики".

3. Цифровізація базових сфер життєдіяльності, у тому числі через цифрову трансформацію середньої школи та розвиток STEM-освіти, запровадження eHealth та е-безпеки, концепції "розумні міста".

4. Окремим важливим напрямом є розвиток цифрової грамотності населення[2].

Отже, підсумовуючи, можна констатувати, що в Україні є умови для здійснення "цифрового стрибка" та досягнення більш високого технологічного рівня розвитку. Цей перехід виступає основою сталого розвитку економіки держави, систем державного управління, бізнесу, соціальної сфери тощо. Застосування цифрової економіки дозволяє швидко адаптуватися в реальній економіці та знайти шляхи подолання кризового стану.

Література

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Проект Розпорядження Кабінету міністрів України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>

2. Валерій Фіщук, співголова ІТ-комітету Американської торговельної палати Як цифрова економіка змінить Україну. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/01/16/633057/>

3. Цифрова адженда України – 2020 ("Першочергові сфери, ініціативи, проекти "цифровізації" України до 2020 року. Режим доступу: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>

4. Цифрова економіка. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0

УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ЕКОНОМІКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Лісовенко О. С., магістрант 2 курсу

Науковий керівник: д.е.н., проф. Чернявська Є. І.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Поняття «сталий розвиток» почали широко застосовувати після публікації у 1987 році звіту Міжнародної комісії з довкілля та розвитку «Наше спільне майбутнє», підготовленого під керівництвом Г. Х. Брундтланд. Концепція сталого розвитку набула провідного статусу після Конференції ООН з довкілля та розвитку (1992, м. Ріо-де-Жанейро) і була відображена в прийнятому на конференції Порядку денному на 21 століття.

Нова модель розвитку суспільства, що отримала назву «сталий розвиток» (sustainable development), була розроблена за результатами аналізу причин катастрофічної деградації оточуючого природного середовища в масштабах біосфери

та пошуку шляхів подолання загроз довкіллю та здоров'ю людини. Сталий розвиток визначається як форма взаємодії суспільства і природи, при якій забезпечується виживання людства та збереження навколишнього середовища, нинішні покоління забезпечують свої життєві потреби, не позбавляючи майбутні покоління можливості також задовольняти власні потреби [1].

Такі країни, як США, Японія, країни Європейського Союзу, вже стали на шлях сталого розвитку. Україна тільки стоїть перед необхідністю переходу до цього шляху розвитку.

Перехід до сталого розвитку зажадає скоординованих дій у всіх сферах життя суспільства, економічних і екологічних, а також адекватної переорієнтації соціальних інститутів держави.

Концепція сталого розвитку з'явилася в результаті об'єднання трьох основних точок зору: екологічної, економічної, та соціальної.

Соціальна складова орієнтована на людину і спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем, в тому числі, на скорочення числа руйнівних конфліктів між людьми. Важливим аспектом цього підходу є справедливий розподіл благ. У рамках концепції людського розвитку людина є не об'єктом, а суб'єктом розвитку. Спираючись на розширення варіантів вибору людини як головну цінність, концепція сталого розвитку передбачає, що людина повинна брати участь у процесах, які формують сферу її життєдіяльності, сприяти прийняттю і реалізації рішень, контролювати їх виконання.

Продовж тривалого періоду, соціально-економічні зміни супроводжуються докорінними змінами в економічних соціально-трудових відносинах. Більш того, сьогодні в сфері соціально-трудових відносин проходить наростання протиріч і конфліктів, що є серйозно небезпекою для стабільного розвитку економіки країни.

В усіх розвинутих країнах на сьогоднішній день (і уже протягом більше 30 років) основний упор у соціальній сфері робиться на розвиток соціального партнерства.

Соціальне партнерство в найзагальнішому трактуванні - це система відносин у соціально-трудовій сфері, що спрямована на узгодження та захист інтересів найманих працівників і роботодавців [2].

До основних принципів соціального партнерства відносять:

- обов'язковість виконання досягнутих домовленостей;
- повно важність представників сторін;
- дотримання норм законодавства;
- добровільність сторін в прийнятті на себе зобов'язань;
- систематичність контролю і відповідальність за виконання зобов'язань;
- рівноправ'я сторін у свободі вибору і обговорення питань, які складають зміст колективних договорів.

Основним засобом соціального партнерства є колективно-договірне регулювання соціально-трудових відносин, яке реалізується через систему угод на національному, галузевому, територіальному рівнях, а також за допомогою укладання колективних договорів на підприємствах, в організаціях і установах.

Колективний договір – угода, яка укладається між власником або уповноваженим органом (особою) і одним або кількома профспілковими чи іншими уповноваженими на представництво трудовим колективом органами, а у разі відсутності таких органів – представниками працівників, обраними та уповноваженими трудовим колективом.

Договір поширюється на всіх працівників, а також гарантує діяльність профспілок. Окрім цього, він визначає права та обов'язки сторін і передбачає щорічне звітування адміністрації та профспілок.

Договір укладено з метою визначення прав та обов'язків сторін; регулювання та удосконалення умов оплати праці, винагород за сумлінну, продуктивну та якісну працю; покращення умов праці, побуту та відпочинку працівників; визначення основних положень та створення умов для додержання правил внутрішнього трудового розпорядку працівниками; забезпечення трудових взаємовідносин між роботодавцем та працівниками; забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків; заборони дискримінації; гарантій діяльності профспілкової організації.

Сьогодні соціальне партнерство в Україні має серйозні недоліки. Ці недоліки зумовлені перш за все слабкістю профспілок, як представників та захисників інтересів працівників та сторони соціального діалогу. На думку дослідників, одними із причин неефективності українських профспілок є: не відстоювання прав та інтересів працівників, а конформістське співробітництво з адміністраціями підприємств [3].

Соціальне партнерство в Україні потребує серйозного удосконалення. Вирішення цієї проблеми, на наш погляд, залежить в першу чергу від діяльності держави, на що орієнтує Концепція сталого розвитку.

Серед можливих кроків з боку держави, які могли б сприяти становленню в Україні ефективної системи соціального партнерства, слід назвати наступні:

- надати профспілкам додаткові права та повноваження у сфері захисту інтересів найманих працівників та ведення соціального діалогу;

- з метою подолання формального характеру колективно-договірного процесу ввести в Закон України «Про колективні договори і угоди» норму про обов'язковість поширення норм Тарифної угоди на всі підприємства відповідної галузі, якщо тарифна угода підписана сторонами соціального діалогу;

- з метою посилення відповідальності соціальних партнерів за невиконання прийнятих ними колективних угод та договорів внести зміну до статті 18 Закону України «Про колективні договори і угоди», якою передбачити суттєве збільшення суми штрафу [4];

- для подальшого вдосконалення системи соціального партнерства необхідно прийняти новий Кодекс Законів про працю, розроблених з урахуваннями резолюцій та рекомендацій МОП.

Література

1. Проекти концепції сталого розвитку України: можливість їх вдосконалення та застосування. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1566/>

2. Буковинська М.П. Умови і принципи функціонування в освіті соціального партнерства. - [Електронний ресурс] - Режим доступу http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67941.doc.htm

3. Кінько О.М. Інститут соціального партнерства в Україні: параметри стану і проблеми розвитку / О.М. Кінько// Економічний простір. – 2008. - №14. – С.92-99.

4. Основні напрями вдосконалення системи соціального партнерства в Україні. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень -[Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.niss.gov.ua/articles/718>

АНАЛІЗ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Пупенко В. В., студентка 3 курсу

Науковий керівник: к.е.н., доц. Гродський С. В.

Тернопільський національний економічний університет

Із розвитком глобалізаційного процесу та стрімкого індустріального зростання посилилася кількість криз, які стосуються як економічного, так і екологічного аспектів кожної держави світу. Переважна більшість керівників намагаються знайти якомога новіші та ефективніші шляхи до соціально-економічного розвитку та раціонального використання природних ресурсів саме через формування загроз, які мають відношення до економіки, екології і, звичайно, соціальної сфери життя їх населення.

Метою дослідження є аналіз трьох основних складових сталого розвитку країни: соціальної, економічної, екологічної ситуації та встановлення між ними взаємозв'язку.

Для виконання поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- проаналізувати функції держави відносно ідей сталого розвитку;
- показати залежність сталого розвитку від економічної, екологічної і соціальної ситуації в державі.

Головним завданням сталого розвитку переважна більшість науковців вважають задоволення людських потреб і прагнень.

Цілі сталого розвитку ухвалені на період від 2015 до 2030 року і нараховують 17 Глобальних цілей, яким відповідають 169 завдань. [2].

Сталий розвиток включає:

- забезпечення різноманітними економічними, екологічними, соціальними ресурсами для задоволення потреб усіх верств населення (у тому числі найбільш вразливих);
- наявність певних обмежень, зумовлених станом технологій та організацією суспільства, які встановлюються на здатність навколишнього середовища задовольняти потреби як теперішнього людства, так і майбутнього.

Стійкий розвиток неможливий без справедливого розподілу ресурсів і можливостей між усіма членами суспільства. Саме тому досягнення гідного життя і благополуччя для кожного громадянина світу має стати головною метою світової спільноти. Отже без рівноправного суспільного розподілу на всіх рівнях людської організації, неможливо досягти стабільного розвитку країн світу.

Україна має все необхідне для того, щоб досягти цілей сталого розвитку, однак, для реалізації даних цілей необхідна готовність уряду створювати і розвивати платформу для забезпечення сталого майбутнього [1]. Цілі сталого розвитку є соціально орієнтованими, тобто вони спрямовані на збереження культурної та соціальної стабільності, в тому числі на зменшення можливостей конфліктів. Природні умови та ресурси також є одним із основних чинників сталого розвитку України. Сама обмеженість ресурсів усвідомлюється як фундаментальний економічний фактор. Не потрібно забувати, що всі ресурси є спільним надбанням людства, як сучасного, так і майбутнього. З екологічної точки зору сталий розвиток має включати стабільність біологічної системи країни. А також необхідно розуміти, що забруднення навколишнього середовища, стрімке зменшення природних ресурсів і втрата біологічного різноманіття негативно впливають на розвиток економіки країни в цілому [3].

Щодо сучасного стану українського суспільства, то воно характеризується великою кількістю проблем, які необхідно якнайшвидше вирішити. Для успішної реалізації ідей сталого розвитку в Україні необхідно наступне:

- встановлення нових пріоритетів при проведенні економічної, промислової, сільськогосподарської політики. Необхідно підтримувати малий бізнес, залучати іноземні інвестиції та реформувати податкову систему;
- формування ефективної зовнішньої політики (особливо щодо імпорту та експорту). В даний час український ринок є імпортозалежним, хоча велика кількість іноземного товару може бути заміненою якісними товарами вітчизняного виробника;
- покращення нормативної бази. Необхідно створити сприятливі та ефективні нормативно-правові умови для сталого розвитку;
- розвиток місцевого самоврядування. Сталий розвиток передбачає тісну взаємодію всіх секторів суспільного життя, що є складним при централізованому, галузевому управлінні.

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що нашій державі необхідно направити максимальні зусилля на практичне втілення принципів сталого розвитку, забезпечити інтеграцію економічного зростання, соціальної справедливості та дбайливого природокористування, що вимагає стрімких перетворень економічної та соціальної складової та орієнтації на досвід високорозвинених країн світу.

Література

1. Стратегія сталого розвитку "Україна - 2020" : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

2. Цілі сталого розвитку 2016-2030 / Офіційний веб-сайт ООН. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia>.

3. Лисиченко. Природний, техногенний, та екологічний ризики [Електронний ресурс] / Лисиченко – Режим доступу:

http://pidruchniki.com/72385/ekologiya/prirodniy_tehnogenniy_ta_ekologichniy_riziki_analiz_otsinka_upravlinnya.

ПОДОЛАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БІДНОСТІ – ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Топчій К. В., магістрант

Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка,

Науковий керівник: к.е.н., доц. Кундеева Г. О.

Національний університет харчових технологій

Глобальні Цілі сталого розвитку були затверджені у 2015 році на саміті ООН з питань сталого розвитку. Цілі сталого розвитку (ЦСР), яких на сьогодні дотримуються всі країни світу, встановлюють власні показники розвитку і включають 17 цілей та 169 конкретних завдань. За ініціативи Уряду України та за сприяння системи ООН спираючись на принцип "нікого не залишити осторонь" та використовуючи широкий спектр інформаційних, статистичних та аналітичних матеріалів, була розроблена національна система ЦСР (86 завдань розвитку та 172 показники для моніторингу їх виконання). Дві перші цілі, які насамперед стосуються

забезпечення життєво необхідних потреб людини та її існування: подолання бідності у всіх її формах та усюди і подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування та сприяння сталому розвитку сільського господарства стали об'єктом нашого дослідження.

Внутрішня політика України, починаючи з початку XXI ст., орієнтована на вирішення питань подолання бідності та збільшення особистих доходів громадян. Для визначення рівня бідності та злиденності в країні нами здійснений аналіз доходів населення країни. Як свідчать наведені у таблиці 1 дані, суттєве зростання номінальних доходів населення починає спостерігатися з 2010 р., але докризового рівня не досягнуто.

Таблиця 1

Динаміка темпу змін номінальних доходів населення України за 2010-2016 рр.

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Доходи (млн грн) - всього	1101175	1266753	1457864	1548733	1516768	1735858	2002383
у відсотках до попереднього року	123,1	115	115,1	106,2	97,9	114,4	115,4
У т.ч.:							
заробітна плата	449553	529133	609394	630734	615022	677003	837250
у відсотках до попереднього року	123	117,7	115,2	103,5	97,5	110,1	123,7
прибуток та змішаний дохід	160025	200230	224920	243668	254307	323506	363898
у відсотках до попереднього року	123,3	125,1	112,3	108,3	104,4	127,2	112,5
доходи від власності	67856	68004	80769	87952	85114	80035	82068
у відсотках до попереднього року	195,8	100,2	118,8	108,9	96,8	94	102,5
соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти	423741	469386	542781	586379	562325	655314	719167
у відсотках до попереднього року	116,2	110,8	115,6	108	95,9	116,5	109,7
Наявний дохід	847949	988983	1149244	1215457	1151656	1330089	1519574
у відсотках до попереднього року	128,1	116,6	116,2	105,7	94,8	115,5	114,2
Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн.	18485,6	21637,9	25206,4	26719,4	26782,1	31044,3	35610,1
Реальний наявний дохід, у відсотках до попереднього року	117,1	108	113,9	106,1	88,5	77,7	100,3

Джерело: складено автором на основі [1]

Здійснений аналіз наукових праць щодо застосування показників бідності, вказує на можливість застосування показників споживання харчових продуктів у якості критеріїв бідності. Продовольча бідність характеризується калорійністю харчового раціону нижче порогового значення Всесвітньої продовольчої організації (ФАО) в 2150 ккал і є однією з найбільш гострих форм бідності, для якої характерно вживання продовольства на рівні нижче мінімальних фізіологічних норм споживання харчових продуктів. Як правило, для дохідних груп, що знаходяться в продовольчій бідності, характерна частка витрат на продукти харчування вище 50%. Таким чином, можна говорити про кілька критеріїв продовольчої бідності, що безпосередньо характеризує такий прояв бідності як недостатнє харчування.

Аналіз наукової літератури вказує на те, що існує певна диференціація стану людини в залежності від спожитих калорій на добу: катастрофічний, фактично голод – 1500-1800 ккал; критичний, що в змозі забезпечити тільки існування на межі виживання і забезпечує просте відтворення – 1800-2200 ккал; мінімальний, що елімінує можливість виникнення голоду – 2300-2800 ккал; достатній для нормального функціонування організму – 2800-3600 ккал (проте забезпеченість усіма необхідними хімічними елементами та поживними речовинами є ще недостатньою); раціональний, що є обов'язково збалансованим раціоном за білками, вітамінами та іншими важливим компонентами – 3300-3600 ккал [2, с. 88-89]. Тобто визначення критерію енергетичної достатності добового раціону, а саме не нижчі 2100 ккал, тільки нівелює голод.

У постанові № 1379 «Деякі питання продовольчої безпеки» граничне значення енергетичної достатності добового раціону становить 2500 ккал [3], що відповідає споживанню, яке характерне для кризового періоду. Порівнюючи із нормами та мінімальними стандартами, розробленими на основі рекомендацій ВООЗ, щодо оптимального раціону харчування та його енергетичної наповнюваності, цей показник має бути на рівні 2800 ккал на добу. Проте, таке споживання ще не гарантує збалансованість добового харчового раціону за основними макро- та мікронутрієнтами, тобто безпеку харчування як складову продовольчої безпеки [4]. Відповідно до рекомендацій Європейського органу з безпеки харчових продуктів (European Food Safety Authority, EFSA), енергетична цінність спожитих харчових продуктів складається з 20% білків, 30% жирів і 50% вуглеводів [5] і визначає чи є харчування збалансованим і за рахунок яких складових порушено необхідний баланс.

Другий структурний критерій бідності, що характеризує споживання – витрати домогосподарств на споживання харчових продуктів, – відповідно до якого, бідним вважається домогосподарство, яке витрачає на харчування понад 60% сукупних витрат [3], що чітко визначає частину бідного населення України.

Слід зазначити, що особисті доходи є засобом задоволення потреб людини. Зростання доходів обумовлює зміну структури надання переваг у їх використанні, що призводить до зміни структура витрат домогосподарств. Е. Енгел довів, що структура витрат населення залежить від рівня матеріального добробуту та за умов збільшення особистого доходу відбувається зменшення питомої ваги витрат на харчування в бюджеті домогосподарств. Вчений довів, що чим менший дохід, тим більша його частина витрачається на харчування, якість якого погіршується. В міру зростання доходів домогосподарств загальне споживання благ збільшується, але у різних пропорціях та структурних співвідношеннях [6, с. 39]. Структурні зрушення, як визначає теорія Е. Енгеля, мають певну закономірність: зі зростанням доходів домогосподарств абсолютні витрати на харчування зростають, але їх питома вага в

загальній структурі витрат знижується, витрати на житлово-комунальні послуги зазнають незначних змін, а частка витрат на задоволення культурних та інших нематеріальних потреб суттєво зростає.

За показником частки витрат на харчування у сукупних витратах домогосподарств, як свідчать міжнародні дослідження, Україна посідає останнє місце у рейтингу країн Європи. Для Молдови цей показник становив 43,2%, Казахстану – 42,5%, Білорусі – 40,8%, Росії – 30,3%, найкращий показник має Люксембург з часткою 8,8%. У США споживчі витрати на харчові продукти становили 7,5% від доходу [7], у той час як загальна калорійність харчового раціону американця складає 3639 ккал, що на 55% забезпечується продуктами тваринного походження (в Україні аналогічні показники становлять відповідно 2969 ккал і 41%).

Аналізуючи основні фактори, що впливають на продовольчу бідність, ми наголошуємо на вагомості такого фактору, як зростання цін на продовольство, що загострює продовольчу безпеку до стану глобальної продовольчої кризи. Так Л. Браун стверджує, що збільшення цін на продовольство на 1% призводить до зниження споживання калорій серед бідних верств населення на 0,5%, яке призводить до того, що дана проблема переростає у соціальні безлади [8] й набуває гостроти продовольчої бідності. Необхідно також зазначити, що зростання цін на продовольство – це стала тенденція, яка буде зберігатися найближчим часом. Причому, зростання цін в основному відбуватиметься в країнах, де сім'ї витрачають на харчування близько 60% доходів.

Література

1. Державна служба статистики України Офіційний сайт URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Гойчук О. І. Продовольча безпека як системна категорія. Аграрна наука і освіта. 2002. №1-2. С. 87-91
3. КМУ Постанова N 1379 «Деякі питання продовольчої безпеки» (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ N 1041 (1041-2011-п) від 12.10.2011)
4. Мостенська Т.Л., Кундєєва Г.О. Харчування як складова продовольчої безпеки. Наукові праці НУХТ, 2016. Т.22, № 3. С. 113-122
5. European Food Safety Authority, <http://www.efsa.europa.eu/>
6. Engel E. Das Rechnungsbuch der Hausfrau und seine Bedeutung im Wirtschaftsleben der Nation. Berlin, 1881
7. Офіційний сайт Бюро економічного аналізу США URL: <http://www.bea.gov>
8. Lester Brown By Bread Alone. New York: Praeger Publishers. 1974. 272 pp.

ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ:
проблеми і можливості досягнення в Україні та світі

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
студентів та молодих вчених

Відповідальний за випуск	Н.В. Швець
Техн. редактор	О.Є. Турчанина
Оригінал-макет	Н.В. Швець

Формат 60·90 1/8.
Умовн. друк. арк.33,8